

Corts d'Alfons el Magnànim

(València, 1417 – 1418)

.I.

Procés del braç reial

Edició a cura de
Josepa Cortés Escrivà

2023

*f*onts històriques valencianes

Corts
d'Alfons el Magnànim
(València, 1417 – 1418)

.I.
Procés del braç reial

*f*onts històriques valencianes
87A.

Corts
d'Alfons el Magnànim

(València, 1417 – 1418)

.I.

Procés del braç reial

Edició a cura de
Josepa Cortés Escrivà

2023

*f*onts històriques valencianeS

*Directors de la col·lecció
Antoni Furió i Enric Guinot*

SÈRIE
Acta Curiarum Regni Valentiae
2A.
en coedició amb
les Corts Valencianes

COMITÉ CIENTÍFIC

President

ANTONI FURIÓ (Universitat de València)
RAMON BALDAQUÍ (Universitat d'Alacant)
JUAN ANTONIO BARRIO (Universitat d'Alacant)
TERESA CANET APARISI (Universitat de València)
CARMEN CORONA MARZOL (†) (Universitat Jaume I)
VICENT GARCÍA EDO (Universitat Jaume I)
LLUÍS GUIA (Universitat de València)
MARÍA MAGDALENA MARTÍNEZ ALMIRA (Universitat d'Alacant)
JUAN FRANCISCO MESA (Universitat d'Alacant)
JAVIER PALAO GIL (Universitat de València)
CARLES RABASSA (Universitat Jaume I)

© Josepa Cortés Escrivà, 2023

© D'aquesta edició:

Corts Valencianes, 2023

Universitat de València, 2023

Disseny de la col·lecció: J.P.

Il·lustració de la coberta:

Lluís Mata (1593).

Emblema del braç reial a la Sala Nova del Palau de la Generalitat Valenciana.

Coordinació editorial:

Mònica Fernández Arizmendi (CV), Maite Simón (UV)

Correcció: Jordi Doménech Vicedo

Maquetació: Inmaculada Mesa

ISBN (obra completa en paper):

(CV): 978-84-89684-68-3

(UV): 978-84-1118-266-9

ISBN (edició digital):

(CV): 978-84-89684-71-3

(UV): 978-84-1118-267-6

Edició digital

Aquesta obra està sota una Llicència Creative Commons Reconeixement-
NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional.

*E*studi introductori

Els presents volums recullen les actes de les Corts valencianes de 1417-18, les primeres que celebrà Alfons el Magnànim al regne de València. L'infant Alfons havia esdevingut rei a la mort del seu pare, Ferran d'Antequera, el 2 d'abril de 1416, quan a penes tenia 19 anys.¹ I un any després, l'abril de 1417, convocà Corts a la Seu de València per jurar les lleis dels valencians, com era preceptiu a l'inici d'un nou regnat, i demanar subsidis per recuperar el patrimoni reial alienat pels seus avantpassats² i sostenir la seua casa. En contrapartida, els estaments esperaven aconseguir la reparació dels greuges soferts, molts d'ells abusos de poder dels oficials reials o dels mateixos monarques, i la promulgació de nous preceptes legislatius, nous furs. Les Corts, a força de pròrrogues, es perllongarien gairebé un any sencer, fins març de 1418.

El primer contacte d'Alfons amb el regne de València podria haver-se produït quan el seu pare, Ferran I, feu la seua entrada com a rei a la ciutat de València, uns mesos després de ser coronat a Saragossa el dia 11 de febrer de 1414. El consell municipal de València decidí fer una festa solemne per rebre el nou rei,³

* Aquest treball s'ha dut a terme en el marc del projecte *Rompiendo jerarquías. Movilidad social, dinamismo económico y desarrollo institucional en el Mediterráneo Occidental (siglos XIII-XVI)*, ref. CIPROM/2022/46, de la Generalitat Valenciana.

He d'agrair l'amabilitat i la generositat de tots els que d'alguna manera m'han ajudat en l'edició d'aquest llibre i, molt especialment, de Mateu Rodrigo Lizondo, col·lega i amic, que ha revisat i corregit la totalitat del text i que, amb les seues observacions i suggeriments, ha contribuït decisivament a millorar el resultat final.

¶¹ No se sap amb exactitud la data del seu naixement, que es pot circumscriure als mesos de novembre i desembre de 1396. Dins d'aquesta forquilla temporal, Ryder es decanta pel 18 de desembre. Alan RYDER, *Alfonso el Magnánimo, rey de Aragón, Nápoles y Sicilia 1396-1458*, València, Edicions Alfons el Magnànim / IVEI, 1992, p. 18. ¶² El recurs a vendre o alienar béns i drets del patrimoni reial per a disposar d'efectius diners va ser una pràctica habitual en les finances reials, com també els afanys per recuperar-los a costa de subvencions aprovades a les Corts. M. Teresa FERRER I MALLOL, «El patri-

moni reial i la recuperació dels senyories jurisdiccionals en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV», *Anuario de Estudios Medievales*, 7 (1970/71), pp. 351-491. ¶³ Reunió del 14 de desembre de 1412. El document de l'acord municipal ha estat editat a M.ª Milagros CÁRCEL ORTÍ i Juan Vicente GARCÍA MARSILLA, *Documentos de la pintura valenciana medieval i moderna*, IV: Llibre de l'entrada del rei Ferran d'Antequera, València, PUV, 2013, p. 445. El registre editat per Cárcel i García Marsilla recull tota la documentació relativa a l'organització i les despeses que ocasionà la festa dedicada al rei Ferran.

i a més d'acordar els entremesos que integrarien el seguici, i subvencionar-la, establí l'ordre d'entrada dels membres de la família reial. En la reunió celebrada el dia 22 de març de 1413 s'acordà que es faria en dies successius: el rei primer, al dia següent la reina i el tercer dia ho faria el primogènit.⁴ El rei feu la seua triomfal entrada el dia 23 de desembre de 1414 i al primogènit li hagués correspost fer-ho el dia de Nadal. Malgrat la magnitud de la festa, que necessità quasi dos anys de preparació, que costà prop de 120.000 sous⁵ i involucrà un nombre extraordinari de menestrals i artistes, l'única descripció de la cerimònia és la de la crònica-dietari del canonge Miralles,⁶ on es fa referència, molt breument, a la festa de benvinguda i les celebracions iniciades el dia 23 de desembre de 1414:

en l'any de MCCCC XIII, a XXIII de desembre, entrà lo senyor don Ferando e senyora reyna, fills e filles, en la noble ciutat de València, hon li fon feta molt insigne e inestimable honor de molts entremeses e molt bels e soptils, e tots los hofficis de la ciutat, cascú fent ses maneres de festes, en la manera que pus belament e honorosa podie; e açò durant contínuament huit dies, e d'aquí avant durant e contínuament moltes maneres de festes e solaços, en honor del senyor rey e de sa noble companya.⁷

Si el relat del dietari és rigorós, és evident que l'ordre decidit per les autoritats municipals no es va respectar i aparentment tota la família reial feu la seua entrada el mateix dia. Ara bé, entre els fills a què al·ludeix l'autor de la notícia no hi devia estar l'hereu, ja que la seua presència en la comitiva reial hauria estat singularitzada pel cronista. Per altra banda, la correspondència entre Ferran d'Antequera i l'infant Alfons acredita que mentre el rei Ferran entrava a València, i tant durant les setmanes anteriors com en les següents, el seu fill Alfons continuava al regne d'Aragó ocupant-se d'afers de govern en representació del rei,⁸ i no seria

¶⁴ Acord publicat a CÁRCEL ORTÍ i GARCÍA MARSILLA, *Documents de la pintura...*, pp. 454-456. ¶⁵ CÁRCEL ORTÍ i GARCÍA MARSILLA, *Documents de la pintura...*, p. 11. ¶⁶ Els registres de cancelleria conserven una abundant correspondència entre Ferran I i la seua dona, la reina Elionor, i els seus fills, especialment amb el primogènit, l'infant Alfons. Però ni a la carta que Ferran d'Antequera envià a Alfons la vespra de l'entrada a València (22 de desembre de 1414) ni a la que li envià el dia de Nadal ordenant-li que en passar les festes anàs a València, es fa cap referència a la cerimònia. CARLOS LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera amb els infants d'Aragó i la reina Elionor (1413-1416)*, València, PUV, Fonts Històriques Valencianes, 14, 2004, docs. núms. 525-526, p. 358. ¶⁷ Mateu RODRIGO LIZONDO (ed.), *Melcior Miralles: Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, València, PUV, 2011, p. 165. Cal advertir tanmateix

que l'autor del dietari no presencià la desfílada i el seu relat es basa en altres anals i memorials preexistents. *Op. cit.*, pp. 25-26. ¶⁸ Durant aquest període, el rei Ferran, des de València, ordena al seu fill, que es troba a Saragossa, que s'ocupe de certs assumptes relatius al regne d'Aragó. Finalment en una carta datada el 7 de febrer de 1415 Ferran l'exhorta a acudir davant seu i li dona instruccions per a la seua entrada a la ciutat de València, que s'havia de produir l'11 de febrer. Abans, entre el 8 i el 10 de febrer, l'infant havia de romandre primer a Morvedre i després al monestir de Sant Bernat de Rascanya, ja a les portes de la ciutat. LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera...*, doc. núm. 547, p. 371. *Vide* també SANTIAGO GONZÁLEZ SÁNCHEZ, *Itinerario de don Fernando, regente de Castilla y rey de Aragón (1407-1416)*, Saragossa, Institución Fernando el Católico / CSIC, 2013, Fuentes históricas aragonesas, 68, pp. 199-201.

fins ben entrat el mes de febrer de 1415, exactament el dia 11, que Alfons compareixeria per primera vegada a la capital valenciana, i on seria rebut amb una festa organitzada en honor seu.⁹ Arribat a València l'infant rebé del rei l'encàrrec d'organitzar el viatge del seu germà l'infant Joan a Nàpols per tractar de casar-se amb la reina Joana, al mateix temps que s'havia d'ocupar de resoldre diversos assumptes de govern al regne de València.¹⁰ Poques setmanes després, el 12 de juny de 1415 l'infant es casà a la Seu de València amb Maria, filla del seu difunt oncle el rei Enric III de Castella i de Caterina de Lancaster, amb qui estava promès des d'abril de 1408.¹¹ Alfons, acabat de casar, es veié en l'obligació de substituir el seu pare en els seus deures com a rei, entre ells presidir les Corts que se celebraven a València. Encara que havien estat convocades el 29 de març de 1413, durant la celebració de Corts a Barcelona, van ser reiteradament ajornades fins que el rei pogué ser a València, cosa que no és produí fins al 22 de desembre del 1414.¹² Les Corts començaren en gener de 1415 i finalitzaren el 21 d'agost del mateix any.¹³ Des dels primers dies d'agost, per una greu malaltia que patí el rei Ferran,¹⁴ les Corts foren presidides per Alfons fins el dia 21, quan reaparegué el rei per clausurar-les. Aquest episodi va ser rememorat pels estaments a les Corts de 1417 en forma de greuge¹⁵ ja que els braços es consideraren maltractats pels fets ocorreguts el dit dia. L'infant Alfons, qui presidia la sessió del 20 d'agost de 1415, acabada la jornada, no prorrogà la cort per al dia següent i obligà els membres presents a romandre tota la nit al convent dels Predicadors, esperant, presumiblement, la compareixença del rei Ferran per a clausurar les Corts. Al greuge de les Corts de 1417 els estaments relataren els fets com un autèntic escarni: «contra forma no acostumada, vós, senyor,

¶ ⁹ Les despeses de les festes per l'entrada del primogènit a la ciutat de València l'onze de febrer foren registrades al final del quadern de les despeses de l'entrada del rei Ferran. CÀRCEL ORTÍ i GARCÍA MARSILLA, *Documents de la pintura...*, pp. 378-387. ¶ ¹⁰ Per aquestes raons Alfons recorregué la zona central del regne, entre altres les poblacions de Cullera, Oliva, Xàbia, Dénia, Bèlgida i Xàtiva. LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera...*, docs. núms. 549 al 574. ¶ ¹¹ RYDER, *Alfonso el Magnánimo...*, p. 29. El rei Ferran, en una carta datada el 13 de juny, comunicà al seu fill Joan el casament d'Alfons: «a vostra consolació e plaer vos certificam que ir dimecres, que's comptaven XII del present e dejús escrit mes de juny, lo príncep de Girona, nostre molt car e molt amat primogènit e frare vostre, per gràcia de Déu, solemnitza e consumà son matrimoni en aquesta ciutat, on per rahó d'aquell fon celebrada gran e solemne festa, segons en semblants actes se pertany e és

acostumat». LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera...*, doc. núm. 619, p. 423. ¶ ¹² GONZÁLEZ SÁNCHEZ, *Itinerario de don Fernando...*, pp. 42 i 198-216. ¶ ¹³ Aquestes Corts, moltes vegades citades com de 1413-1415, foren convocades en 1413 però no començaren fins gener de 1415 i acabarien a finals d'agost del mateix any. Manuel DANVILA Y COLLADO, *Estudios e investigaciones histórico-críticas acerca de las Cortes y Parlamentos del Antiguo Reino de Valencia*, Madrid, Establecimiento Tipográfico de Jaime Ratés, 1905, pp. 337-338. ¶ ¹⁴ El rei Ferran començà a estar malalt a mitjan juliol i el dia 5 d'agost tingué un còlic de ronyó tan greu que podríem qualificar de *miserere*: «e alguns altres [mals] qui's recresqueren, fóssem en fort punt, en tant que nos tingueren per bé una hora per mort». LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera...*, doc. núm. 642, pp. 435-436. ¶ ¹⁵ Greuge XXV dels comuns. *Procés del braç reial*, pp. 170-171.

féyets continuació de la dita cort de ora en ora, faent star los de la dita cort de nit sens que no'ls permetrets partir-se de la dita cort, en tant que aquí stigueren tota la nit tro a l'endemà», i afirmaren que «la qual cosa [...] era més vexació e opressió que no tractament de cort». Un altre greuge¹⁶ posa en evidència que el veritable propòsit d'Alfons «segrestant» la cort era doblegar la voluntat de la ciutat de València i de les viles d'Oriola, Castelló i Alacant, que s'havien oposat a concedir una proferta de 20.000 florins, enfront de l'opinió favorable, en principi, de la resta de membres de la cort. L'infant, malgrat que les dites ciutat i viles constituïen la major part del braç reial, donà per aprovada la proferta el 21 d'agost. Al greuge de les Corts de 1417 els tres braços exigiren que fos anul·lada per tres raons: que els opositors a l'aprovació de la dita proferta eren la major part del braç reial; que en un «acte voluntari», com era la concessió del donatiu, calia la unanimitat dels presents —una part no podia obligar la resta—, i que, fins i tot, els braços que en un primer moment l'havien aprovada —el militar i l'eclesiàstic—, davant el fet que el rei no complia les seues condicions, l'havien revocada.

L'infant Alfons havia afaiçonat el seu caràcter amb l'educació rebuda i la participació des de ben jove, pràcticament des de la seua infantesa, en actes de govern i en afers diplomàtics.¹⁷ L'1 de febrer de 1408 assistí a les Corts de Guadalajara, convocades pel seu pare com a corregent de Castella per a demanar una subvenció per a la guerra contra el regne de Granada, i l'infant, que en aquell moment tenia poc més d'onze anys, contestà a la proposició de Catalina de Lancaster en nom de l'estament nobiliari, del qual formava part com a senyor de Lara.¹⁸ El seu esperit bel·licós es manifestà durant la nova campanya que el seu pare emprengué en 1410 contra Granada, quan volgué ser ensinistrat en el maneig de les armes per a poder participar-hi, cosa que finalment no va aconseguir per l'oposició materna. La victòria de Ferran a Antequera, que li valgué el sobrenom que el distingiria dins la dinastia Trastàmara, significà una treva en les campanyes contra Granada i la possibilitat de centrar-se en les seues aspiracions al tron de la Corona d'Aragó, que, com és ben sabut, foren satisfetes plenament en la decisió de Casp.¹⁹

Durant el curt regnat del seu pare, Alfons intervingué en molts afers de govern, acompanyant el rei Ferran, representant-lo en absència seua o substituint-lo per malaltia. Mentre Ferran tractava de capturar el comte d'Urgell declarat en

¶¹⁶ Greuge XXVI dels comuns. *Procés del braç reial*, p. 171. ¶¹⁷ Frederic UDINA I MARTORELL, «La preparació política del primogènit Alfons (després Alfons el Magnànim)», en Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla*

società e sul costume, vol. 1, Nàpols, Paparo Edizioni, 2000, pp. 755-762. ¶¹⁸ Michel GARCÍA (ed.), *Crónica del rey Juan II de Castilla. Minoría y primeros años del reinado (1406-1420)*, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 2017, vol. 1, p. 290. Juan TORRES FONTES, «Las Cortes castellanas en la menor edad de Juan II», *Anales de la Universidad de Murcia*, XX (1962) p. 56. ¶¹⁹ RYDER, *Alfonso el Magnánimo...*, pp. 30-31.

rebel·lió en maig de 1413 i que s'havia fet fort a Balaguer, Alfons assumí, durant els tres mesos que durà el setge, les responsabilitats reials, entre elles presidir les Corts que se celebraven a Barcelona. Alfons havia d'aconseguir dues coses essencials per a la victòria a Balaguer: l'activació de l'usatge *Princeps namque* per obtenir l'auxili de les forces de Catalunya i una quantitat considerable de diners per a subvenir els costos del combat: armes, soldats, queviures, materials, construccions, naus etc.²⁰ La correspondència entre el rei i l'infant mostra les dures negociacions que aquest mantingué amb els diputats del General que es negaven a posar a disposició del rei els diners que reclamava i a mobilitzar les forces catalanes, al·legant que no es donaven totalment les circumstàncies i que si ho feien seria molt favorable al rei però molt carregós per al principat.²¹ Finalment aconseguí una subvenció de 200.000 lliures i la publicació del *Princeps namque* el 20 d'octubre de 1413.²² La llicència per a dirigir-se a Balaguer la rebé Alfons el 26 d'octubre, però ja no hi arribà a temps. Quan conegué la notícia de la rendició de Jaume d'Urgell encara era a Barcelona fent els preparatius del viatge.²³

Alfons havia començat a intervenir en assumptes del regne de València en les darreres sessions de les Corts de 1415, participà també en l'entrevista amb Benet XIII a Perpinyà perquè renunciàs al papat i, a partir de gener de 1416, el govern de la Corona estigué pràcticament a les seues mans.

El Magnànim fou un rei lloat pels seus contemporanis, en especial als regnes italians,²⁴ i la seua posteritat, que està constituïda per un gran nombre d'estudis

¶²⁰ Alfons manifesta sovint al seu pare el desig de participar en el combat, i el rei Ferran, que al principi el dissuadeix, més tard l'encoratja a resoldre aviat els negocis que li ha encarregat a Barcelona i poder sumar-se al combat: «nós, ab l'ajuda de Déu, entenem en breu dar lo combat a aquesta ciutat [Balaguer], plau-nos, molt car primogènit, que us sforçets bé per tal que puxats venir al dit combat, e que comences a fer usar dels actes e exercicis de cavaller a què vós e tots los altres bons cavallers són strets e obligats» (14 d'octubre de 1413). LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera...*, doc. 188, p. 170. El 19 d'octubre l'infant torna a insistir: «per moltes lletres he scrit e tramès a vostra gran senyoria supplicant que li plagués e fos de sa mercè donar a mi licència de enar al combat de Balaguer, com sia empresa e fet de gran honor a vostra gran senyoria e a tots los qui seran presents [...] com de lonch temps no s'espera veure tal fet de tanta honor, e tots los avisaments que yo poria haver de qualsevol persones en altres fets no'm porien tant aprofitar ni avisar com aquells que hauré de vostra excel-

lència, en qui après Déu, és tota ma sperança e consolació.» L'infant, per reforçar la demanda de la carta escrita a manament seu per l'escrivà reial i secretari seu Pere Companyó, afegeix unes línies autògrafes: «Señor, porque sepades la voluntad grande que yo he en el sobredito, escribo esto de mi mano, suplicando a vuestra señoría que sea de su merçed mandar a mí por letra con correo cuytado que vaya al combate, porque yo me puedo adreçar». LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera...*, doc. 205, pp. 184-185. ¶²¹ LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera...*, doc. 201, pp. 177-182. ¶²² *Ibidem*, doc. 206, p. 185. ¶²³ *Ibidem*, docs. 218, 220, 232, 233, pp. 192-193, 200. ¶²⁴ Alfons es rodejà d'historiadors a la cort de Nàpols que crearen una imatge del rei de guerrer victoriós, bon governant i amant de les lletres. Eulàlia DURAN GRAU, «La imatge del rei Alfons», en Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini,*

sobre les seues empreses italianes, és exigua en treballs sobre els primers anys del seu regnat abans d'iniciar l'aventura napolitana. Segons Alan Ryder, l'escassa atenció al període del regnat del Magnànim en què va romandre —i encara de manera discontinua— en els regnes peninsulars, s'explica per una banda per la impopularitat del rei entre els seus súbdits, en especial entre aragonesos i catalans, aquells perquè li retreien la seua persistent absència i aquests, a més, per considerar-lo un intrús, percepció negativa que arranca des de la seua més estricta contemporaneïtat i ha perdurat amb el pas dels segles.²⁵

I. LES CORTS DE 1417-18

1. *El desenvolupament de les Corts*

Les primeres Corts celebrades per Alfons al regne de València foren convocades amb lletres closes expedides pel protonotari de la cancelleria des de les Barraques dels Reals, primera població valenciana entrant al regne des d'Aragó pel camí de Saragossa a la ciutat de València. A la carta,²⁶ enviada el 2 d'abril de 1417 i dirigida, com recull el procés del braç eclesiàstic, «als prelats e persones eclesiàstiques, barons, cavallers e gentils hòmens e universitats de les ciutats, viles e lochs acostumats convocar en Corts del dit regne», s'indicava la data d'inici prevista, el 27 del mateix mes d'abril, encara que no s'especificava el lloc de reunió. Però el dia previst, reunida una reduïda representació dels estaments a la Seu de València,

delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume, vol. II, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 1401-1418. Melcior Miralles, prevere valencià al servei del rei al regne de Nàpols, a la seua crònica-dietari, recull, a continuació de la notícia de la mort de Ferran I, el jurament com a rei d'Alfons, el qualifica de victoriós i li atribueix actes memorables i de gran virtut: «En lo dit any de MCCCCXVI, a II de maig, fonch jurat per rey e senyor lo molt victuriós don Alfonso, fill e primogènit del dit rey en Ferrando, lo qual don Alfonso, rey d'Aragó, ha fet actes de molt gran virtut e de luable memòria». RODRIGO LIZONDO (ed.), *Melcior Miralles...*, p. 167. Aquest fragment el va escriure el canonge sotssacrista Miralles molts anys després, quan Alfons ja s'havia involucrat en molts i reputats fets d'armes i en notables actuacions polítiques, exactament en 1455, ja que aquesta part de la crònica és l'única expressament data-da. RODRIGO LIZONDO (ed.), *Melcior Miralles...*

p. 42. ¶²⁵ La conferència pronunciada per Àngel Canellas l'any 1958 en la commemoració del cinquè centenari de la mort del Magnànim començava, de forma eloqüent, amb la següent frase: «Es difícil cantar desde Aragón glorias de don Alfonso el Magnánimo», per, a continuació, lamentar les conseqüències que tingué sobre el regne d'Aragó l'allunyament del rei dels regnes peninsulars. Àngel CANELLAS, «Alfonso el Magnánimo y Aragón», *Estudios sobre Alfonso el Magnánimo con motivo del quinto centenario de su muerte*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1960, p. 45. ¶²⁶ En realitat s'envien tantes cartes com institucions o persones hi tenien dret d'assistència. Els processos que ara publiquem transcriuen únicament la carta rebuda pel cap de cada estament: el procés reial, la carta lliurada a la ciutat de València i l'acte de recepció i lectura en una reunió del Consell municipal, i el procés eclesiàstic, la carta rebuda per Hug de Llupià, bisbe de València.

lloc habitual de celebració, el rei no comparegué. Sí que ho feu, en canvi, el doctor en lleis Jofre d'Ortignes, regent de la Cancelleria Reial, en representació del monarca, que excusà l'absència del rei i convocà per iniciar les sessions un altre dia. Les successives pròrrogues per la reiterada incompareixença del rei,²⁷ fetes alternativament pel mateix Ortignes o per Joan de Funes, vicecanceller reial, no permeteren que l'obertura es produís sinó moltes setmanes després, en concret el dia 26 de juny.²⁸ La vespra es feu a la ciutat una crida pública en nom del rei mantant que «tots los apellats a la dita cort sien lo dit dia de dissapte, abans de dinar, en la Seu de la dita ciutat». El rei es dirigí per primera vegada als representants del regne de València amb un discurs en castellà, breu i formulari. Molt diferent, per exemple, dels discursos de Pere el Cerimoniós, autèntiques composicions literàries, hàbilment estructurats per exacerbar els sentiments patriòtics dels seus súbdits, i plens d'erudició, amb cites de la Bíblia i de textos clàssics.²⁹ Alfons, a la seua proposició, es limità a recordar com sent encara infant ja havia jurat els furs i havia estat reconegut pels valencians com a primogènit i hereu.³⁰

¶²⁷ Invariablement, els estaments protestaren «que per aquella [prorrogació] no sia fet algun prejudi als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e bones costums del dit regne, ne al dret dels dits staments ne algú de aquells, ans aquell e aquells los romanga salvu e il·lès e que no·ls sia tret a ús ni a conseqüència en l'esdevenidor», i al·legaren que la dita pròrroga era «contra furs, privilegis, libertats e bons usos e costums del dit regne». *Procés del braç reial*, p. 64. ¶²⁸ Segons Matheu y Sanz, el protocol de celebració de Corts establia que les pròrrogues no podien dilatar-se més de 40 dies, sense especificar des de quan regia aquesta norma. *Tratado de la celebración de cortes generales del reino de Valencia* (1677), pp. 26-27. A les Corts de 1428 es va promulgar un fur, dins la rúbrica *De la cort*, on es regulen les pròrrogues de les Corts: «Volents nós haver graciosament e benigna ab los que d'ací avant seran convocats a les Corts que seran celebrades als regnícoles e habitants del dit regne de València, de voluntat e consentiment de la cort statuhim e ordenam que los que seran appellats a Corts, o algú d'ells, no sien ni puxen ésser reputats contumaces sinó que sien sperats tres vegades de gràcia, les quals se facen de quatre en quatre dies, axí que duren dotze dies. E més, ordenam que les prorogacions fahedores del terme avant al qual les Corts primerament seran assignades o convocades no puxen passar o prorogar-se ultra temps de quaranta dies. E, si lo contrari serà feyt, que passats los quaranta dies

sia haüda la cort e los convocats a aquella per licenciats e licenciada». Raquel MADRID SOUTO, *Corts d'Alfons el Magnànim (València / Morvedre, 1428)* (en premsa.) És plausible que en 1428 se sancionés el que era una pràctica comuna. Tanmateix, davant de l'ajornament de 60 dies de les Corts de 1417, els estaments no plantejaren la nul·litat de la convocatòria. ¶²⁹ Ricard ALBERT i Joan GASSIOT, *Parlaments a les Corts Catalanes*, Barcelona, Editorial Barcino, 1928, pp. 10-12; Josepa CORTÉS ESCRIVÀ, «El discurso de la corona», en Regina Pinilla Pérez de Tudela (ed.), *Las Cortes forales valencianas: poder y representación*, València, Corts Valencianes, 1994, pp. 115-116; José Antonio ALABAU CALLE i Raquel MADRID SOUTO, «Que Déus ne serà servit e vosaltres e tots nostres sotsmeses ne serets ben regits e governats. Las proposiciones reales a las cortes valencianas durante el reinado de Alfonso el Magnánimo», *Saitabi*, 64-65 (2014), pp. 101-113. La forma tradicional dels discursos reials era la de sermó i habitualment es pronunciava des de la trona o des de l'altar, cosa que investia el rei i les seues paraules d'una aura sagrada i es presentava davant del seu poble com a polític i com a guia espiritual alhora. Suzanne F. CAWSEY, *Reialesa i propaganda. L'eloqüència reial i la Corona d'Aragó, c. 1200-1450*, València, PUV, 2008, p. 174. Aquesta escenografia desapareix amb les proposicions reials dels Trastàmara. ¶³⁰ Durant els primers mesos de la celebració de les Corts de 1415 Alfons es trobava fora de la capital i el 19

El desenvolupament de la cort seguí un estricte protocol que s'havia mantingut pràcticament immutable al llarg de l'edat mitjana, excepte per certes llicències que en alguns moments els monarques es prengueren. Encara que la tradició establia que la resposta a la proposició reial en nom dels tres braços requeria en el braç eclesiàstic, en les Corts de 1417 ho feu, de manera també molt concisa i protocol·lària, el germà del rei, l'infant Joan, en aquell moment successor d'Alfons.³¹ El braç reial protestà perquè la ciutat de Lliria no havia estat convocada a Corts, afirmant la seua condició de vila reial i ignorant el fet que en dates molt recents havia estat donada a l'*adelantat* major de Castella Diego Gómez de Sandoval. Aquesta donació, tanmateix, serà reputada com a nul·la en la resposta escrita del braç reial a la nova proposició que el rei adreçarà a la cort més endavant, i finalment serà revocada i els síndics de Lliria admesos a les Corts.³²

El primer dia de juliol,³³ a instància de Guillem Saera, doctor en lleis, síndic de la ciutat de València i diputat del General, el rei procedí a jurar els tres privilegis preceptius que li foren presentats «bul·lats en lur pròpia forma», és a dir els diplomes originals en pergamí amb el segell reial de plom, que foren exhibits i llegits en veu alta pel protonotari Pere Ram i que procedien de l'Arxiu del Consell de la ciutat de València.³⁴ En primer lloc, el privilegi sobre la «moneda real de València», atorgat per Jaume I el 1266; a continuació, el privilegi sobre «la unitat de les terres de la Corona d'Aragó», concedit per Jaume II el 1319; i, finalment, el de Pere el Cerimoniós sobre la «prohibició de separar certes ciutats i viles valencianes de la corona reial», promulgat el 1336. En quart lloc, ultra el jurament específic dels tres privilegis, el rei confirmà els furs de València, antics i nous, els

de març el rei Ferran el convocà amb urgència a València per jurar els furs i rebre el jurament de fidelitat dels valencians, cosa que es degué produir abans del 24 del dit mes, dia que se celebrava el Diumenge de Rams: «Per ço com los valencians, als quals, segons sabets, celebren a present Corts, per nostra ordinació volen prestar a vós la feeltat, segons són tenguts, ans de la dominica *Ramis palmarum*». LÓPEZ RODRÍGUEZ (ed.), *Epistolari de Ferran I d'Antequera...*, doc. núm. 574, p. 387. ¶³¹ En una nota marginal del procés reial, probablement escrita per algun erudit del segle XVI, davant d'aquesta irregularitat s'adverteix: «Nota así una cosa: que a la proposició feta per lo rey no respon la Església primer, axí com és lo orde de Corts, mas respon per tots lo infant don Johan, jermà del rey. Y crech yo que per esta rahó fonch fet axí, ço hés, perquè era jermà del rey y lo qual se speraba ésser successor en lo regne après del rey, com o fonch. Y aquesta resposta fonc feta de paraula».

Procés del braç reial, p. 85. ¶³² En realitat els síndics de Lliria havien estat presents en moltes de les jornades de les Corts, però, sistemàticament, al procés del protonotari no havia estat registrada la seua assistència. Sí es deixà constància de la seua participació en les Corts als processos del braç reial i al del braç eclesiàstic. *Vide* sessió del 13 de juliol de 1417 del *Procés del braç reial*. ¶³³ Prèviament al jurament els braços presentaren una cèdula que el rei no volgué admetre fins que hagués prestat el jurament dels furs. ¶³⁴ La ciutat de València, com a cap del regne, era la receptora, custòdia i garant dels privilegis atorgats per la corona a la ciutat i també a tot el regne. Al seu arxiu es conserven encara els documents originals en pergamí produïts a la Cancelleria Reial de Barcelona, malauradament, però, sense els segells o butlles reials, que han desaparegut, com es pot comprovar a la descripció dels dits documents al catàleg de manuscrits, inventariats amb els nùms. 4, 5 i 6.

privilegis i llibertats, així com els bons usos i costums concedits pels seus avantpassats, citant-los expressament com establia la pràctica de celebració de Corts, als ciutadans, prohoms i habitants de la ciutat i regne de València. D'aquest jurament, el protonotari confeccionà un document en pública forma,³⁵ que es copià en el procés a continuació dels tres privilegis dels seus avantpassats que obligatòriament el nou rei havia de confirmar.

El jurament reial provocà un perllongat i vehement debat entre el braç militar, recolzat pel braç eclesiàstic, i el de les ciutats i viles reials a propòsit del privilegi de 1336, en què Pere el Cerimoniós es comprometia a no alienar ni separar de la corona cap dels llocs, viles o ciutats del patrimoni reial,³⁶ i, especialment, sobre el fet que el jurament reial sols implicava els furs de València i ignorava els furs d'Aragó que havien estat implantats per nobles i cavallers d'origen aragonès als seus senyories i havien estat recollits a les respectives cartes de població. En les Corts de 1261, Jaume I ja havia reconegut els furs de València com a llei pròpia de tot el regne, intentant acabar amb la diversitat de legislacions producte del sistema de repoblació. Tanmateix, aquesta dualitat es mantindrà i provocarà constants conflictes que es manifestaran de manera reiterada durant les successives celebracions de Corts. Per superar el problema i estendre els furs de València a tot el regne, a les Corts de 1329, el rei Alfons el Liberal creà l'anomenada «jurisdicció alfonsina», amb la concessió de certs privilegis o compensacions als senyories que abandonassen els furs d'Aragó i acceptassen els de València. La mesura, si bé atenuarà el problema, no evitarà que ara i adés l'antagonisme entre les dues legislacions aflore una vegada i altra.

A les Corts, el debat s'amplià amb la intervenció d'un bon nombre de titulars de senyories nobiliàries que emeteren protestes particulars pel jurament exclusiu per part del rei dels furs de València i la seua manca de compromís en acatar i defensar els furs d'Aragó sota els quals ells es regien. Els nobles afirmaven que aquesta parcialitat era un «greuge» per als seus territoris on «sia tots temps usat e són de fur d'Aragó» i que per tant no consentien «en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació e altres del regne de València, ni en furs feyts e fahedors», i exigien «que en aquells [els seus territoris] sien servats e sàuls tots furs e privilegis d'Aragó». L'objecció va ser secundada per l'infant Joan, germà del rei Alfons, qui havia rebut

¶ ³⁵ I que també es conserva a l'Arxiu Municipal de València, inventariat al catàleg amb el núm. 7. ¶ ³⁶ Es tracta del privilegi titulat als cartularis dels privilegis, coneguts com *Liber privilegiorum*, «Quod certa castra, ville ac loca regni non possint separari a corona regia». Josepa CORTÉS ESCRIVÀ, *Liber privilegiorum civitatis et regni Valencie. Edició crítica i estudi*

codicològic, València, Universitat de València, 1987, tesi doctoral inèdita, vol. IV, doc. 426, pp. 958-963. El jurament pel rei del dit privilegi i la defensa del braç reial del seu compliment posava en entredit les alienacions de possessions del patrimoni reial, algunes en dates molt recents, a favor de membres dels braços militar i eclesiàstic.

en feu el gener d'aquell mateix any de 1417 la vila de Xèrica amb les aldees de Viver, Caudiel, Novaliches, el Toro, Pina i Barraques; per Alfons, duc de Gandia, com a titular de la baronia d'Arenós, situada a l'Alt Millars i que comprenia els castells d'Arenós i la Pobla d'Arenós;³⁷ per Frederic de Luna,³⁸ senyor de Paterna, Benaguasil i la Pobla de Vallbona; per Pere Lladró, vescomte de Vilanova, com a senyor de Xelva;³⁹ per Pere Eiximèn d'Urrea, senyor de la tinença d'Alcalatén;⁴⁰ per Ot de Montcada,⁴¹ senyor de la baronia de Xiva; pel cavaller Joan de Vallterra⁴² pels llocs de Castellmontant, Montanejos i Aranyol; per Pere Sabata,⁴³ senyor d'Argeleta; i pel cavaller Joan Roís de Moros, senyor d'Altura. El protest de Frederic de Luna, com a senyor de la ciutat de Sogorb, manifestà una nova prevenció, ja que en aquella ciutat «sien solament servats furs de València vells, fets per lo alt rey en Jacme, de bona memòria, e en altres furs no és stat consentit per senyors de la dita ciutat», en conseqüència no admetia la confirmació d'altres que no fossen els furs vells i exigia que el rei s'hi manifestàs expressament.

El braç reial, amb la ciutat de València al capdavant, assumint la seua condició de garant dels furs i privilegis de la ciutat i del regne, s'oposà decididament

¶³⁷ Adquirida per herència de la seua mare Violant d'Arenós. Jaume CASTILLO SAINZ, *Alfons el Vell, duc reial de Gandia*, Gandia, CEIC Alfons el Vell / Ajuntament de Gandia, 2012, p. 48. ¶³⁸ Frederic de Luna, net il·legítim de Martí l'Humà i un dels aspirants a la corona en morir sense descendència el seu avi, va arribar a ser titular d'un extens patrimoni senyorial que s'estenia per la corona d'Aragó i el regne de Castella, i que al regne de València comprenia a més de la ciutat de Sogorb, i els llocs de Paterna, Benaguasil i la Pobla de Vallbona, la Vall d'Almonesir, Eslida, la Vall d'Uixó, Castro, Lliria i Xèrica. ¶³⁹ El títol de vescomte de Vilanova i Xelva va ser concedit a Pere Lladró en 1390 per Joan I per l'ajuda rebuda en la guerra contra la invasió del Rosselló i l'Empordà per les tropes dels Armagnac. Carlos LÓPEZ RODRÍGUEZ, *Nobleza y poder político en el reino de Valencia*, València, PUV, 2005, p. 71. El senyoriu de Xelva l'havia adquirit uns anys abans, el 1386, per compra a Huguet de Bordils, juntament amb Sinarques i Toixa. Pere M. ORTS I BOSCH i Armand DE FLUVIÀ I ESCORSA, «Lladró», *Gran Enciclopèdia Catalana*, en línia: <<https://www.enciclopedia.cat/ecgec-0037477.xml>>. ¶⁴⁰ Els Urrea, família nobiliària d'origen aragonès, eren titulars del castell i alqueries de l'Alcalatén des de la conquesta per Jaume I en 1233. Carlos LÓPEZ RODRÍGUEZ,

«Los Urrea y la revuelta de l'Alcalatén de diciembre de 1440», *Saitabi*, 45 (1995), p. 260.

¶⁴¹ Ot de Montcada, fill del baró d'Aitona, adquirí el 1391, en pública subhasta, la baronia de Xiva. Manuel PASTOR I MADALENA, *El cartulari de Xestalgar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*, Barcelona, Fundació Noguera, 2004, p. 267; en el moment de la celebració d'aquestes Corts, la baronia de Xiva estava segrestada, des de 1415, per intervenció reial a causa de l'impagament de les pensions de censals a un bon nombre de creditors. Juan Vicente GARCÍA MARSILLA, «La intervención del poder real en los señoríos valencianos. El secuestro de Xiva y Castellnou (1415-1425)» en *El poder real en la Corona de Aragón. XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, 2, Saragossa, 1994, pp. 207-218.

¶⁴² El castell de Montant, i les seues alqueries, va ser adquirit pels Vallterra en 1377. Juan CORBALÁN DE CELIS Y DURÁN, «Los Vallterra en el Alto Palancia. Datos para su estudio», *Boletín del Instituto de Cultura del Alto Palancia*, 6 (1997), pp. 73-78. ¶⁴³ Home de paratge, va formar part del Consell de la ciutat de València durant els darrers anys del segle XIV i les dues primeres dècades del segle XV, com a conseller, jurat, justícia i obrer de murs i valls. Rafael NARBONA VIZCAÍNO i Sandra BERNABEU BORJA, *Prohoms i cavallers de València. El Consell (1306-1516)*, València, PUV, 2021, pp. 876-877.

a la pretensió dels braços militar i eclesiàstic d'incloure al jurament reial els furs d'Aragó. L'estament reial recordà a la cort, i al rei, que quan Jaume I establí els furs de València com a única llei del regne ho feu amb el consentiment de tots tres estaments, i que aquests, des d'aleshores, havien jurat servir-los en les successives Corts, i que, fins i tot, els seus senyorius havien rebut alguns beneficis i privilegis, en referència a la jurisdicció alfonsina, en abandonar els furs d'Aragó i sotmetre's als de València. El debat finalitzà momentàniament quan el rei dictà una provisió salvant els drets de cadascun dels braços.

El mateix 1 de juliol, el rei designà el convent de Predicadors de València com a lloc de reunió de les successives sessions i proposà que, per a una millor resolució dels afers de la cort, fos elegit un nombre reduït de tractadors que, amb els nomenats pel rei, tractassen els negocis de la dita cort. La proposta de limitar el nombre d'assistents a les Corts i confiar la resolució dels afers a petites comissions va ser rebutjada pels braços per anar contra la pràctica i ordre observat en les Corts anteriors i el rei hagué de retirar-la afirmant que l'havia fet «a intenció de bé e no per ennovar res», i que «som contents sia servada la pràctica anticada».

Traslladada la cort al convent de Predicadors, el rei pronuncià un nou discurs, una segona proposició, aquesta vegada en català i, encara que també molt formulària, hi inclogué les aspiracions dels estaments: la reparació dels greuges ocasionats pel mateix monarca o pels seus predecessors i pels oficials reials, i explicà els seus motius per convocar-los:

com en nostre novell regiment hajam trobat que totes les rendes del dit regne quasi són alienades en tant que nós bonament no podem provehir a sostenir nostre reyal stat ni altres coses fer a què som tenguts per nostra real dignitat, en les quals va molt a nostra honor e al bé e profit de nostres regnes e terres, per què us pregam que per quitar e reembre nostre patrimoni reyal e per sostenir nostre stat e de nostra casa, nos façats tal ajuda, que, migançant aquella, puxam, a llahor e glòria de nostre senyor Déu, honor nostra e proffit de vosaltres, nostre reyal stat sostenir e a nostres sotmeses justícia ministrar e aquells en pau conservar, segons se pertany.⁴⁴

La contestació a la nova proposició reial la feu, ara seguint la tradició, el membre de major rellevància del braç eclesiàstic, el bisbe de València Hug de Llupià, el qual, mostrant la seua bona disposició a satisfer les pretensions reials, pronuncià un discurs que tenia com a tema *Iustitia regis, pax populorum*.⁴⁵ I el rei

¶⁴⁴ *Procés del braç reial*, sessió del 5 de juliol de 1417, pp. 129-130. ¶⁴⁵ El tema procedeix del tractat *De duodecim abusivibus saeculi tractatus*, en concret del novè abús «Rex iniquus», «el rei injust», tema molt popular a l'Edat Mitjana, que es difongué en principi a través de la *Collectio canonum Hibernensis*. L'anònim au-

tor del tractat, un irlandès del segle VII, pren com a fonts la Bíblia, els Evangelis i textos patristics. Siegmund HELLMANN (ed.), *Pseudo-Cyprianus. De XII abusivibus saeculi*, Leipzig, J. C. Hinrichs. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, vol. 34, 1909, p. 53.

respongué, seguint amb l'argument introduït pel bisbe Llupià, amb una reflexió sobre la justícia reial i l'obediència dels seus vassalls, «car per justícia e obediència se regien los regnes», en una disertació plena de referències a la *Sagrada escriptura*.⁴⁶

Durant el mes de juliol, els braços elegiren per una banda els dotze examinadors dels greuges, quatre per cada estament, i s'acordà crear una comissió integrada per dotze tractadors, quatre per cada braç,⁴⁷ que s'encarregà, juntament amb els diputats del General, d'avaluar les despeses que ocasionaren la investigació del successor a la corona i la reparació dels abusos perpetrats pel governador de València Arnau Guillem de Bellera durant l'interregne, i determinar-ne les compensacions pecuniàries. Qüestió que planejarà durant tota la celebració d'aquestes Corts, en especial als debats i a l'exposició dels greuges.

I, davant la insistència reial, acordaren concedir-li una subvenció de 3.000 florins, a compte del donatiu, per atendre les despeses urgents de la seua casa,⁴⁸ amb la condició que els greuges fets durant la cort «fossen reduïts de fet a justícia» i que els «fets fischals cessasen durant la present cort». Després d'una negociació entre la comissió integrada pels representants dels estaments i del consell reial, s'arribà a l'acord d'esmenar els greuges ocasionats durant la cort i cessar els fets fiscals únicament durant el mes d'agost.

2. Els greuges

Els darrers dies de juliol els estaments, reunits a la sala capitular del monestir de Santo Domingo, presentaren per escrit al monarca els greuges, acte que exigia un alt grau de solemnitat, amb el rei presidint des del siti reial i els tres braços ordenats al seu davant: el braç eclesiàstic a la dreta, el braç militar a l'esquerra i el braç reial enfront.⁴⁹ Els greuges havien estat registrats en sis quaderns: els comuns a tots els braços, els que afectaven els estaments eclesiàstic i militar, els conjunts dels

¶⁴⁶ El braç reial i el braç militar presentaren la seua contestació a la nova proposició per escrit, però a cap dels processos es va transcriure el seu contingut. Tampoc es va copiar la resposta del rei als braços, encara que al procés del braç eclesiàstic s'hi sintetitza el seu fons. ¶⁴⁷ El 9 de juliol s'augmentà a sis per cada braç. ¶⁴⁸ El procés del braç eclesiàstic recull amb major detall el debat entre els tres estaments per acordar la quantitat del donatiu. El braç eclesiàstic proposà la suma de 3.000 florins, però després del debat amb el braç reial la rebaixaren a 2.000. Comunicat l'acord al braç militar, aquest considerà que «atinent la necessitat del senyor rey» la seua intenció era concedir-li 3.000 florins, quantitat que fou finalment aprovada per consens. ¶⁴⁹ A més, els

membres de cada braç seien de manera jeràrquica, en un ordre preestablert i admès des de temps immemorial. En aquestes Corts, la vila de Castelló de la Plana protestà perquè el seu síndic havia estat posposat al de la vila d'Oriola. La protesta es presentà en forma de greuge particular de la vila de Castelló: «ara ajats fet seure lo missatger de la vila de Oriola après la vila de Algezira preposant aquell al dit missatger de la vila de Castelló en les dites coses, e açò és mudar lo dit orde e costum antiga, en gran lesió e menyspreu de la dita vila de Castelló, la qual, totstemp, fonch primera segons orde de les dites Corts com en orde dels privilegis de no alienar les viles reials». Un perjuí que es perpetrava des de les Corts del rei Ferran. *Procés del braç reial*, pp. 245-246.

braços reial i eclesiàstic, i, de manera individual, els del braç reial, els del braç eclesiàstic i els del braç militar, a més dels que de manera particular presentaren ciutats, viles i llocs reials, o, també, alguns titulars de senyories eclesiàstics o nobiliaris.⁵⁰ L'examen per part de cadascun dels estaments dels greuges exposats per la resta de braços propicià la presentació de protestes a la totalitat, o a greuges singulars, pels eventuals perjudicis que la seua admissió els pogués ocasionar.⁵¹

Per acord del rei i dels braços es procedí a la creació de la comissió d'apuntadors que havien d'examinar-los i donar-hi reparació. La presentació de la nòmina designada per part del rei, que estava constituïda majoritàriament per membres del Consell reial,⁵² provocà la protesta unànime de la cort per la inclusió en ella del batlle general Joan Mercader. Els braços al·legaren que Mercader era el causant de molts dels greuges exposats i demanaren que no formàs part de la comissió i, a més, que fos remogut del seu càrrec. Cap de les dues exigències no va ser atesa pel monarca, que mantingué Mercader al cap de la batllia general i com a membre de la comissió d'examinadors dels greuges, convertint així en jutge un dels «ofensors».

Mentre que el braç de l'Església⁵³ i el reial⁵⁴ acordaren ràpidament els noms dels seus examinadors, els de l'estament militar s'embarcaren en una discussió interna sobre la nòmina a proposar.⁵⁵ Disputa que presagiava les constants desavinences que protagonitzà el braç militar al llarg de la cort.

2.1 Greuges comuns dels tres braços

La presentació de greuges pretenia aconseguir la reparació d'excessos i vexacions comesos per oficials reials, tant pels que exercien en aquell moment com pels titulars de regnats anteriors. També molts anaven dirigits directament a actuacions reials: contra el nomenament de certs funcionaris o provisió de certs càrrecs contra disposicions dels furs, protestes per qüestions de preeminència, venda de

¶⁵⁰ Els quaderns o memorials de greuges van ser transcrits als processos, excepte el presentat conjuntament pel braç eclesiàstic i reial, que cap dels dos braços l'inclogué. Com ja s'ha dit, el procés del protonotari no recollí cap dels quaderns de greuges. ¶⁵¹ El braç militar presentà una cèdula en què perseverava en la seua defensa dels furs d'Aragó, tot afirmant que «no consent en capítols alguns que's donen per lo braç eclesiàstich ni per les ciutats e viles reials, en universal ni en singular, tant com sia o puxen ésser prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell, ne tant com puxen fer prejuhí als lochs qui són de fur d'Aragó e pobladors de aquells». *Procés del braç eclesiàstic*, p. 535. ¶⁵² Incloïa l'arquebisbe de Tarragona Pere de Sagarriga, el governador de Catalunya Guerau Alemany

de Cervelló, Joan de Luna, Joan d'Íxer, Joan Ferrandis d'Heredia, Berenguer de Bardaxí, el vicecanceller Joan de Funes, el tresorer reial Ramon Fiveller, el jurista Domingo Mascó, el batlle general del regne de València Joan Mercader, el jurista Pere Basset i l'escrivà de ració Gabriel Navarro. ¶⁵³ Els examinadors eclesiàstics foren el bisbe de València Hug de Llupià, el mestre de Montesa Romeu de Corbera, el preposít de la Seu Ramon de Centelles i fra Antoni de Tolosana, claver de Montesa. ¶⁵⁴ El braç reial presentà com a examinadors quatre juristes: Guillem Saera, Joan Ferrando, Joan Palma i Francesc Feliu. ¶⁵⁵ El braç militar nomenà com a examinadors, finalment, els nobles Francesc de Vilanova i Eiximèn Pérez de Calataiud i els cavallers Joan de Vallterra i Jaume d'Artés.

càrrecs i, especialment, per alienacions o donacions del patrimoni reial a membres de l'estament militar i eclesiàstic.

Els primer greuge, presentat de manera conjunta pels tres braços, denunciava el fet que tant Alfons com el seu pare, en la seua intitució, havien anteposat el títol de rei de Sicília al de rei de València, cosa que estava en contradicció amb el privilegi de Jaume II atorgat a Tarragona el 14 de desembre de 1319. Exigien que, en la intitució reial, immediatament després del títol de rei d'Aragó constàs el de rei de València. El rei no acceptà el greuge argumentant que ell s'intitulava amb el mateix ordre que ho feien els seus avantpassats des de Jaume II, i de fet així ho continuà fent al llarg del seu regnat.⁵⁶

En conjunt els greuges comuns denunciaven, majoritàriament, actuacions abusives dels oficials reials, notablement del batlle general, que permetia o denegava arbitràriament el comerç de certes mercaderies, cobrava impostos sense tenir-ne dret, s'immiscia en causes pertanyents als justícies civils o criminals de les ciutats, viles o llocs reials i permetia als moros la lliure mobilitat pel regne i comerciar fora de les seues fronteres;⁵⁷ o del governador general o dels seus subalterns per les ingerències en judicis ordinaris fora de la seua jurisdicció; o dels funcionaris o càrrecs de l'administració, als qui imputaven corrupteles o mala praxi, com per exemple dels escrivans de la cort de la governació o del justícia que cobraven als particulars per serveis inclosos ja en el sou de funcionaris. Els greuges fan referència també a regiments anteriors, com els perpetrats pel rei Ferran, en especial certs nomenaments improcedents, com el d'Antic Almogàver com a alcaid del castell d'Oriola, que no era natural, ni habitant, ni hereter al regne de València, condicions indispensables per a ocupar el càrrec, o el del castellà Francisco Martínez de Angulo com a cònsol de la mar, ofici que, per disposició del rei Martí, no podia ser ocupat per estrangers. La repressió exercida per part d'oficials reials contra els valencians que protestaren quan Ferran retirà, en nom dels seus regnes, l'obediència al papa Benet XIII, és també presentada com un greuge pels tres braços.

Cal destacar, finalment, dues peticions incloses entre els greuges comuns: per una banda, l'exigència que els registres dels processos de Corts valencianes fets pel protonotari es custodiassen a l'Arxiu del Real de València —no a l'Arxiu Reial de Barcelona, com era preceptiu— i la creació del càrrec de mestre racional privatiu del regne de València. Ambdues foren refusades pel monarca argumentant que convenia que els processos fossin a Barcelona: «car l'original cové que sia en

¶ ⁵⁶ En efecte, Jaume II, durant el seu domini sobre l'illa de Sicília, anteposà el títol de rei de Sicília —i també el de rei de Mallorca— al de rei de València, i així ho feren també els seus descendents. ¶ ⁵⁷ Al greuge s'afirma que les mercaderies dels moros són franques en terres de moros, mentre que els cristians veuen

gravades les seues amb impostos; a més, aquells difonen secrets del regne, i per tal raó demanen que, «segons ley divinal e humanal, no degan ésser sostenguts en vostra senyoria sinó perquè aquells cultiven les terres e no per mercadejar, specialment en terra de moros». *Procés del braç reial*, p. 182.

la cort del dit senyor, qui, per per moltes causes, occorrens contínuament, ho ha a fer regonèxer, e que lo offici del prothonotari [és] qui deu tenir los dits processos», i respecte a crear un mestre racional del regne de València el monarca recolzà la seua negativa puntualitzant que «mestre racional és offici de casa del senyor rey e no del regne o principat». Tanmateix, a les Corts següents, les de 1419, el rei claudicà davant un quantió donatiu, i s'aprovaren ambdues pretensions que implicaren la creació d'un nou oficial reial i la gestació de l'Arxiu del Regne de València.⁵⁸

2.2 Greuges del braç reial

L'actuació del braç reial a les Corts tenia com a objectiu principal preservar la integritat del patrimoni reial i vigilar l'aplicació general dels furs de València.⁵⁹ Per aquesta raó, molts dels greuges presentats per les ciutats i viles reials denunciaven les alienacions de béns o drets reials, fets contra disposicions de furs o privilegis, i que en ocasions es remunten al rei Pere el Cerimoniós. Una bona part dels greuges argüits pel braç reial reproveixen els actes arbitraris, il·legals o despòtics de certs oficials reials en l'exercici de les seues atribucions, en especial el batlle general, càrrec ocupat en aquell moment per Joan Mercader, contra el qual dirigiran quasi una quarta part dels seus greuges. Les acusacions contra Mercader incloïen, entre altres, l'apropiació de certes penes pecuniàries imposades pels justícies locals; l'obstrucció a cobrar impositions als legítims titulars (carnatge, gabella, morabatí, peita, etc.) o, per contra, l'exigència de certes contribucions als exempts (cena, coronació, peatge, almodinatge, delme, quint del delme, ajudes de guerra, etc.); la ingerència en el funcionament dels consells municipals i les corts dels justícies municipals, fins i tot elegint ell mateix els membres del consell municipal, com va fer a Xàtiva.

¶⁵⁸ Aquest acord de 1419 va ser vivament criticat, unes dècades més tard, per Pere Miquel Carbonell, arxiver reial, que manifestà la seua contrarietat per una mesura que havia trencat la unitat de l'arxiu reial: «Per quant sens bona causa, sinó ab passions e favors mundanes, han fets archius en perjudici de aquest real archiu situat per los sereníssims reys d'Aragó en la present ciutat de Barcelona com a principal e més insigne ciutat de les altres, e hon los dits reys han cregut tenir e pus guardats los registres e scriptures reals faents per llurs grans senyories, pobles e terres, e per ço hi faeren fer armaris, uns per Aragó e València, altres per Catalunya, e altres per Mallorques, e altres per Sardenya e altres illes e terres, tots en gran ordre», i es declarà en rebel·lia davant l'ordre de fer còpies de certs documents destinats als nous arxius territorials: «Yo, Pere Michael

Carbonell, archiver del rey nostre senyor e notari públich de Barcelona, *una et insolidum cum Francisco Carbonello, filio, connotario et co-archivario meo*, ab bon perdó dels legidors, no delliber perdre molt temps en scriure e fer memorials per dits regnes e terres dismembrades d'aquest reial archiu. E axí *super eis, non servato ordine, brevi me expediam* e majorment que son mal pagat de la quitació que'm pertany per dit offici de archiver e de scribà de manament». Publicat per Rafael CONDE Y DELGADO DE MOLINA, «Una discutible decisió arxivística del segle XV», *Lligall. Revista catalana d'Arxivística*, 8 (1994), p. 17. ¶⁵⁹ Al greuge XVII, el braç es manifesta contra l'ús del fur d'Aragó en certes parts del regne: «per diverses e molts furs e privilegis tot lo regne de València deja ésser sots una ley e hun fur, ço és, fur de València, [...] com a ley universal». *Procés del braç reial*, p. 199.

L'altre oficial reial objecte de recusació serà el governador general del regne, i els seus lloctinents, per no servir personalment l'ofici ni residir al seu territori, cosa especialment greu en les zones frontereres; subrogar el seu ofici; exercir funcions incompatibles amb el càrrec; o fer pagar impostos als exempts. Finalment, els greuges del braç reial aniran dirigits contra l'antic —i ja difunt— governador general Arnau Guillem de Bellera, el qual, en temps de l'interregne, entrà amb les seues hosts a Castelló terroritzant la població, que fugí en massa, i s'apoderà de béns per valor de 6.000 florins, i atacà Morella i les seues aldees, on capturà un botí avaluat en 94.000 florins.

Per altra banda, el braç reial intentarà, sense aconseguir-ho, per via de greuge, fer desaparèixer la moreria de l'interior de la ciutat o, en tot cas, cloure-la dins una muralla amb un únic portal i sense cap finestra que aguaitàs als carrers cristians, i prohibir la tafureria.⁶⁰

2.3 Greuges del braç eclesiàstic

Els greuges al·legats per l'estament de l'Església estaven motivats per les exigències als seus vassalls, per part d'oficials reials, contra diversos privilegis que els concedien l'exempció de demandes com nou regiment, coronació, matrimonis reials, host i cavalcada, etc.; per l'apropiació per part dels oficials reials de drets i rendes eclesiàstics; per l'ocupació de la jurisdicció de l'orde de Montesa per part del batlle general o el lloctinent de governador; per les vexacions que cometien altres oficials reials com el lloctinent de governador amb els vassalls de Montesa o els seus oficials; o pels conflictes originats per la concurrència de jurisdiccions en un mateix territori, per l'exercici antagònic de les jurisdiccions reials i senyoriales, com passava a la vila d'Onda, cosa que provocarà un bon nombre de greuges contra el justícia reial de la vila.⁶¹

2.4 Greuges del braç militar

La bèstia negra del braç militar, com també ho era per als braços reial i eclesiàstic, fou el batlle general Joan Mercader, que pertorbava les possessions dels

¶ ⁶⁰ El rei acceptarà únicament la prohibició de la tafureria i l'estendrà a tota la ciutat i al regne, tant entre els moros com entre els cristians.

¶ ⁶¹ En la carta pobla atorgada per Jaume I a la vila d'Onda en 1248 es ratifiquen les donacions rebudes i les franqueses com a vila reial, el monarca es reté els monopolis de camisseria, forns, molins, banys, mercat, tintoreria i obradors, i imposa un justícia i un batlle com a agents seus. L'any 1280 s'efectuà un intercanvi: la vila d'Onda passà a l'orde de Sant Joan de l'Hospi-

tal, encara que el rei es retingué el mer imperi, i Amposta passà a ser vila reial, amb la qual cosa Onda es trobà amb una jurisdicció civil regida per un justícia de l'orde i un justícia nomenat pel rei per a les causes del mer imperi. Aquesta situació es mantingué amb l'orde de Montesa, excepte en els petits intervals durant els quals la vila passà al patrimoni reial. Enric GUINOT RODRÍGUEZ, «Un precedent en la recuperació del patrimoni reial al País Valencià: la jurisdicció d'Onda, 1393», *Saitabi*, 36 (1986), pp. 145-146.

membres de l'estament: impedia a la reina Iolant exercir els seus drets sobre l'Albufera i altres indrets del regne que li pertanyien i no respectava les franqueses dels vassalls de la reina. I la mateixa queixa o semblants expressaran altres membres de la noblesa com el duc de Gandia, Jofre de Tous, Ramon Boil, Pere d'Artés o Lluís de Castellví. El conflicte per la coexistència dels furs d'Aragó i els de València es manifestarà als greuges de l'estament militar, notablement en enfrontaments amb els oficials de la ciutat de València, com el que denunciava el senyor de Manises Felip Boil. El senyor de Manises s'havia acollit a la jurisdicció alfonsina en renunciar al fur d'Aragó i en compensació se li havia atorgat el mer i mixt imperi, l'exercici del qual era contradit per la ciutat de València, per la qual raó, si no era garantit el seu dret, amenaçava amb posar-se de nou sota el regiment del fur d'Aragó. Però també els greuges en ocasions es remunten a regnats anteriors, com el que adduïa Vidal de Vilanova, que havia comprat la Foia de Bunyol a Jaume d'Urgell i abans de prendre'n possessió el rei Ferran donà sentència de rebel·lia contra aquell i incautà els seus béns.

3. *El donatiu*

L'elecció dels tractadors que havien d'estimar el volum del donatiu final suscità també diverses controvèrsies. En un primer moment, s'acordà que el nombre de components fos de divuit, però la comissió acabà estant constituïda per trenta-sis, dotze per cada braç. Mentre que els braços eclesiàstic i reial nomenaren els seus representants ràpidament, la designació dels delegats de l'estament militar tornà a desvetllar les desavinences entre els seus membres, que s'alineaven en dues faccions discrepants, no únicament per la nòmina dels seus representants, sinó també en la manera d'elegir-los: una facció es declarà partidària de deixar-ho en mans d'una petita comissió, com ja s'havia fet en les Corts del rei Ferran celebrades a València en 1415, mentre que l'altra pretenia que es fes per veus, és a dir, que participassen en la votació tots els integrants de l'estament militar.⁶² Ambdues faccions coincidiren, però, a acceptar com a tractadors l'infant Joan, germà del monarca, i Alfons, duc de Gandia, els membres més preeminents del braç, i convingueren que cada una de les dues «opinions» n'elegís cinc i així completar el nombre de dotze. En lliurar les propostes, una de les parts, l'encapçalada per Berenguer de Vilaragut, presentà una cèdula amb el nom de cinc tractadors, però l'altra designà tots els deu tractadors que faltaven, sense respectar el dret de l'altre bàndol a proposar-ne també cinc. El conflicte fou resolt pel rei acceptant la proposta dels 12 tractadors presentada per la facció del duc de Gandia.⁶³

¶ ⁶² *Procés del braç reial*, sessió del 9 d'octubre de 1417, pp. 329-331. ¶ ⁶³ *Procés del braç reial*,

sessió del 9 d'octubre de 1417, p. 333; i sessió del 16 d'octubre de 1417, pp. 340-343.

La discussió del volum del donatiu i la seua aprovació estava condicionada al reconeixement per part del rei dels greuges i la seua reparació. A finals de juliol de 1417, abans fins i tot de la presentació per part dels estaments dels greuges respectius, la cort, davant de la peremptòria demanda reial, va concedir-li la suma de 3.000 florins a compte del donatiu final. I mentre l'estament militar discutia sobre qui i com havien d'eleger els dotze tractadors que havien de formar part de la comissió que havia de determinar la proferta o donatiu, el 12 d'octubre de 1417 el rei demanà, a través de Guerau Alemany de Cervelló i altres membres del seu consell, una nova subvenció, com l'anterior a compte de la suma final.

La negociació del donatiu entre els braços començà, segons el procés eclesiàstic, un poc més tard, el 9 de novembre.⁶⁴ Reunits els tractadors del donatiu, uns eren de l'opinió que l'assumpte no es tractàs fins que tots els greuges fossen reparats; altres volien que cada braç deliberàs separatament, i els restants, que acordassen ja el donatiu amb condició que el rei proveís certs greuges en la forma acordada. Per acabar amb els debats entre els estaments, el braç militar proposà eleger una petita comissió que pogués cloure la cort «ab bona avinença e concòrdia». L'opinió del braç reial era que els tractadors proposassen una quantitat suficient com a donatiu de manera que el rei no la pogués rebutjar, però que anàs acompanyada de les peticions de la cort. Per altra banda, no era partidari d'esperar que es donàs satisfacció a tots els greuges, ja que, «si en examinar los greuges se metien, d'aquest hun any no y serien fora». Moció aprovada per la resta de la cort amb la condició que la proposta als consellers del rei fos molt cautelosa i amb les condicions ben especificades.

Reunits novament els tractadors, es procedí a expressar cada un la seua opinió. Romeu de Corbera, mestre de Montesa, suggerí, en nom propi, una proferta de 50.000 florins, proposta a la qual se sumà el duc de Gandia. Però Guillem Saera, també parlant per si mateix, proposà la suma de 200.000 florins, a fi que el rei pogués desempenyorar el patrimoni reial alienat. Interpel·lat, el bisbe de València manifestà que el rei Alfons fos subvingut com ho fou el rei Martí. Probablement es referís al donatiu acordat a les Corts que començaren el 1401 i es perllongaren fins el 1407, en les quals, en 1404, s'acordà concedir al rei 120.000 florins a pagar en sis anys consecutius, a raó de 20.000 florins anuals.⁶⁵ Arribats a aquest punt, els tractadors, veient que si cadascú havia de dir la seua opinió la reunió es faria eterna, acordaren retirar-se i deliberar per estaments i que després fos triada la millor proposta. El braç eclesiàstic i el reial coincidiren a fer un donatiu de

¶⁶⁴ El procés del braç reial no registra les discussions i negociacions sobre la suma final del donatiu, únicament recull les concessions de subvencions durant la celebració de les Corts.

¶⁶⁵ M.ª Rosa MUÑOZ POMER, *Orígenes de la Generalidad Valenciana*, València, Generalitat Valenciana, 1987, p. 125.

100.000 florins, amb dues condicions: que s'usaren per a quitar el patrimoni reial alienat i que Joan Mercader, perpetrador de molts dels greuges de la cort, fos desposseït del càrrec de batlle general. El rei rebutjà destituir Mercader sense prèviament fer una investigació sobre els fets denunciats pels estaments i en conseqüència la cort diferí la resposta sobre la proferta. Davant la indecisió dels estaments, el rei els comunicà que encara que entenia «haver ben proveït los greuges», intentaria millorar-los.

La petició fou reiterada a mitjans del mes de desembre recordant a la cort que ja feia molts mesos que estava a València assistint a les sessions de Corts, que els 3.000 florins de la primera subvenció ja s'havien esgotat, i que s'acostaven les festes de Nadal, en les quals les despeses de la casa reial se solien quadruplicar. El 20 de desembre se li assignen 6.000 florins, en prorrata del donatiu final, que li foren lliurats pel General. Durant les festes de Nadal, la cort deixà de reunir-se i malgrat que les sessions es reprengueren el 3 de gener, el debat sobre la quantitat del donatiu no començà de nou fins el 21 de gener de 1418.

Després de mesos de negociació, a finals de març s'acordà un donatiu de 189.000 florins, destinat sobretot a redimir el patrimoni reial alienat.

4. *La cloenda de les Corts i la creació de la Generalitat*

En la llarguíssima sessió de clausura celebrada el 22 de març de 1418, iniciada al migdia i tancada a les 10 de la nit, es publicà el document de la proferta o donatiu, que, a més de la quantitat acordada, incloïa una sèrie de capítols que configurarien la futura Diputació del General i significarien el naixement de la Generalitat. En contrapartida al substanciós donatiu de 189.000 florins⁶⁶ acordat per les Corts, els braços aconseguiren, a més de la reparació de molts dels greuges presentats, per una banda que els oficials i càrrecs que regien les *generalitats* tinguessen una presència permanent en renovar-se de manera trienal, i, el que és més important, que aquests càrrecs fossen elegits exclusivament i directa pels braços,⁶⁷ de manera paritària, sense cap intervenció del rei ni de cap representant reial, com el governador general o els seus portantveus, i sense esperar a la convocatòria a Corts.

La qüestió degué ser tractada i discutida durant les sessions de Corts, però els processos no ho registren. Al del braç reial no hi apareix cap referència, únicament al procés del braç eclesiàstic s'alçà acta d'un debat que es produí el dissabte 12 de febrer de 1418 entre tots tres braços sobre la duració del càrrec de diputat i

¶⁶⁶ En els quals estaven compreses totes les sumes que de bestreta li havien estat entregades successivament: 9.000, 20.000 i 10.000 florins. En total, 39.000 florins que se li havien avançat en diversos conceptes i en diferents dates. Els terminis en què es va pagar la resta del do-

natiu, i que es feren efectius entre el 26 de març i el 2 de juny de 1418, estan registrats en ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. LX-LXVIII.

¶⁶⁷ En aquesta primera elecció ho foren pels braços, però en les futures eleccions ho serien per cooptació.

sobre les provisions reials als greuges. Reunits per separat, els braços es transmeteren les respectives opinions. La iniciativa de plantejar la qüestió i la proposta que els diputats fossen renovats cada tres anys procedí del braç militar i fou ben rebuda per la resta de braços, que prometeren estudiar-la:

Los quals, estants justats en lo apartament acostumat e parlants dels afers de la present cort, fon-los tramesa missatgeria per part del braç militar contenen en efecte que'l dit braç militar havia delliberat que los diputats del General, per rahon del donatiu fahedor per la present cort, se devien mudar, e que's mudassen de III en III anys; axí mateix, que'ls paria que deguessen entendre en apunclar les gràcies e ordinacions que havien mester del senyor rey, en manera que la cort anàs avant. A les quals coses proposades lo dit braç eclesiàstich se retench delliberació.

E de present, partits del dit braç los missatgers del braç militar, foren rahonades les dites coses entre lo dit braç e, parlants per vots, fon apunclat e concordat que eren del acort dels cavallers, ço és que'ls diputats se mudassen, però que a l'altre cap que de III en III anys se mudassen ne volien haver major delliberació. Sobre lo fet d'entendre en les gràcies e ordinacions que mester havien, que'ls plahia d'entendre-hi, e de fet digueren que y fossen los qui ja hi eren elegits, ço és lo senyor bisbe de València, lo senyor bisbe de Tortosa, lo senyor mestre de Montesa e mossèn lo comanador de Montalbà. E de present intimaren les dites coses al braç reyal, lo qual fon d'aquest acord mateix.⁶⁸

Des de 1362, la comissió que s'encarregava de la recaptació de l'impost de *generalitats* per a subvenir el donatiu reial era nomenada pel rei al si de les Corts i es dissolia una vegada assolida la comesa. En la sessió de clausura de les Corts de 1417-18, cessaren els diputats i oficials antics de la Diputació del General que havien estat elegits pel rei Martí amb el concurs de la cort, i es procedí a elegir-ne de nous,⁶⁹ de manera paritària entre els estaments i per a un període de tres anys, renovables per cooptació.⁷⁰ A la proferta s'ordenà:

sien elets novellament oficials qui regeixquen axí tots los fets del General antich com los fets de les generalitats de la present proferta, e de present sien elets sis dipputats, és a saber, dos de cascun braç, per los quals sis dipputats, e no per vós, senyor, ne per vostre governador general o portantveus de aquell ne per algun altre official vostre o seu, la present proferta e totes e sengles coses que (a) aquella se pertanyen e poden o poran pertànyer sien administrades, fetes e complides ab acabament.⁷¹

Es proclamaren un total de sis diputats: pel braç de l'Església, el bisbe de València Hug de Llupià i el mestre de l'orde de Santa Maria de Montesa i de Sant Jordi fra Romeu de Corbera; pel braç militar, Alfons, duc de Gandia, i el cavaller Lluís Carbonell; i pel braç reial, el ciutadà de València Bernat Joan, major de dies, i el notari Bernat Costejà, veí de la vila d'Alzira, ambdós síndics a les Corts.

¶ ⁶⁸ *Procés del braç eclesiàstic*, sessió del 12 de febrer de 1418, p. 743. ¶ ⁶⁹ La discussió tingué lloc la vespra de la clausura, en la sessió del 21 de març de 1418. *Procés del braç eclesiàstic*,

p. 757. ¶ ⁷⁰ Aquest primer període finalitzà el dia de Nadal de 1422 i a partir d'aquest dia les noves eleccions se celebraven en aquesta mateixa data. ¶ ⁷¹ *Donatiu*, p. 803.

En la mateixa sessió es nomenà l'aparell burocràtic que havia de sustentar l'acció de la Diputació, integrat per clavaris, administradors de les *generalitats*, comptadors, oïdors i definidors dels comptes, elegits entre els participants en les Corts. Per al càrrec de clavaris es designà, pel braç eclesiàstic, Pero Ferrandis d'Íxer, comanador de Montalbà de l'orde d'Uclés; pel braç militar, el cavaller Joan de Santfeliu; i pel braç reial, el jurat i síndic de la ciutat de València Daniel Mascarós. Al representant de la ciutat de València, emperò, se li atorgà un rang superior, en confiar-li la custòdia dels diners, la comptabilitat i la cura dels llibres de clavaria, convertint-lo en un veritable tresorer.⁷² Es regularen els diferents procediments comptables i documentals, així com el pagament de despeses i salaris.⁷³ Com a administradors de les *generalitats* s'elegiren el canonge de la Seu de València Gil Sànchez Munyoç, pel braç eclesiàstic; el cavaller Jaume Romeu, pel braç militar; i l'advocat i síndic de la ciutat de València Bernat Abrí, pel reial. I per ocupar els oficis de comptadors, oïdors i definidors dels comptes dels diputats i clavaris s'escolliren, pel braç eclesiàstic, fra Berenguer Domenge, comanador major de Montesa, i el prevere Jaume Roca, de l'orde de Calatrava; pel braç militar, Jaume Escrivà, menor, i Joan Pardo de la Casta; i pel braç de les ciutats i viles reials, el doctor en lleis Joan Ferrando, síndic de la ciutat de València, i Genís Silvestre, síndic de la vila d'Oriola. S'establí la ciutat de València com a seu de la institució. Es nomenà escrivà de la dita Diputació el notari Francesc Escolà, que en aquell moment era escrivà del consell de la ciutat de València i havia exercit, durant les presents Corts, com a escrivà de l'estament reial. Es va regular el sistema d'elecció per a les successives renovacions dels càrrecs i oficis i es definiren les seues competències o atribucions⁷⁴ i es preveí la substitució dels que podien morir o renunciar durant el trienni d'exercici. També es disposà que els diputats tinguessen al seu servei i al de la Diputació del General procuradors, notaris, porters, saigs i qualsevol altra persona necessària per a resoldre els afers de la institució. S'establiren els salaris pel seu treball: 1.000 sous anuals els diputats; 500 sous els clavaris dels braços eclesiàstic i militar; i 2.500 el del braç reial en atenció a la seua major responsabilitat i treball; els comptadors i els administradors, 500 sous. S'estipularen les dietes per a compensar les eixides

¶ ⁷² El seu sou serà cinc vegades el dels seus col·legues: 500/2.500 sous. ¶ ⁷³ Els clavaris sols atendran els albarans expeditos pels diputats amb els tres segells dels braços i registrats per l'escrivà de la Diputació; s'estableix que per a pagaments d'una quantia inferior als 22 sous no cal fer albarà, i serà suficient una cèdula autògrafa feta per l'escrivà per manament verbal dels diputats. Els clavaris rebran compte de la seua administració dins dels sis primers mesos següents a la finalització de l'any comptable,

per tant entre Nadal i Sant Joan. ¶ ⁷⁴ S'estableixen les penes per sancionar els deutors del General i els diputats o funcionaris que retindran diners de la institució, penes que oscil·laran entre la incautació dels béns del deutor i la pena de decapitació, passant per la inhabilitació en oficis reials mentre dure el deute. Els diputats, assessorats per juristes o altres consellers, seran els encarregats de resoldre qualsevol dubte respecte als capítols que regulen la Diputació del General.

fora del terme de València: 22 sous dins del regne i 30 sous fora del regne.⁷⁵ El privilegi dels diputats de comptar amb un jurista com a assessor o conseller per auxiliar-los en l'exercici del seu ofici augmentà encara més la complexa nòmina d'oficis i col·laboradors.⁷⁶

La condició d'òrgan permanent, l'elecció al marge de la voluntat del rei de convocar Corts, i el sistema de renovació per cooptació li atribuï una certa independència, una certa autonomia en el seu funcionament i, probablement, una major eficàcia en la seua gestió.⁷⁷

Immediatament després de la finalització de les Corts i elegida la nòmina política i l'aparell burocràtic de la nova institució, s'iniciaren els tràmits per a dotar-la d'una seu permanent on disposar de llocs adients de reunió i decisió, d'espais per a la maquinària administrativa i dependències on conservar els registres escrits que en guardaven memòria.⁷⁸

La primera reunió dels nous diputats del General se celebrà al dia següent de la cloenda, encara a la seu de la Confraria de Sant Jaume, alguns d'ells representats per procuradors, en la qual s'elegiren com a assessor i advocat Guillem Saera, llicenciat en lleis, i com a porter, Bernat Bonshoms.⁷⁹ En dies successius, els diputats completaren la nòmina del personal al servei de la Diputació: el 8 d'abril s'elegí el notari Lluís Guerau com a escrivà de l'administració del General, amb les mateixes condicions que tenia el seu antecessor, el notari Bernat Vallseguer.⁸⁰

¶⁷⁵ Però per venir o residir a València no es rebia cap compensació. ¶⁷⁶ S'habilità els diputats perquè poguessen pagar un salari als seus subordinats pels seus treballs. ¶⁷⁷ En diferents punts de la proferta es fa referència a aquesta independència, en especial al punt 19: «Ítem, que vós, senyor, ni vostre primogènit ni vostre governador o altre qualsevol oficial, per gran poder que haja, no us puxats, puxa ni puxen entrametre de les coses en la present proferta contingudes ni de les coses toquants a aquella, que seran feytes per los dits diputats, clavaris, administradors o comptadors, ni per qualsevol d'aquells ni de les execucions, coses, causes o pleyts incidents, emergents o deppendents de la present proferta o aquelles toquants en qualsevol manera per via de simple querela o de apel·lació o recurs, justs o injusts, ni en altra qualsevol manera». *Procés del braç eclesiàstic*, p. 808. ¶⁷⁸ Poc després de la seua constitució com a òrgan permanent, la Diputació del General començà a reunir-se en una casa llogada al noble Eimeric de Centelles. Més tard, en 1421, es traslladà a una casa del

carrer de Cavallers propietat del notari Jaume Desplà, primer en règim de lloguer i més tard adquirida en propietat, casa que constituïria el nucli a partir del qual es va construir l'actual Palau de la Generalitat. Juan Vicente GARCÍA MARSILLA, «Una casa para la Diputación. Las inversiones en el Palau de la Generalitat y la gestión económica de su proceso constructivo», en Antoni Furió i Juan Vicente García Marsilla (eds.), *La Veu del regne. 600 anys de la Generalitat Valenciana*, 3. *La Generalitat Valenciana. Espais i imatges de la Generalitat*, 2020, pp. 56-57. ¶⁷⁹ ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinations fetes per los diputats del General del regne de València*, 2.963, f. 7. Hi ha una edició facsímil i transcripció d'una part del volum feta per Ramon Ferrer, Jesús Villalmanzo i Sergio Urzainqui, *Libre de diverses ordinations fetes per los diputats del General del Regne de València*, València, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura, Educació i Esport, 2007. ¶⁸⁰ ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinations... cit.*, f. 11.

En la mateixa sessió de clausura el rei s'avingué a crear una comissió, tal com s'havia demanat de manera insistent al llarg de la cort, admetent que «per la utilitat del dit regne e per observar bona amistat, pau e repòs en aquell sia molt necessari e expedient que totes les dites coses sien examinades e liquidades a bona fe, cessant tota rigor, primor e subtilitat de dret». La comissió elegida, integrada per diputats del General i representants dels tres braços, tenia com a missió determinar les despeses fetes en la investigació sobre a qui pertanyia la successió de la Corona —en especial la celebració dels dos parlaments— i establir les sumes de diners del General que el governador general de València Arnau Guillem de Bellera s'havia apropiat indegudament durant l'interregne.⁸¹

5. *La promulgació dels furs*

L'autèntica conclusió de les Corts, el seu colofó, era la promulgació dels furs, una vegada acordat i concedit el donatiu al rei. Els furs que s'aprovaren en aquestes primeres Corts del rei Alfons eren en part furs nous, alguns producte de les demandes de reparació de certs greuges presentats pels estaments durant la celebració de les Corts, però també se'n milloraren, corregiren o ampliaren d'antics.⁸² En total se sancionaren 66 furs, inclosos en 22 rúbriques, i a més es publicà a part una executòria corregint i adaptant la sentència promulgada pel rei Martí en les Corts de 1403 sobre els emprius de la ciutat de València, i que acabaria incorporant-se a la compilació dels furs.

El conjunt de furs aprovat legislava sobre matèries molt diverses i regulava diferents aspectes i qüestions de les relacions socials, de les activitats econòmiques, de la vida quotidiana, del funcionament de les institucions, de l'organització de certs oficis, de la fabricació, comerç i protecció de certs productes i manufactures del regne, de l'abastiment del regne o de l'exercici de les competències o atribucions dels oficials reials i altres funcionaris públics.

Un nombre considerablement alt eren disposicions relatives al dret privat: es corregiren antics preceptes sobre la participació en contractes dels menors d'edat, sobre l'aixovar i sobre testaments; es modificaren alguns furs referits a les disposicions testamentaries, al matrimoni, els béns matrimonials i l'aixovar, la dissolució del matrimoni, l'adulteri, el matrimoni secret, sobre darreres voluntats (testament

¶⁸¹ La investigació i la relació de despeses està registrada al volum de l'ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions... cit.*, ff. 18 i ss, i el pagament de les dites despeses està registrat en compte de *data* en ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. 179-194v. ¶⁸² El corpus de furs promulgats el 1418 inclou, a més, algun precepte que confirma i reitera un d'anterior que no

era sempre i pertot arreu observat, com el que prohibia fer la salà en llocs públics. El fur és ordenat de nou davant el fet que «alguns, en lurs lochs, no hagen servat ne fet servir lo dit fur» i preveu les penes als contrafaents. Però també inclou la derogació d'algun fur, com el del rei Martí sobre l'elecció de trenta notaris per a rebre testimonis.

nuncupatiu, testament d'invident, testament de dona sense descendents, codicil, defunció *ab intestat*...).⁸³ I tota una sèrie de prescripcions sobre les funcions dels notaris, els procediments judicials i l'execució de les sentències, reglamentació referida a la constitució de censals i violaris o sobre l'exercici de certs oficis relacionats amb la sanitat, com metges, físics, cirurgians, especiers i apotecaris.

Atenent certs greuges que denunciaven els excessos comesos en l'exercici de la seua autoritat per part d'oficials reials es dicten furs que precisen les condicions que han de reunir els càrrecs de governador, batlle general i altres funcionaris del rei. I, respecte al govern municipal i altres institucions situades a la capital del regne, s'estableix que l'elecció del lloctinent de justícia criminal i de mostassaf es faça per redolins. Per evitar abusos es reglamenta què han de cobrar els escrivans de la cort de la governació —i es nomenen els seus vuit porters— i els de les corts dels justícies civil i criminal, així com els notaris i procuradors que actuaven davant els dits tribunals.

Finalment, un conjunt notable de furs es dedicà a regular la producció tèxtil del regne i a dictar normes encaminades a aconseguir una bona qualitat i unes mesures estàndard dels draps de llana. Per altra banda, tota una sèrie de disposicions sobre el comerç de forment, civada, arròs, dacsca, oli, carn i altres vitualles i la prohibició de traure'ls del regne, tenien com a finalitat assegurar l'abastiment del territori. Els darrers furs aprovats estaven constituïts per diverses disposicions que pretenien limitar el luxe excessiu en la indumentària i en la confecció dels aixovars o el parament de la casa.

6. *Les despeses de la celebració de les Corts*

La cort havia pactat en la sessió de clausura compartir entre els tres estaments la suma de 9.000 florins procedents dels béns del General, per compensar les despeses que havien suportat en participar-hi.⁸⁴ El repartiment es feu de manera desigual: al braç eclesiàstic se li assignaren 2.000 florins, al braç militar 3.000 i al braç

¶⁸³ De clara inspiració romanista, alguns furs són adaptacions de prescripcions recollides a la sistematització de Justinia. Agustín BERMÚDEZ, Magdalena MARTÍNEZ i Alfredo OBARRIO, «Las Cortes valencianas durante el reinado de Alfonso V el Magnánimo. La legislación foral», en Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congreso Internacional de Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnánimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. I, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 82-83. A més, a l'article, s'analitza tota la producció foral del període alfonsí.

¶⁸⁴ Prèviament, el 31 de gener de 1418, els bra-

ços tracten d'acordar d'on i com es recaptaran els diners per a la prorrata i pagament dels salaris dels que han treballat en els negocis de la cort, o per recaptació de *generalitats* o per una imposició per compartiment o fogatge. Els braços eclesiàstic i militar, junt a la ciutat de Xàtiva i totes les viles reials, per una part, volien que es pagàs per *generalitats*, enfront de la ciutat de València, per altra part, que volia que es pagàs per *generalitats* i compartiment (*Procés del braç eclesiàstic*, pp. 735 i ss.). A la sessió del 19 de març de 1418 es torna a plantejar la qüestió, i ara els braços militar i reial debaten sobre si havien de ser pagats amb diners del General o particularment per cada braç (*Procés del braç eclesiàstic*, pp. 735 i ss.).

de les ciutats i viles reials 4.000.⁸⁵ Solament ha quedat constància escrita de com l'estament reial va distribuir la suma que li correspongué entre els seus membres (síndics), les poblacions representades i els professionals que el sustentaren (juristes, notaris, escrivans, etc.).⁸⁶

Exactament dos dies després de la cloenda de les Corts, el dijous 24 de març de 1418, comparegueren en la casa de la Confraria de Sant Jaume alguns dels síndics del braç reial⁸⁷ que havien assistit a les dites Corts i hi mostraren als diputats del General allí reunits un document amb l'acord que havien pres el dia anterior congregats, *ora terciarum vel quasi*, a la sala del consell secret de la ciutat de València. A la cèdula exhibida pels síndics del braç reial, es recollia com havien distribuït els 4.000 florins, equivalents a 44.000 sous. Per una banda es destinaren prop de 24.000 sous a retribuir els síndics que havien intervingut a les Corts en representació de ciutats i viles reials. El jurista Guillem Saera, diputat del General, i que representà la ciutat de València, fou el que rebé una major gratificació, «per molts treballs que suportà, més que·ls altres síndics, per lo dit braç». La resta de membres del braç reial reberen també una compensació, presumiblement proporcional al seu grau d'implicació:

		florins d'or ⁸⁸	sous
Guillem Saera, jurista	síndic de la ciutat de València	500	5.500
Joan Ferrando, jurista	síndic de la ciutat de València	140	1.540
Bernat Abrí, jurista	síndic de la ciutat de València	140	1.540
Pere Feliu, jurista	síndic de la ciutat de Xàtiva	140	1.540
Joan Palma, jurista	síndic de la vila de Morella	100	1.100
Pere Bitxes, notari	síndic de la ciutat de Xàtiva	95	1.045
Daniel Mascarós	síndic de la ciutat de València	80	880
Joan Suau	síndic de la ciutat de València	80	880
Bernat Joan	síndic de la ciutat de València	80	880

¶⁸⁵ A les Corts de 1428 es duplicaren les quantitats que s'assignaren a cada braç: 4.000 florins al braç eclesiàstic, 6.000 per al militar i 8.000 per al braç reial. La distribució que en feu el braç de les ciutats i viles reials quedà anotada parcialment als llibres de comptabilitat i altres registres comuns del consell municipal de València. Raquel MADRID SOUTO, «Las Cortes de 1428 y su repercusión en la hacienda municipal de la ciudad de Valencia», *Anuario de Estudios Medievales*, 34/2 (2004), pp. 797-799. ¶⁸⁶ ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions... cit.*, ff. 7v-9v. ¶⁸⁷ Hi eren Pere Bou, Joan Suau, mis-

ser Guillem Saera, misser Joan Ferrando i misser Bernat Abrí, síndics de València; Pere Feliu i Pere Bitxes, de Xàtiva; Joan Palma i Bartomeu Rovira, de Morella; Genís Silvestre, d'Oriola; misser Francesc Feliu, de Castelló; Bernat Muntanyès, de Borriana; Joan de Calaceit, de Vila-real; Berenguer d'Artés, d'Alacant; Jaume Gassol, de Lliria; Jaume Olzina, d'Ontinyent; Joan Bou, de Cullera; Miquel Ribera, de Biar; Domingo Espelt, d'Ademús i Bartomeu Bodí, de Bocairent. ¶⁸⁸ En la columna següent s'indica l'equivalència en sous de les quantitats expressades en florins.

		florins d'or	sous
Bernat Costejà, notari	síndic de la vila d'Alzira	80	880
Genís Silvestre	síndic de la vila d'Oriola	80	880
Bernat Muntanyès	síndic de la vila de Borriana	80	880
Francesc Feliu, jurista	síndic de la vila de Castelló de la Plana	80	880
Pere Bou	síndic de la ciutat de València	50	550
Joan Pujada	síndic de la ciutat de València	50	550
Bartomeu Rovira	síndic de la vila de Morella	45	495
Joan de Calaceit, notari	síndic de la vila de Vila-real	20	220
Berenguer d'Artés	síndic de la vila d'Alacant	20	220
Jaume Gassol, notari	síndic de la vila de Lliria	20	220
Jaume Olzina, notari	síndic de la vila d'Ontinyent	20	220
Joan Bou	síndic de la vila de Cullera	10	110
Miquel Ribera	síndic de la vila de Biar	10	110
Domingo Espelt, notari	síndic de la vila d'Ademús	10	110
Bartomeu Bodí, notari	síndic de la vila de Bocairent	10	110
Mateu Blanch, notari	síndic de la vila de Xixona	5	55
Garcia del Porto, notari	síndic de la vila de Castellfabib	5	55
Francesc Escolà, notari	escrivà del procés del braç reial	65	715
Lluís Guerau, notari		90	990
Jeroni Fenollar, notari			93,75
		2.108/5/9	

Totes aquestes quantitats sumaren 2.108 florins, 5 sous i 9 diners, és a dir més de 23.000 sous. La resta, fins a la suma dels 4.000 florins assignats al braç reial, es repartiren entre les ciutats i viles representades a les Corts. 1.891 florins, 5 sous i 3 diners foren dividits en dues grans parts: una de 950 florins destinada a la ciutat de València, i l'altra, els 941 florins, 5 sous i 3 diners que quedaven, foren distribuïts entre la ciutat de Xàtiva i les viles reials a raó de 9 diners per foc. Al quadre següent es pot veure el nombre de focs de cada població emprat per a fer el càlcul de la quantitat que corresponia a cadascuna d'elles:⁸⁹

¶ ⁸⁹ El document ha servit en nombroses ocasions per a calcular els efectius demogràfics de la ciutat de València, de la resta de ciutats i viles reials i també del conjunt del regne. La primera

que en donà notícia fou Amparo CUEVES GRANERO, «Aportación económica del reino de Valencia al matrimonio de Martín el Humano con Margarita de Prades», *Estudios medievales*, 1-4

València		950 florins /10.450 sous
Xàtiva	2.809 focs	2.106 sous 9 diners
Morella	2.898 cases	2.172 sous 6 diners
Alzira	1.652 focs	1.239 sous
Oriola	1.000 casats	750 sous
Castelló	1.110 focs	832 sous 6 diners
Borriana	592 focs	444 sous ⁹⁰
Vila-real	598 focs	448 sous 6 diners
Alacant	342 focs	256 sous 6 diners
Llíria	400 focs	300 sous
Ontinyent	450 focs	338 sous 6 diners
Cullera	400 focs	300 sous
Alpont	272 focs	204 sous
Castellfabib	247 focs	190 sous 9 diners
Ademús	146 focs	109 sous 6 diners
Biar	125 focs	93 sous 9 diners
Bocairent	100 focs	75 sous
Xixona	105 focs	78 sous 9 diners
TOTAL ⁹¹	13.246 focs	20.390 sous

(1952), pp. 131-166, en concret a les pp. 154-155, encara que Cueves sols va utilitzar la informació dels focs assignats a cada població en aquest document de 1418 per a calcular què pagaren per foc cada una d'elles en la recaptació del donatiu pel segon matrimoni de Martí I, i no publicà les dades referides a la ciutat de València, ja que aquesta estava exempta en aquest tipus de contribucions. De l'article de Cueves degué prendre la informació Francisco ROCA TRAVER, en «Cuestiones de demografía medieval», *Hispania*, XIII (1953), pp. 3-36, per a confeccionar el quadre que publica a la p. 18; encara que, necessàriament, hagué de consultar la font documental per saber les dades referides a la capital del regne. Tanmateix, Roca no cita el treball de Cueves ni tampoc dona la referència arxivística del document d'on extreu les dades del fogatge de 1418, però assigna a la ciutat de València la xifra de 8.000 focs, sense explicar tampoc com havia arribat a aquesta

quantitat. En qualsevol cas, la xifra de 8.000 focs atribuïts a la ciutat de València per Roca Traver no té cap fonament. Per altra banda, la validesa d'usar aquests fogatges per estimar la població de les ciutats, viles i llocs del regne de València ha estat qüestionada, entre altres, per M.ª Rosa MUÑOZ POMER, *Orígenes...*, p. 179, i Pedro LÓPEZ ELUM, *El impuesto del morabatí, su base económica y sus aplicaciones demográficas*, València, tesi doctoral inèdita, 1972, p. 563, que advertiren que en 1469 encara s'utilitzava el mateix nombre de focs que en 1418 i que aquella estimació de focs procedia d'un cens realitzat a les Corts de Montsó de 1362. *Vide* també Enrique CRUSELLES GÓMEZ, «La población de la ciudad de Valencia en los siglos XIV y XV», en *La población urbana en tiempos de crisis. Revista d'Història Medieval*, 10 (1999), p. 51. ¶⁹⁰ Per error al document diu 448. ¶⁹¹ Total de focs assignats a les ciutats i viles reials sense incloure la ciutat de València.

Síndics	23.193 sous 9 diners
Lluís Guerau, notari ⁹²	400 sous
Berenguer d'Artés ⁹³	21 sous 9 diners

Les despeses per la celebració de les Corts assumides pel braç reial foren notables. A les que es pagaren amb la suma que se'ls assignà a les Corts, cal afegir els pagaments dels quals es va fer càrrec la ciutat directament i que es poden resseguir als seus registres de comptabilitat.

Dels altres dos braços, el militar i l'eclesiàstic, ignorem com repartiren els diners que els correspongueren com a «indemnització» pels costos assumits durant les Corts i que devien incloure, entre altres, despeses de desplaçament, allotjament i mantenció, a més dels salaris a tota la plèiade de juristes, assessors, notaris i escrivans que argumentaven, aconsellaven, redactaven i registraven els afers de la cort.⁹⁴ El pagament detallat de les gratificacions que es registrà en compte de *data* de la clavaria dels diputats deixa constància, però, que els 3.000 florins destinats al braç militar foren pagats al cavaller Joan de Santfeliu, qui els rebé en nom de les 32 persones «qui han entrevingut e representat lo braç e stament militar en les Corts»,⁹⁵ i els 2.000 florins que corresponien al braç eclesiàstic foren entregats al comanador de Montalbà fra Pere Ferrandis d'Íxer i dipositats a la taula de canvi de Francesc Siurana.⁹⁶

Per altra banda, la Diputació del General s'encarregà de pagar o gratificar a la Seu i al monestir dels Predicadors, llocs de celebració, i a aquells que hi havien prestat diversos serveis. Durant el mes d'abril de 1418, des de la seu de la Confraria de Sant Jaume, on encara continuaven reunint-se els diputats del General, es donà ordre de remunerar el monestir i els frares predicadors pels «treballs, afanys i enuïgs» que havien suportat durant la celebració de les Corts amb 500 florins d'or, dels quals 200 foren entregats al prior fra Bernat Mallols, mestre en Teologia, i 300 dipositats a la taula del canvista Siurana⁹⁷ per a la biblioteca del monestir.

¶ ⁹² En pagament dels treballs que havia fet per la ciutat de Xàtiva i les viles reials, en concret per les còpies dels furs nous que va fer per a Xàtiva i la resta de viles reials. ¶ ⁹³ Per fer els comptes del dit compartiment. ¶ ⁹⁴ L'Arxiu de la Catedral de València no conserva cap documentació relativa a aquestes Corts i, en general, de cap de les Corts valencianes medievals. La documentació que degué acumular el braç militar i que probablement quedava dipositada a la seu de la Confraria de Sant Jaume, lloc de reunió de l'estament nobiliari, es degué dispersar entre el moment que la confraria abandonà la

seua seu en ser expropiada en 1836 per la Desamortització i la dissolució de la dita confraria ja en ple segle XX. La documentació que sobrevisqué va ser donada a l'Arxiu de la Catedral de València abans de 1949 per José Gasch, darrer síndic de la Confraria de Sant Jaume. Juan MARTÍNEZ VINAT, «Estructura social y redes de sociabilidad en el movimiento confraternal valenciano: la Cofradía de San Jaime de Valencia (1377-1441)», *Medievalismo*, 24 (2014), pp. 241-280. ¶ ⁹⁵ ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, f. 137. ¶ ⁹⁶ ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, f. 140v. ¶ ⁹⁷ Per error, el document diu Siura.

Altres pagaments, però, anaren dirigits a certs membres del convent de manera individual, i gràcies a aquestes compensacions podem saber com es distribuïren els braços i les comissions per les dependències del monestir de Sant Domingo:

		florins d'or
Cel·la de Joan Llobart	Tractadors de la cort Examinadors dels greuges Braç reial	25
Cel·la de Bernat Foixà	Examinadors dels greuges Síndics del braç reial	15
Cel·la de Joan Freixes	Braç eclesiàstic	20
Cel·la de Pasqual Verdejo, mestre en Teologia	Síndics del braç reial	25
Cel·la de Domingo Agramunt	Braç militar	15
Cel·la de Pere Bolea	Braç eclesiàstic	10
Cel·la de Guillem Paella	Tractadors Examinadors	15
Cel·la d'Antoni Canals, mestre en Teologia ⁹⁸	Cort	10
Fra Jaume Pastor ⁹⁹	Guardar la porta del monestir i evitar que entraren bèsties	10
Fra Pere Coloma	Agranar i arruixar el monestir	5

Reberen també diversos pagaments els escolans de la Seu de València Miquel Vidal, Antoni Arnau i Joan Ferrández per convocar la cort cada dia a toc de campana, remunerats amb 80 florins, i els porters de cada un dels braços, Bernat Bonshoms del braç eclesiàstic, Ferrando Mateu del braç militar i Joan de Coronas del braç reial, 60 lliures per cap, així com els porters del rei, Antoni Miró i Jaume de Santesteve 20 florins cadascú. A més, es gratificà amb 30 florins més Joan de Coronas pels seus serveis al braç reial i a tota la cort.¹⁰⁰

Finalment, la Diputació del General es va fer càrrec dels salaris i de les compensacions del personal de la Cancelleria Reial i dels notaris i juristes que participaren en la confecció dels diferents registres que guardaven memòria de la celebració de la cort o que formalitzaren la diversa i abundant documentació que la cort produí, i, fins i tot, als que hi participaren com a assessors o intermediaris en els grans debats entre els braços o amb el rei. En diverses reunions dels diputats celebrades entre el 17 de maig i el 15 de juny de 1418 acordaren fer els següents pagaments:¹⁰¹

¶⁹⁸ Per a confeccionar-se un hàbit. ¶⁹⁹ Ja havia rebut una quantitat pel mateix concepte.

¶¹⁰⁰ ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions...*, ff. 14-15v.

¶¹⁰¹ ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions...*, ff. 88-93v.

		florins d'or
Pere Ram, protonotari	Escriure el procés comú, expedir furs i privilegis, juraments i confirmacions de furs i privilegis, memorials de greuges, provisions, gràcies, dret de segell i altres treballs	3.818
Guillem Saera, llicenciat en lleis	Ordenar els greuges comuns i diversos furs	1.000
Guerau Alemany de Cervelló, conseller del rei	Examinar i dictaminar greuges	1.000
Berenguer de Bardaxí, conseller del rei	Examinar i dictaminar greuges	1.000
Paulo Nicolàs, secretari del rei	Escriure el procés comú, expedir furs i privilegis, juraments i confirmacions de furs, i privilegis memorials de greuges, provisions, gràcies, paus i treves i altres treballs	865
Francesc d'Arinyo, secretari del rei	Escriure el procés comú i formalitzar pau i treva entre els bàndols dels Centelles, Cervelló, Vilaragut i Pardo	640
Joan de Funes, vicecanceller		500
Domingo Mascó, cavaller, doctor en lleis	Assessorar i dictaminar en molts greuges	400
Francesc Escolà, notari, escrivà del braç reial	Escriure el procés del braç reial i altres documents	250
Francesc Blanch, jurista	Intervenir en els debats entre el rei i els braços	200
Pere Català, jurista	Intervenir en els debats entre el rei i els braços	200
Berenguer Clavell, jurista	Intervenir en els debats entre el rei i els braços	200
Joan Gastó, jurista, canonge de la Seu		150
Climent de Vilanova, jurista		150
Joan Ferrando, doctor en lleis		100
Bernat Abri, doctor en lleis		100
Guillem Estrader, doctor en lleis		100

Jaume Desplà, notari	Treballar a favor dels tres braços	100
Joan de Unicello, escrivà del rei	Escriure provisions i cartes de remissió fetes pel rei als Centelles, Cervelló, Vilaragut i Pardo	100
Pere d'Esplugues, cavaller, algtutzir del rei	Estar nit i dia al monestir evitant bregues o discòrdies entre la multitud que es congregava als voltants del monestir	100
Antoni Llopis, notari	Ordenar furs, publicar-los i altres treballs	50
Pero Pérez, notari	Formalitzar pau i treva entre els bàndols dels Centelles, Cervelló, Vilaragut i Pardo	40
Salvador Alcanyís, escrivà		40
Pere de Reus, notari		40
Lluís Guerau, notari	Escriure el memorial dels greuges comuns i altres documents	30
Jeroni Fenollar, notari	Escriure el memorial dels greuges comuns i altres documents	20
Bartomeu Fuertes, escrivà	Fer còpies de documents	20
Álvaro de Santacruz, porter del rei		20
Alfonso de Lezda		10
Joan Garcia		10
Galceran de Luna, verguer de l'audiència reial		10
Miquel Gil, segellador de l'escrivania reial		10
Ferrando de Huete, ajudant de Saera	Portar els furs, privilegis i altres còdexs des la casa de Saera a la cort i tornar-los	5

En total, les despeses ocasionades per la celebració de les Corts de 1417-1418 sufragades amb les pecúnies del General i que inclogueren els 9.000 florins destinats als tres braços, les compensacions a la Seu de València i al monestir dels Predicadors com a llocs de celebració, al voltant de 1.000 florins, i, finalment els 10.728 florins amb què es gratificaren els escrivans, notaris, juristes i funcionaris de la Cancelleria Reial que confeccionaren tota la documentació que generaren les Corts o participaren en els grans debats, pujaren a 20.258 florins d'or, equivalents a uns 223.000 sous.¹⁰²

★ ★ ★

La redacció dels registres o processos de Corts és molt minuciosa. L'escrivà de cada braç alçava acta dia a dia de les sessions que anaven succeint-se i anotava la nòmina de tots els assistents, però al mateix temps el resultat és molt rutinari, i sembla que es posava més l'èmfasi a deixar constància del protocol seguit que a guardar memòria precisa dels debats que s'hi produïen. Per altra banda els processos són molt desiguals en la valoració dels temes a registrar: al procés del braç eclesiàstic, per exemple, es recull la discussió sobre el donatiu i les negociacions que suscità entre els braços, mentre que al del braç reial no apareix cap referència; així mateix la sessió de clausura no fou registrada al procés del braç reial mentre que l'eclesiàstic, molt prolix, alçà acta de les deliberacions prèvies a l'elecció dels nous diputats, la nòmina completa dels elegits i la creació de la comissió per investigar i avaluar els excessos comesos per Arnau Guillem de Bellera durant l'interregne. Igualment, és el braç eclesiàstic el que dona notícia, encara que mínima, sobre els debats que conduïren a la creació de la Diputació permanent del General.

Malgrat que únicament es conserven, i són els que editem, els processos del braç eclesiàstic i del braç reial, aquests retraten un braç militar atrapat en els seus conflictes interns que es manifesten contínuament i impedeixen prendre decisions, tant en qüestions nímies com transcendents; un braç eclesiàstic atent a les demandes reials, a recolzar-lo; i un braç reial, especialment els membres que representen la ciutat de València, plenament conscients del seu paper de defensors del regne i del rei, fins i tot enfront del rei mateix, preocupats per la integritat del patrimoni reial i per la universalitat dels furs de València a tot el regne, dels quals s'erigeixen, sense concessions, com a garants.

En les Corts de 1417-18 es produí un fet d'indubtable transcendència política, la creació de la Diputació del General com un òrgan permanent i independent de les Corts, amb una estructura orgànica integrada per diputats procedents, de manera paritària, dels membres dels tres estaments. Les innovacions introduïdes en 1418 garantien la seua continuïtat i una certa homogeneïtat en ser renovats per cooptació, en deixar de ser un organisme financer temporal al servei del rei i convertir-se en un organisme permanent amb una certa autonomia i una estructura i competències ben definides.

¶ ¹⁰² La totalitat de les despeses foren registrades en el compte de *data* de la Clavaria dels Diputats. ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. 137-177.

II. L'EDICIÓ DE LES CORTS DE 1417-1418

1. *La recerca dels manuscrits*

La recerca i catalogació de la documentació sobre les primeres Corts convocades pel rei Alfons, celebrades a València durant els anys 1417 i 1418, ha estat el prelude necessari per a procedir a l'edició dels processos que registraren el seu desenvolupament. Processos o documents, en plural, perquè la relació escrita dels assumptes tractats i dels acords que s'hi prenen produí una gran diversitat de textos: l'acta elaborada per cadascun dels estaments de manera individual i que era confiada a un notari, el qual actuava com a secretari o escriptor particular de cada braç; l'acta redactada pel protonotari de la Cancelleria Reial, destinada a l'arxiu del rei; el document que recollia la subvenció al rei votada per la cort; la publicació final dels furs acordats, autenticada amb les signatures pertinents i l'aposició del segell reial; i molts altres escrits, alguns de caràcter preparatori o informatiu, simples esborranys per a la discussió pels braços de manera privada o pel conjunt de la cort, com són els memorials dels greuges presentats pels estaments i les respostes del rei, no sempre incorporats al text de cadascuna de les actes o processos, o les versions autenticades, amb la butlla reial, dels dits greuges. Posteriorment el volum de documentació referida a les Corts de 1417-18 augmentà amb l'elaboració de còpies, en la major part dels casos còpies simples.

La indagació en arxius i altres centres que custodien documentació medieval ha donat com a resultat que, de les Corts que començaren el 2 d'abril de 1417 i finalitzaren el 22 de març de 1418, es conserve una abundant documentació, una gran part en arxius valencians, però també en altres arxius o biblioteques forans. No tots els documents tenen la mateixa entitat, i ens trobem amb una gran diversitat de registres: originals, documents autèntics fets per la cancelleria, o còpies simples, tots ells, però, coetanis del fet. A l'Arxiu del Regne de València es custodia l'anomenat *Procés del protonotari*,¹⁰³ és a dir l'acta de les Corts feta sota la responsabilitat del protonotari de la Cancelleria Reial Pere Ram i confeccionada en nom seu pel notari Francesc d'Arinyo, secretari reial. Aquest procés, que en principi s'hauria d'haver dipositat a l'Arxiu Reial de Barcelona, romangué al palau del Real de València amb els altres documents que acabarien constituint l'Arxiu del Regne de València.¹⁰⁴ El volum, amb una enquadernació flexible en pergami,

¶¹⁰³ ARV, Reial cancelleria, 509. ¶¹⁰⁴ L'arxiu que avui denominem Arxiu del Regne de València va ser creat a les Corts de 1419, però a les de 1417-18 ja s'havia presentat un greuge comú dels tres braços exposant els inconvenients que ocasionava al govern del regne el trasllat a l'Arxiu Reial de Barcelona dels processos de

les Corts de València i altres documents referits al regne o als seus habitants. La petició no va plaure al monarca, que únicament va acceptar que «romanga traslat dels procesos de les Corts del regne de València en lo dit arxiu [de València], car l'original cové que sia en la cort del dit senyor qui, per moltes causes, ocorrents

reforços de pell al llom, amb solapa i tancador de botó, típica dels registres arxivístics, presenta una aparent bona conservació. Malauradament el volum està incomplet:¹⁰⁵ ha perdut els primers folis¹⁰⁶ i comença el 9 de juny de 1417; també falten, parcialment, les actes dels dies 1 al 3 de juliol¹⁰⁷ i la darrera sessió anotada és del dia 20 de desembre de 1417. Per tant, del manuscrit s'han extraviat, a més dels fulls dels dies inicials i els intermedis de juliol, les actes de les sessions del 22 de desembre de 1417 fins al 22 de març de l'any següent, dia de la cloenda de la cort. Fins i tot els quaderns o memorials dels greuges presentats pels braços separatament o de manera conjunta i que passaven a formar part del procés del protonotari, al qual eren incorporats al final del volum, com s'anuncia al text del mateix procés,¹⁰⁸ no hi foren inserits.

Per contra, es conserven íntegres l'acta registrada per l'estament de les ciutats i viles reials, coneguda com *Procés del braç reial*, transcrita pel notari i escrivà del dit estament Francesc Escolà, escrivà del consell de la ciutat de València, i dipositada des del mateix moment de la seua confecció a l'arxiu del dit consell,¹⁰⁹

contínuament, ho ha a fer regonèixer». Tanmateix, quan a les Corts del 1419 es tornà a formular el mateix greuge, la pretensió valenciana va ser acceptada i es disposà que tant els processos de Corts com els registres de cancelleria relatius al regne de València quedassen dipositats a l'Arxiu del Real de València i que de la documentació anterior se'n fessen còpies a càrrec del regne. A les mateixes Corts s'aprovà també la creació del mestre racional del regne de València, malgrat que en les Corts de 1417-18 el rei hagués rebutjat enèrgicament la proposta perquè «No appar a rahó consonant que mestre racional sia fet en regne de València, car mestre racional és offici de casa del senyor rey e no del regne o principat». Així mateix, s'acordà que la documentació que generàs l'exercici de les seues competències es custodiàs al Real de València. El procés del protonotari de les Corts de 1417-18, que en 1419 encara no havia estat remès a l'arxiu de Barcelona, romangué així al recentment instaurat arxiu de València. Les dues disposicions, la de la «creació» de l'arxiu valencianà i la de la institució de la nova magistratura del regne, promulgades com a furs en 1419, han estat publicades en Carlos LÓPEZ RODRÍGUEZ, *Patrimonio regio y orígenes del maestro racional del reino de Valencia, con la reproducción del acta de su fundación y la creación del archivo del Real (después General, hoy llamado del Reino)*, promulgadas en las Cortes de 1419, València, Generalitat Valenciana / Sindicatura de Comptes, 1998, pp. 48-51.

¶¹⁰⁵ La pèrdua és antiga. A la solapa de l'enquadernació de pergamí es pot llegir en lletra humanística «Está incompleto». ¶¹⁰⁶ Actualment el procés presenta una triple foliació: la més antiga i probablement l'original, en números romans, comença al foli XXVIII i acaba al CLXXXIX (encara que del foli XLI bota al LXVII); una segona foliació, també en romans, comença al CXXVIII fins al CXXXX, continua en el CIII fins al CXXIII, i a continuació torna al LXIII i arriba fins al LXXXV, torna al I (inici d'un quadern on al cap del full apareix l'anotació «any 1417», cosa que sembla indicar que en algun moment aquest quadern s'havia pres com l'inici del llibre) fins al CIII, full on acaba el manuscrit. Aquesta segona foliació fa pensar que durant un temps els quaderns del volum degueren estar mal ordenats. La tercera foliació, molt recent i en xifres aràbigues, comptabilitza els folis que queden actualment, 137. És molt plausible que el volum tingués originalment més de 230 folis. ¶¹⁰⁷ Per la pèrdua dels folis XLII al LXVI. Falta una part de l'acta del dia 1 de juliol i completament la dels dies 2 i 3. ¶¹⁰⁸ Per exemple, en referència al quadern dels greuges comuns dels braços eclesiàstic i reial: «Quaternum vero capitulorum et gravaminum predictorum apparet inferius in fine libri huismodi quaternatum», ARV, Reial Cancelleria, 509, f. 93v. Precisament aquest quadern de greuges tampoc va ser transcrit al procés del braç eclesiàstic ni al del braç reial. ¶¹⁰⁹ AMV, Processos de corts, yy-8, olim 49.

i l'acta feta per l'estament eclesiàstic, confiada al notari Pere Llorens, qui actuava com a escrivà del dit braç, denominada *Procés del braç eclesiàstic*,¹¹⁰ que s'hauria d'haver custodiat a l'Arxiu de la Seu de València,¹¹¹ i que es troba actualment en la biblioteca de la Real Academia de la Historia de Madrid, formant part de la col·lecció Salazar y Castro.¹¹² El procés que degué confeccionar el notari

¶ ¹¹⁰ ARAH, Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.119, ff. 37-257v. ¶ ¹¹¹ Segons Francisco A. ROCA TRAVER, *Interpretación de la «cofradía» valenciana. La Real Cofradía de San Jaime*. València, CSIC / IVEI, 1957, p. 34, «El estamento nobiliario celebraba allí sus sesiones guardando su archivo en el de la cofradía, como asimismo hacía el estamento eclesiástico hasta 1472». ¶ ¹¹² La col·lecció està integrada per uns 80.000 documents, que, en una proporció notable, procedeixen d'arxius de la Corona d'Aragó. Com es pot veure al catàleg dels manuscrits de les Corts de 1417-18 que ara editem, 9 dels 23 manuscrits formen part de la dita col·lecció. Luis Salazar y Castro (1658-1734) fou en el seu temps un historiador, heraldista i genealogista de renom, amb una sòlida formació humanística, cosa que el va fer apte per a ser secretari de diverses cases nobiliàries castellanes i ocupar-se de l'organització i catalogació dels seus arxius, així com de la confecció de la història i la genealogia dels seus llinatges. Aconseguí ser membre de l'orde de Calatrava (1686), formar part de la Real Cámara, ser nomenat Cronista General de España y las Indias (1689) i dirigir la Biblioteca Real. La seua fama i els seus càrrecs li obriren les portes de molts arxius públics i privats i al llarg de la seua vida acumulà un nombre ingent de documents autèntics procedents d'arxius de quasi tots els regnes peninsulars. Morí el 9 de febrer de 1734 i va ser soterrat a l'església del monestir benedictí de Monserrat de Madrid, al qual havia fet hereu del seu patrimoni bibliogràfic i documental, així com de les seues obres d'investigació històrica inèdites. Amb la Desamortització eclesiàstica la col·lecció passà a la biblioteca de les Corts i més tard, en 1840, a la Real Academia de la Historia. Raimundo A. RODRÍGUEZ PÉREZ i Juan HERNÁNDEZ FRANCO (eds.), *Memorial de la calidad y servicios de la Casa de Fajardo, marqueses de los Vélez: obra inédita del genealogista Salazar y Castro*, Múrcia, Real Academia Alfonso X el Sabio, 2009, pp. 31-33. La immensa col·lecció de Salazar y Castro va ser catalogada per Baltasar CUARTERO HUERTA i Antonio DE VARGAS ZÚÑIGA Y

MONTERO DE ESPINOSA, *Índice de la Colección de don Luis de Salazar y Castro*, Madrid, Real Academia de la Historia, 1949-1979, 49 vols. ¿Com Salazar aconseguí reunir tots aquests documents que en origen formaven part d'arxius del regne de València i del principat de Catalunya? ¿Hi havia un interès historiogràfic? L'obra de Salazar, la que va publicar en vida i la que ha restat inèdita, és sobre famílies castellanes, i no va publicar ni es conserva cap original inèdit sobre Catalunya o València. ¿O la seua condició de cronista li facilità l'espòli? Està documentat el seu afany col·leccionista que el portà a adquirir, en nombre impossible de precisar, alguns exemplars de col·leccions documentals i de llibres posats a la venda i que procedien de manera directa o indirecta dels cronistes aragonesos Jerónimo Zurita i Diego Dormer. Zurita arribà a posseir una notable biblioteca d'autors clàssics i d'història medieval, com era preceptiu pel seu càrrec de cronista, i també un bon repertori de documents d'origen públic. Als darrers anys de la seua vida decidí fer donació d'una part. Un lot havia d'anar a la cartoixa d'Aula Dei de Saragossa perquè d'allí passàs a la Biblioteca de l'Escorial, cosa que no s'arribà a complir, i la resta va quedar al seu poder. El 1576 va fer donació d'un conjunt de documents a l'Arxiu del Regne d'Aragó, on van ser instal·lats en un armari denominat a partir d'aquell moment com «Alacena de Zurita». En fer testament el 1580 reiterà la donació a l'Aula Dei dels llibres manuscrits i impresos, i la resta, composta sobretot per llibres en romanç i documents, la deixà al seu fill Jerónimo Zurita Oliván. Aquesta col·lecció anà a parar a les mans d'erudits, cronistes o nobles amb velleïtats bibliòfiles o filohistòriques, en ser adquirida successivament, entre altres, pel comte de San Clemente (†1684), Pedro Valero (†1700), i Diego Dormer (1708), i a través d'ells una part passà a formar part de la col·lecció Salazar. FRANCISCO BAUTISTA, «Sobre la Alacena y otros papeles de Jerónimo Zurita», *Jerónimo Zurita*, 97 (2020), pp. 149-187, i, del mateix autor i any, «Los libros del historiador: avatares de la

Francesc Ferri, com a escrivà del braç militar, i que hauria d'haver quedat custodiat a la seu de la Confraria de Sant Jaume, lloc on els membres de l'estament militar acostumaven reunir-se i sembla que hi conservaven la seua documentació, no ha pervingut.¹¹³ No obstant això, disposem d'una còpia, coetània, d'un dels apartats que haurien constituït el dit procés del braç militar si s'hagués conservat: el memorial de greuges presentat per l'estament de la noblesa, acompanyat de les provisions i de les respostes reials.¹¹⁴ Un dels moments claus de la celebració de les Corts és el jurament per part del rei dels furs i privilegis de la ciutat i del regne de València. Els furs es juraven sobre un còdex que els recollia en ordre cronològic, mentre que dels privilegis se'n juraven tres expressament escollits: el de Jaume I sobre la moneda valenciana (1266), el de Jaume II sobre la unitat de les terres de la Corona d'Aragó (1319) i el de Pere el Cerimoniós sobre la prohibició de separar certes ciutats i viles valencianes de la corona reial (1336). Tots tres són copiats de manera literal a la sessió de l'1 de juliol, dia en què es produí el jurament. A més s'incloué, com un quart privilegi, l'acatament del rei dels furs, privilegis, llibertats, bons usos i costums concedits pels seus avantpassats al regne de València fet el mateix dia. Per esmenar la deficient transcripció dels escrivans de la cort en el procés, he inclòs al catàleg de manuscrits els quatre privilegis originals preservats a l'Arxiu Municipal de València.¹¹⁵ Per altra banda, es conserven diversos exemplars

biblioteca de Jerónimo Zurita», *Cuadernos de Historia Moderna*, 45-1, pp. 11-54. En el discurs d'entrada a l'Academia de la Historia pronunciant per Vargas Zúñiga, aquest es pregunta: «¿Fue don Luis de Salazar un bibliopirata?» i ell mateix respon: «Creo sincera y rotundamente que no», i justifica la col·lecció afirmant que molts dels manuscrits de Salazar procedien de la compra en públic encant de les biblioteques, entre d'altres, a més dels ja citats, del cronista Pellicer de Tovar, del jurista Lucas Cortés o del general i cronista de l'orde de Montesa Hipòlit Samper. Aquesta explicació, però, no acaba de justificar la presència en la col·lecció Salazar de tants documents medievals procedents d'arxius públics de la Corona d'Aragó. ANTONIO DE VARGAS ZÚÑIGA Y MONTERO DE ESPINOSA, «La colección de D. Luis de Salazar y Castro», *Hidalguía*, 95 (1969), pp. 557-562, i, del mateix autor (1973), *Don Luis de Salazar y su colección*, Madrid, Real Academia de la Historia, pp. 36-37. ¶¹¹³ La confraria, la més antiga del regne de València, va ser fundada el 1246 per Arnau de Peralta, bisbe de València, i en formaven part els canonges i clergues de la Seu de València.

S'instal·là a l'antic palau del darrer rei musulmà de València, molt pròxim a la casa del Consell de la ciutat, els membres del qual també s'hi reunien fins que el 1421 es construí la nova casa de la ciutat. Així mateix, ho feien sovint els diputats del General, la casa dels quals també hi era molt a prop. La confraria, de caràcter religiós, podia admetre laics fins en nombre de 100, per privilegi concedit per Jaume I, a partir del 1263. Pere el Cerimoniós amplià a 150 els laics que hi podien ser admesos (*propter nobiles, milites, generosos et doctores vel in legibus in prefata admitatur confratria*) i Joan I eliminà el *numerus clausus* de 150 i deixà obert el nombre de confreres laics, entre els quals s'inclouïen dones. Es convertí també en entitat benèfica en construir un hospital de pobres. A mitjan segle XVI començà a decaure i es relaxaren els requisits per entrar-hi a formar part, amb la qual cosa el component nobiliari de la institució quedà diluït. ROCA TRAVER, *Interpretación de la «cofradía» valenciana...*, pp. 25-35. ¶¹¹⁴ ARAH, Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 102-128. ¶¹¹⁵ Descrits als núms. 4, 5, 6 i 7 del catàleg de manuscrits.

dels quaderns dels greuges: dels comuns dels tres braços, dels particulars de cada estament, o dels presentats conjuntament per dos dels tres estaments de la cort. A l'Arxiu del Consell municipal de València es troba el document original dels greuges comuns dels tres braços, el dels particulars del braç reial, el dels particulars del braç eclesiàstic i el dels presentats conjuntament pel braç eclesiàstic i militar, tots autenticats amb el segell reial de plom —encara que ara perdut— pel proto-notari de la cort.¹¹⁶ A l'ARAH existeixen còpies simples de tots i cadascun d'aquests memorials de greuges, escrits amb lletra coetània a la celebració de les Corts.¹¹⁷ Formen part també del conjunt de fonts documentals emprades en aquesta edició diversos manuscrits que recullen la proferta o donatiu al rei acordat pels braços. En concret, n'he localitzat quatre, tres d'ells conservats a l'Arxiu del Regne de València en la secció Generalitat, el primer formant part d'un volum de *Clavaria*¹¹⁸ i altres dos en un registre miscel·lani que recull «diverses ordinacions del General».¹¹⁹ El quart exemplar es troba a Madrid, a l'Arxiu de la Real Academia de la Historia. El colofó final de les Corts era la promulgació dels furs aprovats, i, actualment, dels furs sancionats en 1418 es conserven tres exemplars a més de les codificacions, sistematitzacions i edicions impreses que es feren al llarg dels anys: el document autèntic, en pergamí i segellat, a l'Arxiu Municipal de València, i dues còpies simples en paper que formen part de la col·lecció Salazar y Castro.¹²⁰ En total, entre documents principals, emprats com a documents base en l'edició, i altres que són complementaris, la publicació de les Corts de 1417-18 implica 23 manuscrits, que són catalogats i descrits a continuació.

1.1 Catàleg dels manuscrits

a. Processos:

1. [*Procés del braç reial de les Corts de València, 1417-18*].
In fol., paper, 300 ff., enquadernació en pergamí amb reforços de cuir.
Arxiu Municipal de València (AMV): Processos de corts, yy-8, *olim* 49. Ms. A.
2. [*Procés del protonotari de les Corts de València, 1417-18*].
In fol., paper, 137 ff., enquadernació en pergamí amb reforços de cuir.
Arxiu del Regne de València (ARV): Reial Cancelleria, 509, *olim* Arm. 83 n° 3 de rebusca. Ms. B.
3. [*Procés del braç eclesiàstic de les Corts de València, 1417-18*].
Arxiu de la Real Academia de la Historia de Madrid (ARAH): Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.119, ff. 37-257v, *olim* O-52 i P-9. Ms. C.

¶¹¹⁶ Descrits als núms. 8, 10, 12 i 14. ¶¹¹⁷ Descrits als núms. 9, 11, 13 i 15. ¶¹¹⁸ ARV, Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. 1-12. Aquest text ja havia estat editat per M.ª Rosa Muñoz Pomer,

Orígenes... op. cit., pp. 592-599. ¶¹¹⁹ ARV, Generalitat. *Libre de diverses ordinacions... cit.*, 2.963, ff. 1-6 i 16-19. ¶¹²⁰ Descrits als núms. 20, 21 i 22.

b. Privilegis:

4. Privilegi de Jaume I sobre la moneda, atorgat a València el 14 d'abril de 1266.
Perg. orig. (535 × 485 mm), llatí, minúscula cancelleresca, not. Simó de Santfeliu, *sigillum deperditum*.
AMV: Privilegis Jaume I, núm. 29-28.
5. Privilegi de Jaume II sobre la unitat de les terres de la Corona d'Aragó, atorgat a Tarragona el 14 de desembre de 1319.
Perg. orig. (375 × 570 mm), llatí, minúscula cancelleresca, not. Bernat d'Aversó, *sigillum deperditum*.
AMV: Privilegis Jaume II, núm. 16.
6. Privilegi de Pere el Cerimoniós sobre la prohibició de separar certes ciutats i viles de la corona reial, atorgat a València el 14 de setembre de 1336.
Perg. orig. (500 × 678 mm), llatí, minúscula cancelleresca, not. Gil Pérez de Buysan, *sigillum deperditum*.
AMV: Privilegis Pere el Cerimoniós, núm. 3.
7. Privilegi d'Alfons el Magnànim atorgant novament els furs, privilegis, llibertats, bons usos i costums concedits pels seus avantpassats al regne de València, atorgat l'1 de juliol de 1417.
Perg. orig. (360 × 560 mm), llatí, minúscula cancelleresca.
AMV: Privilegis Alfons el Magnànim, núm. 22.

c. Greuges:

8. [Greuges] comuns dels tres braços [de les Corts de València, 1417-18].¹²¹
Quadern en pergami, 15+5 ff., *sigillum deperditum*, restes de fils de seda vermells i grocs.
AMV: Furs. Caixa 8, doc. núm. 4, *olim* 7 i 30. Ms. N.
9. <Greuges comuns de tots los tres staments del regne de València provehits per lo senyor rey n'Alfons en les Corts generals del regne de València anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVIII^o>.
ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 20-42, *olim* O-59 i P-9. Ms. D.
10. [Greuges] particulars del braç real [de les Corts de València, 1417-18].¹²²
Quadern en pergami, 23+5 ff., *sigillum deperditum*, restes de fils de seda vermells i grocs.
AMV: Furs, caixa 8, doc. núm. 3, *olim* 6 i 29. Ms. Q.
11. *Translat dels greuges particulars del braç real*. [València, 1417-18].¹²³
ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 130-169, *olim* O-59 i P-9. Ms. E.

¶ ¹²¹ Títols afegits amb posterioritat: *Cortes del año 1418. Testimonio auténtico del expediente de dichas cortes celebradas por el rey don Alfonso en Valencia por lo perteneciente a los tres brazos*. Al cap de la portada, en lletra coetània a la còpia: *Del rey n'Amfós terç*. ¶ ¹²² Títols afegits amb posterioritat: *Cortes del año 1418. Testimonio*

auténtico del expediente de dichas cortes celebradas por el rey D. Alfonso en Valencia por lo perteneciente al brazo real. Al cap de la portada, en lletra coetània a la còpia: *Del rey n'Amfós terç*.

¶ ¹²³ Títol afegit amb posterioritat: *Greuges e supplicacions offertes en la cort per lo braç real ab llurs respostes*.

12. [*Greuges*] *particulars del braç de la església [de les Corts de València, 1417-18]*.¹²⁴
 Quadern en pergamí, 24+4 ff., *sigillum deperditum*, restes de fils de seda vermells i grocs.
 AMV: Furs, caixa 8, doc. núm. 2, *olim* 28. Ms. P.
13. *Greuges donats per lo braç eclesiàstich ab lurs respostes e provehits en corts, anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVIII^o*.
 ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 44-79, *olim* O-59 i P-9. Ms. F.
14. [*Greuges*] *comuns dels braços eclesiàstic e militar [de les Corts de València, 1417-18]*.¹²⁵
 Quadern en pergamí, 10+4 ff., *sigillum deperditum*, restes de fils de seda vermells i grocs.
 AMV: Furs, caixa 8, doc. núm. 1, *olim* 27. Ms. R.
15. *Greuges donats al senyor rey en la cort per los dos braços eclesiàstich i militar ab lurs respostes e provisions, anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVIII^o*.
 ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 86-99v, *olim* O-59 i P-9. Ms. G.
16. *Greuges del braç militar [de les Corts de València, 1417-18]*.
 ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 102-128, *olim* O-59 i P-9. Ms. J.

d. Donatiu o proferta:

17. [*Donatiu o proferta de les Corts de València, 1417-18]*.
 ARV: Generalitat. *Clavaria*, 683, ff. 1-12. Ms. T.
18. [*Donatiu o proferta de les Corts de València, 1417-18]*.
 ARV: Generalitat. *Diverses ordinacions del General*, 2.963, ff. 1-6. Ms. K.
19. [*Donatiu o proferta de les Corts de València, 1417-18]*.
 ARV: Generalitat. *Diverses ordinacions del General*, 2.963, ff. 16-19. Ms. V.
20. *Capítols de la proferta dels CLXXXVIII M florins per los tres braços de regne de València proferts en la cort per lo senyor rey n'Alfonso en l'any mil CCCCXVIII celebrada en lo monestir de preycadors*.
 ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 184v.-191, *olim* O-59 i P-9. Ms. H.

e. Furs:

21. *Fori celebrati per serenissimum dominum regem Alfonsum in curiis generalibus celebratis regnicolis regni Valencie anno a Nativitate Domini M^oCCCC^odecimoctavo*.¹²⁶
 Quadern en pergamí, 9+5 ff., *sigillum deperditum*, restes de la cinta de seda groga i vermella, numeració dels folis i rúbriques en tinta vermella; caplletra inicial afiligranada.
 AMV: Furs, caixa 8, doc. núm. 5, *olim* 28 i 31. Ms. S.

¶¹²⁴ Nota afegida amb posterioritat: *En las cortes celebradas en el convento de Santo Domingo de Valencia por el rey D. Alfonso. Testimonio auténtico librado por el protonotario de dichas cortes*. ¶¹²⁵ Nota afegida amb posterioritat: *Furs publicats per los*

braços. ¶¹²⁶ Notes afegides amb posterioritat: *Furs de València fets en les Corts celebrades en la dita ciutat en lo convent de preycadors, publicats a vint dies del mes de abril 1418. Fueros en las cortes del año 1418. Edición Palmart, folios 218 al 233.*

22. *Furs ordenats e fets per lo senyor rey n'Alfons lo terç en les corts generals celebrades als habitants del regne en la ciutat de València, les quals foren indites al XXVII dia d'abril del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXVII e foren finides a XXII de març del any après següent.*
 ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.119, ff. 1-19, olim O-52 i P-8. Ms. M.
23. *Tresllat dels furs per lo molt alt senyor rey n'Amfós fets en les corts generals celebrades als incoles del regne de València en l'any de la Nativitat de nostre Senyor MCCCC dehuyt.*
 ARAH: Col·lecció Salazar y Castro, 9/1.120, ff. 1-19, olim 0-59 i P-9. Ms. L.

1.2 Taula de correspondència dels manuscrits

I. PROCÉS DEL BRAÇ REIAL

1. CONVOCATÒRIA

- 1.1. Convocatòria de la ciutat de València [A]
- 1.2. Pròrrogues [A, B]¹²⁷
- 1.3. Convocatòria pública general [A, B]

2. SESSIÓ D'OBERTURA

- 2.1. Proposició reial [A, B]
- 2.2. Respostes dels braços a la proposició reial [A, B]
- 2.3. Jurament dels furs i dels privilegis [A]
- 2.4. Protestes del braços [A]
 - 2.4.1. Protest del braç reial [A]
 - 2.4.2. Protest del braç militar [A]
 - 2.4.3. Contestació del braç reial al protest del braç militar [A]
 - 2.4.4. Ratificació del braç militar en el seu protest [A]
 - 2.4.5. Ratificació del braç reial en el seu protest contra el braç militar [A]
 - 2.4.6. Protest de la vila de Xèrica i la seua tinença [A]
 - 2.4.7. Protest de la baronia d'Arenós [A]
 - 2.4.8. Protest dels llocs de Paterna, Benaguasil i la Pobla i de la ciutat de Sogorb [A]
 - 2.4.9. Protest de la vila de Xelva [A]
 - 2.4.10. Protest de la tinença d'Alcalatén [A]
 - 2.4.11. Protest de la baronia de Xiva [A, B]
 - 2.4.12. Protest dels llocs de Castellmontant, Montanejos i Aranyol [A, B]
 - 2.4.13. Protest del lloc d'Argeleta [A, B]
 - 2.4.14. Protest de Joan Roís de Moros, senyor d'Altura [A, B]
 - 2.4.15. Protest del braç reial [A, B]
 - 2.4.16. Protest del braç eclesiàstic [A, B]

¶ ¹²⁷ El manuscrit B ha perdut els primers folis i per això comença en el f. XXVIII, falten també del XLII al LXVII i del f. CLXXXI fins al final.

El text comença el 9 de juny de 1417; també falten els dies 1 al 3 de juliol, i acaba el dia 17 de desembre de 1417, més de tres mesos abans de la clausura de les Corts.

- 2.4.17. Protest del braç reial [A, B]
- 2.4.18. Protest de la ciutat de València [A, B]
- 2.5. Dissentiment dels braços i resposta reial [A, B]
- 2.6. Trasllat de la cort al monestir de Predicadors [A, B]¹²⁸

3. SESSIONS I DEBATS

- 3.1. Nova proposició reial [A, B]
 - 3.2. Respostes dels braços a la proposició reial [A, B]¹²⁹
 - 3.3. Elecció d'examinadors dels greuges [A, B]¹³⁰
 - 3.4. Elecció dels tractadors del braç reial [A, B]
 - 3.5. Greuges comuns dels tres braços [A, C, D, N]
 - 3.6. Greuges del braç reial [A, E, Q]
 - 3.7. Greuges particulars de les ciutats i viles reials [A]
 - 3.8. Protestes dels braços [A, B]
 - 3.9. Protestes particulars de les ciutats i viles reials [A, B]
 - 3.10. Subvenció al rei [A, B]
 - 3.11. Elecció d'apuntadors dels greuges [A, B]
 - 3.12. Elecció de tractadors dels braços eclesiàstic i reial [A, B]
 - 3.13. Greuges particulars de les ciutats i viles reials [A]
 - 3.14. Elecció de tractadors del braç militar [A, B]
 - 3.15. Sol·licitud per part del rei de nova subvenció [A]
 - 3.16. Respostes del rei als greuges comuns [A]
 - 3.17. Respostes del rei als greuges del braç reial [A]
 - 3.18. Respostes del rei als greuges particulars de les ciutats i viles reials [A]
 - 3.19. Nova subvenció al rei [A]
 - 3.20. Greuges particulars de les ciutats i viles reials [A]
 - 3.21. Debat sobre el donatiu [A]
1. CLAUSURA DE LES CORTS GENERALS [A]

II. PROCÉS DEL BRAÇ ECLESIASTIC

1. CONVOCATÒRIA

- 1.1. Convocatòria del braç eclesiàstic [C]
- 1.2. Primera reunió dels braços a la Seu de València [C]

2. SESSIÓ D'OBERTURA

- 2.1. Proposició reial [C]
- 2.2. Respostes dels braços a la proposició reial [C]
- 2.3. Jurament dels furs i dels privilegis [C]
- 2.4. Protestes dels braços [C]
 - 2.4.1. Protest del braç eclesiàstic [C]

¶ ¹²⁸ Falta part de la sessió del dia 1 i les sessions dels dies 2 i 3 de juliol.

¶ ¹²⁹ Falten les sessions dels dies 6 i 7 de juliol.

¶ ¹³⁰ Les sessions dels dies compresos entre el 8 i el 29 de juliol estan incompletes.

- 2.4.2. Protest del braç reial [C]
- 2.4.3. Protest del braç militar [C]
- 2.4.4. Protest del braç reial [C]
- 2.4.5. Protest del braç militar [C]
- 2.4.6. Protest del braç reial [C]
- 2.4.7. Protestes del braç militar [C]
- 2.4.8. Protestes del braç reial [C]
- 2.5. Dissentiments dels braços i resposta reial [C]
- 3. SESSIONS I DEBATS
 - 3.1. Nova proposició reial [C]
 - 3.2. Respostes dels braços a la proposició reial [C]
 - 3.3. Elecció d'examinadors dels greuges [C]
 - 3.4. Elecció dels tractadors del braç militar [C]
 - 3.5. Proposta de subvenció al rei [C]
 - 3.6. Acord de subvenció al rei [C]
 - 3.7. Greuges del braç eclesiàstic i del braç reial [A, C]
 - 3.8. Protestes particulars de les ciutats i viles reials [C]
 - 3.9. Protest particular del braç eclesiàstic [C]
 - 3.10. Protest particular del braç militar [C]
 - 3.11. Greuges comuns dels tres braços [A, C, D, N]
 - 3.12. Greuges dels braços eclesiàstic i militar [C, G, R]
 - 3.13. Greuges del braç eclesiàstic [C, F, P]
 - 3.14. Préstec al rei a càrrec del General [C]
 - 3.15. Elecció d'examinadors dels greuges [C]
 - 3.16. Greuges dels braços eclesiàstic i militar [C, G, R]
 - 3.17. Elecció de tractadors del braç eclesiàstic [C]
 - 3.18. Provisions reials als greuges del braç eclesiàstic [C]
 - 3.19. Provisions reials als greuges dels braços eclesiàstic i militar [C]
 - 3.20. Examen de les provisions reials per part dels tractadors [C]
 - 3.21. Subvenció al rei [C]
 - 3.22. Debat sobre el donatiu [C]
 - 3.23. Elecció de sis tractadors [C]
 - 3.24. Nova subvenció al rei [C]
 - 3.25. Elecció d'apuntadors [C]
- 4. CLAUSURA DE LES CORTS GENERALS
 - 4.1. Acte de cloenda [C]

III. PROCÉS DEL BRAÇ MILITAR

- 1. Greuges del braç militar [J]

IV. DONATIU [H, K, T, V]

V. FURS [L, M, S]

CRITERIS DE TRANSCRIPCIÓ I D'EDICIÓ

En els presents volums s'editen el procés del braç reial, el procés del braç eclesiàstic i el memorial dels greuges del braç militar, única part del procés de l'estament nobiliari que s'ha conservat, prenent com a document base en tots tres casos l'únic exemplar que es conserva, encara que d'algunes de les seues parts, com ja s'ha explicat, han pervingut diverses còpies, per exemple dels quaderns de greuges. S'ha desestimat la publicació del procés del protonotari, com s'ha fet en altres edicions de Corts,¹³¹ per la raó al·legada adés: la seua condició d'incomplet. Per una banda, per la pèrdua de quaderns que impliquen la desaparició, aproximadament, d'un centenar de folis, i per l'altra, perquè ja des de l'origen únicament recollia les actes de les sessions de cort, però no les de les reunions privades dels braços o de les comissions. A l'edició dels processos s'ha afegit al final el text de la donació o proferta, conservada en diverses còpies, de les quals s'ha pres com a base la còpia inserida en el volum de *Clavaria* de la Generalitat de l'ARV, identificada ací amb la lletra T, i el text dels furs, dels quals també es conserven diversos exemplars, s'edita a partir del document autèntic de l'AMV, identificat ací amb la lletra S. Tant la proferta final com els furs no formen part de cap dels processos produïts durant la celebració de les Corts.

En la transcripció dels processos de les Corts d'Alfons el Magnànim celebrades a València durant els anys 1417 i 1418, s'han seguit les normes dictades per la Comissió Internacional de Diplomàtica per a textos medievals,¹³² adaptant-les, quan ha calgut, als problemes particulars que presenten el conjunt de manuscrits transcrits i col·lacionats en la present edició.

Partint del respecte a les peculiaritats ortogràfiques dels documents com a principi general de transcripció, s'han adoptat les següents convencions:

Separació correcta de les paraules i simplificació de les inicials dobles. S'han desenvolupat totes les abreviatures i sigles per tal de fer intel·ligible el text, sense indicar, però, les lletres restituïdes. Les abreviatures d'origen grec, com *IHS* i *XPS*,

¶¹³¹ Per exemple, a l'edició de la Cort general de Montsó de 1382-1384, a la col·lecció *Textos jurídics catalans*, sèrie «Processos de Corts», publicada sota el patrocini del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, es privilegia el procés del protonotari per considerar-lo de «major valor legal», encara que ha hagut de ser completat amb altres registres de la dita cort. J[osep] M[aria] S[ANS] T[RAVÉ], «Presentació», en Ignasi J. Baiges i Jardí, Anna Rubió i Rodón i Elisa Varela i Rodríguez (eds.), *Cort General de Montsó 1382-1384*,

Barcelona, Generalitat de Catalunya / Departament de Justícia, 1992, p. XIII. ¶¹³² Robert-Henri BAUTIER (ed.), *Normalisation internationale des méthodes de publication des documents latins du moyen âge*, Roma, Comité international des sciences historiques / Commission internationale de diplomatiques, 1977. Publicades també per la Institució Fernando el Catòlic de Saragossa en 1984 com a «Normes internationales pour l'édition des documents médiévaux», *Folia Cesaraugustana*, 1, pp. 13-64.

i els seus derivats, han estat desenvolupades i transcrites a l'alfabet llatí: Iesus (en llatí) i Jesús (en català); Christus (en llatí) i Crist (en català), *XPLA* (cristià) i *XPLANA* (cristiana). Les abreviatures llatines emprades en el text català s'han desenvolupat en català: *ecclia* (església), *sols* (sous), *Barchne*, *Barchna* (Barcelona).¹³³ La nota tironiana 7 s'ha transcrit al text llatí com *et* i al text català a la forma habitual als textos medievals *e*.

Es transcriu la grafia *u* i *v* segons tinga valor consonàntic o vocàlic. Així mateix, la grafia *i/j* s'ha transcrit com *i* o *j* segons tinga valor consonàntic o vocàlic.

S'ha emprat l'apòstrof en l'elisió de lletres —per fenòmens de contacte vocàlic, especialment en el cas de pronoms febles i altres partícules—, quan coincideix amb les normes de l'ortografia moderna; per contra, s'indiquen amb un punt volat les elisions que avui no tenen representació gràfica: *ques* = *que's* / *ques* = *qu'és*.

S'ha regularitzat l'ús de majúscules i minúscules d'acord amb els criteris moderns, sense tenir en compte la pràctica del copista. Així mateix, s'ha puntuat i accentuat el text seguint els criteris ortogràfics actuals.

★ ★ ★

Els manuscrits dels processos presenten un text seguit, compacte, on les diferents parts i sessions són registrades sense solució de continuïtat. Per fer més funcional l'edició s'ha procedit a establir les diferents parts que constitueixen el procés, dividint el text en apartats, d'extensió desigual, i que es corresponen als grans esdeveniments en què es desenvolupaven les Corts: convocatòria, sessió d'obertura, successives sessions i debats, proposició reial, presentació dels greuges i acord del donatiu, i la clausura. Per últim s'edita, a part de les actes dels processos, tal com ho registren els documents, el donatiu i els furs finalment aprovats en les Corts.

Per contribuir a una major individualització de cada una de les sessions s'ha encapçalat cada una d'elles amb un regest que inclou la data crònica i tòpica, així com un resum dels afers tractats en la jornada. Per distingir el regest del text original del procés, aquell va en cursiva i el text del manuscrit en rodona.

Quan s'ha estimat necessari, s'anoten a peu de pàgina certs noms de persones o topònims per tal d'identificar-los. S'ha fet ús de cometes en cites de frases, per exemple en les citacions dels *incipits* o rúbriques dels furs, que han estat identificats en l'edició moderna de Germà Colón i Arcadi Garcia.

¶ ¹³³ Les ocasions en què no són abreviades el manuscrit empra, respectivament, *església* o *esgleya*, *sous* o *Barcelona*.

La restitució de paraules o paràgrafs omesos pel copista del manuscrit base i recuperats d'altres testimonis s'indiquen entre parèntesis.¹³⁴ Les restitucions fetes per l'editora d'oblits del copista i que no ha estat possible recuperar a través d'altres manuscrits, s'indiquen com a conjectura entre parèntesis quadrats o claudàtors. Quan una relació de textos, com per exemple l'exposició de greuges, no apareix numerada a l'original que s'edita, se l'ha dotat d'un número correlatiu entre parèntesis quadrats. Els afegits al text —o correccions— fets pels copistes del document original, tant els interlineats com escrits als marges, s'han incorporat a l'edició entre parèntesis angulars, mentre que els comentaris marginals s'han recollit en nota a peu de pàgina. També s'indiquen o esmenen els errors evidents, que en ocasions perverteixen el sentit del document, advertint-ho en nota.

S'assenyala el canvi de foli al lloc corresponent amb una doble barra i el número volat amb indicació del vers en el seu cas. Ex.: ||¹¹² ||^{112v}.

★ ★ ★

L'edició va acompanyada d'un glossari de veus en desús o de difícil comprensió, d'un índex antroponímic i d'un índex toponímic. Les entrades del glossari es fan en la forma normalitzada del terme, però també es recull la forma en les peculiaritats ortogràfiques del manuscrit, que remet sempre al terme normalitzat.

Pel que fa a l'índex antroponímic, les entrades principals es fan sempre a partir del cognom o nom de família normalitzat —excepte en els casos en què el text només esmente el nom de fonts—, i al costat, entre parèntesis i cursiva —però només si no coincideixen amb les principals—, s'indica la forma usada en el manuscrit. També tenen entrada autònoma en l'índex antroponímic les variants formals i les denominacions sinònimes secundàries, que remet a les principals.

Per la seua banda, en l'índex toponímic es lematitzen les formes normalitzades dels topònims, però hi tenen entrada també, en cursiva, les diferents variants tal com apareixen en el manuscrit, que remet a les normalitzades. Els topònims van acompanyats d'indicacions per a la seua localització geogràfica. Dels topònims de la Corona d'Aragó s'indica la comarca a què pertanyen; la resta de topònims van seguits de la província o país, segons els casos. Els topònims menors tenen la seua pròpia entrada, que remet al topònim principal, on són ordenats alfabèticament.

Dels topònims o antropònims que apareixen repetits en quasi totes les pàgines de l'edició, com és el cas de València o d'Alfons el Magnànim, s'assenyala aquesta circumstància amb l'adverbi llatí *passim*.

¶¹³⁴ La majoria d'aquestes omissions són producte del fenomen denominat en crítica textual *omissió ex homoeoteleuto*, és a dir, el salt, durant el procés de copiat d'un text, d'una paraula a una altra idèntica o molt semblant.

SIGLES I ABREVIATURES

<i>add.</i>	<i>addidit</i>
AMV	Arxiu Municipal de València
ARAH	Archivo de la Real Academia de la Historia de Madrid
ARV	Arxiu del Regne de València
doc.	document
f./ff.	foli/folis
mm.	mil·límetres
ms.	manuscrit
not.	notari
<i>omm.</i>	<i>ommitit</i>
<i>op. cit.</i>	obra citada
orig.	original
perg.	pergamí
sig.	signatura
ss.	següents
t.	tom
v.	vers
vol.	volum

BIBLIOGRAFIA

- AGUILÓ I FUSTER, Marià: *Diccionari Aguiló: materials lexicogràfics aplegats per Marià Aguiló, revisats i publicats sota la cura de Pompeu Fabra i Manuel de Montoliu*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1914-1931, 8 toms.
- ALABAU CALLE, José Antonio i Raquel MADRID SOUTO: «*Que Déus ne serà servit e vosaltres e tots nostres sotsmeses ne serets ben regits e governats*. Las proposiciones reales a las cortes valencianas durante el reinado de Alfonso el Magnánimo», *Saitabi*, 64-65 (2014), pp. 101-113.
- ALBERT, Ricard i Joan GASSIOT: *Parlaments a les Corts Catalanes*, Barcelona, Editorial Barcino, 1928.
- ALCOVER, Antoni M. i Francesc de B. MOLL (amb la col·laboració de Manuel Sanchis Guarner): *Diccionari català-valencià-balear: inventari lexicogràfic i etimològic de la llengua catalana en totes les seves formes literàries i dialectals, recollides dels documents i textos antics i moderns, i del parlar vivent al Principat de Catalunya, al Regne de València, a les Illes Balears, al Departament francès dels Pirineus Orientals, a les Valls d'Andorra, al marge oriental d'Aragó i a la ciutat d'Alguer de Sardenya*, Palma de Mallorca, Moll, 1967-1962, 10 vols., en línia: <<http://dcvb.iecat.net/>>.
- BAIGES I JARDÍ, Ignasi; Anna M. RUBIÓ I RODÓN i Elisa VARELA RODRÍGUEZ: *Cort General de Montsó, 1382-1384*, Barcelona, Generalitat de Catalunya / Departament de Justícia, *Textos Jurídics Catalans*, 8 (1992), Lles i costums II/2.
- BARCELÓ, Carme: *Àrab i català: contactes i contrastos*, València / Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2011.
- BAUTIER, Rober-Henri (ed.): *Normalisation internationale des méthodes de publication des documents latins du moyen âge*, Roma, Comité International des Sciences Historiques / Commission internationale de diplomatie, 1977.
- BAUTISTA, Francisco: «Sobre la Alacena y otros papeles de Jerónimo Zurita», *Jerónimo Zurita*, 97 (2020), pp. 149-187.
- BAUTISTA, Francisco: «Los libros del historiador: avatares de la biblioteca de Jerónimo Zurita», *Cuadernos de Historia Moderna*, 45-1 (2020), pp. 11-54.
- BERMÚDEZ, Agustín; Magdalena MARTÍNEZ i Alfredo OBARRIO: «Las Cortes Valencianas durante el reinado de Alfonso V el Magnánimo. La legislación foral», dins Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. I, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 73-97.
- CAMARENA MAHIQUES, José: «La herencia que recibe Alfonso el Magnánimo», dins *Estudios sobre Alfonso el Magnánimo con motivo del quinto centenario de su muerte*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1960, pp. 7-24.

- CANELLAS LÓPEZ, Ángel: «Alfonso el Magnánimo y Aragón», dins *Estudios sobre Alfonso el Magnánimo con motivo del quinto centenario de su muerte*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1960, pp. 43-62.
- CAÑAS GÁLVEZ, Francisco de Paula: «La correspondencia de Leonor de Albuquerque con su hijo Alfonso V de Aragón: acción política y confidencia familiar del partido aragonés en la corte de Castilla (1417-1419)», *Espacio, Tiempo y Forma*, 29 (2016), pp. 183-247.
- CÁRCEL ORTÍ, M.ª Milagros i Juan Vicente GARCÍA MARSILLA: *Documents de la pintura valenciana medieval i moderna, IV: Llibre de l'entrada del rei Ferran d'Antequera*, València, PUV, Fonts Històriques Valencianes, 57, 2013.
- CASTILLO SAINZ, Jaume: *Alfons el Vell, duc reial de Gandia*, Gandia, CEIC Alfons el Vell / Ajuntament de Gandia, 2012.
- CAWSEY, Suzanne F.: *Reialesa i propaganda. L'eloqüència reial i la Corona d'Aragó, c. 1200-1450*, València, PUV, 2008.
- COLÓN DOMÈNECH, Germà: *Estudis de filologia catalana i romànica*, València / Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997.
- COLÓN DOMÈNECH, Germà: *De Ramon Llull al Diccionari de Fabra. Acostament lingüístic a les lletres catalanes*, Barcelona, Fundació Germà Colón Domènech / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003.
- COLÓN, Germà i Arcadi GARCIA: *Furs de València*, Barcelona, Editorial Barcino, 1970-2007, 11 vols.
- CONDE Y DELGADO DE MOLINA, Rafael: «Una discutible decisió arxivística del segle XV», *Lligall. Revista Catalana d'Arxivística*, 8 (1994), pp. 11-17.
- CORBALÁN DE CELIS Y DURÁN, Juan: «Los Vallterra en el Alto Palancia. Datos para su estudio», *Boletín del Instituto de Cultura del Alto Palancia*, 6 (1997), pp. 73-78.
- CORTÉS ESCRIVÀ, Josepa: *Liber privilegiorum civitatis et regni Valencie. Edició crítica i estudi codicològic*, València, Universitat de València, tesi doctoral inèdita, 1987, IV vols.
- CORTÉS ESCRIVÀ, Josepa: «El discurso de la corona», dins Regina Pinilla Pérez de Tudela (ed.), *Las Cortes forales valencianas: poder y representación*, València, Corts Valencianes, 1994, pp. 113-117.
- CORTÉS ESCRIVÀ, Josepa: *Liber privilegiorum civitatis et regni Valencie, I. Jaume I (1235-1276)*, València, PUV, Fonts Històriques Valencianes, 1, 2001.
- COSTA, Mercè i Maribel TARRÉS: *Diccionari del català antic*, Barcelona, Edicions 62, 1998.
- CRUSELLES GÓMEZ, Enrique: «La población de la ciudad de Valencia en los siglos XIV y XV», dins *La población urbana en tiempos de crisis. Revista d'Història Medieval*, 10 (1999), pp. 45-84.

- CUARTERO HUERTA, Baltasar i Antonio DE VARGAS ZÚÑIGA Y MONTERO DE ESPINOSA: *Índice de la Colección de don Luis de Salazar y Castro*, Madrid, Real Academia de la Historia, 1949-1979, 49 vols.
- CUEVES GRANERO, Amparo: «Aportación económica del reino de Valencia al matrimonio de Martín el Humano con Margarita de Prades», *Estudios Medievales*, 1-4 (1952), València, Institución Alfonso el Magnánimo, pp. 131-166.
- CUEVES GRANERO, Amparo: «Problemas valencianos de los primeros años del reinado de Alfonso el Magnánimo», dins *IV Congreso de Historia de la Corona de Aragón. Actas y Comunicaciones I (Mallorca, 1955)*, Palma de Mallorca, 1959, pp. 447-466.
- DANVILA Y COLLADO, Manuel: *Estudios críticos acerca de los orígenes y vicisitudes de la legislación escrita del antiguo Reino de Valencia. Estudios e investigaciones histórico-críticas acerca de las Cortes y Parlamentos del Antiguo Reino de Valencia*, Madrid, Establecimiento Tipográfico de Jaime Ratés, 1905.
- DURAN GRAU, Eulàlia: «La imatge del rei Alfons», dins Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. II, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 1401-1418.
- FABREGAT SAFONT, Inmaculada: *Annals del monestir de Santa Maria de Benifassà (1195-1586). Estudi*, València, tesi de llicenciatura inèdita, 1988.
- FARAUDO DE SAINT-GERMAIN, Lluís: «Consideracions entorn d'un pla de glosari raonat de la llengua catalana medieval», dins *Miscel·lània Fabra. Recull de treballs de lingüística catalana i romànica dedicats a Pompeu Fabra pels seus amics i deixebles, amb motiu del 75è aniversari de la seva naixença*, Buenos Aires, Imprenta y casa editora Coni, 1943, pp. 143-172.
- FARAUDO DE SAINT-GERMAIN, Lluís: *Vocabulari de la llengua catalana medieval*, en línia: <<https://www.iec.cat/faraudo/>>.
- FERRER, Ramón; Jesús VILLALMANZO i Sergio URZAINQUI: *Libre de diverses ordinacions fetes per los diputats del General del Regne de València*, València, Generalitat Valenciana, Conselleria de Cultura, Educació i Esport, 2007.
- FERRER I MALLOL, M. Teresa: «El patrimoni reial i la recuperació dels senyories jurisdiccionals en els estats catalano-aragonesos a la fi del segle XIV», *Anuario de Estudios Medievales*, 7 (1970/71), pp. 351-491.
- GARCÍA MARSILLA, Juan Vicente: «La intervención del poder real en los señoríos valencianos. El secuestro de Xiva y Castellnou (1415-1425)», dins *El poder real en la Corona de Aragón, siglos XIV-XVI. XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, t. 1, vol. 2, Saragossa, 1996, pp. 207-218.
- GARCÍA MARSILLA, Juan Vicente: «Una casa para la Diputación. Las inversiones en el Palau de la Generalitat y la gestión económica de su proceso constructivo», en Antoni Furió i Juan Vicente García Marsilla (eds.), *La veu del Regne*.

- 600 anys de la Generalitat Valenciana, 3. La Generalitat Valenciana. Espais i imatges de la Generalitat, 2020, pp. 49-80.
- GARCÍA, Michel (ed.): *Crónica del rey Juan II de Castilla. Minoría y primeros años del reinado (1406-1420)*, Salamanca, Ediciones Universidad de Salamanca, 2017, 2 vols.
- GIMÉNEZ SOLER, Andrés: «Retrato histórico de Alfonso V de Aragón», *Revista Aragonesa*, (1907) I, 2, pp. 97-102; I, 3, pp. 155-160; I, 8, pp. 359-361.
- GIMÉNEZ SOLER, Andrés: *Itinerario del rey don Alfonso de Aragón el que ganó Nápoles*, Saragossa, 1909, en línia: <https://zaguan.unizar.es/record/97004/files/D_22_57.pdf>.
- GONZÁLEZ HURTEBISE, Eduardo: «Inventario de los bienes muebles de Alfonso V de Aragón como infante y como rey (1412-1424)», *Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* (1907), pp. 148-188.
- GONZÁLEZ SÁNCHEZ, Santiago: *Itinerario de don Fernando, regente de Castilla y rey de Aragón (1407-1416)*, Saragossa, Institución Fernando el Católico / CSIC, Fuentes históricas aragonesas, 68 (2013), pp. 199-201.
- GUAL CAMARENA, Miguel: *Diccionario de comercio medieval de productos comerciales, oficios, impuestos, pesos, medidas, monedas e instituciones*, en línia: <<https://www.um.es/lexico-comercio-medieval>>.
- GUINOT RODRÍGUEZ, Enric: «Un precedent en la recuperació del patrimoni reial al País Valencià: la jurisdicció d'Onda, 1393», *Saitabi*, 36 (1986), pp. 137-153.
- HELLMANN, Siegmund (ed.): *Pseudo-Cyprianus. De XII abusivis saeculi*, Leipzig, J. C. Hinrichs. Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, vol. 34, 1909.
- HERNÁNDEZ CALLEJA, Ana: «Tipología de los procesos de Cortes», dins *Les Corts a Catalunya. Actes del Congrés d'Història Institucional*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1991, pp. 62-70.
- LÓPEZ ELUM, Pedro: *El impuesto del morabatí, su base económica y sus aplicaciones demográficas*, València, Universitat de València, tesi doctoral inèdita, 1972.
- LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: «El brazo militar del reino de Valencia a comienzos del siglo XV», *Hidalguía*, 226-227 (1991), pp. 615-640.
- LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: «La tesorería general de Alfonso V el Magnánimo y la bailía general del reino de Valencia», *Hispania. Revista Española de Historia*, LIV/187 (1994), pp. 421-446.
- LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: «Los Urrea y la revuelta del Alcaatén de diciembre de 1440», *Saitabi*, 45 (1995), pp. 259-273.
- LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: *Patrimonio regio y orígenes del maestre racional del reino de Valencia, con la reproducción del acta de su fundación y la creación del archivo del Real (después General, hoy llamado del Reino), promulgadas en las Cortes de 1419*, València, Generalitat Valenciana / Sindicatura de Comptes, 1998.

- LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos (ed.): *Epistolari de Ferran I d'Antequera amb els infants d'Aragó i la reina Elionor (1413-1416)*, València, PUV. Fonts Històriques Valencianes, 14, 2004.
- LÓPEZ RODRÍGUEZ, Carlos: *Nobleza y poder político en el Reino de Valencia (1416-1446)*, València, PUV, 2005.
- MADRID SOUTO, Raquel: «Las Cortes de 1428 y su repercusión en la hacienda municipal de la ciudad de Valencia», *Anuario de Estudios Medievales*, 34/2 (2004), pp. 791-814.
- MADRID SOUTO, Raquel: *Corts d'Alfons el Magnànim (València - Morvedre, 1428)*, en premsa.
- MARTÍNEZ ALOY, José: *La Diputación de la Generalidad del reino de Valencia*, València, Hijo de F. Vives Mora, 1930.
- MARTÍNEZ FERRANDO, J. Ernesto: «Consideraciones en torno a la exposición documental sobre Alfonso el Magnánimo, organizada por el Archivo de la Corona de Aragón», dins *Estudios sobre Alfonso el Magnánimo con motivo del quinto centenario de su muerte*, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1960, pp. 213-243.
- MARTÍNEZ VINAT, Juan: «Estructura social y redes de sociabilidad en el movimiento confraternal valenciano: la Cofradía de San Jaime de Valencia (1377-1441)», *Medievalismo*, 24 (2014), pp. 241-280.
- MATHEU Y SANZ, Lorenzo: *Tratado de la celebración de Cortes generales del Reino de Valencia*, Madrid, por Julián de Paredes, 1677. (Edició facsímil, València, Ajuntament de València, 2002.)
- MUÑOZ POMER, M.ª Rosa: *Orígenes de la Generalidad Valenciana*, València, Generalitat Valenciana, 1987.
- MUÑOZ POMER, M.ª Rosa: «La Ciudad de Valencia en las Cortes: posiciones y resultados (1400-1418)», dins J. Sobrequés, J. Agirreazkuneaga, M. Morales, M. Urquijo i M. Cisneros (coords.), *Actes de 53è Congrés de la Comissió Internacional per a l'Estudi de la Història de les Institucions Representatives i Parlamentàries*, Barcelona, Parlament de Catalunya / Museu d'Història de Catalunya, vol. I, 2005, pp. 223-256.
- NARBONA VIZCAÍNO, Rafael i Sandra BERNABEU BORJA: *Prohoms i cavallers de València. El Consell (1306-1516)*, València, PUV, 2021.
- ORTS I BOSCH, Pere M. i Armand de FLUVIÀ I ESCORSA: «Lladró», *Gran Enciclopèdia Catalana*, en línia: <<https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0037477.xml>>.
- ORTS RUIZ, Francesc: «Un rey, un mar y dos ciudades. Las entradas de Alfonso el Magnánimo en Valencia (1424) y Nápoles (1443). Transferencias e influencias de ida y vuelta», *Potestas*, 19 (2021), pp. 7-27.

- PASTOR I MADALENA, Manuel: *El cartulari de Xestalgar: memòria escrita d'un senyoriu valencià*, Barcelona, Fundació Noguera, 2004.
- ROCA TRAVER, Francisco A.: «Cuestiones de demografía medieval», *Hispania*, XIII (1953), pp. 3-36.
- ROCA TRAVER, Francisco A.: *Interpretación de la «cofradía» valenciana. La Real Cofradía de San Jaime*, València, CSIC / IVEI, 1957.
- RODRIGO LIZONDO, Mateu (ed.): *Melior Miralles: Crònica i dietari del capellà d'Alfons el Magnànim*, València, PUV, Fons Històriques Valencianes, 47, 2011.
- RODRÍGUEZ PÉREZ, Raimundo A. i Juan HERNÁNDEZ FRANCO (eds.): *Memorial de la calidad y servicios de la Casa de Fajardo, marqueses de los Vélez: obra inédita del genealogista Salazar y Castro*, Murcia, Real Academia Alfonso X el Sabio, 2009.
- RYDER, Alan: *Alfonso el Magnánimo, rey de Aragón, Nápoles y Sicilia 1396-1458*, València, Edicions Alfons el Magnànim / IVEI, 1992.
- ROMEU I ALFARO, Sylvia: *Les Corts valencianes*, València, Eliseu Climent editor/Corts Valencianes, 1985 (reed., 1989).
- SALAS, Xavier de: «Los inventarios de la Alacena de Zurita», *Boletín de la Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 17 (1944), pp. 79-177.
- SÁNCHEZ, T. A.: *Colección de poesías castellanas anteriores al siglo XV*, Paris, Baudry/Librería Europea, 1842.
- TORRES FONTES, Juan: «Las Cortes castellanas en la menor edad de Juan II», *Anales de la Universidad de Murcia*, XX (1962), pp. 49-71.
- UDINA I MARTORELL, Frederic: «La preparació política del primogènit Alfons (després Alfons el Magnànim)», dins Guido d'Agostino i Giulia Buffardi (eds.), *XVI Congresso Internazionale di Storia della Corona d'Aragona. La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo. I modelli politico-istituzionali. La circolazione degli uomini, delle idee, delle merci. Gli influssi sulla società e sul costume*, vol. I, Nàpols, Paparo edizioni, 2000, pp. 755-762.
- VARGAS ZÚÑIGA Y MONTERO DE ESPINOSA, Antonio de: «La colección de D. Luis de Salazar y Castro», *Hidalguía*, 95 (1969), pp. 557-562.
- VARGAS ZÚÑIGA Y MONTERO DE ESPINOSA, Antonio de: *Don Luis de Salazar y su colección*, Madrid, Real Academia de la Historia, 1973.
- VICENS I VIVES, Jaume: *Els Trastàmars (segle XV)*, Barcelona, Editorial Vicens-Vives, 1980.

PROCÉS DEL BRAÇ REIAL

1. CONVOCATÒRIA

1417, abril 4. València.

Reunió del consell municipal de València i lectura de la convocatòria del rei Alfons el Magnànim a Corts generals de regne de València.

In Christi nomine et eius gracia divina, amen. Noverint universi quod die lune, ora terciarum vel quasi, intitulata quarta mensis aprilis anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o decimoseptimo, constitutus in presencia honorabilium Arnaldi Guillermi Scrivà, domicelli, habitatoris, et Bernardi Iohannis, civis, duorum ex iuratis anno presenti civitatis Valencie, et venerabilium Iacobi de Plano, notarii, sindici, et Bernardi Basella, mercatoris, et Francisci Çavartés, notarii, civium civitatis precontente, in aula sive sala consilii eiusdem civitatis personaliter existentium, Anthonius Cabrero, portarius illustrissimi domini regis, presentibus me, Francischo Scolà, auctoritate regia notario publico scribaque honorabilium consilii et iuratorum civitatis prefixe, et testibus infrascriptis, presentavit, et per me, dictum Franciscum, legi et publicari fecit et requisivit dictis honorabilibus iuratis, sindico et aliis predictis, quandam literam dicti domini regis, in dorso eiusdem ut apparebat prima facie sigillo secreto dicti domini in cera rubea inpresso sigillatam, que est tenoris sequentis:

1.1

CONVOCATÒRIA A LA CIUTAT DE VALÈNCIA

1417, abril 2. Les Barraques dels Reals.

Alfons el Magnànim convoca a Corts generals del regne a la ciutat de València.

Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rosilionis et Ceritanie, dilectis et fidelibus nostris iuratis et probis hominibus¹ civitatis Valencie, salutem et dileccionem. Quoniam incolis regni Valencie curiam generalem ut inibi [fori] et privilegia ipsius regni Valencie per nos iurentur [et] quedam² utilitatem, augmentum atque quietam dulcedinem sacre rei publice dicti regni Valencie clare tangencia pertractentur et plene ad finem perobtatam, dante Domino, deducantur, in civitate Valencie die XXVII^a mensis presentis intendimus celebrare. Ideo vobis dicimus et mandamus quatenus [constituatis] ex vobis syndicos et procuratores plena potestate sufultos, qui in civitate et die prefixis ad predicta celebranda atque fienda habeant interesse. Nos enim in dicta civitate tunch erimus, Altissimo disponente.

Datum *en les Barraques dels Reals*, sub nostro sigillo secreto, secunda die aprilis anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o decimoseptimo. Rex Alfonsus.³

Quaquidem litera presentata lectaque et publicata, dicti honorabiles iurati, syndicus Bernardus Basella et Franciscus Çavartés, suscipientes et acceptantes literam preinsertam, cum illa⁴ humili et subiecta reverencia quibus decet, dixerunt quod erant parati omnia et singula in eadem contenta adimplere sic et prout in ipsa narrata erant et scripta. ¶^{1v}

Presentibus testibus [fuerunt] discretis Iohanne de Sentfeliu et Iohanne Martínez, notariis, civibus Valencie.

1.2

PRIMERA REUNIÓ DELS BRAÇOS A LA SEU DE VALÈNCIA

1417, abril 27. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 4 de maig.

Insuper vero, adveniente die martis, ora terciarum vel quasi, intitulata vicesimaseptima mensis aprilis anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o decimoseptimo, que erat

¶¹ probis hominibus] A pro his omnibus. ¶² A quendam. ¶³ Al marge: Esta letra, encara que designa la

ciutat ha hon ha de tenir les corts, emperò no designa lo loch particular ha hon avien de convenir. ¶⁴ A illis.

dies asignacionis ad celebrandam curiam contentam in litera prefata, constitutis et congregatis in ecclesia sedis Valencie.⁵

Pro brachio Ecclesie

Iohannes Gastó, canonicus sedis Valencie, procurator domini episcopi; frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntésie, procurator magistri Muntésie; nobilis Raymundus de Centillis, prepositus sedis Valencie, procurator capituli dicte sedis; Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatum Vallisdigne⁶ et Sancti Bernardi; Iacobus Rocha, canonicus, procurator comendatoris de Bexix et de Fradell.

Pro brachio militari⁷

Petrus Çabata, domicellus, syndicus brachii militaris regni Valencie et suo proprio nomine; Iohannes Fabra, miles, procurator egregii viri ducis Guandie et suo proprio nomine; Iacobus Roig, notarius, procurator nobilis Petri Ladró, vicecomittis de Vilanova; Petrus Pardo de la Casta, procurator nobilis Petri d'Urrea, domini tinencie d'Alcal[at]én, et nomine suo proprio; Iacobus de Plano, procurator nobilis Bernardi de Cintillis; Iohannes de Ripoll, miles; Iacobus Romeu, miles; Iohannes de Vallterra; Iohannes Roïç de Moros; Petrus Mascó.

Pro brachio regali

Iacobus de Plano, syndicus Valencie; Iohannes Ferrer, notarius, syndicus Xative; Bertrandus de Bues, syndicus Morelle; Franciscus Feliu, iurisperitus, syndicus ville Castilionis; Bartholomeus Matoses, syndicus Villeregalis; ¶² Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç.

Et omnibus predictis de curia stantibus in sede predicta, ut desuper contentum est, obtemperantibus assignacioni et mandato dicti domini regis, ut in litera eiusdem domini continetur, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, legum doctori, regens cancelleriam iamdicti domini regis, ibidem presencialiter existens, dixit quod ipse in persona eiusdem domini regis, loco et vice illius ac de ipsius mandato, continuando curiam iamdictam, porrogabat eandem ad diem martis futuram de proximo, que intitulabitur III^a proxime venturi mensis madii, in eadem sede celebrandam.

Et incontinenti, omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam absentes de dictis tribus brachiis, obtulerunt quandam protestacionis scedulam tenoris sequentis:

Venia petita.

¶⁵ Al marge: *Así's nomena lo loch particular y és la Seu, lo qual loc en la letra de convocació no fonch especificat.* ¶⁶ A Valliumdigne. ¶⁷ A militarii.

Los dels staments eclesiàstich e militar e de ciutats e viles reyal del regne de València, dien ab aquella humil reverència que's pertany, que si e aytant com la dita prorogació feta per vós, molt honorable micer Jofre d'Ortigués, sia contra furs, privilegis, libertats e bons usos e costums del dit regne (protesten que per aquella no sia fet algun prejuhí als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e bones costums del dit regne) ne al dret dels dits staments ne algú de aquells, ans aquell e aquells los romanga salvu e il·lès e que no·ls sia tret a ús ni a conseqüència en l'esdevenidor, requirents de les dites coses carta pública.

Et tunc, iamdictus honorabilis regens cancelleriam dixit quod perseverabat in predictis per eum in persona, loco et nomine dicti domini regis, factis continuatione et porrogacione curie prefixe.

Presentes ad hec fuerunt testes honorabilis Franciscus Blanch, legum doctor, et discreti Matheus Blanch et Bernardus Stheve, ¶^{2v} notarii, cives Valencie.

1417, maig 4. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 11 de maig.

Deinde vero, predicta die martis intitulata quarta mensis madii anno iamdicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, que erat dies assignacionis predictae ad dictam curiam celebrandam, constitutis et congregatis in iamdicta sede personis que secuntur:

Pro brachio Ecclesie

Predictus Iohannes Gastó, iamdicto nomine; predictus frater Anthonius Tolosana; Franciscus Giner, rector ecclesie Sancti Mathei, procurator domini episcopi Dertusensis; Raymundus de Centillis, previo nomine; dictus Rodericus de Rius, procurator abbatis Vallisdigne; Almericus, abbas Sancti Bernardi; Petrus Ferdinandi d'Íxer, comendator Montisalbani.

Pro brachio militari⁸

Petrus Çabata, eisdem nominibus; Iohannes Fabra, predictis nominibus; predictus Petrus Pardo de la Casta, quibus supra nominibus; nobilis Vitalis de Vilanova; dictus Iacobus Roig, previo nomine; Iohannes de Vilarasa.

¶⁸ A militari.

Pro brachio regali

Iacobus de Plano, dicto nomine; Bertrandus de Bues, eodem nomine; Bernardus Falcó, syndicus ville Algezire et Cullarie; Franciscus Palau et Bernardus Muntanyès, syndici ville Burriane; Franciscus Feliu, previo nomine; Iohannes de Calaceyt, iamdicto nomine; ¶³ Petrus Comes et Iacobus Gaçol, syndici ville Lirie; Sanccius Domínguez, prefixo nomine; Sanccius Aznar, syndicus predictus; Dominicus Spelt, precontento nomine; Simon Vicent, syndicus ville de Bochayrén.

Et omnibus predictis de curia stantibus ubi et prout desuper contentum est, honorabilis Iohannes de Funes, legum doctor, vicecancellarius dicti domini regis, ibidem personaliter existens, dixit quod ipse loco, nomine et in persona ipsius domini, continuando curiam precontentam, porrogabat eandem ad proxime venturam diem martis intitulandam XI^a dicti et presentis mensis madii, in eadem sede celebrandam.

Et incontinenti, omnes predicti de curia, per eos et omnes de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant et seu quod pro oblata habebant preinsertam protestacionis cedulam per eos dicto honorabile Iaufrido de Ortigiis oblatam.

Et tunc, iamdictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in predictis per eum dicto nomine factis continuacione et porrogacione iamdicte curie.

1417, maig 11. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 18 de maig.

Consequenter vero dicta die martis intitulata undecima mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, que erat dies assignacionis ad dictam curiam celebrandam, fuerunt constituti et congregati in sed[e] precontenta persone sequentes, videlicet: ¶^{3v}

Pro brachio ecclesiastico

Franciscus Marthorell, canonicus, procurator reverendissimi episcopi Segurbicensi;⁹ frater Anthonius Tolosana, iamdicto nomine; Franciscus Giner, procurator predictus; Raymundus de Cintillis, iamdicto nomine; Rodericus de Rius, ut procurator dicti abbatis Vallisdigne; frater Franciscus Terrats, procurator abbatis Beati Bernardi; Iacobus Rocha prefixus, iamdicto nomine; frater Iohannes de Josa, procurator reverendi magistri Mercedis; frater Iacobus Falç, procurator maioralis de Quart.

¶⁹ A Segrubicensi.

Pro brachio militari¹⁰

Petrus Çabata, nominibus prefixis; Iacobus Roig, previo nomine; iamdictus Vitalis de Vilanova; Petrus Martínez Toledano.

[Pro brachio regali]

Bernardus Iohannis, Bernardus Abrí, legum doctor, Iohannes Suau et Iohannes Pujada, syndici Valencie; Petrus Feliu et Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Bertrandus de Bues, nomine iamdicto; Bernardus Falcó, iamdictis nominibus; Iohannes Mazquefa et Anticus Alboreda, syndici Oriole; Franciscus Palau et Bernardus Muntanyès, iamdicto nomine; Franciscus Feliu, eodem nomine; Petrus Burgunyó,¹¹ syndicus ville d'Alacant; Iohannes de Calaceyt, predicto nomine; Iacobus Gaçol et Petrus Comes, eodem nomine; Sanccius Domínguez, quo supra nomine; Sanccius Aznar, previo nomine; Dominicus Spelt, prefixo nomine; Fulco de Monteferrario, syndicus ville de Ontinyén; Simon Vicent, prenarrato nomine. ¶⁴

Et congregatis, existentibus omnibus predictis, ubi desuper est contentum, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, ibidem existens in persona, loco et nomine dicti domini regis, continuando predictam curiam, porrogavit eandem ad proxime instantem diem martis intitulandam XVIII^a 12 dicti et presentis mensis madii, in eodem loco celebrandam.

Et tunch, omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant precontentam pro parte eorum oblatam predicto honorabili Iaufrido de Ortigiis, cancelleriam predictam regenti, protestacionis cedulam.

1417, maig 18. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 24 de maig.

Postmodum vero, superius contenta adveniente, die martis intitulata XVIII^a madii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, que erat dies asignacionis prefixe ad dictam curiam celebrandam, congregatis et constitutis in prefixa sede, prout sepedictum est, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Iohannes Gastó, nomine supra; Franciscus Martorell, nomine predicto et ut procurator capituli dicte sedis Valencie; frater Anthonius Tolosana, sepedicto nomine; Almaricus, abbas qui supra; Rodericus de Rius, procurator dicti abbatis Vallisdigne.

¶¹⁰ A militari. ¶¹¹ A Burgrenyó. ¶¹² A XVII^a.

[Pro brachio militari]

Petrus Çabata, nomine quo supra; Iacobus Roig, procurator qui supra; Dionisius d'Olit, notarius, procurator de Beamunt Xarlot, alferiç de Navarra; Franciscus Munyós, miles.

[Pro brachio regali]

Bernardus Iohannis, Bernardus Abrí, Iohannes Suau, Iohannes Ferrando, legum doctor, [et] Iacobus de Plano, syndici dicte civitatis; ¶^{4v} Petrus Bitxes et Petrus Feliu, iamdicto nomine; Bertrandus de Bues, dicto nomine et ut syndicus Castilionis; Bernardus Falcó, eodem nomine et ut syndicus Cullarie; Iohannes Mazquefa [et] Anthicus Arboreda, dicto nomine; Dionisius d'Olit, syndicus dicte ville Burriane; Petrus Burgunyó, eodem nomine; Iohannes de Calaceyt, iamdicto nomine; Iacobus Gaçol et Petrus Comes, syndici prefati; Sanccius Domínguez, eodem nomine; Garcias del Porto, notarius, civis Valencie, syndicus ville de Castellfabib; Dominicus Spelt, previo nomine; Guillelmus Ponç, notarius, civis Valencie, syndicus ville d'Ontinyén; Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar; Bernardus d'Arqués, syndicus ville Sexone;¹³ Simon Vicent, quo supra nomine.

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout supracontentum est, congregatis, prefixus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, presencialiter ibidem existens vice, nomine et in persona eiusdem domini regis, eandem continuando curiam illam ad primo venturam diem lune computandam XXIII^a iamdicti et presentis mensis madii prorogavit, celebrandam in eodem loco.

Quiquidem omnes de curia prefati, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod, ut sepius superius enarratum fuit, offerebant seu pro oblata ibidem habebant iamdictam cedula.

Et tunc, idem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et prorogacione.

1417, maig 24. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 28 de maig.

Insuper vero, die lune intitulata XXIII^a madii anno a Nativitate Domini millesimo ¶⁵ CCCC^o XVII°, que erat dies assignacionis precontente ad dictam curiam celebrandam, fuerunt constituti in sede iamdicta persone sequentes, videlicet:

¶¹³ A Sexonie.

Pro brachio ecclesiastico

Pretactus Iohannes Gastó, nomine sepedicto; dictus Franciscus Martorell ut procurator dicti domini episcopi Segurbicensi;¹⁴ prefixus Raymundus de Centelles, eodem nomine; iamdictus Almericus,¹⁵ abbas qui supra; prenarratus Rodericus de Rius.

Pro brachio militari¹⁶

Prelibatus Iohannes Fabra, nominibus iamdictis; Petrus de Vallterra, syndicus substitutus a domino Petro Çabata, sindico prefato; dictus Dionisius d'Olit, previo nomine procuratorio dicti Beamunt Exarlot; nobilis Iacobus Scrivà, maior dierum; Andreas Castellà, miles; Vitalis de Blanes, miles, iunior, procurator illustrissime regine Yolantis; Iacobus de Plano, dicto procuratorio nomine dicti nobilis Bernardi de Centillis.

Pro brachio regali

Iamdicti Bernardus Abrí, Iohannes Suau, Iohannes Pujada, Iohannes Ferrando et Iacobus de Plano, nomine quo supra; predictus Petrus Feliu, dicto nomine; prefixus Bertrandus de Bues, iamdictis nominibus; precontentis Anticus Alboreda, previo nomine; prefatus Dionisius d'Olit, iamdicto nomine syndici Burriane; prenarratus Petrus Burgunyó, precontento nomine; iamdicti Iacobus Gaçol et Petrus Comes, previo nomine; ^{5v} pretactus Garcias del Porto, nomine quo supra; antedictus Guillermus Ponç, predicto nomine.

Et congregatis, existentibus omnibus prenominatis, ubi et prout desuper est contentum, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, qui ibidem personaliter erat, dixit quod ipse in persona, loco, vice et nomine prefati domini regis, continuando curiam iamdictam, eandem porrogavit ad diem veneris de proximo venturam, celebrandam in eodem loco.

Et tunc, omnes de curia predicti dixerunt quod offerebant et seu pro oblata ibidem, ut supradictum est, habebant preinsertam protestacionis cedulam.

Quiquidem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie antedicte.

¶ ¹⁴ A *Segrubicensi*.

¶ ¹⁵ A *Enricus*.

¶ ¹⁶ A *militarii*.

1417, maig 28. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 2 de juny.

Postmodum vero, predicta die veneris intitulata XXVIII^a madii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, dies assignacionis ad dictam curiam celebrandam, constitutis in sede iamdicta personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Prefatus Franciscus Marthorell, iamdicto nomine; predictus Raymundus de Centillis, previo nomine; iamdictus frater Anthonius Tolosana, eodem nomine; prenominate frater Franciscus Terrats, previo nomine.

Pro brachio militari¹⁷

Prefixus Vitalis de Blanes, eisdem nominibus; Iohannes de Molina, procurator dicti nobilis Petri Ladró, vicecomitis de Vilanova; Andreas Castellà, miles; Franciscus Martorell, miles. ¶⁶

Pro brachio regali

Bernardus Iohannis, Bernardus Abrí, Iohannes Suau, Iohannes Pujada, Iohannes Ferrando et Franciscus Çavartés, notarius, syndici dicte civitatis Valencie; dictus Petrus Feliu, dicto nomine; predictus Bertrandus de Bues, eisdem nominibus; precontenti Iohannis Mazqueffà et Anthonius Arboredes, eodem nomine; dictus Bernardus Muntanyès, previo nomine; pretactus Petrus Burgu[n]yó, quo supra nomine; dictus Bartholomeu Matoses, prefixo nomine; prefatus Petrus Comes et Iacobus Gaçol, eodem nomine; prefixus Sanccius Domínguez, dicto nomine; supranominatus Guarcias del Porto, eodem nomine; prefatus Dominicus Spelt, previo nomine; iamdictus Guillermus Ponç, eodem nomine; prefatus Iohannes Centonge, quo supra nomine; antedictus Simon Vicent, nomine predicto; idem Bernardus d'Arqués, prefixo nomine.

Et omnibus predictis stantibus, ubi dictum est, congregatis, prenominate honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, ibidem personaliter existens, dixit quod porrogabat curiam prefatam, illam continuando diem mercurii futuram de proximo, intitulandam secunda proxime venturi mensis iunii, in eodem loco celebrandam.

Et tunc, omnes precontenti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et superius insertam protestacionis cedulam.

¶¹⁷ A militari.

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuatione et porrogacione prefixe curie.

1417, juny 2. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 4 de juny.

Consequenter vero, die mercurii precontenta que intitulabatur ¶^{6v} secunda mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII° personaliter existentibus in sede predicta, in presencia iamdicti honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii predicti, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiatico

Predictus Iohannes Gastó, quo supra nomine; precontentus Franciscus Marthorell, previo nomine; pretactus Raymundus de Centillis, eodem nomine; dictus frater Anthonius Tolosana, iamdicto nomine; prefixus Iacobus Roca, nominibus predictis.

Pro brachio militari¹⁸

Antedictus Petrus Çabata, prefixis nominibus; precontentus Vitalis de Blanes, quibus supra nominibus; dictus Iacobus Roig, eodem nomine; Iaufridus de Thous, nobilis; dictus Iacobus Scrivà, senior; Iohannes Martíneç d'Ezlava; Bernardus de Vilarnau, domicellus.

Pro brachio regali

Iamdicti Iohannes Suau, Iohannes Pujada [et] Iohannes Ferrando, quo supra nomine; prefixus Bertrandus de Bues, eisdem nominibus; predicti Iohannes Mazquefa et Anthonius Arboredes, previo nomine; antedictus Bernardus Muntanyès, eodem nomine; prefixus Iohannes de Calaceyt, previo nomine; prenomminatus Petrus Burgunyó, antedicto nomine; pretacti Petrus Comes et Iacobus Gaçol, nomine sepedicto; dictus Sanccius Domínguez, nomine prelibato; antedictus Garcias del Porto, eodem nomine; prenomminatus Guillermus Ponç, iamdicto nomine; Iohannes Bou, vicinus et syndicus Cullarie; predictus Dominicus Spelt, eodem nomine; Matheus Blanch, notarius, syndicus Sexone;¹⁹ precontentus Simon Vicent, eodem nomine. ¶⁷

Et omnibus prenomminatis congregatis existentibus, ut supra dictum est, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, dixit quod ipse

¶¹⁸ A militarii. ¶¹⁹ A Saxonie.

in persona, loco et nomine et vice dicti domini regis, porrogabat continuando curiam prefixam ad diem veneris venturam de proximo intitulandam IIII^a dicti et presentis mensis iunii, celebrandam in eodem loco.

Tunc vero, omnes precontenti de curia, per eos et omnes de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant et seu pro oblata ibidem habebant preinseratam protestacionis cedulam.

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie prefixe.

1417, juny 4. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Demumque, die veneris intitulata IIII^a iunii iamdicti anni a Nativitate Domini millesimi CCCCXVII, que erat dies assignacionis ad dictam curiam celebrandam, in prenominata sede congregatis existentibus, in presencia iamdicti honorabilis Iohannis de Funes, cancellarii prefixi, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Precontentus Iohannes Gastó, nomine iamdicto; prefixus Franciscus Martorell, nomine iamdicto; pretactus Raymundus de Centillis, eodem nomine; dictus Iacobus Roca, nominibus predictis.

Pro brachio militari²⁰

Predictus Petrus Çabata, nominibus iamdictis; antedictus Iacobus Roig, nomine sepedicto. ¶^{7v}

Pro brachio regali

Precontenti Iohannes Suau, Guillermus Çaera, Bernardus Abrí et Iohannes Pujada, iamdicto nomine; dicti Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, eodem nomine; Bertrandus de Bues, nominibus iamdictis; Bernardus Falcó, eisdem nominibus; prefixus Bernardus Muntanyès, eodem nomine; antedictus Iohannes de Calaceyt, quo supra nomine; antedictus Petrus Burgunyó, dicto nomine; dicti Petrus Comes et Iacobus Gaçol, dicto nomine; prenominalus Sanccius Domínguez, previo nomine; prefixus Garcias del Porto, sepedicto nomine; Bernardus Cirera, syndicus dicte ville d'Ontinyén; Petrus de Montfort, syndicus dicte ville de Biar; Dominicus Spelt, predictus, nomine antedicto; dictus Matheus Blanch, previo nomine; antedictus Simon Vicent, eodem nomine.

¶²⁰ A militarii.

Iamdictus honorabilis vicecancellarius dixit quod ipse in persona, loco, vice et nomine dicti domini regis porrogabat curiam iamdictam illam continuando ad crastinam diem in dicta sede ora terciarum celebrandam.

Et tunc, omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et superius insertam protestacionis cedulam. ¶⁸

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuatione et porrogacione curie predictae.

1417, juny 5. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de juny.

Postmodum vero, die sabati intitulata v^a dicti mensis iunii, ora terciarum vel quasi, anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o decimoseptimo, que erat dies assignacionis ad dictam curiam celebrandam, fuerunt constituti in sede iamdicta persone que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Antedictus Franciscus Marthorell, nominibus iamdictis; predictus frater Anthonius Tolosana, eodem nomine; dictus Raymundus de Cintillis, eodem nomine.

Pro brachio militari²¹

Precontentus Petrus Çabata, eisdem nominibus; pretactus Iacobus Roig, eodem nomine; dictus Iacobus Scrivà; prenomminatus Franciscus Martorell.

Pro brachio regali

Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Bernardus Abrí, Iohannes Pujada [et] Iohannes Ferrando, prefixi, nomine iamdicto; predictus Bertrandus de Bues, nominibus prefixis; ¶^{8v} prefixus Bernardus Falcó, iamdicto nomine sindici ville predictae Algezire; dictus Iohannes Mazquefa, eodem nomine; predictus Bernardus Muntanyès, nomine quo supra; dictus Iohannes de Calaceyt, previo nomine; precontentus Petrus Burgunyó, iamdicto nomine; dictus Petrus Comes, eodem nomine; prenomminatus Sanccius Domínguez, nomine prefixo; pretactus Garcias del Porto, nomine prefixo; dictus Guillermus Ponç, nomine sepedicto; prefixus Iohannes Bou, eodem nomine; precontentus Petrus de Monfort, dicto nomine; prelibatus Simon Vicent, eodem nomine.

¶²¹ A *militarii*.

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout dictum est, congregatis, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, qui ibidem personaliter existebat, dixit quod ipse in persona, loco ac nomine iamdicti domini regis continuando curiam memoratam illam prorogabat ad diem lune venturam de proximo, que intitulanda[m] erat VII^a dicti et presentis mensis iunii, continuandam in eadem sede.

Et omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant iamdictam protestacionis cedulam superius que insertam.

Quiquidem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et prorogacione.

1417, juny 7. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 9 de juny.

Deinde vero, dicta adveniente die lune que intitulabatur VII^a iamdicti ¶⁹ mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, que assignata fuit ad dictam curiam celebrandam, in precontenta sede existentibus congregatis, in presencia iamdicti honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii qui supra, personis infrasequentibus, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Iamdictus Franciscus Martorell, nominibus prefixis; dictus frater Anthonius Tolosana, nomine quo supra; precontentus Rodericus de Rius, predictis nominibus.

Pro brachio militari²²

Prefixus Petrus Çabata, nominibus precontentis; antedictus Iacobus Roig, previo nomine;²³ dictus Dionisius d'Olit, nomine prelibato.

Pro brachio regali

Precontenti Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada,²⁴ nomine quo supra; antedictus Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, nomine iamdicto; predictus Bernardus Falcó, nomine predicto syndici dicte ville Algezire; predictus Dionisius d'Olit,²⁵ nomine prefixo syndici Burriane; dictus

¶²² A *militarii*. ¶²³ El manuscrit B comença en aquest punt.

¶²⁴ B *Pujades*. ¶²⁵ *Dionisius d'Olit*] A *Bernardus Falcó*.

Bartholomeus Mathoses; ¶^{9v} prenominate Petrus Burgunyó, previo nomine; dictus Iacobus Gaçol [et] Guillelmus Pascasii, sindici dicte ville Lirie; antedictus Sanccius Domínguez; predictus Garcias del Porto, predicto nomine; dictus Guillelmus Ponç, eodem nomine; Petrus Guardiola, syndicus Cullarie; precontentus Petrus de Monfort, prefixo nomine; pretactus Dominicus Spelt, dicto nomine;²⁶ prefixus Simon Vicent, quo supra nomine.²⁷

Et stantibus omnibus prenominate in sede iamdicta congregatis, ut dictum est, iamdictus honorabilis vicecancellarius in persona, loco, vice ac nomine iamdicti domini regis continuando predictam curiam porrogabat illam ad diem mercurii primo venturam intitulandam VIII^a iamdicti presentis mensis iunii, celebrandam in loco memorato.

Omnes vero predicti de curia, per eos et omnes etiam deductis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant dicto honorabili vicecancellarii seu pro oblata ibidem habebant iamdictam protestacionis cedula.

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in prefatis continuacione et prorogacione iamdicte curie.

1417, juny 9. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 14 de juny.

De post vero die mercurii, intitulata VIII^a iunii, anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existentibus congregatis in sede iamdicta ¶¹⁰ in presencia prefixi honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii iamdicti, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Dictus Franciscus Martorell, nominibus prefixis; predictus frater Anthonius de Tolosana, nomine precontento; pretactus Almaricus, abbas qui supra; frater Matheus Ramon, procurator abbatis Vallisdigne.

Pro brachio militari²⁸

Precontentus Petrus Çabata, nominibus prenominate; antedictus Iacobus Roig, previo nomine.

¶²⁶ Pretactus Dominicus... nomine] omm. B.

¶²⁷ Prefixus Simon... nomine] omm. B; B add. dictus Matheus Blanch, prefixo nomine.

¶²⁸ A militarii.

Pro brachio regali

Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada,²⁹ syndici iamdicti; dictus Bernardus Falcó, eodem nomine syndici Algezire; Petrus Iohannes Mazquefa, eodem nomine; predictus Franciscus Feliu et Petrus de Begues,³⁰ syndici ville Castilionis; dictus Dionisius d'Olit, nomine predicto; antedictus Iohannes de Calaceyt, eodem nomine; prefixus Petrus Burgunyó, previo nomine; dicti Guillelmus Pascasii et Iacobus Gaçol, nomine prelibato; prefatus Sanccius Domínguez, nomine iamdicto; prenominatus Garcias del Porto, eodem nomine; dictus Guillelmus Ponç, predicto nomine; precontentus Iohannes Bou, previo nomine; ¶^{10v} prenominatus Petrus de Monfort, prefixo nomine; antedictus Dominicus Spelt, nomine memorato; dictus Matheus Blanch, eodem nomine; Natalis Pérez et dictus Matheus Blanch, vicini et syndici dicte ville Saxone; prefati Simon Vicent et Bartholomeus Bodí, vicini et syndici ville de Bocayrén.

Et omnibus prefixis existentibus congregatis, ubi et prout dictum est, prefixus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, dixit quod ipse loco, in persona, ac nomine dicti domini regis, iamdictam continuando curiam illam porrogabat ad diem lune futuram de proximo, continuando in eodem loco.

Tunch vero, omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et superius insertam protestacionis cedulam.

Quiquidem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in predictis continuacione et porrogacione eiusdem curie.

1417, juny 14. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 16 de juny.

Insuper, vero dicta adveniente die lune intitulata XIII^a dicti mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, fuerunt constituti in sede predicta in presencia prefixi honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii predicti, persone que secuntur:

Pro brachio ecclesiastico

Predictus Iohannes Gastó, previo nomine; dictus frater Anthonius Tolosana; ¶¹¹ prenominatus Franciscus Martorell, iamdictis nominibus; dictus Rodericus de Rius, nomine prefato procuratoris dicti abbatis Beati Bernardi; antedictus frater Matias Ramon.

¶²⁹ B *Pujades*. ¶³⁰ A *Bugues*.

Pro brachio militari³¹

Dictus Petrus Çabata, eisdem nominibus; prefixus Iacobus [Roig], eodem nomine; prenominate Franciscus Martorell, miles; predictus Dionisius d'Olit, eodem nomine.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, dicti Iohannes Suau, Bernardus Abrí, Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada,³² syndici Valencie; Bartholomeus Rovira [et] Iohannes Palma, syndici dicte ville Morelle; dictus Bernardus Falcó, syndicus dictarum villarum Algezire et Cullarie; Franciscus Feliu et Petrus Begues, syndici dicte ville Castilionis; dictus Dionisius d'Olit, nomine quo supra; dictus Iohannes de Calaceyt, nomine prefato; predictus Petrus Burgu[n]yó, nomine prefixo; ¶^{11v} dicti Petrus Comes et Iacobus Gaçol, previo nomine; precontentus Sanccius Domínguez, nomine iamdicto; antedictus Petrus de Monfort, quo supra nomine; Bartholomeus Bodí, nomine iamdicto; dictus Natalis Pérez, syndicus prefatus.

Et stantibus omnibus prenominate, ubi et prout dictum est congregatis, predictus honorabilis regens cancelleriam dixit quod ipse in persona, loco ac nomine dicti domini regis porrogabat dictam curiam illam continuando ad diem mercurii primo venturam intitulantam XVI^a die dicti et presentis mensis iunii, continuandam in loco prenominate.

Et omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant iamdictam et superius insertam protestacionis cedulam.

Et dictus venerabilis regens cancelleriam dixit quod perseverabat in dictis continuacione et prorrogacione curie prefixe.

1417, juny 16. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 18 de juny.

Consequenter vero, iamdicta die mercurii XVI^a die iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, que erat dies superius assignata ad dictam curiam celebrandam, existentibus congregatis in se precontenta in presencia prefixi honorabilis viccancellarii personis que secuntur, videlicet:

¶³¹ A *militarii*.

¶³² B *Pujades*.

Pro brachio sive statu ecclesiastico

Iohannes Gastó, nomine prefato; dictus frater Anthonius Tolosana, eodem nomine; prefixus Franciscus Marthorell, iamdictis nominibus, scilicet ut procurator episcopi Segurbicensi³³ ¶¹² et capitulum sedis Valencie; Rodericus de Rius, procurator dictorum abbatum Vallisdigne et Beati Bernardi.

Pro brachio militari³⁴

Petrus Çabata, eisdem nominibus; predictus Iacobus Roig, ut procurator predicti vicecomitis de Vilanova; prefatus Dionisius d'Olit, eodem nomine procuratorio dicti Xarlot de Beamunt.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, (Iohannes Suau), Bernardus Iohannis, Bernardus Abrí [et] Iohannes Pujada,³⁵ syndici predictae civitatis Valencie; Iohannes Palma, (iurisperitus), [et] Bartholomeus Rovira, syndici predictae ville Morell[e]; Bernardus (Falcó, notarius), dictis nominibus syndici dicte ville Algezire et Cullarie; Iohannes Mazquefa, dicto nomine; Franciscus Feliu [et] Petrus Begues, syndici dicte ville Castilionis; (Dionisius d'Olit, predicto nomine); dictus Bartholomeus Matoses, syndicus Villeregalis; Petrus Comes [et] Iacobus Gaçol, predicti, syndici Lirie; predictus Sanccius Domínguez, syndicus dicte ville d'Alpont; prefatus Garcias del Porto, syndicus predictae ville de Castellfabib; ¶^{12v} Petrus de Monfort, syndicus dicte ville de Biar;³⁶ Fulco de Monteferrario [et] dictus Guillelmus Ponç,³⁷ syndici dicte ville d'Ontinyén; Natalis Pérez, syndicus dicte ville Saxone; predictus Bartholomeus Bodí, eodem nomine.

Et omnibus precontentis stantibus, sic et prout dictum est, congregatis, iamdictus honorabilis vicecancellarius dixit quod ipse loco, nomine et in persona dicti domini regis prorrogabat curiam prefatam, continuando eodem ad diem veneris futuram de proximo, ante prandium, que intitulabitur XVIII^a presentis mensis iunii, celebrandam in eodem loco.

Omnes vero predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et de super insertam protestacionis cedulam.

Quiquidem honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et prorrogacione curie prefixe.

¶³³ A *Segrubicensi*. ¶³⁴ A *militari*. ¶³⁵ B *Pujades*.

¶³⁶ *Petrus de Monfort... Biar*] omm. B. ¶³⁷ *dictus Guillelmus Ponç*] omm. B.

1417, juny 18. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero dicta adveniente die veneris intitulata XVIII^a iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o XVII°, que erat dies desuper assignata ad dictam curiam celebrandam, in sede iamdicta existentibus congregatis in presencia iamdicti honorabilis vicecancellarii personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Predictus Iohannes Gastó, eodem nomine; dictus Raymundus de Centillis, previo nomine; prefatus Franciscus Martorell, quo supra nomine; prefixus frater Anthonius Tolosana, precontento nomine.

Pro brachio militari³⁸ ¶¹³

Antedictus Petrus Çabata, eisdem nominibus; prenominatus Iacobus Roig, quo supra nomine; pretactus Dionisius d'Olit, procuratorio nomine predicti Xarlot de Beamunt.³⁹

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau⁴⁰ [et] Bernardus Iohannis, syndici predictae civitatis Valencie; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira predicti, syndici Morelle; Bernardus Falcó predictus, syndicus dictarum villarum Algezire et Cullarie; dictus Anticus⁴¹ Arboredes,⁴² syndicus dicte ville Oriole; prenominatus Franciscus Feliu, syndicus dicte ville Castilionis; predictus Dionisius d'Olit, syndicus prefixe ville Burriane; antedictus Bartholomeus Matoses, syndicus Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Guillermus Pascasii, syndici predicti; prenominatus Sanccius Domínguez, dicto nomine; dictus Garcias del Porto, syndicus dicte ville de Castellfabib; Guillermus Ponç [et] Fulco de Montferrer,⁴³ syndici dicte ville d'Ontinyén; dictus Petrus de Monfort, syndicus dicte ville de Biar; predictus Bartholomeus Bodí, syndicus dicte ville de Bocayrén; prefixus Natalis Pérez, syndicus dicte ville Saxone.

Et omnibus prefixis stantibus, ubi et prout dictum est, congregatis, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, dixit quod ipse ¶^{13v} in persona, loco ac nomine dicti domini regis continuando curiam predictam, porrogabat eandem ad crastinam diem, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

¶³⁸ A *militari*. ¶³⁹ *Pretactus Dionisius... Beamunt*] *omm. B.*

¶⁴⁰ A *Salvat*. ¶⁴¹ A *Anthonius*. ¶⁴² B *Alboreda*. ¶⁴³ *Fulco de Montferrer*] *omm. B.*

1417, juny 19. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de juny.

Consequenter vero die sabbati, ante prandium, intitulata XVIII^a 44 iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, que erat dies assignata ad dictam curiam celebrandam, constitutis in sede predicta in presencia precontenti honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii predicti, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Dictus Iohannes Gastó, previo nomine; predictus Franciscus Martorell; prefixus frater Anthonius Tolosana, procurator reverendi magistri milicie Muntésie; dictus Iacobus Rocha, procurator dictorum comendatorum de Fradell et de Bexix; precontentus Rodericus de Rius, procurator predictorum reverendorum abbatum Vallisdigne et Beati Bernardi.

Pro brachio militari

Prenominatus Petrus Çabata, eisdem nominibus; dictus Iacobus Roig, eodem nomine.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici predictae civitatis Valencie; ¶¹⁴ Iohannes Palma [et] Bartholomeus (Rovira), sindici predicti; dictus Bernardus Falcó, syndicus Algezire et Cullarie; Anticus Arboredes⁴⁵ [et] Iohannes Mazquefa predicti, sindici dicte ville Oriole; predictus Franciscus Feliu, nomine predicto; antedictus Bernardus Muntanyès, syndicus dicte ville Burriane; prefixus Bartholomeus Matoses, syndicus Villeregalis; Iacobus Gaçol⁴⁶ [et] Guillermus Pascasii predicti, sindici Lirie; prefatus Garcias del Porto, syndicus predictae ville de Castellfabib; dictus Fulco de Montferrer, syndicus dicte ville d'Ontinyén; precontentus Petrus de Montfort, syndicus predictae ville de Biar; dictus Natalis Pérez, syndicus prefixe ville Saxone; pretactus Bartholomeus Bodí, syndicus prenominate ville de Boçayrén.

Et stantibus omnibus prenominate, prout et ubi dictum est, congregatis, predictus honorabilis vicecancellarius dixit quod ipse, loco et nomine dicti domini regis, predictam continuando curiam eandem prorrogabat ad diem martis futuram de proximo intitulandam XXII^a die dicti et presentis mensis iunii, celebrandam in eodem loco, ante prandium.

¶⁴⁴ A XVIII^a. ¶⁴⁵ B Alboreda. ¶⁴⁶ A Coll.

Quiquidem omnes de curia dixerunt quod offerebant dicto honorabili vicecancellario supradictam protestacionis cedulam seu eandem ibidem pro oblata habebant.

Tunc vero dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie prefixe.

1417, juny 22. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper vero, dicta adveniente die martis, ora terciarum vel quasi, intitulata XXII^a mensis iunii dicti anni a Nativitate Domini millesimi ||^{14v} CCCC^o XVII°, die superius asignata ad dictam curiam celebrandam, existentibus congregatis in sede predicta in presencia prefixi honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarii qui supra, personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Predictus Iohannes Gastó, procurator dicti domini episcopi Valencie; dictus Franciscus Martorell, procurator dicti domini episcopi Segurbicensi⁴⁷ et dicti capituli sedis civitatis Valencie; prefixus frater Anthonius Tolosana, nomine prefixo; precontentus Rodericus de Rius, proxime dictis nominibus.

Pro brachio militari⁴⁸

Nobilis vir Petrus d'Urrea precontentus; nobilis vir Olfus de Pròxida; dictus Iacobus Roig, procurator predicti nobilis viri Petri Ladró, vicecomitis de Vilanova; nobilis Aymaricus de Cintillis; nobilis Vitalis de Vilanova; nobilis Petrus de Montagut; nobilis Franciscus de Vilanova, maior; nobilis Berengarius de Vilaragut; nobilis Iohannes de Bellví; predictus Dionisius d'Olit, procurator prefixi Xarlot de Beamunt; honorabilis Bernardus de Monsoriu, miles, per se et dicto Petro Çabata previis nominibus; honorabilis Iaufridus de Vilarig, miles.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, ||¹⁵ Iohannes Suau [et] Iohannes Ferrando, syndici predictae civitatis Valencie; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici predictae ville Morelle; dictus Bernardus Falcó, nominibus predictis; Anticus Arboredes,⁴⁹ Iohannes Mazquefa, predicti, et Ginisius Silvestre, syndici dicte ville Oriole, et dicti Anticus⁵⁰ et Ginisius tamquam syndici

¶⁴⁷ A *Segrubicensi*. ¶⁴⁸ A *militarii*. ¶⁴⁹ B *Alboreda*. ¶⁵⁰ A *Anthonius*.

substituti a dicto Petro Burgu[n]yó, sindaco dicte ville d'Alacant; dictus Franciscus Feliu, nomine iamdicto; predictus Bernardus Muntanyès, syndicus Burriane; prefatus Bartholomeus Matoses, nomine iamdicto; precontenti Iacobus Gaçol et Guillelmus Pascasii,⁵¹ nomine prefixo; prenominatus Sanccius Domínguez, (notarius), predicto nomine; dictus Guarcias del Porto, previo nomine; predictus Fulco de Monferrer, nomine predicto et tamquam substitutus a dicto Bartholomeo Bodí, sindaco dicte ville de Bocayrén; antedictus Natalis Pérez, syndicus predicte ville Saxone.

Et stantibus omnibus predictis in loco predicto, et ut supra contentum est, congregatis, predictus honorabilis vicecancellarius dixit quod ipse in persona, loco ac nomine dicti domini regis predictam continuando curiam porrogebat eandem ad diem crastinam intitulandam XXIII^a dicti et presentis mensis iunii, in eodem loco celebrandam.

Omnes vero predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata ibidem habebant sepedictam et superius insertam protestacionis cedulam.

Tunch vero, dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogeacione curie prefixe. ¶^{15v}

1417, juny 23. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 25 de juny.

Successive autem, die mercurii intitulata XXIII^a mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, que fuit assignata ad dictam curiam celebrandam in sede prenomina existentibus congregatis personis que secuntur, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Predictus honorabilis Iohannes Gastó, procurator dicti reverendisimi domini episcopi Valencie; dictus Franciscus Martorell, procurator dicti reverendisimi domini episcopi Segurbicensi;⁵² antedictus frater Anthonius Tolosana, procurator dicti reverendisimi fratris Romei de Corbera, magistri Muntésie; precontentus Raymundus de Cintillis, procurator dicti capituli sedis Valencie; prefixus Rodericus de Rius, procurator reverendorum abbatum Vallisdigne et Beati Bernardi.

¶⁵¹ *Pascasii*] *omm. B.*

¶⁵² *A Segrubicensi.*

Pro brachio militari⁵³

Honorabilis Nicholaus Jofre, miles, per se et ut procurator substitutus a dicto honorable Petro Çabata, nominibus prefixis; prenominatus Iacobus Roig, quo supra nomine; (Iacobus Jofre, miles).

Pro brachio civitatum et villarum

Daniel Mascarós, Petrus Bou, (iurati), Iohannes Suau, ¶¹⁶ Guillelmus Çæra, (legum doctor), Bernardus Abrí, Iohannes Ferrando, (in legibus licenciati), [et] Iohannes Pujada, predicti, syndici Valencie; Petrus Bitxes [et] Petrus Feliu, predicti, syndici Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira (syndici Morelle); dictus Bernardus Falcó (notarius), syndicus dictarum villarum Algezire et Cullarie; Iohannes Mazquefa, Anthicus⁵⁴ Arboredes, Ginisius Silvestre, syndici Oriole, et dicti Anthicus et Ginisius tamquam syndici substituti a dicto Petro Burgu[n]yó, syndico ville d'Alacant; predictus Franciscus Feliu, (iurisperitus), syndicus ville Castilionis; antedictus Bernardus Muntanyès, syndicus Burriane; prefixus Bartholomeus Matoses, syndicus Villeregalis; Iacobus Gaçol (notarius), [et] Guillelmus Pasqual, syndici Lirie; prenominatus Sanccius Domínguez, syndicus ville d'Alpont; predictus Garcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; dictus Guillelmus Ponç, syndicus dictarum villarum d'Ontinyén et Bocayrén; prefixus Dominicus Spelt, syndicus d'Ademuç; pretactus Matheus Blanch, syndicus Saxone.⁵⁵

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout est supra, congregatis, antedictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, ibidem personaliter constitutus, dixit quod ipse in persona, loco ac nomine dicti domini regis continuando iamdictam curiam porrogabat eandem celebrandam in eodem loco ad diem veneris de proximo venturam que intitulabitur XXV^a dicti et presentis mensis iunii.

Et omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis ¶^{16v} tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata habebant iamdictam et suprainsertam protestacionis cedulam.

Et dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione curie prefixe.

1417, juny 25. Seu de València.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique vero, superius assignata ad dictam curiam celebrandam die veneris intitulata XXV^a mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, in

¶⁵³ A militarii. ¶⁵⁴ A Anthonius. ¶⁵⁵ Pretactus Matheus... Saxone] omm. B.

presencia predicti honorabilis Iaufridi de Ortigiis, regentis cancelleriam dicti domini regis, in sede iamdicte civitatis convenerunt ac congregatis fuerunt hec que secuntur persone, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Dictus Iohannes Gastó, nomine predicto; predictus frater Anthonius Tolosana, previo nomine; dictus frater Almericus, abbas Beati Bernardi; prefixus Rodericus de Rius, procurator dicti abbatis Vallisdigne; pretactus Iacobus Roqua, procurator dictorum comendatorum de Fradell e de Bexix (ordinis Calatrave).

Pro brachio militari⁵⁶

Dictus Petrus Çabata, syndicus brachii militaris predicti et ut procurator egregii domini Iohannis de Cardona, egregie domine Iohanne de Prades, eius uxor, et suo etiam proprio nomine; dictus nobilis vir Olfus de Pròxida (miles); honorabilis Iohannes Castellà (miles).

Pro brachio universitatum, civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, ¶¹⁷ Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Iohannes Ferrando, Bernardus Abrí [et] Iohannes Pujada,⁵⁷ predicti, syndici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira,⁵⁸ predicti, syndici Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Iohannes Mazquefa et Antichus Arboredes, syndici ville Oriole, et dictus Antichus ut syndicus ville d'Alacant; predictus Francischus Feliu, syndicus ville Castilionis; prenomminatus Bernardus Muntanyès, syndicus Burriane; dictus Bartholomeus Matoses, syndicus Villeregalis; Guillermus Pasqual [et] Iacobus Gaçol, predicti, syndici Lirie; pretactus Sancius Domínguez, syndicus predicte ville d'Alpont; antedictus Garcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; precontentus Guillermus Ponç, syndicus villarum d'Ontinyén et de Bocayrén; prenomminatus Matheus Blanch, syndicus dicte ville Saxone;⁵⁹ (Dominicus Spelt, syndicus d'Ademuç).

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout dictum est, congregatis, iamdictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, cancelleriam predicti domini regis regens, in persona, loco ac nomine dicti domini, precontentam continuando curiam eandem prorrogavit ad diem crastinam intitulandam die sabbati XXVI^a iunii anni predicti, celebrandam in eodem loco.

¶⁵⁶ A *militari*. ¶⁵⁷ B *Pujades*.

¶⁵⁸ *Bartholomeus Rovira*] *omm. B.*

¶⁵⁹ *Prenominatus Matheus... Saxone*] *omm. B.*

Et omnes predicti de curia, per eos et omnes etiam de dictis tribus brachiis, dixerunt quod offerebant seu pro oblata habebant iamdictam ¶^{17v} et superius insertam⁶⁰ protestacionis cedulam.

Et dictus honorabilis regens cancelleriam dixit quod perseverabat in dictis continuacione et porrogacione antedictae curie.

1.3

CONVOCATÒRIA PÚBLICA GENERAL

1417, juny 25. Seu de València.

Crida pública del rei convocant a Corts en la Seu de València el dia 26 de juny.

Dicta die veneris computata XXV^a iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, dominus rex predictus mandavit fieri per preconos publicos, apud loca solita civitatis Valencie, preconizacionem sequentem:

Ara hojats què us fa saber lo senyor rey: que com corts generals sien stades e són convocades per manament seu als prelats, persones eclesiàstiques, nobles, cavallers, hòmens de paratge, ciutadans e hòmens de viles del regne de València en la ciutat de València, e sien assignades al dia de demà, que serà disapte (que's comptarà vint-e-sis dies del present mes de juny, mana lo dit senyor que tots los apellats a la dita cort sien lo dit dia de dissapte), abans de dinar, en la Seu de la dita ciutat.⁶¹

2. SESSIÓ D'OBERTURA

2.1

PROPOSICIÓ REIAL

1417, juny 26. Seu de València.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i proposició reial.

Subsequenter autem, dicta die sabati superius assignata, ante prandium, que fuit XXVI^a iunii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existente dicto domino rege in ecclesia cathedrali civitatis Valencie supradicta et in regio

¶⁶⁰ A oblatam.

¶⁶¹ Al marge: *Hic una crida que fa lo rey quant vol venir a la cort personalment, notificant-ho a tots.*

solio, ut est moris, sedente, congregatis inibi prelatis et personis ecclesiasticis, richis hominibus, militibus ac sindicis et procuratoribus universitatum, civitatum et villarum regalium dicti regni Valencie ¶¹⁸ qui ad celebracionem curie antedictae conve(ne)rant, dictus dominus rex, suam proposicionem faciens, dixit hec verba vel similia in effectū.⁶²

Bien vos recuerda, quomo, en tiempo que éramos primogénito, vos fizimos el jurament acostumbrado fer por nuestros predecesores e vosotros nos jurastes en senyor tantost, e rey après días del senyor rey padre nuestro de gloriosa memoria, e agora havemos convocado vosotros e a soplicación d'aquesta ciudat vos queremos encara jurar los dichos fueros e privilegios e fer algunas cosas tocantes servicio de Dios, honor nuestra e bien avenir d'aquesto reyno, el qual havemos en singular reputación por los notables e grandes servicios que ha feytos a la Corona d'Aragón.⁶³

2.2

RESPOSTES DELS BRAÇOS A LA PROPOSICIÓ REIAL

1417, juny 26. Seu de València.

Resposta de l'infant Joan, en nom de tota la cort, a la proposició reial.

Qua proposicione facta, incontinenti, inclitus et magnificus dominus infans Iohannes de Aragonia, nomine suo proprio et tocius dicte curie, responsionem fecit ad predicta per dictum dominum regem proposita per hec verba vel similia in effectū.⁶⁴

Molt excel·lent senyor,

La cort ha hoïda vostra notable proposició e, haüda deliberació, vos farà tal resposta que Déus ne serà servit e vostra senyoria, e lo benefici de la cosa pública ne serà procurat.

¶⁶² Al marge: *Ara per aquest acte se mostra que lo rey ve presencialment a la cort, que ans, en tots los actes que fins así foren fets, may lo rey y fonch present, synó lo vicecanceller o lo regent per lo rey, fent totes les porrogacions, e nota que fins así may la cort no fa ningun acte, puix lo rey no y era present, ans disent a les porrogacions que feya lo regent.* ¶⁶³ Al marge: *Proposició breu del rey que fa a tota la cort.*

¶⁶⁴ Al marge: *Nota así una cosa: que a la proposició feta per lo rey no respon la església primer, axí com és lo orde de corts, mas respon per tots lo infant don Johan, jermà del rey. Y crech yo que per esta rahó fonch fet axí, ço hés, perquè era jermà del rey y lo qual se speraba ésser successor en lo regne après del rey, com o fonch. Y aquesta resposta fonc feta de paraula.*

1417, juny 26. Seu de València.

Resposta de Daniel Mascarós, jurat i síndic de la ciutat de València, en nom del braç reial, a la proposició reial i súplica per tal que es convoque a Corts la vila de Llíria.

Et ilico, subsecutis predictis, Daniel Mascarós, predictus iuratus et syndicus civitatis predictae Valencie, pro parte et nomine tocius brachii civitatum et villarum (regalium) regni predicti, proposuit coram eodem domino rege in curia memorata verba sequencia vel similia in effectu: ¶^{18v}

Molt alt senyor,

La vostra molt gran excel·lència ha manades convocar a les presents corts generals totes les universitats de les ciutats e viles reals del dit regne de València, exceptada la vila de Llíria. E com la dita vila de Llíria sia notable part del braç de les ciutats e viles reals e deja ésser appellada e entrevenir en la celebració de les dites corts, suplica lo dit braç de les dites ciutats e viles (reyals) humilment a la vostra senyoria que plàcia a aquella manar convocar e appellar la dita vila a la dita celebració de les dites corts.

Qua proposicione facta pro parte brachii antedicti, dominus rex predictus dixit quod, super supplicacionem pro parte eiusdem brachii deliberacione digesta prehabita, provideret prout ratio suadedit.

1417, juny 26. Seu de València.

Cèdula presentada per Joan Mercader, batle general del regne, denunciant de contumàcia els absents en les Corts.

Et statim, factis omnibus prenarratis, honorabilis Iohannes de Mercader, baiulus generalis regni Valencie, procurator ad hec per dictum dominum regem specialiter constitutus, cum instrumento publico in posse venerabilis Raymundi Baiuli, locumtenentis protonotarii dicti domini regis, firmato die presenti (in presencia dicti domini regis) et curie antedictae, tradidit quandam papiri⁶⁵ scedulam tenorem cuius inseriri requisivit in presenti processu, cuiusque series sequitur in hunc modum:

Serenissime prínceps,

Cum ad curiam generalem regnicolis regni Valencie noviter inditam⁶⁶ diversi subditi ac districtuales vestri fuerint per literas serenitatis vestre convocati ad certam diem comparituri, cuius asignacio fuit usque ad presentem diem de vestra solita clemencia prorrogata, prout hec in processu presentis curie (dignoscuntur evidenter, et nonnulli iamdicti evocati minime) comparuerint per se aut

¶⁶⁵ A parii. ¶⁶⁶ A iudicatam.

eorum legitimos responsales iuxta evocaciones ¶¹⁹ predictas suis terminis assignatis qui personaliter pervenire⁶⁷ debuissent, idcirco (regie) magestati procurator celsitudinis vestre predictorum non satisfaciencium⁶⁸ negligenciam seu contumaciam acusando humiliter supplicat ac petit quatenus procedere dignetur ad ulteriora dicte generalis curie eisdem contumacibus⁶⁹ ulterius non vocatis expectatis sed nech ad actus eiusdem curie admissis et alia contra eos et eorum quemlibet, prout forus et ratio suadebunt.⁷⁰

1417, juny 26. Seu de València.

Cèdula presentada pel braç militar protestant per l'acusació de contumaços feta als absents del dit braç.

Et lecta cedula supradicta, incontinenti pro brachio militari⁷¹ fuit tradita quedam⁷² papirea cedula que in presencia dicti domini regis et curie antedicte fuit lecta et publicata, et est tenoris sequentis:

Molt alt e molt poderós príncep e senyor,

Jatsia per vós, senyor, sia feta assignació e cert terme imposat als nobles, barons, cavallers e altres de paratge del dit regne que fossen en la cort la qual vós, senyor, començats huy als del regne de València, del qual terme tro a huy són stades fetes algunes prorogacions, e sia acostumat per tots temps e de tant de temps ençà contínuament⁷³ que no és memòria en contrari que los presents del braç militar que són en la cort hi són per tots los del dit braç, presents e absents, e los absents no poden ésser reputats contumaces e tota hora que aquells vénen a la dita cort són admeses. Per què, senyor, soplíquien a la vostra senyoria, lo braç militar e los singulars de aquell qui són presents en la dita cort, que sia de vostra mercè declarar e haver per declarat e provehit que la dita assignació e terme imposat no comprèn o faça reputar contumaces los dits absents, com no u sien, puy los presents del dit braç hi sien per aquells e per tots los absents segons dessús és dit, ans tota hora que vinguen sien admeses en la dita cort. En altra manera, senyor, ab humil e subjecta reverència e vènia de la vostra senyoria, no consenten en la dita assignació e terme imposat per als que no són presents en la dita cort e protesten que tot lur dret romanga salvu e il·lès, requirent al notari que·n faça carta pública.⁷⁴

¶⁶⁷ A pervise. ¶⁶⁸ A satisfaciendum. ¶⁶⁹ A continuantibus.

¶⁷⁰ Al marge: *Lo batle general acusa les contumàcies als absents.* ¶⁷¹ A militarii.

¶⁷² A quendam. ¶⁷³ A continuadament.

¶⁷⁴ Al marge: *Scriptura bona del bras militar, pretenent que als absents no·s poden acusar les contumàcies en ningun temps.*

1416, juny 26. Seu de València.

Resposta d'Hug, bisbe de València, en nom del braç eclesiàstic, adherint-se a la protesta del braç militar sobre les contumàcies.

Et lecta et publicata scedula preinserta, ilico reverendus Hugo, episcopus Valencie, ¶^{19v} per se et aliis de ecclesiastico statu⁷⁵ ibi presentibus et etiam pro absentibus, dixit quod offerebat et pro oblata et posita habebat scripturam sive scedulam preinsertam pro parte dicti brachii militaris oblatam, mutatis tamen mutandis, videlicet quoad comparacionem procuratorem.

Et, tam illi de statu militari⁷⁶ predicto quam hii de statu Ecclesie, de predictis petierunt eis fieri et concedi publicum sive publica instrumenta.

Et dominus rex predictus dixit quod super contentis in scriptura predicta,⁷⁷ deliberacione prehabita, ministrent iusticie complementum.

1417, juny 26. Seu de València.

Prorrogació de les Corts generals per al dia 28 de juny.

Et nichilominus ip(s)e dominus rex dixit quod predictos citatos vel ad dictam curiam convocatos qui non comparuerunt de gracia expectabat hinc ad diem lune venturam de proximo ante prandium, ad quam diem et oram eandem curiam porrogavit⁷⁸ in sede celebrandam predicta.⁷⁹

Nomina vero personarum que die predicta ad dictam curiam in sede conve-
nerunt predicta que secuntur:

Pro statu Ecclesie

Reverendus Hugo, episcopus Valencie; Franciscus Martorell, canonicus Valencie, tamquam procurator Segurbicensi⁸⁰ episcopi; reverendus frater Romeus de Corbera, magister domus Sancte Marie de Muntesa; Egidius Sancii Munionis, canonicus Valencie, tamquam procurator reverendi Otonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Cintillis, canonicus et prepositus ac syndicus capituli ecclesie Valencie; Rodericus de Rius, pro abbatibus Vallisdigne et Sancti Bernardi Valencie; frater Iohannes de Josa, pro magistro Beate Marie de Mercede Captivorum; Petrus Vives, pro abbate monasterii de Benifaçano; frater Anthonius Tolosana, pro commendatoribus Montisalbani et de Bexix.

¶⁷⁵ A *statutu*. ¶⁷⁶ A *militarii*. ¶⁷⁷ B *pretacta*. ¶⁷⁸ B *continuavit*.
¶⁷⁹ B *omm*. des d'ací fins al f. 39v del manuscrit A. ¶⁸⁰ A *Segrubicensi*.

Pro statu militari⁸¹

Inclitus et magnificus dominus infans Iohannes, dux Montisalbi et ¶²⁰ dominus ville de Xírica; egregius Alfonsus, dux Gandie; egregius Fredericus, comes de Luna; Petrus d'Urrea; Olfus de Pròxida; Aymericus de Centelles; Petrus de Montecatenò; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Ludovicus d'Abella; Raymundus de Vilaragut; Franciscus de Perilionibus; Galvanus de Villena; Franciscus de Vilanova; Manuel Díez; Berengarius de Vilaragut; Iohannes de Pròxida; Iohannes Castellà; Iacobus Scrivà; Franciscus de Bellví; Eximinius Petri de Corella, milites. Petrus de Montagut; Manuel de Montagut; Galcerandus de Montagut, domicelli, nobiles. Franciscus Maça; Ludovicus Carbonell, suo proprio nomine et ut procurator domine regine Yolantis; Petrus Pardo de la Casta, per se et ut procurator nobilis Eximini Petri d'Arenós; Nicholaus Jofre, per se et ut procurator domine Iohanne de Prades; Iohannes Fabra; Iohannes de Vilarasa; Iohannes Ferrández d'Eredia; Iohannes de Sancto Felice; Iohannes Gastó; Iohannes Pardo; Bernardus de Vilarig; Iaufridus de Vilarig; Petrus Masconis; Iohannes Munyoç; Petrus Maresme; Arnaldus Saranyó; Iohannes de Castellví; Alfonsus Suàric; Franciscus Marrades; Iohannes Martínez d'Ezllava; Manuel de Codinats; Bernardus Català; Ludovicus de Codinats; Franciscus Martorell; Petrus d'Estanya; Iohannes Lançol; Franciscus d'Esplugues; Petrus de Codinats; Iohannes Roderici de Moros; Iohannes Tolsà; Guillermus Crespí; Galcerandus de Castellví; Guillermus Pujada; Ludovicus Vidal; Matheus Pujada; Iohannes de Valleriola; Gualcerandus de Vich; Bernardus de Monsoriu; Iacobus Jofre; Berengarius de Monpalau; Rigo de Quintavall, per se [et] ut procurator honorabilis Iohannis de Quintavall, patris sui; Bernardus Dezpuig; Iacobus Dezpuig; ¶^{20v} Bernardus Serra; Ludovicus de Lòric; Arnaldus Ferrarii; Iacobus d'Artés; Gracianus d'Artés; Iacobus Romeu, àlias Lançol; Iohannes Scorna; Iohannes Pardo, minor; Petrus d'Esplugues; Corveranus d'Alet; Andreas Aguiló; Ludovicus Çabata; Iohannes Gostaç; Geraldus Bou; Andreas Castellà, minor; Iohannes de Ripoll; Iohannes de Castellvert; Ludovicus de Pertusa; Petrus Mercader; Raymundus Gostantí; Franciscus Corts, milites. Manuel de Vilanova; Galcerandus de Lòric; Franciscus d'Esplugues; Petrus Çabata, maior; Petrus Pardo; Alfonsus Roderici de Corella; Guisbertus d'Olms; Bernardus Dezcallar; Bernardus de Bonastre; Ausiàs March; Martinus Ényeguez d'Ezllava; Iohannes Vives; Iohannes de Roda; Guondisalvus de Roda; Ludovicus d'Aguiló; Manuel de Montagut; Manuel Çabata; Iohannes Rocha; Iohannes Scrivà; Petrus Çabata, iunior, syndicus brachii militaris; Iohannes Pardo, per se et ut procurator nobilis domine Carrocie de Vilaragut; Iacobus Roig, notarius, procuratorio nomine nobilis Petri Latronis; Dionisius d'Olit, notarius, procuratorio nomine Caroli de Beamunt, [domicelli].

¶⁸¹ A *militarii*.

Pro statu civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujades, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, Valencie syndici; Petrus Biches [et] Petrus Feliu, syndici Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici Morelle; Bernardus Cost[e]jà, syndicus Algezire; Iohannes Mazquefa, Ginisius⁸² Silvestre [et] Antiquus Arboredes, syndici Oriole; Franciscus Feliu [et] Petrus Colomer, syndici Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus Burriane; Bartholomeus Matoses, syndicus Villeregalis; ¶²¹ Iacobus Gaçol [et] Guillelmus Pasqual, syndici Lirie; Petrus Burgunyó, syndicus d'Alacant; Sanccius Domínguez, notarius, syndicus Altipontis; Garcias del Porto, notarius, syndicus Castrifabib; Guillelmus Poncii, pro villis d'Ontinyén et de Bochayrén; Thomas de Coquolibero, syndicus de Biar; Iohannes Bou [et] Franciscus Navarro, syndici ville Cullarie; Dominicus Spelt, syndicus d'Ademuç; Matheus Blanch, notarius, syndicus ville Saxone.

1417, juny 28. Seu de València.

Reunió de les Corts generals presidides pel rei, acusació de contumàcia als absents, protesta dels braços eclesiàstic i militar, i pròrroga per al dia 1 de juliol.

Postmodum vero die lune intitulata XXVIII^a mensis iunii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, ora terciarum vel quasi, in dicta sede sive ecclesia cathedrali Valencie predicto serenissimo domino rege personaliter residente sedenteque in suo solio⁸³ regio, ut est moris, ad dictam curiam convenerunt congregateque presentes fuerunt persone inferius designate.⁸⁴

Pro statu Ecclesie

Iohannes Gastó, licenciatus in legibus, canonicus ecclesie et procurator dicti reverendi Hugonis, episcopi Valencie; Franciscus Marthorell, predictus, procurator dicti reverendi episcopi Segurbicensi;⁸⁵ reverendus frater Romeus de Corber[a], magister predictus Muntésie; Franciscus d'Àries, canonicus et prepositus ecclesie Valencie, ut procurator dicti Othonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Centillis, predictus, pro dicto capitulo ecclesie Valencie; frater Iohannes de Josa, comendator Beate Marie de Podio Valencie, ut procurator reverendi fratris [Anthonii] Caxal, magistri ordinis Beate Marie de Mercede Captivorum; ¶^{21v} frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart; Petrus Vives, procurator abbatis monasterii de Benifaçano; frater Manuel de Vilarasa, substitutus a fratre Anthonio Tolosana,

¶⁸² A Guillelmus. ¶⁸³ A solito. ¶⁸⁴ Al marge: *Rex presens in solio.* ¶⁸⁵ A Segrubicensi.

clavario Munthesie, procurator comendatoris Montisalb[an]i; Iacobus Roca, canonicus Sulcitanus, procurator fratris Martini del Castellar, comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari⁸⁶

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius Alfonsus, dux Guandie predictus; Petrus d'Urrea; Eymericus de Centelles; Olfus de Pròxida; Vitalis de Vilanova; Raymundus de Vilaragut; Petrus Maça; Manuel Didaci; Franciscus de Perilionibus; Petrus de MontheCATENO; Berengarius de Vilaragut; Eximenus Petri de Calatayú; Iacobus Scrivà; Iohannes de Pròxida; Franciscus de Bellví; Iohannes Castellà; Iaufridus de Thous; Iohannes de Vilanova; Iohannes de Vilaragut; Franciscus de Vilanova; Ludovicus d'Abella; Iohannes de Bellví; Franciscus Maça; Ludovicus de Vilanova; Gualvanus de Villena; Eximenus Petri de Corella; Petrus de Montagut; Manuel de Vilanova; Franciscus de Vilanova, domicelli, nobiles. Iohannes de Vilarasa; Iohannes Fabra; Petrus Pardo; Iohannes Sentfeliu; Bernardus Català; Bernardus de Vilarig; Petrus Mascó; Iohannes Munyoç; Petrus Siscar; Petrus Maresme; Ludovicus de Castellví; Franciscus Marrades; Alfonsus Çuàreç; Arnaldus Saranyó; Franciscus d'Esplugues; Gualcerandus de Castellví; Iohannes Gastó; Petrus d'Estanya; Iohannes Martini d'Eçlava; Franciscus Martorell; Iohannes Lançol; Petrus de Codinats; Ludovicus de Codinats; ¶²² Manuel de Codinats; Ausiàs de Codinats; Michael de Piera; Franciscus Vives; Manuel de Ripoll; Manuel Lançol; Franciscus Cortis; Gualcerandus de Sentfeliu; Raymundus Gostantí; Ludovicus de Pertusa; Iohannes de Castellvert; Iohannes de Ripoll; Andreas Castellà, minor; Geraldus Bou; Iohannes Gostanç; Ludovicus Çabata; Corberanus d'Alet;⁸⁷ Petrus d'Esplugues; Iohannes Pardo, minor; Iohannes Scorna; Matheus Lançol; Iacobus Romeu, àlias Lançol; Petrus Castellar; Iacobus d'Artés; Gracianus d'Artés; Ludovicus de Lòriç; Arnaldus Ferrer; Berengarius de Monpalau; Rigo de Quintavall, dictis nominibus. Bernardus Dezpuig; Bernardus Serra; Iacobus Dezpuig; Iacobus Jofre; Bernardus de Monsoriu; Galcerandus de Vich; Iohannes de Valleriola; Matheus Pujada; Ludovicus Vidal; Guillermus Pujada; Guillermus Crespí; Iohannes Roderici de Moros; Iohannes Tolsà, milites. Iohannes Scrivà; Petrus Çabata, maior; Iohannes Corveran; Galcerandus de Lòriç; Franciscus d'Esplugues; Petrus Pardo; Alfonsus Roderici de Corella; Gisbertus d'Olms; Bernardus Dezcallar; Ausiàs March; Franciscus de Vilarasa; Bernardus de Bonastre; Martinus Enneci d'Eçlava; Iohannes de Roda; Ludovicus d'Ag[u]iló, [domicelli].

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, Valencie

¶ ⁸⁶ A *militarii*.

sindici; Petrus Feliu [et] Petrus Biches, syndici Xative; ¶^{22v} Bartholomeus Rovira [et] Iohannes Palma, syndici Morelle; Bernardus Falcó, syndicus Algezire; Antichus Arboredes, Genesisus Silvestre [et] Iohannes Mazquefa, syndici⁸⁸ Oriole; Franciscus Feliu, syndicus Castilionis; Dionisius d'Olit, syndicus Burriane; Bartholomeus Matoses, syndicus Villeregalis; Petrus Burgu[n]yó, syndicus Alacantis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, syndici Lirie; Sanccius Domínguez, syndicus Altipontis; Garcias del Porto, syndicus de Castellfabib; Guillelmus Ponç, syndicus villarum d'Ontinyén et Bocayrén; Iohannes Bou [et] Franciscus Navarro, syndici Cullarie; Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

Et stantibus congregatis omnibus precontentis, dictus Iohannes Mercaderii, procurator nomine dicti domini regis ad hec diputatus specialiter, ut est dictum, dictis convocatis ad curiam non comparentibus quos ad diem et oram huiusmodi de gracia expectandos duxerat, dominus rex predictus contumaciam acusavit, suplicans petensque instanter eisdem comparentibus⁸⁹ contumacibus reputatis ad ulteriora curie predictae procedi, prout largius per eum desuper in scriptis fuerat supplicatum.

Et inito reverendus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Munthesia, per se et aliis de brachio ecclesiastico, et Franciscus Blanch, licenciatus in legibus, pro parte et nomine tocus brachii militaris, verbo dixerunt quod dicta acusacio contumacie non poterat comprehendere singulares aliquos brachiorum ipsorum quinimo quomodocumque ¶²³ venire voluerint aut venient debent et est consuetum ad curiam et actus eiusdem admitti, sicut serius est narratum in scriptura vel scedula pro parte brachiorum ipsorum oblata, que inserta est desuper in qua et contentis in ea perseverare et persistere se dixerunt.

Et dictus dominus rex dixit quod predictos convocatos non comparentes de benignitate eius solita spectabat de gracia hinc ad diem iovis venturam de proximo, ad oram videlicet que celebrabitur curia antedicta. Nec minus dixit quod super scriptis pro parte brachiorum ipsorum oblatis⁹⁰ ut iam alia dixerat provideret prout fuerit rationis.

1417, juny 28. Seu de València.

Cèdula presentada pel braç reial suplicant que Llíria, com a vila reial, siga convocada a Corts.

Et statim his factis, dictus Daniel Mascarós, pro parte et nomine tocus brachii universitatum, civitatum et villarum regalium predictarum, obtulit et tradidit honorabili Petro Ram, legum doctore, consiliario et prothonotario domini regis predicti,

¶⁸⁷ A Olet. ¶⁸⁸ A sindico. ¶⁸⁹ A non parentibus. ¶⁹⁰ A abbatibus.

quandam scripturam papiream que in presencia domini antedicti et in curia ipsa lecta tenore qui sequitur continebat:

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

A la vostra real majestat fon supplicat disapte proppassat per lo braç de les vostres ciutats e viles reals de regne de València que fos mercè vostra trametre lettres a la vostra vila de Liria convocant aquella a la present cort, com axí, senyor, se degué fer, com la dita vila de Liria sia vila reyal, la qual és affixa e unida a la vostra corona segons appar per privilegi del molt alt senyor rey en Pere, besavi vostre, lo qual vós, senyor, haveu jurat, e sobre la dita convocació de la dita vila no sia estat provehit tro a huy; per ço, senyor, lo dit braç de les dites ciutats e viles reals soplícan vostra gran senyoria sia vostra mercè de trametre ¶^{23v} les dites lettres de la dita convocació a la dita vila; e en açò, senyor, farets justícia, la qual vos tindrà a gràcia e mercè. En altra manera, senyor, si les dites coses no fayts o dilatàvet[s] fer, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, lo dit braç protesta que per ço no sia engenrrat prejuhí algú al dit braç ne a la dita vila de Liria ne als furs e privilegis del dit regne, supplicant vostra senyoria sia sa mercè manar continuar la present supplicació en lo procés de la present cort e manar-ne liurar carta pública al dit braç per conservació de lur dret.⁹¹

Quaquidem suplicationis scedula supplicata et lecta, ydem dominus rex dixit quod nolebat nec permiteret inde fieri publicum instrumentum, sed iniunxit eandem scedulam inseri in processu presenti, super qua et contentis in ea se provisorum dixit, iusticie mediante. Et exinde continuavit curiam antedictam ad diem iovis futuram de proximo, ante prandium, celebrandam in sede predicta.

2.3

JURAMENT DELS FURS I DELS PRIVILEGIS

1417, juliol 1. Seu de València.

Reunió de les Corts generals, jurament pel rei dels furs i dels privilegis i presentació dels protests pels tres braços.

Ceterum,⁹² die iovis predicta, ante prandium, que computabatur prima iulii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existente domino rege predicto in dicta ecclesia cathedrali Valencie sedenteque in suo regali solio, ut est moris, ad dictam curiam convenerunt et congregati fuerunt qui inferius describuntur:⁹³

¶⁹¹ Al marge: *Soplica lo braç real que sia convocada la vila de Liria per a les corts com a vila real.*

¶⁹² *A ceterim.* ¶⁹³ Al marge: *Present lo rey.*

Pro statu ecclesiastico

Dictus reverendus Hugo, episcopus Valencie; predictus Franciscus Martorell, procurator dicti reverendi episcopi Segurbicensi;⁹⁴ predictus reverendus Romeus de Corberia, magister predictus Muntésie; antedictus Franciscus d'Àries, procurator dicti reverendi episcopi Dertusensis; prenomiatus Raymundus de Centillis, pro capitulo dicte sedis Valencie; Rodericus de Rius, procurator abbatuum Vallisdigne et Sancti Bernardi; frater Iohannes de Josa, comendator Beate Marie de Podio ^{||}²⁴ Valencie, ut procurator reverendi fratris [Anthonii] del Caxal, magistri ordinis Beate Marie de Mercede Captivorum; frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart, pro abbate monasterii Populeti; Petrus Vives, procurator abbatis monasterii de Benifaçano; frater Manuel de Vilara[sa], substitutus a fratre Anthonio Tolosana, clavario Munthesie, ut procurator comendatoris Montisalbaní, ordinis Sancti Iacobi de la Spaça; religiosus frater Raymundus de MontheCATENO, comendator loci de Torrent, ordinis Ospitalis Ierosolimitani; Iacobus Rocha, predictus, ut procurator comendatorum de Bexís et de Fradell.

Pro brachio militari⁹⁵

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius Fredericus, comes de Luna; Petrus d'Urrea; Olfus de Pròxida; Aymericus de Centelles; Petrus de Vilaragut; Petrus de Montechateno; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Raymundus de Vilaragut; Ludovicus d'Abella; Franciscus de Perilionibus; Gualvanus de Villena; Franciscus de Vilanova; Manuel Díez; Iohannes Castellà; Iacobus Scrivà, maior; Franciscus de Bellví; Iohannes de Vilanova; Iohannes de Bellví; Iohannes de Vilaragut; Eximinus Petri de Corella; Eximinus Petri de Calatayú; Franciscus Maça; Iaufridus de Thous; Ludovicus de Vilanova, milites. Petrus de Montagut; Manuel de Montagut; Manuel de Vilanova, domicelli, nobiles.

Milites

Ludovicus de Castellví; Ludovicus Carbonell, suo proprio nomine et ut procurator domine regine Yolandis; Petrus Pardo de la Casta, suo proprio nomine et ut procurator nobilis Eximeni Petri d'Arenós; Nicholaus Jofre, pro se et domina Iohanna de Prades; ^{||}^{24v} Iohannes Fabra; Iohannes de Vilarasa; Iohannes de Sentfeliu; Bernardus de Vilarig, pro se et domino duce Gandie predicto; Iohannes Munyoç; Petrus Maresme; Iohannes de Castellví; Iohannes Martíneç d'Ezlava; Bernardus Català; Iohannes d'Estanya; Iohannes Lançol; Franciscus d'Esplugues; Petrus de Codinats; Iohannes Roderici de Moros; Guillermus Crespi; Galcerandus de Castellví; Stephanus Ponç de Fenollet; Geraldus de Castellver[t]; Petrus

¶ ⁹⁴ A Segrubicensi. ¶ ⁹⁵ A militari.

Siscar; Franciscus Munyoç; Franciscus Vives; Ludovicus de Vilarasa; Ferdinandus Munyoç; Franciscus Soler; Bernardus de Monsoriu; Iacobus Jofre; Bernardus Dezpuig; Iacobus Dezpuig; Bernardus Ferrer; Ludovicus de Lòriç; Arnaldus Ferrarii; Iacobus d'Artés; Iacobus Romeu, alias Lançol; Corveranus d'Alet;⁹⁶ Andreas Aguiló; Ludovicus Çabata; Geraldus Bou; Iohannes de Ripoll; Iohannes de Castellvert; Ludovicus de Pertusa; Iohannes Pardo, minor; Iohannes de Vallterra; Galcerandus de Sentfeliu; Manuel de Ripoll; Berengarius Mercader; Matheus Lançol; Salvator Olives; Manuel Lançol.

Domicelli

Galcerandus de Lòriç; Franciscus d'Esplugues; Petrus Çabata, maior; Petrus Pardo; Gisbertus d'Olms; Bernardus Dezcallar; Bernardus de Bonastre; Martinus Enneci d'Ezllava; Franciscus de Vilarasa; Iohannes de Roda; Gondisalvus de Roda; Manuel de Montagut; Iohannes Roca; Iohannes Scrivà; Petrus Çabata, syndicus; Petrus Sañç; Iohannes Pardo, pro se et nobili domp[ne] Carrocia de Vilaragut; ^{||}²⁵ Iacobus Roig, procurator nobilis Petri Latronis; Dionisius d'Olit, notarius, procurator Corali de Beamunt.

Pro brachio universitatum regalium

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, Valencie syndici; Petrus Feliu, iurisperitus, [et] Petrus Biches, syndici Xative; Iohannes Palma, iurisperitus, [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Iohannes Mazquefa [et] Genisius⁹⁷ Silvestre, syndici ville Oriole; Franciscus Feliu, iurisperitus, [et] Bertrandus de Bues, notarius, syndici ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Petrus Burgunyó, syndicus ville Alacantis; Petrus Comes [et] Iacobus Gaçol, syndici ville Lirie; Sanccius Domínguez, syndicus ville d'Alpont; Garcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; Iacobus Olzina, syndicus ville de Ontinyén; Bernardus Falcó, notarius, [et] Iohannes Bou, syndici ville Cullarie; Thomas de Cocolibero, decretorum doctor, pro villa de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; ^{||}^{25v} Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

Et stantibus congregatis omnibus precontentis, incontinenti dictus honorabilis Iohannes Mercaderii, (procurator) domini regis predictus, acusavit contumaciam eorum qui ad dictam curiam nondum (convenerant nec) curarunt⁹⁸ comparere, prout alia per ipsum in scriptis et verbo extiterat⁹⁹ acusata et ut in sedula per ipsum oblata insertaque desuper plenius continetur.

¶ ⁹⁶ A Olet. ¶ ⁹⁷ A Guillelmus. ¶ ⁹⁸ A curaverunt. ¶ ⁹⁹ A existerit.

Et dictus dominus rex, predictos citatos¹⁰⁰ non comparentes, reputavit contumaces, salvato tamen iure tam brachio militarii et singularibus eiusdem quam brachio Ecclesie super predictis per eum cuiusque parti protestatis, si quod dictis brachiis et singularibus eorundem vel eorum alteri competit. Et etiam salvavit idem dominus rex omne ius (tam sibi quam dicte curie coniunctim vel divisim et brachiis) eiusdem pertinens super predictis, et in contumaciam dictorum non comparentium mandavit ad ulteriora in curia predicta procedi.

Et predicti, tam de brachio Ecclesie quam militarii ibidem existentes, (sich) dixerunt quod stabant et preseverabant in supplicatis et protestatis per eos, ut in cedula pro parte eorum oblata insertaque desuper diffusius continetur.

Et dictus dominus rex dixit quod perseverabat et perseveravit ac persistit in predictis.

Quibus sic actis, incontinenti fuerunt exhibite et oblate quedam papiree cedule pro parte brachiorum et aliorum singularium dicte curie in ipsis scedulis contentorum, ¶²⁶ quas nec aliquam earundem dictus dominus rex dixit se non admitere donec ipse iurasset foros et privilegia superius recitata.

Et ilico supplicante humiliter et instante Guillermo Çaera, predicto nomine et pro parte universitatum et brachii civitatum et villarum regalium regni Valencie, idem dominus rex processit ad iurandum foros et privilegia supradicta in modum qui sequitur:

[I] Primo siquidem iuravit, concessit et confirmavit privilegium monete regalium Valencie, quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et ostensum per dictum prothonotarium lectum et publicatum, cuius tenor sequitur super hiis verbis:¹⁰¹

Quecumque a regibus et principibus statu(u)ntur in suadebent solid(it)ate ac firmitate consistere et ne processu temporis oblivioni trada(n)tur debent scripture memor(i)e comendari, cum omnium h(ab)ere memoriam et in nullo peccare potius sit divinitatis (quam humanitatis) nat(ur)e, nos, itaque, Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum (et) Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montisepolani, huiusmodi consideracione inducti, habitis deliberacio(ne) et tractatu consilio ac assensu carisimorum filiorum nostrorum infantis Petri et infantis Iacobi, et proborum hominum ac civium civitatis Valencie et regni (ac villarum eiusdem, et civium ac proborum hominum civitatis et regni) Maioricarum ac insularum suarum, ad honorem Dei et gloriose virginis Marie matris eius et comunem utilitatem regni Valencie et regni Maioricarum et omnium comorancium in

¶¹⁰⁰ A *scitatos*. ¶¹⁰¹ Al marge: *Iuramentum domini regis iurantis foros et privilegia regni*.

eisdem presentis monete regalium Valencie securitatem ac perpetuam firmitatem duximus¹⁰² statuendam,¹⁰³ ne unquam imposterum ex ||^{26v} mutacione ipsius monete possit gentibus ipsorum regnorum dampnum aliquod suboriri. Unde cum inter cetera temporalia precipuum et magis necessarium sit generaliter gentibus univ-
 ersis ut moneta qua uti habent sit semper eadem et inmutabilis atque firma, idcirco, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, assensu et consilio omnium predictorum et ad instanciam ac requisicionem iamdictorum omnium proborum hominum, ci-
 vium et aliorum habitancium in civitatibus et regnis predictis nobis suplicancium et postulancium una voce ut memorate monete regalium Valencie sub eisdem forma, rotunditate, figura, pondere atque lege quibus nunc est, securitatem (et) fir-
 mitatem omnimodam ac perpetuam prestaremus eorum, piis et iustis supplicacio-
 nibus inclinati, per nos et omnes heredes (ac) successores nostros qui pro tempore fuerint, statuimus¹⁰⁴ imperpetuum ex certa sciencia et concedimus vobis probis¹⁰⁵ hominibus¹⁰⁶ ac civibus et habitatoribus omnibus¹⁰⁷ civitatum et regnorum pre-
 dictorum, presentibus et futuris, et promittimus ac obligamus nos et successores nostros vobis et successoribus vestris (imperpetuum) quod presens moneta rega-
 lium (Valencie) sub eisdem forma, rotunditate, figura, pondere atque lege, quam nos nomine nostro cudi fecimus et formari in sua omnimoda firmitate secundum quod nunc est currat imperpetuum publice et permaneat atque duret in civitatibus et regnis predictis. Ita videlicet quod neque a nobis¹⁰⁸ nec ab heredibus vel succes-
 soribus nostris destrui valeat vel mutari, nec de novo a modo cudi eiusdem etiam legis, ponderis et figure nec minui vel augeri, et etiam si forte dicta moneta minu-
 eretur in tantum quod de ipsa moneta esset ita modica quod magnum dampnum esset terre, quare necesse esset plus cudi de ipsa sub forma, rotunditate, figura, pondere atque lege predictis, no(s) vel nostri¹⁰⁹ successores de ea plus cudi facere non possimus nisi de consilio, consensu et voluntate proborum hominum civitatis et regni Valencie; et tunc quando eorum consilio in casu predicto cuderetur¹¹⁰ plus de dicta moneta, volumus et concedimus ac statuhimus quod ipsa moneta in civi-
 ||²⁷tate Valencie tantum et non alibi cudatur fideliter atque bene, adhibitis ex probis hominibus Valencie duobus qui custodiant et intersint ac videant ut ipsa moneta cudatur fideliter, prout debet ac superius continetur. Promitentes¹¹¹ vobis nos pro viribus laborare ut presens carta a sumo pontifice¹¹² confirmacionis gra-
 ciam¹¹³ consequatur, ob hoc ut quicumque contra hoc veniret esset excomunica-
 cionis sententia¹¹⁴ innodatus.¹¹⁵

Propter hanc autem specialem gratiam supradictam quam vos domine Iacobe, (Dei gracia) rex predictae, ad instanciam, suplicacionem et requisicionem nostram,

¶¹⁰² A *diximus*. ¶¹⁰³ A *statuendum*. ¶¹⁰⁴ A *stantibus*. ¶¹⁰⁵ A *pro hiis*.

¶¹⁰⁶ A *omnibus*. ¶¹⁰⁷ A *omnium*. ¶¹⁰⁸ A *vobis*. ¶¹⁰⁹ A *nostros*. ¶¹¹⁰ A *cudentur*.
 ¶¹¹¹ A *promitens*. ¶¹¹² A *pontifici*. ¶¹¹³ A *gracia*. ¶¹¹⁴ A *sentenciam*. ¶¹¹⁵ A *invocatus*.

nobis et universis habitatoribus civitatum et regnorum predictorum liberaliter exhibetis nos Ferrarius Matoses, Guillelmus de Porzano, Berengarius Zamorera et Guillelmus Arnaldi, iurati, et Arnaldus Scribani, Guillemonus Scribani,¹¹⁶ Arnaldus de Monterubeo,¹¹⁷ Guillelmus de Belloco, iurisperitus, Berengarius Dalmacii, (Gueraldus Martini, Bartholomeus de Ossal, Mingotus de Boysano, Bernardus Arnaldi, Bernardus Dalmacii), Raymundus de Populeto, Raymundus de Rivosico, Berengarius de Plana, Bartholomeus de Ponte, Ferrarius de Apiaria, Petrus Mercerii, Romeus Pellicerii, Tamaritus et Gilabertus, cives civitatis Valencie memorate, per nos et totam ipsius civitatis universitatem; et nos, Petrus de Bosco, Arnaldus de Montesono, Petrus Gasqui et Poncius Carbonelli, habitatores ville Xative, per nos (et) eiusdem ville universitatem totam; et nos, Robaudus Voltoraschi, Berengarius Clavelli, Iohannes de Mora, (et) Arnaldus Laurencii, habitatores ville Muriveteris, per nos et totam eiusdem ville universitatem; et nos, Bernardus Scribani et Arnaldus de Juneta, habitatores (ville Burriane, per nos et habitatores) omnes eiusdem ville; necnon etiam et nos omnes predicti simul per nos et omnes alios habitatores regni Valencie, presentes et futuros, et nos, universi cives et h(ab)itatores (civitatis Maioricarum per nos et habitatores) omnes eiusdem civitatis et regni Maioricarum ac insularum eiusdem, presentes et futuros, nos unquam omnes predicti admittentes s(pon)tanea voluntate gratiam antedictam ut superius continetur, obligamus nos et heredes ac successores nostros et h(ab)itatorum omnium regnorum predictorum, vobis, ¶^{27v} domino¹¹⁸ Iacobo, Dei gracia regi memorato, et vestris, imperpetuum, quod omnes h(ab)itatores civitatis et villarum predictarum et etiam regnorum predictorum, pro singulis domibus dum tamen valeant bona h(ab)itatoris domus quindecim morabatinos vel ultra quantumcumque plus valeant, de septempnio in septempnium, vobis et heredibus ac successoribus vestris dare unum morabatinum, videlicet septem solidos dicte monete pro morabatino, tantummodo pro monedatico, scilicet, ac assecuramento dicte monete quilibet teneatur, sed ille cuius bona non valebunt quindecim morabatinos non teneatur aliquid dare vobis vel vestris racione monedatici antedicti. Attamen, si in una domo plures fratres vel sorores vel consimiles persone h(ab)itaverint simul nondum divisus bonis suis inter eos non teneantur ipsi dare aliquid nec solvere vobis vel vestris nisi secundum quod habitator unius domus tenetur persolvere, ut est dictum. Ita tamen quod in hoc nulla fraus adhibeatur, sed si divisio facta fuerit inter eos quisque eorum licet simul habitarent, si bona eorum valuerint XVM morabatinos vel ultra unum morabatinum pro monedatico solvere teneantur.

Ad hec autem, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, recipimus a vobis predictis pro vobis et habitatoribus omnibus civitatum, villarum et regnorum predictorum obligationem vestram prefatam, racione (predicti) monedatici et

¶¹¹⁶ A *Guillelmus Ferraldi*. ¶¹¹⁷ A *Montecaten*. ¶¹¹⁸ A *dicto*.

assecuramenti presentis monete regalium memorate,¹¹⁹ secundum formam superius comprehensam, volentes, concedentes et statuentes per nos et nostros successores ac firmiter percipientes vobis et heredibus ac successoribus vestris quod dictum monedaticum per vos et ipsos solvatur secundum formam monedatici superius annotatam non obstante in aliquo carta a nobis vobis con-¹²⁸cessa que continet quodquecumque exaccio vel quodcumque comune a vobis per nos fiat solvi debeat per omnes hereditarios et habitatores civitatis et regni per solidum et per libram, quam cartam¹²⁰ locum habere non volumus in hoc casu, im(m)o quantum ad hoc monedaticum ipsam irritam esse (volumus) et inanem sed in omnibus aliis exactionibus comunibus et expensis suum robur obtineat firmitatis ut in ea plenius continetur. Volentes ac concedentes vobis et vestris successoribus per nos et nostros successores quod dictum monedaticum persolvere teneamini et solvatis vos et vestri successores imperpetuum, a proximo venturo festo Natalis Domini in septem annos et ex tunc de septemnio in septennium imperpetuum in dicto festo. Et teneamini dare pro morabatino septem solidos de dicta moneta ut superius continetur, qui(a) numerus septem solidorum pro morabatino non possit minui nec augeri. Volentes etiam quod non te(ne)atur aliquis qui in diversis villis vel locis in regnis predictis vel altero eorum hereditates vel possessiones habuerint solvere monedaticum nisi in altero ipsorum locorum tantum. Volumus necnon et concedimus quod venerabilis archiepiscopus ecclesie Tarracone qui pro tempore fuerit transgressores (et invasores, consiliatores, contradictores et suggestores) in huius statu(t)i contrarium venientes possit excomu(nicacio)nis sententia innodare.

Ítem, volumus, statuhimus et mandamus quod filii et successores carissimi infantis Petri, (filii) nostri predicti, unus post alium successive qui in dicto regno succedent eidem antequam vos vel vestri successores iuramentum fidelitatis faciatis eisdem iuren(t) ac habeant iurare quod predictam monetam¹²¹ et omnia predicta firmam et firma¹²² habeant ut superius continetur.

Ad maiorem vero predictorum omnium et perpetuam firmitatem, nos, Iacobus, Dei gracia rex predictus, in presencia vestrum, omnium predictorum et plurium richorum hominum ac militum terre nostre, tactis corporaliter a nobis sanctis quatuor Evangeliiis et cruce Domini, iurantes¹²³ per nos et successores nostros predicta omnia et singula observare, attendere et complere ac facere observari, ut superius continentur, sic Deus nos adiu-^{28v}vet et hec sancta Dei Evangelia et crux Domini posita coram nobis. Nos insuper, infans Petrus et infans Iacobus, prelibati filii illustris regis Aragonie antedicti, laudantes ex certa sciencia, aproban-tes et confirmantes omnia et singula supradicta, in presencia predictorum, tactis ab unoquoque nostrum corporaliter sanctis quatuor Evangeliiis et cruce Domini,

¶¹¹⁹ A memoratorum. ¶¹²⁰ A certum. ¶¹²¹ A predicta moneta. ¶¹²² A firmam. ¶¹²³ A iuramus. En el

privilegi original conservat a l'AMV deia «iuramus» i va ser corregit per «iurantes».

iuramus per nos et successores nostros predicta omnia et singula rata et firma semper h(ab)ere atque tenere et observare ac facere observari, ac numquam contravenire in aliquo ullo modo, sic Deus nos adiuvet et hec sancta Dei Evangelia et crux Domini posita coram nobis.

Actum est hoc apud Valenciam, decimotavo kalendas madii anno Domini millesimo CC° LX° sexto.

Signum Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Maioricarum et Valencie, comitis Barchinone et Urgelli et domini Montispesolani, qui predicta iuravit ut superius continetur.

Testes sunt Iaçbertus, vicecomes Castrinovi; Berengarius Arnaldi de Angularia; Eximinus de Urrea; Atho de Focibus; Petrus Martini de Luna; Gaucerandus de Pinós; Berengarius d'Entença; Carrocus, dominus Rebollet.

Signum Simonis de Sancto Felicio, qui mandato domini regis et infantis Petri et infantis Iacobi predictorum, qui predicta iurarunt, ut superius continetur, hec scripsit et clausit loco, die et anno prefixis.

[II] Secundo iuravit, concessit et (con)firmavit privilegium unitatis regnorum et terrarum suarum quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et hostensum ac per dictum Petrum Ram, prothonotarium, lectum et publicatum, cuius tenor sequitur sub hiis verbis:

In nomine Domini, amen. Noverint universi quod nos, Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Cor-²⁹sice ac comes Barchinone, considerantes quod iuxta veritatis eloquium in Evangelio recitatum omne regnum in se divisum desolabitur quodque quodlibet regnum debet esse unitum et indivisum ut virtus plurium unita sit fortior et validior ad tenendam iusticiam, sine qua omnis terra perit et habitatores eius et plurium etiam viribus conflatis in unum maiori potencia deffensio plenius agitur ac fulcitur et publica res adversus hostiles incursus fortificatur uberius et salvatur, et quod divisio regnorum Aragonie et Valencie ac comitatus Barchinone que Dei providencia obtinemus iam preteritis temporibus a nostris progenitoribus attentata nimium paravit et induxit scandalum, volentes super hoc et dignitati regali et subditorum nostrorum utilitati ut regio bene congruit officio providere et indempnitati prospicere eorumdem, per presentis provisionis nostre paginam perpetuo et inviolabili robore duraturam, ex certa sciencia et spontanea voluntate statuhimus, ordinamus atque sancimus quod predicta regna nostra Aragonie et Valencie ac comitatus Barchinone cum directo dominio et aliis quibuscumque universis iuribus que ad nos expectant vel possunt¹²⁴ ulterius espec- tare in regno Maioricarum et insulis ei adiacentibus et in comitatibus Rossilionis, Ceritanie, Confluentis et Vallisperii et in vicecomitatibus Omeladessii et Carla-

¶ ¹²⁴ A posint.

desii, sint et maneant perpetuo unita unum ac sub uno solo eodemque domino atque dominio perseveren(t), nec aliquod vel aliqua ex eis ab alio vel aliis separentur, ita quod quicumque sit rex Aragonum idem etiam sit rex regni Valencie et comes Barchinone, sic quod nos vel aliquis heres seu successor noster vel nostrorum in testamento vel alia qualibet ultima voluntate aut donacione vel alia ordinacione inter vivos aut aliqua alia disposicione nunquam dividamus seu separemus nec dividi seu separari faciamus, consentiamus aut permitamus regna predicta et comitatum in se aut a se vel etiam inter se, videlicet regnum Aragonum non dividemus seu separabimus in se nec etiam a regno Valencie et co-^{29v}mitatum Barchinone nec regnum Valencie dividamus vel separabimus in se nec etiam (a regno Aragonum et comitatu Barchinone, neque dictum comitatum Barchinone dividemus vel separabimus in se nec etiam) a dictis regnis Aragonum et Valencie; et si quid contra predicta vel aliqua predictorum per nos vel nostros fuerit attemtatum illud ex nunc decernimus irritum et inane, declarantes tamen quod nos et ipsi possimus donare seu dimittere castrum vel castra, locum vel loca seu hereditamenta filiis nostris vel ipsorum aut aliis personis ut nobis et eis videbitur unitate predictorum regnorum (et) comitatus semper stabili et indivisa manente, et affectantes huiusmodi statutum, ordinacionem et sancconem ac provisionem nostra inconcusse et irrefragabiliter perpetuis temporibus observari, iuramus per nos et nostros solempniter per Deum et crucem domini nostri Iesuchristi ac eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris¹²⁵ corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut superius dicta sunt et distincta tenere, complere et inviolabiliter observare et observari facere ac teneri et nunquam in aliquo contravenire aliquo iure,¹²⁶ causa vel racione, inhibentes expresse sub interminacione divini iudicii ac divine malediccionis et nostre heredi nostro universali quicumque pro tempore fuerit et aliis subsequenter successuris in dictis regnis et comitatu ut¹²⁷ observando incorruptibiliter¹²⁸ omnia et singula supradicta contra ea vel aliquod eorum non venia(n)t, facian(t) vel attentent aut fieri consentiant vel permittant dicto verbo vel facto seu alio quovis modo, et (ut) omnia predicta et singula tenacius observentur statuhimus, sancimus et ordinamus quod quilibet heres et successor noster et nostrorum in predictis regnis et comitatu unus post alium successive tempore sui novi dominii seu nove successionis vel etiam si antea iurari haberet antequam prelati, richi (h)omines, mesnaderii, milites, cives et burgenses et homines villarum seu aliqui alii de predictis ³⁰ regnis et comitatu sibi faciant seu prestant iuramentum fidelitatis vel sibi in aliquo respondeant, et antequam aliquis ex predictis requisitus expresse vel non requisitus sibi faciat vel facere teneatur homagium vel aliquam recognicionem racione feudorum¹²⁹ seu qualibet alia racione, ipse heres vel successor nostri et nostrorum in predictis regnis

¶ ¹²⁵ A *add. dexteris.* ¶ ¹²⁶ A *add. titulo sive.* ¶ ¹²⁷ A *et.*

¶ ¹²⁸ A *in corporabiliter.* ¶ ¹²⁹ A *fiendorum.*

et comitatu quicu(m)que pro tempore fuerit per se et suos laudet, confirmet et aprobet ac publice iuret presens statutum, ordinacionem, sancctionem et provisio-
nem nostram, et, usque quo ipsam laudacionem, confirmacionem et aproba-
cionem predictorum omnium et singulorum fecerit et iuramentum pro ipsis ob-
servandis prestiterit cum publico instrumento, prenominati vel aliqui ex eis non
teneantur eis in aliquo respondere. Et si per aliquem, cuiuscumque condicionis
vel status¹³⁰ existeret, pro predictis vel aliquo (pre)dictorum sacramentum fide-
litas vel homagium seu alia quavis obligacio facta esset antequam predicta ut est
dictum laudata, aprobata et iurata essent per novum quemvis dominum heredem
et successorem, ut premittitur, non valerent et pro non factis penitus haberentur.
Hec autem etiam predictis omnibus et singulis prelatiis, richis hominibus, mesna-
deriis, militibus, civibus, burgensibus, hominibus villarum et aliis quibuslibet sub-
ditis nostris dictorum regnorum et comitatus, presentibus et futuris, servanda,
tenenda atque complenda imponimus et iniungimus sub debito naturalitatis et
sub fide, homagio et fidelitate ac iuramento quibus nobis astricti existunt.

In quorum omnium testimonium ad memoriam sempiternam presens scrip-
tum nostrum fieri mandavimus, bulle¹³¹ nostre plumbee munimine comunitum,
de quo quatuor consimilia scribi iussimus: unum tenendum in archivo nostro;
aliud pro universitate regni Aragonum, tenendum per iuratos et probos homines
civitatis Cesarauguste; aliud pro universitate (regni Valencie, tenendum per iura-
tos et probos homines civitatis Valencie; et aliud pro universitate) Cathalonie,
tenendum per consiliarios et probos homines civitatis Barchinone.

Datum Tarracone, XIX^a kalendas ianuarii anno Domini millesimo CCC^o
XIX°.¹³²

Signum [¶]30v Iacobi, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice
ac comitis Barchinone predicti, qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes sunt qui presentes fuerunt infans Iohannes, domini regis filius et can-
cellarius ac electus Toletanensis; Eximius, Tarraconensis archiepiscopus; Beren-
garius, Vicensis episcopus; frater Raymundus de Impuriis, prior ordinis Ospitalis
in Cathalonie; frater Poncius, abbas monasterii Populeti; frater Bernardus, abbas
monasterii de Benifaçano; Iohannes Burgundi,¹³³ sacrista Maioricarum, consilia-
rius; Vitalis de Vilanova; Bernardus de Fenollario; Petrus de Boÿl, rationalis ma-
gister, milites et consilarii; Gondisalvus Garcie, miles; Martinus Lupi de Rueda,
miles; Dalmacius de Pontonibus, iudex curie, et Guillermus Oulomarii, consilarii
domini regis.

Signum mei, Bernardi de Aversone, dicti domini regis notarii, qui de man-
dato ipsius domini regis hec scribi feci et clausi loco, die et anno prefixis.

¶¹³⁰ A *statutus*. ¶¹³¹ A *ville*.
¶¹³² A *XVIII^a*. ¶¹³³ A *Burguedi*.

[III] Tercio iuravit, concessit et confirmavit privilegium de non separando a corona regia certas villas, loca et castra regni Valencie, quod ibidem fuit in eius prima figura exhibitum et hostensum ac [per] dictum honorabilem Petrum Ram, prothonotarium, in presencia mei dicti Francisci Scolà, scribe presentis processus, lectum et publicatum, cuius tenor sequitur sub his verbis:

Pateat universis quod nos, Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice comesque Barchinone. Cum incumbat officio nostre regie dignitatis, quam sua pietate divine providencie imperscrutabilis altitudo regnorum culmine decoravit, ipsorum noxia submovere et utilia procurare ut, excluso¹³⁴ a nobis necligencie so(m)pno, ¶³¹ sic circa conservandam unionem regnorum ipsorum et iura regalia et corone sedula diligencia vigilemus ut talenti nobis traditi iustam reddere rationem in conspectu domini valeamus; animadvertentes igitur qualiter ex munificis, largicionibus, concessionibus temporalibus et perpetuis vendicionibus, permutacionibus et aliis alienacionibus per progenitores nostros reges Aragonum illustres factis pluribus personis de castris, villis seu locis, redditibus, iurisdiccionibus atque iuribus suis, ob impensa per eas sibi servicia ex gratitudinis debito et alia multa pericula, dampna et scandala dictis regnis et eorum incolis et specialiter infrascripto regno Valencie et habitatoribus eiusdem preparata existunt, quodque etiam redditus et iura dictorum regnorum sunt a Deo diminuta (quod regali) prehemincie et statuhi eiusdem necnon toti rei publice de necessitate oportet ut ea que ex predictis penes nos (sunt) vel ad manus nostras tenemus regie nostre diademati conservemus et subiectorum nostrorum oppressionibus que non nunquam ex necessitatibus fieri compelluntur in quantum poterimus obviamus volentesque ut ad ea tenenda ac observanda firmiter obliquemur¹³⁵ legem nobis imponere; ea propter, tenore presentis carte nostre perpetuo valiture, sub virtute iuramenti odierna die in generali curia quam regnicolis dicti regni Valencie celebramus per nos prestiti, gratis et ex certa sciencia ac spontanea voluntate, per nos et successores nostros perpetuo, ad supplicacionem tocius generalis curie prelibate, statuimus, decernimus, ordinamus atque sancimus et etiam promittimus bona fide regia quod non dabimus, concedemus, vendemus, infeudabimus, impignorabimus, permutabimus, assignabimus, obligabimus in totum vel in partem aut quocumque modo, iure vel titulo, alienabimus aut comitemus seu in alium transferemus aut quomodolibet dividemus, abdicabimus, segregabimus aut separabimus per nos vel quemcumque alium, mediate vel immediate,¹³⁶ a iure, dominio et proprietate nostri et nostrorum et a corona nostra regia, ad certum tempus, violarium be-¶^{31v}neplacitum vel ad imperpetuum, castra, villas seu loca inferius nominata infra dictum regnum Valencie situata nec aliqua seu aliquas eorundem, videlicet: castrum et villam Xative; castrum et villam, aldeas et loca Morelle; castrum et villam Muriveteris; villam Algezire;

¶¹³⁴ A *excluse*. ¶¹³⁵ A *obihemus*. ¶¹³⁶ A *medietate vel inmedietate*.

villam Castilionis; villam Burriane; villam de Vilaregali; castrum et villam Lirie; castrum et villam de Alpont; castrum et villam de Ademuç; castrum et villam de Castrohabib; castrum del Poyo, infra terminum d'Elpont situatum; castrum et alchareas de Medrona; castrum et villam Cullarie; castrum et villam, alchareas et loca Corbarie; castrum et villam de Penàguila; castrum, villam, alchareas et loca de Godalest; castrum et villam de Castayla; castrum et villam de Sexona; locum vel loca aliqua situata in parte dicti regni Valencie ultra Sexonam seu terminos aut partem dictorum castrorum, villarum et locorum vel alicuius eorundem redditus, exitus, proventus, merum vel mixtum imperium, iurisdictionem civilem aut criminalem vel aliam quamcumque iurisdictionem altam vel baxam sive promiscuam, regalias, potestates, questias, cenas, hostes vel cavalcatas, monetaticum, ius appellacionum et alia iura quecumque et quocumque nomine censeantur dictorum ac superius nominatorum castrorum, villarum, alcharearum vel alicuius aut aliquorum ex eis. Immo sub virtute iuramenti predicti promittimus bona fide regia in posse notarii infrascripti legitime stipulantis, (paciscentis) et recipientis, pro heredibus et successoribus nostris et aliis quorum interest vel interesse potest aut poterit in futurum, quod omnia supradicta et singula conservabimus et tenebimus perpetuo corone regie continue et immediate incorporata, afixa, coniuncta, aplicata, annexa pariter et unita nec alicui seu aliquibus palam vel occulte, verbo vel scriptis, concessionem vel donacionem, obligacionem ¶³² seu assignacionem de predictis vel aliquo predictorum faciemus nec¹³⁷ fieri concedemus aut consenciemus in diminucionem vel mutacionem aut derogacionem statuti¹³⁸ seu provisionis predictae, decernentes irritum et inane et prorsus carere viribus et effectu ac nullius momenti existere si secus a nobis vel quocumque successore nostro quomodolibet fuerit attentatum, in quo casu quicquid contra hec factum (seu atemptatum) fuerit, scienter vel ignoranter, inefficax et nullius valoris sit possitque a nostris¹³⁹ successoribus omni tempore et absque alicuius cause cognitione et alicuius partis citacione ac cuiuslibet (obstaculo) irritari, revocari ac penitus annullari de facto, sicut de facto factum existeret. Et, ut premissa tenacius observentur, iuramus solempniter per nos et nostros per crucem domini nostri Iesuchristi et eius sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula ut superius dicta sunt et distincta tenere, complere et inviolabiliter observare et observari facere ac teneri et nunquam in aliquo contrafacere vel venire iure aliquo, causa vel racione. Inhibentes expresse sub internunciacione¹⁴⁰ divini iudicii ac divine malediccionis et nostre heredi nostro universali, quicumque pro tempore fuerit et aliis subsequenter successuris in dictis regnis Aragonum, Valencie ac comitatu Barchinone, ut observando incorruptibiliter omnia et singula supradicta contra ea vel eorum aliquod non veniant, faciant vel attentent aut fieri consentiant vel permitant dicto verbo vel

¶¹³⁷ A vel. ¶¹³⁸ A statui. ¶¹³⁹ A vestris. ¶¹⁴⁰ A in terminacione.

facto aut alio quovis modo, quinimo (in) inicio sui novi domini sui nove successionis, vel etiam, si antea iurari h(ab)eret ante quam prelati, richi homines, milites, cives et burgenses ac homines villarum seu aliqui alii de predicto regno Valencie sibi faciant seu presentent iuramentum fidelitatis vel homagium aut aliam recognitionem pro feudis vel alia qualibet racione, aut sibi in aliquo obediant seu respondeant, ipse heres vel successor nostri et nostrorum in predictis regnis et comitatu qui(cumque) pro tempore fuerit per se et suos laudet, con-||^{32v}firmet et aprobet ac publice iuret statutum, sancionem, ordinationem ac provisionem nostra huiusmodi; et usque quo ipsam laudacionem, confirmacionem et aprobacionem predictorum omnium et singulorum fecerit et iuramentum pro ipsis observandis prestiterit cum publico instrumento, prenominati vel aliqui ex eis non teneantur ipsius iuramentum fidelitatis prestare vel homagium facere sibi obedire aut in aliquo respondere. Et si per aliquem, cuiuscumque condicionis vel status, pro premissis vel aliquo premissorum sacramentum fidelitatis vel homagium seu alia quevis obligacio facta esset antequam predicta ut dictum est laudata, aprobata et iurata essent per quemvis novum dominum heredem et successorem, ut pretangitur, non valerent et pro non factis penitus haberentur. Hec autem etiam predictis omnibus et singulis prelati, richi hominibus (militibus, civibus, burgensibus, hominibus) villarum et aliis quibuslibet subditis nostris predicti regni Valencie presentibus et futuris servanda, tenenda atque complenda imponimus et iniungimus sub debito naturalitatis et sub fide, homagio et fidelitate ac iuramento quibus nobis astricti existunt, sub quibus iniungimus eisdem quod alicui ordinationi seu mandato in contrarium facto (vel fiendo) per nos vel quemvis successorem nostrum in regnis et comitatu predictis non obediant, ymmo quibuscumque ordinationi et mandato in contrarium factis vel faciendis resistent et penitus contradicant. Retinemus tamen et salvamus nobis et successoribus nostris quod si pro evidenti utilitate et comodo vel necessitate urgenti, videlicet pro deffensione regnorum et terrarum nostrarum vel pro expugnacione seu offensione hostium nostrorum oporteret nos vel successores nostros ire vel miteri equitum vel peditum comitivam¹⁴¹ infra dicta regna et terras nostras vel extra, possimus aliquod seu aliqua ex castris et locis superius nominatis, exceptis tamen castris et villis Xative, Morelle cum aldeis suis, Muriveteris, Algezire, Castilionis et Bur-||³³riane ac Cullarie, et iuribus et pertinenciis universis et singulis ipsorum castrorum et villarum et cuiuslibet eorundem, ad cognicionem videlicet nostri seu successorum nostrorum, cum assensu tamen totius generalis curie in dicta civitate Valencie publice celebrande et non alia, impignorare seu alienare, ad certum tempus tantum prout utilitas seu necessitas prelibate id ducerent exposcendum, predicto tamen statuto, sancione ac provisione nichilominus permanente in sua plenissima roboris firmitate.

¶ ¹⁴¹ A comitivunt.

In quorum testimonium presens privilegium nostrum inde fieri et bulla nostra plumbea iussimus roborari.

Datum in ecclesia cathedrali Beate Marie sedis Valencie, die inceptionis dicte curie qua legebatur octavodecimo kalendas octobris anno Domini millesimo CCC° XXXVI°.

Signum Petri, Dei gracia regis Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice comitisque Barchinone.

Testes sunt qui predictis presentes fuerunt inclitus infans Iacobus, dicti domini regis germanus, comes Urgelli et vicecomes Agerensis; reverendus Petrus, Cesarauguste archiepiscopus, dicti domini regis cancellarius; venerabiles Raymundus, Valencie episcopus, et frater Sanccius, Sugurbricensis ac Sancte Marie de Albarrazino episcopus; frater Raymundus, abbas monasterii Vallisdigne; Vitalis de Vilanova, comendator Montisalb(an)i; et nobiles Gondiçalvus Didaci de Arenosio, Alfonsus Rogerii de Lauria, Iaufridus Gilaberti de Crudillis, Gilabertus de Centillis, Galcerandus de Pulcropodio; et milites Ferrarius de Apilia, Lupus de Gurrea, portarius maior, Petrus Roderici de Vilafelig, Iohannes Roderici de Moros, Rodericus Didaci, vicecancellarius, ac Arnaldus de Moraria, consilarii dicti domini regis, et plures alii in multitudine copiosa.

Signum mei Egidii Petri de Buysan, scriptoris ¶^{33v} ac sigilla tenentis domini regis predicti et auctoritate regia notarii publici per totam terram et dominacionem eiusdem domini regis, qui predictis interfui et de mandato dicti domini regis hec scribi (feci), cum raso et emendato in linea XXI^a ubi dicitur «ipsius», et in linea XXIII^a ubi legitur «Valencie», et in linea XXVIII^a ubi scribitur «quibus nobis astric-ti existunt sub quibus iniungimus eisdem quod alicui ordinacioni seu mandato in contrarium facto», et clausi loco, die et anno prefixis.

[IV] Quarto iuravit, confirmavit, concessit et de novo donavit omnes foros, privilegia, consuetudines et bonos usos novos et antiquos dicti regni et universitatum ipsius cum quodam privilegio sub verbis sequentibus expressato:

Pateat universis quod nos, Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rosilionis et Ceritanie, quia per nuncios iuratorum et proborum hominum civitatis Valencie fuit nobis humiliter supplicatum quod ad hanc civitatem et regnum Valencie venire et inibi licet iam vivente illustrissimo domino rege Ferdinando, patre nostro, gloriose memorie, iurassemus foros, privilegia, libertates et usus dicti regni, iterum eos et ea iurare et curiam generalem in dicto regno celebrare de nostri clemencia dignaremur, (eorum) supplicacionibus inclinati curiam indiximus¹⁴² antedictam quam de presenti feliciter celebramus. Et quia etiam pro parte tocius brachii regalis ¶³⁴ dicti regni, ut dictum iuramentum noviter faceremus, fuit

¶¹⁴² A *induximus*.

nobis humiliter supplicatum, volentes dicte supplicacioni (totaliter) annuere, etiam iterato, dictos foros, privilegia, libertates et usus dicti regni, iuramus in forma sequenti:

Nos, Alfonsus, Dei gracia rex predictus, mente deliberata et spontanea voluntate ac ex certa sciencia et consulte, per nos et nostros, cum hoc privilegio nostro perpetuo valituro, laudamus, aprobamus, confirmamus, concedimus et donamus vobis, universis civibus ac probis hominibus et omnibus habitantibus¹⁴³ in civitatibus et regno Valencie, tam presentibus quam futuris, omnes foros vestros regni Valencie, tam antiquos quam novos, omnesque privilegia et libertates ac bonos usus et consuetudines qui et que per illustrissimos et magnificos principes dominum Iacobum tritavum, dominum Petrum atavum, dominum Alfonsum [propatrum, dominum Iacobum abavum et dominum Alfonsum] proavum, dominum Petrum avum et dominos Iohannem et Martinum avunculos domini regis patris et domini nostri et successive per ipsum dominum Ferdinandum, patrem nostrum, reges Aragonum, (recordacionis) eximie, ac per nos vobis data et concessa actenus extiterunt sive generaliter sive specialiter predicta et singula vobis, iamdictis civibus et civitatibus quarum¹⁴⁴ nomine hoc adestis, vel cuilibet villarum et locorum regni predicti data fuerunt et concessa, promittentes vobis, universis et singulis habitatoribus civitatum et regni prefatorum, et super sancta Dei quatuor Evangelia et cruce domini nostri Iesuchristi (a nobis corporaliter tacta sponte de presenti iuramus) quod predicta omnia et singula per nos et nostros vobis inviolabiliter observabimus, prout continetur in foris et privilegiis antedictis, ac si specialiter et expresse ac de verbo ad verbum specificata et declarata et scripta ac specialiter¹⁴⁵ expressata in presenti privilegio eo omnia extitissent, et quod nunquam nos vel successores nostri contra predicta vel aliquod predictorum in aliquo veniemus vel venire aliquem faciemus vel permittemus, racione aliqua sive causa.

[In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus bulla nostra plumbea inpendenti munita.

Datum in ecclesia catredali Beate Marie sedis Valencie, die incepcionis curie generalis regni predicti prima iulii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, regni nostri secundo].

Et factis per dominum regem iuramentis, concessionibus, confirmacionibus et donacionibus prenarratis, dictum brachium civita-^{34v}tum et villarum regalium, cum exhibicione humilima, gratis dixit quod acceptabat et acceptavit iuramenta confirmacionis et donacionis fororum et privilegiorum predictas.

Testes sunt qui ad predicta presentes fuerunt reverendi in Christo patres et domini domini Franciscus Cesaraugustensis et Petrus Tarraconensis archiepiscopi, Iohannes Tarasone episcopus, nobilis Geraldus Alamani de Cervilione, miles, honorabilis Berengarius de Bardaxino, consilarii domini regis predicti, et alii in multitudine copiosa.

¶¹⁴³ A hitatoribus. ¶¹⁴⁴ C quatenus. ¶¹⁴⁵ et expresse ac de verbo... specialiter] omm. C.

2.4

PROTESTS DELS BRAÇOS

2.4.1 *Protest del braç reial*

Molt excel·lent, victoriós e molt poderós rey e senyor,

Segons tenor de les lletres de la vostra senyoria sobre la convocació de la present cort, e segons la forma oferta per la vostra majestat lo jorn de la vostra proposició, e segons orde donat per ley per vostres predecessors, de gloriosa memòria, per fur[s] e privilegis del regne de València e observats¹⁴⁶ per aquells en semblant jornada en lurs juraments per ells fets, vós, senyor molt excel·lent, devets ordenadament jurar primer los tres privilegis, ço és «De la moneda», lo «De la unitat de vostres regnes, principat e condats» e lo privilegi «De no alienar certes ciutats, viles, lochs, jurisdiccions, rendes e emoluments del dit regne», segons lur continència e tenor, e après tots los furs vells e nous e tots los privilegis, axí specials com generals, e libertats e bons usos e consuetuts, donats e atorgats per vostres antecessors als del dit regne, nomenant singularment e expressa cascú de vostres antecessors rey(al)s del dit regne. Per tal, senyor, humilment e ab subjecta reverència, sopliquen a la vostra excel·lent senyoria los del braç vostre de ciutats e viles reyal del dit regne, que per vostra mercè¹⁴⁷ jurets segons lo dit orde, primer los dits ¶³⁵ tres privilegis, ço és lo privilegi «De la moneda», e segonament lo privilegi «De la unitat dels regnes e principat e comtat(s) vostres», e terçament lo privilegi «De no alienar certes ciutats, viles e lochs, jurisdiccions, rendes e emoluments del dit regne», segons lur sèrie e tenor, los quals vos mostrem bul·lats en lur pròpia forma, e quartament lohets, confermets, aprovets, atorguets e donets los dits furs antichs e nous, privilegis e libertats, bons usos e consuetuts donats e atorgats per los senyors reys en Jacme primer; en Pere, tritavi; n'Amfós, fill del dit senyor rey en Pere, tritavi vostre; en Jacme, attavi; n'Amfós, abavi; en Pere, besavi; en Johan e en Martí, oncles vostres, e don Ferrando, pare vostre, e per vós senyor; e façats e complir façats e complescats totes altres coses contengudes en los juraments dels dits vostres antecessors. E en açò, senyor molt excel·lent, farets ço que fer devets e los del dit vostre braç reyal tendran-vos en singular gràcia e mercè, [e] nostre Senyor, *et cetera*.

2.4.2 *Protest del braç militar*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Lo braç militar e singulars de aquell en la cort stants e lo dit braç representants, per ells e principals seus e altres singulars del dit braç absents, ab aquella humil

¶¹⁴⁶ A observar. ¶¹⁴⁷ vostra mercè] A nosticament.

e subjecta reverència que deuen, salva la feultat e naturalesa que són tenguts a vós, senyor, dien e expressament protesten que per res que sie stat suplicat, demanat, request e dit per lo braç reyal, universitats e singulars de aquells o que's demane o's demanarà per aquells o per altres d'ací avant ni per alcun acte per vós, senyor, fahedor, senyaladament per les loacions, aprovacions, confirmacions, concessions, donacions, provissions ^{148v} e juraments dels furs e privilegis, generalment e specialment, e observància de aquells, per lo dit braç reyal e singulars de aquell suplicades, demanades e requestes, en cas que per vós, senyor, se facen axí amplament com per lo dit braç reyal és stat suplicat o's suplicarà ne per algun acte fet o fahedor en la cort o fora cort no sia engendrat, causat ne d'aquèn fet algun prejuhí al dit braç militar o singulars de aquell en e per los béns, rendes, feus, terç de delme, morabatí, jurisdiccions e fer justícies de sang o personals, e de altres merimperis o per qualsevol altres béns e drets que çanrrere han possehit, detengut, possehexen o detenen o quasi, e que hauran d'ací avant, possehiran, detendran o quasi, per qualsevol títol o causa de vós, senyor, predecessors vostres o de qualsevol altres persones, ne los furs o privilegis, loacions, confirmacions,¹⁴⁸ concessions, donacions, provisions e juraments, en cas que's facen, amplament e general, segons dessús, e acceptació de aquells en prejuhí del dit braç militar e singulars de aquell en e per los dits béns, rendes, feus, terç de delme e morabatí, jurisdiccions, justícies de sanch o personals e altre mer imperi e altres béns e drets sien en més fets vàlits, confirmats e corroborats, mas romanguen al dit braç militar e singulars de aquell lur dret plenerament salvu¹⁴⁹ e il·lès e aytant com los ne pertanya en la convocació e començament de la present cort e abans e/o pertany o pertanyerà en sdevenidor. Més avant protesten que per les loacions, confirmacions, donacions, concessions e juraments, en cas que's facen, dels privilegis specialment e singularment atorgats al dit braç reyal e a les universitats e singulars de aquell, no sia fet prejuhí algú a les libertats, franquees e immunitats e privilegis pertanyents e atorgats per vós, senyor, e predecessors vostres al dit braç militar e singulars de aquell e vassalls lurs ne als usos e costums de aquells, ne per les dites loacions, aprovacions, confirmacions e juraments, en cas que's facen, los dits privilegis specialment e singularment atorgats al dit braç reyal e a qualsevol universitats e singulars de aquell, hagen ne prenguen ma-³⁶or efficàcia e valor en prejuhí del dit braç militar e singulars e vassalls lurs, ans preservats¹⁵⁰ dels damunt dits e de tots altres prejuhís e impugnacions dels dits privilegis specialment e singularment atorgats al dit braç real e a les universitats e singulars de aquell. E en tota altra manera romanga segons dit és al dit braç militar e singulars de aquell e a llurs vassalls plenerament tot lur dret salvu¹⁵¹ e il·lès. Sopicant, humilment, la vostra molt alta senyoria que'ls salvets plenerament tot lur dret en e sobre totes les dites coses dessús protestades, requirient-ne carta pública.

¶ ¹⁴⁸ A conservacions. ¶ ¹⁴⁹ A sàvul. ¶ ¹⁵⁰ A presentats. ¶ ¹⁵¹ A sàvul.

2.4.3 *Contestació del braç reial al braç militar*

Molt alt príncep e molt excel·lent e victoriós rey e senyor,

Lo braç de les vostres ciutats e viles reials del vostre regne de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient expressament al protest per lo braç militar feyt al jurament per vós, senyor, prestat de servir furs, privilegis, libertats, costums e bons usos de la ciutat e regne de València, dien que vós, senyor, no devets admetre lo dit protest per ço car los del dit braç militar consentiren en temps del senyor rey en Jacme, de loable recordació, en los dits furs e aquells foren feyts a soplació lur e de tot lo regne de València e enaprés consentiren en les addicions, correccions e declaracions dels dits furs feyts per lo dit senyor rey en Jacme a instància e requisició dels tres braços del dit regne. (E per provisió o pacte special e per vigor de jurament per lo dit braç militar feyt e prestat en les corts celebrades en l'any mil CCCLVIII e en les corts celebrades en l'any mil CCC[C] III són tenguts servir e tenir tots los furs antichs e nous del dit regne), a jutjar segons aquells e contra res que en aquells sia contengut no poden ni deuen protestar. E per ço encara, car al dit braç militar e singulars de aquell, per ço com feren les provissions de servir e tenir furs del dit regne los foren atorgades diverses gràcies e libertats, de les quals aquells huy usen. Per què los del dit braç reial, preguen e requiren en virtut dels dits pac-^{36v}tes e juraments als del dit braç militar que del dit protest cessen e desisten; e, noresmenys, lo dit braç reial humilment soplifica a la vostra gran senyoria sia vostra mercè de no admetre ne donar loch al dit protest per lo dit braç militar feyt, ans sia vostra mercè repel·lir e foragitar aquell, com axí, senyor, ho dejats fer per justícia. En altra manera, ab la dita humil e subjecta reverència, dien que no consenten en lo dit protest feyt per lo dit braç militar, ans expressament hi contradien, protestant que per aquell o per salvetat alguna per vós, senyor, fahedora, cas que's faça, sobre aquell no sia engendrat prejuhí algú als dits furs e privilegis, axí generals com specials, o singulars libertats, costums e bons usos ne als drets del dit braç, universitats o als singulars lurs, ans tot lur dret los romanga sa(lvu) e il·lès axí com se era ans del dit protest per lo dit braç militar feyt. Suplicant que la present resposta sia manada per vós, senyor, insertar al peu del dit protest e que del hun sens l'als no'n sia donada còpia ni traslat, mas que de tot ensemps sia feta carta pública si e quant haver-la'n volran. Suplicant la vostra senyoria que del dit protest los man donar còpia per ço que mils puxen satisfer e contradir a aquell.

2.4.4 *Ratificació del braç militar en el seu protest*

Molt alt e molt poderós senyor,

Com lo molt alt senyor rey en Pere, besavi vostre, après que hagué fet hun qui's diu statut o privilegi en la església chatredal de nostra dona Santa Maria de la Seu de València sots calendari de XVIII kalendes (d'octubre) *anno Domini millesimo*

CCC^oXXXVI^o alienàs e empenyoràs molts dels béns allí nomenats; e enaprés en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCLIII XXI^a mensis marcii en la dita església chatredal promés a la ³⁷ dita cort general fer e curar ab acabament que'l infant en Johan, fill seu, confirmaria totes cartes e donacions e alienacions fetes, *et cetera*. E enaprés los dits senyors reys en Pere, e en Johan e en Martí feren dels béns contenguts en lo dit que's diu privilegi moltes alienacions e empenyoraments, e són fets molts actes contrariis a les coses en lo dit qui's diu privilegii contengudes, de què, senyor, és versemblant que lo dit statut o privilegi fon revocat o aquell abrogat o haüt per nul·le, almenys per les dites alienacions e empenyoraments feyts, mayorment com los dits senyors qui eren fels cristians no és versemblant que's oblidassen lo que era salut de les lurs ànimes; e si vós, senyor, sens veure les dites coses e provehir en aquelles, confirmats e jurats lo dit que's diu privilegii porien-ne exir debats e constrasts. Per què, humilment, lo braç militar e los nobles barons, cavallers, generosos qui són justats en les corts que vós, senyor, celebrats en la ciutat de València, per ells e sos principals e altres generosos, presents e absents, supliquen vós, senyor, que us plàcia sobresehir en confirmar e jurar lo dit que's diu privilegi tro sia plenerament vist e delliberat en lo que dit és dessús. En altra manera si e aytant com fer puxen, segons furs e privilegis del regne, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, salva lur fe e naturalesa e sens alcuna lesió de aquella, dien e protesten que la confirmació e jurament fahedors o que's diu que havets fet del dit que's diu privilegi fora la present cort no facen prejuhí a aquells ne lo dit privilegi en prejuhí de aquells han ne puxen haver més validat per los dits juraments e confirmacions de aquell, sinó tant quant de primer e ans de les dites corts havia, senyaladament per los béns e drets que los singulars del dit braç possehexen o quasi possehexen, ans los romanga tot lur dret sàul e il·lès. Suplicants, humilment, vós, molt excel·lent senyor, lo dit braç militar que provehint en les dites coses los vullats salvar tot lur dret, requirient-ne carta pública.

2.4.5 Ratificació del braç reial en el seu protest contra el braç militar

Senyor molt excel·lent e rey virtuós,

Ab gran desplaer los del vostre braç de ciutats e viles reials ^{37v} de regne de València ent(r)en en debat ab los del braç militar sobre lo protest fet e presentat a la vostra senyoria per ells. E jatsia per paraules generals e ambigües contra lo jurament feyt per vós, senyor, del privilegi del senyor rey en Pere, (bes)avi vostre, donat en la Seu de València, en cort general, a XVIII kalendes d'octubre del any mil CCCXXXVI, parla(n)t de no alienar certes ciutats, viles e lochs, drets, rendes, jurisdiccions e emoluments del dit regne allí expressats, per ço, com sab Déu, senyor, que'ls del dit braç reyal volrien tota concòrdia de la present cort e tot profit e bé, axí del braç militar e singulars de aquell com de si matex; e si la tenor del dit privilegi no costrengués la naturalesa, fe, homenatge, feultat e jurament per los

quals los del dit braç reyal són astrets a vós, senyor, a no obehir e contrastar e resistir a qualsevol ordinació feta en contrari del dit privilegi, los del dit braç reyal dissimularien de bon grat¹⁵² lo dit protest, emperò, senyor molt excel·lent, considerant que per virtut del dit privilegi los del dit braç reyal (són tenguts contrastar a aquell e a tota altra ordinació que contra aquell vinga, per ço los del dit braç reyal) per si e per sos principals, ab humil e subjecta reverència de la vostra molt excel·lent senyoria e ab honor, pau e benivolència dels del dit braç militar, dissentent e contradien expressament al dit protest, e humilment e ab subjecta reverència (de la vostra molt excel·lent senyoria) supliquen e requiren a vós, senyor, que aquell no admetats, ans lo repel·lescats e deneguets expressament, havent aquell per nul·le e per no posat o fet, e ab les dites reverència e honor de la vostra senyoria e honor, pau e benivolència del dit braç militar, lo(s) del dit vostre braç de ciutats e viles reyal requiren tots los richshòmens, cavallers e hòmens de paratge dels del dit braç militar, per virtut del dit privilegi e dels vincles contenguts en aquell, que dissentent del dit protest e hajen aquell per no posat, null,¹⁵³ cas e va. Suplican(t) a la vostra excel·lent senyoria que per sa mercè de les dites coses los man donar carta pública e que del dit protest sens la resposta present no sia donada carta e acte públich, manant-los donar tresllat del dit protest per ço que, vist aquell, ¶³⁸ hi puxen pus largament contradir e satisfèr, protestant que tro hajen haüt lo dit tresllat temps algú no·ls percórrega. Suplican(t) la vostra (gran) senyoria que sobre les coses en lo dit protest contengudes algun salvament, acte o enantament no sia feyt en prejudí del dit privilegi e de les coses en aquell contengudes ni dels drets del dit braç reyal, protestan(t) que per alguna salvetat o enantament per vós, senyor, fahedor en les coses en lo protest del dit braç militar contengudes, cas que algun ne façats, no sia fet prejudí al dit privilegi e dret del dit braç reyal, com en la dita salvetat e acte tant quant sia prejudicial al dit privilegi e drets del dit braç reyal expressament hi dissentent e y contradien.¹⁵⁴

2.4.6 *Protest de la vila de Xèrica i la seua tinença*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la vila de Exèrica e lochs de la tinença de aquella ¶^{38v} qui són del alt infant don Johan, car frare vostre,¹⁵⁵ sia tots temps usat e són de fur de Aragó, per ço lo dit don Johan, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació e altres del regne de València, ni en furs feyts e fahedors tant com se puxan estendre e entendre del dit don Johan

¶¹⁵² A grau. ¶¹⁵³ A nul·les. ¶¹⁵⁴ Al marge: *contra los cavallers sobre lo privilegi de no alienar. Nota una bona scriptura e protest fet per la ciutat* ¶¹⁵⁵ A nostre.

e de la dita vila e lochs de la dita tinença, ans protesta que en aquells sien servats e sàuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirint de les dites coses carta pública.

2.4.7 *Protest de la baronia d'Arenós*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la baronia d'Arenós, viles e lochs de aquella situats en regne de València, qui són del egregi don Alfonso, duch de Gandia, sia per tots temps usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit don Alfonso, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs e privilegis, usos e costums e stils de la governació o altres del regne de València ni en furs feyts e fahedors per la dita baronia e lochs de aquella, ans proteste que a aquells sien servats e sàuls tots furs e privilegis d'Aragó. Soplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirint de les dites coses carta pública.

2.4.8 *Protest dels llocs de Paterna, Benaguasil i la Pobla i de la ciutat de Sogorb*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en los lochs de Paterna, Benaguazir e la Pobla, situats en regne de València, qui són del egregi don Frederich, sia per tots temps usat e són (de) fur de Aragó, per ço lo dit don Frederich, ab humil e subjecta reverència, (diu) que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació o altres de regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxa estendre o entendre del dit don Fadrich e dels dits lochs de Paterna, Benaguazir e Pobla, ans protesten que en aquells sien servats¹⁵⁶ e salvats tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent-ne carta pública.

E axí matex, senyor, en la ciutat de Sogorb e terme de aquella, qui és del dit don Frederich, sien solament servats furs de València vells, fets per lo alt rey en Jacme, de bona memòria, e en altres furs no és stat consentit per senyors de la dita ciutat, per què, senyor, parlant ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en jurament, loació e confirmació fahedors de e per altres furs feyts ni fahedors en sguart de la dita ciutat de Sogorb, protestant que per lo vostre

¶ ¹⁵⁶ A provats.

jurament e loació fahedors no·ls sie fet prejudí algú. Suplicant, humilment, vostra (gran) senyoria que sia de vostra mercè salvar plenerament lo dret a la dita ciutat, requirent carta pública.

2.4.9 *Protest de la vila de Xelva*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la vila e riu de Xelva e lochs d'aquell(a), situats en regne de València, qui són del noble en Pere Ladró, vezcompte de Vilanova, sie per tots (temps) usat e són de fur d'Aragó, per ço, lo dit vezcompte, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs, privilegis, usos, costums e stils de la governació e regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen estendre a ell e a la dita vall e riu e lochs de aquell, ans protesten que en aquells sien servats sàuls tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent carta pública.

2.4.10 *Protest de la tinença d'Alcalatén*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en la tinença d'Alcalatén e lochs de aquell(a), situat(s) en ¶^{39v} regne de València, qui són del noble don Pedro Eximénez d'Urrea, sia per tots temps usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit noble, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenet(s) e volets fer e que havets fet de furs, privilegis, usos e costums e stils de la governació e altres de regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen estendre e entendre al dit noble e tinença e lochs de aquella, ans protest que en aquells sie(n) servats e salvats tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent carta pública.¹⁵⁷

2.4.11 *Protest de la baronia de Xiva*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com la baronia de Chiva e lochs de aquella, situats en regne de València, qui són del noble n'Ot de Muncada, sien per tots temps stats de fur d'Aragó e en

¶¹⁵⁷ Comença de nou el manuscrit B.

aquells usat lo dit fur, per ço lo dit noble, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets¹⁵⁸ fet de furs e privilegis del regne de València, usos, costums e stils de la governació o altres del dit regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen estendre o entendre a ell o a la dita baronia e lochs de aquella, ans protest que en aquells sien servats e salvus¹⁵⁹ tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent-ne carta pública.

2.4.12 *Protest dels llocs de Castellmuntant, Montanejos i Aranyol*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com los lochs de Castellmuntan, Muntanejos e Aranyol, ¶⁴⁰ situats en regne de València, qui són d'en Johan de Vallterra, cavaller, sien de fur d'Aragó e per tots temps usat en aquells del dit fur d'Aragó, per ço lo dit (en) Johan de Vallterra, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet de furs e privilegis, usos, costums e stils de la governació e altres del regne de València ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen estendre e entendre del dit en Johan de Vallterra (e) per los dits lochs e dels dits lochs, ans proteste que aquells sien servats e salvus¹⁶⁰ tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li sia admés salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent de les dites coses carta pública.

2.4.13 *Protest del lloc d'Argeleta*

Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en lo loch de Argeleta, situat en regne de València, qui és d'en Pere Çabata, sia per tots temps e és de fur d'Aragó, per ço lo dit Pere Çabata, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que havets fet (de) furs e privilegis, usos, costums e stils de la dita governació e altres del regne de València, ni en furs feyts ni fahedors tant com se puxen estendre e entendre del dit Pere Çabata e del dit loch, ans proteste que en aquells sien servats e salvus¹⁶¹ tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li sia admés, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent de les dites coses carta pública.

¶¹⁵⁸ B *hajats*. ¶¹⁵⁹ A *sàvuls*.

¶¹⁶⁰ A *sàvuls*. ¶¹⁶¹ A *sàvuls*.

2.4.14 *Protest de Joan Roís de Moros, senyor d'Altura*

(Molt alt e molt excel·lent príncep e senyor,

Com en Johan Roïz de Moros, cavaller, haje, tenga e possehexcha en lo loch de Altura, dins regne de València situat, certa heretat de cases e altres possessions en les quals per tots temps sie usat e són de fur d'Aragó, per ço lo dit en Johan Roïz, ab humil e subjecta reverència, diu que no consent en la confirmació e jurament que vós, senyor, entenets e volets fer e que hajats fet de furs, privilegis, usos e costums e estils de la governació e altres del regne de València tant com se puxen extendre e entendre al dit en Johan e heretat de aquell, ans proteste que en aquells sien servats e salvus tots furs e privilegis d'Aragó. Suplicant-vos, senyor, humilment, que'l dit protest li admetats, salvant-los plenerament tot lur dret de furs e privilegis d'Aragó, requirent carta pública). ¶^{40v}

2.4.15 *Protest del braç reial*

Molt alt príncep e victoriós senyor,

Lo braç reyal de les vostres ciutats e viles del regne de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient al protest feyt sobre la observança¹⁶² de furs d'Aragó en alguns lochs de regne de València, dien que lo senyor rey en Jacme, conqueridor del dit regne, ab voler e consentiment de tots los braços —eclesiàstich, militar e de ciutats e viles reyalz de regne de València— (statuhí e ordenà que en tot lo regne de València) fos servat fur de València e que altre fur no y fos servat. E jatsia alguns per si matex e no degudament, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, en alguns lochs del dit regne de València servassen fur d'Aragó, emperò per lo senyor rey n'Amfós, besavi vostre, fon declarat e determenat que no contrastant lo dit ús en tot lo dit regne de València devia ésser servat fur de València e devia ésser foragitat fur d'Aragó. E enaprés, tenint corts lo senyor rey en Pere, de loable recordació, per part del reverent bisbe e capítol de la Seu de Tortosa e del egregi comte d'Urgell e del noble don Pedro de Exíricha e del noble don Lop, comte de Luna, e del noble don Johan Eximéneç d'Urrea e per altres, fon promés, ordenat, statuhit e jurat que en tots los lochs de regne de València fos servat fur de València. Per què los del dit braç de les dites ciutats e viles reyalz supliquen a la vostra gran senyoria sia vostra mercè de no admetre lo dit protest feyt per observança del dit fur d'Aragó; en altra manera, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten e y contradien, protestant que tot lur dret los romanga ¶⁴¹ salvu¹⁶³ e il·lès en totes coses e per totes e que per lo dit protest no·ls sia engendrat algun prejuhi,

¶¹⁶² A observació. ¶¹⁶³ A sàvul.

suplicant que la present resposta sia manada insertar al peu del dit protest e que del hun sens l'als no sia donada còpia ni trellat, mas que de tot ensems sia feta carta pública, si e quant haver-la'n volrran. Sopllicant la vostra senyoria que del dit protest los man donar trellat, per què pus largament puxen contradir e impugnar aquell.¹⁶⁴

Consequenter vero, post laudacionem et confirmacionem preinsertorum trium privilegiorum, necnon post laudacionem, confirmacionem et concessionem fororum et privilegiorum dicti regni Valencie per dictum dominum regem factas, ut superius continetur, fuerunt etiam pro parte dictorum brachiorum ecclesiastici, militaris et universitatum, civitatum ac villarum regalium dicti regni oblate et dicto Petro Ram, prothonotario predicto,¹⁶⁵ tradite quedam papiri scedule continencie subsequents:

2.4.16 *Protest del braç eclesiàstic*

Et nos, prelati, capitula et religiosi et alii omnes de brachio ecclesiastico in presenti curia astantes et presentes dictumque brachium representantes et facientes, cum humili et subiecta reverencia pro vobis dicto brachio et singularibus eiusdem, expresse et de certa sciencia protestamur quod per laudacionem, aprobacionem, confirmacionem et concessionem, donacionem et provisionem, etiam quamvis disposicionem hodie in presenti curia facta per vos, illustrissimum dominum regem (Aragonum), de dictis foris, privilegiis, libertatibus, bonis usibus, consuetudinibus et iuramentum per vos, dictum dominum regem, super eisdem prestitum et acceptatum¹⁶⁶ per brachium regale dicte ¶^{41v} curie, inde super predictis secutum et prestitum per idem regale brachium super eisdem iuramentum ac per assistenciam, presenciam et noticiam dicti brachii ecclesiastici aut singularium eiusdem in et super predictis intervenientem, et per quecumque alia odierna die in presenti curia per vos, iamdictum dominum regem vel alium quemcumque, acta, facta, expedita, dicta seu gesta dictis foris, privilegiis, libertatibus, bonis usibus et consuetudinibus nichil iuris aut validitatis acrescat in preiudicium dicti brachii ecclesiastici, libertatum et iurium ecclesiasticorum atque in preiudicium ecclesiarum aut singularium personarum dicti brachii et successorum suorum pro bonis, redditibus, me(r)is imperiis, iurisdiccionibus, rebus ac iuribus quibuscumque que actenus possiderunt sive possident vel quasi detinuerunt sive detine(n)t vel quasi quomodolibet et undecumque. Protestamur etiam nos predicti quod per laudacionem, aprobacionem, confirmacionem, concessionem, donacionem et provisionem etiam quamvis disposicionem hodie in presenti curia factas per vos, illustrissimum dominum regem, brachio regali dicte curie et universitatibus et singularibus

¶¹⁶⁴ Al marge: *Protest fet per la ciutat que no s serve fur d'Aragó en lo regne de València.*

¶¹⁶⁵ *Petro Ram... predicto]* B *et michi dicto prothonotario.* ¶¹⁶⁶ B *acceptacionem, C acceptacione.*

eiusdem aut cuivis ex universitatibus vel singularibus dicti brachii regalis de privilegiis, libertatibus, immunitatibus per vos vel predecessores vestros eisdem specialiter sive singulariter concessis et iuramentum super eisdem prestitum per vos et acceptationem per dictum brachium regale inde secutam et per assistenciam, presenciam et noticiam dicti brachii ecclesiastici aut singularium eiusdem in et super predictis intervenientem et per quecumque alia odierna die in presenti curia circa predicta privilegia specialiter sive singulariter concessa per vos,¹⁶⁷ iamdictum dominum regem vel alium quemcumque, acta, facta, expedita, dicta seu gesta non paretur nec parari possit aliquod preiudicium dicto brachio ecclesiastico curie predictae necque ecclesiis aut singularibus personis eiusdem neque subditis vel vassallis suis neque privilegiis, libertatibus, ¶^{42v} immunitatibus nec quibuscumque iuribus dicto brachio ecclesiastico vel ecclesiis aut singularibus eiusdem vel etiam subditis vel vassallis quomodolibet et undecumque pertinentibus vel pertinere debentibus, neque ius aliquod acquiratur brachio regali in dicta curia intervenienti neque aliquibus civitatibus, villis, locis, universitatibus vel singularibus personis eorundem adversus dictum brachium ecclesiasticum, ecclesiam vel ecclesias seu aliquam singularem personam eiusdem, vel (suos) subditos seu vassallos vel adversus privilegia, libertates, immunitates vel quecumque iura dicto brachio ecclesiastico ecclesiis vel singularibus eiusdem vel suis subditis seu vassallis quomodolibet et undecumque pertinentia vel pertinere debentia, neque dictis privilegiis dicto brachio regali seu cuivis ex universitatibus vel singularibus eiusdem specialiter seu singulariter concessis nichil iuris aut validitatis acrescat in preiudicium dicti brachii ecclesiastici aut ecclesiarum vel singularium personarum eiusdem vel subditorum seu vassallorum suorum vel privilegiorum, libertatum, immunitatum vel quorumcumque iurium predicto brachio ecclesiastico, ecclesiis vel singularibus eiusdem vel suis subditis vel vassallis quomodolibet et undecumque pertinentium vel pertinere debentium, sed remaneat dictum brachium ecclesiasticum, ecclesie et singulares eiusdem et sui subditi seu vassalli super dictis privilegiis, libertatibus, immunitatibus dicto brachio regali aut cuivis ex universitatibus et singularibus eiusdem specialiter seu singulariter concessis et impugnationibus eorundem in eo iure quo erant ante inceptiorem curie presentis, supplicantes humilime vestre regie magestati quatenus protestacionem predictam dignetur admittere et eidem etiam assensum prestare.

2.4.17 *Protest del braç reial*

Molt alt príncep, poderós e victoriós rey e senyor,

Lo braç de les vostres ciutats e viles reials del regne ¶^{42v} de València, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, contradient expressament al protest

¶¹⁶⁷ per vos] A penes.

per lo braç ecclesiàstich feyt al jurament per vós, senyor, prestat de furs, privilegis, libertats, costums e bons usos de la ciutat e regne de València, dien que vós, senyor, no devets admetre lo dit protest per ço car los del dit braç ecclesiàstich consentiren en temps del senyor rey en Jacme, conqueridor del dit regne, en los dits furs e aquells foren fets a suplicació lur e de tot lo regne de València, e enaprés consentiren en les addicions (e) correccions dels dits furs fets per lo dit senyor rey en Jacme a instància e requisició dels tres braços del dit regne e per promissió e pacte special e per vigor de jurament per lo dit braç ecclesiàstich feyt e prestat en les corts celebrades en la ciutat (de València) en l'any mil CCC XXIX,¹⁶⁸ e en les corts celebrades en l'any mil CCC XXXXII, e en les corts celebrades en l'any mil CCC XLVIII e en corts celebrades¹⁶⁹ en l'any mil CCC LVIII, e en les corts celebrades en la present ciutat de València en l'any mil CCCC III, són tenguts servir e tenir tots los furs antichs e nous del dit regne (e jutgar segons aquells e contra res que en aquells sia contengut no poden ni deuen protestar. E per açò encara, car al dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell per ço com fetes les dites promissions de servir e tenir furs del dit regne) los foren atorgades diverses gràcies e libertats de les quals aquells huy usen. Per què los del dit braç reyal pregunen e requiren en virtut (dels) dits pactes e juraments als del dit braç ecclesiàstich que del dit protest cessen e dissenten. E noresmenys lo dit braç reyal humilment supplica vostra molt gran senyoria sia sa mercè de no admetre ne donar loch al dit protest per lo dit braç ecclesiàstich feyt, ans sia vostra mercè repel·lir e foragitar aquell, com axí, senyor, ho dejats fer per justícia. En altra manera, ab la dita humil e subjecta reverència, dien que no consenten en lo dit protest feyt per lo dit braç ecclesiàstich, ans expressament hi contradien, protestant que per aquell o (per) salvetat alcuna per vós, senyor, fahedora sobre aquells no sia engendrat prejudi algun als dits furs e privilegis, ¶⁴³ axí generals com specials, o singulars libertats, costums e bons usos ne als drets del dit braç, universitats o als singulars lurs, ans tot lur dret los romanga sàul e il·lès, axí com se era ans del dit protest per lo dit braç ecclesiàstich feyt, suplicant que la present resposta sia manada per vós, senyor, insertar al peu del dit protest e que del hun sens l'als no sia donada còpia ni trellat, mas que de tot ensemps sia fet(a) carta pública, si e quant haver-la'n voltran, suplicant la vostra senyoria que del dit protest los man dar trellat per ço que haüt aquell hi puxen pus largament contradir, protestant que tro hajen haüt lo dit trellat temp(s) algú no·ls percorrega.

2.4.18 *Protest de la ciutat de València*

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Los síndichs de la ciutat de València contradient(s) a qualsevol protests feyts axí per los del braç ecclesiàstich com per los del braç militar, com encara per

¶¹⁶⁸ A XXXIX. ¶¹⁶⁹ en la ciutat... celebrades] omm. C.

qualsevol universitats ho síndichs de aquells o per qualsevol d'ells o per singulars persones contra los amprius, inhibicions, franquees e libertats e altres qualsevol drets e preminències de la dita ciutat e dels singulars de aquells, dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten he y contradien, suplicant vostra gran senyoria que los dits protestes¹⁷⁰ no admeta, ans foragit e repel·lesca aquells o qualsevol d'ells, manant que'n sia donat trellat als dits síndichs per ço que aquells puxen satisfer a les dites coses en los dits protestes¹⁷¹ contengudes. En altra manera, si los dits protestes per la vostra senyoria no eren repel·lits, ço que no creen, protesten que per aquells ne per alguna salvetat per vós, senyor, fahedora no sia engendrat algun prejudí a la dita ciutat ni als drets de aquella, suplicant vostra senyoria que al peu dels dits protestes o de qualsevol de aquells sia inserta ¶^{43v} la present resposta e (que) del hun sens l'àls no sia donada còpia ni trellat a deguna de les parts.

2.5

DISSENTIMENTS DELS BRAÇOS I RESPOSTA REIAL

Respostes i dissentiments de cadascun dels braços respecte als protestes de la resta dels braços, i resposta del rei assegurant els drets particulars dels dits estaments.

E lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell dissenten e expressament contradien a la resposta e protestes fet(s) per lo braç de les ciutats e viles reials tant com toqua prejudí del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell e perseveren en los protestes damunt fets per lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell.

E lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell dissenten e expressament contradien a la resposta e protestes fets per lo braç militar tant com toqua prejudí del dit braç eclesiàstich e singulars de aquell e perseveren en los protestes damunt fets per lo dit braç eclesiàstich e singulars de aquell.

Lo braç militar e singulars de aquell, ab la humil e subjecta reverència que dessús parlant, perseverant en les suplicacions e protestacions a vós, senyor, feytes e ofert(e)s e dien e repetexen a vós, senyor, alló matex, no consentints en los dits actes en e per les coses en les dites suplicacions expressades e segons allí és contengut e tant quant sien prejudicials a aquells ni consenten en respostes e protestacions fetes per lo braç reyal e singulars de aquell ni per lo braç eclesiàstich contrariis e deviants a les coses dites e protestades per lo dit braç militar e segons allí és contengut. Suplicant, humilment, vos, senyor, que sia vostra mercè salvar-los lurs drets, segons és contengut en les scèdules a vostra senyoria presentades e donades requirrent-ne carta pública.

¶¹⁷⁰ A processes. ¶¹⁷¹ A proceses.

Et dictus dominus rex, visis protestacionibus et respon-^{||44}sionibus factis per quemlibet ex brachiis antedictis, videlicet ecclesiastico, militari et universitatum regalium, dixit quod salvabat et salvavit cuilibet brachiorum ipsorum et universitatibus et singularibus eorundem super contentis in protestacionibus et responsionibus supradictis totum ius ipsorum si et in quantum eis pertineat iusticia exigente.

Et ilico, tam brachium Ecclesie quam etiam militare et singulares illorum ibidem congregati dixerunt quod acceptabant et acceptarunt huiusmodi provisionem et salvamentum per dictum dominum regem facta si et in quantum competencia videantur eorum supplicacionibus et protestacionibus preinsertis et pro uberiori declaracione acceptacionis huiusmodi dictum brachium militare obtulit quandam papiream scedulam continencie subsequenter:

Lo braç militar e los qui són justats per aquell en la present cort per ells e per los singulars del dit braç aytant com la resposta de vós, senyor, és concordant, competent e bastant a les dites suplicacions e protests en salvar-los plenerament tot lur dret que havien ans del començament de la present cort, ab aquella humil reverència que poden e deuen, accepten la dita resposta; e aytant com no sia competent e bastant a conservar lo dit dret de aquells, ab la dita humil e subjecta reverència parlant, no accepten aquella, ans stan e perseveren en les coses suplicades e protestades, e aytantpoch consenten en les scèdules donades per¹⁷² lo braç reyal tant com sien contraris a les dites lurs suplicacions e protests e perseveren tota vegada en aquells requirent-(ne) carta pública.

Et dictum brachium universitatum non consenciens, immo discenciens omnibus supradictis, obtulit quandam scedulam seriei sequentis: ^{||44v}

Senyor molt excel·lent, molt alt e molt poderós.

A la resposta per vostra excel·lent senyoria als protests e scriptures proposats e proposades per los braços eclesiàstich e militar, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, dien los del braç vostre de ciutats e viles reyal que no consenten en aquella o aquelles en quant poguessen prejudicar als del dit braç reyal, universitats o singulars de aquell o a furs, privilegis e libertats del regne o del dit braç, universitats o singulars de aquell, ans hi dissenten e contradien expressament. Suplicant humilment vostra molt gran senyoria, que de la present scriptura los manets donar carta pública, acceptant ab referiment de gràcies los juraments e concessions per vós, senyor, en lo dia (de) huy de furs e privilegis e bons usos en general e dels privilegis «De la moneda» e «Del uniment de vostres regnes e terres», (e) «De no alienar certes ciutats e viles reals del dit regne», feyts e prestats e atorgats en la present cort, e la dita resposta aytant quant la dita resposta faça per lo dit braç e no en pus.

¶¹⁷² A en.

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com per los del braç eclesiàstich e per los del braç militar e encara per los singulars dels dits braços sien stats posats diversos protests e scriptures devant vostra senyoria en la present cort,¹⁷³ dels quals lo braç real de les vostres ciutats e vil·les reals de regne de València no han haüt trellat ni saben què·s conté en les dites scriptures e protests per los dits braços e singulars de aquells proposats, per tal los síndichs del dit braç real, ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, contradient a qualsevol coses que en les di-[¶]tes scriptures e protests¹⁷⁴ sien contingudes, aytant com aquelles e alguna de aquelles sien vistes ésser prejudicials a furs, privilegis e bons usos del dit regne de València e als drets de les dites universitats reals e a qualsevol de aquelles, dien que no y consenten, ans expressament hi dissenten he y contradien, suplicant vostra senyoria que los dits protests¹⁷⁵ o scriptures per los dits braços eclesiàstich e militar o singulars de aquells posades o posats no admeta, ans aquells expressament repel·lescha e foragite. En altra manera, si los dits protests¹⁷⁶ e scriptures per la vostra senyoria no eren repulses e foragitats protesten que per aquells o algú de aquells ne per alguna salvetat per vós, senyor, feyta o fahedora no sia engendrat algun prejuhi a les dites universitats reals ni a alguna de aquelles ni als furs (e) privilegis del dit regne, suplicant vostra senyoria que al peu dels dits protests e de qualsevol de aquells sia inserta la present scriptura e que del hun sens l'als no·n sia donada còpia ni trellat a alguna persona, mas que de tot ensemps sia feyta carta pública si e quant haver-la'n volrran.

Et dictus dominus rex stetit et perseveravit in responsione per eum iam supra facta protestacionibus et responsionibus factis per quemvis ex brachiis antedictis.

Deinde autem, pro parte brachii universitatum civitatum et villarum regalium fuit tradita alia suplicacionis scedula continencie subsequentis:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra real magestat humilment suplica lo braç real [¶]45v dient, senyor, que com la elecció que devia ésser feta de jurats en la ciutat de Xàtiva la vespra de Cinquagesima proppassada sia stada per part vostra inhibida e per causa de la dita inhibició aquella sia stada prorrogada per diverses prorrogacions tro en lo dia de disapte propvinent; e durant la última de les dites prorrogacions lo vostre batle general, ab grans manaments penals, haja costret e forçat los jurats de la dita ciutat, qui per causa de les dites prorrogacions devien regir lurs officis tro a tant haguesen fet la dita elecció de jurats, (que pus no·s nomenassen jurats) ne exercissen alguns actes pertanyents als dits lurs officis de jurats, metent e creant novellament quatre regents los dits officis de jurats e creant certs regents la conselleria de la

¶¹⁷³ A cord. ¶¹⁷⁴ A proceses.
¶¹⁷⁵ A proceses. ¶¹⁷⁶ A i B proceses.

dita ciutat, la qual cosa evidentment és en gran lesió (e prejuí) de furs, privilegis e libertats del regne. E per tant, sopllica lo dit braç sia mercè vostra, senyor, (que), tolent lo dit gran prejuhí del dit braç e encara de tot lo regne, declarets nul·les e en quant de fet ha procehit revocar los actes fets per lo dit batle en la dita ciutat e donar tota facultat als dits jurats, qui ensemps ab lurs consell(er)s e altres als quals pertanga, puxen fer libertament e franquia, segons forma de furs, privilegis, libertats del regne, usos e bones costumes de la dita ciutat, la dita elecció de jurats, de consellers e altres oficials segons antigament han acostumat. E jatsia les dites coses procehesquen de justícia, emperò lo dit braç o reputarà a singular gràcia de la vostra molt alta senyoria, e per ço com, segons forma de la dita última prorrogació, la jornada designada a fer la dita elecció pervé en lo dia de dissapte propinent, soplliquen sia mercè vostra, senyor, donar facultat que en lo dit dia puxa ésser feta la dita elecció, servada forma de furs, privilegis, usos e bones costumes, segons dit és, tolent tot empediment de aquella; alias, parlant ab humil e subjecta reverència de la molt alta senyoria, protesta lo dit braç que per trespas-⁴⁶sament del dit dia *et vel alia* no puxa ésser en(gen)drat prejuhí algú a furs, (privilegis) e libertats del dit regne ne als usos e bones costumes de la dita ciutat com no stiga per los dits jurats fer la dita elecció si per vós, senyor, los serà permés e tolt lo empediment donat en aquella. Requirent la (present) suplicació sia inserta en lo procés de les corts per conservació de lur dret.

Altissimus et cetera.

Et, subsecutis omnibus superius recitatis, idem dominus rex proposuit atque dixit curie prenarrata quod ipse, ut ea que in curia supradicta incumbabant gerenda valerent felicius expediri ad laudem divinam, servicium regium et commodum rei publice dicti regni certas intendebat deputare personas probitate conspicuas, cum quibus de peragendiis negociis tractaretur, rogans et movens curiam antedictam quod a simili sub pauciori numero quo posset fieri comode certas eligeret et nominaret probatas personas que de negociis antedictis tractarent unacum predictis per dictum dominum regem ut premittitur assignandis.¹⁷⁷

Ad hec autem, dictus reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie, respondens nomine tocuis curie prelibate dixit verbotenus quod curia antedicta super propositis noviter per dominum regem predictum, habita deliberacione matura, eidem domino responderet taliter quod magestati divine, honore et gloria dicto domino regi, servicium et rei publice dicti regni utilitas ministrante altissimo sequeretur.

¶ ¹⁷⁷ Al marge: *Lo rey así demana a la cort que, perquè los negocis de la cort sien prest expeditis, que eligen certes personas, poques en número, les quals juntament ab les del rey que*

eligirà facen y expedexquen tots los negocis de la cort y après daval la cort no y consent y après lo rey és content que no's faça sy protesta la cort. Vide infra.

2.6

TRASLLAT DE LA CORT AL MONESTIR DE PREDICADORS

1417, juliol 1. Seu de València.

Reunió dels tres braços a la sala capitular del monestir de Predicadors, nova seu de les Corts fixada pel rei.

Et tunc, dominus rex predictus curiam antedictam continuavit ¶^{46v} ad diem iovis¹⁷⁸ venturam de proximo, que computabitur prima¹⁷⁹ presentis mensis, in capitulo ecclesie sive monasterii fratrum Predicatorum Valencie celebrandam.¹⁸⁰

Et curia antedicta protestata fuit de toto iure sibi pertinente, sic quod pro continuacionem et mutacionem¹⁸¹ huiusmodi iuri dicte curie non valeret preiudicium aut lesio aliqua generari.

Et dictus dominus rex perseveravit et perstitit in predictis continuacionem et mutacionem curie prenarrate.¹⁸²

1417, juliol 1. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, dicta die iovis, post prandium, que computabatur prima iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, in capitulo monasterii Predicatorum, ad quod siquidem capitulum curia per dictum dominum regem fuerat mutata et continuata prout superius continetur, fuerunt congregata dicta tria brachia, que fecerunt acta sequencia, videlicet, habuerunt divisim et coniunctim nonnulla interesse parlamenta super quibusdam propositis per dictum dominum regem dictis tribus brachiis in sede predicta presenti die secutis, iuramentis et aliis superius notatis quosquidem proposita prefate curie expedicionem concernebant et bonum ac pacificum statum rei publice regni ut asserebatur, sed quia plures dictorum brachiorum aliquam circa proposita dubitacionem interposuerunt. Ideo venerunt in acordium ut die veneris crastina itere congregarentur in dicto capitulo et haberent a dominis de consilio domini regis declaracionem super iamdictis. Qua habita, consulcius ac securius delliberare possent et prefate domino regi respondere, et his factis recesserunt.

¶¹⁷⁸ A i B *lunem*. ¶¹⁷⁹ A i B *quinta*. ¶¹⁸⁰ Al marge: *Notam así com lo rey sols mudà la cort del loch primer que era la sglésia de la Seu en lo monestir de Preycadors y la cort no fa après synó protestar ut*

infra stà scrit. ¶¹⁸¹ *continuacionem et mutacionem* A *continuacione et mutacione*. ¶¹⁸² Des d'ací fins al dia 5 de juliol (f. 48v del manuscrit A) falta al manuscrit B.

1417, juliol 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat i comunicació dels consellers reials Guerau Alemany de Cervelló, governador de Catalunya, i Berenguer de Bardaxí de la intenció del rei de continuar les Corts amb un nombre reduït de representants de cada braç, i pròrroga per després de dinar.

Adveniente dicta die veneris, de mane, que computa-^{||47}batur secunda iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, in monasterio dictorum Predicatorum fuerunt congregata dicta tria brachia et divisim per capellas habuerunt parlamenta. Postmodum, congregatis in capitulo iamdicto ubi curia fuerat mutata, per honorabiles providosque viros dominum Geraldum de Cervilione, gubernatorem Cathalonie, et dominum Berengarium Bardaxí fuit eisdem brachiis declaratum quod intencio domini regis erat quod pro expeditione negociorum dicte curie ad bonum et commodum rei publice dicta brachia eligerin(t) aliquos in numero modicos cum quibus aliqui ex parte domini regis communicarent de modo procedendi et concludendi curiam predictam ad honorem Dei et servicium regie magestatis et utilitatem tocius regni singulariumque ipsius.¹⁸³

Quibus propositis fuit responsum quod habita delliberacione darent domino regi.

Et secutis predictis, cum esset aliam dies, recesserunt a curia, asignando ut post prandium venirent ad dictum monasterium pro responsione concordanda.

1417, juliol 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços per separat per deliberar sobre la proposta del rei.

Consecutive vero dicta die veneris, post prandium, que computabatur secunda mensis iulii anno predicto, in dicto monasterio fuerunt dicta brachia congregata et, habitis diversis parlamentis divisim per capelles, fuerunt in concordia ut supplicaretur dicto domino regi ne quid novum faceret brachiis predictis, sed iuxta consuetudines anticatas et per reges illustres observatas in curiis transactis dicnaretur procedere in presenti videlicet assignandi terminum brachiis proponendi eorum gravamina et examinatores dictorum gravaminum, tam pro parte domini regis quam pro parte trium brachiorum eligendi et assignandi ^{||47v} et alia exinde faciendi que erant asignata fieri iuxta registre actuum curiarum, quibus factis recesserunt a curia, cum intencione ut crastina die responderent dicto domino regi quod deliberaverant.

¶¹⁸³ Al marge: *Asý dos consellers del rey declaren la mente del dit rey sobre la proposició que lo dit senyor rey [ha] fet a tota la cort.*

1417, juliol 3. Monestir de Predicadors.

Reunió per separat dels tres braços i elecció d'una comissió conjunta per parlamentar amb el rei.

Adveniente die crastina predicta, que erat dies sabati tercia mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, de mane, fuerunt in dicto monasterio congregate persone dictorum trium brachiorum que certas elegerunt personas ad suplicandum dominum regem de predictis, et sunt hec:

Pro Ecclesia

Mossèn Johan Gastó, canonge, procurador del bisbe de València; frare Anthoni Tolosana, procurador del mestre de Muntesa; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València; frare Ramon de Moncada, comanador de Torrent.

Pro militibus et generosis

Mossèn Bernat de Vilarig, per lo senyor duch; mossèn Pere Ladró, vezcompte de Vilanova; mossèn Pere Pardo; mossèn Guillem Crespí.

Pro universitatibus et villis regalibus

En Daniel Mascarós [e] micer Johan Ferrando, síndichs de València; en Bernat Costejà, síndich de Algezira; micer Francesch Feliu, síndich de Castelló. ¶⁴⁸

1417, juliol 3. Palau reial de València.

Súplica, per la comissió dels tres braços, al rei que seguísca en la celebració de les Corts els costums antics, sense introduir innovacions.

Quiquidem electi, post prandium dicta die, congregatis et habitis aliquibus parlamentis, yverunt ad Regale regis, extra menia dicte civitatis constructum, et suplicationem ferunt eidem domino regi sequentem vel similia verba significantem:¹⁸⁴

Molt excel·lent senyor,

Per part de vostra real majestat és stat proposat a la cort per vós, senyor, e enaprés per mossèn Guerau de Cervelló e d'en Berenguer de Bardaxí que la cort volgués elegir certes persones, poques en nombre, les quals ensemps ab altres per vostra gran senyoria elegidores tractassen e apuntassen la present cort (perquè) pogués pendre breu conclusió en manera que fos servir de vós, senyor, e bé avenir de tot lo regne. A les quals coses, ab humil e subjecta reverència, respon la cort

¶ ¹⁸⁴ Al marge: *Anaren al rey ha soplicar-lo ab la dita escrita soplicació, jatsia el rey tingués la cort en la sglésia de la seu.*

que per tal, senyor, com açò seria cosa nova e no usitada suplica vostra real celsitut li plàcia servir la pràtica e orde per vostres predecessors de gloriosa memòria en semblants fets observada.¹⁸⁵

Quibus propositis per dictum honorabilem Iohanem Gastó, procuratorem reverendisimi domini episcopi Valencie, illustrissimus dominus rex respondens supplicacioni dixit similia verba vel illud idem significancia:

Nós, ço que havem proposat e manat proposar a la cort que elegissen certes persones per tractar [que] fos donat expedient als elets dels tres braços e que la present cort havem fet a intenció de bé e no per ennovar res en lo fet. Emperò, puix a vosaltres ve bé, som contents sia servada la pràtica anticada per nostres predecessors e tota altra manera que sia profitosa a profit de la cosa pública e ben avenir del regne de València e de nostres sotmeses.¹⁸⁶

Allargant-se a pus amples paraules, demostrants voler expedició de la cort.

E fetes per los dits humils [síndichs] gràcies al senyor rey ab sub-^{48v}jecta reverència, retornaren a lurs braços e en l'endemà feren de la dita resposta relació a aquells.¹⁸⁷

3. SESSIONS I DEBATS

3.1

NOVA PROPOSICIÓ REIAL

1417, juliol 5. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals i nova proposició reial.

Postmodum autem die lune superius assignata, [ante prandium], que computabatur quinta mensis iulii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in domo capituli monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie, dicto domino rege personaliter existente sedenteque in trono regali, ut moris est, ad dictam curiam convenerunt persone sequentes:

¶¹⁸⁵ Al marge: *La cord no consent en lo que lo rey demana, dient que la causa és que demana cosa nova y no usitada en les corts dels antipasats reys.* ¶¹⁸⁶ Al marge: *Diu así lo rey que és content de fer lo que per*

la cort es stat soplicat, ço hés de no ennovar res synó de servir les formes de les altres corts. ¶¹⁸⁷ Al marge: *Así fan gràcies los síndichs al rey puix los avia hatorgat lo que·ls avien demanat e soplicat.*

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbera, magister domus Beate Marie de Muntesa; Franciscus Marthorell, canonicus Valencie prelibatus, pro dicto episcopo Segurbicensi;¹⁸⁸ Egidius Sancii Munyonis, canonicus et prepositus Valencie, procurator dicti domini Ottonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Cintillis, predictus, pro iamdicto capitulo sedis Valencie; reverendus frater Petrus, abbas monasterii Vallisdigne; venerabilis Almaricus, abbas Sancti Bernardi Orte Valencie; religiosus frater Franciscus Torralba, substitutus a fratre Iohanne de Josa, nomine supradicto; frater Franciscus Çabater, maioris de Quart, pro abbate monasterii Populeti; Petrus Vives, pro abbate monasterii de Benifaçano; religiosus frater Anthonius Tolosana, procurator comendatoris Montisalbani, ordinis Sancti Iacobi de Spaça; Raymundus de Montechateno, preceptor loci de Torrent, ordinis Sancti Iohannis Ierosolimitani; Iacobus Rocha, predictus procurator preceptorum¹⁸⁹ de Bexix, ordinis Calatrave, et de Fedrell, ordinis Sancti Iacobi antedicti. ¶⁴⁹

Pro brachio militari¹⁹⁰

Inclitus dominus infans predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie predictus; egregius dominus Fredericus, comes de Luna iamdictus; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Olfó de Pròxida; Almericus de Centelles; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Raymundus de Vilaragut; Ludovicus d'Abella; Franciscus de Perilionibus; Franciscus de Vilanova; Manuel Díez; Berengarius de Vilaragut; Iohannes Castellà; Iacobus Scrivà, maior; Franciscus de Bellví; Iohannes de Vilanova; Eximinius Petri de Corella; Eximinius Petri de Calatayú; Franciscus Maça; Ludovicus de Vilanova, milites; Petrus de Montagut; Manuel de Montagut; Manuel de Vilanova; Galcerandus de Montagut; Petrus Latronis; Raymundus Boyl, domicelli, nobiles.

Milites

Ludovicus de Castellví; Ludovicus Carbonell, suo proprio nomine et ut procurator domine (regine) Yolantis; Petrus Pardo de la Casta, maior, suo proprio nomine et ut procurator nobilis Eximeni Petri d'Arenós; Nicholaus Jofre, per se et domina Iohanna de Prades;¹⁹¹ Iohannes Fabra; Iohannes de Vilarasa; Iohannes Ferdinandi d'Eredia; Iohannes de Sentfeliu; Vitalis de Blanes; Bernardus de Vilarig; Iaufridus de Vilarig; Petrus Masconis; Iohannes Munyoç; Petrus Maresme; Iohannes de Castellví; Alfonsus Çuàrez; Franciscus Marrades; Iohannes Martínez d'Ezlava; Bernardus Català; Iohannes Lançol; Franciscus d'Esplugues; Iohannes Roderici

¶¹⁸⁸ A *Segrubicensi*. ¶¹⁸⁹ A *predictorum*. ¶¹⁹⁰ A *militarii*. ¶¹⁹¹ A *Pujades*.

de Moros; Iohannes Tolsà; Guillelmus Crespí; Galcerandus de Castellví, per se et ut procurator Sanccii Roïç de Liori; ¶^{49v} Petrus Siscar;¹⁹² Franciscus Vives; Ludovicus d'Aragó; Berengarius Dalmau; Ludovicus de Vilarasa; Ludovicus Vidal; Matheus Pujada; Bernardus de Monsoriu; Iacobus Jofre; Berengarius de Monpalau; Rigo de Quintavall; Iacobus Dezpuig; Iacobus d'Artés; Gracianus d'Artés; Iacobus Romeu, àlias Lançol; Petrus d'Esplugues; Corveranus d'Alet; Andreas Aguiló; Iohannes Gostañç; Iohannes de Castellvert; Andreas Aguiló; Franciscus Corts;¹⁹³ Berengarius Mercader; Matheus Lançol; Iohannes d'Esplugues; Petrus Miró, milites.

Domicelli

Franciscus d'Esplugues; Petrus Çabata, maior; Gizpertus d'Olms; Bernardus Dezcallar; Bernardus de Bonastre; Ausiàs March; Franciscus de Vilarasa; Manuel de Montagut; Rodrigo Lançol; Iohannes Roca; Petrus Çabata, sindicus; Franciscus de Pròxida; Iohannes de Vilaragut; Anthonius de Vich; Ausiàs March; Bernardus de Vilarnau; Petrus de Natera; Iohannes de Natera.

Pro brachio universitatum

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çæra, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, predicti, Valencie sindici; Iohannes Palma, iurisperitus, [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius¹⁹⁴ Silvestre, sindicus Ville Oriole; Franciscus Feliu, iurisperitus, sindicus ville Castilionis; ¶⁵⁰ Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus Villeregallis; Petrus Burgunyó, sindicus ville Alacantis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes,¹⁹⁵ sindici ville predictæ Lirie; Sanccius Domínguez, notarius, sindicus ville d'Alpont; Garcias del Porto, sindicus ville Castrihabib; Iacobus Olzina, sindicus ville de Ontinyén; Thomas de Cobliure, decretorum doctor, sindicus ville de Biar; Dominicus Spelt, notarius, sindicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, notarius, sindicus ville Saxone.

Et dictus dominus rex sedens, ut dictum est, in presencia omnium predictorum, dixit et proposuit hec verba vel similia in effectu:

Nós, axí com vos és ja stat dit per nós, som venguts en aquest regne per celebrar la present cort e en aquella provehir, entre altres coses, que'l dit regne sia posat en tal stament que tranquilat, pau e concòrdia romanga entre vosaltres, e que si per nostres predecessors o per nós o nostres o lurs oficials són stats fets alguns greuges provehescam en aquells per justícia. E més avant, com en nostre novell

¶¹⁹² B *add. Berengarius Rocha.* ¶¹⁹³ A *Cortés.*
¶¹⁹⁴ B *Dionisius.* ¶¹⁹⁵ *Petrus Comes*] B *Guillelmus Pascasii.*

regiment hajam trobat que totes les rendes del dit regne quasi són alienades en tant que nós bonament no podem provehir a sostenir nostre real sta(t), ni altres coses fer a què som¹⁹⁶ tenguts per nostra real dignitat, en les quals va molt a nostra honor e al bé e profit de nostres regnes e terres; per què us pregam que, per quitar e rembre nostre patrimoni real e per sostenir nostre stat e de nostra casa, nos façats tal ajuda, que, migañant aquella, puxam, a lahor e glòria¹⁹⁷ de nostre senyor Déu, honor nostra e profit de vosaltres, nostre real stat ¶^{50v} sostenir e a nostres sotsmeses justícia ministrar e aquells (en pau) conservar, segons se pertany; e que per spatxament de totes les coses que s han a fer e tractar en la dita cort, segons que altra vegada nós havíem ja dit, elegiscats tractadors per donar fi a aquelles e nós oferim-vos aparellats de provehir en los dits greuges per justícia si e quant per la dita cort¹⁹⁸ e singulars de aquella nos¹⁹⁹ seran donats e offerts.²⁰⁰

3.2

RESPOSTES DELS BRAÇOS A LA PROPOSICIÓ REIAL

Et predictis sicut contentum est desuper propositis per dominum regem predictum ilico dictus Hugo, episcopus Valencie, nomine curie antedictae premissa quaedam arena satis²⁰¹ notanda incitativa subditorum ad obedienciam et alia submissionis encennia principi exhibenda, persuasivaque principi ad cultum iusticie venerandum utrumque confirmans actoritatibus et exemplis ad predicta per dictum dominum regem proposita, respondens dixit hec verba vel similia in effectum:

Senyor molt excel·lent,

La cort ha entés ço que per vostra senyoria los és stat dit e proposat, e per ço acordarà en les dites coses e farà a vós, senyor, tal resposta que tornarà en lahor e glòria de nostre Senyor Déu, servir de vostra senyoria e bé e profit de la cosa pública d'aquest regne.

Quaquidem responsione facta pro parte brachii universitatum, civitatum et villarum regalium fuit oblata et tradita in presencia mei, Francisci Scolà, scribe processus pro curia pro brachio regali, quedam supplicacionis scedula continencie subsequenter: ¶⁵¹

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Per lo senyor rey en Pere, besavi vostre, de gloriosa memòria, a soplicació de tota la cort general de regne de València fonch statuhit per ley, pacte e pri-

¶¹⁹⁶ A són. ¶¹⁹⁷ A gràcia. ¶¹⁹⁸ A cord. ¶¹⁹⁹ A vos.
 ¶²⁰⁰ Al marge: *Proposició del rey en la qual demana a la cort dos coses: primo que ly facen alguna ajuda*

per sostenir lo estat real e per a quitar e rembre lo real patrimoni, la segona que fecen los tractadors per a expedir hy tractar los negocis de la cort. ¶²⁰¹ A scis.

vilegi general, que certes viles e lochs del dit regne no poguessen ésser donats, atorgats, venuts, ne alienats a, o en alguna persona, ne separats en tot o en part de la corona real, (ans totstemps fossen units, incorporats e afixos a la vostra corona real), e si res en contrari era fet per lo dit senyor o per algun successor seu, o atemptat, que alló fos nul·le e sens alguna efficàcia o valor, e que axí com de fet seria fet, sens alcun procés e sens demanar e appel·lar la part, fos revocat e reduhit al primer stament, entre les quals viles e lochs expressament hi és nomenada la vostra vila de Liria, manant a tots e sengles habitants del regne de València, sots la fe e naturalesa que són tenguts a vós, senyor, que a qualsevol ordinació o manament per lo dit senyor, o per qualsevol successor o successors seus feyt, contra les coses en lo dit privilegi contengudes contradiguessen e resistissin, e en res no hobehissen. A les quals coses a tenir e servir lo dit senyor obliga si e sos successors, ab jurament solemnement²⁰² prestat en la dita cort, e per solemne stipulació promés servir totes e sengles coses en lo dit privilegi contengudes, segons que totes les dites coses e altres pus largament se mostren per tenor del dit privilegi e acte de cort feyt en la Seu de València a XVIII de les kalendes de octubre del any mil CCC XXXVI, als quals se referen. Enaprés, lo dit senyor, per fortificació del dit privilegi manà e donà licència als habitants de les dites viles e lochs, que ab armes e de fet poguessen defendre lo dit privilegi, en manera que res contra aquell ni les coses en aquell contengudes no fos fet ni atemptat, segons pus stesament les dites coses e altres se mostren per tenor del dit privilegi feyt e atorgat per lo dit senyor rey en Pere *tercia idus* ¶^{51v} *iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o XL°*, lo qual privilegi general enaprés fonch jurat e confirmat specialment e pública per los senyors reys don Johan e en Martí, oncles, e don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, e encara, senyor, és stat per vós jurat stant primogènit, e ara en la present cort. E com se diga que vós, senyor, hauriets feta donació de la dita vila de Liria al noble don Diego Ferrández de Sendoval, adelantat major del regne de Castella, la qual donació, senyor, parlant ab humil e subjecta (reverència) de la vostra gran senyoria, és nul·la, com per justícia vós, senyor, no hajats pogut fer aquella. E la dita vila, sabent les dites coses, (per conservació de sa feultat, com tota vegada desque les dites coses són) a sa audiència pervengudes, s'és guaytada e guardada per deffendre, contradir e resistir que aquella no sia separada de la vostra corona real, segons per tenor dels dits actes de cort e privilegis li és lícit e permés, de que los habitants de la dita vila són molt vexats de infinides despeses e treballs. E com, senyor, segons tenor dels dits privilegis e acte de cort siats tengut anul·lar e revocar tot ço que contra lo dit privilegi e acte de cort és fet e enantat, per ço, senyor, los síndichs del vostre braç real de les ciutats e viles reals del dit regne sopliquen vostra real senyoria que, servant en totes coses e

¶²⁰² A solemnitat.

per tots los dits privilegis e actes de cort e coses en aquell contingudes, sia vostra mercè declarar la dita que's diu donació ésser nul·la, e revocar aquella aytant com de fet és stada feta e atorgada. E en açò, senyor, farets justícia e rellevarets la dita vila de grans despeses e treballs, e los dits suplicants ho tendran a gràcia e mercè de la vostra senyoria.²⁰³

(Plau al senyor rey e declara la dita donació ésser nul·la, e en quant de fet és stada feta revoca aquella.

*Vidit de Funes, vicecancellarius).*²⁰⁴

Et antequam preinserta supplicacionis scedula legeretur dictus dominus rex dictam curiam continuavit ad diem iovis proxime venientem in loco eodem, ante prandium, celebrandam. ¶⁵²

Et nichilominus, contulit sive dedit licenciam et plenariam potestatem curie supradicte quatenus die qualibet horis ad celebracionem dicte curie assignandis pulsari faciant in sede civitatis predicte vel in loco alio quo eligerint cimbalum seu campanam. Ideo ut omnes de dicta curia audito sono ipsius possint et valeant cicius congregari.²⁰⁵

(Testes sunt qui ad hec predicta presentes fuerunt reverendus dominus Petrus, archiepiscopus Terracone, et honorabilis Berengarius de Bardaxino, consiliariis domini regis predicti, et alii in copia satis grandi).²⁰⁶

1417, juliol 6. Monestir de Predicadors.

Reunió de certs membres de les Corts i proposta de Guillem Saera, diputat del General, que s'elegisquen apuntadors per decidir la qüestió dels diners gastats en els parlaments fets per resoldre la successió del rei Martí, i substituïts per cobrir les vacants de la Diputació del General.

Postmodum, die martis que computabatur VI^a mensis iulii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, pulsato cimbalo iamdicto, fuerunt congregati, de mane, nonnulli dictorum brachiorum quibus presentibus et existentibus in dicto capitulo ubi curia celebratur [et] venerabilis Guillermus Çaera, unus ex deputatis Generalis regni Valencie, proposuit inter alia duo:

Primo videlicet, facta tangencia restitutionem peccuniarum exactarum per nobilem Guillermum de Bellera et nonnullos alios, de quibus factis tangebatur in quadam supplicacione concordata per tria brachia in alia curia celebrata per illustrissimum dominum regem Ferdinandum, memorie recolende, regnicolis regni

¶²⁰³ Al marge: *Suplicació del bras real ab la qual protesta contra una donació que's deya que lo rey avia fet de la vyla de Llyria a don Diego de Sandoval, adelantado de Castilla.* ¶²⁰⁴ El text entre parèntesis pro-

cedeix de Q. ¶²⁰⁵ Al marge: *Que sonàs cada dia la campana per a que's congregàs la cort.* ¶²⁰⁶ Malgrat que al manuscrit B no li falta ací cap foli, no registra les sessions dels dies 6 i 7 de juliol.

Valencie contentaque in processu brachii regalis sub kalendario de VI^a mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o quintodecimo, de quaquidem suplicatione fuit facta mencio specialis.

Etiam et secundo proposuit quod ex eo quod aliqua officia vocabant in officio generalitatis ut deputatus unus et clavarius et alia officia. Ideo notificavit dictis brachiis ut deliberarent et consulerent quid in per ipsum propositis fiendam non obstante ipsi deputati haberent potestatem eligendi et dicta officia dandi quibus factis recesserunt a curia.

1417, juliol 6. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i acord per elegir apuntadors per resoldre les qüestions plantejades per Guillem Saera.

Postmodum, dicta die martis, post prandium, pulsato cimbalo,²⁰⁷ fuerunt ¶^{52v} congregata dicta tria brachia in dicto monasterio et fuerunt in concordia ut certe eligerentur persone ad tractandum et executandum contenta in dicta scedula tangencia recuperacionem dictarum pecuniarum et alia in ibidem apposita, necnon dimiserunt et comiserunt concienciis dictorum diputatorum ponendi et eligendi officia vacancia in dicta Diputacione.

1417, juliol 7. Monestir de Predicadors.

Reunió per separat dels tres braços i acord per elegir examinadors dels greuges.

Consecutive autem, die mercurii, ante prandium, que computabatur VII^a mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, pulsato campana sive cimbalo²⁰⁸ predicto, dicta tria brachia venerunt ad monasterium ubi curia fuerat continuata, et factis inter se divisim pluribus parlamentis super ordinandis tractatoribus curie ac eligendis personis pro colligendis et apuntandis et ordinandis gravaminibus offerendis in curia domino regi predicto, ac super facto dictorum peccuniarum dicti Generalis de quo supra proxime fit mencio expressa, tamen nil tunc concluderunt sed conclusionem dictorum trium negociorum ad post prandium dicte diey in dicto loco dilatarunt sive prorogarunt, quo facto a dicto monasterio dicta tria brachia recesserunt.

¶²⁰⁷ A cimbulo.

¶²⁰⁸ A cimbulo.

3.3

ELECCIÓN D'EXAMINADORES DELS GREUGES

1417, juliol 7. Monestir de Predicadors.

Acord dels braços, prèvia reunió per separat, per elegir quatre examinadors per cada braç per estudiar els greuges i altres assumptes de la cort. Elecció de Bernat Abrí, doctor en lleis, com a advocat del braç reial.

Preterea, dicta die mercurii, post prandium, que computabatur VII^a mensis iulii anno predicto, in prefato monasterio, cimbalo vel campana primitus pulsata, congregata fuerunt brachia supradicta et divisim, habitis nonnullis parlamentis super dictis tribus brachiis negociis aut eorum materiam tangentibus tria brachia, venerunt super predictis in concordiam sequentem, videlicet: quod IIII^{OR} persone pro quolibet brachio eligerentur ad videndum, examinandum, ordinandum, communicandum et rominandum gravamina, etiam antequam coram domino rege in curia proponerentur, cum quibus personis quatuor de quolibet brachio essent quos vellent advocati cuiuslibet brachii.

Etiam concordarunt quod quatuor persone de quolibet brachio eligerentur ^{||}⁵³ ad contractandum negocia tangencia restitutionem peccuniarum et solucionem expensarum factarum circa investigacionem successionis regale, quibus habita est mencio in dicta scedula superius descripta et iam (a)cordata in curia domini regis Ferdinandi et contenta in processu brachii regalis sub dicto kalendario de sexta mensis iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XV°.

Etiam concordarunt quod denegaretur sive dilataretur eligere tractores curie donech gravamina per dicta tria brachia essent domino regi oblata et fuissent tam pro parte dictorum trium brachiorum electi examinadores ad dicta gravamina apuntanda et examinanda, comuniter et singulariter, per quodlibet brachium per eosdem examinadores, prout factum fuerit in aliis curiis domini regis Martini et domini regis Ferdinandi, quibus secutis recesserunt a dicto monasterio.

Nomina vero illorum qui fuerunt electi ad dicta gravamina apuntanda et colligenda inter dicta brachia et etiam cum examinadoribus eligendis pro parte domini regis, et que sunt proponenda in curia coram domino rege comuniter aut divisim ultra advocatos dictorum trium brachiorum sunt hec:

Pro brachio ecclesiastico

Lo bisbe de València o per ell micer Johan Gastó son procurador; lo mestre de Muntesa; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de la Seu de València; lo claver de Muntesa, procurador del comanador de Muntalbà.

Pro militibus et generosis

Mossèn Francesch de Vilanova; mossèn Eximén Pérez de Calatayú; mossèn Jacme d'Artés; mossèn Johan de Vallterra. ¶^{53v}

Pro brachio regali

Micer Guillem Çuera; micer Johan Ferrando; micer Johan Palma; micer Francesch Feliu.

Et persone de brachio regali iamdicto posse dederunt et tribuerunt predictis suis electis et pro parte eorum nominatis concordandi gravamina cum dictis duobus aliis brachiis comunia inter dicta tria brachia et ipsa examinandi posse cum examinadoribus eligendis per dominum regem. Ita tamen quod predicta omnia ac[t]ite conclusionem et decisionem habeant referre dicto brachio regali, et si eisdem brachio fuerint bene visa, illa cum aliis predictis, tam de duobus aliis brachiis quam per dominum regem eligendis concordaret examinare et dicidire.

Et pro parte iamdicti brachii regalis fuit constitutus in advocatus eiusdem brachii honorabilis Bernardus Abrí, legum doctor.

1417, juliol 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter autem, die iovis predicta intitulata VIII^a dicti et presentis mensis iulii, in capitulo monasterii fratrum Predicatorum iamdicto fuerunt congregati, ante prandium, hii videlicet qui secuntur:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus Romeus de Corbaria, magister milicie Beate Marie de Muntesa; Egidius Sánchez Monyoz, procurator domini episcopi Dertusensis; reverendus frater Petrus, abbas Vallisdigne; reverendus frater Almaricus, abbas Beati Bernardi; ¶⁵⁴ frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart, pro abbate²⁰⁹ monasterii Populeti; Petrus Vives, pro abbate monasterii de Benifaçano; religiosus frater Anthonius Tolosana, procurator comendatoris Montisalbani, ordinis Sancti Iacobi de Spaça; Iacobus Roca, predictus, procurator preceptorum de Bexix, ordinis Calatrave, et de Fradell, ordinis Sancti Iacobi antedicti.

¶²⁰⁹ A abbati.

Pro brachio militari²¹⁰ ¶⁵⁵

Pro brachio regali

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, Valencie syndici; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole et tanquam substitutus a Petro Burgunyó, sindaco d'Alacant; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, syndici ville Lirie; Sanccius Domínguez, syndicus ville Altipontis; Iacobus Olzina, syndicus ville d'Ontinyén; Franciscus Navarro, syndicus ville Cullarie;²¹¹ Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville de Sexona. ¶^{55v}

Et omnibus predictis stantibus, ubi et prout dictum est, congregatis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, ibidem presencialiter existens, dixit quod ipse in persona, loco ac nomine dicti domini regis continuabat et continuavit curiam pretactam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

E los dits tres braços, és a saber eclesiàstich, militar e de les (ciutats e) viles reals, protesten que per la continuació de cort feta per vós, honorable vicecanceller del senyor rey, en la jornada present no sia fet o engendrat prejuhí alcú als furs, privilegis e libertats del dit regne de València ne a dret alcú pertanyent als dits braços o qualsevol d'aquells, axí en general com en particular, com la dita continuació de cort entenen que deja fer lo senyor rey personalment e no vicecanceller o regent cancelleria, requirent *de premissis* carta pública.

(Et posita et oblata scedula antedicta dictus honorabilis vicecancellarius dixit quod denegabat fieri instrumentum publicum pro parte dicte curie fieri requisitum.

Presentes fuerunt testes ad predicta venerabiles Berengarius Spigoler, scriptor domini regis predicti, Franciscus Scolà et Franciscus Ferri, notarii, et alii in mutitudine satis ampla).

¶ ²¹⁰ A *militarii*. Espai en blanc, equivalent a dos terços de pàgina, destinat a anotar poste-

riorment els assistents del braç militar. ¶ ²¹¹ A *d'Ontinyén*.

1417, juliol 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels examinadors elegits pels braços per estudiar els greuges i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die iovis, post prandium, predicti apuntatores et examinatores electi per dicta tria brachia, volentes onus et posse eisdem atributum execucioni deducere, convenerunt et congregati fuerunt in quadam camera dicti monasterii, qui fuerunt sequentes:

Pro Ecclesia

Reverendus dominus magister Muntésie; Iohannes Gastó, procurator reverendi domini episcopi Valencie; frater Antonius Tolosana, procurator comendatoris Montisalbani; Raymundus de Centillis, procurator capituli sedis Valencie; Petrus Català, advocatus. ¶⁵⁶

Pro brachio militari

Nobilis Franciscus de Vilanova; nobilis Eximinus Petri de Calatayú; honorabilis Iacobus d'Artés; honorabilis Iohannes de Vallterra; Franciscus Blanch, advocatus.

Pro brachio regali

Guillermus Çaera; Iohannes Ferrando; Iohannes Palma; Franciscus Feliu; Bernardus Abrí, advocatus.

Et omnibus predictis, ubi et prout dictum est congregatis, aliqua comunia inter dicta tria brachia gravamina per eos fuerunt examinata et rominata. Quibus gestis, scilicet, continuacionem, rominacionem et examen aliquorum comunium restantium gravaminum ad crastinam diem, post prandium, omnes predicti remiserunt et prorogarunt et a dicto monasterio recesserunt.

1417, juliol 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde, die veneris intitulata VIII^a 212 mensis iulii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existente iamdicto honorabili Iohanne de Funes, vicecancellario iamdicti domini regis, in capitulo predicto, congregata fuerunt tria brachia iamdicte curie [et] pro brachio regali quorum fuerunt sequentes videlicet: ¶^{56v}

¶²¹² A VIII^a.

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis [et] Iohannes Ferrando, syndici civitatis Valencie; Bartholomeus Rovira [et] Iohannes Palma, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole et pro villa d'Alacant; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, syndici ville Lirie; Sanccius Domínguez, syndicus ville d'Alpont; Iacobus Olzina, syndicus ville d'Ontinyén; Franciscus Navarro, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville de Sexona.

Precontentus honorabilis vicecancellarius iamdictam continuavit curiam ad crastinam diem sabbati.

Et omnes de curia protestati fuerunt in forma solita.

1417, juliol 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels examinadors dels greuges i acord de les Corts generals per elegir sis tractadors per cada braç.

Dicta vero die veneris, post prandium, intitulata VIII^a mensis iulii ^{||}⁵⁷ anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, pulsato dicto cimbalo,²¹³ rominatores et examinatores dictorum gravaminum comunium superius electi in iamdicta congregati plura ordinarunt et rominarunt gravamina inter dicta brachia comunia.

Et ilico, in dicto capitulo dicta curia fuit congregata que concordanter promisit et ordinavit ad preces brachii militaris quod sex pro quolibet brachio eligerunt persone ad tractandum de negociis tangentibus restitutionem pecuniarum et solucionem expensarum factarum circa investigacionem successionis regni de quibus negociis iam supra habita est mencio, non obstante per dicta tria brachia fuisset provissum quod dicte persone eligende essent III^{or} pro quolibet brachio.

1417, juliol 10. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 12 de juliol.

Adveniente die sabati, intitulata decima mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, iamdicta tria brachia fuerunt congregata, de mane, in capitulo iamdicto, et honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdicti domini regis, loco et nomine iamdicti domini regis, continuavit iamdictam ad diem lune venturam de proximo, in iamdicto loco cele[b]randam.

¶ ²¹³ A cimbulo.

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

Nomina vero illorum qui fuerunt in curiam iamdictam pro brachio regali sunt que secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici Valencie; ¶^{57v} Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole et tanquam procurator substitutus a Petro Burgunyó, syndico ville Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, syndici ville Lirie; Sanccius Domínguez, syndicus ville d'Alpont; Franciscus Navarro, syndicus ville Cullarie; Iacobus Olzina, syndicus ville d'Ontinyén; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, juliol 12. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Preterea vero, dicta die lune, ante prandium, que intitulum XII^a dicti et presentis mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, iamdictis tribus brachiis stantibus congregatis in prefato capitulo monasterii fratrum Predicatorum civitatis prenarrate, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, loco, nomine, in persona ac vice dicti domini regis, continuavit curiam iamdictam ad crastinam diem martis, in eodem loco celebrandam. ¶⁵⁸

Et pro brachio universitatum, civitatum et villarum regalium in dicta interfuerunt²¹⁴ curia hii qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici civitatis Xative; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole et pro villa d'Alacant; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, syndici ville Lirie; Sanccius Domínguez, syndicus ville d'Alpont; Franciscus Navarro [et] Iohannes Bovi, syndicus ville Cullarie; Iacobus Olzina, syndicus

¶²¹⁴ A interesserunt.

ville d'Ontinyén; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; ¶^{58v} Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, juliol 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die martis superius assignata, ante prandium, intitulata XIII^a dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, congregata dicta curia in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, in persona, loco, vice ac nomine eiusdem, continuavit iamdictam curiam ad diem crastinam, in eodem loco celebrandam.

Et omnes de curia steterunt in protestacionibus per dictam curiam fieri asuetis.

Nomina vero illorum qui fuerunt in dicta curia pro brachio regali sunt hec:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, [sindici civitatis Valencie]; Petrus Feliu [et] Petrus Biches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; ¶⁵⁹ Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole et pro villa d'Alacant; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus Villeregalis; Sanccius Domínguez, syndicus ville Altipontis; Iacobus Olzina, syndicus ville predictae d'Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, juliol 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels síndics de les ciutats i viles reials per a pregar al rei que els síndics de Llíria siguen admesos en les presents Corts.

Post prandium vero, dicta die martis XIII^a dicti mensis iulii intitulata, ajustats los síndichs de les ciutats e viles real[s] dessus mencionats en lo dit monestir, ço és, en una cel·la o cambra del religiós frare [Johan Lombart], e aquí fon deduhit per alguns dels dits síndichs que com se digués que en lo procés de la dita cort, del qual és escrivà lo prothonotari del senyor rey, en les continuacions e comparacions de la dita cort no fossen scrits e annotats los síndichs de la vila de Llíria, los quals en cascunes continuacions de la dita cort eren estats presents ensemps ab los altres síndichs de les dites ciutats e viles reals que allí eren, la qual cosa era molt prejudicial

a la dita vila e al dit braç real, per tal fon provehit que fos soplicat al dit senyor que ¶^{59v} fos sa mercè voler admetre los síndichs de la dita vila de Liria en la dita cort e fer e manar aquells ésser fets e continuats, ensemps ab los altres síndichs del dit braç real, en lo procés del dit prothonotari de la dita cort.

Encara volch e provehí lo dit braç que jatsia molts dels síndichs de les dites viles reals haguessen special manament dels consells de lurs viles que tro a tant la dita vila de Liria fos²¹⁵ convocada a les dites corts e la que's diu donació de la dita vila per lo senyor rey a mossèn Diago de Sentdoval, adelantat major de Castella, fos revocada, no procehissen ne enantassen en alguns [actes] de la dita cort, [e] les dites coses no contrastant, los dits síndichs hagueren per bo que per lo bé avenir de la dita cort e per ço que aquella pusca venir a breu e bon finament e conclusió, la qual cosa seria e és molt necessària a tot lo dit regne e specialment a les dites ciutats e viles reals, majorment puix lo senyor rey e son consell se era profert que lo dit senyor revocaria e anul·laria la dita donació en lo finament de la dita cort segons que mils se poria dir e scriure a profit de la dita vila e del braç real, per ço que [per] lo dit braç la dita cort no fos rompuda, e hoit lo honorable micer Blay de Campmanys, advocat de la dita vila de Liria, e de consell d'aquell volguerem e provehiren que alguns dels dits síndichs [anaren] a soplicar lo dit senyor de part del dit braç, dients a aquell que fos sa mercè voler prometre e fer segur lo dit braç que la dita cort venint a conclusió e fi que ell revocaria la dita donació, e que entretant [per] lo dit senyor ne per lo dit que's diu donatari ni neguna altra persona ¶⁶⁰ no serà enantat ne procehit en alcuna manera contra la dita vila per causa o raó de la dita que's diu donació, e que en la dita forma lo dit braç passaria e enantaria als actes de la dita cort.

E de continent se partiren de la dita cambra o cel·la los honorables micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, micer Johan Palma, micer Francesch Feliu e los síndichs de la dita vila de Liria, los quals per lo dit braç fon provehit que y anassen e anaren al dit senyor rey, lo qual era dins lo dit monastir en lo refector o menjador, en lo qual a present se acostuma tenir la audiència del dit senyor, los quals anats e plegats al dit senyor e explicades per aquells les coses dessus recitades, a poch instant, tornants aquells a la dita cel·la o cambra en lo dormitori del dit monestir, trobaren los altres síndichs de les dites universitats e viles reals als quals dixerem que'ls havia respost en efecte que ell volia que los dits síndichs de Liria fossen admeses en la dita cort e scrits en lo procés del seu prothonotari. E, si les dites corts se finassen, que ell se hauria en tal manera vers la dita vila e lo dit braç que aquells se'n tendrien ben per contents e que la dita vila entretant no li calia haver temor de res, e feta la dita relació encontinent anaren-se'n del dit monestir.

¶ ²¹⁵ A fon.

1417, juliol 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero, die mercurii intitulata XIII^a mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existente ¶^{60v} congregata curia iamdicta in capitulo precontento, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, loco, vice et nomine iamdicti domini regis, continuavit curiam precontentam ad diem crastinam, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Pro brachio regali cuiusquidem curie fuerunt in eadem curia hii qui secuntur:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole et pro villa de Alacant; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, Petrus Comes [et] Guillelmus Pasqual, sindici ville Lirie; ¶⁶¹ Sanccius Domínguez, syndicus ville Altipontis; Iacobus Olzina, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville de Sexona.

Quaquidem continuacione facta, iamdictus honorabilis vicecancellarius dixit et iussit venerabili et discreto Francisco d'Arinyo, notario regenti processum iamdicte curie pro honorabili Petro Ram, prothonotario iamdicti domini regis, quod in continuacionibus iamdicte curie tam preteritis, presenti quam futuris, illos scriberet et annotare[t] in dicto processu syndicos ville Lirie, qui et prout in dictis continuacionibus et congregacionibus ac comparacionibus curie prefixe fuerunt, sunt et erunt presentes.²¹⁶

3.4

ELECCIÓ DE TRACTADORS DELS BRAÇ REIAL

1417, juliol 14. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial i elecció de sis tractadors per estudiar la qüestió de les despeses de la investigació de la successió del regne i altres assumptes de les Corts.

Post prandium vero, iamdicta die mercurii intitulata XIII^a dicti mensis iulii, fon congregat e ajustat lo dit braç real en la dita cel·la del dit religiós frare [Johan

¶²¹⁶ Al marge: *Mana lo rey que fossen continuats en los libres de la cort los síndichs de la vila de L'ýria.*

Lombart], e per los síndichs del dit braç, haüts alguns parlaments entre aquells, fon feta elecció de sis persones a tractar, ensemps ab les altres sis de cascun dels altres II braços —eclesiàstich e militar—, de les pecúnies e despeses fetes per causa de la investigació de la successió del regne, segons que ja dessús n'és feta menció. E com per lo braç militar fos dit que era lur entenció que les dites sis persones de cascun braç per la dita causa elegidores no deguessen ¶^{61v} haver algun salari dels treballs e entreveniment que devien fer en les dites coses, e haüt entre los dessús dits síndichs parlament sobre lo dit fet, concordantment volguerren e provehiren que per ço que les coses dessús contengudes eren affanyoses e de gran càrrech e com en los fets de comú ab salaris los que y entrevenen comunament dificilment vullen fer los dits fets e que molt menys és creedor que sense salaris les dites sis persones de cascun braç se haurien en los dits fets ab la diligència que's pertany, per tal ordenaren e provehiren que les dites sis persones de cascun braç haguessen e deguessen haver salari per los dits fets e acordaren que tal resposta fos donada als braços eclesiàstich e militar de e sobre lo dit fet.

Nomina vero superius electorum VI personarum
pro dicto brachio [regali] sunt hec:

Petrus Bou, Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada, Valencie sindici; Petrus Feliu, Xative; Bartholomeus Rovira, Morelle; Ginisius Silvestre, Oriole.

1417, juliol 15. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem die iovis XV^a 217 mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, in capitulo existentibus congregatis prefixis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdicti domini regis, loco, vice, nomine ac in perso-¶⁶²na eiusdem domini, continuavit curiam prefatam ad diem veneris crastinam intitulandam XVI^a dicti et presentis mensis iulii.

Et dicta curia protestata fuit in forma solita.

Et in curia iamdicta pro dicto interfuerunt²¹⁸ ac congregate fuerunt brachio regali persone sequentes:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, sindicus ville Oriole; Franciscus Feliu, sindicus ville d'Alacant;

¶²¹⁷ A XIII^a. ¶²¹⁸ A interesserunt.

Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Petrus Comes [et] Guillelmus Pasqual, syndici ville Lirie; ¶^{62v} Iacobus Olzina, syndicus ville d'Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, juliol 15. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços per separat i acord sobre el salari o remuneració dels tractadors.

Dicta vero die iovis, post prandium, intitulata XV^a iulii, dicta tria brachia convenerunt in monasterio iamdicto et divisim per capellas et cellas sive cameras eiusdem monasterii, habitis aliquibus parlamentis, cum hodie, de mane, inter dicta tria brachia fuisset disceptatio si illud quod VI persone de quolibet brachio supracontente que debent tractare de peccuniis sive expensis factis pro investigatione successionis regni, ut dictum est, fuerit sive erit salarium aut remuneració. Ideo, divisim, concordarunt et ordinarunt quod illud sit remuneratio, hoc itaque declaratum quod dicte persone equaliter habeant remunerari,²¹⁹ non facta diferencia de stamento ac condicione quarumvis dictarum personarum ad alteras vel alteras illarum.

1417, juliol 16. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero die veneris, post prandium, intitulata XVI^a dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, ad quam fuit curia predicta continuata, existentibus congregatis in sepedicto capitulo dictis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, in persona, loco ac nomine eius domini, predictam continuavit curiam ad crastinam diem sabati, in eodem loco celebrandam.

Et omnes de curia protestati fuerunt ut supra. ¶⁶³

Et in [dicta] curia fuerunt pro brachio civitatum et villarum regalium hii videlicet qui secuntur:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çuera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire;

¶ ²¹⁹ La frase està corrompuda a l'original:

«sit renutiatio, hoc itaque declaratum quod dicte persone equaliter habebant renuntuarii...».

Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Petrus Comes [et] Guillermus Pasqual, syndici ville Lirie; Iacobus Olzina, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville de Saxone. ¶^{63v}

1417, juliol 17. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 20 de juliol.

Adveniente autem die sabati predicta intitulata XVII^a mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existentibus congregatis in predicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie tribus brachiis dicte curie, honorabilis vicecancellarius continuavit eandem curiam ad diem martis venturam de proximo intitulandam XX^a dies predicti et de presentis mensis iulii, continuandam in eodem loco.

Et dicta curia fuit protestata ut supra.

Nomina vero illorum qui in dicta interfuerunt²²⁰ curia pro dicto brachio sunt hec:

Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Bartholomeus Rovira, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; ¶⁶⁴ Petrus Comes [et] Iacobus Gaçol, syndici ville Lirie; Sancius Domínguez, syndicus ville de Alpont; Iacobus Olzina, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, juliol 20. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero, die martis intitulata XX^a mensis iulii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ad quam dicta curia fuit continuata, predictus honorabilis

¶²²⁰ A interesserunt.

Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, in presencia tocius curie predictae in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum congregatae, continuavit eandem curiam ad crastinam diem mercurii.

Et dicta curia protestata fuit predictis non consentire, immo eis dicentivit ut supra.

Et fuerunt in dicta curia pro brachio regali hii videlicet qui secuntur:

Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici Valencie; ¶^{64v} Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Petrus Comes [et] Iacobus Gaçol, syndici ville Lirie; Garcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; Iacobus Olzina [et] Fulco de Montferrer, syndici ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville de Saxone.

1417, juliol 21. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 23 de juliol.

De[inde] vero, die mercurii iamdicta intitulata XXI^a mensis²²¹ iulii anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVII^o, existentibus congregatis tribus brachiis regni Valencie, scilicet, ecclesiastico, militarii et regali, in capitulo predicti monasterii fratrum Predicatorum dicte civitatis Valencie, precontentus honorabilis Iohannes de Funes, vice-¶⁶⁵cancellarius dicti domini regis, continuavit curiam predictam ad diem veneris venturam de proximo intitulandam XXIII^a dicti et presentis mensis iulii, continuandam in eodem loco.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacionibus prelibatis.

Et convenerunt in dicta pro dicto brachio regali hii qui secuntur:

Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu, syndicus civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus

¶²²¹ A die.

Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villere-gali; Petrus Comes, syndicus ville Lirie; Fulco de Montferrer, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; ¶^{65v} Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, juliol 21. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals i proposició pels consellers reials de concedir una subvenció en diners al rei per atendre la seua casa.

Quaquidem die mercurii, post prandium, intitulata XXI^a iulii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, tribus brachiis predictis existentibus congregatis in capitulo iamdicti monasterii, per reverendum dominum [Petrum], archiepiscopum Tarraconensis, et nobilem [Gueraldum Alamanni] de Cervilione, gubernatorem Cathalonie, et honorabilem et prudentem Berengarium de Bardaxí, et alios iamdicti domini regis consiliarios, fuit dictis brachiis propositum de parte domini regis quod cum ipse dominus rex fuisset positus in necessitate et non haberet pecuniam cum qua se, dominam reginam, eius consortem, et domum suam posset providere, ideo ipsa de parte ipsius rogabat curiam iamdictam quatenus ipsa curia succurreret predicto domino de aliqua pecunie quantitate.

Et incontinenti, egregius dominus Iohannes de Aragonia, ipsius domini regis frater carissimus, nomine et parte dicte curie venerit²²² et dixit quod dicta curia delliberaret, et facta de et super predictis delliberacione, rederetur responssum dicto domino et seu eius consilio.

1417, juliol 23. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Et adveniente autem die veneris, ante prandium, intitulata XXIII^a mensis iulii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ad quam dicta curia fuit continuata, congregata curia predicta in precontento capitulo, dictus honorabilis Iohannes de Funnes, vicecancellarius dicti domini regis, loco et nomine eiusdem domini, continuavit cu-¶⁶⁶riam antedictam ad crastinam diem sabbati,²²³ in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit se predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

Et fuerunt in curia prefixa pro brachio regali hec que secuntur persone:

¶²²² A vendidit. ¶²²³ A sabbato.

Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, syndici ville Lirie; Guarcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; Fulco de Montferrer, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, syndicus villarum d'Ademuç et de Biar; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone. ¶^{66v}

1417, juliol 23. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals per tractar la petició del rei de subvenció a compte del donatiu de les Corts.

Dicta vero die veneris, post prandium, intitulata XXIII^a dicti et presentis mensis iulii, dicta curia fuit in predicto capitulo congregata, et habitis inter dicta tria brachia per se singulariter et distincte acordio et deliberacione super proposicione facta per dictum dominum archiepiscopum Tarraconensis et alios precontentos de comodato ac subvencione rogatis et requisitis fieri dicto domino regi, dicta curia provisit et ordinavit quod, ipso domino rege providente ac reducete ad iusticiam gravamina inita ac facta dum dicta curia celebrabatur per eundem dominum et etiam dicto domino faciente quod supersederetur in aut super factis fiscalibus dicti domini durante celebracione eiusdem curie, quod tali casu certa quantitas de pecunia Generalis dicti regni comodaretur eidem domino regi quam ipse teneatur admitere in compotum in donativo fiendo sibi, eo finiente curiam predictam.

1417, juliol 24. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 26 de juliol.

Adveniente autem dicta die sabati, ante prandium, que intitulatur XXIII^a dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, congregata in dicta curia in capitulo predicto, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam,²²⁴ loco, vice et nomine eiusdem domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lunem venturam de proximo, intitulandam XXVI^a dicti et presentis mensis iulii, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, non consenciens predictis, protestata fuit ut supra.

¶²²⁴ Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam]
A Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdicti domini regis.

In quaquidem curia pro eiusdem fuerunt brachio regali persone que secuntur: ¶⁶⁷

Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol [et] Petrus Comes, syndici ville Lirie; Guarcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; Fulco de Montferrer, syndicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, syndicus villarum d'Ademuç et de Biar; Matheus Blanch, syndicus ville de Saxone.

1417, juliol 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die lune, ante prandium, pulsato cimbalo²²⁵ predicto, intitulata XXVI^a dicti mensis iulii anno a Nativitate ¶^{67v} Domini millesimo CCCC^o XVII°, existentibus congregatis tribus brachiis predictæ curie in dicto capitulo, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis,²²⁶ continuavit curiam precontentam ad crastinam diem martis,²²⁷ in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis se non consentire, immo protestata fuit [ut] supra.

Et in dicta interfuerunt²²⁸ curia pro dicto brachio regali hii qui secuntur:

Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; ¶⁶⁸ Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Garcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; Fulco de Montferrer, syndicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

¶²²⁵ A *cimbulo*. ¶²²⁶ *Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis* B *Iaufridus de Ortigiis,*

regens cancelleriam memoratam. ¶²²⁷ A *lune*. ¶²²⁸ A *interessent.*

1417, juliol 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços per separat i acord de donar al rei una subvenció de 3.000 florins, amb certes condicions, a càrrec del donatiu, i elecció d'una comissió per explicar-les al monarca.

Et eadem die lune, post prandium, intitulata XXVI^a dicti mensis iulii, ad dictum monasterium, pulsato cimbalo²²⁹ precontento, pervenerunt dicta tria brachia que, divisim et distincte per capellas et cameras eiusdem monasterii, habitis aliquibus parlamentis, per nuncios ab uno brachio ad alterum adinvicem et vicisim missis, deliberarunt, proviserunt et concordarunt quod dicto domino regi subveniretur de tribus mille florenis legis Aragonie de peccuniis Generalis dicti regni, eos admittendo et recipiendo in comptum dictum dominum regem in donativo fiendo eidem ipso finiente curiam predictam, ut dictum est. Hoc tamen ita declarato quod ipse dominus rex ut supra gravamina inita, dum prefixa per eum celebratur curia, reducat et super ea provideat de ac prout pertinet de iusticia, et etiam quod ipse dominus super factis fiscalibus eiusdem durante celebratione prefixe curie totaliter supersedeat. Et voluerunt iamdicta brachia quod non daretur responsum dicto domino regi de proferta ac subvencione iamdicta donech dictus dominus predicta faceret et completeret. Et concordarunt etiam ipsa brachia quod de eorum quolibet brachio quatuor eligerentur persone que, cum dicto domino rege vel eius consilio seu consiliariis, tractare[n]tur et comunicare[n]tur qualiter et sub quibus modo et forma dicta gravamina ad iusticiam debent reduci, et super dictis factis fiscalibus debet supersederi per eundem dominum. Et sunt sequentes, videlicet: ¶^{68v}

Pro brachio ecclesiastico

Iohannes Gastó, canonicus sedis Valencie; frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntésie; Petrus Català, decretorum doctor, et Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatis Vallisdigne.

Pro brachio militari²³⁰

Petrus de Centillis [et] Berengarius de Vilaragut, nobiles; Petrus Pardo [et] Bernardus de Vilarig, milites.

Pro brachio regali

Guillermus Çaera [et] Iohannes Ferrando, Valencie, Petrus Feliu, Xative, [et] Iohannes de Calaceyt, Villeragalis, sindici.

¶²²⁹ A cimbulo. ¶²³⁰ A militarii.

1417, juliol 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Subsequenter autem die martis, ante prandium, intitulata XXVII^a dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, ad quam diem curia predicta fuerat continuata, in capitulo iamdicti monasterii preexistente congregata curia pretacta, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, celebrandam in eodem loco. ¶⁶⁹

Et dicta curia dixit predictis non assentire, imo protestata fuit ut supra.

Et in ipsa interfuerunt²³¹ curia pro dicto brachio regali hii qui secuntur:

Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Bitxes [et] Petrus Feliu, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Montanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Garcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; Folch de Montferrer, syndicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç; Matheus Blanc, syndicus ville Saxone.

1417, juliol 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i deliberació per separat sobre les condicions per a fer el donatiu al rei i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem die mercurii iamdicta, ante prandium, intitulata ¶^{69v} XXVIII^a mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o decimoseptimo, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius prefixi domini regis, existentibus congregatis dictis tribus brachiis in capitulo predicto, continuavit ipsam curiam ad crastinam diem iovis, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non consentire quare protestata fuit ut supra.

In quaquidem curia fuerunt pro brachio universitatum, civitatum et villarum regalium hii videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie;

¶²³¹ A interesserunt.

Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; ¶⁷⁰ Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Folch de Monferrer [et] Franciscus Cirera, syndici ville d'Ontinyén; Guillermus Cerdà, notarius, vicinus et syndicus ville de Bocayrén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

Confestim vero, facta continuacione curie antedecte, per dictos duodecim, scilicet quatuor de quolibet brachio superius electos ad comunicandum et tractandum cum dicto domino rege vel eius consilio sub quibus modo, via et forma gravamine inita durante curie predictae celebracione reduci debent ad iusticiam et qualiter factis fiscalibus eiusdem domini debet supersederi, fuit facta relatio ipsius pro brachiis distincte et separatim quod ipsi tractarunt et comunicarunt cum ipsis consiliariis domini regis de dictis negociis, et finaliter eis fuerat responsum quod quoad dicta ipse dominus volebat eique placebat quod ipsa gravamina redderentur ad bonum et debitum statum. Et de facto, dictus dominus promiserat quod precontenti eius consilarii et honorabilis Guillermus Çuera et Petrus Català tractarent de modo providendi super ipsis gravaminibus, et quoad facta fiscalia ipsius domini dictus dominus voluit quod super illis que fuerunt et instari debent ad finem compositionum peccuniarum, volebat et providebat quod supersederetur hinc per totum mensem augusti futurum de proximo. Super illis tamen factis fiscalibus debet sequi mors corporalis aut mutilacio membrorum, quod nullatenus super-¶^{70v}sedere intendebat nec volebat. Quaquidem relacione distincte, ut dictum est facta, dicta brachia voluerunt et concordarunt quod dicti tres mille floreni ut dictum est comodarentur ipsi domino regi, tamen retinuerunt acordium sub quibusmodo et forma debent sibi comodari.

1417, juliol 29. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Deinde vero die iovis, ante prandium, intitulata XXVIII^a ²³² dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCCV^o XVII°, pulsato cimbalo²³³ precontento, in dicto capitulo pervenerunt et congregata fuerunt iamdicta tria brachia, quibus sic congregatis stantibus, honorabilis laufridus de Ortigiis, regens cancelleriam domini

¶ ²³² A XXVIII^a. ¶ ²³³ A cimbulo.

regis, loco, in persona et nomine eiusdem domini, continuavit iamdictam curiam ad post prandium dicti et presentis diey.

Et dicta curia, non assentiens predictis, fuit protestata ut supra.

Et in ipsa interfuerunt²³⁴ curia pro eiusdem brachio regali persone quorum nomina sunt hec:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, syndici civitatis Valencie; ¶⁷¹ Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; magister Franciscus Palau, fisicus, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Iohannes Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç; Guillermus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén.

1417, juliol 29. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium vero, dicta die iovis intitulata XXVIII^a 235 die mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, dictis tribus brachiis congregatis in dicto capitulo, precontentus honorabilis Iohanne[s] de Funes, vicecancellarius eiusdem domini, continuavit dictam curiam ad crastinam diem veneris, celebrandam in eodem loco, ante prandium.

Quaquidem curia protestata fuit ut supra.

1417, juliol 30. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i nomenament d'un assistent a Joan Mercader, batle general, i als seus lloctinents, i presentació dels greuges comuns.

Deinde vero die veneris, ante prandium, intitulata XXX^a dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existente domino rege predicto in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum ¶^{71v} eiusdem civitatis Valencie, sedenteque in suo regali solito, ut moris est, ad dictam curiam convenerunt et congregati fuerunt hii videlicet qui secuntur:

¶²³⁴ A interesserunt. ¶²³⁵ A XXVIII^d.

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus Hugo, episcopus Valencie; reverendus frater Romeus²³⁶ de Corbaria, magister Muntésie; honorabilis Egidius Sánchez Munyoç, procurator episcopi Dertusensis; Raymundus de Centillis, pro capitulo sedis Valencie; reverendus frater Petrus, abbas monasterii Vallisdigne; Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatis monasterii Sancti Bernardi Valencie; frater Franciscus²³⁷ Çabater, maioralis de Quart, pro abbate monasterii Populeti; Petrus Vives, procurator abbatis monasterii de Benifaçano; frater Anthonius Tolosana, clavarius dicti ordinis Beate Marie Munthesie, procurator comendatoris Montisalbani; Iacobus Roca, presbiter, procurator comendatorum de Bexix et de Fradell; honorabilis Guillermus Strader, procurator monasterii Vallis Iesuchristi.

Pro brachio militari²³⁸

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius dominus Alfonsus, ducx Guandie; egregius Fredericus de Aragonia, comes de Luna precontentus; Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Petrus Centelles; Berengarius de Vilaragut; Olfus de Pròxida; ¶⁷² Iacobus Centelles; Galvanus de Villena; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça; Franciscus de Vilanova, maior; Petrus de Muncada; Petrus de Montagut; Eximinius Petri de Calatayú; Manuel Didaci; Eximinius Petri de Corella; Iohannes de Vilanova; Raymundus Boýll; Iacobus Scrivà; Iohannes de Pròxida; Iaufridus de Tous; Iohannes Castellà; Ludovicus de Vilanova; Franciscus de Bellví, nobiles. Iohannes de Vilarasa; Iohannes Fabra; Iohannes Gastó; Iohannes Martíneç d'Ezlava; Ludovicus Carbonell; Iohannes Rohiç de Moros; Berengarius Dalmacio; Bernardus Johan; Petrus Siscar; Nicholaus Jofre; Raymundus Gostantí; Manuel de Codinats; Petrus Pardo, per se et nobili Eximino Petri d'Arenós; Andreas Aguiló; Franciscus Marrades; Bernardus de Monsoriu; Petrus de Codinats; Corveranus d'Alet; Iacobus Jofre; Iohannes de Sentfeliu; Franciscus d'Esplugues; Galcerandus de Sentfeliu; Galcerandus de Castellví; Petrus Maresme; Iohannes de Castellví; Ludovicus de Castellví; Ludovicus de Vilarasa; Manuel Lançol; Guillermus Pujada; Alfonsus Çuàrez; Guillermus Crespí; Iohannes Castellvert; Berengarius de Montpalau; Petrus Mascó, milites; Manuel de Montagut; Petrus Çabata, syndicus; Gisbertus d'Olms; Ludovicus Aguiló; Iohannes Pardo; Iacobus de Romaní; Franciscus de Vilarasa, [domicelli]. ¶^{72v}

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, syndici civitatis

¶²³⁶ A *Anthonius*. ¶²³⁷ B *Iacobus*. ¶²³⁸ A *militarii*.

Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib [et d'Ademús]; Franciscus Cirera, syndicus ville d'Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

Et stantibus congregatis omnibus supradictis, dictus dominus Hugo, episcopus Valencie, nomine et pro parte, ut dixit, brachiorum ecclesiastici et universitatum, civitatum et villarum regalium dicti regni, obtulit et tradidit quedam gravamina et capitula comunia brachiis antedictis, supplicans, humiliter et devote, eidem domino regi, nomine ¶⁷³ brachiorum ipsorum quatenus super gravaminibus et capitulis antedictis dignaretur de remedio iusticie providere.

Tenor autem dictorum capitulorum et gravaminum sequitur in hunc modum:²³⁹

Lo senyor rey dona en assistent a micer Johan Mercader, batle, e lochtinents de aquell, ço és, [*en blanc*], enaxí que si lo dit batle e sos lochtinents procehiran sens consell del dit assistent e alcú dirà e al·legarà que lo dit micer Johan, batle, o lochtinents seus, usen contra ell de jurisdicció a ells atorgada e fan alguna cosa contra furs, privilegis e bons usos e fan procés o enantaments de fet, e encara se reté les retinences de alcaydies e batlies e aquell no vol pagar, en qualsevol dels dits cases los dits batle e lochtinent e lochtinents no enanten ne puxen [procehir] sens consell del dit assistent, ans tot ço que enantaran sens consell del dit assistent sia haüd per nul·le; dels quals negocis o fets algun altre official, universitat o persona no·s entameta ne·s pusca entametre tro a tant que·l dit batle, en la manera sobredita, haja declarat de la manera en lo procehiment en aquells.

E si lo dit batle, official, universitat e persona, pux la dita alegació serà feta, enantaran e procehiran contra la forma sobredita, axí matex aquells enantaments e procehiments sien nul·les, e aquells contra·ls quals los dits enantaments seran fets e·s faran no·n sien contenguts obehir a aquells en aquell acte o actes, e per no obehir no sien encorreguts en alguna pena. ¶^{73v}

E si lo dit micer Johan Mercader, batle o lochtinent seus, sens la forma dessus dita, puys ne sien requests, procehixen en alguna cosa a executar o a enantar, en los dits casos, ço que axí haurien enantat, en tal cas lo governador del regne de València o sos lochtinents, ab consell del dit assistent, prohibuhixquen e veden ab

¶²³⁹ En realitat els greuges comuns están registrats més endavant, en el punt 3.5.

remeys jurídichs *cum effectu* que·ls dits batle e lochtinents de aquell no faça o facen les dites execucions.²⁴⁰ E que açò faça lo governador e lochtinents sots pena de mil florins, aplicadora la mitat al senyor rey e l'altra mitat a la part a qui sia interès.

Ítem, que·ls damunt dits governador e batle e lochtinents lurs sien tenguts jurar que tendran e servaran los presents capítols e coses en aquells contengudes.

Ítem, que·l dit assistent haja a jurar en poder del senyor rey o del regent la cancelleria, present la cort, que bé e lealment se haurà en consellar lo dit micer Johan Mercader, batle e sos lochtinents, segons Déu e sa bona consciència.

Per les presents, emperò provisió e acte de cort²⁴¹ e coses en aquelles contengudes o alguna d'aquelles, vol e ordena lo senyor rey e hi consent expressament la dita cort²⁴² e tots los braços de aquella e singulars de aquells que no sia fet prejuhí als drets e preheminències del dit senyor rey, ne en res derogat al ofici de la batlia ne als drets de la dita cort, braços e singulars de aquella, ne pusquen les dites provisió o acte de cort ne degen ésser trets en exemple, consequència o probació o actoritat alguna ne *alia* en temps sdevenidor, romanent tan solament tant com lo dit micer Johan Mercader regirà la dita batlia en sa força e valor. ¶⁷⁴

3.5

GREUGES COMUNS DELS TRES BRAÇOS

(Capítols e greuges) comuns dels tres braços.

(In Dei nomine. Pateat universis quod cum in curia generali quam illustrissimus et potentissimus princeps et dominus Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, incolis regni Valencie, pro bono statu regni eiusdem et utilitatis eius rei publice incremento, celebrandam indixit et celebrare incepit in civitate Valencie die vicesima septima mensis aprilis preteriti proxime, fuissent dicto domino regi per curiam sive brachia ecclesiasticum, militare et civitatum et villarum regalium regni predicti oblata in viam gravaminis inter alia capitula subinserta, dictus dominus rex ad supplicacionem curie prelibate in suo consilio, matura deliberacione prehabita, fecit provisiones et responsiones ad dicta capitula prout continetur in fine cuiuslibet eorumdem. Quasquidem provisiones dominus rex predictus per me, Petrum Ram, in legibus licenciatum, eius prothonotarium, de benignitate sua ad supplicacionem curie supradicte, die subscripta qua curiam licenciavit predictam mandavit et fecit in

¶²⁴⁰ A *exucacions*. ¶²⁴¹ A *cord*. ¶²⁴² A *cord*.

eadem curia publicari quorumquidem capitulorum, ac responsionum et provisionum factarum ad ea, ut superius est expressum, tenores per ordinem subsequuntur.

Vidit de Funes, vicecancellarius.)²⁴³

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los capítols dejús scrits ab gran e humil reverència offiren a la vostra real senyoria²⁴⁴ vostres devots e humils vassalls e sotsmeses los tres²⁴⁵ braços, ço és, lo eclesiàstich, (militar) e reyal del vostre regne de València, (ab gran e humil reverència ofiren a vostra real celsitud), en les corts que a present celebrats als (habitadors del dit regne, en la ciutat de València, los capítols e greuges següents (los quals supliquen, senyor, sia vostra mercè provehir segons és estat concordat entre vós, senyor, e vostres tractadors e los tractadors de la cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius):

I. Primerament, senyor, com per privilegi los regnes d'Aragó, de València e lo principat de Cathalunya sien ahunits e no puxen ésser separats de la corona reyal, segons en lo dit privilegi appar, e lo senyor rey, vostre pare, e vós, senyor, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, en gran prejuhi del dit regne de València, hajats en vostre títol mes lo títol del rey de Sicília preposant aquell al dit regne de València, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, fer no deviets, atesa la forma del dit privilegi. Per ço los dos dits braços supliquen vostra senyoria sia mercè d'aquella que en vostre títol tantost après lo regne d'Aragó met(at)s lo regne de València. Comú. *Vacat*.²⁴⁶

II. Ítem, senyor, com per diversitats de juhís se seguexquen grans dans e turbacions e greuges a les gents, e en temps passat sia stat que'l senyor rey e son primogènit stants ensemps en una ciutat, vila o loch se tenien dues audiències, ço és de cascun d'ells, e d'acò's seguexen turbacions, dispendis e inconvenients e vexacions e dan de les gents, la qual cosa vós, senyor, devets squivar. Per ço sia vostra mercè provehir e atorgar perpetualment que'l senyor rey e son primogènit stants ensemps en una ciutat, vila o loch, sia tenguda una audiència tan solament e no més, ço és la del senyor rey. E si lo contrari serà feyt que no haja valor, ans ço que en altra audiència se procehís e fes sia nul·le, irrit, cas e va. Comú. *Vacat*.²⁴⁷ ¶^{74v}

III. Ítem, senyor, com per lo senyor rey en Jacme segon en la cort general de regne de València, a suplicació de prelats, religiosos, richs hòmens, cavallers, ciutadans e hòmens de viles del dit regne, per tal que justícia fos mils tenguda e observada en lo dit regne, fos stablit e ordenat per tots temps que'l procurador e el batle general del dit regne, e encara batles particulars, e los justícies de les ciutats e

¶²⁴³ Els paràgrafs o paraules entre parèntesis, omessos al procés reial, procedeixen del manuscrit N i están també en el manuscrit D.

¶²⁴⁴ *Los capítols... senyoria] omm. N i D.* ¶²⁴⁵ *A dos.* ¶²⁴⁶ *I. Primerament, senyor... Vacat] omm. N i D.* ¶²⁴⁷ *II. Ítem, senyor... Vacat] omm. N i D.*

de les viles e lurs assessors e els quarterners e tot altre jutge ordinari e official que ús de jurisdicció e lurs lochtinents sien tenguts tenir taula de dos en dos anys, e per trenta dies, e en la fi de lur administració, si abans eren remoguts del offici, dins los quals sia feyta inquisició contra ells e lurs excesses e forces e violènces que hauran feytes als vostres sotmeses, la qual inquisició sia determenada dins LX dies contínuament comptadors, e que penjant la dita inquisició sien sospeses del offici tro que la inquisició sia determenada, enaxí que'l inquisidor puxa inquirir contra lo official sens clamador o accusador pus li sia denunciat del excés del official per alcú, lo qual se puxa appel·lar una vegada tant solament, segons les dites e altres coses són pus largament notades en lo dit privilegi, lo qual vós, senyor, havets jurat servir e aquell havets confermat, atorgat e donat de nou, e en temps passat vostres predecessors no hajen volgut seg(u)ir lo tenor del dit privilegi, jassia hi sien stats obligats. Per tal sia mercè de vós, senyor, manar fer la dita enquesta contra (los dits governadors e batles generals e particulars e) contra lurs assessors e scrivans e lochtinents d'ells e cascú d'ells, com en los altres officials hi sia ja provehit per altres provesions reyls, per tal, senyor, que segons és contengut en lo dit privilegi justícia sia mils tenguda e observada en lo dit regne, e manar exuqutòria del dit privilegi per los temps sdevenidors. Comú. *Vacat*.²⁴⁸

III. Més avant, senyor, com segons exprés fur posat sots rúbrica ¶⁷⁵ *De la cort*, lo capítol VIIIè,²⁴⁹ lo batle general e lochtinent o batles particulars o altre qui haja o tinga administració de batlia no puxa ni dega hoir, determenar, jutjar ni diffinir alguns pleyts criminals o civils, sinó tan solament los pleyts e les demandes que seran sobre los censals e altres rendes de vós, senyor, los quals pleyts e demandes tant solament hoja e defenescha, e per privilegis, enaprés a la ciutat e al regne atorgats, lo dit batle haja jurisdicció e poder tant solament en los fets dejús declarats, ço és en los moros de realench e de la Sgléya, en certs casos en privilegi contenguts, e en les inhibicions de la treyta de les coses vedades²⁵⁰ del regne, e en l'espatxament de les armades, dels lenys e d'altres fustes, e lo dit batle contra lo dit fur s'efforç d'entrametre's de hoir, conèxer, jutgar e determenar molts e diverses altres pleyts criminals e civils e exercir jurisdicció e entrametre's de molts altres affers ultra los contenguts en los dits fur e privilegis e açò sia expressament contra aquells e en gran prejudí de les (altres) jurisdiccions del dit regne. Per tal sia mercè de vós, senyor, provehir e manar sots certa pena al dit batle qui és e per temps serà e al lochtinent²⁵¹ de aquell e batles particulars que, observan[ts] a la letra los dits fur e privilegis, no facen ne vinguen contra forma e tenor de aquells per alcuna manera, e que ara per ladonchs, tot ço que sia o serà fet en contrari, vós, senyor,

¶²⁴⁸ III. *Ítem, senyor... Vacat* omm. N i D.

¶²⁴⁹ Germà COLÓN i Arcadi GARCIA (eds.), *Furs de València*, llibre I, rúbrica III: *De la cort*, capí-

tol VIII, que comença: «La cort en sa pròpia persona...», Barcelona, Editorial Barcino, 1970, vol. I, pp. 154-155. ¶²⁵⁰ *A vegades*. ¶²⁵¹ *A elecció*.

ab aquella matexa provisió revoquets e hajats per revocat e per nul·le, revocant, (noresmenys),²⁵² e per revocades havent (qualsevol provisions) ¶^{75v} reals en contrari fetes o fahedores e qualsevol stils e pratiques que sien en contrarii. E si·l contrari de les dites coses per los dits batles o lochtinents serà atemptat, sie nul·le e que alcú no sie tengut obehir aquelles, e per no obehir e obtemperar aquelles no sia encorregut en alcuna pena, ans en lo dit acte los dits batle general e particular o lochtinent de aquells sia e sien haüts per persones privades. Comú.

(Lo senyor rey mana que sien servats los furs e privilegis parlants de la jurisdicció del batle general e d'altres batles o lochtinents del dit batle general.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

V. Ítem, com segons exprés fur o privilegi per lo senyor rey en Pere, d'alta recordació, tritavi vostre, atorgat a la ciutat e al regne alcun batle no puxa posar calonia o ban sobre les gents ab crida o sens crida e lo dit batle e los lochtinents seus e batles particulars reals s'esforcen fer e fan lo contrari del dit fur o privilegi, sia mercè de vós, senyor, provehir e manar segons en lo proxime dit capítol és contengut. Comú. *Vacat.*²⁵³

VI. Ítem, com lo dit batle pretena que ell no ha sobirà sinó tant solament vós, senyor, e que·n ha privilegi o concessió vostra, e d'açò seguescha e puscha seguir gran perjudici e dan e calumpnia a les gents, almenys en dos casos, lo hu en cas de contrast de jurisdicció del dit batle ab altres oficials e l'altre en cas que·l dit batle passàs térmens de (sa) jurisdicció. Per tal (sia mercè de) vós, senyor, provehir e atorgar perpetualment que almenys en los dits dos casos o en qualsevol ¶⁷⁶ d'aquells, si e quant recors ne serà haüd al governador e lochtinent seu qui per temps serà aquell, hi puxa fer dret e justícia entre lo dit batle e aquell o aquells de qui serà interès, no contrastant la pretesa concessió al dit batle o altre feta o fahedora. E axí matex en los dits casos lo dit batle haja a conèxer del dit governador o lochtinent seu en cas que entre lo dit governador o alcun altre jutge fos contrast a qui pertanyeria la jurisdicció o lo dit governador o sos lochtinents excessien los térmens de lur jurisdicció. Comú. *Vacat.*²⁵⁴

VII. Ítem, com per fur exprés del alt rey en Jacme, conqueridor de la ciutat e regne de València, o per privilegi, los caçadors e els paradors e els brelladors d'alcunes bèsties o aus o ocells o caces o volateries, les quals prenen o fan pendre per alcuna art o per alcun engeny en l'aer o en la terra o en la mar o en aygües dolces o stansys o albuffera, no deuen donar alcuna cosa a vós, senyor, ne als vostres successors o a alcun altre, per negun temps, ans hajan totes aquelles bèsties, aus o ocells, caces o volateries franques e liures per fer totes lurs voluntats en qualque

¶²⁵² noresmenys] omm. D. ¶²⁵³ V. Ítem, com segons... *Vacat*] omm. N i D.

¶²⁵⁴ VI. Ítem, com lo... *Vacat*] omm. N i D.

g(u)isa se volrran, e que per rahó ne per ocasió dels lochs en los quals alcuna de les damunt dites coses seran preses no sia demanada ni presa alcuna cosa en neguna manera, segons per lo dit fur, lo qual per vós, senyor, és estat jurat e appar. E lo vostre batle general, lo qual per semblant ha jurat servir lo dit fur, contra expressa tenor de aquell, novellament, per sa pròpia auctoritat e contra lo dit fur e privilegi, de feyt haja feyt o temptat lo contrari, parlant ab la reverència que's merex, prenent e demanant de les fotges que's prenen en l'Albufera, de XXX fotges una, ço que per lo dit fur expres-^{76v}sament és vedat. Per ço, senyor, sia vostra mercè manar al dit batle, sots grans penes, que servant los dits fur e privilegi no prena alcuna cosa o dret alcú per caça de les dites fotges o altres ocells, ans deja²⁵⁵ tornar e restituhir tot ço que rehebut n'aya, com açò torne en no poch dan dels habitants de la dita ciutat e regne. Comú.

(Plau al senyor rey que sia servat lo fur e lo privilegi.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

VIII. Ítem, senyor, com per privilegi algun foraster del dit regne de València que sia provehit del ofici de la governació del dit regne o de la assessoria no puxa ni deja usar del dit ofici tro a tant, ab bones e sufficients fermances, haja assegurat que ell de pla satisfarà a tots aquells qui d'ell se clamaran tots los dampnatges que los dits clamants, per colpa o mala administració del governador, oficial o lochtinent de aquells, hauran sostengut. Hoc encara, per fur, lo qual és expirat, qualsevol governador, encara que possehexca béns sehents en lo dit regne, és tengut de assegurar covinentment que, si alcú durant lo ofici o après se clamarà d'ell, que respondrà e farà dret als clamants en la dita ciutat de València e pagarà la cosa jutgada.²⁵⁶ E lo noble n'Arnau Guillem de Bellera, venint contra forma del dit privilegi, ans de donar les dites fermances e seguretats, usà e exercí lo ofici de governació a aquell comanat per lo senyor rey en Martí, jatsia ne fos request, axí de paraula com per scrit, que donàs la dita seguretat; e ço que pigor és, lo dit n'Arnau Guillem de Bellera, per satisfer al dit privilegi e altres privilegis e furs parlants de la dita seguretat, féu congrega(r) certs ciutadans e menestrals de la dita ciutat e féu fer certa procuració a aquells que fessen la dita fermanceria o seguretat, e lo dit n'Arnau Guillem de Bellera, en virtut de la dita procuració *et alia*, donà les dites fermances tro en quantitat de cent mília sous, de que's són seguits ⁷⁷ molts pleyts e moltes qüestions en la dita ciutat e regne de València, les messions dels quals munten a grans sumes e quantitats, e los dits cent mília sous no basten a satisfer los dits dampnificats. Per ço, senyor, supliquen los dits braços que sia vostra mercè, per tolre los dits inconvenients e altres, provehir (perpetualment) que tot e qualsevol governador de regne de València e assessor e lochtinents lurs, axí general com particulars, sien tenguts, ans que comencen administrar los dits officis, donar bones e sufficients fermances

¶ ²⁵⁵ N *manets*. ¶ ²⁵⁶ A *íntima*.

que pagaran e satisfaran, de pla en pla, a tot hom qui d'aquells se clamarà, axí durant lur offici com après, tots dampnatges que aquells, per lur culpa o mala administració d'ells o de lurs oficials o lochtinents, hauran donats o fets al clamant o clamants-se de aquells o staran a dret a aquells, ço és, lo dit governador, assessor e lochtinent general en la ciutat de València en poder del justícia civil de la dita ciutat, e lo lochtinent dellà lo riu de Xúquer e son assessor en poder del justícia major de la ciutat de Xàtiva, e lo lochtinent del riu d'Uxó enllà e son assessor en poder del justícia de la vila de Castelló de la Plana; e que les dites fermances sien tengudes²⁵⁷ de pagar la cosa jutjada²⁵⁸ e que la sentència (que) serà donada contra los dits governador o assessor o lochtinents lurs, (sens altre procés e instància, sia menada a execució en los béns de les dites fermances e de qualsevol de aquelles, pus no sien trobats béns complets als dits dampnatges dels dits governador, assessor o lochtinents lurs) dins regne de València. E si ans de donar les dites fermances, aquells o qualsevol d'ells, usaran dels dits officis, que aquells *ipso iure* sien haüds e sien privats dels dits officis e no·ls sia obehit, ans sien haüds per persones privades e los actes que aquells faran sien *ipso iure* nul·les. La qual fermança lo dit governador, lochtinent general e assessor sien tenguts donar en poder del batle, justícia civil e jurats de la ciutat de València a conexença de aquells, e, si no reebren complets e bones fermances, que los dits batle, justícia e jurats hi sien tenguts en lurs noms propis; e lo lochtinent del riu de Xúquer enllà^{77v} en poder del batle, justícia e jurats de la ciutat de Xàtiva; e lo lochtinent del riu (d'Uxó) a·nsús en poder del batle, justícia e jurats de la vila de Castelló. E si dels dits lochtinents e assessors lur(s) no seran reebudes sufficients fermances que·ls dits batle, justícia e jurats de la ciutat de Xàtiva e de la vila de Castelló hi sien tenguts en lurs noms propis, ço és cascú per lo lochtinent e assessor del qual deuen reebre les dites fermances, e que los dits governador, assessor e lochtinents lurs que hui són, hagen a fer dret als clamants devant los dits justícies, segons dessús és dit. E en les dites coses, senyor, sia entesa e compresa la governació dellà Sexona, ço²⁵⁹ és, lo portantveus de governador²⁶⁰ de regne de València do la dita fermança de XM lliures, e lo assessor de aquell (de) IIMD lliures, e lo governador dellà Sexona de VM lliures, e los lochtinents de governado(r) dellà lo riu d'Uxó o dellà lo riu de Xúquer, cascun en quantitat de IIMD lliures. Comú.

(Plau al senyor rey servir los furs d'aquesta matèria parlants, provehint que cascun dels governadors del dit regne de València do fermança de cent mília sous l'assessor e cascú dels lochtinents generals o particulars d'aquells, ço és: deçà Sexona, de cinquanta mília sous, e dellà Sexona, de deu mília sous, e que les fermances sien tengudes de pagar la cosa jutgada, axí que sens altre procés puxa ésser feta execució contra aquells.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶²⁵⁷ A fermances. ¶²⁵⁸ A intimidada. ¶²⁵⁹ A e. ¶²⁶⁰ A governació.

VIII. Ítem, senyor, com per furs e privilegis e provisions reials, après que les inhibicions són fetes, vós, senyor, ne vostre batle, no dejats donar licència de traure les dites coses inhibides del dit regne, e lo vostre batle general e son lochtinent, venint contra los dits privilegis e provisions reials, ha donat licències de traure les dites coses inhibides e vedades a diverses persones, ço que fer no pot ne deu, per ço sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit batle e lochtinent de aquell, qui ara són o per temps seran, que tals licències d'ací avant no do, sots certa e gran pena, e si lo contrari feya que als jurats de la dita ciutat de València sia lícit e permés de pendre les dites coses e vedar que aquelles no hisquen de la dita ciutat e son terme; e açò matex pusquen fer cascuns jurats en les dites ciutats e viles e lochs reals e en los altres lochs del dit regne los senyors de aquells. Comú. *Vacat*.²⁶¹ ¶⁷⁸

X. Ítem, senyor, com per vostres predecessors sien atorgades franquees a moltes universitats e habitants del dit regne (que) no sien tenguts pagar peatge, portatge, mesuratge, pes, usatge, moxerifat, duana, ancoratge, travetatge, passatge e qualsevol altre dret que dir e nomenar se puxa, e per rahó de les dites franquees los havents aquelles sien stats (per) totstemp franchs de no pagar almodinatge e astoratge en l'almodí de la ciutat de València ni en altres almodins de les ciutats e viles reials del dit regne, e ara, novellament, lo dit vostre batle general, contra forma dels dits privilegis e franquees e en gran dan dels habitants del dit regne, fa pagar (als havents) les dites franquees lo (dit) que's diu dret de almodinatge e astoratge; per ço, sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit batle e altres qualsevol oficials del dit regne, que'l que's diu dret de almodinatge e açoratge, no leve ni exhigesca dels havents les dites franquees. E sia per vós, senyor, manat servir les dites franquees a to(t)s aquells qui les han, e si lo contrari farà que sia encorregut lo contrafaent en pena de IIM florins, pagadors de sos béns propis, la mitat a vós, senyor, e l'altra mitat a la part. Comú.

(Mana lo senyor rey que sia servat lo fur sobre lo dret del astoratge; e quant és al dret d'almodinatge, plau al dit senyor que sien servades les franquees als qui les han aquelles, emperò e en la manera que són estades acostumades servir ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XI. Ítem, jatsia segons fur e diverses privilegis e provisions reials lo governador del dit regne e lochtinents de aquell no's puxen ni dejen entrametre dels pleys o feyts pertanyents als ordinaris de les ciutats, viles e lochs reials del dit regne, sinó tant solament en hu de dos casos, ço és de appellació en certs casos per fur ordenats o de fadiga; emperò lo dit governador e lochtinents (d'aquell) s'esforcen fer tots jorns lo contrari en moltes maneres. Per tal, sia mercè de vós, senyor, provehir

¶ ²⁶¹ VIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. N i D.

e, sots certa e gran pena, manar als dits governador o portantveus, lochtinents e assessor de aquells ¶^{78v} e cascun d'ells que de alcun pleyt o feyt pertanyent als ordinaris per alcuna via e manera, directa o indirecta, no's entrameten, sinó solament en los dits casos de apel·lació e de fadiga causada e al·legada en aquells ordinaris. E noresmenys, (que) si lo contrari faran, que no haja valor ne alcun dels dits ordinaris sia tengut obtemperar a contraris manaments penals o altres del dit governador o portantveus o lochtinents, ne per no observar aquells encórrega alguna pena, ans acaben lur procés, e ladonchs, si justament no hauran procehit, ja y ha remey de apel·lacions, segons fur, e si cas de fadiga hi havia porà hi ésser per lo dit governador o portantveus o lochtinents, mijançant justícia, provehit. E que lo dit governador ni lochtinent no puxa assí evocar alcuna causa per fadiga, mas solament manar als ordinaris que reduesquen lo fet a justícia de ço que seran atrobats en fadiga, declarant lo cas de la dita fadiga ésser com lo justícia expressament denega fer justícia o tacitament dilatant aquella. Mas si'l justícia provehix en los feyts, he y procehix, que no puxa ésser dit atrobat en fadiga ne'n puxa ésser recorregut, com sobre aytals enantaments hi sia ja provehit per fur, que la part que's té per agreujada pot de(ma)nar correcció ans de sentència difinitiva e après de aquella pot interposar (apel·lació). Comú.

(Plau al senyor rey que sien servats los furs dels reys en Pere e en Johan sobre açò fets e altres furs e privilegis açò tocants, e si algun cas és mostrat que'l governador se sia entramés de ço que no li pertanga lo senyor rey ho farà reduhir a degut stat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XII. Ítem, senyor, com cascun habitador del regne segons furs e privilegis puxa carregar e traure per mar pega, alquitrà, fusta e altres coses per portar dins vostra senyoria e alguns batles locals reyal de les dites coses facen pagar certs drets als habitants del dit regne, ço que és contra los dits furs e privilegis, sia per ço mercè de vós, senyor, de provehir que de les dites mercaderies e coses que seran carregades per portar dins vostra senyoria no sia pres alcun dret per alcun batle general o local reyal, e açò sots ¶⁷⁹ certa e gran pena, e que restituesquen tot ço que hauran haüid contra forma dels dits furs e privilegis. Comú.

(Plau al senyor rey que sia servat lo fur sobre açò fet per lo rey en Martí, e si res contra forma del dit fur és stat exigit que sia restituït.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XIII. Ítem, com per special e exprés privilegi del molt alt senyor rey en Jacme, quatravi vostre, de bona memòria, la ciutat de València e tots e sengles ciutadans, vehins e habitants de aquella e de son terme e contribució sien e ésser deguen franchs e immunes de tota leuda, peatge, portatge, mesuratge, pes, usatge, moxerifat, duana, ancoratge, travetatge, passatge e gabella, e tot altre vectigal o imposició, e costum noves e velles, statuhides e statuhidores que dir, nomenar

e cogitar-se puxen, exceptades solament e nomenada les gabelles de la sal del dit regne de València. E per semblant, la ciutat de Xàtiva e les viles reyal del dit regne e los ciutadans, vehins e habitants de aquelles hajen franquea de la dita leuda e de molts altres drets contenguts en los privilegis de la dita franquea, atorgats per los gloriosos reys, de bona memòria, predecessors vostres, e jurats, donats e atorgats per vós, senyor, e semblants franquees han los de la Església e del braç militar e los batles, leuders e altres oficials reyal, senyaladament de Tortosa, Cobliure e de aquelles partides de Rosselló e de Quedaqués, e los oficials d'Albarrazí e de Terol e aldees de aquelles recusen observar als dits de la església e braç militar e als ciutadans, vehins e habitants de les dites ciutats e viles les dites franquees e immunitats. Per tal, sia mercè de vós, senyor, atorgar executòria dels dits privilegis manant als batles, leuders e altres oficials vostres, senyaladament de Tortosa, Cobliure e de Quedaqués e d'altres parts, axí de Rosselló e d'Ampurdà com d'Aragó, que les dites franquees e libertats observen als de la Església e braç militar (e) a les dites ciutats de València, de Xàtiva e les viles reyal del dit regne, e als ciutadans e vehins e habitants del dit regne havent les dites franquees, sens alcuna difficultat, e que restituesquen tot ço que'n hauran levat contra forma dels dits privilegis. Comú.

(Lo senyor rey mana que sien servades les franqueses als prelats e altres del braç ecclesiàstich e a les universitats de lurs viles e lochs e singulars d'aquelles; e als nobles hòmens, cavallers e altres del braç militar e a les universitats e singulars d'aquells; e a les universitats reals e singulars d'aquelles e altres universitats del regne, aquelles emperò e en la manera que són acostumades servir ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XIII. Ítem, com lo senyor rey en Martí, predecessor vostre, en cort general del regne de València hagués constituït e tornat lo mestre e orde de Muntesa en possessió del fur e al fur de València en los lochs de la tinença de Culla del maestrat de Muntesa, en la qual possessió era stat prejudicat per lo senyor rey don Johan, de bona memòria, segons que les dites coses e altres en lo acte de cort per lo dit senyor rey don Martí sobre açò fet són contengudes, a les quals se refiren, e lo qual acte de cort fon enaprés de(du)hit a execució; e depuys, senyor, se sia seguit que per ocasió de unes enquestes que per manament del lochtinent general del dit mestre de Muntesa se feyen, axí com per fur del regne de València era e és legut, contra alguns oficials dels lochs de Benaçal e d'Atzaneta qui són de la dita tinença, o per altra ocasió, procehí de la cort del senyor rey, pare vostre, una letra per empatxar les dites enquestes prenent fundament en lo fur d'Aragó, per (lo) qual se aferma que són vedades fer enquestes segons en la dita reyal letra és contengut, e noresmenys foren, contra fur del dit regne de València e acte de cort damunt dits, interposades alcunes appellacions al dit senyor per les universitats e alguns

singulars dels dits lochs pretenents ésser-los legut appel·lar de lur senyor o oficials seus al dit senyor per lo fur d'Aragó o per lurs poblacions, per ocasió de les quals appel·lacions sortiren letres citatòries e inibitòries al mestre e orde e lochtinents e oficials de aquells damunt dits e als jutges de les dites enquestes. E jassia devant lo dit senyor rey, pare vostre, e son consell per part dels dits mestre e orde fos soplícat e request que no's entrametesen de les dites ^{¶80} appel·lacions, car fer lo contrari fora quant en lo (dit) senyor fos privat los dits mestre e orde de la possessió o quasi que havien del fur de València e de les appel·lacions, segons lo acte de cort del dit senyor rey en Martí damunt dit, protestant, noresmenys, de greuge,²⁶² contra fur e contra lo dit acte de cort segons que les dites coses són contengudes en diverses suplicacions davant lo dit senyor offeretes per part dels dits mestre e orde. Emperò lo dit senyor no volgué foragitar de sa cort les dites appel·lacions ne per consegüent observar lo dit acte de cort, ans, ultra lo que dit és, donà audiència a la part del fisch e de les dites universitats en ço que al·leguen e dien que'l fur del rey n'Anfós qui comença: «Ordonam que tots los lochs *et cetera*»²⁶³ no liga ne comprén les dites universitats ni singulars de aquelles ni perjudica als pactes contenguts en lurs poblacions, les quals coses, ab humil reverència de vós, senyor, parlant, redunden en gran greuge de fet del acte de cort, fur e furs, mestre e orde damunt dits.

Per què a la vostra molt gran excel·lència humilment soplíquen los dits braços que, servant los dits furs e acte de cort, (per acte de cort) foragitets e hajats per foragitades e repulses de vostra cort e audiència les dites appel·lacions ne sobre aquelles donets o façats dar alcuna audiència, e provehiscats e ordenets que no sia donada audiència al vostre fisch ne a les dites universitats ne a altra persona en la damunt dita al·legació e altra qualsevol per la qual volguessen dir o concloure que'l dit fur del rey n'Amfós no liga o comprén les dites universitats o singulars de aquelles o altres lochs e singulars de la dita tinença, e declarets que'l dit fur liga e comprén la dita tinença de Culla e lochs e universitats e singulars de aquella e de aquelles, com sien dins los límits del regne de València. Comú.

(Vist l'acte de cort mencionat en lo present capítol lo senyor rey mana aquell ésser observat segons sa sèrie e tenor, revocant e havent per revocades una letra del senyor rey don Ferrando, pare seu, de gloriosa memòria, dada en Leyda a vint-e-set dies de noembre en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil quatre-cents tretze, e una altra dada en Çaragoça a cinch dies de febrer en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil quatre-cents quatorze, e una altra dada en la propdita ciutat a vint dies d'abril del any dessus dit, e altres qualsevol inibicions, provisions e actes

¶²⁶² A greuge. ¶²⁶³ «Ordonam que tots los lochs del regne de València qui no són nostres en los quals se serva vuy fur d'Aragó, los senyors dels quals han consentit e consenten als presents furs, sien de fur de València per tots temps; manants

que encontinent hi sia mes e servat de fet lo dit fur de València». Germà COLÓN i Arcadi GARCIA (eds.), *Furs de València*, llibre I, rúbrica X: *Dels establiment e dels manaments del príncep*, capítol IV, Barcelona, Editorial Barcino, 1974, vol. II, p. 90.

fets o manats en contrari, e redueix lo dit maestre e orde a les coses en lo dit acte de cort contengudes en aquell stat que era ans de les dites inhibicions e provisions, salvat a cascuna de les dites parts lo dret concernent la propietat de les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XV. Ítem, senyor, ultra los damunt dits greuges, ab la dita reverència parlant, ¶^{80v} lo dit senyor rey pare vostre agreujà contra (furs) del regne e en altra manera los dits mestre e orde de Muntesa assignant a la lur part que dins cert temps comparegués en la sua cort o audiència en la vila de Montblanch per enantar en les dites causes, car, si e en cas que al dit senyor pertangués conèixer de les dites coses debat o qüestió que lo fisch e universitats damunt dits pretenen haver contra los dits mestre e orde sobre les appellacions, emperò, ab la dita reverència parlant, la dita assignació fora contra molts furs del regne per los quals és vedat que ls habitants de aquell sien trets per pledejar fora lo dit regne, sinó en certs cases, entre los quals aquest no és comprés. Per què a la vostra molt gran²⁶⁴ excel·lència sopliquen los dits braços que, servant los dits furs per acte de cort, revoquets la dita assignació e declarets aquella no poder ésser feyta e provehir²⁶⁵ que semblant greuge en lo sdevenidor no sia feyt. Comú.

(Lo senyor [rey] mana servir los furs e privilegis parlants de la matèria contenguda en lo dit greuge e per ço revoca l'assignació en lo dit greuge contenguda.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVI. Ítem, senyor, no contrastant que per acte de cort del senyor rey don Martí fos provehit que ls jurats de la vila d'Onda no juren en poder de alcun official del senyor rey per rahó de lur offici de juraderia, com hajan a jurar en poder del mestre o de sos officials, emperò lo lochtinent de batle vostre de la dita vila, contra la dita provisió e acte de cort, ha forçat a jurar en son poder als jurats de la dita vila per lur offici de juraderia. Ítem, senyor, no obstant que per provisió e declaració reyls e per acte de cort del senyor rey en Martí *et alia* per justícia vós, senyor, no puxats haver en la dita vila mustaçaf, lo vostre lochtinent de batle, feta primerament per lo consell del vostre justícia nominació de certes persones al dit offici, fa elecció de pretés mustaçaf e l fa jurar en son poder ¶⁸¹ per lo dit pretés offici. Per què, molt excel·lent senyor, a la vostra molt gran senyoria humilment sopliquen los dits braços que per vostra mercè, per acte de cort, revoquets los dits greuges e proveescats que semblants ni altres no sien fets en l'esdevenidor e que l dit orde romanga en tranquil·tat e repòs e quiti de greuges e vexacions en e sobre sos drets e justícia en los dits castell, vila e térmens d'Onda. Comú.

(Lo senyor rey vists dos capítols de greuges sobre les coses contengudes en lo present capítol, donats en les corts per lo rey en Martí als habitants del regne

¶²⁶⁴ N i D *alta*. ¶²⁶⁵ N i D *proveiscats*.

de València celebrades, mana ésser servades a la letra les provisions fetes als dits capítols e revoca les coses en contrari atentades.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVII. Ítem, senyor, no obstant que per fur del rey n'Amfós tota la jurisdicció e disposició de cent açots, (e de cent) enjús, en los moros dels lochs on los senyors de aquells no han mer imperi, del dit fur pertanga als dits senyors (e per consegüent vinga en facultat dels dits senyors) de remetre los dits açots o compo-sar per aquells ab lo condempnat, lo vostre batle general, quant en ell és, empatxa e contrasta als prelats e persones eclesiàstiques, barons, nobles, cavallers e hòmens de paratge, ciutadans e hòmens de viles reyal's havents la dita jurisdicció en fer la dita remissió o composició en los dits moros, pretenent que no u poden fer, esforçant-se e volent que·ls dits açots sien executats. Per què, a la vostra molt gran excel·lència, humilment sopliquen los dits braços que per sa mercè, per acte de cort, revoque los dits empatxs fets per lo dit batle sobre les dites coses e proveescha que en l'esdevenidor no faça semblant. Comú.

(Plau al senyor rey que sien servats los furs e costum toquants la matèria del present capítol e que no y sia derogat per actes alguns fets de sis anys ençà.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVIII. Ítem, senyor, com lo dit batle general haja ordenat e manat novellament que moro alcú, de qualsevol part o loch sia, no gos o presumesca dins la ciutat de València beure vi sinó en e dins la taverna de la moreria, sots pena de vint açots, e açò s'esforce fer, tenir e servir rigorosament en dan e prejuhi dels dits moros e dels senyors de ^{81v} aquells e contra costum antiquada e bona rahó, e de fet haja executada la dita pena en les persones de dos moros del loch de Pedralba, qui és del noble mossèn Pere Sànxiz de Calatayú, per ço sopliquen los dits braços que, revocades e anul·lades e a rahó reduhides les dites coses, sia manat e inhibit al dit batle que d'aquí avant no's entrameta de aquelles e que satisfaga la injúria al dit noble. Comú.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVIII. Ítem, senyor, com los moros dels barons, cavallers e senyors dels lochs del regne de València no havents franquea, per costum antiga praticada (de) tant de temps a'nçà que memòria de hòmens no és en contrari, portants a vendre xeretes o cordes primes o trenelles²⁶⁶ d'espart dins la ciutat de València, no sien tenguts ne hagen acostumat pagar per la venda de les dites coses al alfondeguer sinó mealla per centenar, e de poch temps ençà lo dit batle general, parlant ab la honor que's pertany, contra rahó e justícia, infringint la dita costum antiga, compel·lisca e

¶ ²⁶⁶ A tronyelles, C trenyelles.

compel·lir faça los dits moros e extorque haver de aquelles quatre diners per centenar, los quals se pren lo dit alfondeguer, la qual cosa és molt prejudicial als dits moros e als senyors de aquells. Per tal sopliquen los dits braços que sia manat al dit batle e alfondeguer que cessen d'ací avant demanar e exhigir los dits quatre diners, e que aquells o altres no attenten o presumesquen haver, pendre e exhigir dels dits moros sinó mealla per centenar, segons dessús és declarat, e que mane restituhir ço que n'és stat pres. Comú.

(Plau al senyor rey que's paguen e's leven los drets acostumats ans d'ara sis anys e no més avant e axí u manarà per ses provisions ésser observat, e si res és fet en contrari que'n sia haüda informació, e comana a mossèn Domingo Mascó e micer Francesch Blanch que, appellats e oÿts lo batle general e aquells de qui (sia)²⁶⁷ interès, sobre les dites coses, facen spatchada justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XX. Ítem, senyor, com segons fur e enteniment de aquell, quant ¶⁸² se'n va lo moro de alcun loch sens comptar ab son senyor, aquell li pot pendre tots sos béns mobles que li trobe en son terme, e los seents són e romanen en domini e senyoria del dit senyor del loch, e lo lochtinent de governador de Xàtiva ha feyts alguns enantaments e procehiments contra lo dit fur e enteniment de aquell, lo que no pot fer. Per què, senyor, sopliquen los dits braços que sia de vostra mercè provehir que lo dit lochtinent ne altre official no faça contra lo dit fur e enteniment de aquell dessús dit, e si lo contrari se fahie sia nul·le e, ultra açò, encórrega en pena de cent morabatins, applicadora la meytat a la part de qui serà interès e l'altra meytat al vostre fisch. Comú.

(Plau al senyor rey que sie servat lo fur e l'enteniment d'aquell contengut en lo present greuge.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXI. Ítem, senyor, lo dit batle ha fet fer crida que tot hom que haja o pretena haver títol alcú dins lurs viles, castells, lochs, alqueries o heretats del morabatí, que aquell títol o títols haguessen mostrats al dit batle dins cert temps, en altra manera los certificava que ell faria scriure e collir lo dit morabatí generalment per tot lo regne, les quals coses són contra fur, com alcú no sia tengut mostrar títol de les sues possessions, e contra altres privilegis e libertats del braç militar e altres. Sopliquen per tal los dits braços que sia mercè de vós, senyor, revocar e haver per revocada e nul·la la dita crida, e, si scripcions, penyores e empires són fetes, aquelles manets tornar e les empires cancel·lar, enaxí que tot sia tornat al primer stament, e provehir que d'ací avant semblants ¶^{82v} crides no's facen. Comú.

¶²⁶⁷ *omm. D.*

(Plau al senyor rey que sia revocada e revoca la dita crida e que sia servat ço que és en los furs ordenat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXII. Ítem, senyor, com lo dit batle e lochtinent de governador tinguen alguatzirs en les lurs corts contra costum²⁶⁸ antiga, los quals alguatzirs fan moltes extorsions e injúries als habitants del dit regne, sopliquen per ço los dits braços que sia mercè de vós, senyor, ma(na)r als dits batle e lochtinent de governador que no tinguen en los dits officis los dits alguatzirs. E axí mateix, com lo alguatzir del governador²⁶⁹ no haja acostumat portar bastó sinó de poch temps ençà, sia vostra mercè manar al dit alguatzir del governador que d'ací avant no porte lo dit bastó e que no faça presó alcuna sinó per manament del governador o de son lochtinent. Comú.

(Proveeix lo senyor rey que'l governador puxa tenir tan solament un alguazir qui servesca a aquell e a sos lochtinents e surrogats, lo qual alguazir no puxa pendre algú sens exprés manament del dit governador o lochtinents o surrogats o en cas de crim fragant o bandejats, e vol lo dit senyor que'ls dits lochtinents o surrogats no puxen tenir altre alguazir. Encara proveeix e mana que'l batle general ne lochtinent d'aquell ne alguns batles particulars no tinguen alguazir algú.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXIII. Ítem, senyor, com lo noble don Pero Ladró, vezcompte de Vilanova, en temps passat hagués comprat del egregi don Pedro, fill del compte d'Ampúries o tudor o actor de aquell dit don Pedro, la vall de Xelva, per cert preu, del qual preu hac forçadament per manaments e altres cohercions a depositar en poder de la cort de la governació de regne de València deu mília CC florins d'or d'Aragó per fer pagar al dit don Pedro, segons appar per actes de la dita cort feyts a XVIII dies del mes de maig del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCLXXX sis, lo qual depòsit lo senyor rey en Pere, besavi vostre, féu haver devés si e rehebé per en Guabriel Çapila, de la sua tresoreria, e de manament feyt al dit governador ab letra del dit senyor dada en Barcelona a XII dies del mes ||⁸³ de abril del dit any. Emperò, senyor, com lo dit depòsit lo governador que ladonchs era no'l volgués donar sens fermança de tornador, per ço lo dit senyor manà a'n Pere Marrades, ladonchs batle general de regne de València, que ell, dit en Pere, com a batle general e obligant-hi tots los béns de la batlia general per lo dit senyor, fes fermança de tornador al dit depòsit, lo qual huy encara no és restituhit ne tornat a la dita cort ne a la comptessa d'Ampúries, qui's diu²⁷⁰ hereva del dit don Pedro, ne altres, en gran greuge e dampnatge, no solament dels dessus dits, mas encara del veçcompte en lo qual cau e pot recaure gran interès per moltes vexacions que li són fetes e li's

¶ ²⁶⁸ A cascun. ¶ ²⁶⁹ que no tinguen... governador] omm. D. ¶ ²⁷⁰ diu] omm. D.

poden fer per rahó del dit preu, lo qual no és pagat al dit don Pedro ne als dessús dits, ans per rahó dels dits deu mília CC florins al dit vezcompte ha convengut sostenir diverses pleyts. Per ço los dits braços e lo vezcompte sopliquen vostra excel·lència que, reparant e reformant lo dit greuge, vullats tornar lo dit depòsit en la dita cort de la governació, per ço que de aquell sia feta paga a aquell o a aquells a qui's pertanga en tal manera que'l dit vezcompte sia deliurat de tota obligació e restitució del dit preu. Comú.

(Proveeix lo senyor rey que del do fahedor al dit senyor per la cort sien pagats tres mília florins als havents causa del reverent don Enyego de Vallterra, *quondam* arquebisbe de Tarragona, del plet que aquell menava contra lo dit mossèn Pero Ladró, vezcomte de Vilanova, enaxí que'l dit vezcomte e sos béns e senyaladament la vall de Xelva romanguen absolts e quitis de tota acció que lo dit *quondam* arquebisbe e los havents causa d'aquell haguessen contra lo dit vezcomte e béns seus. E sobre la resta del dit depòsit lo senyor rey, oyt lo procurador fiscal e lo dit vezcomte e los havents causa del dit *quondam* arquebisbe, farà justícia. E protesta lo dit senyor que per aquesta solució no sia fet prejudí a aquell en les deffensions que li pertanyen, com per açò no entena a provar lo dit deute en alguna manera, sinó en tant com tengut hi fos de justícia, emperò, no contrastant la present salvetat, vol que los dits tres mília florins sien pagats realment e de fet.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXIII. Ítem, senyor, com los governador e batle general de regne de València en lo començament de lur ofici, e ultra lo jurament general que deuen²⁷¹ e són tenguts fer e fan de servir furs e privilegis, sien tenguts e dejen jurar certs furs e privilegis en special, e com los dits governador e batle que huy són, jassia requests, no hajen volgut jurar en special los dits furs e privilegis segons deuen fer per lur continència e tenor, e senyaladament lo privilegi de la concessió de la jurisdicció e contribució de la vila de Murvedre feta a la ciutat de València^{83v} per lo senyor rey en Pere, de memòria molt digna, besavi vostre. Per ço sopliquen los dits tres²⁷² braços sia vostra mercè manar als dits governador e batle que juren los dits furs e privilegis que ultra lo dit jurament general requeren special jurament, e senyaladament lo dit privilegi de Murvedre. Comú.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXV. Ítem, senyor, com vós, en loch del senyor rey don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, en l'any mil CCCCXV, a XX dies del mes d'agost, tinguessets la cort general del dit regne de València, e contra forma no acostumada vós, senyor, féyets continuació de la dita cort de ora en ora, faent star los de la dita

¶²⁷¹ A donen. ¶²⁷² A dos.

cort de nit sens que no·ls permetrets partir-se de la dita cort en tant que aquí stigue-
ren tota la nit tro a l'endemà, la qual cosa, parlant ab humil e subjecta reverència
de vostra senyoria, era més vexació e oppressió que no tractament de cort. Per ço,
senyor, sopliquen los dits²⁷³ braços de la dita cort que sia vostra mercè provehir
que semblants coses d'ací avant no sien fetes e que si de fet eren fetes (que tots los
actes) que se'n seguiren, sien e romanguen de si nul·les. *Vacat*.²⁷⁴

XXVI. Ítem, senyor, com a XX dies del mes d'agost any mil CCCC XV en la
nit, per los del braç eclesiàstich e del braç militar e per alcunes universitats reyls
fos feta proferta a vós, senyor, en nom del senyor rey pare vostre, de XXM florins,
sots certes condicions e maneres, en la qual proferta no consentí la ciutat de Va-
lència ne les (viles) de Oriola, Castelló e de Alacant, e vós, senyor, no contrastant
que les dites ciutat e viles no consentisen en la dita proferta, e no purificades les
condicions en la dita proferta aposades, declaràs que la dita proferta valia e ligava
tots los del ⁸⁴ dit regne, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra
senyoria, (no) podíets ne devíets fer, senyaladament per tres rahons, la primera per
ço car la major part de la dita cort, ço és la major part de cascun braç, no consentí
en la dita proferta car la ciutat de València e les dites viles de Oriola, Castelló e
Alacant són e eren la major part del braç real, per ço justament no·s podia declarar
que la dita proferta valgués; la segona per ço car la dita proferta era acte voluntari,
e en actes voluntaris la major part no liga la menor, ans contradient-hi la menor
no pot ésser donada alcuna cosa de aquella universitat; la terça per ço car, ans que
vós, senyor, féssets la dita declaració, los dels dits braços eclesiàstich e militar, ve-
hents que vós, senyor, no servàvets les condicions e coses ab (què) la dita proferta
fon feta, revocaren la dita proferta e dixeren que no volien que aquella hagués
loch si donchs tota la cort no y consentia. Per què, senyor, los dits tres²⁷⁵ braços
supliquen la vostra senyoria sia sa mercè provehir e declarar que la dita proferta
e la declaració per vós feta foren nul·les e en quant de fet procehiren sia vostra
mercè revocar, anul·lar e haver per no fetes aquelles.

XXVII. Ítem, senyor, com per (acte de cort feyt per) lo senyor rey en Martí
en les corts celebrades per aquell e finides en la ciutat de València en l'any mil
CCCC III, sia ordenat que les peccúnies del General qui·s leva en regne de Valèn-
cia fossen distribuïdes e convertides en certs usos per los diputats del General
del dit regne, enaxí que vós, senyor, ni vostre primogènit ni governador ne altre
official, per gran poder que hagués, no·s pogués entrametre dels feyts del dit Ge-
neral, (e) lo vostre governador o lochtinent seu, de feyt e contra justícia, parlant
ab humil e subjecta reverència ^{84v} de vostra senyoria, han feta execució²⁷⁶ en los

¶²⁷³ A dos. ¶²⁷⁴ XXV. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. N i D.

¶²⁷⁵ A dos. ¶²⁷⁶ A excució.

béns del dit General e han exhigits e haüts aquells dits XXM florins contra tot orde de dret e de justícia, no contrastant moltes appel·lacions e contradiccions davant aquells proposades. Per ço senyor, sia vostra mercè de provehir e declarar los dits actes ésser nul·les e fer tornar al dit General los dits XXM florins.

XXVIII. Ítem, senyor, com per lo senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, a les dites appel·lacions fos assignat en jutge micer Jacme Garcia, licenciat en leys, e per lo dit senyor, contra forma de diverses furs de regne de València, sia stat manat al dit jutge que en lo dit feyt no pronunciàs, per ço, senyor, tornant lo dit greuge a loch, sia vostra mercè declarar lo dit manament ésser nul·le e provehir que d'ací avant tals manaments no sien fets, e, en cas que de feyt fossen feyts, que lo jutge a qui seran fets no sia tengut servir aquells encara que sien simples o penals o fets ab altres cominacions o abdicaments de poder.

(Al tres capítols *proxime* precedents respon lo senyor rey que, vist l'emprament per ell, lavors primogènit, en nom del senyor rey, son pare, fet a la cort; e vistes les respostes primeres fetes per los tres braços, en special la que fon feta per la ciutat de València e les viles d'Oriola, Castelló, Alacant e Vila-real, que són la major part en nombre de fochs de les ciutats e viles reyal, contenen en sustància que fahien l'oferta sobredita al dit senyor, lavors primogènit, en nom del senyor rey, ab concòrdia de la cort e ab que provehís lo greuge de Morvedre, segons entre lo dit senyor e la dita cort ere stat concordat; e vistes les altres respostes fetes en scrit per los dits braços; e vista la acceptació e declaració per lo dit senyor, lavors primogènit, en nom del dit senyor rey, son pare, feta, declara aquells dits actes no haver eficàcia alguna e revoca e ha per revocats aquells, e noresmenys anul·la, cassa e revoca totes execucions, processos e enantaments per ocasió o causa d'aquelles fetes e totes letres e provisions per lo dit senyor rey son pare fetes o trameses per la dita rahó. E mana los dits vint mília florins ésser restituïts al dit General, volent que per los dits actes e declaració e altres coses damunt dites no sie fet prejudí alcú al dit senyor ni a la dita cort ne alguns braços o singulars d'aquells en l'esdevenidor, mas que'l dit senyor e la dita cort e braços e singulars d'aquells romanguen en aquell dret que eren ans dels dits actes e declaració les sobredites revocació e anul·lació romanins en sa força e valor.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXIX. Ítem, senyor, com segons furs e privilegis de regne de València totes les causes civils e criminals de qualsevol ciutats, viles e lochs reals del dit regne e térmens lurs deuen ésser determenades per los justícies de les dites ciutats, viles e lochs per cascuns dins lur jurisdicció, enaxí que aquelles han ésser determenades per los dits justícies e no per altres, e lo governador general de tots vostres regnes e terres e lo portantveus de aquell en lo dit regne e lochtinents lurs e algun altre lochtinent de vós, senyor, no's poden ni deuen entrametre de les dites causes sinó en fadiga ⁸⁵ atrobada en los ordinaris o per via de appel·lació en certs

casos; e lo molt alt senyor don Johan, frare vostre, governador general en tots vostres regnes e terres, e son vicecanceller, faent contra los dits furs e privilegis e sana pensa de aquells, se han²⁷⁷ evocades moltes causes principals pertanyents als dits justícies per sola e simpla querela e han²⁷⁸ procehit inhibint als dits justícies²⁷⁹ e determenant los dits fets, e com, senyor, evocació de les dites causes se pertanga en les ciutats e viles reals solament a vós, senyor, e vostre primogènit lo qual deja regnar. Per ço, senyor, sopliquen sia vostra mercè declarar que alcun lochtinent vostre o los dits governador general e son vicecanceller e portantveus de aquell e lochtinents lurs no poder-se evocar les dites causes dels dits ordinaris ne poder inhibir a aquells sinó en cas de fadiga e apel·lació²⁸⁰ en los casos per fur ordenats; e la evocació de les dites causes en les dites ciutats e viles reials no poder ésser feta sinó per vós, senyor, o per vostre primogènit qui deja regnar stant vós o ell dins lo dit regne de València, segons forma de furs e privilegis.

(Lo senyor rey, vist lo dit greuge e les coses en aquell demanades e suppliades tant com toca les evocacions de les causes pertanyents a la conexença dels justícies e altres ordinaris de les dites ciutats e viles reials fetes per lo dit infant don Johan, frare seu, governador general de tots los regnes e terres del dit senyor, e vists los poders per lo dit senyor rey al dit infant don Johan, governador general, donats e atribuïts, e vistes totes e qualsevol coses al·legades, axí per part del senyor rey com per los dits braços, consistents axí en furs e privilegis com en justícia e bona rahó, e considerades totes altres coses sobre açò consideradores, declara lo dit infant don Johan, governador general, per rahó del dit ofici de governació general o per qualsevol poder o poders per lo dit senyor rey a aquell atribuïts o donats, o'l vicecanceller del dit infant e governador general e altre qualsevol governador general qui no sia primogènit del dit senyor o de sos successors lo qual primogènit deja regnar, no poder ni deure evocar les dites causes. E sobre les altres coses en lo dit greuge contengudes, com no sia mostrat que res en feyt se'n sia seguit, diu lo senyor rey que (a present no y fa altra provisió, sinó que vol e li plau que)²⁸¹ sobre les dites coses sien servats los furs e privilegis d'aquelles parlants e/o per aquelles faents al dit regne e braços e singulars d'aquell atorgats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXX. Ítem, senyor, com per furs e actes de cort sia ordenat que'ls officis de batlies, alcajdies, lochtinències dels dits officis de les governacions e altres qualsevol officis de regne de València, exceptats tant solament de officis de governador del dit regne e batle general de la ciutat e regne de València, no puxen ésser donats, atorgats o comanats perpetualment o a vida o a temps o a beneplàcit a algunes persones, sinó als nadius o habitants e heretats sens frau dins lo dit regne; e

¶²⁷⁷ N *hajan*. ¶²⁷⁸ N *hajan*. ¶²⁷⁹ *per sola e simpla... justícies*] *omm.* D.
¶²⁸⁰ *en cas de fadiga e apel·lació*] *omm.* N. ¶²⁸¹ *a present no... que*] *omm.* D.

com per lo senyor rey don Ferrando, de bona memòria, e per vós, senyor, contra tenor dels dits furs, sia stada donada l'alcaidia de la vila d'Oriola a mossèn Antich Almugàver, lo qual no és nadiu ne habitador ne heretat en lo dit regne. Per ço soppliquen los dits braços sia mercè de vós, senyor, anul·lar la dita concessió feta ¶^{85v} al dit mossèn Antich e donar aquella a algú nadiu o habitador del dit regne, car jatsia alguns diguen que la alcaidia del castell de Oriola seria unida a la governació (dellà Sexona) e que la governació axí com a major se atrauria la dita alcaidia, emperò açò no procehex, per ço car los dits officis són separats ne han ma(jo)ritat la hun a l'altre ne connexió ne unió per privilegi ne en altra manera, e al·legar les dites coses seria al·legar e destrohir²⁸² totalment lo dit fur, car ab aquesta manera tots los officis del dit regne se porien tirar los governadors, e vós, senyor, segons sot(s) obligat ab sagrament, lo dit fur, en tot cas, devets servir.

(Plau al senyor rey que sia servat lo dit fur e revoca la dita concessió de la dita alcaidia feta al dit mossèn Antich, e mana al batle general dellà Sexona que d'ací avant no pague algun salari per la dita alcaidia al dit mossèn Antich.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXI. Ítem, senyor, com los scrivans de la cort de la governació e dels justícies de la ciutat de València facen pagar a les gents contra costum e extorquint de aquelles indebitament dos diners per portar cascun procés a acordar a casa del assessor e altres dos diners per tornar (aquell) de casa del dit assessor acordat a la cort; e açò, senyor, no degen fer, com sia càrrech dels dits scrivans. Per ço soplíquien los dits braços que sia vostra mercè manar als dits scrivans que les dites coses no facen, ans porten e tornen los dits procesos de la cort a casa dels dits assessors e de casa de aquells a la dita cort franchs sens alcun salari, e si lo contrari feyen que cascuna vegada que contrafaran sien encorreguts en pena de X²⁸³ morabatins, pagadors la terça part a vós, senyor, e l'altra terça al acusador e l'altra terça part al comú de la dita ciutat, e que d'açò puxa ésser feta inquisició a instància del procurador fiscal de vós, senyor.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXII. Ítem, com per lo molt alt senyor rey en Martí, de loable memòria, fos stada feta venda a la senyora reyna ¶⁸⁶ dona Maria, muller d'aquell, ans que pervenguessen a dignitat reyal, de la serra d'Esllida e de la vall d'Uxó, dels quals lochs la dita senyora reyna per si e per sos procuradors entrà en real e pacífica possessió e reebé lo sagrament de feultat dels habitants de les dites serra e vall e los homenatges²⁸⁴ dels alcaiyts dels castells de aquelles, la qual dita senyora reyna en son darrer testament féu hereu universal seu lo senyor rey en Martí, rey de Scicília e

¶²⁸² C glosar e descriure. ¶²⁸³ C vint. ¶²⁸⁴ A hòmens.

primogènit d'Aragó. E lo dit rey de Scicília en son derrer testament ha lexats tots los béns de la herència de la dita senyora reyna al egregi don Fadrich, compte de Luna, e après mossèn Johan de Sentfeliu, axí com a procurador del tudor de don Fadrich, per alcun temps regí e administrà los dits lochs, e après mort del dit senyor rey en Martí, mossèn Arnau Guillem de Bellera, governador de regne de València, e en Jacme Dezpont, dient-se regent la batlia general del dit regne, ab exquisides e no lícites maneres, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, despullant e privant lo dit don Fadrich de la possessió de les dites serra e vall e lochs de aquelles, no permeteren que'l dit don Frederich ne los dits tudor e procurador d'aquell regissen les dites serra e vall. E axí matex lo senyor rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, e vós, senyor, e micer Johan Mercader, batle general del dit regne, tenint despullat lo dit don Frederich de les dites serra e vall e lochs d'aquelles, no havets volgut restituhir les dites serra e vall e lochs d'aquelles al dit don Frederich, jassia ells e vós, senyor, diverses vegades ne siats stats supplicats. E com, senyor, segons furs, privilegis e disposició de rahó natural escrita les dites serra e vall e lochs d'aquelles degen ésser restituhides al dit don Fredrich, per ço sopliquen sia vostra mercè restituhir les dites serra e vall e lochs d'aquelles al dit don Frederich. *Vacat.*²⁸⁵ ¶^{86v}

XXXIII. Ítem, senyor, com per lo molt alt senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, fossen trameses letres a alguns comissaris que fessen publicar per la ciutat de València la substracció per lo dit senyor feta del sant pare Benet XIII, e contra les dites crides, per conservació de lur dret, foren fets alguns protests per lo bisbe e capítol de la Seu de València, per lo síndich del braç militar e per lo síndich de la dita ciutat, e los vostres governador e batle general e los dits comissaris fere(n) aplegar en lo dit capítol de la Seu de València lo dit bisbe e canonges de la dita Seu de València, e lo braç militar en la confraria de Sant Jacme; e los jurats e pròmens de la dita ciutat en la sala de la dita ciutat, e aquí, ab menaces de presons e ab manaments penals, no lexant (exir) los dessus dits dels lochs on eren ajustats, costrengueren aquells que renu(n)ciassen als dits protests. E com, senyor, les dites coses sien contra furs e privilegis e dret e justícia e bones costumes del dit regne, per los quals és lícit a cascú protestar de lur dret, encara davant vostra senyoria, ab humil supplicació. Per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè declarar los dits governador, batle e comissaris no haver pogudes fer les dites compulsions e les renunciacions dels dits protests ésser nul·les axí com aquelles que són fetes per força, e provehir que d'ací avant semblants coses no sie(n) fetes ne assajades fer per los dits governador, batle o altres comissaris, ans permeten protestar (a) cascú de lur dret.²⁸⁶

¶²⁸⁵ XXXII Ítem, com... *Vacat*] omm. N i D.

¶²⁸⁶ XXXIII. Ítem, senyor... *dret*] omm. N i D.

XXXIII. Ítem, senyor, com lo senyor rey en Martí, de bona memòria, novellament hagués creat e construït lo ofici del guardianatge del carbó en lo mercat de (la ciutat de) València, e aquell hagués establert ab los drets de aquell ofici a'n Miquel Burguera, ciutadà de la dita ciutat, e als seus perpetualment per dret imphiteòtic, ¶⁸⁷ a certa pensió al dit senyor e als successors seus per cascun any donadora per lo dit en Miquel e per los seus successors; e en lo qual dit ofici e dret de aquell lo dit en Miquel lonch temps ha (e) és estat en possessió plena, segons que del dit establiment consta per concessió real de mà pròpia del dit senyor signada e ab son sagell en pendent sagellada, donada en Barcelona a XVIII²⁸⁷ dies del mes de juny del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC V. Emperò, senyor, micer Johan Mercader, batle general, segons se diu de manament vostre, parlant totstemps ab aquella humil e subjecta reverència que pot de vostra alta senyoria, sens alcuna justa causa, mas contra justícia, ha fet novell establiment e donat per dret imphiteòtic lo dit ofici a'n Garcia Muntanyès, de la vostra munteria, segons se mostra per carta pública feta en Tortosa a XV de febrer del any MCCCC XVII en poder d'en Guillem Mir, notari de casa del dit batle, en gran dampnatge e prejuí del dit en Miquel e del dit seu establiment, del qual segons és dit era en possessió lonch temps havia, en virtut del qual segon establiment ha privat lo dit en Miquel de la possessió del dit ofici e ha donada aquella al dit en Garcia, tolent aquella al dit en Miquel sens juhí e sens sentència alcuna precedent, axí matex contra furs, privilegis e libertats de la ciutat e regne de València. Per ço, senyor, los dits braços soplíquien que, reparant lo dit greuge, sia vostra mercè cassar e revocar e cas e nul·le declarar lo dit segon establiment fet al dit en Garcia Muntanyès e restituhir aquell dit en Miquel en sa possessió.

(Lo present negoci és comés per lo senyor rey a micer Guillem Çahera e vol lo dit senyor que y proceexca per justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXV. Ítem, senyor, com lo vostre prothonotari s'enporta los procesos de les corts que vós tenits en regne de València, en Chatalunya e en altres parts, e encara los scrivans de manament e altres scrivans ¶^{87v} de la vostra cort los procesos que fan no lexen los registres en los lochs que's fan tals procesos, les quals coses són contra furs e redunda en gran dan de la cosa pública del dit regne e dels habitants de aquell, per ço soplíquien sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit prothonotari, secretaris e scrivans de manament, que tots los procesos de la cort e qualsevol altres actes fets en l'audiència vostra e devant jutges toquants lo regne de València o los habitants de aquell lexen los registres en lo archiu vostre, lo qual tenits en la dita ciutat, e que de les provisions, letres, actes o cartes axí de justícia com de gràcia o altres qualsevol tocants fets del dit regne o dels habitants de aquell

sien feyt[s] registres e llibres expresos, en los quals les dites coses sien scrites e registrades, los quals registres e llibres, feyta differència de feyts a feyts, segons és acostumat, sien intitulats registres de regne de València enaxí com és dit *Comune primum Valencie, Gratiarum primum Valencie* e axí dels altres, axí en feyt com en nombre dels dits registres; e que, advenint lo cas que los dits registres dejen ésser posats en arxiu, aquells sien meses e conservats perpetualment en lo dit archiu del vostre Real de València e que nengun temps no sie[n] de aquí treyts, en manera que axí vós, senyor, com vostres officials com enca[ra] los habitants del dit regne pus fàcilment puguen haver ço que hauran mester de les dites coses e actes. *Vacat*.²⁸⁸

XXXVI. Ítem, com per fur e acte de cort per lo senyor rey en Martí, de digna recordació, oncle vostre, sia statuhit e ordenat que offici alcú de la ciutat e regne de València, exceptat de governació e batlia general, no sia o puxa ésser donat ne a aquell posada persona alguna estrangera del dit regne; e com per vós, senyor, mogut per una ordenació feta per l'alt rey de Castella, sia stat donat l'offici del consolat de la ciutat e regne de València a'n Francisco Martínez de Angulo, natural de regne de Castella, ço que és contra los dits furs, (privilegis)²⁸⁹ e acte de cort e altres furs e privilegis del dit regne e és cosa inusitada e insòlita, parlant ab humil reverència de vós, senyor, suppliquen per ço los dits braços a vós, senyor, sia mercè vostra revocar e haver per no feta la dita consesió del dit offici e (declarar) aquella no ésser stada poguda fer, e provehir que semblants concessions d'aquí avant no sien fetes e si de feyt eren²⁹⁰ feytes que romanguen e sien (de si) nul·les e sens alguna eficàcia e valor.

(Lo senyor rey anul·la e revoca la dita concessió del dit offici com sia feta contra furs del regne de València.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXVII. Ítem, senyor, com al dit Francisco Martínez d'Angulo per lo dit senyor rey don Ferrando, pare vostre, sia (estada)²⁹¹ feta concessió que aquell puxa erigir e tenir hun hostel dins la dita ciutat de València o en lo grau de la mar d'aquella, en lo qual posen e sien tenguts posar castellans, a e per refecció e construcció del qual hostel e sustentació del dit ostaler li atorgà que fos exhigit cert dret dels vexells e fustes de mar de castellans venints a la dita ciutat, segons que's mostra per la dita provisió, la qual, senyor molt excel·lent, és contra expressa disposició de fur possat sots rúbrica *De leuda e hostalatge*,²⁹² per lo qual és dispost que cascun strany o privat de qualsevol condició o stament sia, pot posar en aquell hostel e allí on volrà e li plaurà, majorment car fer tal concessió sia, ab vostra humil reverència parlant, agabellar ostal e permetre ajust de gent stranya, (ço que) és cosa perillosa. Per ço los

¶²⁸⁸ XXXV. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. N i D.

¶²⁸⁹ privilegis] omm. N i D. ¶²⁹⁰ A ésser. ¶²⁹¹ omm.

D. ¶²⁹² Germà COLÓN i Arcadi GARCIA (eds.),

Furs de València, llibre IX, rúbrica XXXIV: *De leuda e hostalatge e altres drets reals...*, Barcelona, Editorial Barcino, 1999, vol. VIII, pp. 142 i ss.

dits braços sopliquen sia mercè de vós, senyor, revocar e haver ¶^{88v} per revocada la dita provisió e declarar²⁹³ tal cosa no poder ne deure ésser feta per null temps.

(Lo senyor rey anul·la e revoca la dita concessió axí com a feta contra furs del dit regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXVIII. Ítem, senyor, com en les corts celebrades als regnícoles²⁹⁴ del regne de València per lo senyor rey en Martí, de loable recordació, fon fet hun fur nou en lo qual provehí e ordenà que en la ciutat de València o ravals d'aquella no posqués haver sinó CC corredors tan solament, axí mascles com fembres, (e que) la elecció e recepció dels quals corredors fos feta per lo justícia civil de la dita ciutat ab e de consell dels jurats de la dita ciutat e no sens aquells, los quals justícia e jurats quant deuran començar la dita elecció o recepció juren, en poder del scrivà de la cort, que en aquella elecció se hauran lealment e bé a profit de la cosa pública, tota parcialitat e totes pregàries, oy e favor apart posades, e que hauran sguart que persona majorment jove e de edat covinent a treball corporal que haja o sàpia altre offici, art o mester de que puxa viure o que (no) sia persona diffamada de alcun crim o públich adultre e concupinari ne alcunes persones velles no rebran al dit offici de corredor, encara que y fos o sia abte o sufficient, ans hi preferran persones bones, leals, verdaderes e de bona fama e no podents viure de altra art, offici o mester deme(n)tre sien sufficientes e abtes al dit offici, volent expressament que algú qui no fos elet e rebut al dit offici de corredor, segons forma dels furs dessús dits, no posqués usar de aquell offici sots pena de açots. Enaprés lo dit senyor rey en Martí per tal com en lo temps de la edició del dit fur ¶⁸⁹ e encara en lo temps de la pramàtica sancció, davall commemorada, lo nombre dels corredors en gran multitud excehia e sobrepujava lo nombre de CC corredors, al qual per lo dit fur eren reduhits ab pramàtica sancció per aquell feta, entrevenint en aquella la voluntat e exprés consentiment dels jurats de la dita ciutat, per certs (e) justs sguarts en la dita pramàtica sancció²⁹⁵ expressats provehí e ordenà que tots e sengles corredors habitants en la dita ciutat qui del dit offici posquessen usar, sinó serien per sos demèrits privats per lo dit justícia civil, fossen admeses e posquessen usar del dit offici no contrastant en alcuna cosa lo dit fur nou, volent expressament que d'ací avant alguns altres corredors en lo dit offici en alcuna manera no posquessen ésser admesos tro que aquells per mort e en altra manera fossen tornats de tot en tot al compte dels CC corredors; e que si en alcun temps vendrien al dit compte de CC corredors, en aytal cas volch lo dit senyor lo dit fur nou en totes maneres e per tots temps ésser observat, segons totes les dites coses en los dits furs nous e pramàtica sancció són contengudes. E com, senyor molt excel·lent, lo vostre batle general del regne²⁹⁶

¶²⁹³ A prohibuhir. ¶²⁹⁴ N habitants. ¶²⁹⁵ sancció] omm. N i D.

¶²⁹⁶ del regne] A de la vostra ciutat.

de València, jassia los dits corredors no sien stats encara reduhits al dit compte de CC, ans en molt excedeix lo nombre de CC corredors antichs, haja pres e rebut bé quaranta o cinquanta persones en corredors e al dit offici de corredoria, ço que no podia ni devia fer ni pertany a son offici, e on a son offici pertangués ço que no fa segons forma dels al·legats furs, lo que seria e és cosa ¶^{89v} de mal exemple que aquell se empatche de cosa no pertanyent a aquell ne a son offici, e que aquell axí proceescha e enante en la dita recepció de corredors contra expressa determenació dels dits furs e provisions. Per tal, los dits braços sopliquen vós, molt alt senyor, que haüdes per revocades totes e qualsevol persones al dit offici per lo dit batle e contra forma dels dits furs e pramàtica sancció preses e rehebudes, provehescats e manets al dit batle que d'aquí avant semblants coses no attente fer; e, si'l contrari serà fet per aquell, que no haja efficàcia ni virtut ne los corredors per aquell reebuts ja, e d'aquí avant si alguns de fet ne rebia, no puxen ne dejen del dit offici usar en alcuna manera, sots les penes d'açots e altres en lo dit fur del dit senyor rey en Martí contengudes.

(Sia servat lo fur sobre açò ordenat no obstant qualsevol provisió o pramàtica fetes en contrari.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXIX. Ítem, senyor, com per fur del senyor rey en Martí sia ordenat que moros alguns no se'n puxen passar en terra de moros ne en altres parts fora vostra senyoria, encara que haguessen licència de vós, senyor, o official vostre, e si'l contrari era feyt que aquells sien²⁹⁷ *ipso facto* catius e partits segons en los dits furs és contengut; e (per aquell mateix fur sia) manat al batle general del dit regne, lochtinent e altres officials vostres que serven aquell e que fessen sacrament en poder vostre o del governador que no donen licències a moros que se'n puxen anar, (e) si u fahien, ultra transgressió del jurament, fossen²⁹⁸ encorreguts en pena de cinquanta morabatins per cascun cap, partidors segons que en los dits furs és contengut. E, senyor, lo vostre batle general, jatsia request per lo síndich del dit braç militar, no hagués volgut fer lo dit jurament ¶⁹⁰ e aquell ha²⁹⁹ donades licències a moros de anar-se'n, (ço qu'és) contra lo dit fur. Per què, senyor, sia vostra mercè (provehir) a tal e (a tan) gran greuge en manera condecet. E per tal com en lo dit fur en la fi no y són enteses mercaders moros e mariners moros que naveguen, pot ésser donat forat indirectament als dits furs, sia vostra mercè³⁰⁰ entendre los dits furs generalment e que moros no se'n puxen passar ne anar en Barberia, Granada e altres parts de terra de moros per quinevol cas, ne de qualsevol loch sien,³⁰¹ si's vol sien de ciutats, viles e lochs reyls o de qualsevol lochs qui són de furs de València vell(s) tan solament e altres, e encara que sien de fur d'Aragó, e encara que los senyors dels lochs de on seran hi consentissen que se'n anassen.

¶²⁹⁷ N i D *fossen*. ¶²⁹⁸ N i D *sien*. ¶²⁹⁹ N i D *haja*.
 ¶³⁰⁰ *per tal com en... mercè] omm. N i D.* ¶³⁰¹ *per quinevol... sien] omm. N i D.*

(Plau al senyor rey que sien servats los furs disposants sobre açò e és aparel·lat procehir contra aquells qui hauran donada o daran licència e no·ls es permesa donar aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XL. Ítem, senyor, com per fur sia ordenat que alguns moros de qualsevol linatge, sien de Barberia o de Granada o d'altra part fora lo regne de València, que sia atallat o rescatat de son senyor, no gos o presumesqua acaptar lo resquat dins lo dit regne, no contrastant qualsevol licència obtenguda de vós o de qualsevol official vostre, sots certes e grans penes. E, senyor, lo vostre batle general dona e ha donat a molts moros forasters licències de acaptar e fa servir les dites licències directament o indirecta en gran prejuhí dels dits furs. Per què, senyor, sopliquen que y sia provehit condecement en manera que directament o indirecta moros strany per algun cas o manera no puxen acaptar (ab licència ne) sens licència, enaxí que, si hi són atrobat(s), los senyors dels lochs on acaptaran los puxen pendre e vendre per catius e del que se'n haurà lo senyor del loch qui'l vendrà haja a donar a vós, senyor, la meytat com la pena que y era aposada per los furs dels senyors reys en Johan e rey en Martí no y sia suficient. E si lo batle o altre official vostre hi contradirà o y contravindrà directament o indirecta, que encontinent que u atempta-^{90v}ran sien haüts per privades persones e no·ls sia obehit en alcuna manera.

(Mana lo senyor rey que sien servats los furs dels reys en Johan e en Martí disposants sobre açò e si en res és stat contrafet offer-se reduir o fer reduir alló a justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLI. Ítem, senyor, jatsia per lo senyor rey don Ferrando, pare vostre, de gloriosa memòria, fos e sia stat ab provisió sua ordenat e stablit per utilitat de les rendes, regalies e drets reals e per conservació e profit de la cosa pública del regne de València que tots e sengles comptes dels batles, axí generals com locals, justícies, officials e altres persones qualsevol que administraran en regne de València monedes, peccúnies, rendes e altres drets o coses a vostra cort pertanyents, per qualsevol títol o causa sien retuts, hoÿts, reebuts e difinits en la ciutat de València e dins lo regne de aquella, e sia stat diputat e assignat a hoÿr e diffinir los dits comptes en Berenguer Mingu(e)t, ciutadà de la dita ciutat, volent lo dit senyor e provehint que los comptes dessús dits perpetualment sien conservats en lo archiu del vostre Reyat de la dita ciutat axí com ja per privilegi era stat provehit e atorgat als del dit regne per vostres predecessors, per tal que pus promptament e ab menys affanys e despeses per vós e vostres officials de les dites coses se poguessen haver certificacions e altres avisos necessaris, e jatsia encara per vostra excel·lència enaprés la dita ordenació o statut sia stat loat e confirmat, enaxí que vós, senyor, havets reebut lo dit en Berenguer Minguet en conseller vostre e hoÿdor per vos dels dits comptes en lo dit regne, emperó, senyor, per tal que los dits statut e ordinació sien de major

stabilitat e valor insiguits a utilitat de vostres rendes, regalies e drets e a honor e profit del dit regne e que en sdevenidor los dits comptes no pusquen ésser trets de aquell, ço que fàcilment se poria ensequir si els dits statuts e ordinació era derogat en alcuna manera, ço que seria no poch perjudici a la cosa pública. Per ço los dits dos braços supliquen humilment a la vostra clemència que per sguart de les coses dessus dites e per ço encara que axí com lo dit regne és fundat ¶⁹¹ sots certes e specials leys, furs, costum e privilegis, axí en aquest cap haja special provisió e prerogativa, plàcia a vostra senyoria ab e per acte de cort novellament fer statut, ordinació e provisió perpetualment duradora que tots los dits comptes ara e per tots temps sien e hajen ésser retuts, hoÿts, reebuts e diffinits en e dins la ciutat e regne de València e que aquells sien custodits³⁰² e conservats en lo dit archiu, segons dit és. E per la dita rahó plàcia a vós, senyor, atorgar, provehir e assignar una persona idònea que exercesca les dites coses e sia dit e nomenat mestre racional de vostra cort en regne de València, enaxí que perpetualment en la dita ciutat e regne sia e dure lo dit offici exercidor per aquella persona a qui per vós, senyor, e vostres successors serà comanat ara o per avant qui haja aquelles preheminiències e prerogatives que los mestres racionals passats han acostumat haver.³⁰³

XLII. Ítem, senyor, com per fur los habitants del regne de València no poden ésser treyts per pledejar fora lo loch de son domicili, e lo vostre vicecanceller, a supplicació de la universitat de Murvedre, per la causa que demanava contra la ciutat de València, e micer Johan Navarro, per la causa que havia ab los nobles mossèn Ramon e mossèn Berenguer de Vilaragut, cità fora lo regne lo síndich de la ciutat de València e los dits mossèn Ramon e mossèn Berenguer de Vilaragut, pretenent que per utilitat pública se podia fer, ço (és) car podia ésser perillós per la potència dels adversaris o per altra qualsevol, rahó de que ha convengut a la dita ciutat o al braç militar fer missatges e grans despeses. Per què, senyor, sopliquen los dits braços a la vostra real dignitat, (que), tollent los dits greuges, provehiscats que semblants coses no's facen e que alcú per les causes sobredites ni per qualsevol altra causa o cas, axí per via de pramàtica sancció, (pretenent procehir) per occasió de la cosa pública com *alia* no puxa ésser treyt per pledejar fora son domicili ni la causa puxa ésser evocada encara per propri motiu del príncep ni de altre official, declarant la sentència e qualsevol actes ¶^{91v} feyts fora lo dit regne en les causes sobredites ésser nul·les.

(Lo senyor rey mana que·ls furs e privilegis parlants de la matèria del dit greuge³⁰⁴ sien servats e diu que a les citacions e sentència fetes e donades per ell fora lo regne ja hi à provehit entre les parts per justícia. E vol e proveeix que les dites citacions e sentències fora lo regne fetes e donades no noguen ni facen prejuhí al

¶³⁰² A *costujts*. ¶³⁰³ XLI. Ítem, senyor... *haver*] omm. N i D. ¶³⁰⁴ D *regne*.

regne ni a alguns braços e singulars d'aquell, ans los dits furs e privilegis romanguen en sa força e valor.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLIII. Ítem, senyor, com los moros de regne de València mercadejen e tinguen companyies en terra de moros, ço que redunda en gran dan de vostres sotsmeses e encara de vostres regalies per ço, car per los dits moros són descuberts los secrets de vostres regnes e terres, hoc encara, los dits moros ab lur franquea passen e scusen dels drets (les) mercaderies dels moros qui són en terra de moros e encara los moros de vostra senyoria qui mercadegen en terra de moros han majors franquees en terra de moros que no han los cristians sotsmeses vostres, en tant que per les franquees que aquells han los cristians no y poden axí liurament mercadejar, com (los dits moros per la franquea que han que no fan los dits cristians. E com), senyor, los dits moros, segons ley divinal e humanal, no degen ésser sostenguts en vostra senyoria sinó perquè aquells cultiven les terres e no per mercadejar specialment en terra de moros. Per ço suppliquen los dits braços que sia vostra mercè provehir perpetualment que alcuns moros de vostra senyoria no puxen mercadegar per trametre mercaderies en alcuna terra de moros ne haver companyies ab aquells e per ço serà provehit als dits inconvenients e altres que's seguexen e pusquen seguir. *Vacat.*³⁰⁵

XLIIII. Ítem, senyor, com les universitats [¶]⁹² de la ciutat de Sogorb e de les viles e lochs de Líria, de Exírica, de Altura e de les Alcubles, de Benaguazir, de la Pobla e de Paterna e de altres universitats de don Frederich situades en regne de València, per aumentació de la real Corona de Aragó, a pregàries dels senyors rey do(n) Martí, rey de Sicília, (e reyna dona Maria), de recordacions molt dignes, carregaren e veneren certs censals migançant cartes de gràcia, los preus de les quals munten a suma de XXVM florins, de certes persones de la ciutat de Barcelona, los quals serviren en lo retornament del dit *tunc* senyor rey de Sicília, per conservació del regne e encara en la conquesta de Cerdenya, per rahó dels quals carregaments foren feytes e fermades per los dits senyors cartes de indemnitat a la dita ciutat, viles e lochs, universitats e singulars de aquelles e de aquells prometent los dits senyors guardar-ne de dan a aquelles dites universitats e singulars de aquells e béns lurs, obligants hic certes rendes, emoluments e fruyts e les rendes de Mallorca e lo morabatí de tot lo regne de València e generalment tots lurs béns e drets, segons per les dites cartes de indemnitat *et alia* és clar veure. E les pensions del dit censal, mentre visqué lo dit rey en Martí, se pagaren de les dites rendes de Mallorques, e après la mort del dit senyor, les dites rendes per vostres oficials foren levades a les dites universitats o síndichs lurs e lo dit senyor rey en Martí se pres e

¶ ³⁰⁵ XLIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. N i D.

occupà lo dit morabatí, e com les dites universitats haje(n) sostengut e sostinguen molts dampnatges de les dites obligacions, com hajan pagades les pensions dels dits censals des que morí lo dit senyor rey en Martí e hajan stat pus de cinch anys en les dites obligacions, e passats los dits cinch anys los dits senyors devien e eren tenguts de justícia, fur e rahó traure les dites universitats de les dites obligacions, e com vós, senyor, hajats succehit als dits senyors en los dits regnes de Sicília e Cerdenya per utilitat dels quals los dits censals se carregaren. Per ço, humilment sopliquen vostra excel·lent senyoria que sia mercè de aquella vulla pagar e satisfer a les dites universitats les pensions e messions que aquelles ha covengut pagar als dits crehedors ab les messions que enaprés ^{92v} a aquelles ha covengut fer e sostenir, e noresmenys reembre, luir e quitar los dits censals e traure les dites universitats de les dites obligacions e carregaments de censals e encara pagar e satisfer entretant als dits crehedors lurs pensions sdevenidores.³⁰⁶

XLV. Ítem, senyor, com les universitats de la ciutat de Sogorb e de les viles e lochs de Liria, de Exèrica, de Altura e de les Alcubles, de Benaguazir, de la Pobla e de Paterna e de altres universitats de don Frederich situades en regne de València a pregàries dels senyors rey don Martí e reyna dona Maria, de recordacions molt dignes, carregaren e veneren certs censals migançant cartes de gràcia, los preus de les quals munten a suma de XXXXV florins, los quals preus se convertiren en la conquesta del regne de Sicília, e per rahó dels quals carregaments foren fet(e)s e fermades per los dits senyors cartes de indemnitat a la dita ciutat, viles e lochs, universitats e singulars de aquelles e de aquells, prometents los dits senyors guardar-ne de dan a aquelles dites universitats e singulars de aquelles e béns lurs obligants hic certes rendes, emoluments e fruyts e generalment tots lurs béns e drets, segons per les dites cartes de indemnitat *et alia* appar; e com les dites universitats hajan stat pus de cinch anys en les dites obligacions, segons és clar veure per los kalendaris de aquelles, e lo dit don Frederich e les dites universitats per les dites rahons hajan sostengut e sostinguen molts dampnatges e per consegüent passats cinch anys los dits senyors deguessen traure e desobligar a les dites universitats de les dites obligacions segons forma de fur en deute de justícia hi fossen tenguts, e com vós, senyor, hajats succehit als dits senyors en lo dit regne de Sicília e per consegüent seriets ⁹³ tengut a pagar les dites pensions e quitar los dits censals, per tal sopliquen humilment vostra excel·lent senyoria que sia mercè de aquella vulla pagar e satisfer al (dit) don Frederich les dites pensions, les quals són stades pagades als senyors dels dits censals de les rendes del dit don Frederich, e noresmenys reembre, luir e quitar los dits censals e traure les dites universitats de les dites obligacions e carregaments de censals e encara pagar e satisfer entretant als dits creadors lurs pensions esdevenidores.³⁰⁷

¶ ³⁰⁶ XLIII. Ítem, senyor... sdevenidores] omm. N i D.

¶ ³⁰⁷ XLV. Ítem, senyor... esdevenidores] omm. N i D.

XXXXVI. Ítem, senyor, com los censals e violaris sien en regne de València total sosteniment del dit regne e habitants de aquell e moltes persones del dit regne qui fan censals e violaris recusen aquells pagar e menacen los execudors de la cort de governació e altres oficials de vós, senyor, [e] del dit regne, ço que pijor és recusen pagar les pensions dels dits censals e violaris e fan lur poder de fer perdre aquells per diverses e-xquisides maneres. Per ço sopliquen los dits dos braços que sia mercè de vós, senyor, provehir perpetualment que tota persona de qualsevol condició o stament sia que embargue les exequcions dels dits censals e violaris o execudors, porters o saigs o altres qui per la dita rahó hic sien tramesos per qualsevol jutge a qui's pertanga, o en altra manera recusen pagar los dits censals e violaris, que aytal e aytals persones sien preses e tengudes a presó per aquell jutge a qui's pertanga, tant e tan longament tro que realment e de fet haja pagat les pensions dels dits censals e violaris o les messions per la dita rahó fetes. E si algú era trobat culpable en les coses dessus dites e se absentava, que aquell aytal fos bandegat del regne tant e tan longament fins haja satisfet plenerament de tot ço que per aquell sia o fos degut, axí de pensions com de mesions dels dits censals e violaris, e restituhits e esmenats los dans e injúries ¶^{93v} fetes per la dita rahó, romanint en sa força e valor lo capítol de Cathalunya que és huy fur en regne de València, en lo fur final, rúbrica *De cosas que seran donades a cens*³⁰⁸ en los furs del senyor rey don Martí. E totes les dites coses sien tengudes e observades (e fetes) sens gràcia, remissió o perdó que per vós, senyor, o vostre primogènit o altre qualsevol oficial no li'n puxa o puxen ésser fetes e en cas que fossen fetes que no's puxen alegrar de aquelles. *Vacat*.³⁰⁹

XXXXVII. Ítem, senyor, com per ocasió dels saltejaments, presons, morts e roberies que's frequentaven de les parts de Xúquer enllà per moros de Granada e altres, fossen, per consentiment e concòrdia de les universitats de cristians, posats³¹⁰ certs drets per tenir talayes e scoltes per guardar los camins e descobrir los mals que's feyen en les dites parts e de alcun temps ençà los dits drets sien stats donats e transportats a algunes persones per vós, senyor, de que s'és seguit que les dites talayes e scoltes no s'i tenen per la forma acostumada ni és necessari tenir, com cessen guerres, e los dits drets se lleven, salva la dita reverència, molt injustament, e per ocasió de no tenir les dites scoltes per la forma acostumada se són feyts e frequentats en temps passat molts saltejaments axí com se solia ans de tenir les dites talayes e scoltes. Per ço sia mercè de vós, senyor, cassar, revocar e anul·lar les dites donacions, concessions e transportacions e manar que los dits drets no sien collits ni levats d'aquí avant.³¹¹

¶³⁰⁸ Germà COLÓN i Arcadi GARCIA (eds.), *Furs de València*, llibre IV, rúbrica XXIII: *De dret de cosa que será donada a cenç*, Barcelona, Editorial Barci-

no, 1983, vol. IV, pp. 219 i ss. ¶³⁰⁹ XXXXVI. *Ítem, senyor... Vacat*] omm. N i D. ¶³¹⁰ *A passats*. ¶³¹¹ XXXXVII. *Ítem, senyor... avant*] omm. N i D.

XXXXVIII. Ítem, senyor, com alguns notaris de la ciutat e regne de València hajan comés crim de fals e(n) l'art de notaria e aquells sien stats ¶⁹⁴ condempnats en certa forma e privats de no poder reebre o fer cartes públiques e usen a públich de advocació e procuració, axí en juhí com fora juhí, on és versemblant que (tals) notaris³¹² poden prevaricar o en altra manera cometre fals.³¹³ Per tal sopliquen los dits dos³¹⁴ braços que sia mercè de vós, senyor, fer provissió perpetual per acte de cort que algun notari o altre que haja comés crim de fals encara que de aquell haja remissió en sia condempnat per aquells jutges a qui's pertany, no puxa procurar ne advocar en alcuna de les corts de les ciutats, viles e lochs (del dit regne)³¹⁵ sots pena de fals e que sia exellat perpetualmet de la ciutat e regne de València.

(Plau al senyor rey.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVIII. Ítem, senyor, com per lo senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, a applicació dels tres braços del regne de València sia stat provehit e ordenat per acte de cort que com per les correnties e stàncies dels arroços qui's collien en lo regne de València se generaven moltes infeccions, malalties e corrupcions de que's seguien morts de moltes persones, e per squivar aquestes coses sia stat per lo dit senyor provehit e ordenat que null hom (no) gosàs fer correnties ni estàncies de arròç ni encara altres correnties e stàncies en qualsevol possessions dins lo dit regne, e si ho fahien que a pròpria messió de la correntia fos arrancat lo dit arròç e encorregués lo contrafahent en pena de XX sous per cascuna fanecada, la qual punició no s'és enseguida en càrrech de alguns oficials vostres, senyor, e de alguns senyors dels lochs situats dins lo dit regne, e per ço indifferentment molts fan correnties e stàncies³¹⁶ axí en³¹⁷ los arroços com en los forments e lins, de que's seguexen molt grans infeccions, corrupcions, malalties e morts de moltes persones e de bèsties bevents³¹⁸ dels descorriments ¶^{94v} de les dites aygües. Per tal sopliquen que plàcia a vós, senyor, provehir per pública utilitat del dit regne que servant lo dit acte de cort e provissió de fur que tots aquells qui d'ací avant faran correnties e stàncies en qualsevol possessió dins lo regne de València hon haja arroços, forments o lins o no n'i haja, que encórreguen e sien encorreguts en la dita pena de XX sous per cascuna fanecada e de arrancar a lur pròpria messió los dits arroços, forments e lins, pagadora la terça part (a vós, senyor, e la terça part) al comú de tal loch on les dites correnties e stàncies se faran e l'altre terç al acusador, de la qual pena o calònia no puxa ésser feta alcuna gràcia, perdó o remissió, e si u faran qualsevol oficials vostres, senyor, e senyors o oficials de qualsevol senyors dels lochs on les dites correnties e stàncies se faran que u paguen del seu propri, e que en lo dit cas la execució

¶³¹² *tals notaris*] omm. N i D. ¶³¹³ *N falsa.* ¶³¹⁴ *dos*] omm. N i D.
¶³¹⁵ *del dit regne*] omm. N i D. ¶³¹⁶ *A statuts.* ¶³¹⁷ *A com.* ¶³¹⁸ *A boveres.*

puxa ésser feta per qualsevol altre jutge del regne de València qui request ne serà no contrastant qualsevol protestacions e dessentiments fets e fahedors per qualsevol universitats e persones com açò redunde en comuna utilitat e proffit de totes les gents del dit regne per cessar les dites infeccions, corrupcions, malalties e morts.

(Plau al senyor rey que sie servat lo fur.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

L. Més avant, senyor, en l'any de la Nativitat de nostre Senyor MCCCC XIII don Jayme, *olim* compte d'Urgell, tenint e posehint axí com a senyor e com a (cosa) sua pròpria los castells e lochs de Bunyol, Macastre, Yàtova,³¹⁹ Alboraig, Setaygües e mont entorn, situats dins regne de València, ab tota jurisdicció alta e baixa, mer e mixt imperi, ab tots lurs térmens e pertinències en fin franch alou, ço és en lo mes de març del dit any lo noble mossèn Vidal de Vilanova comprà los dits castells e lochs en fin franch alou ab tots los dits lurs térmens e pertinències e ab tota jurisdicció civil^{¶95} e criminal, alta e baixa, mer e mixt imperi e ab tots altres drets del honrat n'Andreu Serra del loch de Agramunt del principat de Cathalu-nya, procurador del dit don Jayme e de la senyora infanta dona Ysabel, muller de aquell, havent plen poder de aquells a vendre los dits castells, lochs e altres drets dessus dits per preu de XXXXIM florins d'or d'Aragó dels quals se havien a deduhir e levar e quitar los càrrechs axí de censals com altres, los quals eren stats venuts e carregats sobre los dits castells e lochs e qualsevol de aquells. La qual venda en lo mes de abril après següent per lo dit don Jayme fon loada, ratificada e aprovada, e enans que alcun procés per lo senyor rey, vostre pare, se fahés contra lo dit don Jayme e per disposició de fur *et alia* la senyoria e possessió dels dits castells e lochs, de mantinent que la dita venda fon feta sien stades guanyades e adquisides al dit noble comprador, jassia la dita cosa venuda no li sia stada corporalment liurada bé que no sia stat per los dits venedors e comprador desliurar la cosa e pagar lo preu ne ara stiga per lo dit comprador de pagar lo preu a qui's pertanga axí e segons fon convengut, ans ladonchs stech per alguns impediments dels vostres governador e batle general injustament feyts, parlant ab humil e subjecta reverència, car dehien que los dits castells e lochs eren tenguts a feu, lo que no és ver, parlant segons que dessus, e per consegüent lo dit noble comprador no pogués ne degués de justícia ésser privat de les dites senyoria e possessió sens precedent conexença e aquell legítimament hoït en son dret. Emperò, lo dit molt alt senyor rey don Ferrando, pare vostre, de loable recordació, segons se diu, sabent les dites coses, féu donació e concessió dels dits castells e lochs al noble mossèn Álvaro Dávila,³²⁰ en virtut de les quals concessió e donació lo dit senyor rey, pare vostre, manà liurar e donar e féu liurar e donar al dit mossèn^{¶95v} Álvaro la possessió dels dits castells e lochs, la qual

¶³¹⁹ A *Yatena*. ¶³²⁰ Mariscal de Castella, participà en el setge de Balaguer i en l'empresonament de Jaume, comte d'Urgell.

cosa, parlant ab humil e subjecta reverència, de justícia fer no's devia, majorment obstants oposicions fetes per lo dit noble mossèn comprador, axí en lo temps que lo dit senyor rey, pare vostre, los manà ocupar com en lo temps de la dita donació, e faent les dites coses era voler levar la dita senyoria al dit noble comprador e voler revocar e anul·lar la dita venda sens alcuna coneixença. E com vós, senyor, dejats los greuges feyts tornar a degut stament, los dits braços e lo dit noble (mossèn) Vidal de Vilanova suppliquen humilment que plàcia a vostra senyoria manar ésser revocades e revocar, cassar e irritar totes e qualsevol provisions, concessions e donacions dels dits castells e lochs fetes e atorgades axí per lo dit senyor rey, vostre pare, com per vós en qualsevol manera, manant ésser tornat al primer e degut estament tot ço e quant en virtut de aquelles és stat fet e enantat.

Etiam suppliquen que sia mercè vostra, tollent qualsevol empaigs donats per lo dit batle general com no proceesquen segons dit és, provehir e manar que los dits castells e lochs en fin franch alou ab tots lurs térmens e pertencències, jurisdicció e drets dessus recitats sien liurats corporalment al dit mossèn Vidal, al qual pertanyen, segons dit és en virtut del dit contracte, com aquell dit mossèn Vidal sia prest e s'offirà aparellat de liurar e pagar lo dit preu a qui's pertanga, axí e segons fon convengut, (e en açò, senyor, farets justícia).³²¹

(Lo senyor rey comana a dos juristes no sospitosos la conexença e decisió del dit greuge e li plau que ço que·l·ls pronunciaran valla tant com si ell ho hagués pronunciat en la cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LI. Ítem, senyor, com lo vostre batle general del regne de València deçà Sexona, jassia per furs e privilegis atorgats als vehins e habitants del regne de València cascuns d'aquells pode(n) portar o fer portar per terra per tot lo dit regne ¶⁹⁶ qualsevol de les nou coses vedades e totes les dites coses, prestant, emperò, sagrament lo portant aquelles en poder del batle axí general com (local), lo qual serà atrobat en aquella ciutat, vila o loch d'on les dites coses traure volran, que aquelles dites coses no trauran fora lo dit regne, per les quals coses haja a pendre albarà del dit batle e per aquell pagar tres diners e no pus, emperò lo dit batle general, no curant lo dit fur servir e privilegis qui dessus, ara novellament introduex una pràctica o costum contra los vehins e habitants del dit regne, e senyaladament dels qui habiten e stan en la vila de Oriola, e en les altres viles e lochs dellà Sexona, que quant algú o alguns dels sobredits volen portar o fer portar alcuna de les dites nou coses a qualsevol part del dit regne, oltra lo sagrament que·ls pren segons fur, los³²² fa obligar e dar fermances a ciutadans de València que dins dia e terme cert li ha(u)ran portat albarà responsiu del batle de la ciutat, vila e loch on les dites coses

¶³²¹ e en açó... justícia] omm. N i D. ¶³²² A si·ls.

haurà o hauran levades o portades per terra, e açò sots certes e grans penes, les quals coses, senyor, tornen en gran dan de la cosa pública, car molt més valrria pagar drets com a castellans o strangers de vostra senyoria que no sostenir les dites opresions e novitats, car prop tant costa o més lo que despenen en les dites fermances e en los albarans responsius e en cancel·lar les dites coses e ab les messions qui fan en tornar ab la dita responsió³²³ que no costarien los dits drets. Per tal supliquen a vós, senyor, que per acte de cort manets e proveheschats que tals opresions no sien fetes ne tals contrafurs no sien atemptats per lo dit batle ne per altre, e si ho faran que sien encorreguts en certes e grans penes, de les quals sia executor lo governador e de aquelles haja la mitat lo vostre fisch e l'altra meytat la part contra qui serà feyt lo dit contra fur. ¶^{96v}

(Mana lo senyor rey al batle general que serve lo fur parlant de les dites coses. *Vidit de Funes, vicecancellarius*).

Quequidem capitula, responsiones et provisiones eorum ego, Petrus Ram, prothonotarius memoratus, qui fui notarius processus curie supradicte, de mandato domini regis predicti feci describi et reponni in presenti pergameneo volumine ad habendam inde memoriam in futurum. Et ad validacionem eorum de mandato ipsius domini regis eius bulla plumbea fuit hic apposita impendenti. Que omnia et singula supradicta fuerunt acta et per dictum dominum regem publicari mandata intus domum capituli monasterii fratrum Predicatorum civitatis Valencie ubi celebratur curia supradicta die martis intitulata vicesima secunda marcii, paulo post tactum hore decime noctis, incepto numero ab hora meridiey anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo regnique ipsius domini regis tercio, qua die dictus dominus rex curiam licenciavit predictam, presentibus ad hec pro testibus reverendo in Christo patre domino Dalmacio episcopo Gerundensi, ac nobilibus Geraldo Alamani de Cervilione et Iohanne de Luna, militibus, ac Iohanne Mercaderii, legum doctore, baiulo generali regni Valencie, consiliariis domini regis predicti, et aliis in numero copioso. Vidit de Funes, vicecancellarius.

Sig-(*signe notarial*) num mei Francisci d'Arinyo, secretarii domini regis predicti auctoritateque regia notarii publici per totam ipsius dominacionem et terram, qui loco honorabilis viri domini Petri Ram, prothonotarii supradicti, fui scriba curie antedicte et unacum eo predictis interfui eaque in presentibus quaternis sive volumine a parte posteriori quindecim pecias ab rasas integreque scriptas, in quarum ultima incipit mea clausura huiusmodi continente, de mandato domini regis predicti, ut premititur, per dictum prothonotarium scribi feci eo aliis occupato negociis clausi. Corrigitur autem in lineis quintadecima et sextadecima prohemii «in legibus licenciatum»; et in prima, secunde plane primi folii «tant solament los»; et in decimanona, secunde plane secundi folii «les dites fermances sien tengu»; et

¶ ³²³ N i D *resposta*.

in vicesimaquinta, eiusdem plane «lochinent del riu de Xú»; et in octava, prime plane tercii folii «cinch»; et in decima et undecima, capituli incipientis «Ítem, com per special», in quarto folio «les gabelles de la sal del dit regne de València. E per semblant la ciutat de Xàtiva e les viles reals del dit regne e los ciutadans vehins e habitants d'aquelles hajen franquea de la dita leuda e de molts»; et in tricesima eiusdem capituli, virgula inter dicciones «als nobles» producta in raso; et in vicesima secunda capituli incipientis «Ítem, senyor, com per», in prima plana novi folii «braços»; et in tercia, prime plane decimi folii «e altre qualsevol governador general qui»; et in antepenultima capituli incipientis «Ítem, senyor, com per furs», in prima plana eiusdem folii «mossèn»; et in quinta capituli incipientis «Ítem, com per fur», in prima plana undecimi folii inter dicciones «strangera del» virgula in raso posita; et in sexta, primi capituli incipientis [*en blanc*] in secunda plana duodecimi folii «sia manat al»; et in vicesimaprima eiusdem capituli «vells tan solament e altres encara que sien de fur d'Aragó»; et in quartadecima, capituli incipientis «Més avant», in prima plana quartidecimi folii «e altres drets»; et in quarta, secunde plane eiusdem folii a diccione «la» usque ad finem virgula in raso producta; et in sexta, ultimi capituli in prima plana quinta³²⁴ decimi folii «axí gen»; et in quartadecima eiusdem capituli in eadem plana «dellà Sexona».

Dominus rex mandavit mihi Petro Ram, in cuius posse firmavit et iuravit.
 Probatum.

In exercituum et curiarum I^o.

Ítem, senyor, com ultra los greuges damunt dits e expressats los dits tres³²⁵ braços han molts altres greuges dels quals speren ésser informats, protesten per ço que temps algú no'ls puxa percórrer a donar e proposar aquells tota hora que'ls plaurà, supplicants que per vós, senyor, los sia salvat dret.

Quibusquidem gravaminibus oblatis per dictum dominum episcopum, pro parte brachii militaris fuit oblata dicto domino regi quedam cedula tenoris sequentis:

Molt excel·lent senyor,

Per la present oblació de greuges comuns donats per los braços eclesiàstich e reyal no entén lo braç militar donar lo segon, XI, XXVIII, XXXXIII, XXXXVI ne alguns greuges parlants ne tocants a inhibicions, e protesta que per la present oblació de greuges no sia fet ne engendrat prejudí a les libertats dels barons e cavallers ne sia fet prejudí als magnats, barons, cavallers e gentils hòmens e vassalls de aquells qui han lo fur d'Aragó, e sens perjudí de ço que dessús han per donats los altres greuges comuns qui per la Esgleya e braç reyal són donats. E generalment protesta lo dit braç militar que en sdevenidor puxa donar qualsevol altres greuges que per lo dit braç facen e/o per qualsevol singular de aquells.

¶³²⁴ *ultimi capituli... quinta] omm. D. ¶³²⁵ A dos.*

Et oblata cedula predicta et etiam oblati aliquibus gravaminibus, tam per brachia ecclesiasticum et militare ¶⁹⁷ simul quam per eadem et aliquos eorum vel aliqua eorum singulares distincte et separatim, ut in processibus ac libris notariorum et scribarum dictorum brachiorum ecclesiastici et militaris continetur, dicto domino regi per honorabilem Danielelem Mascarós, iuratum et sindicum Valencie, nomine et pro parte dicti brachii regali, fuerunt oblata gravamina contenta in quodam quaterno papireo cuius tenor per hec sequitur verba:

3.6

GREUGES DEL BRAÇ REIAL

Greuges del braç reyal³²⁶

Molt excel·lent senyor,

A la vostra gran senyoria humilment e devota offer lo braç de les ciutats e viles reyalis del vostre regne de València en les corts que a present celebrats als valencians en la ciutat de València los capítols e greuges infrasegüents:

[I] Primerament senyor, com per fur sia expressament statuhit que vós, senyor, ni succehidors vostres no vendrets ni empenyorarets ni en alcuna altra guisa alienarets a temps o a per tots temps la cort de la ciutat ni de alcuna vila del regne de València ni les rendes ni els sdeveniments de la cort. E com per l'alt senyor rey en Pere, besavi vostre, e per los senyors reys en Johan e en Martí, oncles vostres, e altres antecessors vostres, sien stades fetes diverses assignacions e transportacions de les dites rendes e sdeveniments de les corts, axí de la ciutat de València e de la cort de les tales, com de Xàtiva e de altres viles reyalis del dit regne, a diverses persones de lur vida e a altres a beniplàcit e per altres vies moltes, ço que, ab la dita reverència, és contra lo dit fur, sia per ço mercè de vós, senyor, revocar, cassar e

¶³²⁶ Els manuscrits Q i E estan encapçalats per: *In Dei nomine. Cunctis pateat evidenter, quod cum in curia generali, quam illustrissimus et magnificus princeps et dominus dominus Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, incolis regni Valencie, pro bono statu regni eiusdem et utilitatis eius rei publice incremento celebranda indixit et celebrare incepit in civitate Valencie die vicesima septima mensis aprilis preteriti proxime fuissent dicto domino regi per brachium civitatum et villarum regalium regni predicti oblata in viam gravaminis inter alia capitula subin-*

serta, dictus dominus rex, ad supplicacionem brachii prelibati in suo consilio, matura deliberacione prehabita, fecit provisiones et responsiones ad dicta capitula prout continetur, in fine cuiuslibet eorumdem quasquidem provisiones dominus rex predictus, per me Petrum Ram, in legibus licenciatum, eius prothonotarium, de benignitate sua ad supplicacionem brachii supradicti die subscripta, qua curiam licenciavit predictam, mandavit et fecit in eadem curia publicari quorumquidem capitulorum ac responsionum et provisionum factorum ad ea ut superius est expressum, tenores per ordinem subsequuntur. Tots els paràgrafs del punt 3.6. transcrits entre parèntesis procedeixen de Q.

anul·lar totes assignacions, ¶^{97v} concessions e transportacions fetes de les dites rendes e sdeveniments de la cort de les ciutats, viles e lochs del dit regne, exceptat la assignació dels salaris dels justícies, assessors e dels advocats fiscals, com totes les altres sien contra expressa disposició del dit fur.

(Plau al senyor rey que sia servat lo dit fur.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

II. Ítem, senyor, com molts e diversos mercaders e altres persones de les (ciutats), viles e lochs del dit regne de València sien estats dampnificats e preses a aquells diverses robes, (béns) e mercaderies per oficials del Alguer e de Castell de Càller e altres, per satisfèr e acórrer als asoldadats e altres del dit Alguer e Castell de Càller, e açò per ordinació axí del senyor rey en Pere, besavi vostre, com dels senyors reys en Johan e en Martí, oncles vostres, de que moltes persones de vostres ciutats e viles e lochs són desfetes e no han de què viure, sia per ço mercè de vós, senyor, provehir que sia satisfet e smenat als dits dampnificats entegrament tot ço e quant los és stat levat e pres per soccorriment del dit Castell e Alguer e provehir e manar que semblants coses d'ací avant no sien fetes. *Vacat.*

(Respon lo senyor rey que açò no és greuge de cort, però lo dit senyor proveex que de la subvenció fahedora al dit senyor sien pagats als dits dampnificats de Cerdenya, habitants del dit regne de València, tres mília florins, los quals sien compartits entre aquells a coneguda dels diputats del General del dit regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

III. Ítem, senyor, com per exprés fur del alt rey en Jacme, de loable memòria, conqueridor del dit regne, sia expressament estatuhit e ordenat que alcun rich hom, noble o cavaller o ciutadà o prelat o clergue o altra persona religiosa o seglar, negun temps no puscha per nenguna cosa ne per nenguna rahó, a dret o a tort, fer alcunes justícies de sanch o personals ¶⁹⁸ justícies, en alguns lochs, en castells e viles, en alqueries e torres e en altres qualsevol fortalees sien del regne de València, e que nengun privilegi atorgat o per atorgar contra lo dit stabliment perdurable nenguna valor o fermetat no haja, lo qual fur fon enaprés limitat per lo fur del rey n'Amfós. E com, senyor, contra forma del dit fur e limitació moltes persones de vostra senyoria, axí del braç de la Esgleya com militar, en lurs viles, castells e lochs dins lo dit regne de València, facen justícies de sanch o personals, sia per ço mercè de vós, senyor, fahent servir lo dit fur a la letra, ab la dita limitació, revocar e haver per revocades, casses, irrites e nul·les totes e qualsevol donacions, empenyoraments, vendes, alienacions, transportacions e totes altres concessions fetes contra forma del dit fur de les dites justícies de sanch o personals de qualsevol vila, castell, torre, alqueria o loch dins lo dit regne de València e atorgar executòria del dit fur.

(Plau al senyor rey que sia servat lo fur e que ço que serà contrafet sia revocat, justícia mijançant.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

III. Ítem, senyor, com per exprés privilegi del senyor rey en Pere, de digna memòria, besavi vostre, atorgat en corts generals de València *decimo [octavo] kalendas octobris anno Domini millesimo CCC^o tricesimosexto* sia expressament statuhit e ordenat e (pro)més en virtut de jurament e en sa bona fe reyal per si e per sos successors perpetualment que no daria, atorgaria, vendria, enfeudaria, empenyoraria, cambiaria, assignaria, obligaria, en tot o en part, o per qualsevol dret, manera o títol alienaria, transportaria, o per qualsevol manera dividiria, abdicaria o separaria, per ell o per qualsevol altre dret, domini e propietat sues e de la sua corona (reyal), a cert temps violari, beneplàcit o perpetualment certs castells, viles o lochs en lo dit privilegi nomena-^{98v}dament e expressa declarats e continguts, ni rendes, exides, proveniments, mers e mixts imperis, jurisdicció civil e criminal o qualsevol altra alta o baixa, regalies, postats, questes, cenes, hosts e cavalcades, morabatí e altres qualsevol drets per qualsevol nom appellats dels dits castells, viles o alqueries o de qualsevol de aquelles o aquells, declarant per lo dit privilegi ésser irrit e va e no haver alcuna efficàcia tot ço e quant contra les dites coses fos feyt o attemptat per ell o per qualsevol succehidor seu, ignorantment o de certa sciència, enaxí que pogués per lo dit senyor rey o per qualsevol successor seu, sens alcuna cognició o citació de part o altre obstacle, ésser irritat, revocat e del tot anul·lat de feyt, lo qual privilegi és stat jurat e confermat per los senyors reys en Johan, en Martí, en Ferrando, de gloriosa memòria, e per vós, senyor. E com, senyor molt poderós, contra la expressa prohibició del dit privilegi sien stades feytes moltes vegades alienacions, transportacions o empenyoraments, axí en persones eclesiàstiques com del braç militar o altres de moltes de les dites viles e castells e lochs, expressament en lo dit privilegi contenguts e contingudes, e de molts sdeveniments, emoluments e rendes de aquells e aquelles, sia per ço mercè de vós, senyor, de feyt cassar, revocar e anul·lar e a mans vostres pendre tot ço e quant trobaret contra ordenació e prohibició del dit privilegi ésser donat, venut, alienat, empenyorat e transporta(t), axí en persones eclesiàstiques com del braç militar com de altres qualsevol singulars persones com axí ho hajats jurat servir novellament he y siats obligat segons tenor del dit privilegi.

(Lo senyor rey ha jurat lo dit privilegi, primerament com a primogènit en les corts que'l senyor rey don Ferrando, pare seu, celebrava en lo dit regne, e ara en lo començament de les presents corts. E plau-li aquell servir e fer justícia sobre les coses en lo dit greuge contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ⁹⁹

V. E més avant, senyor, com per privilegi exprés del dit senyor rey en Pere, de loable memòria, atorgat ab jurament als justícia, jurats, prohòmens e universitat de la vila de Ontinyén ab sos térmens, territoris, parròquies, alqueries o alcuna part de aquelles, generalment o special, nunca separaria, dividiria o alienaria en alcuna persona o persones axí d'Esgleya com seglars e axí stranys com propinchs, per manera o via de donació o en altra qualsevol causa, ans volia o discernia inco-

mutablement e perpetual que la dita vila ab ses alqueries, térmens e territoris e jurisdicció alta e baxa a tota integritat d'aquella fos unida perpetualment e incomutable a la corona reyal d'Aragó, segons totes les dites coses e altres, per lo dit privilegi donat en Tarragona a XII de març any mil CCCLXX, apparen pus largament, lo qual dit privilegi enaprés fonch confermat per lo rey en Johan, de loable memòria, adonchs primogènit del senyor rey en Pere, segons de la dita confirmació appar per altre privilegi del dit infant don Johan donat en Barcelona a XXVII de gener any mil CCC LXXVII, e semblant privilegi haja la vila e castell de Biar. E com après, celebrant corts generals en la vila de Monsó, l'alt rey en Johan, de bona memòria, fos supplicat en la dita cort per lo síndich e missatger de la vila de Ontinyén e per los síndichs e missatgers de les ciutats e viles reyal de regne de València de atorgar en la dita cort general que en lo privilegi del dit senyor rey en Pere, besavi vostre, de bona memòria, atorgat, vedant que certs castells, viles, lochs, béns e drets allí contenguts no sien alienats ne separats de la real corona, lo qual fon donat en València XVIII^a 327 *kalendas octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCC^o XXXVI°* 328 fossen enadides e haüdes per contengudes, axí com si scriu^{tes} hi fossen, la dita vila de Ontinyén e la vila e castell de Biar ab tots lurs térmens e pertinències, a la qual supplicació fon respost a la manera infrasegüent: «Plau al senyor rey», emperò en lo present acte lo dit senyor rey no entén ni vol que sia comprés lo terç del delme de les dites viles de Ontinyén e de Biar e térmens lurs, lo qual se pertany e vol lo dit senyor que's pertanga a mossèn Pere d'Artés en la manera que li fon atorgat. E com, senyor molt excel·lent, en quant la dita resposta no concorda ab la supplicació (demanada, en ço e quant és vist exceptar lo dit terç de delme no puxa ésser dit acte de cort com seria contrari a la supplicació), e per ço en la dita excepció romanga lo dret a cascuna part, axí com si la dita excepció no fos aposada en lo dit acte, e segons damunt és dit per lo privilegi jurat e atorgat per lo dit rey en Pere e confermat per lo dit infant don Johan la dita donació de terç de delme no pogué ésser feta. Per tal lo dit braç reyal supplica que sia mercè de vós, senyor, revocar, cassar e anular la dita pretesa donació del dit terç de delme de les dites viles de Ontinyén e Biar e térmens lurs al dit mossèn Pere d'Artés e manar restituhir tot ço que en virtut de aquella és stat rehebut del dit terç, majorment com lo dit mossèn Pere sia mort e passat de aquesta present vida, e la dita resposta no's referia sinó a la persona del dit mossèn Pere, e les causes per les quals al dit mossèn Pere foren donats los dits terços de delme sien stades grassament remunerades e satisfetes al dit mossèn Pere, com ne haja haüid cent mília sous e encara tots los fruyts dels dits terços de delme per ben XXXX anys.

(Lo senyor rey proveeix que·ls dits terços de delmes de les viles d'Ontinyén e de Biar sien quitats del hereu del dit mossèn Pere d'Artés o del havent causa

¶ 327 A, Q i E XXVIII. ¶ 328 Q i E *quadragésimo primo*.

d'aquell per sixanta sis mília sous. E ultra açò li sien donats quatorze mília sous per los milloraments e deutes del castell de la vila de Bocayrén e del loch d'Alfajara, les quals quantitats li sien pagades de continent de la subvenció fahedora al dit senyor per la cort, e vol e mana que los privilegis de no alienar a les dites viles de Ontinyén, Biar e Bocayrén e al dit braç real e a qualsevol d'ells atorgats sien servats.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ¶¹⁰⁰

VI. Ítem, senyor, com dins aquesta vostra ciutat de València haja moreria³²⁹ e congregació de sarrahins, en la qual se sap que són stats e és apparellat perpetrar div(er)ses peccats e offenses a la divinal majesta(t), axí per adulteris aquí comeses als cristians com menant-se'n moros de la moreria cristianes en terres de sarrahins; e en altra manera, sostenir, senyor, tal moreria en tal ciutat catòlica de cristians sia expressament contra ley santa divinal, per la qual és prohibida e vedada participació de feels ab infels e de lum ab tenebres. Per tal, príncep e senyor molt virtuós e cathòlich, humilment vos supplica lo dit braç reyal que foragitets de la dita ciutat de València la dita moreria, provehint que d'aquí avant moreria alcuna no haja ne haver puxa per alcuna manera dins la dita ciutat, fahent de les dites coses ley o fur irrevocable e perpetual e, sens tot dupte, rey e senyor, reportarets de les dites coses singular premi de nostre senyor Déu e de la sua gloriosa mare protectriu e advocada vostra special e exalçament de vostra corona e a perpetuació de vostres regnes e terres en vostres gloriosos fills e succehidors. E on, senyor molt poderós, per informació de alcú o en altra manera qualsevol no us fos plasant atorgar les dites coses, ço que no's pot creure, plàcia, senyor, a vostra senyoria, per tolre e evitar tants mals e peccats, provehir que la dita moreria sia closa, tancada e murada en torn, faent de aquella tanquar tots los portals e finestres, los quals, dels alberchs dels moros, responen e miren als carrers de cristians, per ço que tota comunió e participi cesse dels feels ab los infels, en tal manera que per carrer dels cristians en los alberchs dels sarrahins per portals no pu-^{100v}xen entrar o per finestres o per terrats mirar o haver comunió los dits cristians ab los sarrahins, fahents solament en la dita clausura de moreria hun portal, lo qual per feel guardià cristià fos de dia guardat e de nit tanquat e barrat, en tal manera que fos tolt e prohibuhit que cristiana alcuna, per scusa de comprar o vendre o altre cas, no fos permesa entrar dins la dita moreria, per squivar los dits peccats o scàndels molt greus, e que cristià alcú dins la dita clausura no puxa star, sots pena de perdre les cases e de ésser açotats per la dita ciutat, de la qual pena no puxa ésser feta gràcia o remissió alcuna.³³⁰

VII. E més avant, senyor molt virtuós, com per fur sia prohibuhit e vedat que en alcuna moreria no's puxa tenir taffureria, per ço sia vostra mercè provehir que'l dit fur sia servat en la dita moreria (de la ciutat de València) e si'l contrari

¶³²⁹ A memòria. ¶³³⁰ VI. Ítem, senyor... alcuna] omm. Q i E.

serà feyt o atemptat que lo batle vostre o son lochtinent perpetualment sien privats de lurs officis si requests no servaven lo dit fur.

(Plau al senyor rey e vol que sien servats los furs prohibuhints les tafureries no solament en la moreria, mas encara en tota la ciutat de València e en lo regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

VIII. Ítem, príncep e senyor molt excel·lent, com per furs, privilegis e ordenacions de aquesta ciutat, fetes e publicades en presència e requesta del molt reverent preycador de veritat, mestre Vicent Ferrer, sia provehit que taffureries algunes no puxen ésser sos-¹⁰¹tengudes en la dita ciutat, e per falta de alguns justícies en lo criminal e lochtinents lurs de la dita ciutat, qui han càrrech e deuen executar tals ordenacions, se sàpia certament que tals taffureries no són stades foragitades de la dita ciutat, ans en moltes parts de aquella són stades sostengudes per alguns dels dits justícies e lochtinents lurs, prenent per sostenir aquells guanys dampnats e reprovats. Per tal, senyor, supplica lo dit braç que per foragitar les dites taffureries sia per vós, senyor, provehit que cascun any, finit lo offici del dit justícia criminal e de son lochtinent, lo governador del dit regne ab son assessor ordinari, o en cas de malaltia o absència de aquells per lurs lochtinents, per mer offici, sens requesta o instància de part, sia feta enquesta contra los dits justícia e lochtinents, e si trobaran aquells o algú d'ells haver sostengudes tals taffureries que, adonchs, trobada la veritat, priven sens altra cognició e procés e sia haüd per privat perpetualment los dits justícies e lochtinents o aquell d'ells qui hauran sostenguda la dita taffureria o tafureries, e sien feyts o feyt inàbils al dit offici e altres officis públichs de la dita ciutat, la qual privació haja publicar ab veu de crida pública e no'n puxa ésser feta alcuna gràcia o perdó per vós, senyor, ne per vostre primogènit ne altre, per gran poder que haja de vós o vostre primogènit, e que dels béns dels dits justícies e lochtinents qui culpables seran sien exhigides les penes en lo dit privilegi contengudes, ans, ultra la dita privació, tal justícia o lochtinent haja o puxa ésser punit e presonat³³¹ a àrbitre de vós, senyor, e de vostre primogènit, provehint més avant que'ls dits governador e lochtinent, assessor o assessors lurs juren e sien tenguts jurar cascun any ans de fer la dita enquesta que en fer aquella se hauran bé e di-^{101v}ligentment postposar tot hoy, favo(r) o amistat. *Vacat.*³³²

VIII. E com, senyor molt poderós, lo governador, batle general e lurs lochtinents dejen ésser molt virtuosos e almenys no dejen sostenir joch de daus en lurs habitacions o alberchs, sia per ço mercè de vós, senyor, provehir que en alberch o alberchs del dit governador, batle o lochtinents lurs no puxa jugar ne ser sostenguts en aquells jochs de daus, e si seria feyt o sabut lo contrari, que aquell dit governador, batle o lochtinents, en casa o habitació dels quals se sostindrà lo dit joch de daus,

¶ ³³¹ A persona. ¶ ³³² VIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

sia privat de son offici sens tota gràcia e perdò, e ultra açò que'l justícia en criminal puxa entrar en aytal casa e vedar los jochs segons fa e pot en les altres dels habitants de la dita ciutat e per los dits governador, batle o lochtinent lurs no'ls puxa ésser prohibuit, vedat o inhibit lo contrari, e si u feyen que no'ls sia obehit. *Vacat*.³³³

X. Ítem, senyor, com segons furs e privilegis e encara statuts de les ciutats e viles reyal de alcunes penes en los dits furs, privilegis e statuts contengudes se pertanga certa part al comú de les dites ciutats e viles reyal, e lo vostre batle general haje preses e haüdes dels justícies de la ciutat de València algunes de les dites penes e no vol donar la part pertanyent en aquelles a la dita ciutat. Per ço, senyor, sia mercè vostra provehir e ordenar que'l dit batle torn e restituesca ^{||}¹⁰² tot ço que pres ha de les parts pertanyents de les dites penes a la dita ciutat e que d'aquí avant les dites penes no prena, mas aquelles permeta ésser liurades per los dits justícies al comú de la ciutat, vila o loch al qual les dites penes pertanyeran.

(Lo senyor rey vol e mana ésser servats los furs e privilegis disposants³³⁴ de les penes sobredites, emperò la part de les penes comeses pertanyents a les universitats de les ciutats e viles, sia rebuda de les mans del batle o del justícia e no en altra manera, com axí's deja fer de justícia e sia stat axí acostumat. E en quant lo dit greuge toqua les penes dels statuts vol e proveeix lo senyor rey que de la pena dels dits statuts sia la meytat del senyor rey e de la altra meytat sia feyt ço que serà ordenat per los consells de les dites universitats e la mitat a aquells pertanyent los dits justícies e batle liuren a les dites universitats o a aquell a qui ells hauran ordenat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XI. Ítem, senyor, com lo(s) oficials administradors de les peccúnies³³⁵ de les ciutats e viles reyal e encara los compradors dels drets de aquelles, per ço que deuran degen star preses e detenguts a presó tro a tant que hajen restituhit e satisfeyt tot ço que degen. E lo dit senyor rey don Ferrando, pare vostre, e alguns oficials e jutges seus, fahent contra la dita ordinació, tragneren de la presó a'n Johan Navarro qui stava pres per resta que devia de la sotsobreria que aquell havia administrada de la dita ciutat en l'any mil CCCC VII. Per ço, senyor, supliquen sia vostra mercè provehir e ordenar perpetualment que alcun official o administrador de peccúnies o comprador dels drets de les dites universitats reyal e de qualsevol de aquelles qui per finament (de compte) o *alia* serà atrobat deutor de les dites ciutats e viles reyal, o de qualsevol de aquelles, stiga tant e tan longament pres tro que haja pagat e satisfet ço que deurà a les dites ciutats e viles reyal o algunes de aquelles, com tals administradors sien pròpiament³³⁶ comendataris e procuradors, los quals, segons fur, deuen star presos, e stant presos deuen menar lur procés, cas que pledejar vullen, per la dita rahó.

¶ ³³³ VIII. *Ítem, senyor... Vacat*] omm. Q i E. ¶ ³³⁴ E *disponents*.

¶ ³³⁵ A *penas*. ¶ ³³⁶ Q i E *primerament*.

(Plau al senyor rey que sien servades les provisions dels senyors reys don Joan e don Martí, predecessors seus, sobre les coses contengudes en lo dit capítol, e mana als governador e justícia, e altres officials a qui's pertanga, que aquelles serven e fan servir. E plau al senyor rey que açò sia servat en les ciutats e viles reals del regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XII. Ítem, senyor, com per privilegis, (a) xí del rey n'Amfós com del senyor rey en Martí, les universitats reials del regne de ^{102v} València qui per manament de vostre governador e vostres officials ixen per ostejar contra algú dejen ésser pagades, segons la taxació en los dits privilegis contenguda, dels béns de aquell contra qui's fa la execució; e com, senyor, mossèn Ferran López de Luna, visrey ladonchs del dit regne de València, convocàs les hosts contra la torre d'Alcàntera e contra les bandositats qui ladonchs eren en lo dit regne, e mossèn Ramon Boïl, governador *tunch* de regne de València, convocàs les dites osts contra les dites bandositats e contra Onda e Albayda, e mossèn Guillem Ramon de Muncada, stant governador de regne de València, convocàs les hosts del dit regne contra mossèn Felip Boïl, que's era recollit en lo castell de Serra, e contra Xelva, e en Berthomeu Miralles, lochtinent de governador dellà lo riu d'Uxó, convocàs les hosts de sa lochtinència contra la vila de Sent Matheu, e n'Arnau Guillem de Bellera, ladonchs governador de regne de València, convocàs les hosts contra la vila de Murvedre e contra la vila de Castelló e contra lo castell de Vilafamez, e en Johan Scrivà, lochtinent de governador, convocàs les hosts dellà lo riu d'Uxó contra lo loch del Forcall, e axí mateix lo dit en Johan Scrivà apellàs les osts generalment contra Bunyol e contra Vilamarxant, e de les dites exides, los dits vostres visrey e governadors e lochtinents, no hagen pagat ne fet pagar les dites universitats de ço que taxat los és per los dits privilegis, per ço sia mercè vostra fer pagar les dites universitats de les dites exides e provehir que les dites universitats d'ací avant no sien tengudes de exir tro a tant lo dit sou los sia assegurat ¹⁰³ per vostres officials en taula segura.

(Lo senyor rey atorga provisions oportunes per la dita rahó, ço és que'l governador *iuxta forma* del privilegi los faça pagar.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XIII. Ítem, senyor, com lo governador e batle general sien tenguts visitar lo regne cascun any e aquells no curen de fer les dites visitacions, mas fan exir de lurs domicilis, per los casos pertanyen(ts) a lurs jurisdiccions, los habitants en les ciutats e viles reials del dit regne, ço que fer no poden ne deuen, segons furs e privilegis. Per ço, senyor, suppliquen sia vostra mercè provehir e ordenar que'ls dits governador e batle, dels casos pertanyents a lur jurisdicció, hagen a conèixer e determenar en los lochs on seran domiciliats aquells qui seran covenguts o impetits o là on hauran delenquit o fet lo contrari per què seran covenguts, e no'ls puxen traure o fer venir dels dits lochs dels dits domicili o delictes o contractes, però açò no sia entés en los recorssos que dels greuges aquells justícies o jutges faran

[o] són hàüds [fer] als dits governadors o dels greuges dels batles locals al batle general. *Vacat*.³³⁷

XIII. Ítem, senyor, com lo administrador de les vostres ciutats e viles reials per furs e privilegis sia atorgada als jurats de cascuna ciutat e vila reyal e per rahó de la dita administració haja càrrech de tenir les dites ciutats e viles reials abundoses de victualles e altres coses necessàries als habitants de aquelles e per ço·ls és lícit e permés de fer inhibició que les dites victualles no hixquen dels tèrmens de les dites ciutats e viles reials e posar guardes dins los tèrmens de les dites ciutats e viles reials, e axí ho han usat de fer de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari. E ara, lo vostre batle general, en derogació dels dits privilegis e ús antigat, no permet a les dites ^{103v} universitats fer les dites inhibicions ne posar les dites guardes, ço que redunda en gran dan de les dites universitats e singulars de aquelles. Per ço, sia mercè de vós, senyor, provehir e m(an)ar al dit vostre batle general e locals que no vede ne perturbe, ans permeta fer a les dites universitats les dites inhibicions locals e metre les dites guardes pus no sien contra furs e privilegis del dit regne, e si lo contrari feya que no fossen tenguts de obehir aquell. *Vacat*.³³⁸

XV. Ítem, senyor, com lo fonament de la prosperitat de cascuna terra sia e stiga gran part en les mercaderies, e per molts cossaris en temps passat e ncarà de present la dita art de mercaderia sia perseguida e per ço les ciutats e viles reials de vostra senyoria, de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, són en quieta e pacífica possessió de armar fustes per repel·lir e foragitar los dits cossaris, (e com en l'any passat diverses cossaris) stiguessen en les mars de Cartagènia robant e maltractant vostres sotsmeses e altres, e per la dita rahó lo consell de la ciutat de València acordàs de armar certes fustes per repel·lir e foragitar los dits cossaris, e lo batle general del dit regne féu diverses manaments als justícia, jurats, síndich e altres de la dita ciutat que no fessen la dita armada, ço que fer no podia ni devia. Per ço, senyor, suppliquen vostra senyoria manar al dit batle que semblants manaments d'ací avant no faça ne empatxe la dita ciutat e altres ciutats e viles del dit regne en los dits armaments; e si lo contrari atemptarà de fer que no li sia obehit, ans no contrastant tals manaments les dites ciutats e viles reials puxen procehir ¹⁰⁴ a fer los dits armaments sens encorrimet d'alcuna pena.

(Lo senyor rey mana ésser servats los furs e privilegis parlants d'aquesta matèria e vol que·l batle general, no obstant qualsevol manaments fets en contrari, puxa donar licència d'armar segons qu'és acostumat; e vol que·l dit batle, tota vegada que necessitat sia, done la dita licència e si lo dit batle no volia donar la dita licència que la puxa donar lo governador ab consell de micer Guillem Çaera.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶³³⁷ XIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E. ¶³³⁸ XIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

XVI. Ítem, senyor, com per fur celebrat en les corts de Sent Matheu algun castell del regne no puxa levar dret de assadura de les cabanyes del regne que passen per lo terme del dit castell per privilegi antich e usança antiga, e de poch temps a-nçà alguns alcajts per provisions o en altra manera ab carta de vós, senyor, s'esforcen de levar lo dit dret de les cabanyes que per lo terme dels castells passen. Per ço, senyor, sia vostra mercè manar als dits alcajts, sots certes e grans penes, que lo dit dret no leven ni levar facen ni exeguesquen, havent per revocades qualsevol provisions en contrari fetes.

(Lo senyor rey mana que sien servats los furs e privilegis disposants sobre lo dit dret d'assadura.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVII. Ítem, senyor, com per diverses e molts furs e privilegis tot lo regne de València deja ésser sots una ley e hun fur, ço és fur de València, e en alguns lochs e viles del dit regne se usa de fur d'Aragó, ço que, ab les dites reverències parlant, és contra los dits furs e privilegis, sia per ço mercè de vós, senyor, provehir e ordenar perpetualment que en tot lo dit regne de València sia usat e servat lo dit fur de València axí com a ley universal del dit regne, e que en alcuna vila o loch del dit regne no sia usat ni servat fur d'Aragó ne alcunes relíquies de aquell, majorment com los senyors qui són dels dits lochs en los quals se usa fur d'Aragó hajan expressament consentit en los furs de regne de València e promés e jurat ¶^{104v} servir los dits furs de regne de València.

(Mana lo senyor rey que sia servat lo fur del rey n'Alfons.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVIII. Ítem, senyor, com los moros de la moreria de la ciutat de València, de les aldehees que·l·ls³³⁹ maten, degen e hajan acostumat de tot lo temps passat pagar imposició als imposidors de la ciutat de València, e ara lo vostre batle general, en tant quant en ell és stat, haja vedat als dits imposidors que no leven imposició de les dites aldehees, per ço, senyor, sia mercè de vós manar al dit batle que no torbe los dits imposidors en lo levar la dita imposició de les dites aldehees e que hajats per revocats qualsevol manaments fets per lo dit batle en la dita rahó.

(Proveeix lo senyor rey que la ciutat sia tornada en la possessió de cullir les impositacions de les dites aldehees, salvu dret al dit senyor e als dits moros sobre la propietat.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XVIII. Ítem, com en lo quitament que fon feyt de la vila de Cullera los de la dita vila donassen en lo dit quitament graciosament cinch mília florins al senyor rey en Martí, e ultra lo dit do per lo dit quitament carregassen per preu de quinze

¶³³⁹ A que aquells.

mília florins censals sobre la dita universitat, lo dit senyor rey en Martí per pagar les pensions e quitar los dits censals transportà en la dita universitat de Cullera totes les rendes e drets pertanyents al dit senyor en la dita vila, exceptat tant solament emoluments e sdeveniments. E lo vostre batle general, contra forma de la dita carta e transportació, ha exhigit e levat de la dita vila per quatre anys ^{¶105} CCL sous de les XXV lliures que la dita vila fa de cena de absència cascun any. Per ço, senyor, supliquen sia vostra mercè manar al dit batle que serve la dita transportació e que torne a la dita vila ço que per los dits anys ha reebut de la dita cena.

(Lo senyor rey mana que sien servats los capítols fets entre lo senyor rey en Martí e la dita vila, e mana ésser restituït ço que per lo batle sia reebut contra forma dels dits capítols, senyaladament de la cena, convertint-ho en los usos que volen los dits capítols e provisions fets per la dita rahó.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XX. Ítem, senyor, com los gabellots de la gabella de la ciutat de Xàtiva facen moltes oppressions e dans a les universitats reys e als singulars de aquelles, e com ne recorren al batle de la dita ciutat no poden aconseguir justícia, per ço com lo batle o lochtinent (d'aquell) són gabellots e participants en les dites oppressions. Per ço, senyor, sia vostra mercè provehir que si alcuna universitat o singular de aquella se clamarà o's tendrà per agreugat dels dits gabellots que lo justícia de la ciutat de Xàtiva faça tornar les dites oppressions e greuges a justícia, e si los dits gabellots seran atrobats culpables que paguen les messions que a les dites universitats e singulars haurà covengut sostenir en reparació dels dits greuges.

(Lo senyor rey mana ésser servat lo fur que parla que'l batle no pusca comprar rendes o drets reals, e comana a micer Guillem Çuera que inquiri e proceexca contra lo batle de Xàtiva e son lochtinent e les guardes sobre les coses en lo dit capítol contengudes e si seran atrobats culpables que sien punits axí com se pertanga.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXI. Ítem, senyor, com novellament sia atorgada per vostra senyoria comissió a mossèn Domingo Mascó, micer Berenguer Clavell e altres sobre lo fet dels conversos de la dita ciutat, la qual comissió sia expressament contra disposició de furs e privilegis del dit regne, com sia feta a universitat de causes en prejuhí de la jurisdicció dels ordinaris ^{¶105v} de la dita ciutat, o en altra manera per sa tenor aparega en molts casos ésser contra tenor de diverses furs e molt prejudicial als cristians novells, los quals, rahonablement, atesa lur conversió, deurien ésser favorejats, e per aquella aparega del contrari, sia per ço mercè de vós, senyor, revocar, cassar e anullar la dita comissió e manar als pretesos comisaris, sots imposició de grans penes, que de aquella no dege(n) usar per alcuna manera. *Vacat.*³⁴⁰

¶³⁴⁰ XXI. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

XXII. Ítem, senyor, com per provisió del senyor rey en Pere, besavi vostre, la vila de Cullera en dons e en contribucions fos de la ciutat de València, e la jurisdicció fos del justícia de la dita ciutat, (e la dita vila fos de terme de la dita ciutat), e sobre les dites coses fossen alcunes altercacions en lo temps que la dita vila de Cullera fon quitada, fon covengut e paccionat, entre lo senyor rey en Martí e la dita ciutat, que la dita vila romangués de terme de la dita ciutat en certa manera, e que la jurisdicció de la dita vila romangués al justícia de la dita vila, exceptat del loch de Çuequa; e que a la dita ciutat romangués lo port e carregador de la dita vila tant quant tocava victualles e inhibicions de aquelles; e que la dita ciutat hi tengués son batle, e que per aquesta rahó la ciutat pagàs cinch mília florins que fallien a compliment del preu per què la dita vila era stada venuda e transportada, los quals cinch mília florins la dita ciutat, realment e de fet, pagà e fon mesa en possessió (del) dit port per lo lochtinent de governador, ab comisió e manament del senyor rey en Martí. E en-¹⁰⁶aprés la dita ciutat hi tengué son batle, e com lo dit batle que la dita ciutat hi tenia morís en lo temps que no era declarat a qui pertanyia la successió de la corona d'Aragó, e per les tribulacions que ladonchs eren en lo regne, la dita ciutat no curà de metre-y batle, majorment com no vingués a audiència de aquella la mort del dit batle. E com vench a audiència de la dita ciutat, los jurats de la dita ciutat,³⁴¹ sabents que lo dit dit batle era mort, anaren a la dita vila e meteren batle en lo dit port e inhibicions. E lo vostre batle general, contra forma de la dita concessió, no ha lexat usar lo dit batle, ans ha fet manament a aquell que no use, ço que fer no podia ni devia. Per ço, senyor, supliquen sia vostra mercè de revocar e haver per revocats los dits manaments e qualsevol altres enantaments fets per lo dit batle e manar que la concessió feyta a la dita ciutat del dit port e inhibicions sia servada.

(Plau al senyor rey que sobre les vitualles que deuen entrar o exir per lo riu de Cullera los jurats de la ciutat de València, per si o per persona deputada per aquells, usen de la jurisdicció contenguda en lo capítol mencionat en lo present greuge, e d'açò-ls manarà fer letra exequtòria segons se pertanga.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXIII. Ítem, senyor, com per privilegi e concessió atorgat a la vostra ciutat de Xàtiva sia provehit que de les rendes e drets del vostre peatge, lo qual se leva en la dita ciutat, sien donats a les obres de la dita ciutat cascun any mil sous, e lo vostre batle e altres officials no vullen servir lo dit privilegi, per tal sia mercè de vós, senyor, manar a aquells que sots encorrimment de grans penes serven lo dit privilegi e provisió pagant cascuns anys los dits mil sous a les dites obres. *Vacat.*³⁴²

¶ ³⁴¹ los jurats... ciutat] omm. Q.

¶ ³⁴² XXXIII. Ítem, senyor... Vacat] omm. Q i E.

XXIII. Ítem, senyor, com segons furs e privilegis cascun habita-^{106v} dor del regne de València puxa traure de la ciutat de València, per portar a qualsevol parts del dit regne, armes e altres mercaderies e totes coses vedades, prestat jurament que aquell(e)s no traurà fora'l regne sens licència del batle, e axí és stat e seguit tota hora e specialment en totes les vostres viles reals dellà Sexona havent mester armes e altres coses per lurs forniments. E lo batle general de la dita ciutat e regne deçà Sexona, des que és batle, denega dexar traure armes e altres coses necessàries a la vila d'Oriola e altres viles dellà Sexona, si donchs expressament no dien que les volen traure per metre en Castella, a fi que per la dita rahó haja rescat de ço que les dites viles reials són franques; e per ço les dites viles per necessitat havents ops, armes e altres coses per lurs forniments, com sien en frontera, per reembre vexació han haüd dir que les volien (per) passar en Castella, com en altra manera³⁴³ no poguessen haver la dita licència e convenia'ls pagar dret al batle axí com a castellans e pus, car, no obstant ço que dessus, passants en la dita manera per la ciutat de Xàtiva e vist com les armes eren vistes traure per metre en Castella no'ls sia obehida la franquea, ans los haja covengut pagar diverses drets e'ls són stades fetes moltes extorsions e vexacions, ço que redunda en notori e gran prejudí. Per ço suppliquen vós, senyor, sia vostra mercè manar al dit batle que restituesca e refaçca als axí agreujats lur dan e messions e que serve a aquells furs, privilegis, franquees e libertats (sots) imposició de grans penes.

(Lo senyor rey vol que sien servats los furs e privilegis que disponen sobre les armes o coses prohibides portadores d'un loch en altre dins lo regne.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ¹⁰⁷

XXV. Ítem, senyor, com per furs e per justícia la conexença e determenació de crim de plagi e de collera se pertanga als governadors del regne de València, com sien affixes a la vostra corona e són inseparables de aquella, e axí sia stat servat tots temps. E de poch temps ençà, segons se diu, los senyors reys en Johan e en Martí, d'alta recordació, oncles vostres, a suplicació de la reyna dona Yolant e d'alcuns barons e altres heretats dins la governació de Oriola, han detreyts als dits governadors la conexença dels dits crims tant com toquen o recahen dins lurs heretats, cometén-la a aquells o lurs oficials, ço que és prejudí mortal a les viles reials de Sexona enllà, car de semblants crims may se'n és feta punició, jatsia ubertament e indifferent, si facen cativeris e saltejaments, los quals hi són cuberts pus vehen que'l dit governador no se'n pot entrametre e per los dits barons no y és feta punició alcuna, ço que és cosa de mal exemple e pernicioso. Suppliquen per ço que, revoquades totes e qualsevol comissions³⁴⁴ e concessions sobre açò feytes a la dita reyna o als senyors dels dits lochs, manets als dits governadors e lochtinents lurs

¶ ³⁴³ Q i E *forma*. ¶ ³⁴⁴ A *conversions*.

que aquells e qualsevol altres atorgadors no obstant coneguen dels dits crims e no permeten algú conega de aquells.

(Com les coses en lo present capítol contengudes concernexquen interès d'alguns als quals se diu que seria atorgada la conexença dels dits crims de plagi o de collera, lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó, micer Guillem Çaera, micer Johan Mercader e micer Pere Català, doctor en decrets, que appellats e hoÿts lo procurador fiscal del dit senyor per interès d'aquell e los altres dessús dits de qui sie interès cullan lo present negoci e hi proveexquen de justícia; e que ço que per aquells serà determenat vâllega per acte de cort.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXVI. Ítem, senyor, com segons és notori a vostra senyoria les viles reyalas de Sexona enllà sien en frontera de Castella e de Granada e's vegem tots dies en diverses abrivaments, saltejaments e congoxes, e per aquesta rahó meresquen alcunes favors e prerogatives, majorment car sovén e menut són ^{107v} en diverses e grans debats ab Múrcia, que és ciutat populosa de gent de cavall e de peu, e dista solament per quatre legües luny de la vila d'Oriola. E per aquesta rahó sia loablement provehit que lo governador dellà Sexona regescha la governació personalment, per ço que per la calor de aquell la governació sia mils tractada e defesa. E com lo governador que ara és, e encara los passats, no hajen servit aquella contínuament sinó per pochos entrevalls, en gran dan e lesió de les dites ordinacions e dels habitants en la dita governació, e se'n han seguit diverses vegades scàndels e perills entre aquells, suppliquen per ço sia mercè vostra, senyor, provehir que'l governador qui ara és o per temps serà hajen a fer residència e servici personal dins la dita governació, attés majorment que han salari covinent, ço és, per la governació quatre mília sous, e per l'alcaÿdia, qui és affixa a la dita governació, sis mília sous, e aquella partida que és assats fèrtil e de bons viures. Provehim que si'l contrari serà feyt no li serà pagada alcuna cosa de son salari.

(Lo senyor rey proveeix que'l governador servexca lo dit offici personalment per les dues parts del any, e que de la terça part puixca obtenir licència del dit senyor; e si fahia lo contrari, que perda lo salari prorata del temps que's absentarà e que cascun governador en principi del seu regiment jure servir les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXVII. Ítem, senyor, com la vila d'Alacant e lo castell de aquella sien edificats prop la mar e en frontera, e lo dit castell sia dels forts e insignes de vostra senyoria, e per ço que'l dit castell és en custòdia e guarda de la dita vila convé ésser més guardat que altre. E antigament los alcaÿts tenien e eren tenguts guardar lo dit castell ab cinch guaytils totes nits e açò en temps passat. E lo noble mossèn Francesch de Vilanova, qui de present és del dit castell alcaÿt, cesse servir la manera e guarda antiga e dels dits cinch guaytils no n'i vulla ¹⁰⁸ tenir sinó hu, e per ço, senyor, lo que a Déu no plàcia, se poria ensequir sinistre irreparable e destenció a la

dita vila e encara a tot lo regne. Supplica per tal lo dit braç que plàcia a vós, senyor, per acte de cort, ordenar e provehir e ab vostra reyal provisió manar al dit alcayt qui ara és o per temps serà que tinguen e sien tenguts tenir contínuament en lo dit castell totes nits los dits cinch guaytils e en certs lochs e parts de aquell ja assignats e acostumats a vetlar e guardar lo dit castell.³⁴⁵

XXVIII. Ítem, senyor, lo dit alcayt deu e és tengut de dia en lo dit castell tenir hun hom en la pus alta mena e torre del dit castell per bada qui guarda a totes parts, axí de mar com de terra, per fer certs senyals, ço és quant descobrirà e veurà fusta o fustes de rems, que sone repicant la campana aytantes vegades com veurà fustes; e si per terra hòmens a cavall, que diga a ltes veus certes paraules declarades en una sentència promulgada per en Domingo Borraç, batle general dellà Sexona, *quondam*; e axí sia per totstemps acostumat per los passats alcayt. E la dita vila no ha privilegi e lo dit mossèn Francesch, jatsia de açò sia stat pregat e request diverses vegades que servant la forma antiga e prescrita tingués la dita bada, e lo dit alcayt diga sinó ésser tengut servir e tenir les dites coses, la qual cosa torna en gran dampnatge e perill de la dita vila, la qual, sospitosament, poria ésser decebuda per enemichs. Per tal plàcia a vós, senyor, ab vostra provisió reyal manar al dit mossèn Francesch e als qui per temps serán ^{108v} alcayt del dit castell que contínuament tinguin e tinguen la dita bada en lo dit castell, la qual faça e sia tengut fer los dits senyals e açò ab grans imposicions de penes, aplicadores la meytat a la dita universitat per dan e interès seu.³⁴⁶

XXIX. Ítem, senyor, com per provisió del molt alt senyor en Pere, d'alta recordació, *quondam* rey d'Aragó, a supplicació de la dita vila e per conservació e guarda del dit castell e de la dita vila d'Alacant, establís e perpetualment ordenàs que l alcayt del dit castell hagués e fos tengut star ab son domicili e capmajor dins en lo dit castell contínuament, e jatsia que alguns dels dits alcayt passats, requests per part de la dita universitat, deguessen servir la dita provisió e mudar sa habitació ab sa família en lo dit castell e habitar e star en aquell contínuament, la qual cosa jamés no s'és poguda obtenir ne han volgut ne volen observar la dita provisió, ans ab lochtinents o substituhits de aquell regexen e tenen lo dit castell, e s'esdevé sovint que stà rònech e desabitat, en no poch dan de aquell e de la dita vila. Supplica per ço lo dit braç que plàcia a vós, senyor, en confirmació de la dita provisió, manar al dit alcayt qui ara és o per temps serà que de continent mude son domicili e habitació dins lo dit castell e que habite e stiga personalment en aquell ab sa família e capmajor, e açò sots imposició de grans penes de béns del dit alcayt si contrafarà, aplicadores als cóffrens vostres, senyor, la meytat ¹⁰⁹ e l'altra meytat a la universitat per dan e interès seu.³⁴⁷

¶³⁴⁵ XXVII. Ítem, senyor... castell] omm. Q i E.

¶³⁴⁶ XXVIII. Ítem, senyor... seu] omm. Q i E. ¶³⁴⁷ XXIX. Ítem, senyor... seu] omm. Q i E.

XXX. Ítem, senyor, com per fur del rey en Martí, de gloriosa memòria, oncle vostre, en tot lo regne de València no puxa haver o ésser creat o constituït sinó tant solament hun lochtinent de governador general, lo qual vós, senyor, haguéssets o poguéssets constituïr, però lochtinents locals o particulars, axí com són lochtinents dellà lo riu de Xúquer e de la Plana poguéssets vós, senyor, constituïr e posar ultra lo dit hun lochtinent general. E lo governador o lochtinent dessús dits que ladonchs era e per avant serà no poguessen per alguna manera o cas comanar son loch o surrogar algú en lo dit offici sinó en cas de malaltia o de absència, e en los dits casos ho haguessen a comanar a assessor o a altra persona honrada e abonada, natural del regne, la qual lochtinència e surrogació no pogués durar sinó tro a tant durarien los dits impediments, segons que per lo dit fur appar pus largament, e contra disposició del dit fur, parlant ab aquella humil e subjecta reverència que's pertany, en Johan Scrivà, lochtinent de governador general del dit regne, haja surrogat en la vila d'Algezira en Bernat Ponç, lo qual contínuament ha usat e usa del dit offici. Sia per ço mercè de vós, senyor, manar al dit en Bernat Ponç que no use en la dita vila ne en altra part del dit offici e provehir que d'aquí avant semblants surrogacions no sien fetes, e, on de fet se fessen, que aquelles no hagen efficàcia ne virtut ne sia a aquells aytals axí surrogats hobeït, e que sia servat lo fur a la letra.

(Lo senyor rey vol que'l fur qui disposa sobre la matèria del dit capítol sia servat segons sa sèrie e tenor, revocant la surrogació feta al dit en Bernat Ponç.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ^{¶109v}

XXXI. Ítem, senyor, com los governadors del regne de València e sos lochtinents generals hagen mes en pràctica de fer comissions a porters, saigs e altres comanants a aquells tot son loch e veus a fer execucions³⁴⁸ e altres enantaments contra forma de furs e de privilegis. (Per) què, senyor, suplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, manar als dits governador e lochtinent sots certes e grans penes que no facen les dites comissions.

(Vol lo senyor rey que les comissions per lo governador fahedores als porters sien stilades e còngruament restretes als actes de les exeucions fahedores per los dits porters en manera que'l dit governador no sie vist a aquells generalment comanar ses veus.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXII. Ítem, senyor, com per privilegi del senyor rey n'Amfós, e encara per privilegi del senyor rey en Martí, en la ciutat e regne de València no puxen star, habitar ni mercadejar certs italians, ne encara degen ne puxen ésser sostenguts en la ciutat e regne de Mallorques e encara en lo dit principat de Chatalunya, e vós, senyor, parlant ab humil e subjecta reverència de vostra senyoria, contra forma

¶³⁴⁸ A *excucions*.

dels dits privilegis, sostenits los dits italians en los regnes de València e de Mallorques e encara en lo dit principat de Cathalunya fahent guiatge a aquells, ço que redunda en gran dan dels sotsmeses e habitants del dit regne de València. Per tal, lo braç real supplica vostra senyoria que sia sa mercè de servir los dits privilegis e provisions e façats exir los dits italians del dit regne de València, de Mallorques e del principat de Cathalunya e no permetats aquells mercadejar ne star en les dites terres. *Vacat*.³⁴⁹

XXXIII. Ítem, senyor, com lo vostre batle general, sens coneguda de dret, contra forma de furs e privilegis, ab manaments e en altra manera assaga levar e leva de fet la possessió a ¶¹¹⁰ moltes de les ciutats e viles reials de certs drets, axí de morabatí com de altres coses que aquells posseixen fora·ls lochs contenguts en lo privilegi del senyor rey en Pere e altres privilegis e furs, los quals prohibueixen e veden certes viles e lochs del dit regne ésser alienades. E pus los dits drets e coses són fora les contengudes en lo dit (privilegi e) privilegis e furs, lo dit batle no puxa ni deja privar,³⁵⁰ sens coneguda de dret, alcú de sa possessió. Per ço sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que semblants coses d'ací avant no faça, ans ço que feyt ha revoque e torne al primer stament, e si dret alcun, senyor, pertany a vós o al dit batle en los (dits) drets o coses deman·los segons forma de fur e no les prenga sens coneguda.

(Respon lo senyor rey que sien specificats e declarats los greuges que sots generalitat són afermats ésser stats fets per lo batle general e serà y provehit de justícia. E com sia estat mostrat que en Berenguer Camps era en possessió de reebre lo morabatí de certs casats de Maçaroyos, proveeix lo senyor rey que·l dit en Berenguer sia tornat en sa possessió e mana al batle que li restituexca ço que rebut ha del dit morabatí en la col·lecta pasada, salvu dret en la propietat al dit senyor, enaxí que per la present provisió en la dita propietat no li sia fet alcun prejuhí.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXIII. Ítem, senyor, com per privilegi atorgat per lo senyor rey en Jacme, de loable memòria, a la vila de Sexona e als habitants en aquella, datum Valencie VIII^a kalendas aprilis anno Domini M^o CC^o sexagesimo, cuius forma talis est: «Noverint universi quod nos, Iacobus, Dei gracia rex Aragonum, Maioricarum, Valencie, comes Barchinone et Urgelli et dominus Montispesulani, per nos et nostros promittimus vobis universis et singulis christianis habitantibus in Sexona, presentibus et futuris, et concedimus imperpetuum quod nunquam extrahemus vos de dominio et tenedone nostra nec alienabimus vos nec dabimus ad tempus vel imperpetuum nec castrum seu villam de Sexona nec alcareas suas nec terminos suos nec aliquid de predictis alicui vel aliquibus personis racione donacionis,³⁵¹

¶³⁴⁹ XXXII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E. ¶³⁵⁰ A *privir*. ¶³⁵¹ A *personarum*.

permutacionis vel concambii nec aliqua alia racione, set semper volumus et vobis concedimus quod sitis nostrum³⁵² et heredum nostrorum qui pro tempore regnabunt in regno Valencie cum omnibus supradictis et non aliquibus³⁵³ alterius persone nec alterius domini ullo modo. Datum ut supra».

E com, senyor, per lo senyor rey en ||^{110v} Pere, de loable memòria, contra forma del dit privilegi sia stat atorgat al loch de Alcoy, lo qual (és) de don Frederich, que la dita vila de Sexona fos aldea de Alcoy, donant a Alcoy tota jurisdicció e transportant la dita vila de Sexona en lo dit loch de Alcoy, ço qui és contra forma del dit privilegi e encara contra forma del privilegi fet en cort general per lo senyor rey en Pere, *datum Valencie XVIII^a354 kalendas octobris anno Domini millesimo CCC^oXXXVI^o*. Per ço, senyor, humilment supplica lo braç reyal sia mercè de vós, senyor, la dita que's diu gràcia o concessió haver per revocada, cassa e nul·la e declarar aquella no poder ésser stada feta ne atorgada en prejudí dels habitants en la dita vila de Saxo(na), e d'aquí avant, senyor, fer tenir los dits privilegis a la letra com jassia, senyor, lo dit loch d'Alcoy se diga haver la dita concessió, emperò d'aquella may ha usat ni possessió alcuna ni exercici per virtut de aquella ha pres en la dita vila de Sexona.

(Proveeix lo senyor rey, ço és que mana que sia servat lo privilegi general que prohibeix la dita vila e altres del regne ésser alienades e revoca ço que sia fet en contrari, e encara mana ésser servats los privilegis particulars atorgats a la dita vila de no ésser alienada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXV. Ítem, senyor, com los moros degen anar senyalats segons forma de furs e de privilegis, e senyaladament degen portar garceta, per ço que aquells sien coneguts, e vostres oficials havent-se negligent en les dites coses permeten los dits moros anar ab àbit de cristians en tant que no's pot conèixer diferència entre los cristians e moros, de que's seguexen diverses mals e enormitats en lo dit regne. Per ço suppliquen sia vostra mercè, per tolre los dits mals e inconvenients, provehir e manar als dits vostres oficials que no permeten anar los dits moros sens garceta e sens vestidura sobirana groga³⁵⁵ en manera que ||¹¹¹ [per] la dita vestidura sien manifestament coneguts, que si aquells seran trobats menys de la dita vestidura subirana groga que sien catius, dels quals catius hajats lo terç vós, senyor, e lo terç al acusador e lo terç lo comú de la ciutat, vila o loch on lo dit moro serà atrobat sens lo dit àbit.³⁵⁶

XXXVI. Ítem, senyor, com per fur del senyor rey en Martí sia ordenat que en tot regne de València no's puxa cridar la çalà per veu de hom e en molts lochs del dit regne se faça lo contrari, ço que torna en gran deserví de Déu e menyspreu

¶³⁵² Q i E *nostrí*. ¶³⁵³ Q i E *alicuius*. ¶³⁵⁴ A *VIII^a*.

¶³⁵⁵ Al procés diu: «provehir e manar als dits vostres oficials que no permeten anar los dits moros

ab garceta e ab vestidura groga». La intenció del greuge obliga a substituir els dos «ab» per «sens».

¶³⁵⁶ XXXV. *Ítem, senyor... àbit*] *omm*. Q i E.

de la fe cristiana e en gran dampnació de les ànimes de aquells qui u consenten. Per ço, senyor, sia vostra mercè provehir e manar executòria del dit fur e que'l hom que cridarà la dita açalà en la dita manera sia catiu de vós, senyor, e l'aljama de moros que consentirà fer les dites coses sia encorreguda en pena de mil florins, dels quals les dues parts sien de vós, senyor, e la terça part sien del acusador, les quals penes puxen executar los governadors de regne de València e lochtinents lurs per quantesque vegades serà fet lo contrari.³⁵⁷

XXXVII. Ítem, senyor, com en l'any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC deu lo noble n'Arnau Guillem de Bellera, ladonchs dient-se governador e visrey, an(à)s a la vila de Castelló ab les osts de Vila-real, de Onda e de alcunes aldehes de la vila de Morella e entràs en la dita vila de Castelló per rigor e temor del qual molts vehins de la dita vila hagueren a fogir e absentar-se de aquella sens que alguns mals no havien fet ¶^{11v} a alguna persona, lo qual dit noble n'Arnau Guillem de Bellera sens alcun legítim procés, injustament, ab honor e reverència parlant, e contra disposició de furs e privilegis del regne de València, se prengué e s'occupàs los béns dels dits absentats e aquells dissipàs e venés en gran dan e manifest prejuhi dels vehins de la dita vila, los quals dits béns muntarien a valor e suma de sis mília florins e pus. Supliquen per ço que sia mercè de vós, senyor, provehir e ordenar que'ls dits sis mília florins sien donats e pagats als dits vehins de la dita vila dels béns del dit noble e fermances per aquell donades.

(Lo senyor rey, appellat l'ereu o curador dels béns d'en Arnau Guillem de Bellera e les fermances d'aquell, mana ésser fet compliment de justícia sobre les coses en lo present capítol contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XXXVIII. Ítem, senyor, com cascun ordenari de les ciutats e viles e lochs reyal del regne de València, per expressos casos de furs, puxen fer remissions, absolucions e composicions de tots quarts, multes, penes e calònies, civils e criminals, exceptat de aquells crims dels quals se deja seguir mort natural o civil o mutilació de membre, e axí n'ajen acostumat e poscut usar tots los dits ordinaris. E de poch (dies) ençà lo dit vostre batle general assaja de demanar tals e semblants penes, quarts, bans e calònies en la vila de Burriana e alcunes altres parts prenent que los dits ordinaris no u havien poscut remetre ne absolve, ço que, ab humil e subjecta reverència parlant, és contra lo dit fur. Supplica per ço lo dit braç reyal vós, senyor, manets al dit batle que no perturbe los dits ordinaris en les dites coses, manant lo dit fur ésser servat a la letra.

(Lo senyor rey mana ésser servat lo fur a la letra e revoca ço que's estat fet en contrari del dit fur.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶³⁵⁷ XXXVI. Ítem, senyor... contrari] omm. Q i E.

XXXIX. Ítem, senyor, com lo noble mossèn Francesch de Vilanova, alcayt del castell de la vila d'Alacant, haja e sia tengut ¶¹¹² donar fermança bastant, que *alias ab antiquo* se diu mampostero, hun prom vehí de la dita vila e bé abonat, al qual per lo dit alcayt, hòmens e companyes sues faça dret e stiga a dret e pach ço que serà jutjat a tot clam e demanda que qualsevol persones hagen contra lo dit alcayt, hòmens e servicials seus, civilment e criminal, per rahó de qualsevol contracte o quasi, malefici o quasi, e axí ça enrre per tots temps sia stat usat e praticat per los alcayts passats e la dita vila n'aja singular gràcia e privilegi, lo qual se offir mostrar. E request e pregat lo dit alcayt div(er)ses vegades per part de la universitat de la dita vila que servant lo dit ús e privilegi oferís e donàs lo dit mampostero o fermança que fes dret per ell, companyes e família en poder del dit justícia a tots clams e demandes, axí civils com criminals, que·ls vehins de la dita vila e altres haguessen contra ell e les sues companyes, e lo dit alcayt diga sinó ésser tengut donar lo dit mampostero e meta e pos dilacions desviant-se de servir lo dit privilegi e costum. Supplica per ço lo dit braç que plàcia a vós, senyor, manar al dit alcayt sots certes e grans penes que servant lo dit privilegi de continent assigne e offira, presente e don hun prom bé opulent en poder del dit justícia per mampostero qui·s obligue e prometa de fer dret e star a dret als clamaters del dit alcayt e hòmens seus e família sua a tot clam e dema(n)da que hagen contra ells.

(Lo senyor rey mana ésser servat lo privilegi e atorgarà executòria d'aquell.
Vidit de Funes, vicecancellarius).

XL. Ítem, com per privilegis dels predecessors de vós, senyor, sien stats atorgats a les vostres viles de Burriana e de Vila-reyal e·n les poblacions³⁵⁸ de aquelles les erbes, pastures e erbatges dels térmens de les dites viles a obs e ús de lurs bèsties e ¶^{112v} bestiar e en virtut dels dits privilegis e deffensió de aquells les dites universitats, justícia e jurats e consellers³⁵⁹ de aquells hagen acostumat fer degolles e carnejaments³⁶⁰ e penyores dels bestiar stransys entrants a péxer les erbes dels térmens de les dites viles de la concessió dels dits privilegis a·nçà. E ara, novellament, lo batle general del regne de València e los batles locals hagen manat als dits justícia e jurats de les dites universitats que no·s entrameten de fer ne fer fer les dites degolles e carnejaments e penyores segons que en los dits manaments és contengut, ço (que) és prejudicial al dret de les (dites) universitats. Supplica per ço, senyor, lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, manar als dits batles general e locals de les damunt dites viles que revoquen e hagen per revocats tots e qualsevol manaments per la dita rahó fets a les dites viles justícia e jurats e oficials de aquells e que d'aquí avant no·s entrameten en res de les dites coses.

(Plau al senyor rey que sia servat ço que s'és acostumat ans de sis anys propassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶ ³⁵⁸ A publicacions. ¶ ³⁵⁹ A cònsols. ¶ ³⁶⁰ A carnatges.

XLI. Ítem, senyor, com de una qüestió que's mena devant lo justícia de la vila de Castellfabib, per submissió de for feta per los covenguts devant lo dit justícia, lo vostre batle general, ab letres sues, de les quals serà prompta fe, e ab manaments penals, ha inhibit al justícia de la dita vila que del dit feyt no's entrameta, ans li remeta los processos com la jurisdicció del dit feyt pertanga al dit batle e a son offici. On, senyor, com la dita inhibició e letra sien contra furs e privilegis del dit regne, com qüestió de compra e de venda [e] alguns [feyts] semblants pertanguen als ordenaris de cascuna ciutat, vila o loch e no al batle general, qui solament és conexedor de certs casos segons disposició de fur, e encara que pertanga al dit batle per ^{¶113} supmisió de for poden prorogar jurisdicció en los dits justícia. Per tal suppliquen lo dit greuge sia reduït a justícia e provehir que de tals ne semblants feyts lo dit batle general d'ací avant no's entrameta ne faça semblants manaments e si de fet ne farà que no sien servats e per no servir aquells no encorreguen en alcuna pena.³⁶¹

XLII. Ítem, com per privilegis atorgats a la vila e universitat de Liria, los justícia, jurats e consell de aquella hajen poder de imposar e tatxar peytes en la dita vila e als vehins e habitants de aquella e de exhigir e collir aquelles axí com per aquells són taxades sens que no·ls ne pot ésser feyt alcun embarch, e com lo batle general del regne de València se sia esforçat e s'esforce, en prejuhí de la dita vila e universitat, metre mans en les dites peytes de la dita vila, les quals són tatxades de gran temps ençà, volent abaxar e disminuir les peytes dels molins de la dita vila e tatxades e imposades a aquells, ço que redunda en gran dan e detriment dels dits privilegis e libertats de la dita vila e drets de aquella. Per tal lo braç reyal supplica que sia mercè de vós, senyor, provehir e inhibir perpetualment al dit batle general e altres officials que de les dites peytes de la dita vila ne de altres ciutats e viles reyalis en alcuna manera no's entrameten ni'n pusquen aquelles disminuir ni aminvar ans tot ço que y ha fet, procehit e enantat lo dit batle general sia tornat e vós, senyor, reduhiscats e reduhir fàçats al primer stament.

(Respon e mana lo senyor rey que les peytes se paguen en la forma acostumada no contrastant qualsevol manaments fets en contrari per lo batle o per altres.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLIII. Ítem, senyor, com lo dit batle general se sia entramés e entrameta de voler conèxer dels feyts pertanyents al justícia ^{¶113v} e/o ordenaris en ses conexences e jurisdiccions, ço [que] és contra furs e privilegis del regne e cosa insuportable. Per tal lo dit braç reyal supplica que sia mercè de vós, senyor, provehir, manar e ordenar que lo dit batle dels dits feyts e negocis no's entrameta ni'n conega ni conèxer puxa ni perturbe al dit justícia e ordenaris en los dits feyts e jurisdiccions e

¶ ³⁶¹ XLI. *Ítem, senyor... pena] omm. Q i E.*

conexença de aquells imposant, sobre les dites coses al dit batle e son lochtinent e altres officials vostres, assagants fer lo contrari, grans penes, tornant vós, senyor, e tornar fahent tot ço que en contrari de les dites coses seria stat fet al primer stament e havent-o per no fet. *Vacat*.³⁶²

XLIII. Ítem, com en la dita vila [de Lliria] no y haja sinó huns banys, los quals són tenguts sots directa senyoria de vós, senyor, a cert cens annual e ab luïsme e fadiga e tot dret emphiteòtich, e aquells, de molts anys ençà, sien dirruhits, cayguts e enderrocats, en tant que no poden a res servir, e sia necessari en la dita vila e per comuna utilitat e necessitat de aquella los dits banys star en condret e en altra manera que pusquen servir al ús que banys deuen e han acostumat de servir, e en altra manera és gran dispendi a la dita vila e habitants de aquella. Per tal, lo dit braç reyal supplica que sia mercè de vós, senyor, provehir, manar e ordenar que los dits banys sien reedificats, obrats e reparats e tenguts en condret per manera que servesquen e servir pusquen contínuament al ús que deuen e acostumaven servir ans que fossen derruhits.

(No és greuge de cort, emperò lo senyor rey haüda rahó de la utilitat de sos drets hi provehirà.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLV. Ítem, senyor, com per vostra senyoria, ab letra vostra, sia stat donat acompanyat a mossèn Joffre de Vilarig, justícia de la ciutat ¶^{114v} de Xàtiva, sobre la dita universitat, de qüestions no solament presents mas encara sdevenidores, ço que és contra forma de furs e privilegis de regne de València, per los quals és ordenat que quant alcun jutge ordenari és donat per sospitós ell deu pendre ací acompanyat, e donar loch segur a les parts qui pledegen en aquella causa de què serà plet davant ell e no pas generalment, com generalment no puxa ésser recusat ne donat per sospitós. Per ço supplica lo dit braç sia vostra mercè declarar la dita provisió ésser nul·la e revocar aquella en quant de fet és stada feta e provehir per acte de cort que semblants provisions no sien fetes e si de fet seran fetes que aquelles sien e romanguen encontinent per no fetes.

(Lo senyor rey atesa la forma de la dita provisió revoca aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVI. Ítem, senyor, com los vostres batles general e particulars del dit regne facen pagar peatge als ciutadans nadius e notoriament habitants de les ciutats e viles (reals) del dit regne pus que no porten la franquea en sa forma, ço que redunda en gran dan dels habitants del dit regne. Per ço suppliquen sia vostra mercè manar als dits batle general e altres dessús dits que no facen semblants actes e extorsions als dessús dits.

¶³⁶² XLIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

(Respon lo senyor rey que de mera justícia en los lochs on se paguen vec-tigals tot hom deu pagar o mostrar franquea, si la ha, al collidor, però per fundar lo dit greuge han exhibuït un privilegi del rey en Jacme segon donat *kalendas madii anno Domini millesimo trecentesimo vicesimo* e una provisió del rey en Pere feta en les corts de Monçó en l'any sixanta-tres, los quals privilegi e provisió e tots altres furs e privilegis faents per la dita rahó mana lo senyor rey ésser servats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVII. Ítem, senyor, per lo rey en Martí, de gloriosa recordació, oncle vostre, fon donada l'alcaidia e batlia dels castell (e) Va(II) (d)e Godalest ab tots sos drets, retinències e preheminències a n Bernat Johan, fill d'en Pere Johan, los quals castell e vall lo dit senyor devia ladonchs ree(m)bre del egregi duch de Gandia, qui·ls dits castell e vall tenia empenyorats per certa quantitat, enaxí que, lavors per ara ^{¶114v} e ara per lavors, feta la dita reempció lo dit mossèn Bernat Johan fos alcayt e batle e reebés los dits drets e retinències e tengués lo dit castell a costum d'Espa-nya, segons pus larch se mostra per la concessió real dada en València lo primer dia d'abril any mil CCCC quatre, e la qual dita concessió après fon confirmada per lo molt alt senyor rey en Martí, rey de Sicília, del dit senyor rey primogènit e après sos dies successor, ab carta sua dada en Cathània a XXII de març any mil CCCC VI, seguís, que com lo dit senyor, per prechs e amor del dit duch, differís e no volgués fer lo dit quitament, pendent la vida del dit duch, aquell dit senyor ab letra patent sua dada en València lo primer dia de juny del any mil CCCC set, attenant que en virtut de sentència d'aquèn donada entre lo dit senyor e lo dit egregi³⁶³ duch fos pronunciat lo dit quitament deure ésser feyt e la possessió dels dits castell e vall fos liurada al dit senyor e per consegüent les dites alcaidia e batlia pertanyen al dit en Bernat. E attenant que lo dit quitament fon tornat atràs per vigor de la dita pro-misió feta al dit egregi³⁶⁴ duch, lo dit senyor rey volch e provehí que, pendent la vida³⁶⁵ del egregi³⁶⁶ duch e tro sus la dita reempció fos feta, cascun any fos pagat al dit en Bernat Johan, per salari de la dita alcaidia, per la festa de Sent Johan de juny, trossús lo dit en Bernat hagués la reyal possessió de les dites batlia e alcaidia, mil e D sous (de reals, los quals mil cinchcents sous) li assignà sobre les rendes, censos (e) fruyts al (dit) senyor pertanyents, de aquelles sis mília lliures barceloneses de les quals la dita reempció se devia fer, e de les quals durant la vida del dit egregi³⁶⁷ duch volch ésser comprades rende(s) e censals en loch segur, manant als deputats de les generalitats del regne de València e a qualsevol procuradors, comissaris, col·lec-tors e rehebedors de les ^{¶115} dites rendes, censals e fruyts damunt dits que cascun any pagassen al dit en Bernat los dits mil cinchcents sous. E axí·s seguí, car per en Guillem Ferrer, de la tresoreria del dit senyor, foren pagats en los anys mil CCCC set,

¶³⁶³ egregi] omm. Q i E. ¶³⁶⁴ egregi] omm. Q i E. ¶³⁶⁵ A vila.
¶³⁶⁶ egregi] omm. Q i E. ¶³⁶⁷ egregi] omm. Q i E.

mil CCCC VIII, mil CCCC VIII, mil CCCC deu, per cascun dels dits quatre anys, mil cinchcents sous. E après mort del dit senyor rey en Martí lo dit pagament li cessà ésser feyt e s' sia seguit que, pus fò feta la sancta declaració del senyor rey, pare vostre, de les dites (sis) mília lliures, foren comprats cinch mília sous censals sobre la vall d'Elda e d'Azp, los quals continuadament ha rebuts de la mort del dit senyor rey Martí a ençà lo vostre batle general, lo qual no ha volgut pagar al dit en Bernat Johan los dits mil cinchcents sous cascun any, los quals eren en possessió de reebre, jatsia diverses vegades ne sia stat request, ans és degut al dit en Bernat Johan dels anys mil CCCC XI, XII, XIII, XIII, XV, XVI e XVII per cascun any mil cinchcents sous que són set anys que farien deu mília cinch-cents sous. Supliquen per ço a vós, senyor, humilment los síndichs del dit braç reyal que sia vostra mercè provehir e manar al dit batle que pague al dit en Bernat Johan la dita quantitat deguda e d'aquí avant les pensions devedores per cascun any segons forma de les dites concessions e provisions.

(No és greuge de cort, però lo senyor rey, vistes les provisions per lo senyor rey en Martí feytes al dit en Bernat Johan de la dita alcaydia, mana e vol que de la subvenció faedora al dit senyor per la dita cort sien pagats al dit en Bernat Johan mil florins axí per lo dret de la propietat de la dita alcaydia com per les pensions degudes del dit temps passat, enaxí que d'ací avant lo dit en Bernat no puxa demanar la dita alcaydia ni les pensions d'aquella, ans restituexca les provisions que ha del dit ofici al dit senyor o a son racional.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVIII. Ítem, senyor, com segons diverses furs fets per los reys gloriosos passats, tots aquells qui seran de gabella de sal lo gabellot és tengut donar lo caffiç de la sal a VI sous lo caffiç. E com, senyor molt excel·lent, los gabellots de la sal de les gabelles de Paníscola e de Burriana no vullen donar lo caffiç de la sal al for o preu statuhit e ordenat en lo dit fur, ans aquell hajen pujat a VIII o a deu sous per caffiç, e pujen axí la dita sal ^{||15v} com se vol per caffiç. Per ço, senyor, humilment supliquen los síndichs del braç reyal sia vostra mercè manar als dits gabellots que, servant los dits furs, donen lo dit caffiç de sal a sis sous, e en cas, senyor, que los dits gabellots no serven los dits furs ço és donant lo dit caffiç a sis sous que sia degut e permés a cascú habitador de la dita gabella metre sal per a son ús dellà on se volrà, pagant lo dret del General.

(Per fur hi és ja provehit, e més avant per lo rey en Martí sobre la matèria del dit capítol fon promulgada sentència, la qual lo senyor rey mana ésser servada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XLVIII. Ítem, com alguns almugàvers e altres persones habitants en les viles d'Oriola, de Alacant e en altres viles e lochs constituïts dins lo regne de València dellà Sexona, sabents o no sabents que moros de Granada e altres moros de Barberia per mar són entrats e volen entrar en la dita partida, hixen e van a sa ventura a guardar alcunes veredes, sendes o aygües, per on és acostumat aquells entrar, e axí

per terra com per mar, e aquí o en altres lochs se encontren ab los dits moros o ab altres que se'n passen de la vostra senyoria a terra de moros, a vegades ab presa a vegades sens presa, e ab força de armes prenen aquells. E moltes vegades, en tal presa, molts hic són naffrats e morts, per la qual rahó era e és acostumat que qualsevol moros preses en la dita forma, ab tot ço que portaven, eren e són de aquells qui'ls prenien sens pagar-ne dret alcú. E per aquesta rahó molts se aventuraven (e) posant a risch de mort lurs persones anaven a guardar e vetlar les aygües, sendes e veredes per on los dits moros devien entrar e pasar, e prenien aytals moros que entraven o passaven per los dits lochs o en altres on ne podien haver encuentre, e aquells eren lurs propis sens pagar-ne dret alcú, la qual cosa redunda en gran proffit e utilitat no tan solament de les dites viles mas encara en guarda ^{¶116} e custòdia de tot lo regne. E de poch temps a ençà los governador e batle general de la dita partida dients e atlegants, vós, senyor, deure haver dret en aytals moros preses en la forma dessus dita, han feytes e mogudes qüestions e demandes a alcunes persones que per la dessus dita forma han presos moros e portats en les dites viles e lochs de la dita partida dellà Sexona, en gran e evident dampnatge de la cosa pública de les dites viles e encar[a] d'aquest regne, qui per ço que per la dita rahó no volen anar a guardar les dites aygües, sendes e veredes, moltes persones de la dita partida e del dit regne e altres són stades preses e cativades, axí per terra com per mar e portades en terra de moros, e altres morts. E axí matex, moros de la vostra senyoria se'n són passats en terra de moros com sàpien que les dites aygües, sendes e veredes no són guardades. Per tal los síndichs del braç reyal humilment supliquen vostra alta senyoria que sia vostra mercè provehir e ordenar perpetualment que qualsevol persones que en la dita forma dessus declarada pendran moros, axí de Granada com de Barberia, com de aquells qui de la vostra senyoria se'n passen en terra de moros, sien de aquells qui'ls pendran ab tot ço que'ls pendran, sens pagar-ne dret alcú a vós, senyor, ni als dits governador ne batle ne als lochtinents de aquells per nom vostre, e de aquells puxen fer a ses pròpies [volentats], axí entés e declarat, molt alt senyor, que si qualsevol consell de les dites viles e lochs, en lo terme a les quals los dits moros seran preses e seran amenats en la dita forma, voldrà fer justícia e sentència dels dits moros e de alcú de aquells, que donant a aquells qui'ls hauran pres o portats si serà cap de companya LX florins ^{¶116v} e de altres per cascú XXX florins que sien tenguts aquells als dits consellers per a obs emperò de fer sentència e instància de aquells. E en açò, molt alt senyor, serà provehit a donar voler a les gents qui ab fervent coratge e ab major voler vagen a guardar les dites aygües, sendes e veredes e altres lochs e pendre aytals moros, e aquella terra serà mils guardada e rellevada de molts sinistres e captive[r]is e dampnatges que de cascun dia hi són feytes, e los dits exponents e totes les dites viles e lochs de la dita partida vós ho reputaran a singular gràcia e mercè.³⁶⁸

¶³⁶⁸ XLVIII. Ítem, com... mercè] omm. Q i E.

L. Ítem, molt alt senyor, com segons dit és dessús les dites viles de Oriola e d'Alacant sien de duana e de peatge e dels altres drets desús declarats, e la vila de Elg, que és ara sots senyoria de la ciutat de Barcelona, constituïda en la dita partida dellà Sexona, no vol servir la dita franquea als vehins de les dites viles de Oriola e de Alacant ne encara a deguns vehins e habitants de les dites ciutats e viles reials del dit regne, ans los fan pagar dret de duana. E axí matex la vila de Cocentayna no·ls vol servir la dita franquea ans los fan pagar peatge e açò matex fa a tots los vehins e habitants de les ciutats e viles reials del dit regne. E les dites viles de Elg e de Cocentayna han e tenen franquees dels reys passats, de loable memòria, predecessors vostres, e aquells s'esforcen que lurs franquees sien servades en les dites viles e les ciutats e viles reials del dit regne, e ells no volen servir als vehins e habitants de les dites ciutats e viles reials lurs franquees, la qual cosa és contra disposició de dret e evident greuge e dampnatge de tots los vehins e habitants ¶¹¹⁷ de les dites ciutats e viles reials. Per tal, los dits síndichs e misatgers, humilment supliquen vostra reyal excel·lència que sia vostra mercè provehir, statuhir e ordenar les dites viles de Oriola e de Alacant e ab altres de les ciutats e viles reials del dit regne lurs franquees e si no les servaran que los jurats de cascuna ciutat, vila o loch real del qual serà aquell a qui no hauran servat la dita franquea, per captació de penyores, satisfacen dels béns de les dites viles de Cocentayna e Elg tot ço que contra tenor de les dites franquees serà levat als habitants de les dites ciutats e viles reials, ensemp ab tots los dans que·n hauran sostengut, e que açò matex sia observat en totes les viles reials e lochs de la sgléya e dels cavallers. *Vacat.*³⁶⁹

LI. Ítem, molt alt senyor, en les mars de la dita partida dellà Sexona ha una illa per nom appellada Santa Pola, la qual stà en dret del cap del Aljup, qui és en terme de la vila de Elg,³⁷⁰ pus de sis milles dins³⁷¹ mar, en la qual illa ha gran pexquera; e jatsia que segons fur tot hom pot pexcar en la mar franchament, e axí matex dins les mars e en los ribatges de aquelles; emperò, contra disposició de fur, los oficials e consell de la dita vila de Eltg s'esforcen dins la mar usar de jurisdicció qui no·ls és atribuhida, ans per furs e privilegis los és prohibuhida, ço és, que en menyspreu de la jurisdicció reyal e en dan e manifest prejudí de les dites viles de Oriola e de Alacant e encara de tot lo regne, dins la dita illa e mar fan inhibicions, inhibint expressament als pexcadors allí pexcants de qualsevol part sien, que no sien osats vendre (del) pex que hauran pexcat a alcuna persona ¶^{117v} tro hajen treyt aquell en terra, e quant lo peix han feyt traure en terra fan·los pagar certs drets. Per tal los dits síndichs e missatgers humilment supliquen vostra excel·lent senyoria que plàcia a vós, senyor, manar al batle general dellà Sexona que no permeta ne consenta ne consentir faça als dits oficials de la dita vila d'Elg usar de tal jurisdicció e de fer tals exaccions e vexacions, e si aquells faran lo contrari, que·l dit batle

¶³⁶⁹ L. *Ítem, molt... Vacat*] *omm.* Q i E. ¶³⁷⁰ E d'Eltg. ¶³⁷¹ A en.

prochesqua contra aquells axí com a usurpadors de la jurisdicció reyal, per tal forma que qualsevol pexcadors pexcants en la dita illa puxen vendre lo pex a aquells qui a ells plaurà sens que no sien tenguts de traure lo dit peix en terra, e los compradors puxen traure e levar aquell a qualsevol parts del regne de València franchament sens pagar alcun dret.

(Lo senyor rey és meravellat del batle general dellà Sexona qui ha permés tals coses ésser fetes e mana a aquell que tals coses d'ací avant no permeta, ans faça que tothom peixque liberament en la dita illa e mar, sals al dit senyor totstemp sos drets, e d'açò lo dit senyor atorgarà provisió bona e bastant.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LII. Ítem, molt alt senyor, com los jurats de les viles e dels lochs del regne de València reals no deuen haver per salari ne per sos treballs pus de ço que·ls és statuhit per lur salari per lo consell de la vila o loch on són jurats, e per ço com aquells són o deuen ésser procuradors e deffenedors de la cosa pública no deuen comunicar ne haver part en les penes statuhides per lurs consells, com aytals penes deuen ésser atribuhides a vós, senyor, e als murs o comú dels dits consells e als acusadors de tals penes. E en algunes universitats del dit regne los jurats de aquelles tenen loch que de les dites penes los sia feyta part, de la qual cosa se són enseguits diverses mals e dans a la cosa pública per haver de les dites penes; e és (en) cara odiosa ¹¹⁸ cosa e de mal exemple que·ls jurats qui deuen ésser deffenedors dels singulars de la vila o loch que regexen hagen participi en les dites penes. Per tal los dits síndichs e missatgers humilment suppliquen vostra excel·lent senyoria que sia vostra mercè provehir perpetualment que les dites penes no puxen ésser atribuhides als dits jurats ne aquells puxen haver part en aquelles ni puxen pendre ni haver pus de ço que per los dits consells per lur salari los és statuhit e ordenat sots certes penes; e si qualsevol jurats ultra lo dit salari pendran alguna altra qua(n)titat per rahó de penes (que ultra la dita pena) sien encorreguts en pena de infàmia.

(Lo senyor rey proveeix que alguns jurats de universitat real no gosen ne puxquen haver o reebre alguna cosa per a obs lurs propis de les penes en les quals sien o seran encorreguts los singulars de les dites universitats ne d'altres.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LIII. Ítem, senyor, com diverses vegades s'esdevé que l'alcayt e sotsalcayt dels castells de la ciutat de Xàtiva e viles reyal en les quals ha castells, e hòmens e companyes de aquells devallen a la dita ciutat e viles e ab stabliment dels dits castells porten armes, les quals són vedade(s) portar als vehins de les dites ciutat e viles, e per causa de les armes que porten mouen bregues ab los vehins de aquelles e altres o die(n) tals paraules qui són bastants (a) scomoure tot coratge pacífich. E quant los justícies de la dita ciutat e viles o sos lochtinents los volen pendre e metre en la presó o·ls volen tolre les armes al·leguen que no són del for e jurisdicció del dit justícia, e per la dita rahó se són enseguits diverses scàndels e mals e s'esperen

tots jorns, e segons fur e rahó lo dit alcayt o sotsalcayt no ha jurisdicció sinó tan solament dins los límits del dit castell e per consegüent tantost que són fora dels límits de aquell aquells e tots sos companyons són del for e jurisdicció del justícia de aquella ciutat e vila e deuen star sots les ordinacions e regiment ¶^{118v} de aquell axí com los vehins de la dita vila. Per tal los dits síndichs e missatgers humilment suppliquen vostra alta senyoria que, per tolre los dits sinistres e debats, sia per vós manat als dits alcayts e sotsalcayts e companyes lurs que mentre aquells seran fora dels límits dels dits castells que stigen a ordinació dels dits justícies de cascú en sa jurisdicció com per disposició de fur aquells sien de la jurisdicció dels dits justícies; e si no u volen fer que·ls justícies los puxen apresonar e levar les armes e fer la justícia que d'ells se pertanyerà segons forma de furs. *Vacat*.³⁷²

LIII. Ítem, com lo castell de la vostra vila d'Alacant sia insigne castell e és construït en frontera de enemichs, per mar e per terra, e en parts perilloses, d'on necessàriament se cové, envers bona e total munició, deffensió e conservació de aquel, vetlar ab sobirana cura per tal que per enemichs o altre cas sinistre, ço que Déu no vulla, lo dit castell ne encara la vila d'Alacant no puxe encórrer algun peril e dampnatge, car si u fahia per aquell se poria leugerament seguir irreparable detriment e menyscap a la cosa pública de vostra senyoria e senyaladament al regne de València, com sia hun dels principals membres e claus de aquest regne. E lo dit castell e mur de aquell en diverses parts és dirruhit e fet indeffensable e és molt freturós d'armes e deffensió de aquel, ço és de ballestes, scuts, cuyraces (e) capellines, de què·s poria leugerament seguir, als dits castell e vila e als habitants de aquells, e encara a la cosa pública e specialment del regne de València, dampnatge molt importable si a notícia o sabuda de enemichs pervenia. A tals, donchs, e a tant grans perills devets, ¶¹¹⁹ senyor, e sots tengut preparar degut remey de medecina. Per tal los dits síndichs suppliquen sia vostra mercè provehir en les dites coses e ma[na]r al batle general de regne de València dellà Sexona o a son lochtinent, sots incorriment de vostra ira e indicnació e sots grans penes, sens sperança de remisió alcuna, que prestament, dels emoluments de la dita batlia, repar lo dit castell e mur e faça obrar e enfortir lo dit mur en aquelles parts e segons serà necessari, e fornesca covinentment e deguda lo dit castell de les armes dessús dites en manera que puxa ésser deffensable e repugnant a tot insult o expugnació de enemichs. E fahent les dites coses retrets lo deute a que sots tengut e conservarets la cosa pública en pau e tranquilat e preservarets aquella de tots perills o sinistres e provehirets a la indemnitat de aquella.³⁷³

LV. Ítem, senyor, com per privilegi antich (fet en) corts generals sia statuhit e ordenat que·ls hòmens de les viles de regne de València no sien tenguts donar ne

¶³⁷² LIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

¶³⁷³ LIII. Ítem, com... *aquella*] omm. Q i E.

pagar cena a alcun procurador sinó tant solament al senyor rey e a sos successors, e lo dit molt alt senyor don Johan, contra forma del dit privilegi, haja exhigides cenes de presència de diverses viles e lochs del dit regne, per ço, senyor, supliquen sia vostra mercè declarar lo dit senyor infant no poder ne deure haver ne exhigir cena alcuna e les que ha exhigides que les façats cobrar a les universitats de les viles e lochs d'on exhigides les ha.

(Lo senyor rey, vist lo dit privilegi e un acte de cort fet per lo senyor rey en Pere en les corts de Monçó en l'any mil treents sixanta-tres, per lo qual és ordenat que cenes no sien preses sinó per lo senyor rey o son primogènit, declara lo dit infant don Johan no poder haver rebudes o levades les dites cenes, e mana que ço que ha rebut restituexca a les universitats e lochs d'on les ha exigides.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LVI. Ítem, senyor, com per furs e privilegis de regne de València ¶^{119v} sia ordenat e statuhit que les eleccions dels jurats de cascuna ciutat³⁷⁴ e vila real sien fetes per los jurats e consellers de cascuna ciutat, vila e loch reyal, e en la vespra de Cinquagesima proppassada, com los jurats e consell de la ciutat de Xàtiva volguesen procehir a fer elecció de jurats, segons forma dels dits furs e privilegis, per micer Martí de Torres, axí com a comissari de vós, senyor, (fon dit als dits jurats e consell de part de vós, senyor), que vós, senyor, volíets e·ls pregàvets que·ls dits jurats e consell suspensessen e prorogassen la dita elecció a XV jorns ladonchs següents, sens prejudí de furs e privilegis e ab salvetat que vós los fariets d'aquells. E los dits jurats e consell respongueren que no u farien, com fos contra furs e privilegis. E lo dit micer Martí de Torres, hoÿda la dita resposta, manà als dits jurats e consell, sots pena de XM florins, que no procehissen a fer la dita elecció de jurats, ans se desajustassen e se'n anassen a lurs cases, manant encara les dites (coses) a cascu en singular dels dits jurats e consellers, sots pena de XV³⁷⁵ mília florins, per la qual rahó los dits jurats e consell, axí com a forçats, cessaren fer la dita elecció, donants loch a la dita suspensió o porrogació. E enaprés, vós, senyor, volgués e manàs que la dita elecció fos porrogada altra vegada a X jorns, e enaprés, senyor, la dita elecció fon prorrogada altra vegada a XII jorns per manament e ordinació de micer Johan Mercader, batle general e comissari vostre. Aprés, feta la dita prorrogació e durant aquella, lo dit micer Johan Mercader, contra forma de furs e privilegis, manà als dits jurats e consellers, sots pena de XM florins, que no's nomenassen jurats ne ex(er)cissen alguns actes pertanyents a lur ofici de jurats, e mes en regents los officis de jurats e consellers de la dita ciutat certes persones. E enaprés, dissapte qui's comptava tercer dia del ¶¹²⁰ mes de juliol del any present, lo dit micer Johan Mercader, axí com a comissari de vós, senyor, féu en la dita ciutat elecció de jurats en aquesta forma, ço

¶³⁷⁴ ciutat] omm. E. ¶³⁷⁵ A V.

és, que mes en hun bací sis persones que's deyen ésser de una part, e altres sis que's deyen ésser d'altra part en altre bací e tres persones generoses (que's dehien ésser de una part e altres tres persones generoses) de altra part en altre bací, e féu traure del bací dels generosos hun redolí e aquell féu publicar per jurat dels generosos en l'any present, e dels altres dos bacins féu traure tres redolins, ço és dos redolins del hun bací e un redolí del altre, e aquells féu publicar per jurats de la dita ciutat en l'any present. E com, senyor, les dites coses sien contra furs e privilegis, libertats e bons usos e sien coses de mal exemple, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, per ço, senyor, com les eleccions se deuen fer lliberament sens alcun impediment e no per partides, per tal, senyor, suppliquen sia vostra mercè declarar tots los dits actes e procehiments ésser nul·les e revocar aquells en tant com de fet són stats fets e procehits e restituhir los dits jurats e consellers del any passat en lurs officis e manar a aquells que facen elecció de jurats segons forma de furs, privilegis, usos e libertats de la dita ciutat en la forma acostumada, e provehir que d'ací avant semblants coses no sien fetes ne atemptades, e si de fet eren fetes o atemptades que los jurats, consellers e consells de qualsevol ciutat e vila reyal proceesquen a fer lur elecció o eleccions axí de justícia, jurats, mustaçafs com de altres qualsevol oficials no contrastant qualsevol manaments, inhibicions, abdicacions de poder o altres qualsevol procehiments per vós, senyor, o per qualsevol de vostres oficials contra les dites coses fahedores.

(Plau al senyor rey e declara los dits actes e elecció ésser nul·les e en quant de fet són stats fets revoca aquells e mana als jurats e consellers del any passat que, dimecres a trenta del mes de març ara corrent, facen elecció de jurats e consellers segons forma de furs e privilegis e segons fer-se deu. E mana als jurats e consellers qui seran elets que dins tres dies après de lur elecció facen elecció de mustaçaf, de justícia de treents sous e clavari, segons fer-se deu, e vol que·ls actes en lo dit greuge mencionats no facen prejudi al·cú a les dites universitats reals e no puxen ésser trets a ús ne conseqüència en sdevenidor.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||^{120v}

LVII. Ítem, senyor, com lo batle general de regne de València, contra forma de furs, privilegis e libertats del dit regne, haja fet pagar a la ciutat de Xàtiva e altres viles reyal, exceptat a Oriola, en les demandes de Balaguer e de Cerdunya, tatxant aquelles e fahent execucions en aquelles. Per ço sia mercè de vós, senyor, declarar les dites universitats no·n sien tengudes de pagar en les dites demandes e manar al dit batle que restituesca ço que rehebut n'a e provehir que d'ací avant semblants coses no sien feytes.

(Al senyor rey pertany per justícia fer demandes, però plau-li que si en casos no deguts hi és estat fet excés que sia comanat a mossèn Domingo Mascó, micer Pere Ram e micer Guillem Çaera qui coneguen de les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LVIII. Ítem, senyor, com lo molt victoriós príncep e senyor lo senyor rey en Jacme, de gloriosa recordació, ab son privilegi donat en Algezira *XI° kalendas ianuarii anno Domini M^oCC^oLXX^o* donàs als prohòmens de la universitat de la vila de Algezira damunt dita, presents e sdevenidors, que en cascun de aquells açuts que són en lo riu de Xúquer de la açut de la cèquia Nova de la dita (vila), la qual lo dit senyor féu fer en tro en la mar, fos lexat e stigués en per totstemps en mig de cascun açut hun portell, lo qual haja XXV palms reals de ample, per lo qual portell les barques buydes e carregades, e altres coses, passar poguessen liurament e sens alcun embarch; e que en aquells portells, o alcú de aquells, alcú no fos gosat fer canyars a pexcar, ne bastons encara allí fermats o posats a parar filats, ne passar o gitar allí pedres o rames, o alcuna altra cosa, per la qual lo passatge de la aygua, barques e altres coses que per lo dit riu fossen portades poguessen en los dits portells, en alcuna manera, ésser empatxades o reebre alcun destret. Atorgant encara als dits prohòmens que les barques o alguns altres duents barques alcunes, buydes ^{||121} o onerades, per lo dit riu sobre lo extrem de les heretats al dit riu contigües de la una e d'altra part del sobredit açut de la dita cèquia Nova entrò en la predita mar, poguessen anar e passar franchament e liura sens embarch e contradicció de alcuna persona, axí com a aquells fos necessarii. Manants fermament, a tots los tinents los dits açuts e tots e sengles oficials e sotsmeses del dit senyor, presents e sdevenidors, que los dits portells en los ja dits açuts facen e tinguen e tenir facen de latitut de XXV palms reals sens alcun contrari e impediment que allí no sia feyt per alcú o alguns, segons dit és dessús, e que les dites coses fermes haguessen e observassen e fahessen inviolablement observar e no y contravinguessen o a alcú contravenir permetessen per alcuna rahó qualsevol. Emperò, qui contra lo manament del dit senyor, concessió e statut, en alcuna manera assajàs venir, la ira e indignació del dit senyor en pena de L morabatins d'or volch e provehí ésser encorregut, pagadors lo dan donat primerament e abans restituit, per la qual pena fos legut a la dita universitat e als seus, per pròpria auctoritat, penyorar, segons que en lo dit privilegi del qual vos fa fe, pus largament és contengut, e del temps del dit privilegi a ençà los justícia, jurats, prohòmens e universitat de la dita vila sien stats en pura e pacífica possessió del dit privilegi e d'altres concessions reals fahents per lo regoneximent dels dits portells, e de penyorar per la dita pena e executar aquella ab les messions e dans presents, sabents, vehents e no contradients los senyors dels dits molins. E lo molt alt senyor don Ferrando, de loable memòria, pare vostre, senyor, ab aquella humil e subjecta reverència sua e de la vostra ^{||121v} a(l)tesa qui's pertany, sens alcuna causa, aquesta part no hoÿda en son dret, privant la dita universitat de la sua pallegada possessió, no contrastant en la sacra audiència del dit senyor fos pleyt pendent entre la dita universitat de una part e en Vicent Navarro, senyor del molí appellat de Cullera, de la part altra, per causa del portell del seu açut. En lo qual pleyt són stats produïts testimonis, e publicats, hagués feta sobre lo fet dels dits portells la provisió següent: «*Ferdinandus, Dei gracia et cetera*», la qual cosa, parlant

ut supra, és expressament derogar lo dit privilegi e altres provisions reals de e per la dita rahó fets e atorgats a la dita universitat de la dita sua possessió, lo que fer no's pot, com nengú, *sine cognicione cause*, no puxa ésser gitat de possessió de fur e rahó escrita. Per tal lo braç reyal del dit regne de València, e senyaladament la vostra vila de Algezira, supliquen la vostra *solita* clemència que, reduhint tan evident greuge a la justícia, li plàcia restituhir a la universitat en la dita sua patlegada possessió e revocar la dita, per lo dit senyor atorgada, provissió. E en açò, senyor, farets justícia, la qual vos tendran a gràcia e mercè.³⁷⁶

LVIII. Ítem, senyor, com lo senyor rey en Pere, de loable memòria, haja venut lo mer imperi dels habitants en lo loch de la Alcúdia, situat en terme de la vila de Alg(ez)ira, e dels st(r)anys, axí reals com altres aquí delinquents, al noble en Pere de Montagut, senyor del dit loch, per cert preu, la qual cosa, salvant la sua excel·lència e senyoria e vostra, sia contra furs e privilegis del regne de València, e per tal lo síndich de la dita vila, en tant quant era perjudici de la real corona e de la ¹²² dita universitat de la dita vila e de privilegis de aquella atorgats e per aquell senyor confirmats e jurats, los quals lo dit senyor no ignorava, lo dit senyor revocà e ac per revocada la dita venda e anul·là aquella, segons consta per pública carta feta en València en poder e mà del discret en Bernat Miquel, del dit senyor rey secretari, sots kalendarii de XVIII dies de setembre del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCC LXXXII, de la qual fan prompta fe e largament és contengut. E com après la dita revocació, feta per lo dit senyor rey de la dita venda e alienació del dit mer imperi, lo dit noble haja usat e use de aquella en derogació dels dits furs e privilegis e en evident dan e prejuhí de la real corona e del comú de la universitat de la dita vila, per tal les ciutats e viles reals del dit regne humilment supliquen sia mercè de vós, senyor, restituhir lo dit mer imperi e jurisdicció de fet a la reyal corona e comunió de la dita universitat de la dita vila de Algezira, e manar al dit noble en Pere de Montagut d'ací avant no use del dit mer imperi e jurisdicció, ans de aquell lexe usar a la dita universitat de Algezira si e segons ans de la dita venda e alienació fer-se solia e acostumat havia.

(Lo senyor rey és aparellat fer-hi justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LX. Ítem, senyor, com en lo temps que·ls pròmens del loch de Foyos se compraren de lur señor, com fos cavalleria, e's donaren e constituïren ab licència e exprés voler e ferma del molt alt senyor rey en Pere, besavi vostre, de digna memòria, a la ciutat de València, e per vehins e conciutadans dels ciutadans de la dita ciutat e de general contribució de aquella, ab ferma, loament e consentiment del dit senyor rey en Pere, fossen e sien stats fets e fermats entre la dita ciutat

¶ ³⁷⁶ LVIII. Ítem, senyor... mercè] omm. Q i E.

d'una part e los hòmens e universitat del dit loch de Foyos certs capítols entre los quals hi és (el) següent:

Ítem, que'l dit loch de ¶^{122v} Foyos e tot lo terme e territori de aquell e tots los habitants e habitans en aquell sien e hagen ésser perpetualment en, de e sots general, comuna e universal contribució de la dita ciutat de València, tot axí com hun carrer de aquella, e los dits habitants e habitants sien haüds, tenguts e tractats per vehins de la dita ciutat, axí com cascun ciutadà e vehí de aquella e de la sua contribució, e hagen e usen de tots aquells e sengles furs, privilegis, libertats, franquees e beneficis que'ls altres ciutadans e vehins de la universal e comuna contribució han e usen e d'ací avant hauran e usaran, sens tota differència o departiment, e que d'aço no puxen ésser per null temps divisits, partits ne separats per alcuna manera, (causa, rahó, necessitat o ocasió etc. E per tenor) e effecte de les dites paraules los dits hòmens e universitat del dit loch de Foyos sien exemps, quitis e immunes de totes e qualsevol questes e demandes, dons e servicis,³⁷⁷ voluntaris o necessaris, e de pagar cena o cenes alcunes, de presència o absència, als senyors rey, reyna, primogènit e a qualsevol que cena regularment puxa e deja demanar dels lochs que y són tenguts e obligats, tot axí com qualsevol ciutadà del cors de la dita ciutat. On com vós, senyor molt excel·lent, e lo molt alt senyor infant don Johan, frare vostre, governador general de vostres regnes e terres, en les vostra e sua benaventurades vengudes a la ciutat hajats volgudes exhigir cenes del dit loch procehint ab rígida³⁷⁸ execució de e'n béns de la dita universitat e singulars de aquella, ço que ab humil e subjecta reverència de vós, senyor, e honor del dit senyor infant fer no s'és pogut ne pot supliqua per ço lo dit braç reyal sia mercè de vós, senyor, ésser declarat per acte de cort lo dit loch ne hòmens de aquell no ésser tenguts pagar cena alguna de presència e absència a vós, senyor, ne a vostres successors ne als altres damunt dits e provehir que d'ací avant cena alcuna no sia pagada ni exhigida ne demanada, ¶¹²³ ans una execució feta per cena demanada per vós, senyor, stant primogènit, la qual realment no és stada pagada, sia per vós, senyor, provehit per lo dit acte de cort aquella no procehir de justícia, cassant e anul·lant aquella. *Vacat.*

(Lo senyor rey ha per cancel·lada la execució feta per la dita rahó.
Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXI. Ítem, senyor, jatsia per vós sia provehit e ordenat que lo governador de la vila de Oriola haja per son salari quatre mília sous cascun any, los quals li ha acostumat pagar emper tots temps lo batle general dellà Sexona dels drets e emoluments e/o sdeveniments a vós, senyor, pertanyents en la cort del dit governador com en la cort del dit batle, och encara de les vostres rendes e regalies que en la dita partida dellà Sexona a vós, senyor, pertanyen, e ara, senyor, lo dit batle refusa e no vol pagar al dit governador los dits quatre mília sous dient que traga de les

¶³⁷⁷ A *servis*. ¶³⁷⁸ A *regida*.

gents lo dit governador ànnua de son offici, en altra manera que no li volria haver dat hun diner, com vós, senyor, diga lo dit batle, que havets feyta pracmàticha, o vostres predecessors, que lo dit governador no sia pagat sinó dels emoluments que traurà de son offici, per la qual rahó lo governador qui ara és cessa de star en la dita governació, la qual cosa és en gran dan e perjudici dels vehins e habitants de aquella, per ço lo dit governador may no's deuria partir de la dita vila, en sguart de on aquella és s[i]tuada e ab qui frontalega. Per tal supplica a vós, senyor, lo dit braç de manar al vostre batle general dellà Sexona, ab constrenyhiments de grans penes, que al dit governador deja pagar en la manera qui trossús qui lo dit senyor rey, vostre pare, fon rey e senyor de la Corona real de Aragó fon acostumat pagar lo dit salari de IIIIM sous, no contrastant la dita pracmàticha al·legada, la qual per null temps en la dita batlia fon al·legada, pratichada ne usitada.³⁷⁹ ¶^{123v}

LXII. Ítem, senyor, com lo batle general dellà Sexona haja pres e occupat per a vós, senyor, les scrivanies de les corts dels justícies e de la governació, ço és, Anthoni Auret, que és stat scrivà de la scrivania de la governació, no vol tenir en lur casa, on bé prop de cinquanta anys ha tengut los libres de la cort de la dita governació, per la qual rahó los dits libres van no massa en la manera que anar deuen. E jatsia, molt alt senyor, lo dit batle general sia request per los jurats de la dita vila qui faça o faça fer o compre o faça comprar una casa en la qual los dits libres stiguen salvus e segurs, emperò tro en lo present dia de huy lo dit batle no ha volgut comprar la dita casa on stiguen los dits libres per la qual rahó aquells van en tal forma com anar no deuen. Per què sia la vostra mercè, senyor, de manar al dit batle que faça la dita casa del arrendament de la dita cort o scrivania de la dita governació e si fer no u volrà que'ls jurats de la dita vila del arrendament de la dita scrivania de la dita governació puxen fer o comprar.³⁸⁰

LXIII. Ítem, senyor, com per furs e privilegis atorgats al regne de València tot hom, strany o privat, de qualsevol ley, condició o stament sia, portant victuales en les ciutats, viles e lochs del dit regne, ve salvu e segur ab totes les mercaderies ab que sien victualles, anant, vinent, stant e tornant, e més ve guiat de qualsevol crim o excés per aquell o aquells comés, per la qual rahó los moros de Favarella e de la vall de Ricot e de altres lochs qui són dins lo realme de Castella en regne de Múrcia, sovén e bé a menut venen a la vall d'Elda sens albarà e ¶¹²⁴ licència de lur senyor o del lochtinent de aquell, och encara venen als lochs d'Elig e de Crivillén, sens que quant són aquí venguts e plegats no's scriuen ne's manifesten al vostre batle general dellà Sexona ne a sos lochtinents, ans se'n tornen sens licència, axí de nit com de dia, a les veus per camí públich e a les veus per sendes e veredes apartades del camí Reyal, de què se'n ensegueix molts mals e inconvenients de moros de

¶³⁷⁹ LXI. *Ítem, senyor... usitada*] omm. Q i E.

¶³⁸⁰ LXII. *Ítem, senyor... comprar*] omm. Q i E.

Granada qui's mesclen ab los dits moros de Castella, axí com entren en la vostra senyoria, per fer asalts e mals e dans a vostres sotmeses. Och encara, quant se'n tornen, se'n van ab los dits moros de Castella moros de Granada qui stan en la vall d'Elda e en los dits lochs d'Elig e de Crivillén amagats, a les veus al ajust de catius moros, cristians e cristianes, a les veus al ajust de catius moros qui són fuïts e/o furtats de lurs senyors, axí de la ciutat de València com de altres lochs de vostra senyoria, e açò, senyor, és cert e més que notori. E los quals crims e delictes los senyors dels dits lochs nunca n'an feta justícia alcuna ni³⁸¹ aytampoch los dits moros temien aquella, per ço que saben que lo governador e batle general no y fan justícia neguna ne entren en los dits lochs dins vostra senyoria per fer aquella al·legació, e·l·ls, els senyors dels dits lochs, haver privilegis de semblants crims, [e] lo governador e batle general dellà Sexona no poder-se entrametre ne fer justícia alcuna en los dits lochs. Per ço, molt excel·lent senyor, a la vostra gran clemència humilment supplica lo dit braç que sia vostra mercè en provehir de remey de justícia covinent en lo dit cas ço és que sia per vós, senyor, provehit e ordenat que tot moro qui entrarà de Castella en los dits lochs de la vall d'Elda, d'Elig e de Crivillén que sien tenguts de entrar e venir per camí públich, lo qual per lo vostre governador los sia assignat e ab veu de crida pública preconizat, nomenat e declarat, e que per aquell dit camí o camins sien tenguts de venir los dits moros e a tornar ||^{124v} e de dia e no per altres alguns, e si lo contrari fahien que *ipso facto* sien catius, e si poden ésser haüts que sien venuts la mitat a vós, senyor, e l'altra meytat a aquell qui·ls pendrà e/o acusarà. Emperò, molt alt senyor, que si·ls dits moros com entraran de Castella en Aragó no portaran albarà de lur senyor o de lochtinent de aquell, lo qual sia tengut o sien tenguts mostrar e manifestar al dit vostre batle general e a son lochtinent dins mig jorn en lo primer loch on entraran, que axí matex sien catius e partits en la manera sobredita, e quant se'n tornen sien tenguts tornar ab albarà de licència de vostre batle general, per rellevar les fraus sobredites; e si no u faran que axí mateix sien catius e venuts e partits en la manera sobredita. Per (ç)o, senyor, sia vostra mercè que (de) lo albarà de tornada, sia per hun o per dos o per tres o molts, que no·n prenga lo lochtinent o aquell que darà l'albarà, sinó dos diners. *Vacat*.³⁸²

LXIII. Ítem, senyor, com lo rey don Pedro de Castella entrà en la vila de Oriola per fam, hi³⁸³ manà e ordenà certs hòmens fossen cremats e tots los libres que foren atrobats en la sala de la dita vila de Oriola, per la qual rahó los dits hòmens foren cremats e tots los libres e privilegis qui en la dita sala staven, los quals privilegis eren de certes gràcies e mercès fetes per los senyors reys passats a la dita vila, en tant que sinó fort poch que se'n són trobats en alcunes cases de notaris e de altres qui eren stats missatgers de la dita vila, per a obs de les quals missatgeries los havien pres del dit consell, per la qual rahó la dita vila ha perdut la major part de

¶³⁸¹ A no. ¶³⁸² LXIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E. ¶³⁸³ A si.

sos privi[legis]. E com en poder d'alguns notaris sien stats presentats en temps passats alguns dels dits privilegis, en les notes dels quals, axí de la governa-¹²⁵ció com de altres, són atrobades les dites presentacions dels dits privilegis, per tal supplica a vós, senyor, lo dit braç que sia vostra mercè manar per vostre privilegi o provissió reyal que de aytals notes lo dit consell, ab auctoritat e decret del vostre justícia civil de la dita vila, puxa traure lo[s] dit[s] privilegi[s] de les dites notes [on] sien atrobats e metre'ls e scriure'ls e fer-los scriure en lo libre dels altres privilegis de la dita vila, com sien los dits privilegis perduts dels senyors reys passats de Castella, qui ladonchs eren reys e senyors de la dita vila, e los quals translats de privilegis, per auctoritat del justícia trets de les notes dels dits scrivans, vàleguen aytant, si vostra mercè és, com si los dits privilegis en sa pròpia forma porien valer.³⁸⁴

LXV. Ítem, senyor, la vila de Burriana és molt agreugada, car per privilegi a aquella atorgat e per vostres predecessors confirmat, lo qual ha força e vigor de fur com sia stat atorgat e fet en corts de regne de València a postulació e supplicació dels tres braços e staments del dit regne, la gabella de la sal de la dita vila deu star en aquella [e] no pot ne deu ésser mudada en altre loch, ne en alcun loch vers aquelles parts pot ne deu altra gabella de sal ésser feta, atorgada ne constituhida, ans la sal deu ésser venuda en la dita gabella, axí com antigament és stat fet e acostumat. E per tal no pot ésser feta, atorgada ne constituhida altra gabella de sal en la vila de Castelló de Burriana, ne en son terme, ne en altres lochs vers les dites parts. Però lo batle general de regne de València ha constituhida gabella e/o venderia pública de sal en la dita vila de Castelló ab preconizació feta per los lochs circumvehins, efectualment continent que cascú puxa anar pendre sal en la dita vila de Castelló sens encorrimment de alcuna pena, les quals dites coses són contra lo dit privi-^{125v}legi e retén aquell infructuós per lo efecte e causa per los quals fon³⁸⁵ atorgat e obtengut. Per tal suppliquen vostra clemència que tot lo dit privilegi sia observat a la dita vila, fahent aquell observar e tolre lo dit greuge e tot altre qualsevol per lo qual la dita vila de Burriana és, sia e fos impedida de no usar ab plenera efficàcia del dit privilegi e de la dita gabella de sal, axí com ha volgut, dispost e ordenat lo dit privilegi, e és stat acostumat e praticat de tant de temps ençà que memòria no és en contrari. E de les dites coses supplica vostra senyoria que'n sia fet fur o acte de cort perpetual e irrevocable, en tal forma e manera que lo dit batle general o altre qualsevol official o persona no puxa fer o atemptar fer contra disposició del dit privilegi, consuetut, costum e pràctica dessus dits.

(Lo senyor rey mana servir lo privilegi de la dita gabella e la sentència obtenguda per la vila de Castelló, revocant la dita crida e tot ço que per lo dit batle e altres qualsevol sia estat fet o atemptat en contrari.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶³⁸⁴ LXIII. *Ítem, senyor... valer] omm. Q i E. ¶³⁸⁵ A add. atrobat.*

LXVI. Enaprés, senyor, és agreujada la dita vila car per div(er)ses privilegis de vostres predecessors a la dita vila atorgats e antiga usança, consuetud e pràtica, de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, los vehins, singulars e habitants de la dita vila són stats e són franchs de totes peytes, paria, questa, toltà, força, m(es)uratge, monedatge, bovalatge, leuda, peatge, passatge, ribatge e de tot altre victigal e dret semblant per qualsevol vocable sia appellat. E de poch temps a nçà lo dit batle general, no contrastants los dits privilegis, consuetut, costum e pràtica, de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, ha fets pagar alguns vehins de la dita vila peatge, les quals coses són e redunden en gran dan, lesió e prejuhí de la dita vila, vehins e singulars de aquella e són en gran prejuhí e derogació de franquees (e) immunitats de la dita vila ^{||126} e dels dits privilegis. Per tal suppliquen la vostra real majestat que n sia fet fur o acte de cort perpetual e irrevocable, provehint les dites coses e altres en los dits privilegis contengudes, e de tant de temps a ençà que memòria de hòmens no és en contrari axí usitades, acostumades e praticades, sien tengudes e observades a la dita vila de Burriana e als vehins e singulars de aquella per lo dit vostre batle general e per tots altres qualsevol oficials e encara per tots altres qualsevol sotsmesos o vassalls vostres.

(Plau al senyor rey que los privilegis de la franquea sien servats als hòmens de la dita vila e de la contribució d'aquella segons que se'n haurà acostumat ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXVII. Consegüentment la dita vila és stada agreujada per ofici de vostra cort en ço que'l senyor rey don Ferrando, de alta recordació, pare e predecessor vostre, féu gràcia a la vostra vila de Burriana de la cena que devien haver per lo passatge que lo dit senyor rey féu per la dita vila quant vingué a la ciutat de València, com lo dit senyor se tingués molt per servit de la dita vila. E après mort del dit senyor, no contrastant la dita gràcia, per en Jacme de Sent Stheve, porter, que's deya comissari, per executar la dita cena, féu execució de setanta florins prenent aquells ésser deguts de la dita anyada, segons dit és, remesa a la dita vila, no contrastant protestacions per la dita vila fetes e per impedir la dita exacció. Per ço supplicha vostra gran senyoria que haüda informació dels dits affers faça restituhir la dita quantitat a la dita vila e generalment compliment de justícia sostenint la dita gràcia. *Vacat.*³⁸⁶

LXVIII. Ítem, que la dita vila de Burriana e los vehins e habitants de aquella sien stats en pacífica possessió e anticada, de e per tant de temps a ençà que memòria de hòmens no és en contrari, e encara per privilegi atorgat per los predecessors de vós, senyor, havent força de fur, que los que porten peix a la vila de

¶ ³⁸⁶ LXVII. Consegüentment la... Vacat] omm. Q i E.

Bur-^{126v}riana són franchs de delme, quint e tot altre dret per peix que sien pesquats en la mar, stanys o rius. E no contrastant açò, lo batle de Burriana se esforce fer pagar delme del quint e altres drets del peix que és portat, perquè los qui portaven peix, axí vehins de la dita vila com altres, se convertexen portar aquell en altres parts, de què's seguex gran dan e penúria de victuales a la dita vila. Per ço supplica a la vostra excel·lent senyoria provehint contra lo dit greuge statuhir per fur o acte de cort irrevocable les coses contengudes en lo dit privilegi que sien tengude(s) e observades en la manera damunt escrita a la dita vila de Burriana e als vehins e singulars de aquella per totstemps.

(Mana lo senyor rey que sien servats los privilegis d'aquesta matèria parlants segons que se'n haurà costumats ans de sis anys proppassats.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXIX. Ítem, senyor, com lo molt alt senyor rey don Ferrando, de memòria gloriosa, vingués a la vila de Castelló l'any mil CCCXIII e la vila hagués pagats mil sous de cena de absència, ço és del p(ri)mer dia de gener ladonchs proppassat, e per sa venguda demanà cena de presència. E com segons disposició de fur, si dins l'any serà pagada la cena de absència e lo senyor rey dins aquell matex any (passarà per la dita vila e li hauran) a pagar cena de presència, que en l'any sdevenidor lo dit senyor la deu pendre en compte. E la cena no puxa més pujar, vullés de absència, vullés de presència, vullés en viandes, vullés en diners, sinó M sous, segons privilegis a la dita vila atorgats per lo senyor rey en Jacme, de memòria gloriosa. On com lo batle general del dit regne en l'any següent no volgué pendre en compte la dita cena de presència ja pagada, ans executà e exhibí aquella contra forma del dit fur, per ço soplca que sia mercè de vós, senyor, declarar lo dit batle general haver fet injustament la dita execució de la dita cena e que aquella sia tornada per lo dit batle a la dita universitat de Castelló, com la dita cena de presència sia executada (e reebuda) per en Jacme de Sent Stheve, porter e comissari vostre, no volent pendre en compte la cena la qual ¹²⁷ havia executada e manar que tals execucions no's facen. E com semblant greuge sia stat fet a les universitats de Burriana e de Vila-real, per ço supliquen que semblant(ment) sia provehit en les dites universitats tornant lo dit greuge a justícia.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Guillem Çaera que, appellats los majordom e scrivà de ració e lo síndich de la dita vila, facen justícia sobre les coses en los dits capítols contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXX. Ítem, senyor, com lo dit senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, anant a la vila de Perpinyà en l'any mil CCCXV passà per mar de la vila de Castelló, e era ja pagada cena de absència, e ultra la dita cena del dit any lo dit senyor rey ha fet executar, e vós, senyor, après mort del dit senyor, altra cena del dit any, no volent pendre en compte en l'altre any sdevenidor los dits mil

sous havets fet fer execució ab comissió feta a n Jacme de Sent Stheve, porter, per les dues cenes, ço és de la primera mil sous e per la segona D sous, com micer Johan Mercader lo fes cessar de executar la restant quantitat. Per ço, senyor, los dits síndichs suppliquen que sia vostra mercè (declarar) les dites dues execucions de les dites dues cenes ésser injustament executades e contra forma de fur e aquell(es) ésser restituhides a la dita universitat e que d'aquí avant sia provehit que tals execucions no's facen, com sien nul·les, e si contra forma dels dits furs e privilegis de fet eren fetes los ordinaris los puguen inhibir la dita execució; e com semblant greuge és stat fet a les universitats de Burriana e de Vila-real, les quals suppliquen que sia vostra mercè tornar-ho a justícia.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Guillem Çaera que, appellats los majordom e scrivà de ració e lo síndich de la dita vila, facen justícia sobre les coses en los dits capítols contengudes.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXI. Ítem, senyor, com los batles e altres officis vostres se esforcen a fer acollir ostes als vehins de les dites viles reals stant lo senyor rey en aquelles com en altra manera, e com açò sia contra disposició de fur per ço lo dit braç supplica que sia vostra mercè manar als dits batles e altres oficials que no complesquen a nengú vehí e habitador de les dites viles a acollir hostes ni si forçats n'eren per no obehir encorreguen pena alcuna. *Vacat.*³⁸⁷

LXXII. Ítem, senyor, com los vehins de les vostres viles reals sien franchs ^{||127v} per tota vostra terra e regnes per privilegis atorgats a les dites universitats per los reys passats, de memòria gloriosa, predecessors vostres, de tota leuda [e] peatge de Albarasí que's leve en Terol, [e] vostres oficials] s'esforcen fer pagar los vehins de les dites viles lo dit dret del mig peatge en virtut de una provisió privada que han optenguda del senyor rey en Martí, de memòria gloriosa, no appellats los de qui era interès que exhigesquen lo dit dret de mig peatge per sosteniment del castell de Ròdenes. Per ço, senyor, sia mercè de vós haver per revocada la dita provisió real manant a qual-sevulla oficials e col·lectors dels dits drets serven a les dites universitats de Castelló e Burriana e Vila-real ses franquees e libertats segons forma dels dits privilegis e que restituesquen ço que'n han pres als dits vehins, sots certa pena pagadora la terça part a vós, senyor, e la terça a la universitat e la terça al acusador. *Vacat.*³⁸⁸

LXXIII. Ítem, senyor, com segons disposició de furs sia provehit que en la ciutat, vila o loch on serà feta la dita força o violència o delicte o contracte en aquell loch dega ésser conegut del crim o delicte. E sots color de resistència e de altres crims pertanyents a la cort de la governació l'alt senyor infant don Johan, car

¶ ³⁸⁷ LXXI. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

¶ ³⁸⁸ LXXII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

frare vostre e governador general de tots los regnes e terres vostres, e lo portantveus de governador en lo dit regne de València o son lochtinent general, contra los dits furs, han tret e trahen tots jorns certs hòmens de la vila de Castelló menant aquells a la ciutat de València volent conèixer de aquells crims o delictes en la dita ciutat, fora lo loch hon han delinquit e fora son domicili ni contracte, e açò, molt alt senyor, és tolre la jurisdicció totalment als ordinaris de les viles reials. Per ço supplica lo dit braç sia vostra mercè provehir e manar als sobredits oficials que no evoquen les causes en la dita ciutat ne en altres parts del regne s[i]nó per via de ¶¹²⁸ fadiga en los ordinaris atorgada o per via de apel·lació a ells interposada, e, en cars que ls crims o delictes pertanguessen al governador e cort sua, que dels fets començats per lo dit lochtinent de governador dellà lo riu d'Uxó o pertanyents la conexença al dit lochtinent o cort sua no puxen ésser evocats ni trets de la dita vila, sinó lo dit lochtinent haje a conèixer de aquells dins la vila de Castelló, majorment com lo dit lochtinent segons privilegi ha a tenir sa cort als pledejants en la vila de Castelló. *Vacat*.³⁸⁹

LXXIII. Ítem, senyor, com segons disposició de furs les caces e marjals sien franchament e liure de cascuna vila del regne e a cascú és permés allí caçar e pexcar les bèsties, grans e poques, en les dites marjals; e en la marjal de la vila de Castelló haja alguns cérvos, los quals fan molt gran dan als blats e vinyes de la dita vila, e lo lochtinent de governador dellà lo riu d'Uxó haja feta fer una crida que nengú no gos caçar en la marjal de la dita vila, sots certa pena imposada als contrafahents, la qual cosa és en gran dan de la cosa pública e destrohiment del dit terme, e vostres rendes ne valen menys per la dita rahó. Per ço suplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, servant la forma del dit fur [e] havent tal crida per revocada e per nul·la, com sia feta contra disposició de fur, manar al dit governador que haja aquella [per nul·la] e de fet la revoch e que d'ací avant tals crides o edictes no faça, ans lexe los dits vehins caçar tota hora que ben vist los serà. *Vacat*.³⁹⁰

LXXV. Ítem, senyor, com lo lochtinent de governador del riu de Uxó enllà per fur e provisions reials haja a tenir sa habitació e capmajor e cort als pledejants en la vila de Castelló, e si u recusarà ¶^{128v} fer après que n serà request per (lo) síndich de la vila, dins hun mes lo governador haja a elegir hun prom de la dita vila, lo qual sia lochtinent del dit governador en les dites parts. E com en Francesch d'Esplugues, lochtinent (de governador) dellà lo dit riu, jatsia moltes vegades ne sia stat request de paraula e per scrit per los jurats e síndichs de la dita vila (que fes les dites coses) e no n haja curat res fer, en molt gran dan e prejuhí dels dits furs e privilegis de la dita vila, ans,³⁹¹ lo que és pijor, regís lo ofici de alguazir del senyor infant

¶³⁸⁹ LXXIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

¶³⁹⁰ LXXIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E. ¶³⁹¹ en molt gran... ans] omm. Q i E.

don Johan, car frare vostre, lo qual offici és incompatible ab la lochtinència, com cascun de aquells requiren personal residència. Per ço humilment suppliquen que sia vostra mercè, senyor, manar al dit en Francesch d'Esplugues que leix lo offici de alguazir e vaja a regir³⁹² son offici personalment, com per lur presència la dita lochtinència sia mils regida, en altra manera, servant la forma dels dits furs e privilegis, sia mercè de vós, senyor, remoure lo dit en Francesch d'Esplugues del dit offici e elegir hun prom de la dita vila, com per gràcia de Déu n'i haja de sufficients en la dita vila,³⁹³ lo qual sia lochtinent de governador en les dites parts. *Vacat*.

(Lo senyor rey atorga executòria del fur e del privilegi parlants de la matèria en lo present capítol contenguda.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXVI. Ítem, senyor, com per fur del senyor rey n'Amfós, de loable memòria, posa(t) en rúbrica *De questes*,³⁹⁴ sien taxades les quantitats que la ciutat de Xàtiva e la vila de Castelló e altres viles reyal, en lo fur comemorades del vostre regne de València, són tengudes cascun any pagar en cert temps, enaxí que les dites questes són ordinàries, e vós, senyor, ne·ls vostres no podets demanar majors quantitats que són en lo dit fur taxades e expressades, salvant en los casos specificats e introduhits en dret per causa necessària, los quals a vós, senyor molt alt, e als vostres són servats e retenguts,³⁹⁵ segons que en lo dit fur és largament contengut. E com vós, senyor, ^{||}¹²⁹ hajats fetes questes e demandes extraordinàries a les dites universitats reals ultra los casos specificats e introduhits en dret specialment per rahó de novell regiment de vós, senyor, com encara per la composició que·s diu ésser feta per lo senyor rey, pare vostre, ab lo veçcompte de Narbona per les (terres)³⁹⁶ que ha en lo regne de Cerdanya; e axí mateix per rahó de la guerra del compte d'Urgell e moltes altres demandes, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra real majestat, per fur ne per dret fer no·s pot ne deu per vós, senyor, ne per nengun vostre oficial, e açò que pus greu (és) que, si les dites universitats recusen pagar en los casos que no són introduhits e specificats en fur, aquelles són encontinent taxades pagar certa quantitat e *velo levato* són executades, en gran dan e prejuhí e greuge singular de les dites universitats reyal, e per matrimoni de vós, senyor, ne primogènit vostre, no puxa ni deja ésser feta. Per què lo braç reyal supplica molt humilment que sia mercè de vós, senyor, manar e fer restituhir a les dites universitats, de les quals és feta demanda e execució,³⁹⁷ les quantitats tro a huy pagades e fer cassar e revocar qualsevol execucions per les dites rahons fetes e provehir e manar per acte de cort que d'aquí avant semblants questes ne demandes no sien ne puxen (ésser fetes, e si

¶ ³⁹² A *exhigir*. ¶ ³⁹³ *en la dita vila*] *omm.* Q i E.

¶ ³⁹⁴ Germà COLÓN i Vicent GARCIA (eds.), *Furs de València extravagants*, fur IV, *De temperament de questes*, capítol I, que comença: «A mellorament,

creximent e relevació de les viles e lochs nostres del regne de València...», Barcelona, Editorial Barcino, 2007, vol. X, pp. 61-62. ¶ ³⁹⁵ *e retenguts*] *omm.* Q i E. ¶ ³⁹⁶ A [*en blanc*]. ¶ ³⁹⁷ A *exucució*.

fetes seran los justícies e jurats puxen) inhibir als comissaris la execució³⁹⁸ de aquelles sens encorrimment de penes alcunes, no obstant les dites comissions, e que sia vostra mercè declarar per acte de cort e specificcar expressament los casos en què les universitats reials són tengudes pagar per fur.

(Al senyor rey pertany per justícia fer demandes, però plau-li que, si en casos no deguts són stades fetes demandes o en los casos deguts hi és estat fet excés, que sia comanat a mossèn Domingo Mascó, micer Pere Ram e micer Guillem Çaera qui coneguen de les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXVII. Ítem, senyor, com la universitat de Vila-real, ab grans e forts obligacions, és e sia obligada pagar de les rendes e cena pertanyents al senyor rey en la dita vila a'n Pere Dezvalls ¶^{129v} o a sos hereus e havent causa de aquells dos mília DCC LXXII sous e sis diners anuals de les dites rendes e cena per alienació per lo senyor rey en Pere, de loable recordació, feta, e la dita universitat sostingue cascun any grans treballs, messions e dampnatges en fer la dita paga als dits hereus, e de altra part lo batle general fa de grans compulsions, manaments penals e penyores per la dita cena contra la dita universitat *et etiam* de les dites rendes, axí que la dita universitat per hun sol deute és vexada de una part per lo batle general en loch del senyor rey e de altra part per los dits hereus, ço (que) és de gran vexació e evident injustícia e coses de mal exemple. (Per tal suppliquen) sia vostra mercè provehir que la dita universitat sia relevada de la dita oppressió en manera que no pague sinó una vegada les dites cena e rendes.

(No és greuge de cort, però al senyor rey plau que per lo batle general sia proveït en lo dit negoci en manera que los hòmens de la dita vila no sien vexats per dobla solució e mana al batle dessús dit, que puyt los hòmens de la dita vila, universitat o síndich de aquella, hagen deposada o deposaran d'ací avant la quantitat de la dita cena e rendes obligades tro en concorrent quantitat de la dita obligació en poder del governador, no'ls execute per la dita rahó.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXVIII. Ítem, senyor, com lo batle general de regne de València, per sa letra donada en la ciutat de València a sis dies de juliol del any present e corrent, haja scrit al justícia de la vila de Vila-real, que en la execució³⁹⁹ a instància del procurador fiscal vostre, que justícia de la dita vila fahia contra Azmet Durayda e Hamet Abitarga, moros de la vall d'Uxó, en quantitat de sexanta sous de quar[t] acusat[s] en la dita cort de Vila-real e béns de aquells, haja manat de part vostra al dit justícia que contra los dits moros, per rahó de la dita quantitat, no procehisqués ne enantàs, e que'l dit justícia per letra sua lo certificàs del dit feyt per ço que vist aquell hi fes la

¶³⁹⁸ A exucució. ¶³⁹⁹ A exucució.

provisió que's pertanyeria. On com, senyor, en Johan de Calaceyt, síndich e mis-satger de la dita vila de Vila-real, ab l'atvocat de la dita vila sia stat al dit batle general e haja aquell request li plagués en deute de justícia ¶¹³⁰ degués revocar la dita letra e rescriture al dit justícia de Vila-real, que no contrastant la dita sua letra, procehís la dita execució⁴⁰⁰ del dit quart e que no volgués empatxar o dificultar la execu-ció⁴⁰¹ del dit justícia, lo qual respós que no'n faria res ni volia ni consentia que los moros dels contractes fets en la dita vila ni obligacions per aquells fetes en la dita cort de Vila-real o en la dita vila en poder de qualsevol notari lo dit justícia se en-trametés o s'entrametan mas que vinguen a ell dit batle car ell los faria justícia. E com, senyor, la dita letra e provisió del dit batle sia contra furs, privilegis, franque-es, libertats, immunitats, ús e costums de la dita vila e contra tota bona rahó natural e escrita, per tal supplica que la dita letra sia revocada inhibint al dit batle general que d'ací avant semblants letres no faça sots certes e grans penes, e si los farà que'ls justí-cies e altres oficials aquelles no obeequen e aquelles, no contrastant proceesquen e enanten en los pleyts e execucions⁴⁰² contra los dits moros e altres per los contrac-tes e obligacions e submisions de for fets, celebrats e causats axí en cort com fora cort e açò provehir e ordenar per acte de cort. *Vacat*.⁴⁰³

LXXIX. Ítem, senyor, com per una vostra provisió la qual és del tenor se-güent:

«Nos, Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, de fide et legalitate vestri, dilecti nostri Francisci de Marthorello, militis, qui actenus ex concessione serenissimi domini Martini, Aragonum regis, proavunculi nostri, gloriose memorie, tenuistis alcaydiam castri et baiuliam ville Cullarie quas etiam de presenti tenetis ad plenum confisi, tenore pre-sentis comitimus sive comendamus vobis alcaydiam et baiuliam predictas tenendas, regendas et exercendas per vos fideliter, legaliter atque bene et etiam diligenter quamdiu de nostre ¶^{130v} processerit beneplacito voluntatis, vos ergo quamdiu nobis libuerit ut est dictum sitis alcaydus et baiulus ville predicte et habeatis et recipiatis pro retinencia salario et regimine castri et baiulie predictarum mille CCC solidos regalium Valencie annuatim, mille solidos videlicet pro retinencia dicti castri et CCC solidos pro salario dicti officii baiulie. Mandamus igitur per hanc eandem baiulo regni Valencie generali, iuratis et probis hominibus ville predicte, presenti-bus et futuris ac aliis ad quos expectet quatenus vos pro alcaydo prelibati castri et baiulo dicte ville de cetero habeant et teneant quamdiu nobis placuerit, ut est dic-tum, vobisque et ordinationibus ac iussionibus vestris pareant et obediant in et de omnibus hiis de quibus et prout aliis qui dictas alcaydiam et baiuliam tenuerunt et

¶⁴⁰⁰ A exucució. ¶⁴⁰¹ A exucució. ¶⁴⁰² A exucucions.

¶⁴⁰³ LXXVIII. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

rexerunt parere et obedire consueverunt debent etiam et tenentur nec minus respondeant vobis et respondere faciant de salario et retinencia supradictis, quamdiu alcaydiam et baiuliam ipsas tenueritis et rexeritis ut est dictum. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo pendenti munitam. Datum Valencie, quinta die iunii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII° regnique nostri secundo. Rex Alfonsus» se mostra vós, senyor, haver atorgat e donat a vostre beneplàcit l'alcaidia e batlia dels castell e vila de Cullera a mossèn Francesch Martorell, cavaller, (e) havets constituhit a aquell per retinença del dit castell mil sous per cascun any e CCC sous per l'ofici de la batlia, manants per la dita provisió al batle general de vostre regne de València, jurats e pròmens de la dita vila, presents e qui per temps seran, que al dit mossèn Francesch hajen per alcayt del dit castell e batle de la dita vila, e res no menys responguen a aquell del salari e retinença damunt dits tant quant aquell tendrà e regirà les dites alcaidia e batlia. On, senyor, com lo dit castell en per tots temps ça enrre e de present sia e's tinga per cosa plana e no's tinga a costum de les leys de Spanya ne jamés per guarda del dit ¹³¹ castell sia stada ordenada ne tatxada certa retinença, tro ara, de poch de temps ençà, que'l batle general de regne de València li taxà la dita retinença, no informat com aquell castell se tenia en guarda e acostumava de tenir per hun (simple) home pagés o menestral qui prenia per rahó de son salari cascun any de XII tro en XV lliures, les quals pagaven part lo reverent mestre de Muntesa e l'altra part los senyors qui ladonchs eren de la dita vila. E los jurats e pròmens o universitat de aquella jamés no pagaren ne contribuiren en salari alcú de la guarda del dit castell ne alcaydiu de aquell, com jamés no y hagués alcayt ne alcaydiu format tro ara de poch de temps a ençà. E ara vós, senyor, manats als jurats e pròmens de la dita vila que del dit salari e retinença responguen al dit mossèn Francesch Martorell tant quant aquell tendrà e regirà les dites alcaidia e batlia en gran e evident greuge de la dita universitat, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, attés majorment que'n sia plet pendent, gran temps ha, entre los dits mossèn Francesch Martorell e la dita universitat sobre los dits salari e retinença. Per què supplica lo dit braç sia mercè vostra revocar lo dit (greuge) e provisió tant quant sia vist per aquella la dita universitat ésser tenguda pagar los dits salari e retinença, remetent lo dit fet a justícia.

(Com plet pendent sie sobre les dites coses entre l'alcayt de una part e los hòmens de la dita vila de l'altra, lo senyor rey comana al jutge de la dita causa les coses en lo present capítol contengudes sobre les quals vol que faça justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXX. Ítem, senyor, com l'alt rey don Martí, de loable memòria, oncle vostre, haja exemits e enfranquits la universitat, justícia, jurats e pròmens de la vostra vila de Cullera per special do e gràcia, per sguart dels importables càrrechs dels censals als quals la dita universitat e singulars de aquella són tenguts e obligats per ocasió de la rempcó de la dita vila e dels quatre mília florins per la dita universitat al dit senyor rey prestats a la corona reyal e haja ^{131v} atorgat a aquells justícia, jurats,

pròmens e universitat e singulars damunt dits, axí presents com sdevenidors, que jamés d'aquí avant lo dit senyor ne los successors seus demanaran, exhigiran ne demanar, exhigir e rehebre o haver per alcú o alguns officials, comisaris e ministres del dit senyor o de successors de aquell o per alcuna altra persona faria, consentiria o permetria que fossen demanats a la dita universitat alguns dons, préstechs, retribucions, exaccions, subvencions o servirs, encara que fossen per o rahó de maridatge, dot, uxoratge, armada, passatge, subvenció o quonquesta o altre qualsevol linatge o natura o spècia e com se vulla poguessen encara ésser appellats, si donchs en corts o per rahó de corts generals del dit regne de València ne la dita universitat e béns de aquella e dels dits singulars fossen tenguts o astrets jamés en sdevenidor a les coses damunt dites, tro a la dita universitat fos satisfet de peccúnia pròpria del dit senyor rey dels dits quatre mília florins e de les messions, pensions e interesses, les quals la dita universitat faria o en ço que restàs a pagar de aquells, e encara en dampnatges, los quals la dita universitat sostenria tro en lo dia en lo qual a la dita universitat fos feta real e acabada soluc(i)ó de les dites coses, ans la dita universitat e singulars fossen tro a lavors dels dits dons,⁴⁰⁴ subvencions e servirs e altres coses damunt dites en genere e spècie ab tots lurs béns per virtut de la dita concessió quitis, franchs e de tot en tot absolts segons totes les damunt dites (coses) e altres moltes en la dita concessió reyal són longament exp(re)ssades e declarades. On, senyor molt excellent, lo vostre batle general de regne de València, no contrastant los dits privilegi e exemció, ha compel·lits e forçats los justícia, jurats e pròmens de la universitat de la vila de Cullera pagar, contra forma del dit privilegi, LXXX florins per les despeses de la coronació ¹³² del alt rey en Ferrando, pare vostre, *quondam* rey d'Aragó, e XXXX florins per les despeses de la coronació⁴⁰⁵ de la alta senyora dona Elionor, mare vostra e muller del dit senyor rey don Ferrando. E més demana de present cent florins per lo novell regiment de vós, molt alt senyor, en gran e evident greuge de la dita universitat e singulars de aquella. Per què lo braç reyal⁴⁰⁶ supplica que sia mercè de vós, senyor, manar al dit (batle) general que les dites quantitats de pecúnia, parlant ab la reverència que's pertany, indebitament exhigides contra forma del dit privilegi, torne e restituescha a la dita universitat e síndich de aquella e manar al dit batle que, servant lo dit privilegi inconcusament, segons sa sèrie e tenor, tals o semblants exaccions d'aquí avant no faça a la dita universitat, e en açò, senyor, farets justícia, la qual los dits braç e universitat hauran a gràcia e mercè *et cetera*.

(Lo senyor rey mana ésser servats los privilegis atorgats als hòmens de la dita vila, e que sia revocat ço que serà estat attentat en contrari, e si per lo batle general és rebuda quantitat alguna contra forma del privilegi o concessió de la dita vila lo senyor rey mana que sia restituïda.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶⁴⁰⁴ A dinés. ¶⁴⁰⁵ del alt rey... coronació] omm. E. ¶⁴⁰⁶ A reay.

LXXXI. Ítem, senyor, com en la reemçó de la vostra vila reyal de Cullera, la universitat, justícia, jurats e pròmens de aquella feren préstech al senyor rey en Martí, de loable memòria, de XI mília florins d'or comuns d'Aragó per obs de luir e quitar la dita vila e reduhir aquella a la corona reyal, e per la dita rahó lo dit senyor rey don Martí alienà e transportà en la dita universitat, justícia, jurats e síndichs de la dita vila totes les rendes e drets pertanyents al dit senyor rey en la dita vila de Cullera, exceptats sdeveniments e emoluments convertidors en pagar les ànnues pensions dels censals, los quals foren carregats sobre la dita universitat per pagar los dits XIM florins, com ne fossen carregats censals per la dita universitat a rahó de XIII (mil) per mil, segons que les dites coses e altres són largament contengudes en una carta pública d'aquèn feyta en la ciutat de València *die XXVI^a ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC tercio*, a la qual se refer. E com, molt ||^{132v} alt senyor, lo vostre batle general de regne de València prena e occupe lo terç del delme del peix que's peixca e engrava en les mars de la dita vila, no contrastant la dita reyal concessió a la dita vila feta, per vigor de la qual del dit temps ençà eren e foren en possessió de collir e levar lo dit terç del delme tro ara de dos anys ençà, poch més o menys, que lo dit batle com dit és los ha pres e ocupat en gran prejudí de la dita vila. Per què, senyo(r), suplica lo dit braç sia mercè vostra manar al dit batle que no inquiete ne perturbe la dita universitat en collir e levar lo dit terç de delme del dit peix, e que ço que'n ha reebut que u restituescha a la dita vila.

(Mana lo senyor rey que sien servats los capítols atorgats a la dita vila per lo rey en Martí e si cosa alguna és estada reebuda per lo dit batle contra forma dels dits capítols mana lo senyor rey que alló sia restituit axí del terç del delme del peix com de altres coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXXII. Ítem, senyor, com per vostra molt excel·lent senyoria, seguint la orde de vostres gloriosos antecessors de loable memòria en les corts generals que a present celebrats als valencians en la ciutat de València, hajats offert reparar e tornar a rahó los greuges, torts e injustícies feyts e feytes per qualsevol oficials reals. E, senyor molt poderós, per n'Arnau Guillem de Bellera, governador de regne de València, intitulant-se visrey e anant ab insignies reyal, haja, après mort del molt alt senyor rey en Martí, de gloriosa memòria, e ans de la declaració del molt alt senyor rey don Ferrando, de loable memòria, pare vostre, tirànicament, contra furs e privilegis, e ab calor e sforç de alguns, dampnejada la vostra vila de Morella e molts dels singulars e habitants de aquella, prenent e ferrant aquells e agreugant-los, axí per presons com per cominacions de mort o en altra manera il·licitament e no deguda, de què extorsí, pres e robà de aquells XIIM florins d'or d'Aragó e pus, segons (que) per legítimes e veres cauteles se pot adverar. E retornant, senyor, lo dit n'Arnau Guillem de Bellera en la ciutat de València tramés per lochtinent seu a la dita vila de Morella mossèn Johan de Vi-||¹³³laragut ab cinquanta hòmens de

cavall, lo qual de feyt ab tota sa gent e ab altres se enfortí en lo loch del Forcall e de Çorita e de altres (aldees) circumvehines de la dita vila de Morella, e de aquí, ostilment, en manera molt dampnada e reprovada, dampnejà cativant e prenent los hòmens e habitants de la dita vila de Morella, faent rescatar aquells; e més avant afogà e dampnejà los molins e mases de la dita vila e dels vehins de aquella tallant los blats qui eren en la falç; e continuant les dites coses per bé tres meses que stech dins les dites alde(e)s pres e se ocupà tots los béns qui trobà en les dites alde(e)s e en altres parts que fossen de hòmens de Morella, lo qual dampnatge munta a més de LXXXIIM florins, segons és stat adverat per la manera que's mereix en semblants feyts. E com, senyor molt excel·lent, totes les coses axí dampnades e reprovades feytes per lo dit n'Arnau Guillem de Bellera, governador e visrey que's dehia, e son lochtinent, sien stades feytes en gran dan e destrucció de la dita vostra vila de Morella e de singulars de aquella, e noresmenys la dita vila haja feytes grans e sobergues despeses, axí per deffenssar aquella a la corona reyal e per deffenssar e sostenir lo castell del loch (d'Olocau e del loch) de Çorita, com aquells fossen detenguts per alguns enemichs de la dita corona, per tal, senyor molt excel·lent, supplica molt humilment lo vostre braç reyal que sia vostra mercè fer, satisfacer e rehintegrar la dita vostra vila de Morella e singulars de aquella de totes les dites quantitats ab tots los dampnatges de béns del dit n'Arnau Guillem de Bellera e de tots los altres singulars consellant, instant, donants obra, consell, favor e ajuda en les dites damnificacions e açò, senyor, sens pleyt e tota figura de juhí atesa la veritat del negoci per manera que la dita universitat e singulars de aquella sien preservats de tots dans e sinistres, e en les dites coses, senyor molt poderós, farets justícia, la qual vos haurà lo dit braç a singular gràcia e mercè.

(Lo senyor rey és apparellat fer justícia sobre aquest fet contra'ls hereus d'en Arnau Guillem de Bellera e fermances d'aquell e altres qui sien tenguts a les dites coses.

Vidit de Funes, vicecancellarius). ||^{133v}

LXXXIII. Ítem, senyor, com per (lo) lochtinent general de governador de regne de València fossen executats alguns béns mobles pujants a suma de mil D florins, poch més o menys, de alguns singulars del vostre loch del Forcall, aldea de la vila de Morella, per causa e rahó de huna sentència donada per lo justícia de la dita vila sobre alguns robaments, cremaments e altres dampnatges fets e perpetrats per los dessus dits als habitants e vehins de la dita vila de Morella, e, senyor, sia de justícia que ans de totes coses los dampnegats e robats deuen ésser satisfeyts e integrats de sos béns e dampnatges, e lo vostre batle general de regne de València *simul* ab lo dit lochtinent general de governador se'n haja portada de la dita vila la dessus dita quantitat sens satisfacer los dampnatges dessus dits, ço que és contra furs, justícia e bona egualtat e encara contra provisió feta per lo molt alt senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, per la qual manava al dit governador

que la dita quantitat donàs e satisfés als dits dampnejats, e, majorment, com la dita sentència o hagués per exprés que abans de totes coses los dits damnejats fossen satisfeyts. Per ço, senyor, lo dit braç supplica sia mercè vostra manar e provehir ab effecte que·ls dits batle general (e lochtinent general) de governador tornen la dita quantitat e restituesquen aquella als dampnejats a fi que aquells sien satisfeyts e integrats, *saltim* tant com bastarà aquella.

(Lo senyor rey vists los actes fets per lo lochtinent de governador per los quals appar que dels béns dels hòmens executats en lo loch del Forcall pervengueren a mans del dit lochtinent dotze mília noucents huytanta-cinch sous malla, dels quals foren pagades certes messions e deduïdes aquelles resten sis mília huytcents huytanta-sis sous dos diners, per ço mana lo senyor rey que de la subvenció faedora per la cort a aquell sien donats a la dita vila de Morella siscents florins.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXXIII. Ítem, senyor, per la vostra senyoria e per vostres a(n)tecessors són stats atorgats certs privilegis als de la vostra seca, qui baten moneda d'or e d'argent en la ciutat de València, donant jurisdicció civil e criminal als alcaldes de la (dita) monederia e eximint de la (jurisdicció dels ordinaris tots aquells qui són de la) dita monederia. E lo vostre ¹³⁴ batle general, en virtut del privilegi e concessió per vós atorgat a aquells, ha rehebut sagrament públicament en la seu dels dits alcaldes, les quals coses són contra furs e privilegis, per los quals la determenació e decissió de totes e qualsevol causes e qüestions civils e criminals que sien dins la ciutat e t(er)me de València pertany als justícies de la dita ciutat e no a altres. Per ço, senyor, sia vostra mercè declarar los dits privilegis ésser nul·les axí com a feyts contra fur, e en quant de feyt són stats feyts revocar los dits que·s dien privilegis atorgats als dits alcaldes e moneders, manant a aquells que de totes les dites qüestions, segons forma dels dits furs e privilegis, responguen e facen dret en poder dels dits justícies, no contrastant los dits qui·s dien privilegis.

(Appellats los mestre e alcaldes de la seca, e aquells hoÿts, lo senyor rey hi provehirà de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXXV. Ítem, senyor, com per privilegi del senyor rey en Pere feyt en cort general sia ordenat que los jurats de València poden fer statuts en ço que no basten los furs, e com en l'any passat los jurats e consell de la ciutat de València per bé de la cosa pública fes certs statuts sobre los draps de lana e lo vostre batle general, excedint e ampliant sa jurisdicció en ço que aquell no ha jurisdicció, ha feyts diverses manaments e empatxes per rahó dels quals los dits statuts no·s són poguts executar, ço que és contra lo dit privilegi e contra costum antichada. Per ço, senyor, sia vostra mercè de declarar los dits manaments e empatx ésser nul·les e revocar aquells tant quant de feyt han procehit e manant al dit batle e altres batles e oficials reyalis que semblants manaments e empaitxs no facen e si de feyt ho feyen que romanga

nul·les e no·ls sia obtemperat ans no contrastants tals manaments ¶^{134v} e empaitxs los dits statuts sien menats a execució sens encorrimet de alcunes penes. *Vacat*.⁴⁰⁷

LXXXVI. Ítem, senyor, com lo batle de la vila de Castelló se faça pagar salari de les demandes que fa per vós, senyor, o per altres officials vostres a la dita universitat, taxant aquell a sa bona coneguda, la qual cosa may s'és acostumada per negun batle predecessor seu e axí és vexada la cosa pública e[n] tals injustes extorsions. Per ço suppliquen los del braç que sia mercè de vós, senyor, provehir e manar al dit batle que tals demandes e extorsions no faça, ans, si fa execucions,⁴⁰⁸ aquells haja a fer franques, que res no hajen, máxime com prena salari de vós, senyor, e açò que ha pres sia restituhit a la dita universitat sots certes e grans penes. *Vacat*.⁴⁰⁹

LXXXVII. Ítem, senyor, com los vostres procuradors fiscals calumpnien vostres sotsmeses posant denunciacions, acusacions e demandes injustes, les quals no poden provar, e per deffalliment de prova los jutges donen sentència contra los procuradors fischals absolvent los delats dels dits crims o demandes, la posició de les quals demandes redunda en gran dan de la cosa pública. Suppliquen per ço sia vostra mercè provehir que si los dits procuradors fiscals posen tals denunciacions, acusacions o demandes e los convenguts seran absolts que los dits procuradors fiscals de ço de lur propri paguen e sien tenguts pagar les mesions al covengut qui serà absolt dels dits crims si donchs lo jutge no·ls havia per absolts de tals messions.

(Lo senyor rey mana que sie servat lo fur del rey n'Amfós e altres parlants d'aquesta matèria.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

LXXXVIII. Ítem, senyor, com lo consell de la vostra vila de Castelló, per privilegi ¶¹³⁵ atorgat a la dita vila per sosteniment de sos càrrechs e per pagar aquells, com sia molt endeutada, haja imposat imposició en lo peix que en la dita vila se vendria e terme de aquella, hun diner per lliura ultra los fors dels dits pexos a cascú segons lur natura que més valen. E lo batle de la dita vila ab crida sua haja manat als peixcadors e (re)venedors del dit peix que trauran paguen primerament lo delme als col·lectors e plegadors de aquell, ans que la imposició sia levada o altre victigal o dret, e axí fa pagar delme de la imposició imposada per lo dit consell, la qual cosa, parlant ab humil e subjecta reverència de vós, senyor, fer no pot ni deu. Per ço sia mercè de vós, senyor, provehir e declarar lo dit batle injustament haver feta la dita crida e manar a aquell sots certes e grans penes que sia revocada de fey(t) e que d'aquí avant tals crides no faça e açò que pres n'à per les dites coses que u restituescha a la dita universitat sots privació de son offici.

(Lo senyor rey mana que sia servat e fet segons que és estat acostumat ans de cinch anys proppassats, lo senyor rey e encara la universitat romanints en son dret.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

¶⁴⁰⁷ LXXXV. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

¶⁴⁰⁸ A exucacions. ¶⁴⁰⁹ LXXXVI. Ítem, senyor... *Vacat*] omm. Q i E.

LXXXIX. Ítem, senyor, com los batles de les viles vostres de Castelló [e] de Vila-real facen pagar delme als revenedors de peix, lo qual peix serà ja stat delmat en lo terme on serà treyt e desembargat e aquí haurà pagat son dret per lo dit delme e açò sia contra dret e justícia, per ço sia mercè de vós, senyor, declarar a cautela los dits revenedors o peixcadors no ésser tenguts de pagar delme del dit guany e manar als dits batles, sots pena de cent morabatins d'or, que tals demandes no facen, pagadores la terça part a vós, senyor, e la terça a la obra de la esgleya e la terça a la part o acusador.⁴¹⁰

XC. Ítem, senyor, com segons costum e antiga usança, de tant ¶^{135v} de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, los vehins e habitants de la vostra vila de Castelló han acostumat en cases lurs pròpies de pesar figures, garrofes e altres mercaderies a qualsevol compradors de aquelles sens impediment que may los fonch feyt per alcun official. E lo batle de la dita vila haja feta fer huna crida contra la dita pràtica, ús e possessió que negú no gos pesar les dites coses en lur casa sinó al vostre pes, e açò sia contra lo dit ús e costum antiga vexant los dits vehins a fer portar les dites coses al dit pes en gran dan e vexació de la cosa pública. Per ço suplica lo dit braç que sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que revoque la dita crida, sots certes e grans penes, e que lexe pesar a cascun les dites coses là on ben vist li serà.⁴¹¹

XCI. Ítem, senyor, com vós hajats tramés a la vostra vila de Castelló en Garcia de Muntanyès, muntero vostre, ab molts d'altres munteros e gran multitud de cans per regonèxer caça de porchs en les marjals de la dita vila o terme de aquella, portant de vostra senyoria al[s] jurats mana[me]nt que haguessen aquells per recomanats en ço que haguessen necessari axí en haver gent com en altres coses. E com, senyor molt alt, ab alguns vehins de la dita vila haguessen regonegut les dites marjals e no y trobassen caça de porchs, dix lo dit Muntanyès que li donassen cent hòmens, car ell volia anar a Orpesa e a Torrablanca e axí que hagués los dits hòmens per cerquar les dites marjals, bèsties e adzembles per portar pa e vi, civades e altres vitualles, axí com si vós, senyor, fossets allí present, volent lo dit Garcia que los dits hòmens e bèsties anassen franchs e almenys a messió de la vila sens que ells no pagassen res. ¶¹³⁶ E com açò que ell demanava era molt prejudicial e may fon acostumat en la dita universitat ni y era tenguda ni ls singulars de aquella, e per ço com eren les messes e les gents eren ocupades a segar hagueren-se a venir volent obehir vostres manaments e volent rembre lur vexació ab lo dit en Garcia Muntanyès en certa manera dant-li certes adzembles carregades de pa e vi e certs hòmens, e axí ha fet rescatar la dita universitat, la qual cosa, parlant ab humil e

¶⁴¹⁰ LXXXIX. Ítem, senyor... acusador] omm. Q i E.

¶⁴¹¹ XC. Ítem, senyor... serà] omm. Q i E.

subjecta reverència, fer no's devia ni podia per justícia faent rembre la dita universitat en les dites coses. Per ço supliquen que sia vostra mercè declarar lo dit Garcia ni altres no haver fet les dites coses justament e manar que d'ací avant semblants coses no's facen sots certes e grans penes, e si's fan de feyt que los justícia e jurats puxen inhibir aytals persones e que no y sien tenguts de obehir-los en res de les dites coses, ans los puxen contradir sens pena alcuna e manar al dit Garcia e altres que restituesquen les coses que han rebudes de la dita universitat e que satisfacen los hòmens que y són anats ab ells als dits tèrmens de Orpesa e de Torreblanca de sos jornals e treballs. *Vacat*.⁴¹²

XCII. Ítem, senyor, com segons disposició de fur lo batle no puga ésser jutge ni advocar sinó en los censals e rendes vostres, e lo batle de la vostra vila de Castelló advoch contra la disposició del dit fur públicament per si e per interposades persones, (axí) en la cort de la governació com del justícia de la dita vila e jutge les qüestions que per lo lochtinent de governador o justícia li seran comanades, prenent aquell per assessor, e de consell de aquell donen les sentències per ell ordenades en cases a ell no permés per fur, e axí mateix sia pensionat per advocar per alcunes universitats ^{¶136v} e done consell e preste advocació per les dites universitats, e lo qui és pus greu és, advocat fiscal, per la qual advocació se són seguides e's segueixen tots jorns grans dampnatges a la universitat de la dita vila e als singulars de aquella per lur advocació fischal, e han a jaquir los fets de la universitat e singulars indefenses en gran lesió e no poch dampnatge de la cosa pública e dels singulars. Supliquen per ço sia vostra mercè provehir e declarar, servant la forma del dit fur, lo dit batle no poder jutgar ne advocar⁴¹³ en les dites corts ni en altra manera ni ésser pensionat de viles o lochs, sos certes e grans penes, ni dar sentències ni ésser advocat fiscal, e si lo contrari serà feyt sia tot nul·le, cas, irrit e va e no haja força ni valor alcuna, sots pena de cent morabatins d'or applicadors la terça part a vós, senyor, e la terça a la obra de la esgleya e la terça al acusador per quantes vegades farà e atemptarà lo contrari de les dites coses.

(Lo senyor rey vol que sia servat lo fur parlant de la matèria en lo present capítol declarada.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XCIII. Ítem, senyor, com l'alt e magnífich senyor rey en Jacme, de digna recordació, attavi de vós, senyor, per alcunes urgents causes, ço és per la tramesa que féu del molt alt senyor rey n'Amfós, (fill) seu, quartavi vostre, en la illa de Cerdenya, vené e alienà a'n Ponç de Vilaragut mil sous censals e perpetuals havedors cascun any per lo dit en Ponç e sos successors sobre'l tribut de la Juheria

¶⁴¹² XCI. *Ítem, senyor... Vacat] omm. Q i E.* ¶⁴¹³ A *declarar.*

de la ciutat de València sots exprés pacte que, si la dita juheria se destrovia e en alcun temps per qualsevol cas lo dit en Ponç o·ls seus no podien haver los dit mil sous censals del dit tribut, que·l dit senyor rey o·ls seus successors fossen tenguts assignar al dit en Ponç los dits mil sous censals en alcun altre loch segur e competent dins lo regne de València ho hagués a restituhir al dit ¹³⁷ en Ponç e a sos successors per lo dit censal XVIIIIM sous preu de aquell ab carta sua ab lo seu sagell pendent sagellada dada en los Castells de Portfangós *X^a kalendas iunii anno Domini millesimo CCC^oXXIII^o*. E com, senyor, per la destrucció de la juheria de la dita ciutat de València lo dit censal no li sia stat pagat, com cesse tot tribut de aquella dita juheria axí com totalment destroïda, e per la dita rahó en Pere Passadores, ciutadà de València, al qual per cert títol s'esguarda lo dit censal supplicà al molt alt senyor rey en Johan, oncle vostre, lo qual, vists e regoneguts los títols e cartes del dit censal, confessà deure per la dita rahó al dit Pere Passadores XXMDCLX sous VIII diners ab carta pública debitòria feta en València a VIII de març del any mil CCCXCIII en poder d'en Bonanat Gili, notari, de la qual quantitat solament són stats reebuts per lo dit en Pere Passadores CCL florins, jatsia lo dit senyor rey don Johan per certa quantitat transportàs certes jurisdiccions en lo dit supplicant e jamay no hac possessió o quasi de aquelles, car segons privilegi eren inalienables; e per aquesta rahó lo dit supplicant recorregué e suplicà al molt alt senyor rey don Martí, oncle vostre, e lo dit senyor veent les coses damunt dites ésser veres, de la dita quantitat assignà al dit en Pere Passadores XIM sous de reyls de València de aquells dos mília florins, dels quals la il·lustre dona Elionor, reyna de Chipre, per concessió del dit senyor, cascuns anys, per tot lo temps de sa vida reebia en e sobre los e(mo)luments e drets de la batlia de la ciutat de Xàtiva, e après mort emperò de la dita reyna volent que lo dit en Pere Passadores succehís en los dits mil florins en aquell loch e grau que era la dita senyora reyna. E més avant lo dit senyor rey don Martí confessà deure al dit en Pere Passadores e volch e provehí ésser-li pagats per son tresorer de qualsevols ^{137v} peccúnies que a mans sues per qualsevol manera pervendrien huyt mília DCCC sous restants de tota la quantitat al dit en Pere deguda, segons que totes les dites coses se mostren per carta del dit senyor rey don Martí ab sagell pendent sagellada dada en València a VI⁴¹⁴ dies de juliol any mil CCCC quatre,⁴¹⁵ la qual vos mostrà. On, senyor molt excel·lent, per lo vostre consell és covengut e determenat que la assignació fet(a) per lo molt alt senyor rey don Martí dels dits mil florins al dit en Pere Passadores no ha loch, com fos feta contra privilegis e ordinacions antigues. Supplica per ço lo braç reyal e lo dit en Pere Passadores a la vostra sòlita clemència que sia mercè de vós, senyor, de manar e fer pagar al dit en Pere Passadores los sobredits denou mília DCCC sous ab lo

¶⁴¹⁴ A VII. ¶⁴¹⁵ quatre] omm. A.

just interès de aquells, tot impediment cessant, com ja, senyor, d'aquesta fahena vos n'aja supplicat altra vegada, e farets justícia e satisfarets al greuge per lo dit braç reyal e Pere Passadores proposat, com, senyor, de justícia siats tengut pagar lo dit deute e interès per causa del carregament del dit censal axí com a successor⁴¹⁶ en los regnats dels alts [e] gloriosos reys passats. E en açò, senyor molt victoriós, retrets deute a justícia. *Vacat*.

(No és greuge de cort però lo senyor rey vists los enantaments en lo dit greuge mencionats vol e ordena que del do per la cort fahedor al dit senyor rey sien pagats al dit en Pere Passadores mil florins, e sobre la restant quantitat és aparellat fer-hi justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XCIV. Ítem, senyor, (com) la universitat del loch del Puig e los de son terme, de la conquesta de València a ençà, en alcun temps no hajen acostumat pagar cena alcuna ne de presència ne de absència ne y sien tenguts per justícia, segons que de açò lo molt al(t) senyor don Martí, de loable memòria, rey d'Aragó, ab carta sua féu e à feta declaración, (e vós, senyor), e vostre general governador hajats feta demanda de la dita cena e vullats fer pagar aquella a la dita universitat, jatsia no y sia tenguda, e la ciutat de València com a baronessa posseexcha lo dit [¶]¹³⁸ loch, supliquen per ço los jurats e síndichs de la dita ciutat que per vós, senyor, e per actes de la present cort sia declarat lo dit loch no ésser tengut pagar la dita cena ne'n alcun temps pusquen ésser forçats pagar aquella.

(Lo senyor rey comana a mossèn Domingo Mascó e micer Johan Mercader les coses en lo present capítol contengudes, los quals, appel·lats aquells de qui sia interès, facen sobre les dites coses compliment de justícia.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

XCV. Ítem, senyor, com Diago de Vilarón, porter e comissari de la vostra cort, haja forçat ab penyores e execucions⁴¹⁷ la dita universitat pagar de manament vostre trenta huyt florins per cena e messions e de açò hajen protestat contra lo dit comissari, supliquen per ço que aquells los sien restituhits.

(Idem ut ad proximum.

Vidit de Funes, vicecancellarius).

(XCVI. Ítem, senyor, com la vostra celsitut vulla e haja proveït e manat que a les universitats reals sia servada la franquea que han, specialment en rahó del almodinatge, segons que havien usat de VI anys atràs o pus abans que micer Johan Mercader no fos batle o tro que'l dit micer Johan regí la batlia. Per tal Genís Silvestre, síndich de la vila d'Oriola, supplica a vós, senyor, manar-li rebre sumària

¶⁴¹⁶ A acusador. ¶⁴¹⁷ A exucucions.

informació de testimonis en com lo dit batle, qui per força ha fet pagar als vehins de la dita vila lo dit dret d'almodinatge que nul·la hora havien pagat ne acostumat pagar aquell, e rebuda e provada la dita informació li manets donar executòria e/o provesió aytal, qui per aquella lo dit micer Johan no gos levar lo dit dret d'almodinatge als vehins de la dita vila e d'açò, senyor, farets drets e justícia e lo dit suplicant vos ho tendrà a gràcia e mercè.

Com lo senyor rey sia informat que los habitants de la dita vila eren en possessió de no pagar dret d'almodinatge, proveeix que aquells sien tornats en la dita lur possessió, manant al dit batle que no·ls perturbe en aquella.

Vidit de Funes, vicecancellarius).⁴¹⁸

¶⁴¹⁸ El manuscrit Q acaba amb el següent text: *Quequidem capitula, responsiones et provisiones eorum ego Petrus Ram, prothonotarius memoratus, qui fui notarius processus curie supradicte, de mandato domini regis, predicti feci, describi et reponi in presente pergameneo volumine ad habendam inde memoriam in futurum. Et ad validationem eorum de mandato ipsius domini regis eius bulla plumbea fuit hic apposita independenti. Que omnia et singula supradicta fuerunt acta et per dictum dominum regem publicari mandata intus domum capituli monasterii fratrum predicatorum civitatis Valencie ubi celebrabatur curia supradicta die mar(tis) intitulata vicésima secunda marci paulo post tactum hore decime noctis incepto numero ab hora meridiey anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, regni que ipsius domini regis tercio, qua die dictus dominus rex curiam licenciavit predictam presentibus ad hec pro testibus reverendo in Christo patre domino Dalmacio, episcopo Gerundensis, ac nobilibus Geraldo Alamani de Cervilioni et Iohanne de Luna, militibus, ac Iohanne Mercaderi, legum doctore, baiulo generali regni Valencie, consiliaris domini regis predicti, et aliis in numero copioso. Vidit de Funes, vicecancellarius.*

Sig-(signe)-num mei Francisci d'Arinyo, secretarii domini regis predicti auctoritate que regia notarii publici per totam ipsius dominacionem et terram, qui loco honorabilis viri domini Petri Ram, prothonotarii supradicti, fui scribe curie antedicte et unacum eo predictis interfui eaque in presentibus quaternis sive volumine a parte posteriore viginti tres pecias ab rasis integre que scriptas in quarum ultima incipit mea clausura huiusmodi continente de mandato domini regis ut premittitur per dictum prothonotarium scribi facta eo aliis occupato negociis clausi. Corrigitur autem in lineis quinta decima capituli incipientis «Ítem, senyor, com per fur», prime plane secundi folii «la as»; et in XVII^a prime plane tercii folii «lo qual

privilegi»; et in octava prime plane quinti folii «en lo»; et in decima septima eiusdem «convocàs les hosts contra la vila de Murvedre e contra la vila de»; et in XIII^a secunde plane eiusdem folii «sia, done la dita licència»; et in penultima secunde plane undecimi folii «sous censals sobre la vall»; et in tricesima secunda, tricesima tercia et tricesima quarta eiusdem plane «de la dita alcaidia, mana e vol que de la subvenció faedora al dit senyor per la dita cort sien pagats al dit en Bernat Johan mil florins, axí per lo dret de la propietat de la dita alcaidia com per les pensions degudes del dit temps passat, enaxí que d'ací avant lo dit Bernat no»; et in sexta capitula incipientis «Ítem, molt alt», in secunda plana duodecimi folii «ésser atri»; et in quintadecima eiusdem «penes»; et in sexta secunde plane tercii decimi folii in dicione «provehir»; et in ultima prime plane quarti decimi folii «an»; et in secunda secunde plane eiusdem folii «alguna manera, causa, rahó»; et in quarta secunde plane quindecimi folii «axí vehins de la dita vila com altres»; et in septima capituli incipientis «Ítem, senyor, com», in prima plana decimi octavi folii «a la corona real»; et in decima octava eiusdem «si donchs en corts e per rahó de corts generals del dit»; et in quinta secunde plane vicesimi primi folii «farets»; et in decima eiusdem in dicione «benignitat»; et in duodecima capituli incipientis «Ítem, senyor, com l'infant» in principio ante dicione «dels» virgula in raso producta; et in XVI^a eiusdem «de voluntat e consen»; et in duodecima prime plane vicesimi tercii folii a dicione «persona» usque ad dicionem «axí» virgula in raso producta; corrigitur etiam in X^a et XI^a huius plane «hosts contra la vila de Murvedre e contra la vila de»; et in XIII^a.

Dominus rex mandavit mihi Petro Ram in cuius posse firmavit et iuravit.

Probatum.

In exercitum et curiarum I^o.

GREUGES PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS

Quibusquidem gravaminibus sive capitulis gravamina in se continentibus oblatis per syndicos aliquarum villarum regalium ac Bernardi Bonivern infracont[ent]i, fuerunt oblatis singulariter et distincte cedula infracontente:

Gravamina particularia

Primo videlicet, per dictum Bernardum Costejà, syndicum ville Algezire predictae, fuit oblata dicto domino regi quedam scedula que continebat tenorem qui sequitur:

Molt excel·lent príncep e victoriós senyor,

Com segons disposició de fur atorgat als habitants del vostre regne de València a cascú sia legut e permés de com-||^{138v}prar de qualsevol robes e mercaderies e de aquelles lo dit comprador és salvu⁴¹⁹ e segur en anar, star e tornar; e encara més, senyor, segons disposició de furs e privilegis negú no pot ésser forçat vendre lur cosa pròpia. E com, senyor, en temps passat mossèn Olfo de Pròxida, governador de regne de València, anà a la vila de Algezira e ab sa crida pública féu preconitzar per la dita vila que nengú no gos, per si e per altre, palesament o amagada, [comprar] ordis, avena o civada per revendre aquells, sots certes e grans penes, segons que en la dita crida largament se conté e translat de la qual, autèntich, fa promptament fe. E com, senyor molt excel·lent, la dita vila de Algezira e singulars de aquella se sentís molt agreujada de la dita crida e coses en aquella contengudes e manades, axí com aquelles qui eren contra furs e rahó, recorregué e de fet tramés per sos missatgers al molt alt senyor rey en Pere, de loable memòria, supplicant aquell que com la damunt dita crida fos stada feta per son governador, fos de sa mercè manar aquell que [revocàs] aquella qui era stada feta contra furs e privilegis e libertats de la dita vila. E lo dit senyor rey en Pere, vehent la dita supplicació feta per la dita universitat procehir de fur e rahó, de fet manà al dit governador que revocàs la dita crida e coses en aquella contengudes e·ll hagués per revocades, cassades e anul·lades, donant facultat als vehins e habitants de aquella e terme de la dita vila poguessen comprar los dits ordis, avenes e civades a totes lurs pròpies, segons havien acostumat, segons que totes les damunt dites coses e altres en la dita provisió del dit senyor rey són largament contengudes, de la qual en treslat autèntich fa fe. E com, senyor molt excel·lent, n'Arnau Guillem de Bellera, governador del regne de València, en l'any M CCCC XII anà a la dita vila vostra de Algezira per pendre's totes e qualsevol civades, ||¹³⁹ ordis e ave[ne]s les quals fossen atrobades en

¶ ⁴¹⁹ A *sàvil*.

la dita vila de Algezira en poder de qualsevol persones; [e] de continent e de fet se pres e ocupà manant que no'n comprassen d'aquí avant ordis ni avenes ni civades per revendre aquelles, ço que fer no devia ni podia, com fos contra la provisió e manament del dit senyor. Enaprès, mort lo dit senyor governador, anàs axí mateix a la dita vila en Johan Scrivà, lochtinent de governador, ab lo síndich de la ciutat de València, per pendre's e ocupar-se les dites civades, les quals de fet emparà e secrestà anant per les cases de la dita vila on atrobava aquelles; hi per semblant manera hic anàs en Manfré Scrivà, surrogat del dit lochtinent, per pendre's e ocupar-se les dites civades, ordis e avenes, les quals anant per les dites cases secrestà e emparà dient aquelles no poder ésser comprades per los vehins e habitants de la dita vila per obs de revendre aquelles, la qual cosa, senyor, és dit contra la dita provisió e coses en aquella contengudes [e] redunden en gran dan e evident prejudí de la dita vila de Algezira e habitants en aquella e contra les libertats e costums antigues. Per ço humilment supplica Bernat Costejà, síndich e procurador de la universitat de la dita vila, sia mercè de vós, senyor, als dits oficials comp[el]·lir e forçar restituhir e tornar les dites civades e fer cancel·lar tots e qualsevol actes fets per aquells ensemps ab los damnatges e messions, e més, senyor, provehir e manar que d'aquí avant tals e semblants coses no sien fetes contra la dita provisió, ans aquella sia servada e tenguda *ad literam* e que totes [e] qualsevol coses que contra aquelles seran fetes e manades fer sien casses e nul·les, irrites e va-||^{139v}nes, e manar als governador e lochtinents de aquell que la dita provisió serven e servir facen e no y contravinguen sots imposició de grans penes, e en açò, senyor, farets justícia al dit supplicant, la qual vos tendrà a singular gràcia e mercè.

Insuper, per dictum Franciscum Feliu, sindicum iamdicte ville Castilionis, fuerunt dicto domino regi oblate et dicto honorabili Paulo Nicholai, iamdicti domini regis secretarii, tradite due cedulae quarum tenor talis est:

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com en lo seure de les corts per lo senyor rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, principiades, e ara per vós, senyor, convocades en la ciutat de València als habitants en lo regne, sia feyt prejudí a'n Francesch Feliu, missatger de la vostra vila de Castelló, car segons ordinacions de vostres predecessors, ús e costum e antiga consuetut la dita vila de Castelló e missatger de aquella haja segut e acostumat seure *immediate* après la vila de Algezira, segons vostra senyoria pot ésser informada, axí en prestar los sagraments de feultat com en lo dit seure, e consta per actes de corts dels dits predecessors del dit senyor e vostres celebrades del dit seure e prestaments de sagraments; e les ordinacions, ús e costum e consuetut majorment en semblant acte dega ésser servat. E ara ajats fet seure lo missatger de la vila de Oriola après la vila de Algezira preposant aquell al dit missatger de la vila de Castelló en les dites coses, e açò és mudar lo dit orde e costum antiga, en gran lesió e menyspreu de la dita vila de Castelló, la qual totstemps fonch primera segons

orde de les dites corts com en orde dels privilegis de no alienar les viles reials. Per tal, molt just senyor, humilment supplica lo dit síndich que sia ¶¹⁴⁰ vostra [mercè] procehir e restituhir lo dit síndich en son loch acostumat, ço és *immediate* après la vila de Algezira, segons en les corts del rey en Martí, de memòria gloriosa, e altres reys celebrades en aquest regne és acostumat.

Ítem, senyor, com per lo braç reyal, instant lo síndich de Burriana, sia offert hun greuge en les presents corts dients que per privilegi atorgat a la dita vila per los predecessors vostres e a postulació dels tres braços del dit regne la gabella de la sal de aquelles parts deu star en la dita vila de Burriana, e no en altra part, ni altra gabella hi pot ésser constituïda, ans la sal deu ésser venuda en la dita vila; affermant encara que en la vostra vila de Castelló no pot ésser constituïda de nou venda de sal o gabella, la qual lo batle general, en nom vostre e per vós, s'ha tenir en la dita vila de Castelló ab preconizació feta per lo dit batle per los lochs circumvehins, que cascú puxa venir a la dita vila franchament per comprar sal sens encorrimet de pena alcuna. E per ço supplica lo dit síndich de Burriana que'l dit privilegi sia observat a la dita vila de Burriana e revocar ab effecte lo dit greuge e tot altre qualsevol per lo qual la dita vila de Burriana és impedida de no usar ab plenera efficàcia del dit privilegi e de la dita gabella, lo qual dit assert greuge no és ni pot ésser dit greuge, parlant ab humil e subjecta reverència de vós, senyor, ni menys lo dit braç lo pot e deu passar per greuge e açò per tant com per sentència possada en cosa judicada, donada per lo senyor rey en Martí, de memòria gloriosa, per certes e justes causes la vila de Castelló e singulars de aquella poder anar sal[s] llà on més los plaurà e portar aquella a la dita vila segons en la dita sentència appar de que la dita vila de Castelló e los singulars de aquella són fora la dita gabella de Burriana, e molt menys pot demanar en via de greuge que la venderia que's té, senyor, en la dita vila de Castelló que sia revocada per les ¶^{140v} rahons següents e altres sentències *casu et loco proponendis*:

Primo, com de les coses expressades en lo dit pretés greuge és plet pendent davant lochtinent de governador de riu de Uxó a·nllà e iniciat e començat davant aquell molts dies ha passats per part de la vila de Burriana contra la dita [vila] de Castelló; e per la dita vila de Castelló posades diverses rahons davant lo dit lochtinent per foragitar les coses affermades en lo dit que's pretén greuge e per la una o altra part són stats donats diversos testimonis que no reste sinó publicar aquells segons de les coses per actes públichs actitats davant los dits lochtinents de governador.

Ítem, com per les rahons e causes per part de Castelló en la dita causa posades e per los testimonis en aquella produhits les coses en lo dit assert greuge posades són toltes e *totaliter* foragitades.

Ítem, cor axí com vós, senyor, havets atorgat venderia de sal a la ciutat de València e a la vila de Burriana e al bisbe de Tortosa, que la té en Cabanes, e al mestre de Muntesa, que la té en Paníscola, e a d'altres, bé axí podets tenir vós la

dita venderia de sal en la dita vila de Castelló o là on ben vist vós és, e açò per vostre real poder.

Ítem, com per rahó de la dita venderia de sal que vós, senyor, tenits en la dita vila de Castelló per ço cor la vila és gran e stà fort en gran avinentesa de tot lo port e n ha molts mercaders [e] molta gent ve allí on ha molta gent [per vendre] pega e alquitrà, blats e altres mercaderies, los quals no són de la gabella de Burriana ans anaven a Paníscola e a Cabanes e de present venen a la vila de Castelló e venen aquí ses ¶¹⁴¹ mercaderies e carreguen y de sal, los quals no hirien per ço com no trobarien a qui vendre ses mercaderies ans hirien a Paníscola e a Cabanes e a altres parts de que vós, senyor, no aconseguiriets alcun profit.

Ítem, cor la gabella de Burriana no és vostra al present, senyor, o almenys de aquella o fruyts de aquella no responen a vós, ans a mossèn Jaume Castellà, e la de Castelló, senyor, és vostra e a vós ne responen o a vostre batle general.

Ítem, cor vós, senyor, de present guanyats DCC sous que s'és arrendada la venderia de la sal e stà en present de pujar a molt més preu e que valdria molt més que la dita gabella de Burriana e axí appar que açò és auçmentació⁴²⁰ de vostres rendes e patrimoni, de la qual auçmentació alcun prejudí no és fet a la dita vila de Burriana, e per ço *et alia* lo dit pretés greuge no pot ésser dit greuge, com toqua al patrimoni de vós, senyor, e a la auçmentació de aquel, e del qual *ut predicatur* és plet pendent, e ultra n'és stat recorregut a vós, senyor, per la dita vila de Burriana a la ciutat de Barcelona, on vós, senyor, érets, e exposant a vostre consell e de les dites coses és qüestió de part a part.

Ítem, com lo dit assert greuge sia vullats prejudicial a la vostra dretura e vostre patrimoni e libertats, provisions e sentència possada en cosa judi[c]ada, costum, bons usos, possessió de les dites coses per vostres predecessors atorgats a la dita vila de Castelló, per tal Francesch Feliu, síndich e missatger de la vila de Castelló, per interès de aquella diu que no y consent, ans expressament hi dissent e contradiu e en lo dit assert greuge o ofici a vostra ¶^{141v} reyal senyoria en ço que sia vist prejudicial a la dita sentència e libertats e litis pendència e drets de aquella, supplicant vostra senyoria que'l dit assert greuge no vullats provehir ni admetre e de les dites coses, senyor, man dar la vostra senyoria carta pública al dit síndich per conservació del dret de la dita vila de Castelló e dels singulars de aquella; e jatssia les dites coses procehesquen de justícia, emperò lo dit supplicant vós ho haurà a singular gràcia e mercè.

Ulterius vero per iamdictum Iacobum Gaçol, sindicum iamdicte ville Lirie, fuit dicto domino regi oblata et ipsius domini secretario prefato tradita quedam cedula tenorem qui sequitur in se continens:

¶⁴²⁰ A intentació.

Ítem, senyor, com los vehins e habitants dels lochs de les Alcubles e de Altura, qui partexen terme ab la vila de Liria, pretenents haver la franquea de la ciutat de València e libertats de aquella, s'esforcen, en virtut de aquella e de aquelles e en altra manera, entrar e aemprivar per si e per lurs bèsties e bestiar lo terme de la dita vila de Liria erbes, lenya, spart e altres coses de aquell, ço que no poden ni deuen fer, majorment per e en virtut de la dita franquea ni de les dites libertats de la dita ciutat, com aquelles no's puxquen ni dejen de aquella ni de aquelles alegrar ni en aquella e aquelles haver participi ni comuni[ó], car per ço entre les altres coses car los dits lochs de Altura ni de les Alcubles no són dins lo terme, vell ni nou, de la dita ciutat e si en cars que ls dits hòmens vehins e habitants dels dits lochs poguessen amprivar e haver alguns aemprius en lo dit terme de la dita vila, ço que no poden ni deuen de fur e justícia, en tal cas tots aquells mateix pretés aemprius degen haver de fur e rahó los hòmens vehins e habitants de la dita vila de Liria en e dins los tèrmens dels dits lochs degen e sien tenguts permetre en consentir que los vehins e habitants de la dita vila de Liria per si e per lurs bèsties e bestiar aempriven en lo terme ¶¹⁴² dels dits lochs les erbes, lenya, espart e altres coses de aquell; en altra manera seria gran desegualtat e contra furs e privilegis del regne e bona justícia, ço que recusen fer los hòmens vehins e habitants dels dits lochs. Per tal en Jacme Gaçol e en Pere Comes, síndichs e missatgers de la dita vila e universitat de Liria, suppliquen que sia mercè de vós, senyor, de tolre e levar la dita franquea als dits lochs e universitats de Altura e de les Alcubles e habitants e vehins de aquelles e provehir e'n cara inhibir *cum effectu* a les propdites universitats dels dits lochs e singulars de aquelles que cessen usar de la dita franquea e de qualsevol libertats de la dita ciutat, almenys per e'n sguart dels dits amprius e altres del terme de la dita vila, supplicant encara que en cars que per justícia per vós, senyor, fos e sia vist que los dits hòmens vehins e habitants dels dits lochs puxen aemprivar en lo dit terme de la dita vila en alcunes maneres per si e per lurs bèsties e bestiar que en totes tals o semblants maneres los hòmens vehins e habitants de la dita vila poden e pusquen e'ls sia permés e consentit entrar a emprivar en e dins los tèrmens dels dits lochs, com en altra manera fos gran desegualtat e contra rahó e justícia.⁴²¹

Fuit etiam ipsi domino regi oblata et domino Paulo Nicholai, eius secretario, tradita per Bernardum Bonivern, habitatorem ville d'Alacant, quedam cedula tenoris sequentis:

Ítem, senyor, com batlia general de regne de València haja acostumat de pagar cascun any per la dita retinença del castell de la vostra vila de Alacant sis mília sous en tres terces del any, segons clarament appar per los libres ¶^{142v} de la dita batlia, e com a'n Bernat Bonivern, habitador de la dita vila, *olim* sotsalcayt del dit

¶⁴²¹ Al marge: *De Liria ab Altura*.

castell, en nom propri e axí com a procurador de mossèn Galceran de Semenat, *olim* alcayt del dit castell, sien deguts per rahó de la dita retinença VIIMCLXXX tres sous quatre diners, ço és del any MCCCCXII sis⁴²² mília sous, e del any mil CCCCXIII la prorata de dos mesos XI jorns MCLXXXIII sous quatre diners. E jatsia, senyor, aquells sien stats diverses e moltes vegades, axí de paraula com per scriptura, a micer Johan Mercader, batle en lo dit regne, demanats, emperò tro a huy aquells no són poguts haver ne vol aquells pagar, segons los altres batles han pagat e acostumat pagar, ans, mesclant en açò lo contrast que's diu ésser entre ell e lo batle de la vila d'Oriola, recusa aquells pagar. E açò redunda en gran dan del dit en Bernat Bonivern, qui ab ço del seu propri ha sostengut lo càrrech [de] dit castell e del dit mossèn Galceran, que haver no pot ço que degut li és. E com les retinènces dels castells sien e són coses molt privilegiades, com se degen pagar ans de tots altres càrrechs, e jatsia, senyor, vós açò haguessets comanat als de vostre consell e aquell de continent acordà e declarà la dita retinença deure ésser pagada, però de contradicció del dit batle no se'n pot obtenir justícia, ans li és fet greuje gran e notori. Per tal, en Bernat Bonivern, en nom seu propri e per son interès e com a procurador del dit mossèn Galceran, supplica vostra alta senyoria que li vullats lo dit greuje reparar e tornar a justícia, manant al dit noble li don e pach los dits VIIM cent huytanta-tres sous IIII diners, e en açò li farets justícia.

3.8

PROTESTS DELS BRAÇOS

Et ilico, dominus infans Iohannes predictus, nomine et pro parte brachii militaris regni predicti, obtulit quandam papiream scedulam que per dictum Paulum Nicholai coram⁴²³ dicto domino ¶¹⁴³ rege in curia [me]morata fuit lecta et publicata tenorem qui sequitur continentem:⁴²⁴

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Lo braç militar, ab humil e subjecta reverència parlant, no consent en capítol[s] alguns que's donen per lo braç ecclesiàstich ni per los de les ciutats e viles reyalas en universal ni en singular tant com sien o puxen ésser prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell ne tant com puxen fer prejuhí als lochs qui són de fur d'Aragó e pobladors de aquells, supplicant humilment vós, senyor, que per vostra mercè los vullats salvar tot lur dret.

Et statim, dominus Hugo, episcopus supradictus, nomine et pro parte brachii ecclesiastici dicti regni, obtulit et tradidit duas papireas scedulas que coram

¶⁴²² A quatre. ¶⁴²³ A contra. ¶⁴²⁴ A continebat.

dicto domino rege in curia memorata lecte et publicate fuerunt, quarum tenores per ordinem subsecuntur:

Molt alt [e molt] excel·lent príncep e senyor,

Com lo braç militar d'aquest regne haja offerats alguns greuges a la vostra senyoria en la present cort e lo braç ecclesiàstich e singulars de aquell se dubten que'n los dits greuges e capítols offerats en via de greuges no haja alcunes coses prejudicials a lurs jurisdiccions o vassalls o als privilegis, libertats e immunitats, franquees o qualsevol altres drets del dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell, ^{¶143v} per tal lo damunt dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell per lur interès dien que no consenten en los dits greuges o capítols en via de greuges per lo dit braç militar a la vostra senyoria offerats, en ço que aquells o qualsevol de aquells fossen ésser vists prejudicials als dits privilegis, libertats, immunitats, franquees, jurisdiccions e vassalls o qualsevol altres drets del dit braç ecclesiàstich e singulars d'aquell, suplicant la vostra gran senyoria que de les dites coses los man donar carta pública per conservació de son dret.

Molt alt [e molt] excel·lent príncep e senyor,

Com lo braç de les ciutats e viles reyal d'aquest regne haja offerats alguns greuges a la vostra senyoria en la present cort e lo braç ecclesiàstich e singulars de aquell se dupten que en los dits greuges o capítols offerats en via de greuges no haja alcunes coses prejudicials a lurs jurisdiccions o vassalls o als privilegis, libertats e immunitats, franquees o qualsevol altres drets del dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell per tal lo damunt dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell per lur interès⁴²⁵ (dien) que no consenten en los dits greuges o capítols en via de greuges per lo dit braç real a la vostra reyal senyoria offerats en ço que aquells o qualsevol de aquells fossen ésser vists prejudicials als dits privilegis, libertats, immunitats, franquees, jurisdiccions e vassalls o qualsevol altres drets del dit braç ecclesiàstich e singulars de aquell suplicant la vostra gran senyoria que de les dites coses los man donar carta pública per conservació de son dret.

Et subsecutis predictis sepedictus Guillelmus Çaera, nomine et ^{¶144} pro parte brachii civitatum et villarum regalium predictarum, obtulit coram domino rege predicto quandam papiri scedulam que in dicta curia [fuit] lecta coram dicto domino rege, tenorem qui sequitur continentem:⁴²⁶

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra gran senyoria són stats offerats alguns greuges axí per lo braç ecclesiàstich com per lo braç militar, ensemps com departidament, en los quals greuges lo braç reyal de vostres ciutats e viles reyal de regne de València se dupte

¶⁴²⁵ A jurisdiccions. ¶⁴²⁶ A continebat.

que no y haja alcunes coses prejudicials a furs, privilegis e libertats e bons usos e costums de regne de València e encara als drets de les dites universitats en general o en singular. Per tal los del dit braç reyal per lur interès dien que no consenten en los dits greuges per los dits braç ecclesiàstich e militar a la vostra senyoria ensemps o departidament offerts en ço que los dits greuges o qualsevol de aquells fossen o sien vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis, libertats, bons usos e bones costumes del dit regne e als drets de les dites universitats reals o de qualsevol de aquelles o de lurs singulars, ans expressament hi dissenten e y contradien e protesten que per la dita oblació⁴²⁷ algun prejuhí no sia engendrat als dits furs, privilegis, (libertats e bons usos del dit regne) ne als drets de les dites universitats e singulars de aquelles, suplicant que la present suplicació sia inserta en lo procés de la cort e que sia feyta carta pública per conservació⁴²⁸ de lur dret e per haver memòria en sdevenidor.

Axí mateix no consenten, ans expressament contradien a qualsevol protests feyts per los braços ecclesiàstich e militar e per qualsevol de aquells specialment als que han ¶^{144v} protestat de fur de Aragó com en lo regne de València no puxa ésser fur de Aragó.

3.9

PROTESTS PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS

Fuit etiam oblata per dictum Guillelmum Çæra, nomine et pro parte universitatis dicte civitatis Valencie, quedam alia papiri scedula tenoris sequentis:

Molt excel·lent senyor,

Com a la vostra senyoria sien stats offerts alguns greuges axí per lo braç ecclesiàstich com per lo braç militar com encara per la ciutat de Xàtiva e viles reials de regne de València per tots comunament, e per alguns dels dits braços ecclesiàstich e militar e universitats e/o singulars de aquells singularment o departida, en los quals greuges la universitat de València se dubte que no haja alcunes coses prejudicials a furs, privilegis, libertats e usos bons del dit regne o als drets de la dita ciutat de València, per tal los síndichs de la dita ciutat dien que no consenten ni consentir entenen en alcuna manera en los dits greuges o en algú de aquells en tant quant aquells sien o puxen ésser vists prejudicials o dampnosos als dits furs, privilegis, libertats e bons usos del dit regne e als drets, libertats e preminències de la dita ciutat de València, ans expressament hi dissenten e y contradien, protestant que per la oblació⁴²⁹ dels dits greuges, ara per los dessús dits o per qualsevol de aquells offerts o per altres que en sdevenidor se offiren, no sia feyt perjudici alcú a la dita ciutat

¶⁴²⁷ A obligació. ¶⁴²⁸ A confirmació. ¶⁴²⁹ A obligació.

ni als drets de aquella. Supplicant vostra senyoria que, a provisió dels dits greuges offerats o offeridors ¶¹⁴⁵ per los dessús dits o qualsevol de aquells, (no procehiscats, mas que d'aquells) manets donar trellats a la dita ciutat de València e hajats aquella en son dret; en altra manera dissenten e contradien *ut supra* protestant de nul·litat, supplicant sia vostra mercè que la present supplicació manets insertar en lo procés de la cort e manar-ne donar carta pública a la dita ciutat per conservació de son dret.

Etiam fuit oblata pro parte sindicorum villarum regalium dicti regni quedam papiri scedula protestacionem in se continens cuius tenor sequitur sub his verbis:

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com lo braç eclesiàstich e lo braç militar del regne de València o algun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alguna o algunes universitats del dit braç o alcú o alguns singular o singulars de aquelles haja o hajen offerats o offerran d'aquí a enant alguns greuge o greuges a vostra senyoria en la present cort per rahó (del qual o) dels quals se enseguirà alguna provisió o acte per vós, senyor, en la present cort fahedor, e les viles reals se dupten que en los dits greuges o provisions o actes de la cort fahedors haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a les dites viles *et alia* als drets de aquelles. (Per tal los síndichs de les dites viles reals per interès de aquelles) dien que no consenten, ans expressament contradien en los dits greuges offerats e/o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria e a les provisions e actes de cort sobre aquells ¶^{145v} o qualsevol dels dits greuges, actes e provisions fossen vists prejudicials als dits furs, privilegis, libertats e costums e bons usos e als drets de les dites universitats, supplicant la vostra senyoria que de les dites coses los man donar carta pública per conservació dels drets de aquelles.

Fuitque oblata, in eodem instante, coram dicto domino rege, et in curia antedicta lecta quedam scedula pro parte sindicorum et nunciorum civitatis Xative, tenor cuius sequitur sub his verbis:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra gran senyoria és stat offert hun greuge per part de la ciutat de València e de algunes viles e universitats del regne sobre la inhibició de les correnties e stàncies que's fan en lo dit regne de València, axí en los arroços com altres splets que són acostumats fer en lo dit regne; e com la ciutat de Xàtiva haja obtengut diverses sentències donades per lo senyor rey don Martí que los de la dita ciutat de Xàtiva e terme de aquella puxen fer correnties e stàncies en los dits arroços e splets, per tant los síndichs de la dita ciutat de Xàtiva e lo síndich (de la universitat) de Vila-real no consenten en lo dit greuge, ans expressament hi dissenten e y contradien e protesten que per la oblació⁴³⁰ del dit greuge o provisió alguna de aquell no sia en-

¶⁴³⁰ A obligació.

gendrat alcun prejudí a la dita ciutat de Xàtiva e a la vostra universitat de Vila-real ne als singulars de aquelles ne als drets e libertats de aquelles, ¶¹⁴⁶ ans los romanga tot lur dret salvu e il·lés e conservat en totes coses e per totes. Supplicants que la present suplicació sia inserta en lo procés de la cort e que sia feta carta pública per conservació de lur dret e per haver memòria en lo sdevenidor.⁴³¹

Etiam fuit oblata et tradita per syndicum universitatis ville Morelle quedam papiri scedula protestacionem in se continens cuius (tenor) sequitur in hunc videlicet modum:

Molt alt, excel·lent príncep e victoriós senyor,

A la vostra gran senyoria humilment exposen los missatgers e síndichs de la vostra vila de Morella que com los braços ecclesiàstich e militar del regne de València e braç reyal del dit regne o alguna universitat e universitats del dit braç sia o sien offerats o offerran d'aquí avant alcun greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort, (e) la dita vila de Morella o síndichs de aquella se dup-ten que en los dits greuges e capítols ja offerats e d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e per vostres antecessors atorgats a la dita vila e aldeyes de aquella. Per tal, senyor, Johan Palma, síndich e missatger de la dita vila, per interès de aquella diu que no y consent en res que sia vist venir contra les dites coses ans expressament hi dissent e contradiu en los dits greuges e capítols offerats e que de aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquella o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis, libertats e bons usos e als drets de la dita (vila) e aldeyes de aquella, suplicant a vostra senyoria los dits greuges a les dites vila e ¶^{146v} aldeyes de aquella no vullats provehir o provehits sien e vagen per provehits sens prejudí dels dits furs, privilegis, libertats, costums, (bons) usos e immunitats de la dita vila e no voler provehir aquells sens hojr⁴³² aquella, e que de les dites coses los man donar carta pública per conservació dels drets de les dites vila e aldeyes e jatsia les dites coses sien de justícia emperò lo dit suplicant o haurà a gràcia e mercè.⁴³³

Ulterius, fuit oblata et tradita per dictum Genisium Silvestre, syndicum ville Oriole, quedam scedulam protestacionis et dissentimenta in se continens sub hac forma:

Molt alt senyor,

Com lo braç ecclesiàstich e lo braç militar del regne de València o alcun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alguna o algunes universitats del dit braç o tots los tres braços hagen o haja offerats o offerran de aquí avant alcú o alguns greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort de les

¶⁴³¹ Al marge: Xàtiva. ¶⁴³² A provehir. ¶⁴³³ Al marge: Morella.

quals o per los quals suppliquen per vós, senyor, ésser feyts furs o provisions, e la vila de Oriola se dupte que los dits greuges o capítols ja offersts o que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, o per vostres antecessors atorgats a la dita vila e als singulars e als drets de aquella, per tal Genís Silvestre, síndich de la dita vila, per lo interès de aquella diu que no y consent, ans expressament hi dissent e contradiu en los dits greuges e capítols e en ço e en qualsevol (cosa que aquells o qualsevol) de aquells fossen o poguessen ésser vists prejudicials als dits furs, privilegis e libertats e bons usos e bones costums de la dita vila, en special en ço que ¹⁴⁷ per aquells o qualsevol de aquells és dit e narrat e supplicat o que d'aquí avant serà dit e narrat e supplicat que inibicions de forments e civades e altres blats puxen ésser fetes enaxí que alguns dels dits blats no puxen o poguessen exir o per alguns ésser tr(e)ts del dit regne de València, ne aytampoch consent lo dit síndich en ço qui és supplicat o de aquí avant se soppliarà que embotigaments de forments e civades e altres blats no puxen ésser fetes en degunes viles e lochs del dit regne ne axí mateix consent lo dit síndich en res que toque de fet de amprius de la ciutat de València ne pastures ne de bestiar de aquella en qualsevol manera que sia posat o soppliat ne d'aquí avant se posarà o soppliarà ne consent lo dit síndich en ço qui és supplicat o de ací avant se soppliarà que enquestes en neguna manera puxen ésser fetes, almenys en la dita vila. E encara diu lo dit síndich que no consent en deguna manera en ço qui és supplicat e de ací avant se soppliarà tocan o sonan que la governació e la alcaidia del dit castell de la dita vila de Oriola puxa ésser separat la hun de lo als, ço és la alcaidia del castell de la dita vila de la governació de aquella, com la dita alcaidia sia affixa e abnexa e unida a la dita governació. E encara diu lo dit síndich que no consent en res que sia supplicat que la dita alcaidia puxa ésser donada a deguna persona sens la dita governació ne que la dita alcaidia no puxa ésser donada bé axí a català o aragonés com a valencià, com depuix que la dita vila és de la corona real d'Aragó, vós, senyor, e vostres predecessors havets acostumat de dar e/o comanar la dita governació e alcaidia a hun noble o cavaller nadiu e natural de la vostra senyoria no fahent triança més de català o valencià que de aragonés, no contrastant ço que a vós, senyor, és supplicat que la dita alcaidia vós, senyor, no poriets dar e/o comanar sinó a nadiu o natural del regne de València, la qual cosa vós, senyor, no devets fer ne complir com sia contra ^{147v} los furs e privilegis e libertats de la dita vila e (ús e) costum dessus alegat. E més diu lo dit síndich que no consent en ço que és supplicat que lo governador no puxa traure de son domicili o dellà on tendrà casa o habitació on haurà fet lo contracte lo vehí de qualsevol ciutat, vila o loch del dit regne, com lo governador de la dita vila specialment haja acostumat de traure e tirar a la vila de Oriola tots pleyts civils e criminals de vídues, pubils e misserables persones, hoc encara de altres a son offici pertanyents. E més avant diu lo dit síndich e missatger que no consent en qualsevol fur, provissió, privilegi o ordenació que en e per rahó de qualsevol greuge o capítols a vós, senyor, offersts ne

d'ací avant offeridors sien o seran provehits e ordenats sobre totes les dessus dites coses e altres en tant quant puxen e poguessen o fossen vists o vistes ésser prejudicials als dits furs, privilegis e libertats e bons usos e costumes de la dita vila e dels vehins e habitants de aquella, axí en general com en special, ans expressament hi dissent e contradiu. Protestant, molt alt senyor, que si alcuna de les dites coses era provehida contra les dites libertats de la dita vila e aquella no hoïda en son dret que en res no puxa perjudicar als drets de la dita vila e libertats (de aquella) ne puxa ésser tret a ús ne a conseqüència. Supplicant a vós, senyor, lo dit síndich que per vostra acostumada mercè salvets a la dita vila e singulars de aquella tots sos drets en e sobre les dites coses e altres; e més, senyor, supplica lo dit síndich qui per vostra mercè manets continuar la present suplicació o protest en lo libre de la dita cort per guarda e conservació de la dita vila, requirent al notari que de totes les dites coses e de la resposta per vós, senyor, a-quells feta li'n faça ca(r)ta pública per conservació dels drets de la dita vila.⁴³⁴

Altissimus et cetera. ¶¹⁴⁸

Inquam fuit oblata et tradita per syndicum universitatis ville Castilionis Plancie Burriane quedam scedula continencie subsequenter:

Ítem, senyor, com (per) los braços ecclesiàstich e militar del dit regne de València o algun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alguna universitat o universitats del dit braç sia e sien offerts (o offerran de aquí avant) alguns greuge o greuges o capítol o capítols a vostra gran senyoria en la present cort la vostra vila de Castelló e lo síndich de aquella se dupte que en los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alcuna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a la dita vila e als drets de aquella. Per tal, senyor, Francesch Feliu, síndich e missatger de la dita vila de Castelló, per interès de aquella diu que no y consent ans expressament hi dissent he y contradiu en los dits greuges o capítols offerts o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs, privilegis e libertats e bons usos o als drets de la dita vila. Suplicant la vostra real senyoria los dits greuges a la dita vila de Castelló prejudicials no vullats provehir o provehits sien e vagen per (no) provehits sens prejuhí dels dits furs e privilegis e libertats e costums e usos e immunitats⁴³⁵ de la dita vila e no voler provehir aquells sens hoir la dita vila en sa justícia, e que de les dites coses los man dar carta pública per conservació de la vila damunt dita.⁴³⁶

Insuper, Bernardus Muntanyès, syndicus sive nuncius ville Bur-^{148v}riane, obtulit atque tradidit quandam scripturam papiream sub continencia subsequenti:

¶⁴³⁴ Al marge: *Oriola*. ¶⁴³⁵ A *humanitats*. ¶⁴³⁶ Al marge: *Castelló*.

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Com molts e diverses greuges sien stats posats davant vostra senyoria per los braços o staments del regne de València, dels quals greuges hic ha alguns qui són prejudicials a la vila de Burriana, per tal en Bernat Muntanyès, síndich e missatger de la dita vila de Burriana, proteste que no consent ne consentir entén *tacite vel expresse*, ans hi dissent e contradiu als dits greuges davant vostra senyoria posats e d'ací avant posadors en tant quant fan e són vists fer contra la dita vila de Burriana drets, (privilegis), franquees e libertats de aquella, enaxí que la presència del dit supplicant e sciència sua algun prejuhí no face ne engendre a la dita vila drets, franquees e libertats de aquella; supplicant vostra senyoria que per vós, senyor, sia salvat a la dita vila e preservat tot dret axí com era ans de la posició dels dits greuges davant vostra senyoria posats e d'ací avant posadors, supplicant *de omnibus predictis* ésser-li feta carta pública a conservació del bon dret de la dita vila e per ço que memòria ne sia haüda en sdevenidor.⁴³⁷

Et statim fuit oblata et tradita per sindicum sive nuncium Villeregalis quedam scriptura papirea protestacionem et dissentimenta in se continens sub forma sequenti: ¶¹⁴⁹

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com per los braços ecclesiàstich, militar e reyal del dit regne de València o algun dels dits braços o alguna universitat o universitats o persona singular dels dits braços sia e sien offerts e offerran de aquí avant alguns greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort e la vostra vila de Vila-real e lo síndich de aquella se dupte que en los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als privilegis, libertats, costums e bons usos de la dita vila (per tal, senyor, Johan de Calazeyt, notari, síndich de la vostra vila) de Vila-real per interès e dret de aquella, diu que no y consent, ans expressament dissent e contradiu en los dits greuges o capítols offerts o d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol del dit greuge o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits privilegis, libertats e bons usos, interès e drets de la dita vila, supplicant la vostra senyoria que·ls dits greuges a la dita vila de Vila-real prejudicials no vullats provehir *vel saltim* que sia fet algun prejuhí dels dits privilegis, libertats, costums, usos e immunitats, drets e interès de la dita vila e en special en ço que per aquells o qualsevol de aquells és (dit), enarrat e supplicat e/o que d'aquí avant se enarrarà e supplicarà que inhibicions no puxen ésser fetes en aquest regne sinó a requesta dels jurats de València, ne axí mateix puxa ésser desenhíbit sens voler de aquells e embotigaments (de forments), civades e altres blats no puxen ésser feyts en degunes viles o lochs del regne, ne consent lo dit síndich en ço que

¶⁴³⁷ Al marge: *Burriana*.

és supplicat e de aquí avant se supplicarà tocants o en alcuna manera supplicants de fet de pastures e de bestiar, hoc encara de amprius de la ciutat de València, ne aytampoch consent lo dit síndich en ço qui és supplicat o d'aquí avant se supplicarà en lo terç capítol dels ¶^{149v} comuns en ço que diu que enquestes puxen ésser fetes en alcuna manera contra oficials reys del regne de València (e contra los oficials de les ciutats e viles del dit regne) e encara diu lo dit síndich e missatger que no consent ne consentir enten en lo greuge posat de les correnties e stàncies⁴³⁸ dels arroços, forments e altres possessions e provisió per vós, senyor, faedora en quant facen e sien tenguts fer contra privilegis e libertats e immunitats, bons usos e costums e dret de la dita vila, ans hi dissent e y contradiu e protesta que prejuhí no li sia feyt ans tot son dret li romanga salvu, il·lès e conservat. *Et signanter* supplica que en lo dit greuge offert a vostra senyoria per lo braç reyal continent *effectualiter* que cascuna universitat (real) puxa fer inhibicions de tretes de blats de son terme e que'l batle general no se'n entremetrà *et cetera*. Sia dit e exceptat que'ls vehins de Vila-real tinent terres e possessions en terme de Burriana no obstant qualsevol inhibicions fetes e fahedores per la universitat de Burriana puxen traure del terme de aquella los blats, fruyts e splets que han collit e colliran d'aquí avant en les dites terres e possessions, les quals han en lo dit terme de Burriana *alia* si el contrari era fet, *quod non credit*, protesta e diu que no y consent ans hi dissent e que a la dita universitat de Vila-real romanga son dret salvu e il·lès. Encara diu més lo dit síndich e missatger que no consent ni consentir entén en qualsevol privilegi o privilegis, gràcia o gràcies, concessió o concessions, libertat o libertats per vós, senyor, (atorgades o) atorgadores, atorgat o atorgats per acte de cort ne en altra manera durant lo temps de la celebració de les dites corts ne enaprés a qualsevol (dels dits braços o a tots ensemps o qualsevol) singulars de aquells, ne encara a qualsevol ciutat, vila o loch del dit regne, ans diu lo dit síndich que no y consent ne consentir entén tàcitament ne expressa en alcuna de les dites coses damunt expressades ne en ¶¹⁵⁰ (qualsevol provisions que de aquelles surten o's proveexquen ne en) degunes altres, ans expressament hi dissent e contradiu en tant quant pot ésser vist, toquar ne sonar contra furs, privilegis e libertats, usos e bons costums de la dita vila, oficials e singulars de aquella axí en special com en singular o general. Supplicant a vós, molt alt senyor, que per vostra mercè salvets tots sos drets en e sobre les dites coses e altres a la dita vila e singulars vehins e habitants e encara als oficials de aquella, requerint de les dites coses carta pública per guarda e conservació del dret de la dita vila.⁴³⁹

Ulterius, fuit oblata et tradita per syndicum sive nuncium ville Alacantis quedam scriptura papirea protestacionem et dissentimenta in se continens sub forma sequenti:

¶⁴³⁸ A *statut*. ¶⁴³⁹ Al marge: *Vila-real*.

Molt alt senyor,

Com lo braç ecclesiàstich e lo braç militar del regne de València o algun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alguna o algunes universitats del dit braç o tots los tres braços en una haja o hajan offerts o offerran de aquí avant algun greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort dels quals e per los quals suppliquen per vós, senyor, ésser feyts furs o provisions e la vila d'Alacant se dupte que en los dits greuges o capítols ja offerts o que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis e libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres predecessors atorgats a la dita vila e als singulars e als drets de aquella. Per tal Genís Silvestre, síndich substituhit de Pere Burgunyó, síndich de la dita vila de Alacant, per lo interès de aquella diu que no y consent ans ^{¶150v} expressament hi dissent e hi contradiu en ço e qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists (ésser) prejudicials als dits furs e privilegis e libertats e bons usos e bones costums de la dita vila en special en ço que per aquells és dit e narrat (e supplicat o de ací avant se supplicarà e narrarà) que inhibicions no puxen ésser fetes sinó a requesta dels jurats de València ne axí mateix desenhibir sens voluntat de aquells, ne ay tampoch consent lo dit Ginís, en los dits noms, en ço qui és supplicat e de aquí avant se sopplificarà que embotigaments de forments e civades e altres blats e vitualles no puxen ésser feyts en degunes viles e lochs del regne. E més avant no consent lo dit síndich en ço que és supplicat tocants o en deguna manera sonants en fet de pastures e de bestiar e de amprius de la ciutat de València ne de licència o gràcia la dita ciutat haver en los térmens pastures, pasos,⁴⁴⁰ aygües e terres dins los térmens de la dita vila ne encara consent lo dit síndich en ço qui és supplicat que enquestes puxen ésser fetes en les ciutats e viles reals contra los oficials e/o altres de aquelles, ans lo dit Ginís en los dits noms dissent e expressament hi contradiu a totes les dites coses e altres en la dita cort per vós, senyor, provehides e d'ací avant provehidores en tant quant és e pot ésser vist fer o tocar o sonar contra furs e privilegis e libertats, usos e bones costums de la dita vila de Alacant e singulars e drets de aquella, axí en special com en general. Supplicat a vós, molt alt senyor, que per vostra mercè, salvets tots sos drets en e sobre les dites coses e altres a la dita vila e als singulars e vehins de aquella e que per vostra mercè manets continuar les dites coses en lo procés de la cort e requer al notari de la dita cort, que lo procés de aquella té e regla, que de les dites coses li'n faça carta pública per guarda e conservació dels drets de la dita vila de Alacant.⁴⁴¹

Altissimus et cetera. ^{¶151}

Ulterius, pro parte sindicorum (sive nunciorum) villarum de Ontinyén, de Bocayrén et de Biar fuit oblata quedam scedula tenoris sequentis:

¶⁴⁴⁰ A *pasts*. ¶⁴⁴¹ Al marge: *Alacant*.

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com lo braç ecclesiàstich e lo braç militar del regne de València o algun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o algunes universitats del dit braç haja o hajen offerts o offerran d'aquí avant algun greuge o greuges a vostra senyoria en la present cort e les viles de Ontinyén, de Bocayrén e de Biar se dupten que en los dits greuges o capítols ja offerts (e) que d'aquí avant se offerran haja alguna cosa prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, e vostres antecessors atorgats a les dites viles *et alia* als drets de aquelles. Per tal, Bernat Cirera, síndich de la dita vila de Ontinyén, Guillem Cerdà, síndich de la dita vila de Bocayrén, e Miquel Ribera, síndich de la dita vila de Biar, per interès de aquelles dien que no consenten, ans expressament hi contradien en los dits greuges o capítols ja offerts e/o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria en ço que aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen vists ésser prejudicials als dits furs e privilegis e libertats e bons usos e als drets de les dites viles supplican la vostra senyoria los dits greuges o capítols a les dites viles prejudicials no vullats provehir sens hoir aquelles e que de les dites coses los man dar carta pública per conservació de aquelles.⁴⁴²

Demum, per sindicum universitatis ville Cullarie fuerunt oblata et tradite due scedule papiree quarum tenores per ordinem subsecuntur: ¶^{151v}

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com (per) lo braç ecclesiàstich o lo braç militar de regne de València o algun singular de aquells e lo braç reyal del dit regne o alguna o algunes universitats del dit braç⁴⁴³ sia o sien offerts e offerran d'aquí avant alguns greuge o greuges o capítols a vostra gran senyoria en la present cort, la vila de Cullera se dupte que en los dits greuges o capítols ja offerts e que d'aquí avant se offerran haja alguna (cosa) prejudicial als furs, privilegis, libertats, costums e bons usos per vós, senyor, o vostres antecessors atorgats a la dita vila *et alia* als drets de aquella. Per tal, senyor, Johan Bou, síndich e missatger de la dita vila, per interès de aquella, diu que no consent, ans expressament contradiu en los dits greuges o capítols offerts o que d'aquí avant se offerran a la vostra senyoria, en ço que a aquells o qualsevol dels dits greuges o capítols sien o fossen ésser vists prejudicials als dits furs e privilegis e libertats e bons usos e als drets de la dita vila. Supplicant la vostra senyoria los dits greuges a la dita vila de Cullera prejudicials no vullats provehir sens hoir aquella e que de les dites coses los man donar carta pública per conservació de la vila damunt dita.⁴⁴⁴

Senyor molt excel·lent,

Per part del braç reyal és posat per greuge lo capítol següent:

¶⁴⁴² Al marge: *Ontinyén, Bocayrén, Biar.*

¶⁴⁴³ A regne. ¶⁴⁴⁴ Al marge: *Cullera.*

«Ítem, senyor, com per exprés privilegi del senyor rey en Pere, de digna memòria, besavi de vós, senyor, en corts generals de València *XVIII^a kalendas octobris anno Domini millesimo CCC^oXXXVI^o* sia expressament statuhit ¶¹⁵² e ordenat e promés en virtut de jurament e en sa bona fe real per si e per sos successors perpetualment que no daria, atorgaria, vendria, enfeudaria, empenyoraria, cambiaria, assignaria, obligaria, en tot o en part, per qualsevol dret, manera o títol, alienaria, transportaria o per qualsevol manera dividiria,⁴⁴⁵ abdicaria o separaria per ell o per qualsevol altre dret, domini e propietat sues de la sua corona reyal a cert temps violari, beneplàcit o perpetualment, certs castells, viles e lochs en lo dit privilegi nomenadament e expressa declarats e contenguts, ne rendes, exides, provinències e mers e mixts imperis e jurisdicció civil e criminal e qualsevol alta o baixa regalies, pos(t)ats, questes, cenes, o(s)ts e cavalcades, morabatí e altres qualsevol drets per qualsevol nom appel·lats dels dits castells, viles o alqueries o de qualsevol de aquells o de aquelles, declarant per lo dit privilegi ésser irriat e va e no haver alcuna efficàcia tot ço e quant contra les dites coses fos feyt o attemptat per ell o per qualsevol succehidor seu, ignorantment o de certa sciència, enaxí que pogués per lo dit senyor rey o per qualsevol succehidor seu, sens alcuna cognició o citació de part o altre obstacle, ésser irriat, revocat e del tot anul·lat de feyt. E com, senyor molt poderós, contra la expressa prohibició del dit privilegi sien stades feytes moltes alienacions, vendes, transportacions e empenyoraments axí en persones ecclesiàstiques com en braç militar com moltes de moltes de les viles, castells e lochs expressament en lo dit privilegi contenguts e contengudes de molts sdeveniments, emoluments e rendes de aquells e aquelles. Sia per ço mercè de vós, senyor, de feyt cassar e anul·lar e a mans vostres pendre tot ço e quant trobarets contra ordinació e prohibició del dit privilegi ésser donat, venut, alienat, empenyorat e transportat axí en persones ecclesiàstiques com de braç militar com de altres qualsevol singulars⁴⁴⁶ persones, com axí ho hajats jurat servir ¶^{152v} novellament e n siats obligat segons tenor del dit privilegi.»

On, com la universitat de la vostra vila reyal de Cullera tinga e possehescha les rendes reals de la dita vila per certs títols alienades e transportades en la dita universitat, ço és per préstech de XIM florins, los quals se carregaren sobre la dita universitat e singulars de aquella per obs de la reemença e quitament que'l dit senyor rey en Martí féu de la dita vila de poder de mossèn Luís Carbonell o de mossèn Pere Marrades, cavallers, ladonchs senyors de la dita vila, per vigor del qual préstech de la dita universitat paga huy cascun any cent lliures més que no són les dites rendes de lur pròpia substància. Per què en Johan Bou, síndich de la dita vila, ab aquella humil e subjecta reverència que's pertany, protesta que no consent ne consentir entén, (tàcitament ne expressa), ans ab la present dissent al dit greuge dessus insert tant quant aquell fa o és vist fer contra la transportació e alienació de

¶⁴⁴⁵ A divina. ¶⁴⁴⁶ A barats.

les dites rendes feytes en la dita universitat e singulars de aquella per rahó del dit préstech, offerint-se lo dit síndich restituhir e tornar totes les dites rendes a vós, senyor molt excel·lent, e al vostre real patrimoni tota hora que vós, senyor, los haurets delliurats de la dita obligació en la qual són per rahó dels dits XIM florins.⁴⁴⁷

Et ilico, factis et subsecutis predictis, dictus dominus Hugo, episcopus memoratus, nomine et pro parte brachii ecclesiastici supradicti, dixit quod stabat et perseverabat in scedulis sive scripturis protestacionum pro parte dicti brachii desuper iam oblatis ipsasque habebat et volebat haberi ut denuo repetitas. ¶¹⁵³

Et statim, pro parte brachii militaris, perseverantis in his que pro parte eiusdem brachii fuerunt desuper posita et oblata, fuit tradita quedam protestacionis scedula continencie subsequenter:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com per los braços ecclesiàstich e reyal e per alcunes ciutats e viles reyal e per alguns del braç ecclesiàstich sien donats greuges o capítols a la vostra senyoria e dupte's lo braç militar que no hi haja alcunes (coses) que fossen perjudicials al dit braç militar e singulars de aquell e a les universitats e vassalls de aquells. Per què, senyor, ab humil reverència parlant dien lo dit braç militar e singulars de aquell que no y consenten ans protesten que no·ls puxen fer prejuhí alcú, supplicant humilment la vostra senyoria que sia vostra mercè salvar tot dret al dit braç e singulars de aquell e a lurs universitats e que no y vulla fer provisió sens que lo dit braç no y sia hoÿt.

Et subsecutis omnibus supradictis (dominus) rex predictus dixit quod super oblatis gravaminibus de quibus desuper recitatur provideret iusticie debito suadente; dixit etiam quod nolebat nec permiteret cum consuetum non esset fieri publica instrumenta de et super protestacionibus oblatis et factis dissentimentisque brachiorum curie antedictae et singularium eorumdem, sed mandavit omnia inseri in presenti procesu et deinde continuavit curiam antedictam ad diem sabbati subsequentem in eodem loco ante prandium celebrandam. ¶^{153v}

3.10

SUBVENCIÓ AL REI

1417, juliol 30. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i concessió d'una subvenció al rei de 3.000 florins.

Quaquidem die veneris, post prandium, intitulata XXX^a dicti mensis iulii in dicto capitulo convenerunt et fuerunt congregatae persone sequentes videlicet:

¶⁴⁴⁷ Al marge: *Cullera*.

Pro statu ecclesiastico

Reverendus dominus frater Romeus, magister Muntésie; reverendus dominus frater Petrus, abbas Vallisdigne; honorabilis Iohannes Gastó, canonicus sedis Valencie, procurator domini episcopi diocesis dicte Valencie; honorabilis frater Anthonius Tolosana, clavarius Beate Marie Muntésie, procurator comendatoris Montisalbani; nobilis frater Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent; honorabilis Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix; discretus Rodericus de Rius, procurator abbatis Sancti Bernardi Valencie.

Pro statu militari

Inclitus dominus infans predictus, egregius dominus dux Gandie prefatus, Petrus d'Urrea, dominus tinencie d'Alcalatén, Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova, Petrus Maça de Liçana, Olfus de Pròxida, Berengarius de Vilaragut, Franciscus de Vilanova, Petrus de Montagut, Vitalis de Vilanova, Galvanus de Villena, Eximinus Petri de Calatayú, Petrus de Montecateno, Manuel Didaci, Iohannes de Pròxida, Iaufridus de Tous, Petrus de Scintillis, Iohannes Castellà, Iohannes de Vilanova, Franciscus de Bellví, nobiles. ¶¹⁵⁴

Iohannes Fabra, Petrus Pardo de la Casta, Iohannes de Vilarasa, Corverandus d'Alet, Franciscus Marrades, Andreas Aguiló, Iohannes de Sentfeliu, Ludovicus de Castellví, Iohannes Martínez d'Ezllava, Ludovicus Carbonell, Iohannes Roïç de Moros, Nicholaus Jofre, Petrus Siscar, Manuel de Codinats, Bernardus Iohannis, Franciscus d'Esplugues, Ludovicus de Vilarasa, Galcerandus de Castellví, Iohannes de Ripoll, milites.

Manuel de Montagut, Gisbertus d'Olms, Franciscus de Vilarasa, Petrus Çabata, syndicus, Ludovicus Aguiló, domicelli.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, [et] Iohannes Pujada, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Franciscus Palau, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; ¶^{154v} Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

Quequidem persone superius, quia illustrissimo domino regi per brachium Ecclesie, baronum, militum et hominum de paratico ac civitatum, villarum et lo-

corum regalium curie presentis die mercurii XXVIII^a presentis mensis iulii fuerat promissum tres mille florenos mutuare de peccuniis Generalis regni, cum certis adiectis condicionibus in processibus dicte curie cuiuslibet brachii expressatis. Ideo, supradicti, pulsato cimbalo⁴⁴⁸ assueto, presenti (die), post prandium, congregati in dicto capitulo monasterii Predicatorum brachia predicta representantes ad effectum promissum deducentes nemine discrepante concordarunt ut quantitas prefata de peccuniis predictis et per diputatos dicti Generalis ut fuit concordatum solvetur et rogarunt reverendum fratrem Romeum de Corbaria, magistrum Muntiesie, et honorabilis Petrum Pardo et Guillermmum Çæra, tres ex diputatis dicti Generalis ibidem presentes ut unacum eorum condiputatis,⁴⁴⁹ quibus ex parte dicatorum brachiorum vellent preffata refferre, traderent dicto domino regi dictos tres mille florenos de peccuniis iamdicti Generalis dum tamen dominus rex debiticium faceret instrumentum dicte curie seu generali dicti regni in forma in similibus fieri assueta de quibus omnibus tam supradicti huiusmodi brachia representantes quam dicti tres deputati⁴⁵⁰ pro eorum interesse ac condeputatorum suorum⁴⁵¹ recipi atque fieri requisierunt publicum instrumentum per scribas dicatorum brachiorum.

(Testes qui fuerunt presentes ad dictum actum sunt honorabiles Petrus Català, in decretis, et Clemens de Vilanova, in legibus doctores, et Ludovicus Guerau, notarius Valencie).

1417, juliol 31. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 2 d'agost.

Adveniente autem die sabbati, ante prandium, intitulata ¹⁵⁵ tricesimaprima et ultima dicti mensis iulii anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, congregatis in dicto capitulo prout moris est, existentibus dictis tribus brachiis dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, dicti domini regis vice, loco ac nomine eiusdem domini, continuavit dictam curiam ad diem lune intitulatam secunda proxime venturi mensis augusti celebrandam in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit in forma precontenta.

In quaquidem curia fuerunt pro brachio regali persone infrasequentes:

Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus Castilionis; Franciscus Palau, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol,

¶⁴⁴⁸ A cimbulo. ¶⁴⁴⁹ A diputatis. ¶⁴⁵⁰ A brachii. ¶⁴⁵¹ A ipsorum.

sindicus ville Lirie; Dominicus Spelt, sindicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Saxone. ¶^{155v}

1417, agost 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero die lune, ante prandium, intitulata secunda mensis augusti⁴⁵² anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, ad quem fuit continuata dicta curia dictis tribus brachiis in dicto capitulo presencialiter existentibus prefixus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, continuavit ipsam curiam ad crastinam diem martis celebrandam in eodem loco.

Et dicta curia disiciens predictis protestati fuerunt ut supra.

Et interfuerunt⁴⁵³ in dicta curia pro brachio regali persone sequentes:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, syndici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, sindicus ville Morelle; Genisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Iacobus Gaçol, sindicus ville Lirie; Garcias del Porto, sindicus ville de Castellfabib; Bernardus Cirera, sindicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, sindicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, sindicus ville de Bocayrén.

3.11

ELECCIÓN D'APUNTADORS DELS GREUGES

1417, agost 3. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i elecció d'apuntadors dels greuges per part del rei i dels braços eclesiàstic i reial.

Adveniente quasquidem die martis, ante prandium, intitulata ¶¹⁵⁶ tertia mensis augusti⁴⁵⁴ anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in capitulo precontento prefixi monasterii dicto domino rege sedente [in] suo regali solito, ut moris est, convenerunt et fuerunt congregate persone sequentes videlicet:

¶⁴⁵² A iulii. ¶⁴⁵³ A interesserunt. ¶⁴⁵⁴ A iulii.

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus Ugo, episcopus Valencie; reverendus dominus Romeus de Corbaria, magister⁴⁵⁵ Muntésie; honorabilis Egidius Sánxez, canonicus, procurator episcopi Dertusensis; nobilis Raymundus de Scintillis, procurator capituli sedis Valencie; nobilis Raymundus de MontheCATENO, comendator de Torrent; honorabilis frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntésie, procurator comendatoris Montisalbani; frater Franciscus Çabater, maioralis de Quart; honorabilis Guillelmus Strader, procurator prioris Vallis Iesuchristi, Valencie diocesis; discretus Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatum Vallisdigne et Beati Bernardi Valencie; Petrus Vives, procurator abbatis de Benifaçano; honorabilis Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius Fredericus de Aragonia, comes de Luna; Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova; Petrus de Montecateno; Olfus de Pròxida; Berengarius de Vilaragut; Vitalis de Vilanova; Ludovicus de Vilanova; Franciscus de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Petrus de Montagut; Galvannus de Villena; Iacobus Scrivà; Iaufridus de Vilarig, per se et domino duce Gandie; Petrus d'Urrea; Raymundus Boil; Iohannes de Pròxida; Petrus de Scintillis; Franciscus de Bellvís, nobiles. ¶^{156v}

Corverandus d'Alet; Bernardus Dezpuig; Petrus Maresme; Iohannes de Ripoll; Petrus Pardo; Iohannes Tolsà; Iohannes de Vallterra; Iohannes Gastó; Iacobus d'Artés; Ludovicus de Castellví; Iohannes Roiç de Moros; Ludovicus Carbonell; Galcerandus de Borja; Iohannes Cervató; Iohannes de Sentfeliu; Andreas Aguiló; Bernardus Català; Bernardus Iohannis; Nicholaus Jofre; Bernardus de Monsoriu; Franciscus Corts; Iohannes Valleriola; Iohannes de Castellví, milites.

Gisbertus d'Olms; Guillelmus de Ca[m]pos; Manuel de Montagut; Petrus Çabata, syndicus, domicelli.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Genisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Franciscus Palau, syndicus ville Burriane; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Sanccius Domínguez, syndicus ville d'Alpont; Garcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; Bernardus Cirera, syndicus ville d'Ontinyén; Iohannes

¶⁴⁵⁵ A *Macastre*.

Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Guillermus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone. ¶¹⁵⁷

Et confestim, dictus dominus rex, dicta curia existente ut predicatur congregata, mandavit et iussit per honorabilem Petrum Ram, eius prothonotarium, legi et publicari quandam scedulam tenoris sequentis:

Lo senyor rey elegeix e ordena les persones següents qui contínuament han ésser per regonèxer e apuntar los greuges de la cort, però si algun(a) de les dites persones no y porà ésser que'l dit senyor n'i puxa nomenar altre en loch de aquell, e són les següents:

Apuntadors dels greuges per lo senyor rey,

Arquebisbe de Tarragona, mossèn Guerau Alamany de Cervelló, don Johan de Luna, don Johan d'Íxer, mossèn Johan Ferrández d'Eredia, don Berenguer de Bardaxí, lo vicecanceller, lo tresorer, mossèn Domingo Mascó, lo batle general de regne de València, micer Pere Basset [e lo] scrivà de ració.

E noresmenys demana lo dit senyor (rey) a la dita cort que per sa part sien elegides e nomenades certes persones a regonèxer e rominar los dits greuges.

Lecta vero et publicata scedula iamdicta dictus dominus Hugo, episcopus Valencie, nomine et pro parte brachii ecclesiastici ut dixit, obtulit quandam scedulam tenoris (sequentis):

Los examinadors dels greuges per lo braç de la Esgleya

Lo bisbe de València o per ell micer Johan Gastó, ¶^{157v} mestre de Muntesa o per ell lo comanador major, mossèn Ramon Centelles, lo claver de Muntesa per lo comanador de Montalbà.⁴⁵⁶

Et lecta proxime dicta scedula pro parte brachii regalis fuerunt dati recognitores dictarum gravaminum persone contente in quadam scedula dicto prothonotario tradita tenoris sequentis:

Per lo braç reyal

Micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando, micer Johan Palma [e] micer Francesch Feliu.⁴⁵⁷

Et lecta dicta scedula dictus dominus rex iamdictam curiam continuavit ad crastinam diem mercurii in eodem loco ante prandium celebrandam.⁴⁵⁸

¶⁴⁵⁶ Al marge: *Apuntadors per lo braç eclesiàstich.* ¶⁴⁵⁷ Al marge: *Apuntadors per lo braç reyal.*

¶⁴⁵⁸ Al marge: *Vide apuntatores dictorum gravaminum brachio militari in sequenti dieta.*

1417, agost 4. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i elecció d'apuntadors dels greuges pel braç militar.

Adveniente dicta die mercurii, ante prandium, [computata quarta mensis augusti] anno a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, in domo capituli prefixi monasterii, prefixo domino rege personaliter existente sedenteque in trono regali, ut moris est, ad dictam convenerunt persone sequentes:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister Muntésie; reverendus frater Petrus, abbas Vallisdigne; honorabilis Iohannes Gastó, procurator domini episcopi Valencie; ^{||158} honorabilis Egidius Sánxez Monyoz, procurator episcopi Dertusensis; nobilis Raymundus de Scintillis, procurator capituli sedis Valencie; nobilis frater Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent; religiosus frater Nicholaus Puig, pro maioralis de Quart; honorabilis frater (Anthonius) Tolosana, clavarius Muntésie, procurator comendatoris Montisalbani; honorabilis Guillermus Strader, procurator prioris Vallis Iesuchristi; discretus Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatis Beati Bernardi Valencie; Petrus Vives, procurator comendatoris de Benifaçano; honorabilis Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes prefixus; egregius Fredericus, comes de Luna; Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova; Berengarius de Vilaragut; Iohannes de Pròxida; Petrus de Scintillis; Ludovicus de Vilanova; Galvannus de Villena; Petrus de Monteacuto; Franciscus de Vilanova; Vitalis de Vilanova; Iohannes de Vilanova; Manuel Didaci; Olfus de Pròxida; Franciscus Maça; Petrus d'Urrea; Petrus de Montecateno; Franciscus de Bellví; Eximinus Petri de Corella; Petrus Boil, nobiles.

Petrus Pardo; Ludovicus de Vilarasa; Iohannes Tolsà; Franciscus Marrades; Iohannes de Castellví; Petrus Siscar; Iacobus d'Artés; Franciscus Soler; Ludovicus de Castellví; Iohannes de Sentfeliu; Iaufridus de Vilaragut; Iohannes Roïç de Moros; Galcerandus de Borja; Matheus Lançol; Bernardus de Monsoriu; Iohannes de Vallterra; Petrus de Codinachs; Bernardus Iohannis; Iacobus de Malferit; Manuel de Codinachs; ^{||158v} Bernardus Català; Petrus Miró; Ludovicus Çabata; Iohannes Martínez d'Ezlava, milites; Gisbertus d'Olms; Petrus Çabata; Manuel de Montagut; Alfonsus Roïç de Corella; Berengarius de Moniós; Iohannes de Roda; Petrus Çabata, syndicus, domicelli.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çuera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, syndici

civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Franciscus Feliu, syndicus villarum Algezire et Castilionis; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Palau [et] Bernardus Muntanyès, syndici ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; (Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie); Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, notarius, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone. ¶¹⁵⁹

Et stantibus congregatis omnibus supradictis pro parte dicti brachii militaris fuerunt dati in ruminatores et examinatores dictorum gravaminum unacum ad id electis et nominatis per dominum regem et dicta alia duo brachii, scilicet ecclesiasticum et regali, persone contente in quadam scedula, que in presencia dicti domini regis et curie predictae per honorabilem Paulum Nicholai, secretarium et scriptorem eiusdem domini, fuit lecta, cuius tenor talis est:

Per lo braç militar

Mossèn Francesch de Vilanova, mossèn Eximén Pérez de Calatayú, nobles; mossèn Johan de Vallterra, mossèn Jacme d'Artés, cavallers.⁴⁵⁹

Et lecta scedula precontenta dictus dominus continuavit ipsam curiam ad diem sabbati venturam de proximo in eodem loco celebrandam.

1417, agost 7. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços separadament i proposició dels consellers del rei l'arquebisbe de Tarragona, Guerau Alemany de Cervelló i Berenguer de Bardaxí, que elegisquen tractadors del donatiu.

Deinde, adveniente dicta die sabati, de mane, intitula[ta] VII^a mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, in monasterio iamdicto convenerunt dicta tria brachia quibus separatim et distincte fuit dictum et explicatum per reverendum dominum archiepiscopum Terraconensis, nobilem Gueraldum⁴⁶⁰ Alamanni de Cervilione et honorabilem Berengarium de Bardaxino et aliquos alios consiliarios dicti domini regis quod dictus dominus volens dictam curiam ad finem debitum pervenire breviter prorogabat eandem, quod faceret et nominaret pro sui parte tractatores pro negociis dicte curie. Qua propositione facta et dictis consiliariis recessis ipsa brachia habitis super predictis acordio et delliberacione per nuncios ab una brachio ad altera adinvicem et vicisim missos voluerunt et concordarunt quod cum ¶^{159v} similis propositio predictae ut in processibus curiarum in dicto regno

¶⁴⁵⁹ Al marge: *Apuntadors del braç militar.* ¶⁴⁶⁰ A *Berengarium.*

celebratarum continetur et ita fuit usitatum debuisset fieri per dictum dominum regem. Ideo quod responderetur dictis consiliariis seu dicto domino regi quod ipse dominus proponeret predicta ipsi curie et tunch dicta curia delliberabit.

Et post, predicta tria brachia convenerunt et fuerunt congregata in predicto capitulo, et stantibus congregatis dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicto domino regi, et nomine, in persona ac de mandato eiusdem extimavit iamdictam curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie antedecte quam pro repetita haberi voluerunt.

Et in dicta interfuerunt⁴⁶¹ curia pro brachio regali hii videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Guillermus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abri, syndici civitatis Valencie; ¶¹⁶⁰ Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Franciscus Feliu, syndicus villarum Algezire et Castilionis; Genisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alacantis; Franciscus Palau [et] Bernardus Muntanyès, syndici ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus Lirie; Garcias del Porto, syndicus ville de Castellfabib; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus ville de Ademuç; Guillermus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén.

1417, agost 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels braços per separat i súplica al rei que el batle general, Joan Mercader, no intervinga en l'examen dels greuges i que habilite la cort.

Denique autem die lune, de mane, intitulata VIII^a⁴⁶² mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, in monasterio precontento, convenerunt iamdicta tria brachia et stantibus per capellis et cameras sive cellas separatim et distincte, per nuncios ab uno ad alteram adinvicem et vicisim missos, promiserunt et concordarunt quod pro parte dictorum brachiorum supplicetur dominus rex predictus videlicet: quod in examine ac apuntamento fiendo de gravaminibus aliquantiter tangentibus honorabilem Iohannem Mercaderii, baiulum generalem regni Valencie, quod dictus baiulus nullatenus interveniat et quod ipse dominus predictam vellet abilitare curiam.

¶⁴⁶¹ A interesserunt. ¶⁴⁶² A VIII^a.

Et paulo post, predicta tria brachia fuerunt congregata in dicto capitulo existente dicto domino rege in suo regali solito ¶^{160v} in forma solita et in ipsa curia interfuerunt hii qui secuntur videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister milicie Beate Marie Muntésie; reverendus dominus frater Petrus,⁴⁶³ abbas Vallisdigne; honorabilis Egidius Sánxeç Munyoç, procurator reverendi domini episcopi Dertusensis; honorabilis frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntésie, procurator comendatoris Montisalbani; nobilis Raymundus de Scintillis, procurator capituli sedis Valencie; nobilis Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent; honorabilis Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix; Petrus Vives, procurator comendatoris de Benifaçano.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes; egregius Fredericus, comes de Luna; Petrus Ladró, vicecomes de Vilanova; Iacobus Centelles; Petrus Maça; Aymericus de Scintillis; Iacobus Scrivà; Iohannes de Pròxida; Franciscus de Vilanova; Galvannus de Villena; Berengarius de Vilaragut; Manuel de Vilanova; Johan de Vilanova; Manuel Didaci; Iohannes de Vilanova; Ludovicus de Vilanova; Petrus Scintillis; Vitalis de Vilanova; Olfus de Pròxida; Petrus de Monteacuto; Petrus d'Urrea; Petrus Bohil; Franciscus Maça; Petrus de Montagut, nobiles. ¶¹⁶¹

Geraldus Bou; Iohannes de Ripoll; Petrus Maresme; Iohannes de Sentfeliu; Galcerandus de Castellví; Iohannes de Cervató; Ludovicus de Vilarasa; Iaufridus de Vilarig; Petrus Siscar; Iohannes Fabra; Iohannes Gastó; Iacobus Romeu, àlias Lançol; Iohannes de Vilarasa; Ludovicus de Codinachs; Franciscus Marrades; Ludovicus de Castellví; Iohannes Martínez d'Ezlava; Berengarius Venrrell; Bernardus Dezpuig; Rigo de Quintaval; Iohannes de Vallterra; Nicholaus Jofre, milites.

Manuel de Montagut; Guillermus de Vich; Ludovicus Aguiló; Iacobus de Romaní; Martinus Enneci d'Ezlava; Berengarius de Moros; Guillermus de Campos, domicelli.

Pro brachio regali

Daniel Mascarós, Petrus Bou, iurati, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Bitxes, syndicus civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Franciscus Feliu, syndicus villarum Algezire et Castilionis; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; ¶^{161v} Iohannes Calacey, syndicus ville Villeregalis; Iacobus

¶⁴⁶³ B *Iohannes*.

Gaçol, syndicus ville Lirie; Garcias del Porto, syndicus villarum de Castellfabib et Ademuç; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

Quibus stantibus congregatis, ut dictum est, dictus dominus rex dixit et explicavit ac proposuit curie antedictae quod pro eius seu dictorum brachiorum pro parte vellet eligere tractatores curie presentis, cum ipse dominus fuisset paratus eligere ac nominare suos. Qua proposicione facta dicto domino regi fuit responsum videlicet: per reverendum dominum fratrem Romeum de Corbaria, magistrum Muntésie, nomine ac pro parte brachii ecclesiastici; per inclitum dominum Iohannem, infantem prefatum, nomine ac vice brachii militaris; et per honorabilem Daniëlem⁴⁶⁴ Mascarós, nomine et pro parte brachii regalis. Quod super predictis dicta brachia delibebunt et facta deliberacione reddetur responsum dicto domino.

Et oblatis aliquibus gravaminibus pro parte brachiorum ecclesiastici et militaris distincte et separatim, incontinenti dictus dominus continuavit curiam iamdictam ad diem mercurii proxime venturam intitulandam XI^a dicti et presentis mensis augusti in eodem loco celebrandam.

1417, agost 11. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente die mercurii, ante prandium, intitulata XI^a mensis augusti dicto anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existentibus congregatis iamdictis tribus brachiis, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, nomine et in persona eiusdem domini et de eius mandato continuavit iamdictam curiam sub hiis verbis: ¶¹⁶²

Lo senyor rey continua la present cort a demà, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte dictorum brachiorum curie antedictae, quam pro repetita haberi voluerunt.

Et fuerunt in dicta curia pro brachio regali predicto qui secuntur:

Daniel Mascarós, iuratus, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morrelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus Oriole et Alacantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et

¶⁴⁶⁴ A *Gabrielem*.

d'Ademuç; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; ||^{162v} Guillelmus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, agost 12. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter, die iovis, ante prandium, intitulata XII^a mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, existentibus congregatis iamdictis tribus brachiis in capitulo iamdicti monasterii, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, nomine et in persona ac de mandato dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper [pro] parte trium brachiorum curie antedictae, quam pro repetita haberi voluerunt.

Et fuerunt in dicta curia pro brachio regali hi videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillelmus [Çaera], Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; ||¹⁶³ Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Ademuç et Castellfabib; Guillelmus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, agost 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique, die veneris, ante prandium, intitulata XIII^a mensis augusti anno a Nativitate Domini [millesimo] CCCC^o XVII°, accedens ad curiam antedictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis prelibati continuavit curiam antedictam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissabte, ans de dinar, en aquest loch mateix:

Et tunch, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione ¶^{163v} facta desuper pro parte trium brachiorum ipsius curie, quam pro repetita haberi denuo voluit.

1417, agost 14. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 18 d'agost.

Adveniente autem dicta die sabbati, ante prandium, intitulata XIII^a dicti mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, accedens ad curiam memoratam, que in prefixa domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac [de] mandato ipsius domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stando et perseverando in protestacione pro parte dictorum trium brachiorum facta desuper habuit illam denuo hic pro repetita.

In quaquidem curia fuerunt pro brachio regali eiusdem hii videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abri, syndici Valencie; ¶¹⁶⁴ Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, syndici Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Franciscus Navarro, syndicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, syndicus villarum d'Ademuç et Castellfabib; Guillelmus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Bernardus Brotons, syndicus ville Saxone.

1417, agost 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter, die mercurii, ante prandium, intitulata XVIII^a dicti mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII° ad quam dicta curia fuerat continuata a'ccedens ad curiam iamdictam que in precontento capitulo, prout moris est fuerat congregata, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac mandato dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch. ¶^{164v}

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione facta pro parte dictorum brachiorum desuper quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, agost 19. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, die iovis, ante prandium, intitulata XVIII^a 464 mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, dictis tribus brachiorum stantibus congregatis in capitulo iamdicto predicti monasterii, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, in persona, nomine [ac] de mandato dicti domini regis, continuavit curiam iamdictam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione pro parte dictorum trium brachiorum facta, quam pro repetita denuo haberi voluit ac si hic fuisset apposita.

Et fuerunt in continuacione curie predictae pro brachio regali hi qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ¶¹⁶⁵ Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Ville-regalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et de Ademuç; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Franciscus Navarro, syndicus ville Cullarie; Michael Ribera, syndicus ville de Biar; Guillermus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Bernardus Brotons, syndicus ville Saxone.

1417, agost 20. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, die veneris, ante prandium, intitulata XX^a die mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII° accedens ad curiam iamdictam que in precontento capitulo, prout moris est fuerat congregata, predictus honorabilis

¶⁴⁶⁴ A XVIII^a.

Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta ¶^{165v} desuper pro parte trium brachiorum eiusdem, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, agost 21. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 23 d'agost.

Consequenter, die sabbati, ante prandium, intitulata XXI^a mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, accedens ad curiam iamdictam honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent e ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

Et in ipsa interfuerunt⁴⁶⁵ curia pro brachio regali hi qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ¶¹⁶⁶ Petrus Bitches [et] Petrus Feliu, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Genesisus Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et Ademuç; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Franciscus Navarro, syndicus ville Cullarie; Guillermus Cerdà, syndicus villarum de Biar et de Bocayrén; Bernardus Brotons, syndicus ville Saxone.

1417, agost 23. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 25 d'agost.

Adveniente autem die lune supracontenta, ante prandium, intitulata XXIII^a mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, accedens ad curiam

¶⁴⁶⁵ A interesserunt.

iamdictam, que in dicto capitulo more solito erat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo haberi voluit. ¶^{166v}

Et in dicta curia fuerunt presentes pro brachio regali hi videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum Castellfabib et Ademuç; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Franciscus Navarro, syndicus ville Cullarie; Guillermus Cerdà, syndicus villarum de Biar et de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, agost 25. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, die mercurii, ante prandium, intitulata XXV^a augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, accedens ad curiam iamdictam, que in precontento [capitulo] prout moris est fuerat congregata, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac mandato dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis: ¶¹⁶⁷

Lo senyor rey continua la present [cort] a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte dictorum trium brachiorum eiusdem curie, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, agost 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, die iovis, ante prandium, intitulata XXVI^a mensis augusti anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam, que in domo

sive capitulo dicti monasterii ut moris est fuerat congregata, predictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis prefatam continuavit curiam ad sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia fuit protestata seu perseveravit in protestacionibus desuper factis pro parte trium brachiorum, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, agost 27. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 30 d'agost.

Deinde, die veneris, ante prandium, intitulata XXVII^a mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, que in dicta domo sive capituli predicti monasterii fratrum Predicatorum erat congregata more solito de mandato, nomine et in persona dicti domini regis continuavit curiam antedictam ¶^{167v} sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita haberi denuo voluit.

Et interfuerunt⁴⁶⁶ pro brachio regali in curia predicta hii videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; ¶¹⁶⁸ Berengarius Casanova, syndicus ville Ontinyén; Franciscus Navarro, syndicus ville Cullarie; Guillelmus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

¶⁴⁶⁶ A interesserunt.

1417, agost 30. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente die lune, ante prandium, intitulata XXX^a dicti mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, accedens ad curiam prenarratam, que in dicta domo capituli predicti more solito erat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine et in persona dicti domini regis, continuavit curiam prefatam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort [a demà que serà dimarts], ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper pro parte dictorum trium brachiorum facta, quam hic eadem curia pro repetita denuo haberi voluit.

In quaquidem curia interfuerunt⁴⁶⁷ pro brachio regali hi qui secuntur:

Daniel Mascarós, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; ¶^{168v} Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, sindici ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Fulco de Monferrer [et] Berengarius de Casanova, sindici ville de Ontinyén; Iohannes de Monfort, syndicus ville de Biar; Guillelmus Cerdà, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

1417, agost 31. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Die autem martis, ante prandium, intitulata XXXI^a mensis augusti anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad dictam curiam que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum dicte civitatis Valencie more solito fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine, in persona et de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita denuo haberi voluit. ¶¹⁶⁹

¶⁴⁶⁷ A interesserunt.

1417, setembre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde, die mercurii, ante prandium, intitulata prima septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII° curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, ibidem existens de mandato, in persona ac nomine dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Quequidem curia stetit et perseveravit in protestacione desuper pro parte dictorum brachiorum facta, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente die iovis, ante prandium, intitulata secunda septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, curia predicta existente congregata in capitulo predicti monasterii, dictus honorabilis Iohannes de Funnes, vicecancellarius qui supra, de mandato, nomine et in persona dicti domini regis iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam hic pro repetita denuo voluit haberi. ¶^{169v}

In quaquidem curia interfuerunt⁴⁶⁸ pro brachio regali predicto hi videlicet qui secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada, Bernardus Abrí [et] Iacobus de Plano, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Gini-sius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Bernardus Costejà [et] Folch de Monferrer, syndici ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Iohannes de Monfort, syndicus ville de Biar; Guillermus Cerdà [et] Bartholomeus Bodí, syndici ville de Bocayrén.

¶⁴⁶⁸ A interesserunt.

1417, setembre 2. Monestir de Predicadors.

Reunió del braç reial per debatre sobre l'elecció de tractadors i acord que en siguen dotze per cada braç.

Eadem vero die iovis, ante prandium, et ante continuacionem predictam [curiam] personis de brachio regali supracontentis stantibus congregatis ¶¹⁷⁰ in camera sive cella reverendi religiosi fratri Paschasi Verdejo, magistri in sacra pagina, que est constituta in dormitorio dicti monasterii fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est dictum brachium congregari, dictus Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole, predictis aliis sindicis brachii precontenti dixit et exposuit quod non ipse Ginisius fuisset electus per dictum brachium in unam illarum VI personarum que per dicto brachio regali unacum aliis VI personis de quolibet aliorum duorum brachiorum, scilicet ecclesiastici et militaris, electis ad tractandum de peccuniis et expensis factis per investigacione successionis regni ut desuper in presenti processu sub kalendario de XIII^a die proxime lapsi mensis iulii lacius continetur, et pro parte ville predictae Oriole ac concilii et iuratorum eiusdem principaliumque dicti Ginisii ipsi Ginisio sit monitum, inibitum ac iniunctum quod ipse nullatenus pro ipsa villa interesset in tractatu dictarum peccuniarum, imo cuilibet processui ac enantamento de eisdem peccunis fiendo dissentiret, ipseque Ginisius, volens dictis eius principalibus ut rationi consonum complacere et eorum intencione ac voluntati execucionem deducere, ideo dixit, exortavit et intimavit aliis sindicis brachii regalis predictis quod ipse in tractatu dictarum peccuniarum interesse non volebat nec intendebat, immo pro parte ville predictae Oriole ac concilii et singularium eiusdem protestabatur et protestatus fuit quod in nullo enantamento de ipsis peccunis fiendo consenciebat nec intendebat consentire, immo eidem nunc pro quovis futuro tempore et econverso dissenciebat et contradicebat, requirens de predictis sibi actum fieri in presenti processu, quibus gestis predicti alii syndici ipsius brachii dixerunt quod ad predicta unus aliarum villarum eligeretur syndicus loco dicti Ginisii.

Eodem vero instanti, congregatis, ut dictum est, stantibus sindicis precontentis in camera predicta cum pro parte domini ¶^{170v} regis necnon brachii militaris precontente curie brachium regale prefixo exortatum fuisset et rogatum quod tractatores fieri requisiti per dictum dominum ad negocia presentis curie pro parte brachiorum eiusdem curie fuissent XXXVI, scilicet, XII pro unoquoque brachio. Ideo, habita deliberacione inter syndicos predicti brachii regalis, per eos, nomine et pro parte tocus eius brachii, necnon per alia duo brachia, scilicet ecclesiasticum et militare, in dicto monasterio per cameras et capellas dicti monasterii congregata per nuncios ab uno brachio ad alia duo et econverso adinvicem et vicisim missos, fuit provisum et concordatum quod dicti tractatores pro parte curie predictae eligendi essent XXXVI, scilicet pro quolibet brachio XII.

1417, setembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente vero die veneris, ante prandium, anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum erat congregata, ut moris est, honorabilis Iohannes de Funnes, vicecancellarius qui supra, in persona et nomine ac de mandato dicti domini regis predictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present [cort] a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest loch mateix.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacionibus desuper pro parte dictorum brachiorum facta, quam in hic pro repetita denuo haberi voluit.

3.12

ELECCIÓ DE TRACTADORS DELS BRAÇOS ECLESIASTIC I REIAL

1417, setembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial i elecció dels seus tractadors.

Consequenter vero die sabbati, ante prandium, intitulata quarta mensis septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, in camera ^{||¹⁷¹} sive cella religiosi fratris [Iohannis] Lombart, que est constructa in dormitorio dicti monasterii fratrum Predicatorum, convenerunt persone sequentes:

[Pro brachio regali]

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus villarum Castilionis et Villeregalis; Bernardus Muntanyès [et] Franciscus Plana, sindici ville Burriane; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Castellfabib et d'Ademuç; Fulco de Monferrer, syndicus ville de Ontinyén; Petrus de Monfort, syndicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

Et stantibus congregatis predictis ubi supra et prout moris est, brachium civitatum et villarum ac universitatum regalium ^{||^{171v}} congregari facientibusque et representantibus brachium regale predictum, cum die strenue per tria brachia dicte

curie fuisset concordatum quod duodecim pro quolibet brachio eligentur tractatores ad negocia dicte curie, prout assuetum est tractatores fieri in curiis preteritis, dictisque sindicis volentibus tractatores brachii regalis prefati eligere et concordiam executioni ducere, ipsi voluerunt et concordarunt quod de dictis XII tractatoribus eligendis pro parte dicti brachii regalis, eligerentur per syndicos et ex eis [VI] civitatis Valencie, et alii VI per syndicos, et sunt de vel ex eis, dictarum civitatis Xative et villarum regalium. Et incontinenti dicti syndici predictarum civitatis Xative et villarum regalium recesserunt a dicta camera sive cella, prenominationis sindicis civitatis Valencie intus illam remanentibus, qui quidem Valencie syndici statim processerunt ad electionem dictorum sex tractatorum in hunc modum, videlicet, quod scriptis nominibus ipsorum Valencie sindicorum vota fuerunt exhibita medio iuramento in posse mei Francisci Scolà, scribe presentis processus, qui ex eis deberent ad dictos tractatores elegeri et nominari, quibus votis factis plurima fuerunt vota quod infrascripti fuissent predicta civitate tractatores, scilicet:

Daniel Mascarós	Guillermus Çuera
Iohannes Suau	Iohannes Ferrando
Bernardus Iohannis	Bernardus Abri ⁴⁶⁹

Quorumquidem tractatorum electione et nominatione factis, incontinenti dicta curia fuit congregata in dicto capitulo monasterii predicti ubi honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine, in persona et de mandato dicti domini regis, prefixam continuavit curiam sub his verbis: ||¹⁷²

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest loch mateix.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

Paulo post continuacionem curie prefata, iamdictis sindicis brachii regalis stantibus in dicta camera fratris [Iohannis] Lombart, illuc venerunt pro parte et ut syndici brachii ecclesiastici nobilis Raymundus de Montecateno, comendator de Torrent, et honorabilis Egidius Sántchez Monyoç, procurator reverendi domini episcopi Dertusensis, qui dixerunt et explicarunt brachium ecclesiasticum precontentum pro eodem brachio eligisse tractatores qui secuntur:

Episcopus Valencie et pro eo Iohannes Gastó, eius procurator; episcopus Dertusensis et pro eo Egidius Sánchez Munyoç; magister Muntésie et pro eo comendator maior; abbas Populeti et pro eo Franciscus Iohannis; abbas de Benifaça et pro eo Petrus Vives; abbas Vallisdigne; comendator de Torrent, scilicet Raymundus de Montecateno; comendator Montisalbani et pro eo clavarius Muntésie; abbas Sancti Bernardi et pro eo Rodericus de Rius, notarius; comendator de Bexix

¶ ⁴⁶⁹ Al marge: *Tractatores pro civitate Valencie.*

et pro eo Iacobus Roca, canonicus; Raymundus de Scintillis, procurator capituli sedis Valencie; prior Vallis Iesuchristi et pro eo Guillelmus [Strader].

Et incontinenti post predicta iamdicti sindici dictarum civitatis Xative et villarum Morelle, Algezire et Oriole, Castilionis, Burriane, Lirie et de Ontinyén, de Biar et de Bocayrén et Saxone fuerunt⁴⁷⁰ ¶^{172v} et convenerunt ad cameram reverendi et religiosi fratris Paschasii Verdejo, in sacra pagina magistri, in dicto dormitorio constructa, et fecerunt et ordinarunt sequencia:

Primerament, stants ajustats los dits síndichs de les dites ciutat de Xàtiva e viles reyal, lo honorable en Pere Feliu, hun dels síndichs de la damunt dita ciutat de Xàtiva, qui fou elet en una d'aquelles VI persones que per lo braç reyal, ensemps ab les altres VI, sense un dels dos altres braços, ço és, ecclesiàtich e militar, devien tractar de les peccúnies e despeses fetes per causa de la investigació de la successió del regne d'Aragó après mort del senyor rey en Martí, segons dessús en lo present procés és contengut, com aquell sabés de lurs principals que no·ls fos plasant, e axí u hagués de aquells, per tal dix que renunciava e renuncià al dit seu offici e elecció, requirent los dits altres síndichs de les viles reyal que, en loch de e per aquell, altre ne volguessen elegir e nomenar.

E ladons los dits síndichs de les dites viles reyal dixeren que sens prejudí del dit braç ne de lurs universitats acceptaven la dita renunciació.

E noresmenys, com los dits síndichs se fossen ajustats, segons dit és, per fer elecció de VI tractadors de e per les dites ciutat de Xàtiva e viles reyal, e aquí fos deduhit que semblantment se devia fer elecció e nominació de dues persones de les propdites ciutat e viles reyal en e per ¶¹⁷³ a tractar de les damunt contengudes peccúnies e despeses fetes per causa de la investigació de la successió del regne, en loch dels damunt contenguts en Pere Feliu, síndich de Xàtiva, e d'en Ginís Silvestre, síndich de Oriola, qui eren elets en dos de les VI persones que per lo dit braç devien dels dits fetes tractar, los quals havien a les dites lurs eleccions e nominacions, renunciat, segons ja dit és, per tal los damunt nomenats síndichs de les damunt dites ciutat de Xàtiva e viles reyal, sens prejudí de lurs universitats, per aquesta vegada tant solament enaxí que no puga esser treyt a conseqüència en temps alcú, feren elecció e nominació per als dits oficis en la forma e de les persones següents, ço és en tractadors per actes e donatiu de la present cort:

en Pere Feliu e en Pere Bitches, síndichs de Xàtiva
en Johan Palma, síndich de Morella
en Bernat Costejà, síndich d'Algezira
en Ginís Silvestre, síndich de Oriola
en Bernat Muntanyès, síndich de Burriana⁴⁷¹

¶⁴⁷⁰ A *querunt*. ¶⁴⁷¹ Al marge: *Tractatores pro Xative et villis regalibus*.

E de dues persones per a tractar de les dites peccúnies e despeses fetes per causa de la investigació de la successió del regne, ensemps ab los quatre qui romanen de les VI persones electes per al dit negoci per lo braç reyal, e aquestes dues en loch dels dits en Pere Feliu de Xàtiva e en Genís Silvestre de Oriola, síndichs, qui havien renunciat a les eleccions de ells fetes per al dit fet segons dit és fon feta elecció e nominació dels següents, ço és:

Micer Francesch Feliu, síndich de Castelló, e n Jacme Gaçol, síndich de Liria.⁴⁷² ¶^{173v}

E lo dit en Johan Palma, considera[n]t com lo dit síndich de Xàtiva ha renunciat al ofici de tractador del General, enaxí que no ha de present alcun ofici, e Morella ne té dos de present, ço són examinador dels furs e dels greuges, que li plau, sens prejudí de sa universitat e que en sdevenidor no puxa ésser treyt a conseqüència, que sien de la dita ciutat dos tractadors e de Morella a present hu, pus han ja los dits dos officis, màxime com son companyó sie a present a Morella e no sie en les dites corts ço és lo honorable en Berthomeu Rovira.

E lo dit en Ginís Silvestre, síndich de la vila de Oriola, dix que en la elecció e nominació de les dites dues persones per al contengut de les dessús contengudes no consentia, ans expressament hi dissentia.

1417, setembre 4. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 6 de setembre.

Post prandium vero, dicta die sabbati IIII^a mensis septembris predicti, congregata dicta curia in dicto capitulo ut more⁴⁷³ solito, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, continuavit curiam predictam ad diem lune, ante prandium, venturam de proximo.

Et dicta curia dixit non consentire predictis, immo perseveravit in protestatione desuper facta.

1417, setembre 6. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die lune, ante prandium, intitulata VI^a septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o decimoseptimo, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo capituli monasterii fra-¹⁷⁴trum Predicatorum civitatis iam-

¶ ⁴⁷² Al marge: *Electio duorum ad tractandum de peccuniis Generalis loco duorum qui renunciarunt.*

¶ ⁴⁷³ *ut more*] A dictus.

dicte erat congregata honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 6. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune,⁴⁷⁴ post prandium, dictus honorabilis vicecancellarius continuavit dictam curiam que in dicto capitulo erat congregata ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco celebrandam. Et dicta curia stetit in protestacione desuper facta pro predictae dictorum brachiorum.

1417, setembre 7. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 9 de setembre.

Deinde, dicta die martis, ante prandium, intitulata VII^a mensis septembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII° in dicto capitulo fratrum Predicatorum convenerunt dicta tria brachia, ubi honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, nomine, in persona ac de mandato eiusdem domini, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dijous primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch. ¶^{174v}

Et curia prefata dixit predictis se non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, setembre 9. Monestir de Predicadors.

Reunió del braç reial i votació dels síndics sobre el fet de les despeses de la investigació de la successió del rei Martí l'Humà.

Consequenter, die iovis predicta intitulata VIII^a⁴⁷⁵ mensis septembris anni iamdicti, ante videlicet prandium, in camera sive cella iamdicti reverendi fratris Paschasis Verdejo, in sacra pagina magistri, fuit congregatum brachium regale, ubi et

¶⁴⁷⁴ A martis. ¶⁴⁷⁵ A VIII^a.

prout dictum brachium assuetum est congregari pro factis et negociis eiusdem, ubi fuerunt sequentes:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Guillermus Çæra [et] Bernardus Abri, syndici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Genisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Fulco de Monferrer, syndicus ville de Ontinyén; Petrus de Monfort, syndicus ville de Biar; Franciscus Navarro [et] Iohannes Bou, syndici ville Cullarie; Simon Vicent, syndicus ville de Bocayrén. ¶¹⁷⁵

Et omnibus predictis stantibus congregatis, prout dictum est, fuit ibidem expositum quod cum pro parte brachiorum ecclesiastici et militaris dictum regale brachium fuisset multociens instatum quod quedam cedula facta et ordinata super facto peccuniarum et expensarum factarum pro investigatione successionis regni Aragonum post mortem illustrissimi regis Martini, memorie recolende, quequidem fuit iam aliquibus vicibus lecta per syndicos dicti brachii regalis quod ipsa [a]cordaretur per dicta brachia et quod offerretur domini regi, ideo ut de ac super contentis in ea imponeretur scilencium sempiternum ad comodum et utilitatem rei publice et tocuis regni Valencie. Ideo fuit concordatum per dictum brachium quod vota cum aliq̄ue fuissent differencie et controversie super cedula precontenta ac in ea contentis quatenus a dictis syndicis brachii regalis exhigerentur vota. Et incontinenti votaru[n]t in hunc modum:

Los síndichs de València, en veu de micer Guillem Çæra, [e] los altres aquí stants presencialment e alló loants e aprovants, dixeren que ja moltes vegades havien declarat lur oppinió, ço és, que eren de entenció que la dita cèdula devia ésser concordada e menada a execució, per què ells votaven e perseveraven en alló mateix. E encontinent tots los dits síndichs de València e los dits en Johan Palma, síndich de la vila de Morella, e micer Francesch Feliu, síndich de Castelló, sens votar, com diguessen que ells eren dels examinadors dels greuges per lo dit braç, e los examinadors e apuntadors dels d'aquells dits greuges per lo senyor rey fossen ja ajustats per examinar aquells, per ço que no stigué per ells partiren-se de la dita scèdula.

E los dits síndichs de Xàtiva dixeren e votaren que no consentien en la dita scèdula ne eren de entenció que aquella degués passar. ¶^{175v}

Ítem, lo síndich de Algezira dix que era del vot dels síndichs de València.

Ítem, lo síndich de Oriola e Alacant dix que no consentia en la dita scèdula, ans expressament hi dissentia, majorment com les dites viles, per privilegis atorgats a aquelles, no sien tengudes de contribuir ni pagar en tals ni semblants fets ab les dites ciutats e viles reyls.

Ítem, lo síndich de Borriana dix que era del vot dels síndichs de Xàtiva.

Ítem, lo síndich de Vila-real dix que com ell no's fos bé informat de la dita scèdula e coses en aquella contengudes eren prejudicials a la dita vila o no, per tal se aturava acort sobre lo dit fet.

Ítem, lo síndich de Ontinyén dix que era de entenció e vot dels síndichs de Xàtiva.

Ítem, los dits síndichs de Cullera dixeren que eren del vot dels síndichs de València.

Ítem, lo dit síndich de Biar dix que era del vot e intenció dels síndichs de Xàtiva.

Ítem, lo dit síndich de Bocayrén dix que era del vot e intenció dels síndichs de Xàtiva [e] que's concordaven ab aquells. ¶¹⁷⁶

E fets los dits vots a poch instant vench a la dita cel·la o cambra lo dit en Jacme Gaçol, notari, síndich de la vila de Liria, lo qual, vists los dits vots, dix que ell havia scrit del dit fet de la dita scèdula a la universitat de la dita vila, e que, haüda resposta, ell daria son vot.

Et paulo post, predicta dicta curia fuit congregata in dicta domo sive capitulo monasterii predicti ubi erat honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, qui in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis se non consentire, imo protestata fuit ut supra.

1417, setembre 9. Monestir de Predicadors.

Reunió del braç reial i continuació de la precedent votació.

Post prandium, vero dicta die iovis intitulata VIII^a 476 dicti mensis septembris predicti, Iohannes de Palma, syndicus Morelle, et Franciscus Feliu, syndicus Castilionis, constituti⁴⁷⁷ in camera religiosi fratris [Iohannis] Lombart, auditis votis superius factis super ac de negociis dicte cedule, dixerunt quod votabunt quemadmodum fecerunt ac votarunt syndici Valencie et quod ita redigerentur per me Franciscum Scolà, notarium, scribam brachii regalis in presenti processu.

¶⁴⁷⁶ A VIII^a.

¶⁴⁷⁷ A continuavi.

1417, setembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique, die veneris, ante prandium, intitulata X^a dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam ¶^{176v} predictam que in dicto capitulo sive domo monasterii predicti fuerat congregata iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine in persona ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial instat pels braços eclesiàstics i militar a reconsiderar la precedent votació i nova votació.

Dicta vero die veneris, post prandium, pulsato cimbalo⁴⁷⁸ precontento, congregatis in camera sive cella religiosi fratris [Iohannis Lombart] constructa in dormitorio dicti monasterii, ubi solitum est, post prandium, brachium regale pro factis et negociis eiusdem brachii congregari,⁴⁷⁹ sindicis ac personis que secuntur:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici Xative; Bernardus Costejà, sindicus ville Algezire; ¶¹⁷⁷ Ginisius Silvestre, sindicus villarum Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, sindicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, sindicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, sindicus ville Villeregalis; Petrus de Monfort, sindicus ville de Biar; Simon Vicent, sindicus ville de Bocayrén.

[Et] quibus stantibus, ut dictum est, congregatis, fuit ibi deductum quod brachium regale predictum diu est et multociens fuit instatum et requisitum per brachia ecclesiasticum et militare quod vellent cedula precontentam ut supra sub kalendario de VIII^a mensis presentis septembris est contentum, unacum eisdem brachiis concordare et eandem ac contenta in ea execucioni duci facere, et non obstante iamdicta die nona dicti et presentis mensis per aliquos ex sindicis dicti regalis brachii fuissent declarate eorum intenciones ac vota, in et de quibus aliqui super predictis retinuerunt acordium et deliberacionem, tamen eo ipso ut dictis brachiis clarius responsio de predictis daretur, fuit expositum qua supranominatis

¶⁴⁷⁸ A *cimbulo*. ¶⁴⁷⁹ A *congregari*.

sindicis iterum vota exhigerentur. Et de facto dicta expositione facta vota fuerunt per prenomatos syndicos data ac declarata de ac super ipsa cedula et in ea contentis in modum qui sequitur:

E los síndichs de València dixeren que perseveraven en lo vot ja per ells dessús donat, ço és que la dita cèdula e coses en aquella contengudes devien ésser convengudes⁴⁸⁰ e fermades ensemps ab los altres braços per lo bé avenir del regne e per dar repós e tranquilitat en aquell.

E los dits síndichs de Xàtiva, corregints lo vot per ells, segons dessús és contengut, donat, dixeren que votaven en certa ¶^{177v} forma la qual explicaren aquí devant lo dit braç e la qual dixeren que darien per escrit; e enaprés, aquella, en una cèdula escrita, fon per los dits en Pere Feliu e en Pere Bitches liurada a mi dit Francesch Scolà, notari e scrivà del present procés, dissapte a XI dies del dit mes de setembre e és del tenor següent:

E los dits en Pere Feliu e en Pere Bitches, síndichs e missatgers de la ciutat de Xàtiva, instants que donassen resposta a la sobredita cèdula ja concordada per los dos staments —eclesiàstich e militar— e per los síndichs de la ciutat de València, de les viles de Morella, de Algezira, Castelló e altres del dit regne, sobre la qual resposta se havien aturat acord e delliberació tro fossen certificats de hun acte de consell ja celebrat en la dita ciutat de Xàtiva per la dita rahó, del qual acte són stats certificats per lo discret en Miquel Cerdà, notari, scrivà del dit consell, e per tant responen que ells consenten en la cèdula precisament tant com aquella conté que sien pagades despeses e mesions fetes justament per incerquar e investigar qual era nostre rey e senyor e instar la benaventurada declaració de aquell; e n tant com la dita cèdula toca que sien satisfets dampnatges e interesses e sien fetes satisfaccions no y consenten, ans expressament hi dissenten e y contradien e protesten de tot lo dret de la universitat de Xàtiva, e que aquell romanga salvu e il·lés e conservat en totes coses e per totes, requirents que sia feta carta pública de la present resposta e que sia continuada en lo procés de les corts.

E lo dit síndich de Algezira dix que perseverava en ço que dit havia, ço és que té lo vot dels síndichs de València. ¶¹⁷⁸

Ítem, lo dit síndich de Oriola e d'Alacant dix que perseverava en lo vot ja per ell dessús donat e en la manera allí contenguda, ço és que no consentia en la dita cèdula, ans expressament hi dissentia si e segons dit havia.

Ítem, lo dit síndich de Castelló dix que perseverava en lo vot ja per ell dessús donat, concordant-se e tenint lo vot dels síndichs de València.

¶⁴⁸⁰ A contengudes.

Ítem, lo síndich de Burriana [dix que] perseverava en lo vot per aquell donat segons damunt, ço és, que no entenia ne era de intenció que la dita cèdula degués passar ne degués ésser fermada.

Ítem, lo dit síndich de Vila-real dix que encara no s'era bé informat de la intenció de la vila, per què se aturava major acort e deliberació.

Ítem, lo dit síndich de Biar semblantment dix que se aturava acort e deliberació sobre lo dit feyt.

Ítem, lo síndich de Bocayrén dix que com la dita vila, en lo temps que's féu la dita investigació de la successió de la corona d'Aragó a qui pertanyia, no era encara tornada a la corona reyal, ans hi sia tornada après de la santa declaració del rey en Ferrando, e per tal lo dit síndich dubtava si la dita vila hi seria tenguda o no contribuir e pagar en les messions, despeses e peccúnies en la dita ^{¶178v} cèdula contengudes, per tal dix que se aturava acort e deliberació sobre lo dit feyt.

Quibusquidem votis prout desuper declaratis factis, fuit per dictos syndicos Valencie et Xative modo precontento, Algezire et Castilionis, per eos et per alios syndicos universitatum et villarum regalium qui votum dederunt et fecerunt cedulam predictam debere firmari et concordari, provisum et ordinatum ac concordatum quod dicta cedula ut sepe fuit requisitum firmaretur et concordaretur cum dictis brachiis ecclesiastico et militari, et secutis predictis incontinenti dicti syndici recesserunt a camera sive cella precontenta.

1417, setembre 10. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i poder donat als diputats del General i als representants dels braços per resoldre la qüestió de les despeses de la successió del rei Martí l'Humà.

Et statim, post prandium,⁴⁸¹ eadem die que computabatur X^a mensis septembris dicti anni, fuerunt dicta tria brachia congregata in dicto capitulo ubi curia celebrabatur, nomina quorum brachiorum qui fuerunt presentes in dicto capitulo et omnes alios dictorum brachiorum representantes et comprehendentes inferius describuntur, et, prehabitis multis parlamentis iam transactis diebus insecutis et matura deliberacione et conclusis, venerunt in concordiam et firmarunt, laudarunt et aprobarunt actum et cedulam inferius descriptam sub modo et forma que sequitur:

Los tres braços del regne de València —ecclesiàtic e militar e reyal— proveeixen que'ls mestre de Muntesa, mossèn Gil Sánchez Munyoç, mossèn Eximén Pérez d'Arenós, mossèn Pero Pardo, micer Guillem Çaera e en Guillem Ledós,

¶⁴⁸¹ A *predicta*.

deputats del dit regne, o lurs subdelegats per absència e malaltia de aquells o de algun de aquells, e les sis persones eletes per cascun dels dits tres braços, ^{||179} ço és, per lo braç ecclesiàstich: bisbe de València o per ell micer Johan Gastó; bisbe de Tortosa o per ell micer Pere Català, advocat del dit braç; abbat de Valldigna o per ell frare Ramon Macià; frare Berenguer Domenge, comanador major, com a procurador de mestre de Muntesa en les presents corts; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València; en Pere Vives, procurador del abat de Benifaçà. Per lo braç militar: mossèn Vidal de Vilanova, mossèn Aymerich Centelles, mossèn Berenguer de Vilaragut, mossèn Galceran de Castellví, mossèn Johan Roïç de Moros, en Pere Çabata, menor. Per lo braç reyal: en Pere Bou, en Johan Pujada, micer Johan Ferrando, síndichs de València; en Berthomeu Rovira, síndich de Morella; micer Francesch Feliu, síndich de Castelló e en Jacme Gaçol, síndich de la vila de Líria, donen fi als debats e contrasts que són stats e són per rahó e causa de les peccúnies preses del General per n'Arnau Guillem de Bellera, *quondam* governador del dit regne, e altres, e de les despeses, segons se diu fetes per investigar e saber a qui pertanyia la successió dels regnes e terres de la corona d'Aragó, axí per los qui eren justats en la ciutat de València dels tres staments del regne de aquella, com per los qui eren justats fora la dita ciutat, per semblant dels dits staments, hoc encara per moltes universitats del dit regne e singulars d'aquell. E com per utilitat del dit regne e per conservar bona amistat, pau e repós en aquell, sia molt necessari e expedient que totes les dites coses sien examinades e liquidades a bona fe, cessant tota rigor, primor e subtilitat de dret, atesa la veritat e considerada la qualitat del negoci, per los dessus nomenats diputats e VI persones de cascun dels dits braços elets, per tal los dits tres braços —ecclesiàstich e militar e reyal— de comuna concòrdia, donen als sobredits dits diputats e a llurs subdelegats per absència e malaltia de aquells o de alguns de aquells e a la major part de aquells, ab que n'i haja hu de cascun braç, e a les sis persones de cascun dels dits ^{||179v} braços elets e a la major part de aquells ab que n'i haja quatre de cascun braç, ple e bastant poder de examinar, veure, regonèxer e tachar e pagar les messions e despeses, dampnatges e tots interesses que segons disposició de justícia, e si ben vist los serà de equitat o expedient los apparrà, que degen ésser pagades per les rahons dessus dites de les peccúnies del General. E axí mateix donen ple e bastant poder als dessus dits que declaren, determenen e proveesquen totes les dites coses e que requiren execució contra aquells que·ls serà ben vist per reintegrar lo General de les quantitats que dels béns e peccúnies de aquell trobaran que sien stades preses e de ço que·l aparega, les quals quantitats munten a suma de XM o XIM lliures, poch més o menys, e de absoldre aquell o aquells que ben vist los serà, e totes les dites sis persones de cascun braç eletes hajan àpoca en poder dels sobredits diputats que en les dites coses se hauran bé e leyalment e a bo e sa enteniment, foragitats tots hoys, amistat e parentesc, e que hauran provehit tant com en ells ser[an] totes les dites coses d'ací a dos

mesos primers vinents e requesta execució⁴⁸² de aquells; emperò, que ultra les dites quantitats de XM en XIM lliures dessus dites ço que tatcharan puxa muntar de XXVM en XXXM florins ensús.⁴⁸³

Quamquidem cedula dicta brachia habuerunt pro repetita, lecta et publicata requirencia me, dictum Franciscum Scolà, notarium et scribam brachii regalis pretacti, ac alios notarios et scribas aliorum duorum brachiorum ibidem presencialiter existentes, quatenus eandem quilibet mei et eorum in suo processu presentis curie continuaret.

Et incontinenti, dicti Petrus Feliu et Petrus Bitches, nuncii et syndici civitatis Xative, dixerunt quod cedula predictam ¶¹⁸⁰ unacum aliis de brachio regio ac aliis duobus brachiis firmabant, laudabant et concordabant, cum et sub quadam protestacione quam ipsi dixerunt se daturus in scriptis, quam insuper obtulerunt in quadam cedula tenore supracontente in voto per eos desuper facta die presenti.

Nomina vero illorum qui fuerunt presencialiter in dicto capitulo et dictam cedula laudarunt, approbarunt ut dictum est firmarunt sunt hic, videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Lo mestre de Muntesa, en son nom propri e com a procurador del comanador de Muntalbà; abat de Valldigna; micer Johan Gastó, procurador del senyor bisbe de València; mossèn Ramon Centelles, per lo capítol de la seu de València.

Per lo braç militar

Lo senyor infant don Johan; lo senyor duch de Gandia; lo senyor don Frederich, comte de Luna; mossèn Pere Ladró, vescomte de Vilanova; mossèn Bernat Centelles; mossèn Pere de Muncada; mossèn Johan de Pròxida; mossèn Vidal de Vilanova; mossèn Pere de Vilaragut; mossèn Francesch de Vilanova; don Pero Maça; mossèn Johan de Vilanova; en Ramon de Vilanova; mossèn Olfó de Pròxida; mossèn Manuel Díez; mossèn Berenguer de Vilaragut; mossèn Aymerich Centelles; mossèn Joffre de Tous; mossèn Jacme Centelles; mossèn Eximén Pérez de Corella; ¶^{180v} en Ladró de Vilanova; en Manuel de Vilanova, nobles.

Mossèn Loís Carbonell; mossèn Johan de Vallterra; mossèn Loís de Castellví; mossèn Guillem Galceran; mossèn Johan Ferrandiç de los Arcos; mossèn Johan de Castellví; mossèn Pere Siscar; mossèn Pere de Codinats; mossèn Bernat de Vilarig; mossèn Francesch Martorell; mossèn Johan Fabra; mossèn Jacme Jofre; mossèn Bernat Català; mossèn Pero Pardo; mossèn Joffre de Vilarig; mossèn Nicholau

¶⁴⁸² A exucució. ¶⁴⁸³ Al marge: *Hic lo poder donat per tots los tres braços als diputats y ha sis elets de cascun bras per a mirar les coses del General.*

Jofre; mossèn Johan Scorna; mossèn Francesch Corts; mossèn Bernat Dezpuig; mossèn Berenguer de Monpalau; mossèn Pere Mascó; mossèn Johan d'Esplugues; mossèn Andreu Aguiló; mossèn Loís Çabata; mossèn Jacme Romeu, cavallers.

En Pere Çabata, menor; n'Alfonso Roiç; en Manuel de Montagut; mossèn Francesch de Vilarasa; mossèn Johan Pardo; en Berenguer de Monrós, donzells.

Per lo braç real

En Daniel Mascarós, en Pere Bou, en Bernat Johan, en Johan Suau, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando [e] micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Feliu [e] en Pere Bitches, síndichs de Xàtiva; en Bernat Costejà, síndich de Algezira; micer Francesch Feliu, síndich de Castelló. ¶¹⁸¹

1417, setembre 11. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 13 de setembre.

Deinde vero die sabbati, ante prandium, pulsato cimbalo precontento, intitulata XI^a dicti mensis septembris, existentibus congregatis tribus brachiis precontentis in dicto capitulo fratrum Predicatorum civitatis iamdictæ, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, ibidem personaliter stans, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 15 de setembre.

Deinde, die lune predicta intitulata XIII^a dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ante prandium, pulsato cimbalo⁴⁸⁴ prefixo, curia prout moris est existente in capitulo dicti monasterii congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam dicti domini regis, ibidem stans, in persona, nomine ac de mandato dicti domini, eandem curiam continuavit sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres primer vinent en aquest mateix loch.

Et ipsa curia dixit predictis non consentire, immo fuit protestata ut supra.

¶⁴⁸⁴ A *cimbulo*.

1417, setembre 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, die mercurii intitulata XV^a mensis predicti ¶^{181v} septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ante prandium, ad quam dicta curia fuerat continuata, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum civitatis predictae totam curiam iamdictam representantibus, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis se non consentire, immo protestata fuit (ut supra).

1417, setembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem iamdicta die iovis, ante prandium, intitulata XVI° dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII° curia predicta existente congregata in capitulo dicti monasterii fratrum Predicatorum, prout moris est, iamdictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius precontentus, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et ipsa curia dissiciens predictis protestata fuit ut supra.

1417, setembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, die veneris predicta, ante prandium, intitulata XVII^a dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, in dicto capitulo existentibus congregatis dictis tribus brachiis curiam prefatam representantibus, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit sub his verbis: ¶¹⁸²

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum, quam pro repetita denuo hic haberi voluit.

1417, setembre 18. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 20 de setembre.

Adveniente dicta die sabbati, ante prandium, intitulata XVIII^a dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent en aquest mateix loch.

Et curia iamdicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum quam hic pro repetita denuo haberi voluit.

1417, setembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequen[ter], die lune predicta, ante prandium, intitulata XX^a septembris dicti anni a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII° accedens ad curiam supradictam, que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancellariam predictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem curiam continuavit sub his verbis: ¶^{182v}

Lo senyor rey continua la present cort, a després dinar, en aquest loch mateix.

Et dicta curia predictis dixit non consentire, immo fuit protestata ut supra.

1417, setembre 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de setembre.

Dicta vero die lune, post prandium, intitulata XX^a dicti mensis septembris curia iamdicta fuit congregata in capitulo dicti monasterii fratrum Predicatorum honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem mercurii⁴⁸⁵ venturam de proximo, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et tunch, ipsa curia stetit et perseveravit in protestacionibus predictis ut supra continetur.

¶⁴⁸⁵ A martis.

1417, setembre 22. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die mercurii, ante prandium, intitulata XXII^a mensis septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, curia predicta in dicto capitulo fratrum Predicatorum prout moris est et pulsato cimbalo,⁴⁸⁶ congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam predictam, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, [post prandium], in eodem loco.

Et dicta curia, discenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, setembre 22. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 24 de setembre.

Quaquidem die mercurii, post prandium, pulsato cim-¹⁸³¹balo⁴⁸⁷ prefixo, in dicto capitulo fratrum Predicatorum curia predicta existente congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, ibidem stans, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a divendres primer vinent, ans de dinar, en aquest loch mateix.

Et curia prefata stetit et perseveravit in protestacionibus desuper factis pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita denuo voluit haberi.

1417, setembre 24. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper vero, die veneris, ante prandium, intitulata XXIII^a⁴⁸⁸ septembris dicti anni a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ad quam dicta curia fuit continuata, existentibus in dicto capitulo congregatis dictis tribus brachiis, prout est moris in dicta domo sive capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam iamdictam, in persona, loco ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacionibus desuper factis discenciens predictis.

¶⁴⁸⁶ A *cimbulo*.

¶⁴⁸⁷ A *cimbulo*. ¶⁴⁸⁸ A *XXIII^a*.

1417, setembre 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die sabbati, de mane, que intitulabatur XXV^a dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, pulsato cimbalo⁴⁸⁹ prefixo, in dicto capitulo fratrum Predicatorum convenerunt dicta tria brachia, quibus stantibus con-^{183v}gregatis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius dicti domini regis, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis se non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, setembre 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 27 de setembre.

Quaquidem die sabbati videlicet, post prandium, que vero dictum est intitulabatur XXV^a dicti mensis septembris, pulsato iamdicto cimbalo,⁴⁹⁰ curia prefixa existente in dicto capitulo sive domo capituli fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, iamdictam regens cancelleriam, qui ibidem personaliter erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, prefixam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, setembre 27. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die lune, ante prandium, intitulata XXVII^a dicti mensis septembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ad quam dicta curia fuit continuata, existentibus congregatis in dicta domo capituli fratrum Predicatorum, pulsato cimbalo⁴⁹¹ prefixo, dictis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis ¹⁸⁴ iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et curia precontenta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam hic denuo voluit haberi pro repetita.

¶⁴⁸⁹ A cimbulo. ¶⁴⁹⁰ A cimbulo. ¶⁴⁹¹ A cimbulo.

1417, setembre 27. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium, vero dicta die lune, pulsato cimbalo⁴⁹² prefixo, curia prefata existente congregata in dicto capitulo, prout moris est, dictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo fuit protestata ut supra.

1417, setembre 28. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die martis, ante prandium, curia existente congregata in capitulo predicto fratrum Predicatorum civitatis iamdictæ, prout moris est, estans ibidem, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, nomine et in persona dicti domini regis, continuavit iamdictam curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo fuit protestata ut supra. ¶^{184v}

1417, setembre 28. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 1 d'octubre.

Eandem, vero die martis, post prandium, pulsato cimbalo⁴⁹³ prefixo, curia ubi et prout moris est existente congregata scilicet in dicto capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, nomine et in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem veneris, de mane, que intitulabatur prima mensis octobris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII° in eodem loco celebrandam.

Et curia prefixa stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita denuo voluit haberi.

1417, octubre 1. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter vero, dicta die veneris, ante prandium, intitulata prima dicti et presentis mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°,

¶⁴⁹² A *cimbulo*. ¶⁴⁹³ A *cimbulo*.

accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum fuerat congregata, prout moris est, pulsato cimbalo⁴⁹⁴ prefixo, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, cancelleriam regens predictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et ipsa curia stetit et perseveravit in protestacionibus supradictis, quas hic habuit pro repetitis.

1417, octubre 1. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium vero, dicta die veneris prima octobris, pulsato dicto cimbalo,⁴⁹⁵ in dicto capitulo fratrum Predicatorum dicta curia fuit congregata, ad quam accedens dictus honorabilis Iohannes de Fu-¹⁸⁵nes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam antedictam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia predictis dixit non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, octubre 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Quaquidem die sabbati, ante prandium, intitulata secunda mensis octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, dicta curia fuit congregata in capitulo dicti monasterii fratrum Predicatorum civitatis iamdicte. Ibidem stans dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et curia antedicta discenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, octubre 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 5 d'octubre.

Eadem, vero die sabbati, post prandium, curia predicta existente congregata in capitulo predicti monasterii, prout est moris, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine et in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

¶ ⁴⁹⁴ A cimbulo. ¶ ⁴⁹⁵ A cimbulo.

Lo senyor rey continua la present cort a dimarts primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia precontenta stetit et perseveravit in protestacione ¶^{185v} desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 5. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum, die martis, ante prandium, intitulata V^a mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII° pulsato iamdicto cimbalo, predicta curia existente in dicto capitulo fratrum Predicatorum dicte civitatis congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, de mandato, nomine ac in persona eiusdem domini regis, continuavit eandem curiam ad eandem martis, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 5. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eandem vero, die martis, post prandium, pulsato cimbalo prefixo, in dicto capitulo fratrum Predicatorum convenit et fuit congregata dicta curia, ubi honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, qui ibidem stábat, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 6. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die mercurii que intitula[ba]tur VI^a ¶¹⁸⁶ dicti mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, ante videlicet prandium, congregata curia iamdicta in capitulo precontento, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam iamdictam, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo fuit protestata ut supra.

1417, octubre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die mercurii, post prandium, que, ut dictum est, intitulabatur VI^a dicti mensis octobris, accedens ad curiam iamdictam que fuerat congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacionibus desuper factis pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 7. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals, súplica del rei perquè s'elegisquen tractadors. Acord i presentació dels tractadors dels braços eclesiàstic i reial. El braç militar no arriba a cap acord en l'elecció de tractadors.

Deinde autem die iovis predicta, ante prandium, intitulata VII^a mensis octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, existente domino rege predicto in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum ||^{186v} Valencie sedenteque in suo regali solito, ut moris [est], ad dictam curiam convenerunt et congregate fuerunt persone sequentes videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus Hugo, episcopus Valencie; reverendus frater Romeus de Corbaria, magister Muntésie; reverendus frater Iohannes, abbas monasterii Vallisdigne; honorabilis Egidius Sánchez Monyoç, procurator episcopi Dertusensis; nobilis Raymundus de Cintillis, canonicus et prepositus ac syndicus ecclesie Valencie; Rodericus de Rius, notarius, procurator iamdicti abbatis Sancti Bernardi Orte Valencie; Guillelmus Strader, legum doctor, pro priore monasterii Vallis Iesuchristi, ordinis Cartusiensis; Petrus Vives, procurator abbatis de Benifaçano; frater Anthonius Tolosana, clavarius Munthesie, procurator comendatoris Montisalbani; frater Raymundus de Montecatheno, comendator loci de Torrent.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans (Iohannes) predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Petrus Maça de Liçana; Olfus de Pròxida; Bernardus de Cintillis; Berengarius de Vilargut; Galvanus de Villena; Aymericus de Scintillis; Iohannes de Vilanova; Manuel

Didaci; Petrus de Moncada; Iohannes de Pròxida; Iacobus de Cintillis; Franciscus de Vilanova; Ludovicus d'Abella; ^{||187} Vitalis de Vilanova; Iohannes Castellà; Eximius Petri de Corella; Franciscus de Perilionibus, milites.

Petrus Boyl; Raymundus Costa; Manuel de Vilanova; Petrus Latronis de Boyl; Iohannes de Vilanova; Ludovicus Carbonell, nominibus predictis; Iohannes Fabra; Petrus Siscar; Iacobus Romeu; Matheus Lançol; Franciscus d'Esplugues; Nicholaus Jofre; Iaufridus de Vilarig; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes de Ripoll; Iohannes Tolsà; Franciscus Corts; Iohannes de Vallterra; Bernardus Iohannis; Guillermus Crespí; Franciscus Marrades; Iacobus d'Artés; Iohannes Roderici de Moros; Iohannes Martínez d'Ezllava; Iohannes Munyoz; Iohannes de Castellví; Petrus Pardo; Ludovicus de Castellví; Petrus de Codinachs; Ausiàs de Codinachs; Iacobus Jofre; Arnaldus Saranyó; Raymundus Costantí; Petrus Mascó; Iohannes d'Estanya; Iohannes d'Esplugues; Iazpertus de Valleriola; Franciscus Vives; Iohannes Pardo; Galcerandus de Borja; Bernardus Català; Iohannes Gostantí; Ludovicus de Vilarasa; Gracianus d'Artés; Alfonsus Suárez; Ludovicus Çabata; Iohannes de Castellvert, milites.

Petrus Çabata; Gizpertus d'Olms; Manuel de Montagut; Iohannes de Roda; Alfonsus Roderici de Corella; Iacobus de Romaní; Manuel Çabata; Johan Scrivà; Guillermus de Vilarig; Iohannes Pardo; Ausiàs March; Iohannes Petri de Vayello; Iohannes Mazqueffa; Iohannes de Riusech, [domicelli]. ^{||187v}

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillermus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Bitches, syndicus Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici Morelle; Bernardus Costejà, notarius, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole; Bernardus Muntanyès, syndicus Burriane; Franciscus Feliu, predictus, syndicus Villeregalis; Ginisius Silvestre, prefatus, syndicus Alicantis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Iacobus Olzina, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén.

Et stantibus congregatis omnibus supradictis, dictus dominus Hugo, episcopus Valencie, nomine et pro parte, ut dixit, brachii ecclesistici dicti regni, obtulit et tradidit quendam supplicacionem gravamen in se continentem, que in libro sive processu prothonotarii ac scribe dicti brachii ecclesiastici continetur. ^{||188}

Ulterius, dictus egregius Alfonsus, dux Gandie, nomine et pro parte brachii militaris regni predicti, obtulit et tradidit quendam quaternum papireum gravamina in se continens, supplicans super his de remedio iusticie provideri quodquidem quaternum in libris prothonotarius et Francisci Ferri, scribe dicti brachii militaris, continetur.

Ulterius, pro parte dicti brachii civitatis⁴⁹⁶ et villarum regalium dicti regni comuniter per syndicos earundem et particulariter per aliquos ex syndicis antedictis, pro parte et nomine a quarum ex villis predictis, fuerunt oblatae nonnullae supplicaciones et capitula quorum aliqua in se gravamina continent, fuitque humiliter supplicatum super his de opportuno remedio provideri, quequidem supplicaciones sive capitula inferius post infra sequentem continuacionem curie antedictae sunt contenta.

Et dominus episcopus antedictus, nomine et pro parte brachii Ecclesie antedicti, et dominus dux Gandie predictus, nomine et pro parte brachii militaris prefati, et Guillelmus Çaera, nomine et pro parte brachii universitatum et villarum regalium predictarum, dixerunt quod stabat et etiam perstiteru[n]t in protestacionibus et dissentimentis per singula ex brachiis antedictis superius positis et oblatis. Et etiam, dominus Guillelmus Çaera, ut syndicus et nomine civitatis Valencie, dixit quod quo ad supplicaciones et gravamina pro parte universitatis villarum regalium predictarum et alia posita et oblata dixit quod protestabat et perstitit in protestacionibus et dissentimentis suis specialibus preinsertis, quas per interesse civitatis predictae hic haberi voluit pro denuo repetitis.

Et, subsecutis omnibus supradictis, dominus rex iamdictus dixit quod super oblatis gravaminibus de quibus desuper recitatur provideret ¶^{188v} iusticie debito suadente; deinde, dixit quod exposu[it] curie antedictae verba sequentis vel similia in effectu:

Dies ha que us havem pregats e amonestats que elegíssets e nomenàssets tractadors sobre les coses per nós a vosaltres proposades, concernents lo donadiu o subvenció per vosaltres a nós fahedora, e encara no havem haüt vostra resposta, per què us pregam que proveixcats en les dites coses per spatchament dels affers, tota triga remoguda, car de la dilació se seguirà no poch dampnatge.

Et incontinenti, dictus dominus Hugo, episcopus memoratus, per se et nomine brachii ecclesiastici antedicti, cum et sub protestacione eligerat tractatores iamdictos, quos in scriptis simul cum dicta protestacione tradidit nominatos, offerens etiam gracie quod, casu quo expediret ultra dictos tractatores alios duos eligere pro beneficio expedicionis curie aut alia, dictum brachium ecclesiasticum dictos duos tractatores ultra predictos duodecim, [pro] dicti domini regis servicio et expedicione negociorum curie, nominaret, tenor autem dicte scedule nominacionis protestacionisque de quibus mencio habetur desuper per ordinem sequitur sub his verbis:⁴⁹⁷

¶⁴⁹⁶ A *Xative*.

¶⁴⁹⁷ Al marge: *Tractadors*.

Lo bisbe de València e en sa absència micer Johan Gastó, son procurador; lo mestre de Muntesa o en sa absència lo comanador major de Muntesa, son procurador; lo bisbe de Tortosa o en sa absència mossèn Gil Sánxez Munyoz, son procurador; lo abbat de Valldigna o en sa absència frare Macià Ramon, ^{||189} son procurador; lo abbat de Benifaça o en sa absència en Pere Vives, son procurador; lo abbat de Poblet o en sa absència frare Jacme de Falç, son procurador; lo abbat de Sent Bernat o en sa absència en Rodrigo de Rius, son procurador; mossèn Ramon Centelles, procurador del capítol de València; lo comanador de Torrent; lo comanador de Montalbà o en sa absència lo claver de Muntesa, son procurador; lo comanador de Bexix o en sa absència en Jacme Rocha, son procurador; lo prior de Valdecrist o en sa absència micer Guillem Strader, son procurador.

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los XII tractadors elets, a la vostra real magestat oferts e donats per lo braç ecclesiàstich, e la oferta de dos, ultra los dits XII, cars que per benefici de [la] cort hi sien necessaris, entén lo dit braç haver offerits e donats ab protestació que, ara ne en l'esdevenidor, no li sia engendrat prejuí alcú ni sia o puxa ésser tret a ús ni a conseqüència de donar tants tractadors en nombre sinó aquells qui per lo dit braç e ab concòrdia li serà vist dels altres braços volrran offerir e donar.

Et statim, dictus Guillelmus Çaera, nomine et pro parte brachii civitatum et villarum regalium predictarum, obtulit atque tradidit quandam papiream cedulam continencia in se nomina tractatorum per dictum brachium electorum, quequidem nomina sive scedule memorate [sunt] huiusmodi seriey: ^{||189v}

Tractadors per lo braç real

En Daniel Mascarós, en Johan Suau, en Bernat Johan, micer Guillem Çaera, micer Johan Ferrando [e] micer Bernat Abrí, síndichs de València; en Pere Feliu [e] en Pere Bitches, síndichs de Xàtiva; en Johan Palma, síndich de Morella; en Bernat Costejà, síndich de Algezira; en Ginís Silvestre, síndich de Oriola; en Bernat Muntanyès, síndich de Borriana.

Et subsecutis predictis dictus egregius dominus Alfonsus, dux Gandie, propositione domini regis predicti respondens, [et] dixit verba sequencia vel similia in effectu:

Molt excel·lent senyor,

Per lo braç militar fins al present no ha concordat sobre la elecció e nominació dels tractadors per aquell donadors, emperò prestament, haüt acort, hi provehirà en tal manera que la expedició e ben avenir dels afers de la cort ne seran procurats.

(Et illico, nobilis Vitalis de Vilanova, pro se et aliis certis personis brachii militaris predicti, quos dixit esse unam ex duabus opinionibus que fuerant, ut asseruit, in brachio antedicto super tractatoribus eligendis, dixit et exposuit verbi sequencia vel similia in effectu):

Molt excel·lent senyor,

Lo braç militar del regne de València és concorde que dels XII tractadors a la vostra senyoria nomenadors per lo dit braç sien los dos los senyors infant don Johan, frare vostre, e don Alfonso, duch de Gandia, e és ve(ri)tat que (sobre) la nominació e elecció de les deu persones a compliment dels dits XII tractadors lo dit braç militar és discorde, per ço que en aquell corren [¶]¹⁹⁰ dues oppinions, e aquesta oppinió, per la qual (yo) expose açò a la vostra senyoria, ha donades diverses fadigues als de la altra oppinió que's concordassen ab los de aquesta dita oppenió, e jatsia per aquesta part sia stada dada via a concòrdia rahonable, emperò los de la dita altra oppenió no y han volgut donar l'och, per què yo, per mi e per los altres de aquesta oppinió, donam e offerim a vós, senyor, per tractadors los scrìts e nomenats en la present cèdula, la qual offer e done a la vostra senyoria.

Tenor autem scedule per dictum nobilem Vitalem de Vilanova oblate quo supra nomine sequitur in hunc modum:

Per los nobles

Mossèn Vidal de Vilanova [e] don Pero Maça de Liçana.

Per los cavallers

Mossèn Pere de Siscar; mossèn Johan de Ripoll [e] mossèn Jacme Lançol, àlias Romeu.

Et statim, dominus rex predictus continuavit curiam memoratam ad diem eandem in loco pretacto, post prandium, celebrandam.

3.13

GREUGES PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS

Tenor autem supplicacionum ac capitulorum pro parte civitatis Xative et aliquarum⁴⁹⁸ universitatum [et] villarum regalium simul oblatorum, que su[n]t due, et de quibus supra fit mencio, sequitur in hunc modum:⁴⁹⁹ [¶]^{190v}

[¶]⁴⁹⁸ A *alicarum*.

[¶]⁴⁹⁹ Al marge: *Inseratur scedule*.

Senyor molt excel·lent,

Com per disposició de fur primer, posat sots rúbrica *De les pastures e del vedat*,⁵⁰⁰ sia statuhit e ordenat que·ls pobladors de la ciutat de València e terme de aquella hagen pastures franques e liures per los térmens de les viles dels cavallers e dels clergues e dels religiosos, de era a era e de cèquia a cèquia; e [com] per lo fur qui comença: «Hun costum», posat sots rúbrica *Dels stabliments e manaments del príncep*,⁵⁰¹ sia ordenat que una costum e hun fur sia e haja a ésser en la ciutat de València e en lo regne de aquella, e per consegüent lo dit fur primer, posat sots la dita rúbrica *De les pastures e del vedat*, haja loch e·s deja servir a les ciutats e viles reials del dit regne e vehins de aquelles; e com los pobladors de la ciutat de València e terme de aquella contra *mentem* del dit fur, posat sots la dita rúbrica *De les pastures e del vedat*, e encara del fur qui comença: «Hun costum», posat sots la dita rúbrica *Dels stabliments e manaments del príncep*, null és haver les dites pastures franques e liures per los térmens de les viles reials axí com de les viles [dels] cavallers e dels clergues e religiosos, ço que haver no poden per alcuna manera, segons forma e tenor dels dits furs, majorment, senyor, com per la dita rahó se fan molts dans e irreparables en les heretats de les dites viles reals e possessions, per les quals les cabanyes dels bestiar dels habitants de la dita ciutat van, pexen e pasturen per les ortes de les dites viles, metén lurs bestiar per los laurats e guarets, vinyes, figuerals e olivars, och encara rostols on seran los sellars dels blats, faent·hi tot mal hi dan contra dret e bona consciència e contra los statuts e ordinacions feytes per los consells de les universitats de les viles reials, forçants·se a dir que y poden anar sens pena alcuna satisfent lo dan a la tala. E més, senyor, que lo pastor que guarda los dits bestiar dirà ab sacrament que li han gitat lo bestiar del camp en què faran tala o dan que lo y han rampellat e li han fet de dan M sous o cent sous, aquells li fan pagar los jurats de la dita ciutat de València de feyt dients·se jutges dels amprius de la dita ciutat ans de hoir aquell de qui·s clama tal pastor e enaprés hoen-||¹⁹¹lo axí com los plau. E finalment, senyor, que no se'n pot aconseguir alcuna justícia tota vegada, ab humil e subjecta reverència de vostra gran senyoria parlant, e si o fa ab [tan] grans messions e despeses que torna a desfayçó, en tant, senyor, que quasi nengú no·s gosa clamar de tals bestiar; ne finalment és, senyor, de ço del seu que·ls dits bestiar, pus vagen ab la franquea de València, ara sien de ciutadans, ara sien de cavallers, ara sien de vehins de erba, los quals [quan] se troben en la dita ciutat tot ho talen, tot s'o mengen he u guasten, e a vós, senyor, qui sots font de justícia, se pertanga regir e governar los pobles de les vostres viles reials e deliurar los flachs de la mà dels poderosos, faent justícia egualment entre aquells, de la qual justícia és

¶⁵⁰⁰ Germà COLÓN i Arcadi GARCIA (eds.), *Furs de València*, llibre I, rúbrica II: *De les pastures e del vedat*, capítol I, que comença: «Atorgam

que·ls pobladors de la ciutat e del terme de València...», Barcelona, Editorial Barcino, 1970, vol. I, pp. 111-112.

companyona pau e repós e tranquil·tat. Per tal les vostres viles reials del dit regne de València humilment supliquen que sia mercè de vós, senyor, que los dits furs posats sots les dites rúbriques *De les pastures e dels vedats e Dels establiments e manament del príncep*, on és ordenat [que] una costum e hun fur sia e haja ésser en la ciutat de València e en lo regne de aquella e sien a les dites viles reials e vehins e habitants de aquelles observats, declarant de aquells dits furs poder e deure alegrar-se les dites viles reials e vehins e habitants de aquelles e que les bèsties e bestiar dels dits vehins e habitants de la dita ciutat de València no poden anar, star, entrar e pasturar en los térmens de les dites viles reials, *saltim* en les ortes e panificats e plantats de aquelles o boalars e vedats, e si ho faran que encórreguen e sien encorreguts en les penes que y seran aposades per cascuns consells de les dites viles reials consemblants a lurs vehins aposades, abdicant als dits jurats de València tot poder de jutgar sobre lo dit feyt si alcun ne han, majorment, senyor, com a vós se pertanga atribuir jurisdiccions e no a nengun altre e açò procehescha de justícia e axí seran aumentades les vostres regalies, les quals, senyor, són talades, perjudicades e malmenades per los cabanyers dels bestiar dels habitants de la ciutat de València qui van indiferentment per totes les ortes de les dites vostres viles reials, planters e vinyes pasturant, talant e dampnificant a ||^{191v} aquelles franquament e delliura sots incorriment de alcunes penes les quals no gosen ésser demanades, exigides e levades per potència de la dita ciutat qui's vol, ab la dita reverència parlant, sotsmetre e subjugar les dites viles en la forma e manera que dit han contra lurs libertats, usos, ordinacions e statuts, com en aquella libertat que és la ciutat de València en aquella mateixa sien les viles reials del dit regne per los dits furs e privilegis, e de aquella se poden alegrar les dites viles reials del dit regne, e jasia que les dites coses sien justes emperó aquelles les dites viles reials reputen-la a singular gràcia e mercè.⁵⁰²

Altissimus et cetera.

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com, segons disposició de fur, a cascú sia legut e permès de comprar qual-sevol robes e mercaderies, e de aquelles lo dit comprador salvu⁵⁰³ e segur anar, star e tornar; e encara més, senyor, segons disposició de fur e privilegis negú no pot ésser forçat de vendre lur pròpria casa; e segons provisió reyal del senyor rey en Johan, de memòria gloriosa, *data in Montesono XXIII^a novembris anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXXXIII°*, e ús e costum, que memòria no és en contrari, a cascú sia permès comprar blats e aquells embotigar per a revendre e fer lurs pròpies volentats,⁵⁰⁴ com de comprar e vendre la cosa pública del dit regne és sustentada; e com, senyor molt excel·lent, l'alt senyor don Johan, car frare vostre e governador

¶⁵⁰¹ Ibidem, rúbrica X: *Dels establiments e dels manaments del príncep*, capítol III, que comença: «Una costum, una moneda de llig e de

pes...», 1974, vol. II, pp. 89-90. ¶⁵⁰² Al marge: *De les pastures e vedat*. ¶⁵⁰³ A *sàvul*. ¶⁵⁰⁴ A *volentetats*.

general de tots vostres regnes e terres, en lo present any hagués tramès a les vostres viles reals de Castelló, de Burriana, de Vila-real e altres viles del dit regne, en Galceran Pineda, ab comissió sua que's ocupàs tots quants blats, ordis e civades trobàs en botigues en les dites [viles], de qualsevol persones; lo qual comissari, anant per cases ab hun alguazir appellat Miquel Balaguer ha fet scorcoll, rebent inquisicions contra forma de fur, en cas a ell no permès, e excessint la forma de lur comissió; ¹⁹² e là on trobaven blats e ordis o civades, prenien aquells e trametien-los a la ciutat, a València, si vol tals blats o civades fossen de rendes com de collita; e si blats no trobaven en casa, lo que era pijor, feyen capllevar⁵⁰⁵ los béns de casa e dar fermaça per cent lliures o florins, axí com los era ben vist, ara fossen culpables o no; e feyen manaments que dins cert temps fossen a València davant [...],⁵⁰⁶ e axí feyen fatigar la pobla de gent en treballs e messions, les quals coses redunden en gran dan e evidén prejudí de la cosa pública, de les dites viles e de tot lo regne. Per ço, humilment suppliquen les viles reyals que sia vostra mercè provehir e declarar les dites coses ésser no degudament fetes e declarar a cautela los dits vehins de les dites viles reals poder comprar forments, blats, civades, ordis e avenes e altres qualsevol coses e mercaderies, e aquells embotigar cascú en lurs viles e lochs on habitaran los dits vehins, sens que no sien tengut[s] tenir oró en València ne en altra part; e generalment cascun habitador del regne puga comprar forments, blats, ordis, civades e avenes e altres qualsevol [blats] e aquells embotigar de qualsevol ciutats, viles e lochs o alqueries del regne, tenint oró en l'almodí de València, e venent de aquells sens frau, o en les viles reals lla on embotigaran los dits blats o civades; e manar als dits comissaris que restituesquen, ensemps ab les messions e dampnatges, les dites civades e forments a aquells de qui les han preses; e cancel·lar e haver per cancel·lats qualsevol actes per aquells fetes; e més avant, senyor, provehir que semblants comissions no sien per vós ni per altres oficials fetes; e si lo contrari era fet, sia nul·le, e los ordinaris de les dites viles no sien tenguts de obehir, ans puguen aquells inhibir sens pena alcuna.⁵⁰⁷

Fuerunt etiam oblate dicto domino regi per dictum Ginisium Silvestre, syndicum Oriole, octo scedule quarum tenores per hec sequebantur verba:

Molt alt senyor,

Com, segons privilegis dels vostres predecessors a la vila de Oriola ^{192v} e als vehins e habitants de aquella atorgats, tots los dits vehins e habitants de aquella són franchs de leuda, peatge e de molts altres drets en les dites franquees declarats, dels quals drets pus ha de cent anys que los vehins e habitants de la dita vila, axí cristians com moros, hoc encara juheus, són stats franchs tro sus en lo dia que

¶ ⁵⁰⁵ A *callear*. ¶ ⁵⁰⁶ La frase està incompleta al manuscrit.

¶ ⁵⁰⁷ Al marge: *Embotigaments*.

micer Johan Mercader fon batle, qui les dites franquees no volch servir tro lo molt alt senyor rey pare vostre li féu servir aquelles quant vench en sta ciutat de València e enaprés que lo dit senyor rey fon passat de aquesta present vida en l'altra lo dit micer Johan no ha volgut ni vol servir les dites franquees als moros vehins de la dita vila la qual cosa, molt alt senyor, vós no devets sufferir ni tollerar. Per tal Genís Silvestre, síndich de la dita vila, supplica a vós, molt alt senyor, que ab strenyements de grans penes manets al dit batle qui ara és o per temps serà que als vehins e habitants de la dita vila, axí cristians com moros, serve les dites franquees segons sèrie e tenor, com, senyor molt alt, aytampoch les vulla servir lo dit micer Johan Mercader als cristians vehins e habitants de la dita vila sinó quant lo cor li ho diu⁵⁰⁸ e de les coses que a ell és plaent la qual cosa vós, molt alt senyor, no li devets consentir de justícia e de bona rahó e faent açò farets ço que de justícia fer devets e lo dit supplicant tendra-us-ho en gràcia e mercè. *Vacat.*

Ítem, senyor, com sovent se esdevé que ls vehins e habitants de la vila de Oriola o alguns de aquells compren moros catius en la ciutat de Múrcia e en la ciutat de Cartagènia, hoc encara en la vila de Lorcha e altres viles e lochs de la frontera fronterejants ab lo realme de Granada, ab los quals dits catius volen traure alguns parents e amichs de aquells, los quals stan en catiu en lo regne de Granada. E a les veus no [...] ⁵⁰⁹ e los quals catius. S'esdevé axí, de aquells o d'alguns de aquells, que quant los han tengut quatre, cinch o sis anys catius, e per via de les exelles lo governador de Oriola haurà sabut que los dits catius cristians no poden exir per los dits catius moros, de licència als sen-¹⁹³yors dels dits catius, que venen aquells per lo preu dels quals ne puxen comprar altres per traure lurs parents e amichs de captivitat; hoc encara, alguns vehins de la dita vila compren catius moros axí de les dites ciutats e viles com dins la governació e/o batlia general dellà Sexona per a guanyar o per altra qualsevol rahó, los quals dits catius compren ab licències e/o sens, e/o a jutgament de bona guerra, axí per lo governador com per lo dit batle general o adelantat, cascuns en ses jurisdiccions pronunciades e declarades sobre los dits catius ésser de bona guerra, per los quals pronunciaments e ajutgaments los dits vehins compren tals catius moros, e quant han comprat, axí en la manera sobredita com encara per la forma damunt dita, volen vendre los dits catius axí per a guanyar com per a traure lurs parents e amichs de terra de moros, segons dit és dessús, porten e fan portar alguns dels dits catius a la ciutat de València per vendre aquells. [E] micer Johan Mercader, batle general deçà Sexona, fa pendre los dits catius e metre aquells en la presó e quant són en la dita presó reb confessió de aquells e dels preus que s han dels dits moros o catius axí confessats o venuts en la dita ciutat, [e] pren, parlant ab humil e subjecta reverència de vós, senyor, més per força que

¶ ⁵⁰⁸ lo cor li ho diu] A lo cor lo li diu.

¶ ⁵⁰⁹ La frase està incompleta al manuscrit.

per grat, contra tota justícia, la deena o la quinta o la quinzena part del preu que ls dits moros seran venuts, les quals coses vós, molt alt senyor, no devets consentir ne ésser fetes per lo dit micer Johan. Per tal, molt alt senyor, Ginís Silvestre, síndich e missatger de la dita vila de Oriola, supplica vostra gran senyoria que manets tornar al dit micer Johan les quantitats que preses haurà axí injustament e provehir que aytals coses no faça ne permeta fer, e açò, senyor, sots certes e grans penes, e en açò, senyor, farets dreta justícia e lo dit supplicant vos ho tendrà en gràcia e mercè.

Ítem, senyor, com per privilegis e provisions reyls sia statuhit que dels catius sarrahins qui's rescataran de lurs senyors no deja ésser pres delme alcú e los batles generals del dit regne s'esforcen pendre e haver dels dits sarrahins qui's seran rescatsats ^{||193v} lo dit delme, ço que és expressament contra los dits privilegis e concessions reyls, sia per ço mercè de vós, senyor, de provehir e manar als dits batles, sots certes e grans penes, que tals drets no exhegesquen o demanen per alcuna manera.

Ítem, senyor, com en lo temps de la dita vila de Oriola fon guanyada de moros, que aquella tenien e senyorejaven, lo rey qui ladonchs guanyà la dita vila partí e divisà los térmens de aquella e donà per térmens a la dita vila e aldees de aquella Crivillén e altres lochs e aldees que huy en dia la dita vila posseheix, salvu lo loch de Crivillén qui per força lo rey en Pere donà aquell a son fill lo rey en Martí, en temps qui aquell era infant, la qual cosa de justícia fer no ha pogut. Per tal lo síndich de la vila d'Oriola demostra los privilegis e dació e termenació de térmens de la dita vila, e mostrats a hull los dits privilegis supplica lo sobredit síndich que sia mercè de vós, senyor, en tornar o fer tornar la possessió de la dita aldea de Crivillén a la dita vila de Oriola e dar licència o plenera facultat a la dita vila que prena la dita possessió e *teneo* de la dita aldea sua.

Ítem, senyor, com, segons privilegis, en la vila de Oriola no puxa haver alcun offici si ja donchs no tendrà per hun any abans cavall [e] armes, e s'esdevinga que quant los dits officis són fets, los justícies fan e posen per l'orta, ço és per les aldees de la dita vila, lochtinents, los quals no tenen cavalls ne armes, e quant s'esdevé que han exir los de les dites aldees en alguns appell[idos], ixen alguns de les dites aldees a cavall e los dits lochtinents a peu, la qual cosa és minvosa del offici, hoc encara de tots los que allí van, per ço que lur capità, qui és lo dit justícia, va de peu, e quant s'esdevé que vehen los enemichs a hull per força han a córrer e no pot tenir lo dit justícia ab los de cavall e roman detràs. Per tal supplica a vós, senyor, lo dit síndich que d'ací avant no puga haver lo dit lochtinent-^{||194}atge algú que no tinga cavall e armes ans de la festa de Nadal.

Ítem, senyor, com en la dita vila s'esdevi[n]ga que mercaders e altres gents tenen lurs blats per ravegar aquells, e'n lo consell de la dita vila, no havent sguart en com los dits compradors los han comprat lurs blats, ab los diners dels quals han feyt feyts per importunitat e crits de aquells qui han venuts los blats a covinent for

e volrrien-lo menjar de millor mercat, fa inhibició general dels dits blats. Per tal lo dit síndich supplica que sia mercè de vós, senyor, de confermar una ordenació feta en lo dit consell digmenge a XXI dia de febrer en l'any de la Nativitat de nostre Senyor MCCCCVII, la qual comença: «Ítem, com lo dit consell, *et cetera*», la qual ordenació és a la vila molt profitosa, per ço que los dits mercaders no poran ésser enganats, la qual ordenació mostra lo dit síndich a hull devant vós, senyor. *Vacat*.

Ítem, senyor, com s'esdevenga sovent en la dita vila que quant algun official, axí governador, batle e justícia o altre qualsevol official, fan alguna execució,⁵¹⁰ lo depòsit de aquella meten en poder dels dits officials quant fan les dites execucions, cascú en sa jurisdicció, e sia ja sdevengut que la part que ha [a] haver lo dit depòsit passa hun any e més que no pot haver aquell. Per tal lo dit síndich supplica que sia mercè de vós, senyor, provehir que d'ací avant negun official no puxa pendre depòsit alcú de alguna execució⁵¹¹ per ell faedora en la dita vila d'Oriola ne en altra qualsevol manera que en son poder sia depositat, mas que tots los depòsits que han acostumat pendre los dits officials hagen a depositar e metre aquells en poder del clavari del dit consell, axí com se acostuma metre en poder dels dits officials, e que lo dit clavari haja donar bones ferman[ces] dels dits depòsits axí com dà de la dita claveria del dit consell, enaxí que tota via e tota ora que'l dit official li manarà dar lo dit depòsit aquell qui ¶^{194v} serà covengut que'l deu haver que de continent tota excepció remota la haja dar e restituir lo dit depòsit e si no u farà que li sia feta propincha e rigorosa execució com a comandatari, sens que la dita execució no sia servada orde de fur ne puxa durar pus de hun dia, e durant la dita execució lo dit clavari o depositari o comandatari stiga pres en la presó comuna axí com a verdader comandatari.

Ítem, senyor, com, per privilegis dels reys passats a la vila de Oriola [atorgats], la taffureria de la dita vila e de son terme sia de la dita vila de Oriola per obs de obrar los murs de aquella, segons per los dits privilegis appar, per tal lo dit síndich supplica a vós, senyor, que sia vostra mercè de confermar a la dita vila, ara de nou, la tafureria, axí com los vostres predecessors ho han fet, no contrastant lo fur en contrari per lo senyor rey en Martí fet, el qual fur per lo síndich de la dita vila fon dissentit e protestat, e per lo senyor rey, guardat e salvat tot son dret, a la dita vila e [terme de aquella] fet a de nou confermació e donació a aquella de la dita taffureria.

Fuit etiam oblata dicto domino regi per dictum Ginisium Silvestre, ut sindicum dictarum villarum Oriole et Alicantis, quedam scedula tenoris qui sequitur:

Molt alt senyor,

Com de vostre consell sia stada produhida huna letra directa als batles generals axí deçà com dellà Sexona qui lo dit batle deçà Sexona do al dellà XIIM sous

¶⁵¹⁰ A exució. ¶⁵¹¹ A exució.

per cascun any per a pagar los salaris dels castells e alcaydies de les viles d'Oriola e de Alacant, mostrant emperò lo dit batle dellà Sexona los comp-¹⁹⁵tes e rebudes qui fetes haurà al dit batle deçà Sexona, tota via e ora que ell se volrà, la qual cosa, molt alt senyor, parlant ab humil reverència de la vostra molt gran senyoria, e mostrar los dits comptes, sia e és gran dan e manifest prejudí de les viles d'Oriola e d'Alacant e de totes les altres viles e lochs dellà Sexona e dels oficials d'aquella partida, com a vós, molt alt senyor, és cert e/o pot ésser notori, que lo dit batle dellà Sexona és bé axí batle general com lo deçà Sexona e null temps tals comptes mostrà ne fon request que mostràs, com de justícia no proceescha, ne lo dit batle deçà Sexona ho ha request tro ara, per faer-ne minva a les dites viles e als oficials d'aquelles, car pus, senyor, a vós no se'n segueix profit alcú, lo dit batle, ço és micer Johan Mercader, no deuria encercar tals provisions dient que fa per veure si trobarà cosa o quantitat alguna, pagats los oficials ordinaris dellà Sexona, e que lo residuu prenés e sobre aquell fes compliment als XIIM sous damunt dits, la qual cosa no's deu fer, parlant ab reverència de vós, senyor, per ço que la dita batlia dellà Sexona, depuix que lo senyor rey en Pere la enmagrí de bé VII o VIIM lliures per les donacions que féu d'Elig e de Crivillén e de tota la vall dellà, no ha sinó sis o VIIM sous de renda e los càrrechs de la dita batlia munten e passen a XIIM sous, los quals se repartexen lo governador e lo batle e alcays de Callosa e de Guardamar e altres oficials per sou e per liura, segons les rebudes que cascú ha de fer e axí mateix se repartexen algun sdeveniment si ha e si sdevé lo cas, com que bé a tart se fa, que ab alguns sdeveniments basten ab los dits VI o VIIM sous a pagar los càrrechs sobredits en sobra cosa alguna, ço que bé a tart s'esdevé, axí mateix se repartexen per sou e per lliura aquells a qui és degut del any passat, e axí és acostumat depuix que la dita batlia fon a ma guarda, per què appar, ^{195v} molt alt senyor, lo dit micer Johan Mercader fer les dites coses, parlant qui dessus, més per volentat que per necessitat ne profit de vós, senyor. Per tal lo síndich de les viles d'Oriola e d'Alacant supplica a vós, molt alt rey e senyor, que per vostra mercè vullats rellevar la dita terra dellà Sexona del dit càrrech e revocar la dita letra e provisió com de justícia fer-li dejats e lo dit síndich tendrà-us-ho a gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Insuper, pro parte Anthonii Auret, notarii, vicini ville Oriole, fuit oblata quedam supplicacionis scedula que per hunc sequitur tenorem:

Molt alt senyor,

Com lo infant don Ferrando, en temps que era senyor de la vila d'Oriola, faés gràcia e donació de la scrivania de les corts de la procuració, qui ara se appella governació dellà Sexona, a mossèn Pere Morera, cavaller, ço és de vida de aquell; e après mort del dit infant, lo molt alt senyor rey en Pere qui succehí la dita partida dellà Sexona, confirmà al dit mossèn Pere Morera la dita scrivania, axí mateix a vida de aquell; e après mort del dit senyor rey en Pere, lo molt alt senyor rey don

Johan per semblant confirmà la dita scrivania al dit mossèn Pere Morera; e més avant ha hun hereu elegidor per lo dit mossèn Pere Morera, les quals coses, segons són vocades per les concessions, appar que los sobredits senyors, hoc encara per la confirmació del rey en Martí, appar que foren fetes per molts insignes e agradables serveys per lo dit mossèn Pere Morera fets als dessus dits (reys) e infant. Enaprès, en l'any MCCC LXXXV lo dit mossèn Pere Morera, de volentat e consentiment del dit senyor rey en Johan, vené la dita scrivania ¶¹⁹⁶ a Anthoni Auret, notari, vehí de la dita vila d'Oriola, per preu de mil D sous, sots tal condició que lo dit n'Anthoni tingués la dita scrivania de sa vida e après obte del dit mossèn Pere Morera tengués la dita scrivania Johan Auret, fill del dit n'Anthoni Auret, al qual hereu (en la dita scrivania) instituí lo dit mossèn Pere Morera sots tal condició que si lo dit Johan Auret moria ans que lo dit mossèn Pere Morera que'l dit n'Anthoni Auret pogués elegir hun hereu en la dita scrivania, les quals totes coses foren loades⁵¹² e aprovades hoc encara de nou confirmades per los senyors reys en Johan (e) en Martí al dit n'Anthoni Auret e al hereu per aquell eligidor; e com ans que lo dit mossèn Pere Morera morís lo dit Johan Auret finàs, per la mort del qual lo dit n'Anthoni Auret pogués elegir hun hereu a la dita scrivania après obte seu e ans que lo dit n'Anthoni Auret, qui per les dessus dites rahons tenia e possehia la dita scrivania, elegís hereu en aquella, en Pere Gil, batle general dellà Sexona, sens coneguda de dret, ha despossehit e despullat al dit n'Anthoni Auret de la possessió⁵¹³ e *teneo* de la dita scrivania, la qual (cosa) de justícia fer no's podia ne devia e com no sia cosa justa ne a rahó consonant que degú sia enganat en fe de son príncep e senyor ne altra qualsevol persona axí com ho seria de fet lo dit exponent, parlant ab aquella pus humil e subjecta reverència que's pertany de la vostra gran altea. Per tal lo dit Anthoni Auret supplica que sia mercè de vós, senyor, rellevar-lo del dit greuge e manar-li tornar la possessió e *teneo* de la dita scrivania e mantenir-lo en aquella per la forma e manera que los molt alts senyors reys sobredits han volgut e manat e lo dit en Pere Morera ha venut e paccionat segons que per les dites concessions e cartes largament les dites coses apparen, de les quals davant vós, molt alt senyor, lo dit supplicant fa prompta fe e en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

(Proveix lo senyor rey que si era en possessió de la dita scrivania e d'aquella és estat spoliat, que sia restituit en la possessió en que era en lo temps de la que's diu spoliació, salvu dret al dit senyor en la propietat). ¶^{196v}

Fuit etiam oblata alia scedula per dictum Ginisium Silvestre, ut procurator Petri Bisbe, continens hunc tenorem:

¶⁵¹² A *locades*. ¶⁵¹³ A *presó*.

Molt alt senyor,

Com per vostra gran senyoria hajats manat al batle general dellà Sexona que pague a Pere Bisbe, alcayt qui fon del castell de Guardamar, certa quantitat en la vostra real provisió contenguda e lo dit batle li haja dit que ls pague[n] los batles qui eren en temps e sahó que lo dit Pere Bisbe tenia lo dit castell, com a present ell no tinga peccúnies de la dita batlia general com no baste a pagar [a] present los càrrechs ordinaris de la dita batlia; e com, molt alt senyor, en lo temps que lo dit Pere Bisbe tenia lo dit castell poch ans o après morissen tres batles, ço és mossèn Johan de Roncesvalles e en Berthomeu Togores e micer Pere Gil, vullats per la mort dels sobredits e per ço que en vida dels dits dos batles no havien rey e senyor conegut e no havien servat orde en pagar lo dit Pere Bisbe, axí com és acostumat pagar lo dit salari e del dit castell, e no sia cosa digna que lo dit Pere Bisbe haja tengut aservat per a vós, senyor, lo dit castell a ses pròpies messions e despeses e a tan gran perill en sguart del temps e de la frontera on és situat e poch li valrien les provisions que de vós, senyor, ab grans despeses ha obtengut per les quals lo manats pagar de ço que degut li és si no venia a fi e acabament. Per tal, molt alt senyor, Ginís Silvestre, axí com a procurador del dit Pere Bisbe, supplica vostra gran senyoria que d'aquest tan gran greuge e dampnatge lo relevets e per vostra reyal provisió manets, sots certes e grans penes, al dit batle general dellà Sexona, que de les rendes e drets a vós, senyor, pertanyents en lo loch e terme del dit loch de Guardamar o dins la dita batlia general, pach íntegrament al dit Pere Bisbe, ans que altres oficials, com, molt alt senyor, los salaris dels castells sien ans que ¹⁹⁷ altres salaris alguns. E en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant vos ho tendrà en gràcia e mercè. E més avant, senyor, sia de vostra mercè manar al vostre racional que admeta en compte al dit batle tot ço e quant pagarà al dit Pere Bisbe de ço qui degut li és de salari e retinença del dit castell.

Altissimus et cetera.

Fuit etiam oblata iamdicto domino regi per predictum Anthonium Auret, vicinum ville Oriole, quedam alia scedula tenoris sequentis:

Molt alt senyor,

A la vostra gran senyoria supplica Anthoni Auret, vehí de la vostra vila d'Oriola, dient que com ell haja servit per gran temps e serveix per cascun dia la assessoria de la governació del regne de València dellà Sexona, la qual, segons ordenança reyal, ha M doents [sous] de salari; e depuys que lo senyor rey en Martí passà d'esta present vida en l'altra lo dit supplicant no és pagat axí com solia, ans li són deguts del dit temps pus de sis mília sous, e per moltes veus que haja request lo batle general dellà Sexona que la dita quantitat li pagàs o fes pagar, emperó, tro ací, no [ho] ha pogut obtenir, en gran dan e manifest prejuhí del dit supplicant que no és satisfeyt de son salari, lo qual guanyà e ha guanyat ab molts affanys e treballs que ha en la dita assessoria més que en altre e açò per los affers, negocis, debats e

qüestions que són en la dita governació de tots dies ultra los fets de la terra ab los del realme de Castella e ab los del realme de Granada e no sia cosa justa que lo dit supplicant servescha debades. Per tal supplicha vostra gran senyoria que ab compulsions de grans penes sia per vós, senyor, manat al dit batle general dellà Sexona que pague al dit supplicant ço que degut li és ^{197v} e en açò farets dret e justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè. E més avant, senyor, sia de vostra mercè manar al maestre racional que admeta en compte al dit batle tot ço e quant pagarà al dit supplicant per lo salari qui degut li és de la dita assessoria.

Altissimus et cetera.

(Lo senyor rey respon que no és greuge de cort, mas per sa benignitat mana que de la subvenció a ell faedora per la dita cort sien donats al dit n'Anthoni Auret cinquanta florins).

Deinde, Ginisius Silvestre, syndicus predicte ville Oriole, obtulit dicto domino duas scedulas, tenorem qui sequitur in se continetes:

Molt excel·lent senyor,

Com al síndich e missatger de la vostra vila de Oriola sia donat a entendre que los braços eclesiàstich e militar e lo braç real hajan posat hun capítol sots color de greuge a la vostra gran senyoria, dient en aquell que vós, senyor, no haurieu pogut [donar] l'alcaidia del castell de la vila d'Oriola a mossèn Antich Almugàver, governador de la dita vila e partida del regne de València dellà Sexona, la qual cosa de justícia, parlant ab reverència de vós, senyor, no proceheix. Per tal lo dit síndich supplica que sia mercè de vós, senyor, que quant lo dit greuge se deja provehir que y sia appella[t] lo dit síndich [e] sopplica que sia mercè de vós, senyor, [donar] aytals provisions reials, per les quals, senyor, de justícia, si vostra mercè és, devets jutgar e declarar la dita alcaidia no poder esser donada sinó a aquell qui sia donada la governació, com depuix que la terra és de cristians sia axí usitat que aquell qui és usitat governador és stat alcayt del dit castell, com en altra manera poria ésser en gran scàndel e perill de la dita vila. E més avant, senyor, supplica lo dit síndich que si alguns capítols seran offerts ¹⁹⁸ davant la vostra seyoria que sien e vinguen contra privilegis, furs e bones costums de la dita vila per qualsevol dels dits braços o per algú o alguns singulars de aquells, que sia vostra mercè que, ans de provehir en aquell o aquells, sia appel·lat lo dit síndich, en altra manera si lo contrari era fet, ço que no creu, diu, ab aquella humil e subjecta reverència, que no y consent ans expressament, ab la dita reverència parlant, diu lo dit síndich que y dissent e y contradia protestant que res que sia jutjat e determenat contra furs, privilegis e libertats, coses e bones costums de la dita vila que no puxa noure en res a aquella en lurs libertats, supplicant a vós, senyor, que la present supplicació manets registrar en lo procés de les corts.

Altissimus et cetera.

Molt alt senyor,

Com la vila d'Oriola sia franca de tota contribució e de contribuir ab les ciutats e viles reys del regne de València en degunes coses o despeses e de totes altres coses, segons per privilegi reyal appar, e la dita vila haja entés que lo braç reyal o gran part d'aquell sia en concòrdia o vulla concordar ab los braços o staments ecclesiàstich e militar de pendre de les peccúnies del General XXV o XXXM florins, de una part. e d'altra part IXM o XM lliures, e açò per a satisfer alguns dans reebuts e per pagar certes messions e altres coses a les quals la dita vila d'Oriola no és tenguda en deguna manera pagar e satisfer cosa alcuna, ne creu Genís Silvestre, síndich de la dita vila, que de justícia aytampoch se són tengudes les ciutats e viles d'aquest regne, però on hi fossen diu lo dit síndich que la dita vila no és tenguda en neguna manera pagar ne contribuir ab les dites ciutats e viles en les dites coses ne en altres, segons en lo dit privilegi és contengut largament, del qual ¶^{198v} davant vós, senyor, fa prompta fe. E com los dits braços açò no puxen fer e hajen supplicat e vullen supplicar que vós, senyor, los donets poder per acte de cort o en altra manera de fer les dites coses, per tal, Ginís Silvestre, síndich de la vila d'Oriola, supplica a vós, senyor, que tal poder no vullats donar e on ho fessets, ço que de justícia, parlant ab humil reverència de vós, senyor, fer no's pot ne deu, almenys que comprendre pogués la dita vila e los singulars d'aquella, diu que no y consent, ans expressament hi dissent e contradiu, protestant que en res no puxa noure ne comprendre a la dita vila ne als singulars de aquella, ans tot lur dret los sia e romanga salvu⁵¹⁴ en totes coses e per totes; supplicant a vós, senyor, que lo present dissentiment sia continuat en lo libre de la cort que a present celebrats e que li manets donar translat de aquell, ab salvetat per vós, senyor, feta de les dites coses a la dita vila e'n açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant tendra-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Etiam per eundem Ginisium Silvestre ut sindicum ville predictae Alicantis fuerunt oblate et dicto domino regi tradite due scedule tenoris sequentis:

Ítem, senyor, com la vila d'Alacant sia franca de tota contribució e de contribuir ab les ciutats e viles reys del regne de València en degunes coses e despeses e de totes altres coses, segons per privilegi reyal appar, e la dita vila haja entés que lo braç reyal sia en concòr[d]ia o's vulla concordar ab los braços o staments ecclesiàstich e militar de pendre de les peccúnies del General XXV o XXXM florins, de una part, e d'altra part VIII o XM lliures, e açò per satisfer alguns dans reebuts e per pagar certes messions e altres coses, a les quals la dita vila d'Alacant no és tenguda en neguna manera satisfer ne pagar cosa alcuna, ne creu Genís Silvestre, síndich substituhit de la dita vila, que de ¶¹⁹⁹ justícia aytampoch se són tengudes

¶⁵¹⁴ A *sàvul*.

les ciutats e viles d'aquest regne, però on ho fossen diu lo dit síndich que la dita vila en neguna manera no és tenguda contribuir ne pagar cosa alcuna ab les altres ciutats e viles del dit regne en les dites coses ne en altres, segons en lo dit privilegi és contengut largament, del qual davant vós, senyor, fa prompta fe; e com los dits braços açò no hajen pogut fer e hajen supplicat o vullen supplicar que vós, senyor, los donets per acte de cort o en altra manera de fer les dites coses, per tal lo dit síndich supplica a vós, senyor, que tal poder no⁵¹⁵ vullats donar e hon ho féssets ço que de justícia, parlant ab humil reverència de vós, senyor, fer no's pot ne deu, almenys que comprendre pogués la dita vila e singulars de aquella, diu que no y consent ans expressament hi dissent e y contradiu, protestant que en res no puga noure ne comprendre a la dita vila ne singulars d'aquella, mas tot son dret los sia e romanga salvu⁵¹⁶ en totes coses e per totes; supplicant a vós, senyor, que lo dissentiment sia continuat en lo libre de la cort que a present celebrats e li manets donar traslat d'aquell ab salvetat per vós, senyor, feta de les dites coses a la dita vila, e en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Molt alt senyor,

Per lo gran dampnatge e irreparable prejudí que la vostra vila d'Alacant rebia per lo dret de leuda que antigament se collia en la dita vila, lo molt alt senyor rey en Jacme, de bona memòria, instituí e ordenà e per son reyal privilegi volch e manà que en la dita vila tal dret de leuda no's levàs, collís e exhigís, segons les dites coses per lo dit privilegi apparen, del qual, devant vós, senyor, lo síndich d'Alacant fa prompta fe; e ara lo vostre batle general dellà Sexona no havent sguart a les coses sobredites ha atemptat collir ¶^{199v} e cull la dita leuda en la dita vila d'Alacant en gran dampnatje e manifest prejudí dels vehins e habitants de la dita vila. Per tal lo dit síndich supplica a vós, senyor, que per vostra mercè, servant lo dit privilegi a la dita vila, manets al vostre batle general que no culla ne collir faça la dita leuda appellada de Tortosa en la dita vila d'Alacant ne en son terme, e en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Postmodum vero per dictum Franciscum Feliu, sindicum ville Castilionis, fuit tradita dicto domino regi quedam cedula tenoris sequentis:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com segons furs e provisions reyalis lo lochtinent de governador dellà lo riu de Uxó hage a servir son ofici personalment e no pot subrrogar sinó en cas de absència o malaltia, e en los dits casos deu subrogar en la locatenència e no

¶⁵¹⁵ A vós. ¶⁵¹⁶ A sàvul.

pus; e en Francesch d'Esplugues hagués fets molts e diverses subrogats en la dita locaten[èn]cia, ço és en Sent Mateu e Benicarló e en Borriana e en altres parts, per ço supplica lo dit síndich de la vostra vila de Castelló que sia vostra mercè provehir e declarar lo dit lochtinent no deure subrogar sinó hun subrogat, lo qual sia vehí de la vila de Castelló, e no més ne seran subrogats, [e] que los actes per aquells faedors sien nul·les ni nengú no sia tengut de obehir los tals subrogats [ni] encorreguen pena alcuna.

Bernardus autem Muntanyès, sindicus ville Burriane predictae, obtulit domino regi precontento quandam cedulam tenorem qui sequitur continentem: ¶²⁰⁰

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Com lo senyor rey en Johan fes concessió e donació a mossèn Jacme Castellà, a vida sua e de hun hereu seu, de totes les rendes e drets reals de la vila de Burriana en l'any mil CCCLXXXIII, e jatsia los vehins e habitants en la dita vila volguessen e amassen més respondre de les dites rendes e drets reals al dit senyor rey en Johan e als altres reys après regnants, no contrastant que la dita vila de Burriana moltes e diverses vegades hic haje fet appòsit e son deure. Per què, senyor, supplica la dita vila de Burriana que sobre les dites coses per vostra senyoria sia provehit en les presents corts en tal forma e manera que les dites rendes e drets reals sien reebudes e reebuts per vostra senyoria o per oficials vostres e la dita vila romanga e sia sens blasme alcú.

Fuerunt etiam per dictum Franciscum Feliu, nomine et pro parte ville Villeregalis, dicto domino regi oblate quatuor capitula sive supplicaciones in quodam folio papireo scripta, quorum tenores per hec secuntur verba:

Molt alt príncep e poderós senyor,

A la vostra real magestat humilment supplica [e] expon en Johan de Calaceyt, notari, síndich de la vostra vila de Vila-real, que com en temps de les osts en regne de València, per manaments de predecessors vostres e de oficials de aquells, són stades convocades per manament de justícia o altres qualsevol rahons, e sia div[er]ses veus seguit que alguns dels dits oficials reals, més usats de voler que de rahó, fahien exir la ost de la dita vila ans que les altres osts que ¶^{200v} devien passar per la dita vila fossen passades per aquella, ço que era e és cosa molt scandalosa e de gran perill, car passant e posant e alleujant les altres hosts en les quals comunament van hòmens jovens e aquí acostumen fer e cometre molts dampnatges, sobre[rie]s e malificis per la dita vila, la qual trobaven buyda dels hòmens vehins de aquella, era preparada matèria scandalosa, perillosa e dampnosa a la dita vila e axí per experiència s'és trobat diverses veus. Supplica per tal lo dit síndich la vostra gran senyoria, qui és font de tota honestat, que haüt sguart als scàndels, perills, dampnatges e desonestats que per la dita rahó se porien seguir en lo dit cas, màxime com la dita vila sia situada en lo camí real e a cascuna part quasi cap de jornada e pus àbil

a alleujar e fer cap de jornada que altra vila que sia en lo camí Reyal de Murvedre e Sent Matheu, que sia sa mercè atorgar e fer gràcia en via de privilegi a la dita vila que d'aquí avant, venint alguns dels dits casos de convocació de osts, la ost de la dita vila no sia tenguda exir e partir-se de aquella tro a tant totes les osts de les altres viles, lochs e universitats qui han a passar per la dita [vila] de Vila-real exseguint lo manament de hostejar qui·ls és o serà fet sien passades per la dita vila, [e la dita vila] o acceptarà en gran gràcia e mercè e contínuament pregarà per vostra vida e prosperitat, les quals la Santa Trinitat haja en sa protecció e guarda.

Ítem, senyor, com en los temps passats dels reys predecessors vostres en les subvencions, dons e servirs fets per les ciutats, viles reals del regne de València als dits reys la dita vila de Vila-real haja pagat tant quant la vila de Burriana, egualment tant la una com l'altra, e de poch temps a-nçà lo batle general de regne de València en la subvenció, do e servir qui és stat feyt a vós, senyor, per les ciutats e viles del dit regne per lo vostre novell e ben-||²⁰¹aventurat adveniment e regiment, e axí mateix per la subvenció que les ciutats e viles reals del dit regne han fet en lo fet de Cerdenya per rahon de la avinença que·l senyor rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, féu al vezcompte de Narbona, e en la demanda de la guerra de Balaguer, haja feta pagar la dita universitat de Vila-real molta més quantitat que no pagava Burriana, pujant més de mil sous cascuna paga més que no ha pagat Burriana. E [com] en temps passats són stats [a] eguals parts e no més la una vila que l'altra, [suplica] que sia vostra mercè provehir per acte de cort que d'ací avant la dita vila de Vila-real no pague ni contribuesca més en les dites subvencions, dons e usos e qualsevol altres que la dita vila de Burriana. E que si·l contrari fahia que la dita vila no sia tenguda de obehir e servir los manaments e compulses en lo dit plus e demesia sinó en tant com Burriana pagarà d'ací avant. E egualment com les dites viles sien eguals e en una taxa, de tant de temps ençà que memòria de hòmens no és en contrari, e que la dita demesia pagada en los specificats subsidis sia reebuda en conte a la dita vila de Vila-real en açò que li pervendrà pagar en lo donatiu que·s farà a vostra senyoria en lo finament de les presents corts.

Ítem, senyor, com en la vostra vila de Vila-real per les poques capellanies que en aquella són, com no y haja sinó cinch preveres, dels quals contínuament no y fan residència personal sinó hu, com no y puxen viure per lo gran ruhiment e diminuhiment dels beneficis de aquell[e]s, axí per guerres com *alia*, e la augmentació del offici divinal e solempnizació de aquell no pot ésser solempnialment fet e encantat segons en altres viles; e alguns, ||^{201v} senyor, vullen constituhir e dotar en la sgléya de la dita vila alguns beneficis o capellanies si per vós, senyor, és atorgada la gràcia infrasegüent. Supplica per ço la dita vila que [a] la vostra senyoria que plàcia atorgar e donar licència a totes e qualsevol persones, axí ecclesiàstiques com seglars, qui en la dita església parroquial de Sent Jaume de la dita vila constituhiaran, dotaran o lexaran capellanies, una o més, [e] que·ls dotadors, constituhidors e

lexadors puxen lexar als preveres o preveres a aquells celebrants alberchs, cases, orths, terres, possessions e vinyes, los quals dits preveres e succehidors d'aquells en les dites capellanies e aquelles cantants e celebrants puxen tenir e possehir aquells dits alberchs, cases, orths, possessions e vinyes franchament e liura sens que sien tenguts de dar a vós, senyor, ne a officials alguns vostres ne alguns reys succehidors a vós, senyor, ne a officials d'aquells alguna cosa, romanint emperò los dits alberchs, cases, orths, terres, possessions e vinyes sots jurisdicció reyal e ab sos càrrech[s] de peytes e altres, axí reals com vehinals. E de açò, senyor, se ensequirà gran bé a les ànimes dels constituhents, del qual, senyor, serets vós causa o participant en aquella e a la dita universitat gran profit e honor, e lo dit braç, senyor, ho tendrà a singular gràcia e mercè de la vostra senyoria.

Ítem, senyor, com molts e div[er]ses vehins e habitants de la dita vila del temps de la població d'aquella a'nçà tinguen terres [e] possessions en terme de Burriana, e del dit temps a'nçà los dits vehins de Vila-real traguen e hajen acostumat e acostumen traure del dit terme los forments, blats e splets que han collit en les dites terres liurament e pacífica, e de algun temps a'nçà la dita universitat de Burriana per vexar e inquietar los ²⁰² terratinents atempten e han atemptat inhibir e contradir als dits terratinents la treta dels dits blats e splets ab imposició de penes e puniments dels dits blats e splets, ço que evidentment és cosa molt injusta e molt scandelosa e preparada a grans discensions, perills e scàndels, com los dits terratinents qui tot l'any han treballat en procurar los dits blats a fi que aquells puxen portar a llurs cases e abitacions o là hon los plaurà e de aquells fer lurs pròpies voluntats, com a cascun de fur e escrita rahó sia lícit e permés e de e per aquells hagen gran rahó de fer deffensió manual en e sobre les dites coses. Demana per ço la dita universitat que'l dit fet, per via de pramàtica o de acte de cort, sia provehit que'ls dits terratinents liurament e franca puxen traure los blats, forments, civades e altres splets, los quals hauran e colliran en les dites terres e possessions de aquells que per algunes inhibicions fetes e faedores per lo consell e universitat de Burriana no puxen ésser impetrats e embargats de traure aquells. E si de fet era fet lo contrari que sens pena alguna o puxen defendre axí com a cascú és lícit deffendre la possessió e dret seu.

1417, octubre 7. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die iovis septima octobris, post prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit predictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta de-
super pro parte trium brachiorum curie predicte, quam pro repetita denuo ha-
beri voluit. ¶^{202v}

1417, octubre 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inqua[m], die veneris superius assignata, computata octava octobris anno predicto
a Nativitate Domini millesimo CCCC° XVII°, ante videlicet prandium, accedens
ad curiam antedictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat con-
gregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in per-
sona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit predictam ad
eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

3.14

ELECCIÓ DE TRACTADORS DEL BRAÇ MILITAR

1417, octubre 8. Monestir de Predicadors.
*Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i exposició del conflicte entre els dos partits o opinions del
braç militar en l'elecció dels tractadors.*

Postmodum autem die veneris antedicta, post prandium, in dicta domo capituli
monasterii prelibati, dicto domino rege personaliter existente sedenteque ut moris
est in regio solio⁵¹⁷ ad dictam curiam convenerunt persone inferius designatis:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus fra-
ter Romeus de Corbaria, magister domus Sancte Marie Muntésie; Egidius San-
xiç Munionis, procurator iamdicto episcopo Dertusensi; Raymundus de Cintillis
predictus, syndicus capituli ecclesie Valencie; frater Anthonius Tolosana, clavarius
Muntésie, procuratorio nomine comendatoris Montisalbani; frater Raymundus de
Montecatheno, comendator loci de Torrent ordinis Spitalis; Iacobus Rocha, pres-
biter, canonicus Sulcitanensis, procurator Martini Petri del Castellar, comendatoris
loci de Bexix, ordinis Calatrave. ¶²⁰³

¶⁵¹⁷ A solito.

Pro brachio militari

Inclitus infans predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; egregius dominus Fredericus, comes de Luna; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Ludovicus Carbonell, per se et procuratorio nomine regine Yolandis; Nicholaus Joffe, procurator nobilis domine Iohanne de Prades; Petrus d'Urrea; Bernardus de Cintillis; Olfus de Pròxida, per se et procuratorio nomine Petri Dezpuig et Petri de Ripoll; Petrus Maça de Liçana; Petrus de Montecatheno; Franciscus de Vilanova, per se et procuratorio nomine Petri de Montagut et Francisci de Vilanova, nepotis sui; Iacobus de Scintillis; Berengarius de Vilaragut; Vitalis de Vilanova; Iohannes Castellà, per se et procuratorio nomine Iacobi Andree et Iohannis Castellà; Aymericus de Cintillis, per se et procuratorio nomine Petri Sanxii, Petri Martini et Iacobi Serra; Iohannes de Pròxida; Ludovicus de Vilanova; Ludovicus d'Abella, per se et nomine procuratorio nobilis domine Raymundete Costa; Franciscus de Perilionibus; Manuel Didaci, milites.

Galcerandus de Montecacuto; Raymundus Costa, alias Castellà; Manuel de Vilanova; Manuel de Montecacuto; Raymundus de Vilanova, filius vicecomitis; Petrus Boÿl de Latrone; Franciscus de Vilanova; Anthonius de Vilaragut, nobiles.

Bernardus Català; Iaspertus de Valleriola; Iohannes de Vallterra; Ludovicus de Castellví; Iohannes Munyoç; Galcerandus de Borja; Iohannes de Ripoll; ¶^{203v} Petrus Siscar, per se et procuratorio nomine Iohannis Ferdinandi d'Eredia; Iohannes de Vilarasa; Petrus Mascó; Petrus Pardo, per se et procuratorio nomine Othoni de Monteca(te)no et Eximini Petri d'Arenós; Franciscus d'Esplugues; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes Martini d'Ezlava; Iohannes d'Artés; Iohannes Pardo, per se et procuratorio nomine Michaelis de Piera et Berengarii de Monrós, dominus⁵¹⁸ de Montornès; Iaufridus de Vilarig, per se et procuratorio nomine Bernardi de Callar; Alfonsus Suárez; Gracianus d'Artés; Guillermus Crespi; Franciscus Marrades; Arnaldus Saranyó; Iacobus Romeu, per se et procuratorio nomine (Iohannis Lançol), Roderici Lançol et Iacobi Romeu, maioris dierum; Iohannes Tolsà, per se et procuratorio nomine Iacobi et Raymundi Tolsà; Corverandus Alet; Iohannes Roderici de Moros; Petrus de Codinachs, per se et ut procurator fratrum suorum; Berengarius de Monpalau, per se et procuratorio nomine Iohannis et Galcerandi de Monpalau; Iohannes de Cervató; Iohannes de Castellví, per se et procuratorio nomine Francisci de Vilanova; Berengarius Dalmau; Bernardus Iohannis; Ludovicus Çabata; Ludovicus Vidal; Nicholaus Jofre; Matheus Pujada; Ludovicus d'Aragó; Petrus Pardo, minor; (Iohannes Pardo, minor); Ludovicus Pardo; Iohannes d'Esplugues; Ludovicus Suárez; Iohannes Gostant; Ludovicus de Vilarasa; Iacobus Scrivà, maior; Geraldus Bou; Sthefanus Cubells; Iacobus Scrivà, minor; Salvator Olives; Vitalis de Blanes; Iohannes Stanya; Manuel de Ripoll; Franciscus Corts;

¶⁵¹⁸ A *Franciscus*.

Iohannes Fabra; Berengarius de Monpalau; Iohannes de Valleriola; Iohannes Pardo, (per se) et procuratorio nomine nobilis domine Carrocie de Vilaragut; Manuel de Monteacuto, per se et procuratorio nomine Ludovici Valleriola; Alfonsus Roderici de Corella, per se et procuratorio nomine Francisci de Bellvís, (Petri del Castellar, maioris, Iohannis de Bellvís), Galcerandi de Lòriç, Ludovici de Lòriç, Petri del Castellar, minoris, Iohannis de Lòriç et Ludovici de Lòriç, minoris; Franciscus Vives de Canemaç, per se et procuratorio nomine Vitalis de Blanes, minoris, Thome Vives, Enyegui d'Esparça, (Martino d'Esparça), Thome Rubau, ¶²⁰⁴ Mathei López, Bonafonati López, Francisci Rubiols, Manuelis de Rubiols, Petri López,⁵¹⁹ Iacobi Munyoç et Francisci Munyoç; Iohannes de Roda; Didacus Martínez de Vera, per se et procuratorio nomine Iohannis Martínez de Vera, patris sui; Iohannes de Santo Adriano; Iohannes Masquefa, per se et procuratorio nomine nobilium Raymundi⁵²⁰ de Rocafull, Guillermi de Rocafull, Petri de Rocafull et honorabilium Iacobi Masquefa, Francisci Masquefa, Garcie Ferdinandi de Maçquefa, Iacobi Torres et Remigii Álvarez d'Eçpejo; Iohannes Petri de Vayello, (per se et procuratorio nomine Martini Péreç de Vayello), Berengarii Togores, Iacobi de Rius, Petri de Rius et Iacobi de Liminyana; Ausiàs March; Ludovicus Aguiló; Iohannes Marromà, notarius, procurator Alvari Dávila; Anthonius Cubells; Iohannes de Roda; Anthonius de Castellví, per se et procuratorio nomine Petri de Castellví, patris sui; Iohannes d'Oriç; Iohannes de Riusech; Franciscus de Riusech; Dionisius d'Olit, per se et procurator Xarlot de Beamunt; Manuel Çabata; Antonius de Patos, per se et procuratorio nomine Iohannis de Patos, fratris sui; Iohannes de Toló, per se et procuratorio nomine Iohannis de Toló, Eximini Petri de Toló et Ludovici de Toló, filiorum suorum; Gondisalvus de Roda; Iaufridus de Borja,⁵²¹ Bernardus de Bonastre, per se et procuratorio nomine Luce de Bonastre; Petrus Çabata; Manuel Çabata; Iacobus de Romaní; Guillelmus de Vich; Guillelmus de Vilarig, per se et procuratorio nomine Bernardi de Vilarig et Bernardi Scorna; Martinus Çabata; Iohannes Rocha; Iohannes Scrivà; Bernardus Dezcattlar; Petrus Çabata, syndicus; Iohannes de Natera, per se et procuratorio nomine Petri de Natera.

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Bernardus Iohannis, Iohannes Suau, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferdinandi, [et] Bernardus Abrí, syndicus Valencie; ¶^{204v} Petrus Bitches, syndicus Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus⁵²² Costejà, syndicus Algezire; Genisius Silvestre, syndicus villarum Burriane, Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus villarum Castilionis et Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus Lirie; Iacobus Olzina, syndicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar.

¶⁵¹⁹ A Pópez. ¶⁵²⁰ A Roderici. ¶⁵²¹ A Berga. ¶⁵²² A Bartholomeus.

Et congregatis omnibus supradictis, nobilis Petrus Maça, per se et nomine aliorum singularium brachii militaris, qui sunt alterius ex duabus oppinionibus preassertis, obtulit atque tradidit quandam supplicacionis scedulam, quam fecit et supplicavit publicari et legi in curia antedicta, cuiusquidem scedule sive supplicacionis, tenor sequitur in hunc modum:

Senyor molt excel·lent,

Aquesta part del braç militar hir vos donà cinch tractadors com de dos⁵²³ sia tot lo braç concorde, ço és del senyor infant e del senyor duch de Gandia, per què supliqua que de la altra part prengats altres cinch tractadors a fi que entre tots sien XII, jatsia aquesta part haja entés que l'altra part del dit braç vos ne vol dar XII, la qual cosa fer no pot, com aquesta part vos haja ja donats los dits cinch tractadors per sa part e l'altra part no (en pot) pus donar de altres cinch. Per tal supplica que dels dits dotze tractadors per l'altra part a vós donadors reebats altres cinch, axí com aquesta part vos ne ha donats altres V segons és dit, e aquells per vós són stats presos e reebuts, vós celebrant corts e faent actes de corts, reebent los altres tractadors dels altres staments; e si és cars que l'altra part vos ne done XII aquesta part no y consent ans hic dissent en tant com pot e deu e suplique que dels dits XII solament ne prengats cinch.

Et statim, oblata cedula antedicta, dictus dominus Alfonsus, dux Gandie, ¶²⁰⁵ dixit et sposuit verba sequencia vel similia in effectu:

Senyor molt excel·lent,

Lo braç militar ha elets los tractadors per vostra senyoria demanats, los quals són nomenats o scrits en la present cèdula, la qual, en nom del dit braç, offer e dona a la vostra senyoria.

Tenor autem cedule per dictum dominum ducem oblate ut predicatur verbis sequentibus explicatur:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

A la vostra senyoria offer lo braç militar de regne de València los tractadors per ell elets e nomenats ab poder de tractar e menar⁵²⁴ (los) afers de la cort ab vós, senyor, e ab los de vostre consell o (entre si o)⁵²⁵ ab los dels altres staments, emperò no·ls dona ne entén donar poder alcú de cloure ne de finir aquells ab vós, senyor, ne ab altri ne de prometre quantitat o quantitats alcunes per subvenció o en altra manera a vostra senyoria sens licència, voler e consentiment del dit braç militar ne hagen poder alcú de tractar de sos afers ab vós, senyor, per rahó de la dita cort e són los tractadors los següents:

¶⁵²³ A vos. ¶⁵²⁴ B *menejar* / C *menegar*.

¶⁵²⁵ *entre si o]* omm. C.

Nobles

primo, lo senyor infant
 lo senyor duch
 lo vezcompte de Vilanova
 don Pedro d'Urrea
 mossèn Olfo de Pròxida
 mossèn Loís d'Abella

Cavallers

mossèn Loís de Castellví
 mossèn Jofre de Vilarig
 mossèn Luís Carbonell
 mossèn Johan de Vilarasa
 mossèn Johan de Sentfeliu
 en Galceran de Lòriç

Et statim nobiles Vitalis de Vilanova, Petrus Maça de Liçana ^{205v} et alii qui se dixerunt esse ex altera ex oppinionibus preasertis dixerunt sicuti antea in obla-cione dicte et proxime inserte scedule dixerant verbo quod negabant esse partem alteram brachium militare, scilicet quod hii qui se dixerant eligisse tractatores pre-dictos non erant nec esse poterant brachium antedictum, ymmo erant pars vel op-pinio partis brachii antedicti et per consequens dixerunt se non consentire, ymmo expresse dissentire oblacionis scedule et nominacionis predicte, affirmantes eos non potuisse nec debuisse eligere nisi quinque tantummodo tractatores pro parte seu oppinione eorum ad eligendum restantes.

Et secutis iamdictis, dictus inclitus infans Iohannes, per se et egregio domino Frederico, comite Luna, ibi presente, dixit quod ipsi attenta contradiccione sive discordia predictorum de brachio militari non adherentes oppinioni eorum erant parati stare servicio regio et ordinacioni domini regis predicti in his que circa pre-missa fieri expediret.

Et dictus dominus rex, super altercacione et contencione predictorum de brachio militari, dixit quod habito consilio et deliberacione cum aliis de brachiis ecclesiastico et civitatum et villarum regalium dicti regni super altercacionem iam-dicta exhigente iusticia provideret, mandans universis et singulis personis brachii militaris predicti ibidem presentibus quatenus a dicta domo capituli existentes ilico darent locum ut ipse (dominus) rex posset cum aliis de dictis brachiis ecclesiastico et regali ut premittitur delliberare super iamdictis.

Et postquam singuli de brachio militari predicto exierunt quasi in eodem instanti a domo capituli antedicta, ²⁰⁶ remanentibus in eadem dicto domino rege et personis brachiorum ecclesiastici et civitatum et villarum regalium que sunt de-super declarate, dictus dominus rex seu in eius persona venerabilis Berengarius de Bardaxino, dicti domini regis consilarii, exposuit atque dixit personis dictorum duorum brachiorum verba sequencia:

Lo senyor rey, segons haveu vist, (ha) hoÿda la dita altercació o contenció que és en lo braç militar d'aquest regne sobre la nominació dels tractadors de-manats per lo senyor rey. E segons appar, per certa part del dit braç militar, en lo dia de hir, foren donats en tractadors per la dita part, dient-se oppinió, cinch

persones, e en la jornada present per part del dit braç són stats donats e offersts al dit senyor XII tractadors, a la qual oferta e nominació de tractadors han contradit e dissentit alguns del dit braç, en nom e per part d'ells matexes e dels altres que·[s] dien de lur oppinió. E com lo senyor rey entena a determenar la dita altercació, segons se pertanga de justícia, prega, amonesta e exorta vosaltres e cascun de vos que sobre açò li prestets e donets consell en manera que a observancia de justícia o a bé avenir e expedició dels affers, dirimida la dita altercació, per lo dit senyor puscha ésser provehit.

Et facta proposicione iamdicta pro parte dictorum brachiorum duorum habito aliquali colloquio invicem inter eos, dominus episcopus Valencie antedictus dixit (quod), cum facti huiusmodi qualitatis essent satis graves, dicta duo brachia supplicabant dicto domino regi quatenus dignaretur eisdem tempus vel dilacionem aliquam indulgere a Deo quod delliberati plenarie super iamdictis possent eidem domino regi fideliter assistere consilio salutari.

Et dictus dominus rex ad predicta necnon ad determinandum et audien-
||^{206v}dam decisionem altercacionis iamdicte diem crastinam, post prandium, assignavit ad quam reversus in dicta domo capituli dictis personis de brachio militari et existente dicta curia congregata eadem curiam continuavit celebrandam in loco eodem.

1417, octubre 9. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i protesta per part de l'opinió del braç militar, encapçalada per Vidal de Vilanova, Pere Maça de Liçana i Pere de Montcada, per l'elecció dels dotze tractadors pels de l'altra opinió del dit braç.

Deinde autem die sabbati superius assignata que computabatur IX^a mensis octobris anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII° in dicta domo capituli monasterii fratrum Predicatorum, post prandium, [dicto domino rege personaliter existente] sedenteque in regali solio, ut moris est, ad dictam curiam convenerunt persone que inferius designantur:

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Muntesia; Egidius Sancii Munionis, canonicus et prepositus Valencie, procurator domini Othonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Scintillis, nomine supradicto capituli Valencie; frater Anthonius Tolosana, clavarius Muntésie, nomine antedicto; frater Raymundus de Montecatheno, comendator loci de Torrent ordinis Spitalis.

Pro brachio militari

Inclitus infans Iohannes predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; egregius dominus Fredericus, comes de Luna; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Ludovicus Carbonell, per se et procuratorio nomine domine regine Yolandis; Nicholaus Jofre, ut procurator nobilis domine Iohanne de Prades; Petrus d'Urrea; Bernardus de Cintillis; Olfus de Pròxida, per se et procuratorio nomine Petri Dezpuig ^{¶207} et Petri de Ripoll; Petrus Maça de Liçana; Petrus de Montecatheno; Franciscus de Vilanova, per se et procuratorio nomine Petri de Montagut et Francisci de Vilanova, nepotis⁵²⁶ sui; Berengarius de Vilaragut; Vitalis de Vilanova; Iohannes Castellà, per se et procuratorio nomine Iacobi Andree et Iohannis Castellà; Eymericus de Cintillis, per se et procuratorio nomine Petri Sánxez, Petri Martí et Iacobi Serra; Iohannes de Pròxida; Ludovicus de Vilanova; Ludovicus d'Abella, per se et procurator nobilis (domine) Raymundete Costa; Franciscus de Perellionibus; Manuel Didaci, milites.

Galcerandus de Monteacuto; Raymundus Costa, àlias Castellà; Manuel de Vilanova; Manuel de Monteacuto; Raymundus de Vilanova, filius vicecomitis; Petrus Boÿl de Latrone; Franciscus de Vilanova; Anthonius de Vilaragut, (nobiles).

Bernardus Català; Iaspertus de Valleriola; Iohannes de Vallterra; Ludovicus de Castellví; Iohannes Munyoç; Galcerandus de Borja; Iohannes de Ripoll; Petrus Siscar, per se et procuratorio nomine Iohannis (Ferdinandi) d'Eredia; Iohannes de Vilarasa; Petrus Masconis; Petrus Pardo, per se et procuratorio nomine Oth de Montecateno⁵²⁷ et Eximini Petri d'Arenós; Franciscus d'Esplugues; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes Martini d'Eçllava; Iohannes d'Artés; Iohannes Pardo, per se et procuratorio nomine Michaelis de Apiaria, Berengarii de Monrós, (domini de) Montornès; Iaufridus de Vilarig, per se et (procuratorio nomine) Bernardi Catllar; Alfonsus Suárez; Gracianus d'Artés; Guillermus Crespi; Franciscus Marrades; Arnaldus Saranyó; Iacobus Romeu, per se et (procuratorio nomine) Iohannis Lançol, Roderici Lançol et Iacobi Romeu, maioris dierum; Iohannes Tolsà, per se et procuratorio nomine Iacobi et Raimundi⁵²⁸ Tolsà; Corverandus d'Alet; Iohannes Roderici de Moros; Petrus de Codinachs, (per se) et procuratorio nomine fratrum suorum; Berengarius de Monpalau, per se et procuratorio nomine Iohannis et Galcerandi de Monpalau; ^{¶207v} Iohannes de Cervató; Iohannes de Castellví, per se et (procuratorio nomine) Francisci de Vilanova; Berengarius Dalmau; Bernardus Iohannis; Ludovicus Çabata; Ludovicus Vidal; Iacobus Jofre; Matheus Pujada; Ludovicus d'Aragó; Petrus Pardo, minor; Iohannes Pardo, minor; Ludovicus Pardo; Iohannes d'Esplugues; Ludovicus Suárez; Iohannes Gostanç; Ludovicus de Vilarasa; Iacobus Scrivà, maior; Geraldus Bou; Sthephanus Cubells; Iacobus

¶⁵²⁶ A *fratris*. ¶⁵²⁷ A *Monteacuto*. ¶⁵²⁸ B *Roderici*.

Scrivà, minor; Salvator Olives; Vitalis de Blanes; Iohannes d'Estanya; Manuel de Ripoll; Franciscus Corts; Iohannes Fabra; Berengarius de Monpalau; Iohannes de Valleriola; Iohannes Pardo, per se et procuratorio nomine nobilis domine Carrocie de Vilaragut; Manuel de Montagut, per se et procuratorio nomine Ludovici Valleriola; Alfonsus Roderici de Corella, per se et procuratorio nomine Francisci de Bellvís, Petri del Castellar, maioris, Iohannis de Bellvís, Galcerandi de Lòriç, Ludovici de Lòriç, Petri del Castellar, minoris, Iohannis de Lòriç et Galcerandi de Lòriç, minoris; Franciscus Vives de Canemaç, per se et procuratorio nomine Vitalis de Blanes, minoris, Thome Vives, Enyegui d'Esparça, Martini d'Esparça, Thome Rubau, Mathei Lópeç, Francisci Rubiols, Bonafonati Lópeç, Manuelis de Rubiols, Petri López, Iacobi Munyoç et Francisci Munyoç; Iohannes de Roda; Didacus Martini de Vera, per se et procuratorio nomine Iohannis Martínez de Vera, patris sui; Iohannes de Santo Adriano; Iohannes Maçqueffa, (per se) et procuratorio nomine nobilium Raimundi⁵²⁹ de Rocafull, Guillermi et Petri Rocafull et honorabilium Iacobi Mazqueffa, Francisci Mazqueffa, Garcie Ferdinandi de Maçqueffa, Iacobi Torres et Remigii Álvareç d'Ezpejo; Iohannes Petri de Vayello, per se et procuratorio nomine Martini Petri de Vayello, Berengarii Togores, Iacobi de Rius, ¶²⁰⁸ Petri de Rius et Iacobi de Liminyana; Ausiàs March; Ludovicus Aguiló; Iohannes Marromà, notarius, procurator Alvari Dávila; Anthonius Cubells; Iohannes de Roda; Anthonius de Castellví, per se et procuratorio nomine Petri de (Castellví, patris sui); Iohannes d'Oriç; Iohannes de Riusech; Franciscus de Riusech; Dionisius d'Olit, (notarius), procurator Xarloti de Beamunt; Manuel Çabata; Anthonius de Patos, per se et procuratorio nomine Iohannis de Patos, (fratris sui); (Iohannes de Toló, per se et procuratorio nomine Iohannis et) Eximini Petri et Ludovici de Toló, filiorum suorum; Gondisalbus de Roda; Iaufridus de Borja; Bernardus de Bonastre, per se et procuratorio nomine Luce de Bonastre, patris sui; Petrus Çabata; Manuel Çabata; Iacobus de Romaní; Franciscus de Romaní; (Guillermus de Vich); Guillermus de Vilarig, per se et procuratorio nomine Bernardi de Vilarig et Bernardi Scorna; Martinus Çabata; Iohannes Rocha; Iohannes Scrivà; Bernardus Dezcallar; Petrus Çabata, syndicus; Iohannes de Natera, per se et procuratorio nomine Petri de Natera.

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Gillermus Çuera, Iohannes Ferrando [et] Iohannes Pujada, syndici Valencie; Petrus Bitches, syndicus civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; ¶^{208v} Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole, Burriane et Aliquantis; Franciscus Feliu, syndicus villarum Casti-

¶⁵²⁹ A Roderici.

lionis et Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus (ville) Lirie; Iacobus Olzina, syndicus villarum de Ontinyén et de Bocayrén; Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar.

Et stantibus congregatis, predictis nobilis Berengarius de Vilaragut, per se et aliis de oppinione sua iamdicta, obtulit et tradidit supplicavitque dicto domino regi quod mandaret legi et publicari in curia antedicta scedulam huius seriey:

Molt alt e molt excel·lent príncep e victoriós senyor,

Més que evident és, com sia notori a vós, senyor, e a tota la general cort, que per la discòrdia e discensió que és entre los del braç o stament militar sobre la elecció dels tractadors que per lo dit stament devien ésser elets per tractar e concordar ab los tractadors dels altres dos braços e staments, ço és eclesiàstich e de ciutats e viles reals ab vós, senyor, los actes e fets de la present cort, per tal com alguns o part del dit stament militar pretenien e eren de oppinió que los dits tractadors elegidors per los del dit stament (devien ésser elets per veus de tots los del dit stament), e altra part entenia e oppinava que devien ésser elets per certes persones per lo dit braç elegidores, per ço que per prechs o affecció per multiplicació de veus no vinguessen en la dita elecció persones insuficients al dit acte e per tal com era via pus expedita e més fàcil e ab menys⁵³⁰ contradicció, e que axí era stat fet e observat e haüt per bo per tot lo dit stament, vivent lo gloriós rey en Ferrando, pare vostre, en les corts qui per aquell foren en la present ciutat indites. La una de les dites parts mes lo dit feyt en po-²⁰⁹der de vós, senyor, e per vós acceptat, l'altra part dient que fer-ho per aquella via era prejudí del regne e senyaladament del dit braç o stament. E enaprés dijous pus proppassat demanàs en plenera cort als dits tres staments que us donassen los dits tractadors e per los dos staments, eclesiàstich e de les ciutats e viles reals, vos foren offertes e donades per tractadors certes persones en nombre de XII per cascú dels dits dos staments. E los dejús nomenats del braç o stament militar qui entenien e són de oppinió que los tractadors per lur braç o stament devien ésser elets per certs electors, vehents que los altres del dit braç, adversants a la dita oppinió, ho havien mes en poder de vós, senyor, volents obehir a la vostra molt justa petició, offeriren per si e donaren a vós, senyor, en plenera cort e per vós foren acceptats sens contradicció de aquells qui eren (en diversa oppinió, qui presents eren,) tractadors en nombre de cinch, e que per vós, (senyor), en poder del qual los del dit stament militar qui eren de la altra oppinió ho havien mes fossen elets per o de aquells altres cinch qui ab lo senyor infant, frare vostre, e ab lo duc de Gandia, qui ja per (tot) lo dit stament e braç militar eren stats concordantment elets e nomenats fossen XII tractadors per lo dit braç e conformes en nombre dels tractadors per cascun dels altres dos dits staments elets e a vós, senyor, offerats e donats. E enaprés, los del dit stament militar qui eren de la altra oppinió e qui o havien mes en vostre poder de fet, com (de dret) no poguessen, han elets e

¶ ⁵³⁰ A més.

nomenats X persones en tractadors per lo dit stament o braç militar e aquelles en nom del dit braç hir, en ora de vespres, vós, senyor, president en la manera acostumada en la dita general cort, oferiren a vós per tractadors del dit braç militar, a la qual offera fon primerament e expressa contradit e protestat e al·legat que vós, senyor, no·ls devíets rebre per los qui eren de la altra oppinió e que ja per si havien donats e per vós, senyor, eren stats acceptats los dits V tractadors. Per ço, car, la dita que·s diu nominació e elecció de les dites X perso-^{209v}nes, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra real majestat, no proceheix de justícia, per tal car aquells qui han feta la dita assera nominació o que·s diu elecció en nom del dit braç o stament militar ni són ni representen ne fan ne poden fer representar ni ésser ni han fet ni representat lo dit braç o stament militar, com aquells per e en nom dels quals és stat contradit e protestat a la dita aserta elecció e offera e acceptació de aquella sien pus de cent quaranta en nombre e comprenen e representen e són la mitat o quasi en nombre del dit stament e poria ésser dit que representen aquell, per ço com guarden lo dit braç de prejudí e que aquell no sia delliberat, e per ço los altres del dit stament no havien pogut fer la dita que·s diu elecció o nominació de les dites X persones en nom e veu del dit braç ne deu ésser per vós, senyor, acceptada, e per ço encara car ja lo dit fet era stat per aquells mes en poder de vós, senyor, (e per vós, senyor), acceptat e per ço no haurien pogut variar e per si procehir a fer la dita nul·la que·s diu elecció. E per ço com han feta aquella en nom e veu del dit braç, aquesta part e los dejús nomenats, no convocats ni appellats legítimament, ço que devien ésser en cars que la dita assera elecció pogués ésser procehit, majorment puix que lexada lur oppinió han feta aquella per certs electors en la manera que aquesta part entenia e dehia que·s devia fer e per aquells era stada contradita e impugnada, o poguera ésser pus que en la manera de fer la dita elecció eren conformes e cessava la dita discòrdia que hagueren elegit los dits tractadors en concòrdia. Per què pot presumir la vostra molt gran excel·lència que és stada servada manera en fer la dita pretesa elecció per scloure, tant com en elles, los dejús nomenats de la dita elecció, impugnant e desujant primerament fer ab tots los del dit braç ço que particularment impugnaven. E enaprès per si han observat e haüt per bo per tal que los fets del dit regne en tant com concernen o·s sguarden al dit braç militar se hagen a tractar a lur disposició e voler e que los ²¹⁰altres ne sien apartats, ço que la vostra senyoria no deu permetre, com tots sien egualment vostres vassalls e súbdits e en vostre servir e procurar lo profit e comun bé avenir de tot lo regne. Supliquen per ço la vostra molt gran celsitut los contenguts e nomenats en la present cèdula, la qual offeren e exhibuexen davant la vostra senyoria perseverants en la damunt dita contradicció e protestació e aquelles geminant havent de nou per fetes que sia vostra mercè per tal que la cort prenga breument fi e que sia entés en

¶ ⁵³¹ A *contra*.

ço que concern⁵³¹ vostre servir e comun bé avenir de vós, senyor, e de tot lo regne que, repel·lida la dita asserta elecció de les dites deu persones dejús nomenades, (sien nomenades) e eletes cinch persones qui, ensemps ab lo senyor infant e duch de Gandia e ab los cinch elets per los dits supplicants e a vós, senyor, offerts e donats e per vós acceptats, sien tractadors en la present cort per lo dit braç o stament militar e tracten e concorden ab los tractadors dels altres braços e staments ab vós, senyor, los actes de la dita cort. E faent açò, senyor, servarets egualtat e farets justícia, de la qual sots deutor a vostres sotsmeses, e los dits supplicants vós ho hauran a gràcia e mercè singular, en altra manera, vènia precedent e ab humil subjecció e reverència, dien que no consenten ans dissenten en ço que sia fet en contrari e que a ells ne al dit braç no sia fet prejuhí en lurs privilegis e libertats, supplicants sia vostra mercè fer continuar la present supplicació e cèdula en los actes de la present cort per conservació de lur dret e del dit braç e per haver memòria en sdevenidor.

E és ver, senyor molt excel·lent, que la nominació dels dits cinch tractadors a vostra senyoria en cort donada és stada feta comunament e ab comun consentiment *nemine contradicente* de tots los qui són donats a vós, senyor, en una cèdula, la qual, de present, encara donem a vós, senyor, ¶^{210v} e és del tenor següent:

Nobles

Mossèn Sanxo Roïç, vezcomte de Gallano; mossèn n'Ot de Muncada; mossèn Pere de Muncada; mossèn Guillem Ramon de Muncada; mossèn Vidal de Vilanova; (mossèn Johan de Vilanova); mossèn Luís de Vilanova; ítem, en Vidal de Vilanova; ítem, mossèn Pere de Vilaragut; mossèn Berenguer de Vilaragut; mossèn Johan de Vilaragut; n'Anthoni de Vilaragut; en Jacme de Vilaragut; en Johan de Vilaragut; mossèn Galvany de Villena; mossèn Jofre de Thous; mossèn Eximén Péreç de Calatayú; mossèn Eximén Péreç de Corella; en Ramon Bohil; en Felip Bohil; en Pere Bohil; mossèn Francesch Maça; en Luís Carbonell,⁵³² en Johan de Moncada; (en Matheu de Moncada); don Pero Maça.

Cavallers e gentils hòmens

Mossèn Johan Ferrándeç d'Eredia; mossèn Luís Vidal; mossèn Johan de Valleriola; mossèn Bernat Vives; en Luís Vives; mossèn Johan Gastó; mossèn Johan Martíneç d'Ezllava; en Johan Martínez d'Ezllava; en Martí Ínyegueç d'Ezllava; en Pere Çabata; en Manuel Çabata; mossèn Luís Çabata; (en Johan Çabata); (en Johan Çabata, senyor d'Argelita); mossèn Johan de Ripoll; mossèn Galceran de Castellví; mossèn Johan de Castellví; mossèn Pere de Codinachs; mossèn Luís de Codinachs; mossèn Manuel de Codinachs; mossèn Ausiàs de Codinachs; mossèn

¶⁵³² B Cornell.

Gilabert de Rexach; en Johan Vives; en Jacme de Romaní; n'Arnau de Romaní; en Francesch de Romaní; mossèn Guillem Crespí; mossèn Bernat Johan; mossèn Francesch Marrades; mossèn Francesch de Soler; mossèn Galceran de Castellvert; mossèn Johan de Castellvert; ||²¹¹ mossèn Pere Miró; mossèn Guillem Pujades; mossèn Matheu Pujades; mossèn Berenguer Dalmau; mossèn Ferrando Munyoç; mossèn Johan Lançol; (mossèn Jacme Romeu, major); mossèn Jacme Romeu, menor; mossèn Matheu Lançol; (mossèn Manuel Lançol); en Rodrigo Lançol; en Matheu Lançol, major; en Matheu Lançol, menor; en Guillem Lançol; en Francesch Lançol; en Jacme Lançol; en Johan Àlvarez d'Espejo; en Johan de Qui(n)taval; mossèn Rigo de Quintaval; mossèn Johan de Cervató; mossèn Berenguer Salelles; mossèn Arnau Saranyó; en Guillem Joffre; en Jacme Aguiló; en Loís Aguiló; mossèn Pere Siscar; en Pere Siscar; en Francesch Siscar; en Roger de Castellví; en Galceran de Castellví; mossèn Johan Ferrándiz de los Arquos; (en Pere Ferrández de los Arquos); en Diago (Ferrández) de los Arquos; en Pere Morera; en Jacme de Celma; en (Jacme) Jofre, fill d'en Ramon Jofre; en Johan d'Oriç; mossèn Guillem Galceran de la Serra; mossèn Guido de Vintimilla, per si e los fills d'en Luís Sánchez Munyoç, senyor de Vilamalur; en Johan Roïç de Castellblanch; mossèn Pere de Cabanyelles; mossèn Francesch de Thous; mossèn Bernat de Thous; en Gilabert (Argenter); en Johan Smoes; en Jacme Dezpont; (en Johan Dezpont); en Johan Ximèneç de Lumberri; en Luís de Soler; en Francesch de Soler; en Jacme de Soler; n'Anthoni de Gallbert; en Remir Àlvareç d'Espejo; Paulo Alavanya; Jordi Alavanya; en (Johan de) Natera; en Vilarnau; en Miquel Sanç; mossèn Bernat Sanç; mossèn Francesch Sanç; en Pere Sanç; en Bernat Sanç; en Guillem Sanç; en Johan Sanç; mossèn Corveran d'Alet; en Johan Corveran d'Alet; mossèn Luís de Pertusa; ||^{211v} mossèn Jacme de Malferit; mossèn Bernat Dezpuig, (menor); mossèn Francesch Dezpuig; mossèn Jacme Dezpuig; en Guerau Domènech; mossèn Bernat d'Esplugues; en Johan Morera; mossèn Berenguer Venrell; en Matheu Serra; en Pere Canyell; mossèn Alfonso Rodríguez; mossèn Francesch Monyoç; en Guillem de Copons; en Thomàs Carbonell.

E, senyor, los damunt dits stan e perseveren en lur comuna, ferma e legítima nominació dels dits cinch tractadors per ells feta, e per vós, senyor, en cort acceptada.

Noresmenys, senyor, és veritat que lo alt senyor infant e lo egregi duch de Gandia són stats nomenats comunament per tot lo dit braç militar per tractadors e axí ells no fan part ni deuen fer part en lo debat qui és entre los del dit braç, com sien comuns a cascuna part.

Et tradita et oblata supplicacionis scedula antedicta, inde nobilis Berengarius de Vilaragut, nomine antedicto, supplicavit et petit eandem publicari et legi in curia supradicta.

Et dictus dominus rex, cum his⁵³³ de suo consilio, visa ad partem et recognita scedula antedicta, dixit quod habebat eam per lecta, et deinde mandavit⁵³⁴ super altercacione brachii militaris predicti eius desuper retentum acordium publicari, quod fuit lectum et publicatum sub verbis sequentibus: ¶²¹²

Dominus rex, visa nominacione tractatorum sibi oblata per nobiles Vitalem de Vilanova, Petrum Maça de Liçana et Petrum de Montecatheno qui dixerunt eam dare per se et aliis sue oppinionis nobilibus, militibus et generosis die iovis VII^a mensis presentis; et visa nominacione tractatorum sibi oblata per egregium consanguineum suum Alfonsum, ducem Gandie, pro parte, ut asseruit, brachii militaris regni Valencie die veneris VIII^a mensis predicti; visa etiam dicta nominacione et eleccione que facta fuit in capitulo Predicatorum qui est locus ubi brachium militare consuevit per ipsum in curia expediendis cum segregatur ab aliis congregatis,⁵³⁵ vocata curia ad sonum campane ad hoc destinate et solite; visa scedula ultimo oblata attentisque aliis attendendis prehabita super hiis delliberacione et habito consilio cum brachiis ecclesiastico et regali dicte curie generalis regni Valencie, declarat primam oblacionem sibi factam per dictos nobiles Vitalem de Vilanova et alios sue oppinionis non procedere sed nullam esse eamque reicit et expellit, aliam vero oblatam per dictum duces nomine brachii militaris predicti declarat fore legitimam et in ea nominatos esse dicti brachii legitimos tractatores et mandat cum eis et aliis tractatoribus brachiorum ecclesiastici et militaris ad ulteriora procedi.⁵³⁶

Et statim pretactus Berengarius de Vilaragut, necnon et nobiles Petrus Maça de Liçana, Iohannes de Vilanova et alii ibidem presentes, per se et pro hiis de oppinione sua iamdicta, dixerunt se non consentire aliquatenus in predictis.

Et dictus dominus rex curiam preexpressam continuavit in loco predicto ad diem lune proxime venientem, ante prandium, celebrandam. ¶^{212v}

1417, octubre 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Imposterum vero, die lune superius assignata, ante prandium, computata undecima die octobris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam antedictam, que in dicto monasterio, ubi et prout moris est fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

¶⁵³³ A suis. ¶⁵³⁴ A nominavit. ¶⁵³⁵ A congregati.

¶⁵³⁶ Al marge: *Nota hic qua dominus rex decidit ques-*

tionem que est inter illos de bragio militari cum consilio et deliberacione aliorum bragiorum ecclesiastico et regaly.

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum predictorum quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

3.15

SOL·LICITUD PER PART DEL REI DE NOVA SUBVENCIO

1417, octubre 12. Monestir de Predicadors.

Reunió del braç reial i sol·licitud per part del rei, a través de Guerau Alemany de Cervelló i altres consellers, d'una nova subvenció.

Deinde vero die martis, ora terciarum vel quasi, intitulata duodecima⁵³⁷ octobris dicto anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, existentibus congregatis in dicta camera fratris Iohannis Lombart, constructa in dormitorio dicti monasterii fratrum Predicatorum, personis de brachio regali infrascriptis, ubi dictum brachium assuetum est congregari, ad dictum brachium venit nobilis Geraldus Alamani de Cervilione unacum aliis de consilio dicti domini regis ex parte eiusdem domini explicans et exorans eidem brachio quod cum ipse dominus fuisset penitus in necessitate et ad presens non habeat pecunias in et cum quibus domum suam posset providere quod placeret brachio predicto unacum aliis duobus brachiis subvenire dicto domino de aliqua pecunie quantitate, quibusquidem dictis incontinenti honorabilis Daniel Mascarós, nomine et pro parte dicti brachii regalis, dixit ac reddidit⁵³⁸ dicto honorabili Geraldo de Cervilione quod super explicatis brachium regale prefatum acordaret et de eius²¹³ accordio redderetur responsum dicto domino regi.

Quoquidem Geraldo de Cervilione a dicta camera sive cella recesso per personas de dicto brachio subscriptas fuit acordatum quod super dicta petita subvencione deliberaretur inter dictas personas et alia duo brachia quod esse fiendum.

Et sunt persone de dicto brachio supercontente que in predictis fuerunt presentes:

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, syndici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silve(stre), syndicus villarum Oriole, Burriane et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus

¶⁵³⁷ A terciadecima. ¶⁵³⁸ A vendidit.

villarum Castilionis et Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén. ¶^{213v}

1417, octubre 12. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Paulo post vero dicta die martis et ante prandium congregata curia predicta in dicto capitulo fratrum Predicatorum honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, nomine et in persona ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco.

Et predictis discenciens prefixis protestata fuit ut supra.

1417, octubre 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem dicta die mercurii, ante prandium, que intitulabatur XIII^a dicti mensis octobris dicto anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum fuerat congregata honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et curia prefixa stetit et perveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic voluit denuo haberi.

1417, octubre 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die mercurii, post prandium, curia antedicta existente congregata in capitulo iamdicto monasterii fratrum Predicatorum honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis,⁵³⁹ ante prandium, in eodem loco.

Et tunch dicta curia dixit predictis non consentire, ¶²¹⁴ immo fuit protestata ut supra.

¶⁵³⁹ A veneris.

1417, octubre, 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde vero die iovis, ante prandium, scilicet ora terciarum iam transacta, intitulata XIII^a dicti mensis octobris, in capitulo predicto stantibus congregatis precontentis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, iamdicti domini regis vicecancellarius, qui ibidem presencialiter existebat, in persona, nomine ac de mandato eiusdem domini, predictam continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

Et curia prenarrata dissiciens predictis protestata fuit ut supra.

1417, octubre 14. Monestir de Predicadors.
Reunió del braç reial i acord de donar al rei una nova subvenció.

Et statim, dicta die iovis, ante prandium, stantibus congregatis in camera dicti religiosi fratris Iohannis Lombart in dormitorio dicti monasterii fratrum Predicatorum, ubi et prout brachium regale predictum assuetum est congregari totum quod dictum brachium representantibus sindicis ac personis que secuntur videlicet:

Petrus Bou, Iohannes Suau, Guillermus Çaera, Bernardus Abrí [et] Iohannes Pujada, sindici Valencie; Petrus Feliu, syndicus civitatis Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeu Rovira, sindici ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; ¶^{214v} Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Alicantis; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Olzina, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén.

Et habitis nonnullis parlamentis inter predictos finaliter venerunt in acordium et delliberacionem quod pro parte dicti brachii regalis responderetur dicto domino regi quod ipsum brachium est paratum subvenire eidem domino regi unacum aliis duobus brachiis si ipsa concordare cum dicto brachio regali voluerint de cetera quantitate de peccuniis Generalis dicti regni admitendaque in comptum in donativo fiendo predicto domino ipsum presentes finiendo curias. Ita tamen quod primitus et antea subvencionem predictam dictus dominus supersedeat ac supersedi faciat in eius factis fiscalibus et etiam de iusticia provideat in et super gravaminibus initis et factis durante presentis curie celebracione ipsa gravamina ad primum et iusticia statum reducendo.

Etiam fuit provisum et concordatum quod de peccuniis dicti Generalis uniuersis trium portariorum seruiencium prefixis tribus brachiis in presenti curia in solutum, prorata, salarii et laborum eorundem bistraerentur quinquaginta floreni legis Aragonie et etiam scolari seu scholaribus tangentibus seu pulsantibus cimbalum precontentum pro signo congregacionis curie predictae illa quantitas que fuerit consonum rationi ad noticiam diputatorum regni predicti.

1417, octubre 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde autem die veneris, ante prandium, intitulata XV^a dicti mensis octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ^{||}²¹⁵ accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo, pulsato cimbalo precontento et ut moris est congregata fuerat, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 15. Monestir de Predicadors.
Compareixença davant del rei de Berenguer de Vilaragut i Jaume Romeu, cavallers, i presentació d'una cèdula protestant per l'acceptació dels tractadors elegits per l'altra opinió del braç militar.

(Post predicta vero eadem die veneris, hora completori vel quasi, dicto domino rege personaliter existente in quadam capella claustri monasterii fratrum Predicatorum Valencie, constructa in angulo dicti claustri, ubi solitum est consilium regium celebrari, comparentes in presencia dicti domini regis nobilis Berengarius de Vilaragut et Iacobus Romeu, milites, nominibus subinsertis, obtulerunt ac tradiderunt eidem domino rege duas supplicacionum scedulas inferius insertas supplicantes eidem domino regi quatenus scedulas ipsas mandaret inseri et scribi in presenti processu curie generalis atque super contentis in eis dignaretur debite providere series quarum supplicacionum per ordinem sequitur sub his verbis:

Molt alt e molt excel·lent príncep e poderós senyor,

Dissapte proppassat fon per la vostra senyoria, en ora de vespres, manada publicar en plena cort una provisió o declaració continent en substància que los deu elets per lo egregi duch de Gandia e alguns de sa opinió eren elets legítimament e tractadors legítims, segons que per la dita provisió o declaració, a la qual los dejús sopplicants se refiren, apar, a la qual fon ja ladonchs contradit de paraula per part dels nobles, cavallers e gentils hòmens contenguts en dues cèdules donades en la dita cort a vós, senyor, president en aquella, la huna dijous a set dies del present mes en hora de tercia e la altra lo dissapte enaprés següent en hora de vespres. E com, senyor, los dits nobles, cavallers e gentils hòmens vullen de la dita declaració o provisió supplicar la vostra senyoria en scrits en la dita cort e vós, senyor, president en aquella, per ço que sia continuada la dita sopplicació en los actes de la dita cort, ço que no han pogut fer fins ací, per tal, com vós, senyor, no sots stat personalment en la dita cort ans havets aquella continuada de llavós ençà per diverses prorogacions, soppliquen per ço en Berenguer de Vilaragut e en Jacme Romeu,

menors de dies, cavallers, en llurs noms propis e axí com a procuradors dels dits nobles, cavallers e gentils hòmens, qui són en nombre de cent quaranta e pus, que sia de vostra mercè demà en hora de tercia, a la qual hora la dita cort és stada per vós, senyor, prorogada seure o presidir personalment en aquella per tal que pusquen en la dita cort, davant la vostra senyoria, la dita sopplicació proposar. En altra manera, vènia precedent e ab humil e subjecta reverència, protesten que per ells no ha stat, està ni starà de proposar aquella davant vós en la dita cort e que prejuhí algú no·ls sia fet ni temps en les dites coses no·ls percorrega e a super habundant cautela proposen de present la dita sopplicació davant la vostra real celsitut protestants que aquella puxquen altra vegada proposar en la dita cort vós, senyor, president en aquella o supliquen vostra senyoria que·ls manets fer e requiren lo notari qui present és que·ls faça de les dites coses carta pública per conservació de lur dret e dels dits seus principals.

Altissimus et cetera).

1417, octubre 16. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Ceterum vero, die sabati superius assignata computata XVI^a octubris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ante prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate quam pro repetita haberi denuo voluit.

1417, octubre 16. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i presentació d'una altra cèdula per Jaume Romeu i Berenguer de Vilaragut, en nom d'una part del braç militar, denunciant l'elecció dels dotze tractadors feta d'amagat per part de l'altra opinió.

Dicta die sabbati, post prandium, dicto domino rege personaliter existente in dicta domo capituli monasterii prelibati sedenteque in suo regali solio ut moris est ad dictam curiam convenerunt persone infrasequentes: ¶^{215v}

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Muntesia; Egidius Sancii Munionis, canonicus et prepositus Valencie,

procurator domini Othonis, episcopi Dertusensis; Raymundus de Cintillis, nomine supradicto; frater Petrus Ferdinandi d'Íxar, comendator Montisalbani; venerabilis Iacobus Rocha, pro comendatore de Bexix milicie Calatrave.

Pro brachio militari

Egregius dominus infans predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus Maça; Manuel Díez; Vitalis de Vilanova; Iohannes de Vilanova; Olfus de Pròxida; Ludovicus de Vilanova; Iohannes Castellà; Franciscus de Vilanova; Franciscus de Perilionibus; Petrus d'Urrea; Bernardus de Scintillis; Raymundus de Vilanova; Ladró de Vilanova; Eximinus Petri de Corella; Galvanus de Villena; Aymericus de Scintellis; Iohannes de Vilaragut; Iohannes Valleriola; Petrus Siscar; Iohannes Munyoç; Bernardus Iohannis; Iaufridus de Vilarig; Ludovicus Vidal; Iohannes Ferrándeç de los Arquos; Iacobus Romeu; Matheus Lançol; Iohannes de Vallterra; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes de Vilarasa; Ludovicus Castellví; Iaspertus Valleriola; Petrus Pardo; Iohannes Fabra; Iohannes Martínez d'Ezllava; Franciscus Vives; Iohannes Stanya; Ludovicus Çabata; Gracianus d'Artés; ¶²¹⁶ Galcerandus de Borja; Arnaldus Saranyó; Guillelmus Crespí; Iacobus d'Artés; Galcerandus de Sentfeliu; Bernardus Català; Iohannes d'Esplugues; Berengarius de Monpalau; Petrus Mascó; Franciscus Marrades; Corverandus d'Alet; Iacobus Jofre; Petrus Miró; Matheus Pujada; Nicholaus Jofre; Berengarius Salelles; Petrus Çabata, maior; Iaspertus d'Olms; Manuel de Montagut; Iohannes Pardo; Ausiàs March; Bernardus de Bonastre; Anthonius de Castellví; Iohannes Maçquefa; Franciscus de Vilarasa; Guillelmus de Vich; Iohannes de [*en blanc*]; Guillelmus de Copons; Anthonius de Patos,⁵⁴⁰ per se et ut procurator[io] nomine [*en blanc*]; Guillelmus de Vilarig; Alfonsus Roderici de Corella; Iohannes Petri de Vayello; Petrus Çabata.

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferdinandi, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, syndici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici Xative; ¶^{216v} Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, syndici Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus Oriole et Alicantis; Franciscus Feliu, syndicus Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus Burriane et Cullarie; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Olzina, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén.

¶⁵⁴⁰ A *Paros*.

Et stantibus congregatis omnibus supradictis, Iacobus Romeu, alias Lançol, predictus nomine subinserto, obtulit atque tradidit et publicari in dicta curia supplicavit scedulam supplicacionis insertam inferius petens et humiliter supplicans supercontentis in ea suos sueque partis advocatos audiri eis que auditis debere providere cuiusquidem supplicacio tenor sequitur sub his verbis:

Molt alt e molt excel·lent príncep e poderós senyor,

A la vostra real celsitut exponen humilment Berenguer de Vilaragut e Jacme Romeu, cavallers, en lurs noms propis e axí com a procuradors e mandataris e en nom e veu dels nobles mossèn Vidal de Vilanova, don Pero Maça de Liçana, de mossèn Pere de Muncada e de altres nobles cavallers e gentils hòmens, en nombre de cent XXXX e pus, contenguts en dues scèdules a vós, senyor, ^{||}²¹⁷ president en la present cort, offertes e donades, la una dijous a VII del present mes, en ora de tèrcia, e l'altra dissapte, en ora de vespres, proppassat, que davant la vostra gran excel·lència és stada per los dessús dits oferta e donada en plenera cort, en la dita ora de vespres, una supplicació continent en substància que fos de vostra mercè no admetre en tractadors aquelles deu persones que per lo egregi duch de Gandia, ab alguns del braç militar qui són de sa oppinió, en nom e veu de tot lo dit stament, se dien ésser elets en tractadors per lo dit braç o stament. E vós, senyor, no obstant la dita supplicació, manats publicar una provisió declarant aquells legítims tractadors e legítimament elets, la qual cosa no haguérets feta, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra real celsitut, no proceesca de justícia, si vós, senyor, fossets informat de la manera e forma que lo dit egregi duch e altres de sa oppinió servaren e han servada en fer la pretesa que's diu elecció, la qual, senyor, és stada feta en la manera següent: ço és, que dijous proppassat, après, senyor, que la cort fon per vós prorogada (e licenciada), quant és per aquella ora e los convocats a aquella dels tres staments se foren partits del monestir de preycadors, tots o almenys la major partida de cascun dels dits staments, lo dit egregi duch, ab los altres de sa oppinió, feren una que's diu elecció, los nomenats e contenguts en les dites scèdules no convocats ne appellats ne sabents res de la dita elecció com abans no·ls ne fos stat parlat ne dit res ne certificats que la dita elecció entenguessen a fer avís com alguns de aquells fossen presents ne foren repel·lits e foragitats e fon dit per aquells que's diu que feren la dita elecció que tots aquells que no eren de lur oppi-^{||}^{217v}nió que·ls fessen loch e que se'n anassen, e axí o feren crehents que solament volguessen entre si, los qui eren de la dita oppinió, tractar separadament, axí com havien fet en los altres dies passats. Enaprès, fets certs electors, foren elets per aquells les dites deu persones en absència dels dits supplicants e dels dits lurs principals e aquells no convocats ne appellats *immo neglectis et expertis*. E per tal com se dehia entre si que la dita elecció era nul·la, lo divendres següent, en ora de tercia, secretament e ora aacceptada, que los dits mossèn Pere de Muncada, mossèn Vidal de Vilanova, don Pero Maça e altres dessús dits e contenguts en les dites scèdules, no y foren presents

ne convocats e appellats, presorosament procehiren a fer altra vegada elecció dels dits tractadors, *vel verius* repetiren ho hagueren per feta la elecció que havien feta lo dia passat, pretenents que per la convocació que era feta generalment de tota la cort e per los actes de aquella era vist lo dit braç o stament militar ésser convocat a fer la dita elecció e que en vigor de la dita convocació general podien procehir a fer la dita elecció sens convocar o appellar en alguna manera los dessús dits ne certificar aquells del dit acte, ço que, parlant ab humil e subjecta reverència de la vostra excel·lència, no proceheix de justícia, per ço, car entre los del dit braç o stament no era stat convengut, concordat ne rahonat que en aquella ora se faés la dita elecció e que per fer aquella fossen o convenguessen o s'ajustassen en lo dit monestir ne en alcun altre loch, ne los proposants la present supplicació no y vingueren per aquella intenció, mas per comparar o entrevenir en la cort en aquella hora a la qual la dita cort era stada per vós, senyor, prorogada en vigor de la convocació general que a so de ¶²¹⁸ campana era feta aquella jornada a tots los de la dita cort e en vigor de la (qual, e sens) convocació special, no pogué ésser procehit a la dita que's diu elecció ans los devien convocar e appellar specialment axí (com) hi appellaren, segons que's diu, lo senyor infant, majorment, senyor, com sia (stil), pràtica, ús e costum del dit braç o stament, e axí és stat observat per aquells del dit braç en la present cort, en altres actes e en les corts que's són tengudes en temps passat, que com alcun acte se havia a fer per lo dit braç, que hun dia o per alcun temps abans o la ora que's havia a fer se dehia entre los del dit braç, e per lo síndich de aquell o per lo scrivà o per porters era notificat o intimat a aquells la ora e lo loch que's devien convenir o ajustar e lo acte perquè o almenys a la porta del capítol convocava los del dit braç que entrassen (per fer) lo dit acte e la hora que's devia fer; la qual pràtica o costum (fonch) obmesa, en la dita que's diu elecció, cautelosament e ab la pensa delliberada, per excloure los dits supplicants e lurs principals per ço que no fossen presents en la dita asserta elecció, a la qual sens falla foren stats presents si hi fossen stats appellats o'ls fos stat intimat que en nom e veu de tot lo braç entenien elegir, majorment pus que la dita que's diu elecció entenien a fer electors, axí com se diu que feren, com fos aquella la via per la qual los dits supplicants havien dit o entenien que's devia fer la dita elecció dels dits tractadors, jatsia lo dit egregi duch e los de sa opinió haguessen contradit en los dies passats e volien que's fes per veus e de açò era sortit debat entre los del dit braç, per què cascuns se ajustaven separadament. Ne aytampoch ¶^{218v} se pot dir que sia stada feta en lo loch on los del dit braç se ajustaven per tractar dels negocis del dit braç, car la casa del capítol del dit monestir on se diu que era stada feta la dita elecció no és loch designat per a fer los actes del dit braç ni's poria per actes mostrar e posar que en dies passats los del dit stament militar algunes vegades se sien ajustats en lo dit capítol, emperò depuis que és contradicció o debat entre aquells sobre la elecció que's devia fer dels dits tractadors no's ajustava lo dit braç en lo dit capítol, ans lo dit egregi duch e los

de sa oppinió se ajustaven singularment e no en nom del dit braç a vegades en lo capítol e a vegades en altre loch o part del dit monestir sens que no eren ab aquells los síndich, scrivà ne los advocats del dit braç (per ço com no representaven lo dit braç) ne tractaven en nom de aquell axí com entrevenien e eren presents los dits síndich e scrivà e advocats, com tots ensemps los del dit braç tractaven dels affers de aquell. E los altres de contraria oppinió se ajustaven en altre loch o part del dit monestir per tractar cascuns separadament e axí foren vists diverses vegades per los dels altres staments e per los del vostre consell com volien tractar o parlar ab aquells per reduhir-los a concòrdia o per affers de la cort.

E per ço no pot ésser dit que la dita que's diu elecció sia stada feta per lo braç militar ni degudament e precedent legítima convocació e en loch acostumat e per ço seria cassa e nul·la e sens alcun effecte e per tal deu ésser per vós, senyor, haüda, majorment, car parlant *ut supra* se demostra ésser de si iniqua, parcial e desonesta en quant totes les deu persones són de una part, ço és de aquells de lur oppinió qui eren e són part formada en lo dit acte contra los dits supplicants e principals lurs.

Ítem, per ço, car fon feta secretament ^{||219} e no ab l'escrivà del dit braç militar, qui sol e acostuma reebre tots los actes del dit braç, mas ab altre scrivà o notari qui en los affers del dit braç jamés no era entrevengut, per ço que los dits supplicants e lurs principals, qui eren de la altra oppinió, no u sabessen ne entrevinguessen en la dita que's diu elecció, (los quals de per si no podien ni devien) presumir que lo dit egregi duch e los de sa oppinió procehissen en nom de tot lo (dit) braç o stament a fer la asserta elecció aquests no convocats com de justícia fer no o poguessen.

Ítem, car havien mes (lo fet) en poder de vós, senyor, e lo dia passat havien ja feta, jatsia nul·lament, per ço que dit és, altra elecció, e per ço no era presumidor que caygués en aquells tanta variació, e si alguns de aquesta oppinió veren com lo dit egregi duch e alguns de sa oppinió se ajustaren en lo dit capítol quant se diu que feren la dita derrera elecció podien e devien presumir que's ajustassen per comunicar separadament entre si axí com havien fet en los dies passats e no per affers e en nom de tot lo dit braç, e per les dites rahons e altres de les quals los dits supplicants se offeriren prests informar vostra senyoria senyaladament, car no fon la dita asserta elecció feta *attentare de qua igitur et veritate* per la major e (pus) sana part del dit braç appar manifestament, parlant ab humil e subjecta reverència, aquella ésser feta per calleditat, astúcia, cautelosament e enginyosa, e en decepció dels dits supplicants, e per ço *et alia* no ligaria o comprendria aquells ne lurs principals.

Atés axí mateix que vós, senyor, sou en corts generals on se tracta del comun bé avenir de tot lo regne e en semblant cas los actes se fan, deuen e acostumen fer segons veritat e bona equitat foragitant tot engan, per què suppliquen la vostra gran excel·lència no obstant la dita provisió (o declaració) la dita que's diu elecció de les (dites) deu persones (hajats) per cassa e nul·la e que no admetats ni hajats aquells per tractadors del dit braç e que us plàcia admetre e haver per tractadors los v elets

per los dits supplicants a vós, senyor, ¶^{219v} en plenera cort presentats e donats per tractadors e per vós, senyor, acceptats, los quals foren elets legitimament convocats (e ajustats los contenguts en les dites scèdules per si o per procuradors) en lo dit monestir de preycadors concordatament la ora que la cort se convoca e ajusta per satisfèr a vós, senyor, qui·ls havíets dit que us donassen tractadors. En altra manera, vènia precedent e ab humil e subjecta reverència de la vostra real magestat, dien que no y consenten, ans dissenten en tot ço que sia fet en contrari e que ab o per aquelles dites deu persones axí com a tractadors sia procehit e enantat e protesten de tot lur dret que·ls romanga salv e que prejuhi alcú no·ls sia fet e suppliquen a vós, senyor, que la present scèdula o scriptura manets e façats continuar e registrar en los actes de la cort per conservació del dret dels dits supplicants e de lurs principals e per haver memòria en sdevenidor.

Altissimus.

Qua supplicatione oblata, dominus rex predictus dixit quod non erat de more in curiis partium advocatos audiri, et cum tenor proxime inserte supplicationis de verbo ad verbum esset consimilis tenori supplicationis alterius coram dicto domino rege oblata die veneris proxime lapsa, ut superius continetur, quam ipse dominus rex recognoscere fecerat in suo consilio diligenter, mandavit eius deliberacionem supercontentis in dicta supplicatione habita supplicari, que fuit lecta et publicata sub verbis sequentibus:

Dominus rex, visa supplicatione per dictos nobiles Berengarium de Vilariacuto et Iacobum Romeu, certis nominibus oblata, prout in ea continetur, visaque declaracione per eum pridie facta consideratisque aliis circa (hec) considerandis prehabita delliberacione et consilio cum brachiis ecclesiastico et regali, pronunciat et declarat, supplicata per predictos, de iusticia non procedere nec fieri debe- ¶²²⁰re mandando⁵⁴¹ his non obstantibus ad ulteriora procedi.

Et dictus Iacobus Romeu, nomine supratacto, necnon Vitalis de Vilanova et alii nonnulli de eorum oppinione predicta dixerunt quod, loquentes cum reverencia debita, non consentiebant, ymmo dissentiebant predictis.

Et statim, dicti Iohannes Palma et Bartholomeus Rovira, syndici ville Morelle, obtulerunt et tradiderunt quandam supplicationis scedulam gravamen in se continentem supplicantes supracontentis in ea providere cuiusquidem scedule tenor talis est:

Molt alt príncep e victoriós senyor,

A la vostra sacra majestat, molt humilment ab gran querela exposen los síndichs e missatgers de la vostra vila de Morella, en les corts vostres, senyor, residents,

¶⁵⁴¹ A mandato.

les quals celebrats de present als regnícoles de València, com per privilegis del senyor rey en Jacme *datum Morelle XIII^a kalendas marcii anno Domini millesimo CC^o XXXVIII°* lo dit senyor stablí a la dita vila tots los forns per CCC sous censals pagadors a Sent Miquel segons en stabliment e privilegi se conté. Enaprés los dits CCC sous censals foren donats per lo senyor rey n'Amfós a'n Goçalbo Sánchez Coronelli, e als seus en tots los dies de sa vida. E après lo senyor rey en Jacme féu altra concessió dels dits forns al dit Goçalbo Sánchez e ls li donà per franch alou e als seus *imperpetuum*, segons appar per privilegi *datum Calataiubii XV^a kalendas ianuarii anno Domini M^o CC^o XC^o primo*. *Postque* se seguí que lo senyor rey en Jacme, stenent sa donació dels dits forns, ampliant aquella, donà al dit Goçalbo Sánchez ^{||220v} e als seus *perpetuo* e atorgà que aquells hagués per franch alou e que aquells pogués vendre e alienar a qui's volgués, segons appar per privilegi del dit senyor donat en Logronyo *VIII^a kalendas septembris* any MCCXCIII. *Postmodum* lo dit Goçalbo Sánchez e sa muller Maria veneren e per títol de venda transportaren en virtut dels dits privilegis reyls los dits CCC sous censals e forns a la dita vila de Morella, segons appar per carta de venda feta en Morella *XI^a kalendas octobris anno Domini M^o CC^o XCIII^o* la qual carta de venda fonch atorgada, loada e aprovada per lo dit senyor rey en Jacme, segons per tenor de la dita carta de venda appar, los quals dits forns, senyor, la dita vostra vila de Morella ha tenguts o possehits per propri e franch alou per spay de CXVIII (anys), e ara, senyor, és vengut lo vostre batle general del regne e privan la dita vila de la sua possessió dels dits forns e censal contra furs e privilegis del regne dissonants que algú no sia gitat de sa possessió, sens coneguda de dret ha feta execució⁵⁴² en los béns de la dita universitat per los dits CCC sous censals per los dits forns e com, senyor, a la vostra molt gran excel·lència se pertanga sublevar los opreses e contra justícia agreugats, supliquen per ço humilment los dits síndichs e missatgers sia mercè de vós, senyor, mantenir la dita vostra vila de Morella en sa possessió dels dits forns e CCC sous censals per aquella compres, *ut est dictum*, e manar al dit vostre batle que restituescha tot ço que per la dita rahó ha executat, no obstant, senyor, que lo dit batle haurie feyt depòsit de CCC florins en poder d'en Miquel, *tunch* jurat e caxoner de la dita vila, per preu dels dits CCC sous censals comprats e pagats per la dita vila e lo qual depòsit fon fet contra voler e consentiment de la dita vila. E en açò, senyor, farets justícia als dits supplicants la qual reputaran a gràcia e mercè.⁵⁴³

Altissimus et cetera. ^{||221}

Et statim dominus rex continuavit curiam predictam ad diem martis de proximo venientem, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

[¶] ⁵⁴² A execució.

[¶] ⁵⁴³ Al marge: *Morella*.

1417, octubre 19. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, i publicació dels tractadors elegits per una opinió del braç militar i protesta de l'altra.

Successive autem die martis, computata decima [nona] octobris anno Domini M^o CCCC^o XVII°, ante horam prandii, dicto domino rege personaliter existente in dicta domo capituli ad dictam curiam convenerunt et presentes fuerunt persone sequentes:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Muntesa; Iohannes Gastó, procurator reverendi domini episcopi Valentini; frater Petrus Ferdinandi d'Íxar, comendator Montisalbani.

Pro brachio militari

Egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus de Montecatenos; Vitalis de Vilanova; Olfus de Pròxida, nominibus predictis; Iohannes de Vilanova; Ludovicus de Vilanova; Iohannes de Pròxida; Petrus Centelles; Ludovicus Abella, nominibus prefixis; Petrus Siscar, dictis nominibus; Iohannes Monyoç, per se et procuratorio nomine Iohannis Rocha; Iaufridus de Vilarig; Iohannes Roderici de Moros; Iohannes Romeu, dictis nominibus; Ludovicus de Castellví; Iohannes de Vilarasa, dictis nominibus; Iohannes Fabra, nominibus iamdictis; Iohannes de Castellví; Petrus Maschó; Corveranus d'Alet; Manuel de Montagut, dictis nominibus; Iohannes Maçquefa, ¶^{221v} per se et procuratorio nomine nobilium Raymundi, Guillelmi et Petri de Rocafull et honorabilium Iacobi Iohannis, Iacobi et Anthonii Torres, Ferdinandi Maçquefa, Remigii Álvaroç d'Espejo, Bartholomei de Montagut, Alfonsi Rosell, (Iacobi de Montagut), Petri Miró, Peregrini de Montagut, Bonanati Miró, Francisci de Montagut, Petri de Rius, Galcerandi de Montagut, Petri de Liminyana, Iohannis Miró, Petri Thomàs, Francisci Miró, Gometi de la Crevella, Iohannis⁵⁴⁴ de Mora, Iohannis Garcia de Solana et Iohannis Gilabert, minoris dierum et comorancium Oriole; Iohannes de Vinatea; Guillelmus de Vilarig, proprio nomine et ut procurator Bernardi de Vilarig et Bernardi Scorna; Iohannes Petri de Vayello, per se et nomine procuratorio honorabilium Andree Miró, Simonis Sáncheç de la Spunya, Iacobi de Liminyana, Petri Garcia de Solana, Petri Ferdinandi de Mesones, Martini Gil de Regadell et Bartholomei de Montagut, minoris, comorancium in villa Oriole; Anthonius de Patos, habitator ville Onde, per se et procuratorio nomine Lupi d'Esparça et Iohannis d'Esparça, filii sui, Roldani d'Esparça et Iohannis d'Esparça, filii sui, Petri Arnau d'Esparça et Iohannis de Patos, comorancium in villa Onde.

¶⁵⁴⁴ B *Iuliani*.

Pro brachio universitatum, civitatum et villarum regalium

Iohannes Suau, Guillermus Çaera [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; ^{||222}Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici ville Morelle; Ginisius Silvestre, syndicus villarum Oriole et Aliquantis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Iacobus Olzina, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Bartholomeus Bodí, syndicus villarum de Bocayrén et de Biar.

Et statim, dominus rex predictus, sedens in suo regali solio ut est moris, mandavit tractatores per eum electos et in quadam papirea scedula contentos in predicta curia publicari, quorum nomina ut continebant in scedula supradicta sunt que per ordinem subsecuntur:

l'arquebisbe de Tarragona	lo vicecanceller
mossèn Guerau de Cervelló	lo tresorer
don Johan de Luna	mossèn Domingo (Mascó)
don Johan d'Íxar	micer Johan Mercader
mossèn Johan Ferrándiz d'Eredia	micer Pere Basset
don Berenguer de Bardaxí	scrivà de ració

Quibusquidem tractatoribus tractandi et concordandi cum aliis de dicta curia et referende eidem domino regi plenariam contulit potestatem.

Et ilico, nobilis Vitalis de Vilanova, per se et aliis sue oppinionis, dixit se non consentire, immo cum ea qua decet re-^{||222v}verencie dissentire supradictis et per eo obtulit atque tradidit quandam scedulam continencie subsequentis:

E los dits mossèn Berenguer de Vilaragut e mossèn Jacme Romeu, en los (ja) dits noms, ço és en lurs noms propis e axí com a procuradors de molts nobles, cavallers e gentils hòmens del braç militar, contenguts en dues scèdules, en dies passats en la cort offeretes, dien que stan e perseveren en los protests per aquells fets e que no han ni tenen per tractadors del dit braç les deu persones eletes en tractadors per lo egregi duch de Gandia e per alguns altres del dit braç, ni consenten en res qui ab aquells ni en altra manera sia procehit e enantat, tractat ni concordat, tractant cesse lo prejuhi, lo qual, per la dita que's diu elecció, los (és) estat fet e causat e la present scèdula o scriptura volen haver per repetida en qualsevulla actes d'ací avant faedors e requiren e sopliquen que sia continuada en los actes de la cort.

Et lecta et publicata scedula antedicta predictus nobilis Vitalis de Vilanova, per se et aliis de dicta sua oppinione, supplicavit et petit de hiis fieri (publicum) instrumentum ad habendum memoriam in futurum.

Et dictus dominus rex mandavit predicta inseri in huiusmodi processu curie generalis, denegans inde fieri publicum instrumentum.

Secutis autem omnibus supradictis dominus rex predictus obtulit et tradidit, (publicari et legi) mandavit curie antedictae et brachiis eiusdem universaliter ¶²²³ omnibus et singulariter singulas responsiones sive provisiones factas per dominum regem predictum (seu in eius consilio) capitulis sive gravaminibus supplicationibusque per dicta brachia oblatis et positis comuniter et divisim, et quequidem responsiones sive provisiones si gravaminum convenium tribus brachiis et brachii regalis et aliquorum singularium eiusdem brachii per ordinem et distincte in fine presentis iornate ac actuum in eadem iornata in predicta curia consecutorum sunt inserte.

Et ilico, dictus reverendus magister Muntèsie per se et toto brachio ecclesiastico dicti regni et iuris conservacione eiusdem obtulit et tradidit duas supplicationum scedulas tenor quarum per ordinem per hec sequitur verba:

Molt excel·lent príncep e senyor,

Los del braç eclesiàstich de regne de València, enteses les provisions e respostes per vós, senyor, fetes als greuges a la vostra molt gran senyoria offers per los braços eclesiàstich, militar e de ciutats e viles reals e per qualsevol de aquelles *coniunctim vel divisim*, hoc encara per singulars del dit regne e la publicació de aquelles en la present jornada en plenera cort feta, ab aquella pus humil e subjecta reverència que's pertany, (responen) o dien que'n ço e quant les dites provisions, respostes e publicació sien vistes contra furs e privilegis atorgats en general o en special al dit braç eclesiàstic o singulars de aquell o sien vistes en alcuna cosa prejudicials o derogatòries al dit braç eclesiàstich e repugnar o contradir a les coses per aquell dit braç supplicades en la obla(ció) ¶^{223v} dels dits lurs greuges, no accepten aquelles ne y consenten, tàcitament o expressa, ans ab les dites reverències hi contradien e dissenten expressament. En ço, emperò e quant les dites provisions, respostes e publicació són o sien vistes atorgar les coses supplicades per lo dit braç eclesiàstich o sien conformes a les dites lurs supplicacions o segons los dits furs e privilegis, ab humil acció de gràcies accepten e reeben en e per acte de la present cort les dites provisions e respostes, protestants que particularment, haüda còpia de les dites respostes, provisions e publicació, a cascú lo dit braç puxa fer (especial) resposta de acceptació o contradicció en tot o en part e que temps alcú no'ls percórrega, supplicant que de la present (resposta) man que'ls sia feta carta pública.

Lo braç eclesiàstich de la present cort e singulars d'aquell, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, protesten que no consenten a les provisions per vós, senyor, fetes e huy publicades als greuges a la vostra senyoria en la present cort offers dels braços militar e reyal e singulars de aquell, ans contradien a aquells si e quant les dites provisions sien o puxen ésser prejudicials al braç eclesiàstich o alguns⁵⁴⁵

¶⁵⁴⁵ A altres.

singulars o singular de aquell, e ab la dita humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, protesta lo dit braç eclesiàstich e los singulars de aquell que no consent a alcunes gràcies o concessions per vós, senyor, fetes o donades en la present cort als dits braços militar e reyal o a alguns singulars o singular de aquell e que per aquelles dites gràcies o concessions no sia fet alcun prejudí ara o en sdevenidor al dit braç eclesiàstich o singulars o singular de aquell, requirent de les dites coses carta pública. ||²²⁴

Et eodem instanti, venerabilis Berengarius Clavell, nomine et pro parte brachii militaris regni predicti, obtulit et tradidit quendam scripturam vel scedulam continencie subsequenteris:

Molt alt e molt excel·lent senyor,

Com les respostes que vós, senyor, donats als greuges a la vostra senyoria presentats e donats en la present cort (no·s) sàpien encara per lo braç militar, com aquelles donets (e façats) en volum e scrites e no·s sàpien ni·s ligen ni·s puxen entendre axí proposament, e porien (ésser) en tot o en part no concordades als greuges donats per lo braç militar e singulars de aquell e als donat(s) en comú per tota la cort e als donats per los braços eclesiàstich e militar ensemps e a les coses supplicades en aquells, e encara porien ésser les respostes que vós, senyor, fetes als greuges e supplicacions del braç reyal o singulars de aquell e al braç eclesiàstich prejudicials al braç e stament militar e singulars d'aquell. Per què, senyor, ab humil e subjecta reverència parlant, diu lo dit braç militar e los qui (són) justats en la present cort per aquell que no consenten en les dites respostes ni accepten aquelles tant com sien discordades als greuges e supplicacions per lo dit braç militar e singulars de aquell fetes per si e ensemps e ab los altres braços e ab lo dit braç eclesiàstich, e encara no consenten en respostes que vós, senyor, façats als greuges e supplicacions dels altres braços e universitats reyal e altres singulars, tant com sien prejudicials al dit braç militar e singulars de aquell, supplicant humilment la vostra senyoria que per vós, senyor, los sia salvat tot dret e que en res no·ls faça prejudí. ||^{224v}

Et incontinenti, Guillerms Çaera, nomine et pro parte brachii universitatum, civitatum et villarum regalium et pro conservacione iuris earum obtulit quendam supplicacionis scedulam tenoris sequentis:

Molt excel·lent senyor,

Com per la vostra senyoria són stades fetes ja respostes als greuges a la vostra senyoria offerts axí per los tres braços de la present cort com encara per los dos braços o per qualsevol de aquells, com encara als offerts per alcunes universitats e singulars dels dits braços, per ço, senyor, lo braç reyal, ab humil e subjecta reverència de la vostra senyoria, diu que, tant com les dites respostes sien consonants a les coses per lo dit braç reyal supplicades, ab humil acció de gràcies accepten aquelles, e aytant com les dites respostes sien vistes ésser prejudicials e contràries a les coses supplicades per lo dit braç reyal o a lurs furs, privilegis, libertats e drets,

ab la dita humil e subjecta reverència dien que no y consenten, ans expressament hi contradien protestant que per les dites respostes alcun prejudí no sia fet ne engendrat als dits furs, privilegis e libertats e drets de les dites universitats del dit braç e dels singulars de aquelles. Supplican la vostra senyoria que la present scriptura man continuar en lo procés de la cort.⁵⁴⁶

Et eodem instanti, dictus Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole, obtulit quandam scedulam continencie subsequentis: ¶²²⁵

Molt alt senyor,

Com lo síndich de la vila d'Oriola se dupte que vós, senyor, no pronunciets e per acte de cort façats publicar alguns furs o provisions los quals e les quals porien o alcú e alguna dels dits furs e provisions poria ésser contra furs, privilegis, libertats e bons usos de la dita vila, en special en ço que és supplicat que l'alcaidia de la dita vila no puga ésser donada sinó a nadiu del regne de València, per tal lo dit síndich, ans de publicar aquells e après publicació de aquells tant com [seran] contra la dita vila o drets e costums de aquella diu que no y consent, supplicant a vós, senyor, que la present scèdula manets insertar en lo procés de la cort.

Altissimus et cetera.

Et eodem instanti, dictus Berengarius Clavell, nomine et pro parte brachii militaris predicti, obtulit atque tradidit quodam gravamen sive capitulum super execucione quadam facta ut dicitur seu fieri attemptata contra Iohannem de Vina-tea in loco de la Todolella, quodquidem capitulum seu gravamen sub kalendario diei presentis continetur in libris sive processibus scribe domini regis de processu curie predictae et in processu discreti Francisci Ferri, scribe dicti brachii militaris, lacius continetur.

Et confestim, dictus Guillermus Çaera, nomine et pro parte brachii civitatum et villarum regalium, obtulit quedam capitula sive gravamina supplicans super eis de iusticia providere quorum tenores per hec secuntur verba: ¶^{225v}

Molt excel·lent senyor,

Com los greuges a la vostra senyoria offerats per lo braç reyal fos expressament dit e protestat que si pogués enadir als dits greuges, per ço, senyor, lo dit braç reyal enadint als dits greuges posa davant la vostra senyoria los greuges infrasegüents:⁵⁴⁷

Primerament, com les imposicions que eren en la dita ciutat en vida del senyor rey en Ferrando, de loable memòria, pare vostre, demanassen a alguns les imposicions degudes per rahó de certes coses que serien stades comprades per lo dit senyor rey en Ferrando lo vostre batle general de regne de València excehint sa

¶⁵⁴⁶ Al marge: *Per lo bras real a les respostes fetes per lo senyor rey als greuges offerats.*

¶⁵⁴⁷ Al marge: *Addicions de greuges per lo braç real.*

jurisdicció manà als administradors de la dita ciutat de València sots certes e grans penes que no fessen pagar les dites imposicions ne fessen juhí alcú de aquelles e axí mateix manà als dits mercaders e als jurats e síndich de la dita ciutat de València sots certes e grans penes que no demanassen les dites imposicions segons en los dits manaments les dites coses e altres són pus largament contengudes los quals manaments lo dit batle no podia fer com no pertangués a sa jurisdicció e sien expressament contra furs e privilegis de la dita ciutat e regne de València. Per ço suppliquen sia vostra mercè declarar los dits manaments ésser nul·les o almenys no procehir de justícia e revocar en quant de feyt són stats feyts e manar al dit batle que d'ací avant semblants manaments no faça ne attente.

Ítem, senyor, com vós ab letra vostra que fon donada en Bar-^{||226}celona a XII d'agost del any mil CCCC XVI e segellada ab vostre sagell secret hajats confessats deure a'n Gabriel Navarro, scrivà de ració de casa vostra, dos mília DCCC XXXIII florins d'or d'Aragó per les causes e rahó en la dita vostra letra expressades, los quals II mília DCCC XXXIII florins assignats havedors e recobradors al dit en Gabriel Navarro de e sobre les demandes faedores en lo regne de València per rahó del vostre benaventurat novell regiment, manant al vostre batle general del dit regne que les obligacions que les viles e universitats que fossen tengudes a les dites demandes fer devien, si fetes no eren, al dit batle o altres collectors de aquelles fes fer obligacions al dit en Gabriel dels dits IIM DCCC XXXIII florins; e si les obligacions eren fetes per les dites universitats que de continent fes cessions en concorrent quantitat dels dits dos mília DCCC XXXIII florins, e si les obligacions eren al dit en Gabriel Navarro, segons que en la dita vostra letra pus largament [és] contengut, a la qual referim, e com lo dit micer Johan Mercader, batle general qui dessus, no haja volgut ensequir ne complir vostre manament e ordenació en fer les dites assignacions e cessions, ans contra sèrie e ordenació vostra ha collides e exhigides totes les peccúnies de les dites demandes e no ha volgut de aquelles dar al dit en Gabriel Navarro sinó XVIIIIM sous, retinent-se devers si de les dites demandes la restant quantitat, que són dihuit mília CLXXIII sous moneda reals de València, los quals en virtut de la dita assignació pertanyhien al dit en Gabriel, la qual cosa és stada feta en gran dan e prejudí d'aquell. Per què lo braç de les ciutats e viles reals del dit regne suppliquen a vós, senyor, que reparant lo dit greuge manets de continent al dit vostre ^{||226v} batle que do e pague al dit en Gabriel Navarro los dits XIIIIM CLXXIII sous restants dels IIM DCCC XXXIII florins per vós, senyor, a vós atorgats deure, los quals ell indegudament se ha preses e retenguts devers si de les dites demandes. E faent açò, senyor, provehirets de justícia e lo dit braç reyal ho tendrà a gràcia e mercè.

Ítem, senyor, com los corders de la ciutat de València qui fan cordes d'espert e altres mercaders o ciutadans de València per rahó de la franquea que han de la dita ciutat sien e hajen acostumat de ésser immunes e exempts de pagar dret

algun per rahó de faxcars los quals sien ja meses en libants, palomeres, rests e altres semblants cordes, e lo batle general de València de poch de temps ençà, volent fer novitats, se vulla esforçar de fer-los pagar per los faxcars que són ja meses en obra, a rahó de IIII diners per centenar, faent-los diverses vexacions, ço és que quant los dits libants, palomeres, rests e altres semblants cordes d'espart són ja a mar lo batle los fa emparar⁵⁴⁸ e fa comprar quants faxcars hi poden ésser entrats, e fa-ls pagar per faxcars jatsesia alló no sien ja faxcars, ans és ja mudat en altra spècia de cordes, la qual cosa, parlant ab honor, lo dit batle no pot fer com sia contra la libertat e franquea de la dita ciutat e dels habitants de aquella. Per tal, senyor, lo dit braç humilment supplica provehir-los sobre les dites coses de condecet remey de justícia, e que sia manat al dit batle que aquell ell d'ací avant no faça semblants coses ne faça pagar als dits corders e altres ciutadans de València qui trauran los dits libants, palomeres, rests e altra qualsevol exàrcia d'espart, per mar o per terra, lo dit dret de faxcars, com alló ja no sien dits faxcars.

Et tunch brachia antedicta et singula ex eisdem dixer-||²²⁷unt quod stabant et persev[er]abant et utique persistenter in protestacionibus et dissentimentis currie, pro parte cuiuslibet eorumdem in primis posicionibus gravaminum oblatis et factis quas et que voluerunt hic haberi denuo repetitis.

Et dictus dominus rex dixit quod super contentis in dictis capitulis sive gravaminibus provideret prout iusticia provideret, et ilico curiam antedictam continuavit ad diem mercurii proxime subsequenter in eodem loco, ante prandium, celebrandam.

3.16

RESPOSTES DEL REI ALS GREUGES COMUNS

Tenor autem responsionum seu provisionum gravaminum comunium de quibus supra fit mencio:

Respostes o provisions fetes per lo senyor rey
als capítols dels greuges comuns

I. Respon lo senyor rey que ell s'és intitulat axí com trobà que son pare se intitulava e lo rey en Martí, son oncle, despuys que ven a ell la successió del regne de Sicília e trobàs que axí's intitulava lo rey en Jacme segon qui era axí mateix rey d'Aragó e de Sicília, la qual intitulació no és ni plàcia Déu que sia contra la unió. E plau al senyor rey que sia vist ço que fer se'n deja.

¶ ⁵⁴⁸ A empar.

II. Respon lo senyor rey que açò no és greuge de cort.

III. Plau al senyor rey que en la forma en l'astatut e ordinació del dit rey en Jacme mencionat en lo present capítol contenguda tots e qualsevol officials exercint jurisdic-^{227v}ció sien tenguts tenir taula e sia contra aquells feta enquesta les altres coses en lo dit capítol contengudes denegue lo dit señor, com no sien justes ne profitoses a la cosa pública.

III. Lo senyor rey mana que sien servats los furs e provisions parlants de la jurisdicció del batle general, segons és stat acostumat.

V. Per actes de la cort de la batlia, en lo consell del senyor rey exhibits, consta que'l batle ha acostumat imposar penes, e per ço sia fet ço que antigament [és] stat observat.

VI. Lo senyor rey o denega perquè seria confusió dels dits officis e molt dampnós als litigants davant los dits officials. *Vacat*.

VII. Lo senyor rey provehirà en tal manera que raonablement la cort ne deurà ésser contenta.

VIII. Plau al senyor rey servir los furs d'aquesta matèria parlants, e açò que's demana de prestar major caució sia vist si és expedient e profitós al senyor rey e a la cosa pública, e açò car plaurà-li seguir ço que sia més útil.

IX. Plau al senyor rey que sia servat lo fur parlant de les inhibicions faedores e que sia vist l'interès del senyor rey sobre les licències particulars per lo batle durant la inhibició atorgadores, e après provehir hi ha segons se pertanga.

X. Segons lo senyor rey és certifficat lo dret d'almodinatge és acostumat e's deu cullir, e plau-li que los jurats ²²⁸ de València tenint açtores franques en lo dit almodí no sia levat lo dret d'açtoratge, car en altra manera lo dit dret d'astoratge és acostumat e's deu levar.

XI. Plau al senyor rey que sia servat lo fur del rey en Martí sobre açò fet e si alcun cas és mostrat que lo governador se sia entramés de ço que no li pertanga, lo senyor rey hi farà reduhir a degut stat.

XII. Plau al senyor rey que sia servat lo fur sobre açò feyt per lo rey en Martí.

XIII. Plau al senyor rey que sien fetes a cascunes universitats confirmacions dels privilegis de lurs franquees en forma acostumada si e segons mils hauran usat dels dits privilegis.

XIII. [*en blanc*].

XV. Mana lo senyor rey que sia revocada la dita assignació e que los furs parlants de aquesta matèria sien servats.

XVI. Lo senyor rey, vists dos capítols de greuges sobre les coses ^{||228v} contingudes en lo present capítol, donats en les corts per lo senyor rey en Martí als habitants del regne de València celebrades, mana ésser servades a la letra les provisions fetes als dits capítols e revoca les coses en contrari atemptades.

XVII. Lo senyor rey ha per clar que tal composició e remissió com és nomenada en lo capítol no's pot fer per lo senyor del loch que mer ha imperi.

XVIII. En tot regne de València és acostumat que moros no pusquen beure vi sinó en la taverna per la senyoria a ells deputada, e solament són licenciats en la dita taverna; en altra manera són punits. E los batles generals han acostumat arrendar la dita taverna en València ab les dites calònies e penes e reempcions d'aquelles, per què lo dit senyor entén a servir ço que s'és acostumat en les sues moreries e's acostuma encara en les altres moreries.

XVIII. Plau al senyor rey que's paguen e se leven los drets acostumats [ans d'ara sis anys] e no més avant, e axí u manarà per ses provisions ésser observat, e si res és fet en contrari que'n sia haüda informació [per] persones sufficients a qui lo senyor rey ho comanarà, e que sien punits los contrafaents.

XX. La querela posada contra lo dit governador és massa general, però si alguna querela particular serà donada, plau al senyor rey fer-hi breu e desempaxada justícia.

XXI. Plau al senyor rey que'l batle no leve moravadí dels vas-^{||229}salls d'aquells a qui pertany lo dit moravadí.

XXII. Lo senyor rey no sab que's puxa pretendre legítim interès en que alguatzi[r]s sien en los dits officis de governació e de la batlia, ans se'n segueix als officis e mellor expedició en les execucions de la justícia, majorment com no prenguen, segons lo dit senyor és informat, major salari que'ls porters. E'n la governació, de molt temps ençà, e en la batlia d'alguns batles, [de molt temps] ençà, és stat acostumat però si alcú volrà informar lo dit senyor que los dits alguatzirs hajen fetes coses no degudes en lurs officis, lo dit senyor, precedent legitima informació, los castigarà.

XXIII. Lo senyor rey enviarà e manarà al mestre racional de la sua cort que regonega los comptes d'en Gabriel Çapila, per ço que sia vist quina exida fon haüda de la peccúnia en lo dit capítol declarada, e a vós farà breument per ço que sobre la justícia pusca ésser provehit la qual lo dit senyor offer breument ministrar.

XXIII. Respon lo senyor rey que lo jurament en la forma acostumada presat per los dits governador e batle basta a les coses en lo dit capítol demanades per ço no deuen ésser [requests] a jurar singularment, si emperò serà mostrat per justícia [e] rahó lo jurament dessús dit no bastar, lo dit senyor és aparellat breument provehir-hi de justícia.

XXV. No appar consonant a rahó ordenar e statuhir cosa alcuna ¶^{229v} sobre les coses en lo present capítol contengudes, ans seria dampnós al senyor rey e a la terra en son cas, e axí és stat acostumat fer en los regnes d'Aragó e de València e en lo principat de Catalunya, e's ver que a tart s'esdevenen les dites coses.

[XXVI, XXVII, XXVIII]. Responent als XXVI, XXVII e XXVIII lo senyor és prest star-ne a la justícia.

XXVIII. Al senyor rey plau que sobre açò sia vista la justícia, perquè'n sia enseguit ço que's trobarà deure ésser fet.

XXX. Lo senyor rey ha comanat a mossèn Domingo Mascó e micer Guillem Çaera que regoneguessen les coses en lo dit capítol contengudes. Vol que li'n facen relació e provehir-hi ha per justícia.

XXXI. Lo senyor rey proveex e mana que les dites storsions d'ací avant no sien fetes e farà comissió a algunes bones persones qui inquiren contra los nomenats en lo dit capítol e contra los scrivans de la cort del bisbe e de les altres corts ecclesiàstiques e y facen justícia.

XXXII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey se offer prest fer justícia.

XXXIII. Respon lo senyor rey que ell e sos oficials assats ans massa ¶²³⁰ benignament si són haüts envers los dits protestadors, car pogueren haver procehit pus rigorosament; emperò, si los dits protestadors creen ésser stats agreugats, plau al senyor rey que en son consell sia tractat e examinat si les dites protestacions deuen ésser revocades o si lo senyor rey deu procehir pus asprament, justícia exhigent.

XXXIII. Lo present negoci és comés per lo senyor rey a micer Guillem Çaera e vol lo dit senyor que y proceescha per justícia.

XXXV. Plau al senyor rey que los processos qui's actitaran en la sua audiència entre parts privades quant lo dit senyor se partrà del regne de València tornen en les corts a les quals pertanyera la conexença de les causes, e los processos dels plets que tocaran lo dit senyor sien mesos en la casa del archiu del Rey de València, e sia'n donat traslat als qui volrran proseguir les dites causes a lurs despeses, e tot açò sie entés en les causes que no poden ésser tretes del regne. Plau encara al senyor rey que romanga traslat dels procesos de les corts del regne de València en lo dit archiu, car l'original cové que sia en la cort del dit senyor, qui, per moltes causes, occorrents contínuament, ho ha a fer regonèxer, e que lo ofici del protho-notari, qui deu tenir los dits processos, no ha certa seilla.

XXXVI, XXXVII. Lo senyor rey sobre açò enten a deliberar ab los de son Consell, e provehir s'i ha per justícia.

XXXVIII. Sia servat lo fur sobre açò ordenat.

XXXVIII. Plau al senyor que sien servats los furs dissonants sobre açò, ¶^{230v} e és aparellat procehir contra aquells qui hauran donada o daran licència e no·ls és permesa donar aquella.

XXXX. Mana lo senyor rey que sien servats los furs dels reys en Johan e en Martí disposants sobre açò e si en res és stat contrafet offer reduhir alló a justícia.

XXXXI. No appar a rahó consonant que mestre racional sia fet en regne de València, car mestre racional és ofici de casa del senyor rey e no del regne o principat. Emperò sobre açò e les altres coses en lo dit capítol contengudes, haüda delliberació madura, lo dit senyor hi provehirà.

XXXXII. Ja hi és stat provehit per lo vicecanceller del senyor rey.

XXXXIII. Plau al senyor rey comanar a algunes persones les quals, appellats alguns mercaders sperts en les mercaderies e or que venen de les parts de Barberia, regoneguen e sguarden sobre açò la utilitat de la cosa pública del dit regne.

XXXXIII. No és greuge de cort, més lo senyor rey és aparellat provehir a la indempnitat de les universitats en lo dit capítol contengudes, tant com fer-se deja per justícia.

XXXXV. Idem.

XXXXVI. Contra lo turbador de fet de la execució⁵⁴⁹ de la justícia ja hi ¶²³¹ ha remeys, los quals vol lo senyor rey que sien executats.⁵⁵⁰

XLVII. Sien vists los instruments e títols en virtut dels quals les scoltes foren assignades, per ço que, aquells reconeguts, hi pusca ésser provehit.

XLVIII. Plau al senyor rey.

XLVIII. Plau al senyor rey que sia servat lo fur.

L. Opposició és stada feta al dit greuge per part de mossèn Álvaro Dàvila,⁵⁵¹ qui pretén possehir la dita Foya de Bunyol, emperò lo senyor rey és aparellat fer entre les dites parts breu e spatxada justícia.

LI. Micer Guillem Çaera regonega lo present capítol e informe's de les coses en aquell contengudes, e provehir hi ha lo senyor rey.

¶⁵⁴⁹ A *exucució*.

¶⁵⁵⁰ A *executades*.

¶⁵⁵¹ A *Çavila*.

RESPOSTES DEL REI ALS GREUGES DEL BRAÇ REIAL

Tenor autem provisionum ac responsionum gravaminum brachii regalis ac aliquarum universitatum ipsius et a quorum singularium eorundem de quibus supra fit mencio talis est:

Respostes o provisions fetes
als capítols dels greuges del braç reial

I. Plau al senyor rey que sia servat lo dit fur. ¶^{231v}

II. Respon lo senyor rey que açò no és greuge de cort, que lo dit senyor és prest a qualsevulla justament querellants ministrar justícia o fer-los fer aquella esmena que per justícia serà declarada.

III. Plau al senyor rey que sia servat lo fur e que ço que serà contrafet sia revocat, justícia migançant.

III. Lo senyor rey ha jurat lo dit privilegi, primerament com a primogènit en les corts que lo senyor rey don Ferrando, pare seu, celebrava en lo dit regne, e ara en començament de les presents corts, e plau-li aquell servir.

V. Lo senyor rey en son consell ha oïdes les parts assats largament e ohirà pus plenerament aquells sobre les coses en lo present capítol contengudes, e après hi farà justícia espatxada.

VI. Lo senyor rey, haüda delliberació, hi provehirà en tal manera que la cort ne serà rahonablement contenta.

VII. Plau al senyor rey que sien servats los furs prohibints les tafureries, no solament en la moreria⁵⁵² mas encara en tota la ciutat de València.

VIII. Plau al senyor rey e vol que sia fet així com és supplicat.

VIII. Lo senyor rey hi provehirà en tal manera que, aquell official ¶²³² que en açò delinquirà, serà en tal manera punit que serà càstich als altres.

X. Lo senyor rey vol e mana ésser servats los furs e privilegis disponents de les penes sobredites, emperò la part de les penes comeses pertanyents a les universitats de les ciutats e viles sia rebuda de les mans del batle o del justícia e no en altra manera, com axí's deja fer de justícia e sia axí stat acostumat.

¶⁵⁵² A memòria.

XI. Plau al senyor rey que sien servades les provisions dels senyors reys don Johan e don Martí, predecessors seus, disposants sobre les coses contengudes en lo dit capítol e mana als governador e justícia e altres oficials a qui's pertanga que aquelles serven e facen servir e plau al senyor rey que açò sia observat en les ciutats e viles reials del regne qui hauran semblants provisions.

XII. Lo senyor rey atorgarà provisions oportunes per la dita rahó.

XIII. Plau al senyor rey e vol que los governador e batle una vegada l'any visiten lo regne, però és cert que los convenguts davant los dits governador e batle són tenguts comparar davant aquells honsevulla que sien dins lo regne per les causes pertanyents a la jurisdicció d'aquells.

XIII. Segons tenor dels privilegis exhibuhs e legits és vist ésser atorgat a la ciutat de València que puga armar fustes contra los qui trauran blats de la ciutat o del regne. Es emperò cert que és stat acostumat que lo capità de les fusta o fustes per la dita ciutat ^{||232v} armades presta sacrament e homenatge e caució ydònea e costumat prestar en poder del batle general en forma stilada e per tenor de una provisió del senyor rey en Pere segon, dada en Saragoça a VIII de abril del any de nostre senyor mil CCCXXXI, appar que si és necessari los jurats e prohòmens de la ciutat, apparent alcuna suspició, fer statut e ordinació sobre les coses prohibides ne deuen ésser tretes per terra, la execució del dit statut e la custodia e guarda pertanyen al dit batle general.

XV. Lo senyor rey stà en la resposta feta al precedent capítol.

XVI. Lo senyor rey mana que sien servats los furs e privilegis disposants sobre lo dit dret de assadura.

XVII. Per ço que en lo regne de València se diu que ha moltes viles, castells e lochs poblats a fur d'Aragó, dels quals lo present capítol concernex interès, appellats e hoïts los senyors dels dits lochs, lo senyor rey hi farà justícia.

XVIII. Sia vist lo títol que ha València de exhigir imposicions, car sens concessió real o consuetut observada de tant de temps que memòria de hòmens no sia en contrari no's pot tal dret exhigir.

XVIII. Lo senyor rey comana al tresorer e batle general de regne de València que, ensemps ab en Jacme Rotlà, de offici de mestre racional, appella[t] lo missatger de la vila de Qulle-^{||233ra}, proveexca en tal manera sobre les coses contengudes en lo dit capítol que lo ben avenir del quitament de la dita vila ne sia degudament procurat.

XX. Lo senyor rey mana ésser servat lo fur que parla que'l batle no pusqua comprar rendes o drets reals e comana a micer Guillem Çaera que inquiri e proceesca contra lo batle de Xàtiva e son lochtinent sobre les coses en lo dit capítol contengudes e si seran atrobats culpables que sien punits axí com se pertanga.

XXI. Lo senyor rey és certificat que lo vicecanceller seu ha revocat la dita comissió per certes causes e per ço no és necessari declarar si la dita comissió era contra fur o no.

XXII. Plau al senyor rey que sobre les virtualles que deuen entrar o exir per lo riu de Cullera los jurats de la ciutat de València per si o per persona deputada per aquells usen de la jurisdicció contenguda en lo capítol mencionat en lo present greuge, e de açò·ls manarà fer letra executòria segons se pertanga.

XXIII. *Nunqua* de aquest privilegi és stat usat, ne és rahó que d'ací avant se ús de aquell.

XXIII. Lo senyor rey vol que sien servats los furs e privilegis que ¶^{233v} disponen sobre les armes e coses prohibides portadores de hun loch en altre dins lo regne, e sobre l'abús que·s pretén lo senyor rey comana a micer Guillem Çaera que, appellat lo batle general e altres de qui sia interés, faça justícia espatxada.

XXV. Com les coses en lo present capítol contengudes concernexen interès de alguns als quals se diu que seria atorgada la conexença dels dits crims de plagi o de collera, lo senyor rey mana a micer Pere Català, doctor en decrets, que, appellats e hoïts lo procurador fiscal del dit senyor per interès de aquell e los altres dessus dits de qui sia interés, culla lo present negoci e après faça·n relació al dit señor, e provehir hi ha de justícia.

XXVI. Lo senyor rey provehirà que lo governador delà Sexona deservexca personalment a son offici e manarà a aquell, sots pena de privació del salari, prorata del temps que·s partia del servey del dit offici, que no se'n parteixca sens licència expressa del dit señor, la qual licència lo dit senyor haja a donar [*en blanc*] dels jurats de la dita vila atorgadora a poch temps.

XXVII. No·s pot demanar per via de greuge de cort, car la disposició de les coses contengudes en lo dit capítol solament pertany al senyor rey, lo qual, informat del interès e utilitat de la sua cosa pública en la custòdia del dit castell, provehirà segons li serà vist profitós. ¶²³⁴

XXVIII. A aquest capítol respon lo senyor rey en la forma del capítol *proxime* precedent.

XXVIII. A aquest capítol lo senyor rey fa semblant resposta de la sobredita del XXVII capítol propprecedent.

XXX. Lo senyor rey vol que lo fur que deposa sobre la matèria del dit capítol sia servat segons sa sèrie e tenor e que sien revocades les coses en contrari attentades.

XXXI. Vol lo senyor rey que les comissions per lo governador faedores als porters sien stilades e congruament restretes als actes de les execucions fahedores

per los dits porters en manera que lo dit governador no sia vist a aquells generalment comanar sens veus.

XXXII. Respon lo senyor rey que los reys d'Aragó predecessors seus han guiat e acostumen guiar los dits ytalians a son arbitre que pusquen star e mercadejar en ses terres, no obstant qualsevol privilegis, e experiència ha mostrat que d'açò's ha seguit gran profit a les ciutats, viles e terres on mercadejen, e encara als vectigals del senyor rey e al General, imposicions e altres drets que's cullen en lo regne; per què lo dit senyor, mentre del mercadejar d'ells no's segueixca dan a la cosa pública, és de intenció, seguint les petjades de sos predecessors, atorgar los dits guiatges com ben vist li serà.⁵⁵³

XXXIII. Respon lo senyor rey que sien especificats e declarats los greuges que sots generalitat són affermats ésser stats fets per lo batle ¶^{234v} general, e serà y provehit de justícia.⁵⁵⁴

XXXIII. En altra manera, e no per la via del present greuge, hi proveex lo senyor rey, ço és, que mana que en sguart de la vila de Sexona sia servat lo privilegi general que prohibeix⁵⁵⁵ la dita vila e altres del regne ésser alienades e revoca ço que sia fet en contrari.

XXXV. Plau al senyor rey provehir en les coses en lo dit capítol contengudes de comun assentiment de la cort.

XXXVI. Plau al senyor rey que sia servat lo fur a la letra, e encara que sia millorat o fortificat en pena e en altra manera, de consentiment de la cort.

XXXVII. Lo senyor rey, appellat l'ereu o curador d'en Arnau Guillem de Bellera e les fermances de aquell, mana ésser fet compliment de justícia sobre les coses en lo present capítol contengudes.

XXXVIII. Lo senyor rey mana ésser servat lo fur a la letra e revoca ço que's stat fet en contrari del dit fur.

XXXVIII. Sia feta fe del privilegi al·legat, e lo senyor rey hi provehirà segons serà faedor de rahó.

XXXX. No és greuge de cort, mas plau al senyor rey delliberar ¶²³⁵ qual serà profitós al senyor rey e a la cosa pública de la vila de Burriana, ço és, si'l batle o'l justícia de la dita vila farà les penyores o degolla dels bestiar pasturants contra forma del dit privilegi, en lo terme de la dita vila, lo senyor rey provehirà que's serve ço que és acostumat servir en la dita vila ans de VI anys e provehirà que'l governador [*en blanc*].

¶⁵⁵³ Al marge: *Sia donat a entendre al senyor rey lo dan que's diu que se segueix a la terra e ladonchs lo*

dit senyor hi provehirà. ¶⁵⁵⁴ Al marge: *Sia apparellat lo batle.* ¶⁵⁵⁵ *A proveex.*

XLI. Respon lo senyor rey que les qüestions tocants la fusta devallant per lo riu pertanyen al batle general, e per ço en aquest sguart sia servada la inhibició per aquell feta, emperò si alcú dels contrafaents volrà littigar o convenir sobre altra causa pertanyent al for del justícia en sguart d'aquella dita altra causa sia tolta la dita inhibició.⁵⁵⁶

XLII. Respon lo senyor rey que sia especificada la causa del greuge fet per lo batle general sobre les dites peytes e lo senyor rey provehir-hi à per justícia.

XLIII. Lo senyor rey mana al batle general que's entrameta de les coses que's pertanyen a son offici, e que no's entrameta de aquelles coses que no's pertanyen a son offici.

XLIIII. No és greuge de cort, emperò lo senyor rey, haüda relació de la utilitat de sos drets, hi provehirà.

XLV. [*en blanc*].⁵⁵⁷ ¶^{235v}

XXXXVI. Respon lo senyor rey que de mera justícia en los lochs on se paguen vectigals tot hom deu pagar o mostrar franquesa, si la ha, al cullidor.⁵⁵⁸

XXXXVII. No és greuge de cort.

XXXXVIII. Per fur hi és provehit, e més avant per lo rey en Martí, sobre la matèria del dit capítol, fon promulgada sentència la qual lo senyor rey mana ésser servada.

XXXXVIII. Ço que's demana no és útil a la cosa pública e és dampnós al senyor rey, per què ho denega. Sia servat ço que s'és acostumat servir.⁵⁵⁹

L. Lo senyor rey, appellats los consellers de Barcelona o'l procurador de aquells en la vila d'Elg, hi manarà ésser dit compliment de justícia.

LI. Lo senyor rey és meravellat del batle general dellà Sexona qui ha permés tals coses ésser fetes, e mana a aquell que tals coses d'ací avant no permeta, ans faça que tot hom pexque líberament en la dita illa e mar, sals al dit senyor totstemp sos drets, e de açò lo dit senyor atorgarà provisió bona e bastant.⁵⁶⁰ ¶²³⁶

LII. Lo senyor rey proveex que alguns jurats de universitat real no gosen ne pusquen haver o reebre alcuna cosa de les penes en les quals sien o seran encorreguts los singulars de les dites universitats.⁵⁶¹

LIII. Respon lo senyor rey que no proceex, car los alcajts e companyes lurs poden portar armes lícitament e sens pena. *Perseverat*.⁵⁶²

¶⁵⁵⁶ Al marge: *Bene*. ¶⁵⁵⁷ Al marge: *Vacat*.

¶⁵⁵⁸ Al marge: *Sia servada la provisió del senyor rey en Pere feta en març l'any LXIII*.

¶⁵⁵⁹ Al marge: *Persevera*. ¶⁵⁶⁰ Al marge: *Bene*. ¶⁵⁶¹ Al marge: *Bene*. ¶⁵⁶² Al marge: *Vacat*.

LIIII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey hi provehirà segons li serà ben vist.

LV. Com se al·legue per part del alt infant don Johan, governador general, que per ús e costum ell pot exhigir cena de governador general, lo senyor rey, hoït aquell, hi farà justícia spatxada.

LVI. No és greuge de cort.

LVII. Lo senyor rey, hoïts lo procurador fiscal e lo batle general, hi farà compliment de justícia.

LVIII. Appellats aquells de qui és interès, lo senyor rey hi farà justícia spatxada.

LIX. Lo senyor rey és aparellat fer-hi justícia.

LX. Sia feta fe de la unió del loch de Foyos, la qual vista serà-y ^{||236v} provehit de justícia.

LXI. No és greuge de cort, mas lo senyor rey, haüda delliberació, hi provehirà degudament.

LXII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey mana al batle general dellà Sexona que compre una casa sufficient on sien meses e conservades perpetualment les scriptures de les corts de la governació e batli[a].

LXIII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey hi provehirà en forma deguda.⁵⁶³

LXIIII. No proceex de justícia.

LXV. Appellats los jurats e hòmens de la vila de Castelló lo senyor rey és aparellat fer-hi compliment de justícia.

LXVI. Sia feta fe del privilegi de la franquea, e, aquell vist e hoït noresmenys lo batle general, lo senyor rey hi farà justícia.

LXVII. Plau al senyor rey fer aquella provisió que's pertanga per fer restituir la dita cena.

LXVIII. Lo senyor rey mana que sia servat lo privilegi als peccadors de Burriana, emperò que no sien excedits los térmens del dit privilegi. ^{||237}

LXIX, LXX. Lo senyor rey comanarà a mossèn Domingo Mascó e micer Johan Mercader e micer Guillem Çaera que, appellats los majordom e scrivà de ració e lo síndich de la dita vila, facen justícia sobre les coses en los dits capítols contengudes.

¶ ⁵⁶³ Al marge: *Sia demanada provisió.*

LXXI. Sia servat lo fur e la consuetut del senyor rey.

LXXII. No és greuge de cort, mas lo senyor rey en altra manera per justícia hi provehirà.

LXXIII. Respon lo senyor rey que cert és que los convenguts davant lo governador general e portantveus de aquell e davant lo batle general de regne de València són tenguts comparar davant aquells, on se vulla que sien dins lo regne, per les causes a lur jurisdicció pertanyents.

LXXIII. Entén lo senyor rey que fer la dita crida no sia contra fur, ma[s] bé li plau que sia servat lo dit fur.⁵⁶⁴

LXXV. Mana lo senyor rey que sien servats los furs e privilegis parlants de les dites coses.

LXXVI. Lo senyor rey ha fet reconèxer en lo seu consell lo fur del rey n'Amfós e hun privilegi qui fa distribució de les questes ordinàries, en lo qual lo dit rey n'Amfós, qui atorgà lo dit privilegi, [establí] que ultra la questa ordinària puxa demanar en los quals,^{564bis} per dret, lo rey pot fer demandes a sos vassals ¶^{237v} ultra la dita quantitat, segons a ell serà vist expedient, e plau-li que sobre les coses en lo dit capítol contengudes, hoït lo batle general, sia feta justícia.

LXXVII. Sien exhibuides les cartes de les obligacions de Vila-real, e aquelles regonegudes lo senyor rey hi farà justícia.

LXXVIII. [*en blanc*].⁵⁶⁵

LXXIX. Com plet pendent sia sobre les dites coses entre l'alcayt de una part e los hòmens de la dita vila de la altra, lo senyor rey comana al jutge de la dita causa les coses en lo present capítol contengudes sobre les quals vol que faça justícia.

LXXX. Lo senyor rey mana ésser servats los privilegis atorgats als hòmens de la dita vila e que sia revocat ço que serà actitat en contrari.

LXXXI. Com lo batle general haja affermat lo contrari, lo senyor rey és aparellat acomanar açò alcuna persona ydònea qui y faça justícia spatxada.

LXXXII. Lo senyor rey és aparellat fer justícia sobre lo dit fet contra los hereus d'en Arnau Guillem de Bellera e fermances de aquell e altres qui sien tenguts a les dites coses. ¶²³⁸

LXXXIII. Lo senyor rey comana a micer Guillem Çaera que, haüda relació de les coses contengudes en lo dit capítol, proveexca sobre aquelles segons justícia dictarà.

¶⁵⁶⁴ Al marge: *Vacat*. ¶^{564bis} Frase confusa i incompleta. ¶⁵⁶⁵ Al marge: *Vacat*.

LXXXIII. Sien appellats los maestre e alcaldes de la secca e aquells hoïts lo senyor rey hi provehirà de justícia.

LXXXV. Sien vists los statuts fets per la ciutat dessus dita e los manaments fets per batle general en contrari, e lo senyor rey provehir-hi ha per justícia.

[LXXXVI].

LXXXVII. Lo senyor rey mana que sien servats los furs ja ordenats contra los calumpniants.

LXXXVIII. Lo senyor rey mana que sia servat e fet segons és stat acostumat.

LXXXVIII. Lo senyor rey mana al[s] batles de les viles de Castelló e de Vila-real que del peix huna vegada delmat ab aquell a qui's pertanga no exhegesquen altre delme dels revenedors de aquell.

XC. Los batles generals han acostumat fer consemblants crides, per què lo senyor rey mana que la dita crida sia servada, com no sia contra fur, e que sia servat lo privilegi del regne sobre açò ordenat.

XCI. No és greuge de cort. ^{||238v}

XCII. Lo senyor rey vol que sia servat lo fur parlant de la matèria en lo present capítol declarada.

XCIII. No és greuge de cort.

XCIII, XCV. Lo senyor rey comana a micer Pere Ram les coses en lo dit capítol contengudes, lo qual, appellats aquells de qui sia interès, faça sobre les dites coses compliment de justícia.

3.18

RESPOSTES DEL REI ALS GREUGES PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS

[Respostes als greuges particulars]

Sobre lo greuge d'Algezira, e de València se sia oposada a aquell, hoïdes les parts, lo senyor rey hi administrará justícia.

Sobre el greuge del síndich de Castelló sobre l'orde del seure, appellats aquells de qui és interès, lo senyor rey hi farà compliment de justícia.

Sobre'l greuge de la sal de Castelló, hoït lo síndich de Burriana, lo senyor rey hi farà compliment de justícia.

Sobre-l greuge de les pastures de Liria, appellats aquells qui és interès, lo senyor rey hi farà spatxada justícia.

1417, octubre 20. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Imposterum vero die mercurii superius asignata computata XX^a octobris, ante prandium, anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam, que in predicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de ¶²³⁹ Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et [mandato] domini regis predicti, curiam continuavit predictam sub verbis [sequentibus]:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 21. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Inqua[m] vero die iovis superius assignata computata XX^a prima octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ante prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit preconten-tam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch, dicta curia stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 22. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Sane vero die veneris superius assignata, ante videlicet prandium, que erat intitulata XXII^a dicti mensis octobris anno ¶^{239v} a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°,

curia predicta existente prout moris congregata in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam predictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis et in eius persona, ipsam continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et tunch dixerunt predictis non consentire, immo stiterunt in protestacionibus predictis.

1417, octubre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem dicta die sabbati, ante prandium, intitulata XXIII^a octobris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, dictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, cancelleriam regens predictam, curie existente in dicta domo sive capitulo monasterii fratrum Predicatorum Valencie prout moris est congregata, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem curiam continuavit ad eandem diem, post prandium, in loco predicto.

Et tunc, dicta curia, dissiciens predictis, fuit protestata ut supra.

1417, octubre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 25 d'octubre.

Dicta vero die sabbati, post prandium, intitulata XXIII^a dicti mensis octobris, accedens ad curiam iamdictam, que in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, post predicti cimbali sonum, ut moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannis de Funes, vicecancellarius predictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort per a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch. ¶²⁴⁰

Et tunch dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum predictorum, quam pro repetita denuo voluit haberi.

1417, octubre 25. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals i pròrroga per al dia següent.

Demum, vero die lune superius assignata, ante prandium, que erat intitulata XXV^a dicti mensis octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, curia prefata existente congregata in dicta domo capituli dictorum fratrum Predicatorum prout

moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ibidem presencialiter existens, predictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts en aquest mateix loch.

Et curia antedicta dissiciens predictis perseveravit in protestacionibus prefatis quas hic voluit pro repetitis.

1417, octubre 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter autem die martis, ad quam curia predicta fuit continuata, ante videlicet prandium, que intitulabatur XXVI^a mensis octobris predictis anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII° eadem curia existente congregata in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis predictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present [cort] a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateix loch. ¶^{240v}

Et dicta curia non consiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, octubre 27. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 29 d'octubre.

Adveniente autem die mercurii, ante videlicet prandium, que erat intitulata XXVII^a dicti mensis octobris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII° curia antedicta existente congregata in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis, eandem continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a divendres primer vinent en aquest mateix loch.

Et tunch dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum, quam hic pro repetita denuo voluit haberi.

1417, octubre 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, vero die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XXVIII^a mensis octobris anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVII^o, pulsato cimbalo precontento, dicta tria brachia convenerunt et fuerunt congregata in predicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium.

Et tunch curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum predictorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 30. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde, dicta die sabbati superius assignata, ante prandium, ¶²⁴¹ intitulata XXX^a octobris anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVII^o, curia predicta existente congregata in dicto capitulo Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, nomine, in persona ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et curia antedicta dissenciens predictis dixit quod perseverabat in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, octubre 30. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 3 de novembre.

Dicta vero die sabbati, post prandium, congregatis existentibus in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie dictis tribus brachiis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius prefatus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 3. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Deinde, die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata III^a novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, curia predicta existente congregata in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub hiis verbis: ¶^{241v}

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 3. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium, vero dicta die mercurii III^a novembris anni predicti, congregata curia antedicta in dicta domo capituli fratrum Predicatorum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 4. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die iovis superius assignata computata III^a novembris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, [eandem continuavit curiam ad] eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacionibus predictis, quas habuit pro repetitis.

1417, novembre 4. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die iovis, post prandium, congregatis brachiis antedictis in capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufri-^{||}²⁴²dus de Ortigiis, regens cancelleriam iamdictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, ymmo protestata fuit ut supra.

1417, novembre 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique, die veneris, ante prandium, intitulata v^a novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum fuerat congregata prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati in eodem loco, ante prandium.

Et curia predicta, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Demum, vero die sabbati superius assignata, ante prandium, intitulata VI^a novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum more solito fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam iamdictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch. ^{||}^{242v}

1417, novembre 6. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 8 de novembre.

Quaquidem die sabbati, post prandium, curia antedicta existente congregata in capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iaufridus de Ortigiis regens cancelleriam iamdictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam predictam ad diem lune futuram de proximo, ante prandium.

Et curia prefata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum vero, die lune superius assignata, ante prandium, intitulata VIII^a novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam sub his verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et curia predicta stetit⁵⁶⁶ et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die lune, post prandium, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in capitulo antedicto, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et curia predicta dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra. ¶²⁴³

1417, novembre 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter, die martis antedicta, intitulata VIII^a⁵⁶⁷ mensis novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, antedictam continuavit curiam ad eandem diem post prandium.

Et dicta curia, dissiciens predictis, stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum.

¶⁵⁶⁶ A fecit. ¶⁵⁶⁷ A VIII^a.

1417, novembre 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die martis, post prandium, accedens ad curiam predictam que in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie fuerat modo assueto et cimbalo prefato pulsato congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam antedictam.

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres,⁵⁶⁸ ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo haberi voluit.

1417, novembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata X^a mensis novembris dicto anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo monasterii fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, cimbalo prefato pulsato, fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, ¶^{243v} vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 12 de novembre.

Postmodum vero, dicta [die] mercurii, post prandium, iamdictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, predicto cimbalo pulsato, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, ibidem perseveravit existens in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem veneris futuram de proximo in eodem loco celebrandam.

Et curia antedicta, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

¶⁵⁶⁸ A divendres.

1417, novembre 12. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Demum vero die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XII^a novembris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata prout moris est, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco. ¶²⁴⁴

Et curia prefata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 15 de novembre.

Denuo dicta die sabbati, ante prandium, intitulata XIII^a novembris anno predictis a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub hic verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et curia predictis stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 15. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Denique die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XV^a mensis novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam prefatam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in loco eodem.

Et curia memorata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra. ¶^{244v}

1417, novembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die martis superius assignata, ante prandium, intitulata XVI° novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o decimoseptimo, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato iamdicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in loco iamdicto.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, ymmo protestata fuit ut supra.

1417, novembre 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die martis, post prandium, prefixis tribus brachiis existentibus congregatis in capitulo iamdicto fratrum Predicatorum, honorabilis Iohannes de Funes, vicescancellarius memoratus ibidem presencialiter asertans in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco.

Et ante[dicta] curia, dissenciens predictis, stetit et perseveravit in protestatione predicta.

1417, novembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum vero die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata XVII^a novembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, curia antedicta congregata existente in capitulo fratrum Predicatorum civitatis iamdicte, honorabilis Iohannes de Funes, vicescancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in loco memorato. ¶²⁴⁵

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

1417, novembre 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die mercurii, post prandium, precontenta curia existente congregata prout moris est in dicto capitulo fratrum Predicatorum, honorabilis Iaufridus de

Ortigiis, regens cancelleriam predictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iouis, ante prandium, in eodem loco.

Et curia memorata, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denuo vero die iouis antedicta intitulata decimo octava novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, antedictam continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et curia memorata stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam hic pro repetita denuo voluit haberi.

1417, novembre 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero iamdicta die iouis, post prandium, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curia predicta existente congregata in dicto capitulo ||^{245v} fratrum Predicatorum, eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

Et curia antedicta, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 19. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XVIII^a mensis novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est et cimbalo precontento pulsato fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 19. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die veneris, post prandium, intitulata XVIII^a mensis novembris anno a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, curia antedicta existente prout moris est et cimballo precontento pulsato congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens can-||²⁴⁶celleriam iamdictam in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et antedicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 20. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de novembre.

Desuper die sabbati, ante prandium, intitulata XX^a mensis novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam memoratam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam antedictam ad eandem diem,⁵⁶⁹ [post prandium], in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 20. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de novembre.

Deinde autem dicta die sabbati, post prandium, accedens ad curiam supradictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic ||^{246v} denuo voluit haberi.

¶⁵⁶⁹ A *add. lune futuram de proximo.*

1417, novembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die lune superius assignata que intitulabatur XXII^a mensis novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam antedictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie cimbalo pulsato predicto fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die lune, post prandium, curia antedicta existente congregata in capitulo fratrum Predicatorum Valencie honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub hiis verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum die martis, ante prandium, intitulata XXIII^a mensis novembris anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o XVII°, curia antedicta existente congregata in capitulo dicti monasterii fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam,⁵⁷⁰ ¶²⁴⁷ in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam curiam continuavit ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et curia memorata stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

¶⁵⁷⁰ Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam] Iohannes de Funes,
vicecancellarius memoratus, A.

1417, novembre 23. Monestir de Predicadors.
Reunió de les Corts generals i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die martis, post prandium, intitulata XXIII^a dicti mensis novembris, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, curia predicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium.

Et curia iamdicta, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 26 de novembre.

Adveniente autem die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata XXIII^a novembris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, cimbalo precontento [pulsato], fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a divendres primer vinent en aquest mateix loch. ||^{247v}

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum [trium] brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 26. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde, vero die veneris predicta, ante prandium, intitulata XXVI^a novembris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, ibidem personaliter existens in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, dictam continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, novembre 27. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 29 de novembre.

Imposterum autem die sabbati, ante prandium, superius assignata intitulata XXVII^a novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad dictam curiam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie modo assueto fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, antedictam continuavit curiam.

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper ^{||248} facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, novembre 29. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum vero die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XXVIII^a dicti mensis novembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, antedicta curia in dicto capitulo fratrum Predicatorum civitatis prefate, prout moris est, existente congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, qui ibidem presencialiter existebat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam predictam [continuavit] ad eandem diem, post prandium.

Et tunc, dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, novembre 29. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 1 de desembre.

Dicta die lune, post prandium, dictis tribus brachiis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie cimbalo precontento pulsato prout moris est existentibus congregatis honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam ibidem presencialiter existens in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem mercurii venturam de proximo, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum brachiorum, quam pro repetita hic denuo ^{||248v} voluit haberi.

1417, desembre 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum⁵⁷¹ vero die mercurii, ante prandium, intitulata prima decembris anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVII^o, dicta curia existente congregata in iamdicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta brachia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, desembre 2. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die iovis, ante prandium, intitulata secunda decembris anno predicto a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVII^o, iamdictis tribus brachiis existentibus congregatis in prefato capitulo fratrum Predicatorum Valencie, sono dicti cimbali pulsato, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis [non consentire], ymmo protestata fuit ut supra.

1417, desembre 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Imposterum vero die veneris superius assignata, ante pran-²⁴⁹dium, intitulata tertia decembris anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVII^o, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dicatorum brachiorum, quam pro repetita hic [denuo] haberi voluit.

¶ ⁵⁷¹ A Post prandium.

1417, desembre 4. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de desembre.

Insuper, dicta die sabbati, ante prandium, intitulata IIII^a dicti mensis decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, pulsato [cimbalo], honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem martis futuram de proximo, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra. ¶^{249v}

1417, desembre 7. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 9 de desembre.

Adveniente autem dicta die martis, ante prandium, intitulata VII^a decembris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, prefatis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes Navarro, legum doctor, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem iovis futuram de proximo, ante prandium, in eodem loco.

Et curia antedicta dixit predictis non consentire, ymmo protestata fuit ut supra.

1417, desembre 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter vero die iovis superius assignata, ante prandium, intitulata VIII^a decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, iamdictis tribus brachiis existentibus congregatis in capitulo fratrum Predicatorum Valencie, dictus honorabilis Iohannes Navarro in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et curia antedicta, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, desembre 10. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die veneris superius assignata, ante prandium, X^a decembris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, antedicta curia existens congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum, cimbalo precontento iam pulsato,

honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam prefatam ibidem stans in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco celebrandam. ¶²⁵⁰

Et dicta curia predictis dixit non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1417, desembre 11. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 13 de desembre.

Denique die sabbati superius assignata, ante prandium, que intitulabatur XI^a iamdicti mensis decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam prefixam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco.

Et dicta curia dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, desembre 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Consequenter autem die lune superius assignata, ante videlicet prandium, que intitulata erat XIII^a decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad dictam curiam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, cimballo predicto pulsato, fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in ¶^{250v} protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, desembre 14. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum vero die martis, ante prandium, intitulata XIII^a decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, curia predicta congregata existente [in] iamdicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus, qui ibidem presencialiter stabat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest loch mateix.

1417, desembre 15. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Deinde vero (die mercurii superius assignata, ante prandium, computata quinta-decima decembris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°), precontentis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis [Iohannes de Funes, vicecancellarius predictus], qui ibidem presencialiter existebat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et curia predicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta, quam hic denuo voluit haberi pro repetita.

1417, desembre 16. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem die iovis antedicta, ante prandium, intitulata XVI^a mensis decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, ^{||251} accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, cimballo precontento pulsato, [fuerat congregata], honorabilis Iohannes Navarro, predictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro partedictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1417, desembre 17. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 20 de desembre.

Inquam vero die veneris, ante prandium, superius assignata, computata XVII^a decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o [XVII°], accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis predicti curiam continuavit iamdictam sub verbis qui secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns propvinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum curie predictae, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||^{251v}

1417, desembre 20. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 22 de desembre.

Insuper autem die lune, ante prandium, superius assignata, computata XX^a decembris anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis precontentam curiam continuavit iamdictam, sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a dimecres, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte dictorum trium brachiorum curie predictae, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

3.19

NOVA SUBVENCIÓ AL REI

1417, desembre 20. Monestir de Predicadors.

Reunió per separat dels braços i acord d'una subvenció al rei de 6.000 florins com a prorrata del donatiu que s'atorgarà quan finalitzen les Corts.

Etiam dicta die lune, post prandium, que computabatur XX^a mensis decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, pulsata more solito campana curie generalis, fuerunt brachium ecclesiasticum, militaris ac regale, quorum nomina inferius describuntur, congregata in monasterio Predicatorum civitatis Valencie, scilicet quodlibet brachium in sua camera sive cella fratrum in dormitorio dicti monasterii constructis, prout moris erat congregari pro negociis dicte curie generalis quam in capitulo prefati monasterii continue celebratur. Quibusquidem brachiis divisam tam quam, post prandium, per nobilem Guillermmum Alamani de Cervilione et nobilem Iohannem d'Íxer ac dompnum Berengarium de Bardaxino et alios consiliarios domini regis, nomine ac pro parte ipsius, fuit expositum quod

ipsis brachiis erat ¶²⁵² notorium dominum regem interfuisse per multum tempus in civitate Valencie curias generales regnicolis dicti regni celebrando a quibus IIIes mille florenos tam per viam mutui sive subvencionis habuerat et mandaverat per tempus aliquod supersedere in factis fiscalibus etiamque ante et post tempus supersedimenti dictorum factorum fiscalium ipsius domini regis curia in negociis fisci benigniter se habuerat ut magistra rerum ex parientis edocebat. Quare attentis premissis atque festivitibus Nativitatis Domini nostri Iesuchristi super advenientibus in quibus, iuxta stilum domus regie, expense quadruplicabantur, rogabant dicta brachia ut eidem domino succurreretur in aliqua sufficienti quantitate taliter quod regno pertineret et dicto domino regi esset ut quod acceptabile, super quibus propositis quodlibet brachium per se retinuit sibi delliberacionem, et litis divisim parlamentis multis inter se per ambassiatores eorum oppiniones refferendo delliberarunt dicta brachia debere congregari in dicto capitulo ubi curia celebratur, quequidem congregata in dicto capitulo brachia precontenta pervenerunt ad concordiam nemine discrepante quod, premissis consideratis et aliis iustis rationibus, erat domino regi subveniendum de sex mille florenis in viam mutui et casu quo curia finem acciperet dicti sex mille floreni comprehenderentur in dono eidem domino regi per curiam pro bono et pacifico rei publice, Deo dante, proferendo et quod de peccunis Generalis regni per diputatos solverentur quibus diputatis, videlicet reverendo domino magistro Montesie ac honorabile Petro Pardo et Guillermo Çuera, in ibidem persistentibus pro se ipsis et aliis eorum condeputatis fuit per dicta brachia mandatum quatenus de ipsis pecuniis Generalis dictam quantitatem solverent dicto domino regi et ab ipso instrumento debiticium recuperarent in forma solita petentes de predictis fieri per notarium dictorum brachiorum publica instrumenta.

Nomina vero illorum qui fuerunt presentes in premissis dicta ¶^{252v} brachia representantes ac facientes sunt hec videlicet:

Pro brachio ecclesiastico

Reverendus dominus magister Muntiesie; Iohannes Gastonis, procurator reverendi domini episcopi Valencie; Iacobus Rocha, procurator comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari

Egregius dux Gandie; egregius Fredericus de Aragonia; nobilis Petrus Latro, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Bernardus de Centelles; Ludovicus d'Abella; Olfus de Pròxida; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça de Liçana; Petrus Sancí de Calataiubio; Berengarius de Vilariacuto; Franciscus de Perellós; Iohannes de Pròxida; Petrus Centelles; Manuel Díez; Franciscus de Vilanova, nobiles.

Ludovicus Carbonell; Ludovicus de Castellví; Iohannes de Sanctofelice;⁵⁷² Iohannes de Vilarasa; Iohannes de Vallterra; Nicholaus Jofre; Galcerandus de Sentfeliu; Franciscus Corts; Iohannes Fabra; Petrus Pardo; Franciscus de Soler; Berengarius Dalmau; Franciscus Marrades; Iohannes Ripoll; Iohannes de Castellví; Iohannes Pardo; Iohannes Roïç de Moros; Iacobus Jofre; Andreas Aguiló; Iacobus Romeu; Iacobus d'Artés; Daniel de Montagut; Iohannes Pardo; Ludovicus Aguiló; ¶²⁵³ Iohannes Maçquefa; Petrus Çabata, minor.

Pro brachio civitatum et aliarum universitatum regalium

Daniel Mascarós, Petrus Bou, iurati, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çæra, Iohannes Ferrando, Iohannes Pujada [et] Bernardus Abrí, sindici Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitxes, sindici Xative; Bartholomeus Rovira, syndicus ville Morrelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Berengarius d'Artés, syndicus ville Alicantis; Bernardus Cirera, syndicus ville de Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Bartholomeus Bodí, syndicus villarum de Biar et de Bocayrén.

1417, desembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Succesive autem die mercurii superius assignata, ante prandium, computata XXII^a decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli ¶^{253v} monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam predictam, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit predictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateix loch.

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte dictorum trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit.

1417, desembre 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post prandium, computata XXII^a dicti mensis decembris, curia predicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum, dictus

¶⁵⁷² A Sanctofilipo.

honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit eandem ad diem iovis futuram de proximo in eodem loco.

Et tunch dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1417, desembre 23. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die iovis superius assignata, ante prandium, intitulata XXIII^a dicti mensis decembris anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVII°, dictis tribus brachiis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie existentibus, prout moris est congregatis, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem ¶²⁵⁴ continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit ut supra, non assenciens predictis.

1417, desembre 23. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al 3 de gener de 1418.

Dicta vero die iovis, post prandium, computata XXIII^a dicti mensis decembris, accedens ad curiam iamdictam que in dicta domo capituli monasterii fratrum Predicatorum, sono cimbali predicti facto prout moris est fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort al terç dia del mes de jener propvinent en aquest mateix loch.

Et tunch dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1418, gener 3. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Adveniente autem die lune, tertia ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, superius assignata ante videlicet prandium, accedens ad curiam preconten-tam, que in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, prout moris fuerat congregata, honorabilis Iohannes ¶^{254v} de Funes, vicecancellarius memoratus, in

persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et tunch dicta curia dixit predictis non consentire, ymo protestata fuit ut supra.

1418, gener 4. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Die martis superius assignata, ante prandium, intitulata quarta ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, pulsato cimbalo precontento, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam memoratam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et tunch curia antedicta dixit predictis non assentire, ymo protestata fuit ut supra.

1418, gener 4. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateix loch. ¶²⁵⁵

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, gener 5. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, die mercurii superius assignata computata quinta ianuarii anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, curia predicta existente congregata in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem veneris venturam de proximo in eodem loco celebrandam, ante prandium.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, ymmo protestata fuit ut supra.

1418, gener 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Inquam autem die veneris superius assignata computata VII^a ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, tribus brachiis predictis curie prefixe existentibus, ante prandium, congregatis in capitulo predicti monasterii fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iaufridus⁵⁷³ de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato iamdicti domini regis, eandem continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a dissapte ¶^{255v} propvinent, ans de dinar, en aquest mateix loch:

Et tunch curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, gener 8. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços, presidida pel rei, i presentació de nous protests per part dels braços.

Successive autem die sabbati superius assignata, ante prandium, computata octava mensis ianuarii anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, in dicta domo capituli conventus monasterii fratrum Predicatorum Valencie, dicto domino rege personaliter residente sedenteque in suo regali solio, ut est moris, ad dictam curiam convenerunt congregateque fuerunt persone inferius memorate:

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Beate Marie de Muntesia; Anthonius Poble, pro iamdicto episcopo Dertusensi; frater Petrus Ferdinandi d'Íxer, comendator Montisalbani; Raymundus de Scentelles, canonicus ac prepositus ac syndicus ecclesie Valencie; Rodericus de Rius, notarius, procurator domini abbatis Sancti Bernardi Orte Valencie; Petrus Vives, procurator abbatis de Beniffaçano; frater Raymundus de Montecateno, comendator loci de Torrent; Iacobus Roqua, procurator dicti comendatoris ordinis Calatrave. ¶²⁵⁶

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; egregius dominus Fredericus, comes de Luna; Aymericus de Scintillis;

¶⁵⁷³ A Iohannes.

Bernardus de Scintillis; Berengarius de Vilaragut; Franciscus de Vilanova; Franciscus de Perilionibus; Franciscus de Vilanova, minor; Iacobus de Scintillis; Iohannes de Pròxida; Iohannes Castellà; Ludovicus d'Abella; Manuel Didaci; Manuel de Montagut; Olfus de Pròxida; Iohannes Castellà; Petrus Latronis, vicecomes de Vilanova; Petrus d'Urrea; Petrus de Monteacuto; Petrus Maça; Petrus Sancci de Calataiubio; Petrus de Scintillis; Petrus de Montagut; Petrus Boil Latronis, minor; Vitalis de Vilanova, nobiles.

Andreas Aguiló; Arnaldus Saranyó; Ausiàs de Codinachs; Berengarius Dalmau; Berengarius Mercader; Franciscus Marrades; Franciscus Soler; Franciscus Corts; Galcerandus de Sentfeliu; Iohannes Fabra; Iohannes Vilarasa; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes Gastó; Iohannes Pardo; Iohannes de Castellví; Iohannes Roderici de Moros; Iacobus Jofre; Iacobus d'Artés; Iacobus Romeu, alias Lançol; Iohannes Pardo, minor; Iohannes de Ripoll; Iohannes de Vallterra; Ludovicus Carbonell; ¶^{256v} Ludovicus de Castellví; Manuel de Codinachs; Manuel de Ripoll; Nicholaus Jofre; Petrus Pardo de la Casta; Petrus Siscar; Petrus d'Esplugues, milites; Iohannes Scrivà; Iohannes Pardo; Iohannes de Natera; Ludovicus Aguiló; Petrus Çabata, syndicus, [domicelli].

Pro brachio universitatum civitatum et villarum regalium

Iohannes Pujada, Daniel Mascarós, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çæra, Iohannes Ferdinandi [et] Bernardus Abrí, syndici civitatis Valencie; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici civitatis Xative; Iohannes Palma, syndicus ville Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus ville Oriole; Franciscus Feliu, syndicus ville Castilionis; Bernardus Muntanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus ville Villeregalis; Bernardus d'Artés, syndicus ville Alicantis; Iacobus Olzina, syndicus ville d'Ontinyén; Iohannes Navarro, syndicus ville Cullarie; ¶²⁵⁷ Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar; Dominicus Spelt, syndicus villarum de Ademuç et de Sexona; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén.

Et congregata dicta curia Guillelmus Çæra, syndicus dicte universitatis civitatis [Valencie], nomine et pro parte universitatis eiusdem, dixit et exposuit domino regi predicto verba sequentis vel similia in effectu:

Molt excel·lent príncep e poderós senyor,

En dies passats per la vostra senyoria fon e és stat anul·lat, revocat e declarat ésser nul·le hun privilegi per lo senyor rey don Ferrando, pare vostre, de loable memòria, atorgat a la vila de Murvedre, lo qual fon donat en la vila de Conqua, e havets confermat a la ciutat de València lo privilegi e concessió a aquella atorgat e fet per lo senyor rey en Pere, vostre besavi, de alta recordació, sobre la jurisdicció, contribució e terme de la dita vila de Murvedre ab la dita ciutat. [Per tal suplica] a la vostra molt excel·lent senyoria, que per corroboració de les dites coses, plàcia

a la vostra senyoria per acte de la present cort confermar les dites coses, e prega, noresmenys, als braços ecclesiàstich e militar e als síndichs de les ciutats e viles reals del dit regne qui són presents en la dita cort que a les dites coses presten e donen lur assentiment. ||^{257v}

Et ilico dominus rex predictus mandavit legi et publicari in curia antedicta quandam scripturam sive scedulam continentem delliberacionem et acordium sive provisionem suam super iamdictis que per venerabilem Franciscum d'Arinyo, regia auctoritate notarium et scriptorem curie antedictae, fuit publicata et lecta et est tenoris sequentis:

Nós, don Alfonso, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, *et cetera*. Com hajan anul·lat, revocat e declarat ésser nul·le hun privilegi per lo senyor rey don Ferrando, de gloriosa memòria, pare nostre, atorgat a la vila de Murvedre, dat en la ciutat de Conqua a V dies de juliol del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCCC XII,⁵⁷⁴ per lo qual lo dit senyor exhimia e enfranquia la dita vila de les coses per lo senyor rey en Pere, besavi nostre, de loable recordació, atorgades a la ciutat de València e al justícia de aquella sobre lo terme, jurisdicció e contribució de la dita vila e ab privilegi e concessió feta a la dita ciutat per lo dit senyor rey en Pere, dat en València a VIII de maig del any de la Nativitat de nostre Senyor mil CCC LXIII, per major corroboració de la dita anul·lació, revocació e declaració ab lo present acte de cort (confermam la dita anul·lació, revocació e declaració, e encara confermam ab lo present acte de cort) lo dit privilegi e concessió per lo dit senyor rey en Pere atorgat e fet a la dita ciutat, e ab lo present acte de cort manam e volem les dites anul·lació, revocació, declaració e confirmació ésser servades per acte de cort, fur e ley del dit regne.

Et lecta et publicata scedula seu scriptura inserta superius concordavit curia antedicta, et actui preliba-||²⁵⁸to, tanquam iusto, consensum eius prestitit pariter et assenssum.

Et dictus dominus rex de et cum consensu curie antedictae fecit et fieri voluit et mandavit actum curie predictis.

Presentes fuerunt testes ad predicta nobiles Geraldus Alamani de Cervilione et Raymundus Perilionibus, milites, et Berengarius de Bardaxino, consilarii domini regis, et alii in multitudine numerosa.

Et subsecutis predictis, dictus reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie, obtulit et tradidit quedam capitula sive gravamina nomine et pro parte brachii ecclesiatici supradicti supplicans super eis de iusticia providere quequidem capitula sive gravamina in libro sive processu Francisci d'Arinyo, notarii scriptoris processus

¶⁵⁷⁴ A CCCC XVII.

curie predicte pro domino rege, et etiam in processibus sive libris scribarum brachii ecclesiastici latius sunt contenta.

Et eodem instanti, dictus Berengarius Clavell, nomine et pro parte brachii militaris predicti, obtulit atque tradidit quedam gravamina sive capitula, supplicans super eis de iusticia providere quequidem capitula sive gravamina in libro dicti Francisci d'Arinyo et in libro etiam sive processu Francisci Ferri, notarii et scribe brachi militaris precontenti, sunt contenta.

Ulterius, pro parte villarum regalium dicti regni comuniter per syndicos eorumdem et particulariter per aliquos ex sindicis antedictis ^{||258v} pro parte et nomine aliquarum ex villis predictis fuerunt oblate nonnullae supplicationes sive capitula quorum aliqua in se gravamina continent fuitque humiliter supplicatum super eis de opportuno remedio provideri quequidem supplicationes sive capitula in fine presentis iornate seu actum in eadem in presenti curia consecutorum continentur et fuit inserta.

Et ilico, dominus Hugo, episcopus iamdictus, nomine et pro parte brachii ecclesiastici antedicti, et dominus infans predictus, nomine et pro parte brachii militaris predicti, et Guillelmus Çaera, nomine et pro parte brachii universitatis et villarum regalium predictarum, dixerunt quod stabant et etiam persisterunt in protestacionibus et dissentimentis per singula ex brachiis antedictis superius positis et oblatis. Et etiam dictus Guillelmus Çaera, ut syndicus et nomine civitatis Valencie, dixit, quod quoad supplicationes et gravamina pro parte universitatis regalium predictarum et alia posita seu oblata quod persistebat et persistet in protestacionibus et dissentimentis suis specialibus preinsertis, quas pro interesse civitatis predictae hic haberi voluit pro denuo repetitis.

Et statim dominus rex predictus continuavit curiam memoratam ad diem lune de proximo venientem in loco pretacto, ante prandium, celebrandam. ^{||259}

3.20

GREUGES PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS

Tenores autem supplicationum ac gravaminum pro parte dictarum villarum et universitatum regalium particulariter ut desuper dictum est domino regi predicto oblatarum et oblatorum sunt ut secuntur per ordinem in modum qui sequitur:

[De València]

Senyor molt excel·lent,

Com segons fur de València los habitants de la ciutat de València e de qual-sevol altra ciutat, vila o loch del regne de València per alcuna petició o demanda

civil o criminal no degen ésser treyts per pledejar a juhí d'altra cort ne aquells no sien tenguts de respondre en alcun loch o en alcuna cort, axí real com altra, sinó en lo loch o en la cort del loch on seran domiciliats, e de poch de temps a-nçà los habitants de les dites viles e lochs reals són treyts per la vostra cort, senyor, e de vostre general governador e portantveus de aquell e per lo lochtinent de aquell e altres officials per pledejar dels dits lochs reals on stan e habiten en altres loch e cort, ço que és expressament contra lo dit fur. Per tal les viles e lochs hon estan e habiten los habitants del dit regne que per alguna petició o demanda civil o criminal no sien o puxen ésser treyts per vós, senyor, ne per vostre primogènit ne per lo general governador del dit regne o portantveus o lochtinents d'aquells ni altres officials a juhí d'altra cort ni aquells sien tenguts de respondre en alcun loch o en alcuna cort axí real com altra sinó en lo loch o en la cort del loch on seran domiciliats e que·ls furs del senyor rey en Martí, de loable memòria, parlants de la audiència que vós, senyor, tenits e acostumats tenir en alcuna ciutat, vila o loch del dit regne e terme d'aquella o aquell sien per vós, senyor, observats e manats observar com ja semblant provisió sia stada atorgada o feyta per los senyors reys d'alta recordació predecessors vostres o algunes ciutats e viles reials del dit ^{259v} regne per evitar tota manera e matèria de vexacions, despeses e messions de vostres vassalls e sotsmeses. E en açò, senyor, farets als dits supplicants justícia, la qual vos tendran a singular gràcia e mercè.

Fuit etiam tradita et dicto domino regi oblata per dictum Iohannem Palma, sindaco et nuncio predictae ville Morelle, quedam scedula tenorem qui sequitur in se continens:

De Morella

Molt alt príncep e poderós senyor,

A la vostra molt gran senyoria humilment exposen los síndichs de la vostra vila de Morella, que com en lo temps que fon per l'alt rey n'Amfós, de gloriosa memòria, taxada per fur la peyta que cascun any deu pagar la dita vila e aldeyes de aquella a vós, senyor, les dites vila e aldeyes fossen poblades en molt major nombre de casats e fochs que huy no són, e més avant no fossen sens càrrechs alguns o almenys en fort poch nombre e les gents e habitants de aquelles fossen molt oppulents; e ara, axí per guerres com per morts e altres casos inopinats *et signanter* pendent la benaventurada declaració del molt alt e poderós senyor lo rey en Ferrando, de gloriosa memòria, pare vostre, les dites vila e aldeyes sien deteriorades e penyorades molt excessivament en tant que quasi no basten a pagar los càrrechs ordinaris. Per tal sopliquen los dits síndichs que sia mercè de vós senyo[r] diminuhir la dita peyta e reduhir aquella segons lo nombre de casats o de fochs que paguen semblants universitats ²⁶⁰ axí populoses del regne, e açò mateix supliquen los dits missatgers sia servat en les demandes que d'ací avan[t] se faran en los casos permesos

a vós, senyor, fer en les dites vila e aldeyes. E en açò, senyor, farets justicia, la qual vos reputaran a gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

[D'Alzira]

Molt alt e poderós príncep e senyor,

Com lo molt alt senyor en Jaume, de loable memòria, ab son privilegi donat en València *tercia mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo CC^o XXXX° VIII°*, per ell e per tots los seus, atorgàs e donàs a universes prohòmens e habitants de la vila de Algezira, presents e sdevenidors en per tots temps, que lo castell e vila de Cullera, e de Alfàndech de Maranyén, e de Carçre e de Somacarçre, tro al terme de Montroy, fossen⁵⁷⁵ de terme e jurisdicció de la dita vila de Algezira, e tot ço e quant dins los tèrmens dels damunt dits castells e lochs és inclús, dels quals castells e lochs e tèrmens tots de aquells haguessen la jurisdicció e ús íntegre e ple segons que los ciutadans de la dita ciutat de València han e deuen haver en los tèrmens assignats a la ciutat de València. E enaprés, per lo molt excel·lent senyor rey don Alfonso, de bona memòria, ab son privilegi donat en Oscha *quarto kalendas madii anno a Nativitate Domini M^o CC^o octuagesimo sexto*, per les causes e rahons en lo dit privilegi contengudes e expressades, volch e acordà, per ell e per los seus successors, als dits hòmens de Algezira e cavallers de aquella e dels tèrmens seus, de certa sciència, que fossen en per tots temps ells e los successors seus habitants de la dita vila e dels tèrmens seus de domini e corona del regne de Aragó e de València, prometents a ells en bona fe lo dit senyor que ells o successors dels habitants de la dita vila e dels tèr-^{260v}mens seus jamés no daria, alienaria a alcunes persones, permutaria o segregaria del dit domini e corona de Aragó e de València, ans volch que fossen perpetuament ells e los successors dels habitants de la dita vila e tèrmens seus en per tots temps domini e corona dels dits regnes, segons és ja dit dessús; [e] revocà lo dit senyor rey ab lo dit seu privilegi e provisió, scientment e consulta, si alguna donació per lo dit senyor rey era stada feyta⁵⁷⁶ ell constituhit en pueril edat, per força e per engan hagués atorgada de la dita vila e terme seu, e promés sots la sua fe real e sagrament lavors per lo dit senyor rey prestat conservar les coses del dit regne e totes les dites coses attendre e complir e de nuncha contravenir, segons que en los dits privilegis dels quals a ull demostra e fa prompta fe molt largament és contengut. E com, senyor molt excel·lent, après les dites coses sien stats segregats del dit terme e jurisdicció de la dita vila de Algezira lo castell e vila de Cullera e de Corbera e de Alfàndech de Maranyén e de Carçre e de Sumacarçre, ço que separar ne segregat no són stats poguts en alcuna manera per les rahons damunt

¶⁵⁷⁵ A *fusta*. ¶⁵⁷⁶ *era stada feyta*] *era feyta era stada*, A.

dites dels dits privilegis. Per tal lo [*en blanc*] humilment supplica sia mercè de vós, senyor, reduhir e tornar los dits castells e viles de Cullera, de Corbera, de Alfàndech de Maranyén o de Carçre o Somacarçre tro al terme de Montroy al terme e jurisdicció de la dita vila de Algezira, com en aquells dits lochs e castells e térmens tots de aquells la dita vila de Algezira e habitants en aquella hagen jurisdicció e ús entegre e ple segons los ciutadans de la ciutat de València han e deuen haver en los térmens assignats a la dita ciutat de València, declarant los dits castells, viles e lochs no poder ésser stats segregats del terme e jurisdicció e ús entegre de la dita vila de Algezira, pus li foren donats per lo dit senyor rey en Jacme que fossen del terme e jurisdicció de la dita ^{||261} vila de Algezira, segons és dit dessús e jatsia les dites coses prochesquen de justícia; emperò lo dit braç reyal vos tendrà aquells a singular gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

[D'Oriola]

Molt alt senyor,

A la vostra real celsitut humilment expon lo vostre Ginés Silvestre, síndich de la vila de Oriola, dient que com los reys de Castella depuys que la dita vila és de la corona reyal d'Aragó no han soffert ne consentit rebre ne collir en les viles de Villena o de Sax dret algú dels vehins e habitants de la dita vila ne de lurs mercaderies quant passen ab aquelles o sens aquelles per les dites viles quant van a les ciutats de Xàtiva e de València e altres ciutats e viles de vostra senyoria ne quant se'n tornen ab lurs mercaderies ne en altra manera e per semblant vós, molt alt senyor, ne vostres predecessors ne lurs oficials ne vostres havets ne han acostumat pendre dret alcú de les dites viles de Villena e de Sax quant van ab lurs mercaderies passant per la dita vila a la ciutat de Múrcia. E ara novellament lo vostre batle general dellà Sexona fa pagar als vehins de les dites viles quant passen a Múrcia dret de passatge e de treta e altres drets de les coses que passen a la dita ciutat de València, per la qual rahó los dits vehins de Villena e de Sax fan pagar al primer que passa de la dita vila d'Oriola per lo terme de les dites viles altra tanta quantitat com los pren o'ls ha fet pagar lo dit batle en la dita vila d'Oriola, e entegren e satisfan a lurs vehins de ço que lo dit batle los feç pagar, segons dit és dessús, les qual coses, senyor, redunden en gran dan e prejudí dels vehins e habitants de la vila d'Oriola. Per tal lo dit síndich supplica sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que no prena dret alcú als dits vehins de Villena e de Sax de les coses que trauran de Villena e de Sax per Oriola per anar e portar aquelles a la ciutat de Múrcia, com axí, senyor, sia tots ^{||261v} temps acostumat o pus que tant de temps que memòria de hòmens ne scriptura no és en contrari; e-n açò, senyor, farets dret a justícia e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Ítem, senyor, com la vila de Oriola e consell de aquella haja unes salines, les quals salines appella hom de Cap de Cerver, e per ço que les dites salines són de poqua valor e lo dit consell ha a fer tornel⁵⁷⁷ molts anys al alcayt que té en guarda de una torre de Cap de Cerver, la qual és guarda e atalaya de tota aquella partida, axí per terra com per mar, per la qual rahó e poca valor de les dites salines, lo consell de la dita vila supplicàs al senyor rey don Johan que li donàs licència e facultat que'l dit consell pogués fer albufera de e en les dites salines per a obs del dit consell, axí com eren les dites salines, lo qual dit senyor rey don Johan los atorgà la dita licència, segons en aquella és contengut, a la qual lo dit supplicant se refer. Per tal, Genís Silvestre, síndich de la dita vila, supplica que sia mercè de vós, senyor, en confiar al dit consell la dita licència e de nou dar aquella, e'n cara dar licència que, si posible és e al dit consell ben vist serà, puxa fer port en la dita albufera e tanquar aquella ab cadena per guarda de les fustes que'n la dita albufera entraran, com les dites coses, senyor, sien gran profit de la cosa pública e servey singular de Déu e de vós, senyor. Per tal lo dit síndich supplica que sia mercè de vós, senyor, fer e atorgar les dites coses e açò, molt alt senyor, lo dit supplicant vos tindrà en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Ítem, senyor, com la vila de Oriola sia en frontera de moros e de castellans e segons provisions reyal degun hom strany o privat, de qualsevol ley o condició sia, no gos tenir mula de sella si ja donchs no tindrà rocí o armes, que per la dita ¶²⁶² rahó molts preveres de la dita vila tenien rocins, en los quals exien als apellidos qui eren de castellans de la frontera del regne de Múrcia nebots, parents o amichs dels dits capellans; e quant los dits appellidos eren contra moros exien en los dits rocins los dits capellans. E ara lo bisbe de Cartagènia no vol lexar servir als dits capellans la dita provisió reyal e costum per aquella usat, dient que vós, senyor, no podets restrènyer los dits preveres en cars que sien vostres naturals a fer les dites coses; per la qual rahó la dita vila és minvada axí bons X o XV rocins, com hi sien en la dita vila. Per tal lo dit síndich supplica sia mercè de vós, senyor, que pus los dits preveres possehexen béns de realench e són vostres naturals e vassalls, e axí ho havien ja acostumat, que'ls façats tenir e servir la dita provisió reyal e la costum per aquella usitat, e'n açò, senyor, farets justícia e lo dit supplicant tindrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Molt alt senyor,

Com la vostra real celsitut vulla e haja provehit e manat que a les universitats reals sia servada la franquea que han, specialment en rahó del almodinatge, segons que'n havien usat de VI anys atrás o pus de abans que micer Johan Mercader no fos batle, o tro que'l dit micer Johan regí la batlia. Per tal Ginés Silvestre, síndich

¶⁵⁷⁷ Lectura dubtosa.

de la vila d'Oriola, supplica a vós, senyor, manar-li rebre sumària informació de testimonis en com tro lo dit micer Johan Mercader fon batle, qui per força ha fet als vehins de la dita vila lo dit dret de almodinatge, nul·la hora havien pagat ne acostumat pagar aquell e rehebuda, e, provada la dita informació, li manets donar executòria e/o provisió aytal qui per aquella lo dit micer Johan Mercader no gos levar lo dit dret de al-^{262v}modinatge als vehins de la dita vila e de açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant vos ho tendrà en singular gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Senyor molt alt,

Com en lo temps que⁵⁷⁸ la corona real d'Aragó stava sens rey e senyor conegut finàs mossèn Simó Miró, alcayt qui ladonchs era del castell de Guardamar, per la qual rahó lo noble mossèn Olfo de Pròxida, ladonchs governador resident⁵⁷⁹ en aquella partida dellà Sexona, veent que lo dit castell no stava bé sens alcayt comanà lo dit castell a Pere Bisbe, vehí e habitador del dit loch de Guardamar, ab XXV lliures de salari, qui és la retinença del dit castell, e féu mudar al dit Pere Bisbe ab tota sa casa e companya e ab sa muller e sos fills star e habitar en lo dit castell, la qual cosa lo dit Pere Bisbe féu més per força e per manaments del dit mossèn Olfo que no per plaer que hagués de tenir lo dit castell, per sguart del temps qui era axí embrolat, tèrbol e axí atribulat; lo qual dit castell lo dit Pere Bisbe tench e guardà lealment e reté aquell feelment al molt alt senyor rey en Ferrando, pare vostre, e per ço que durant lo dit temps que·l dit Pere Bisbe tench lo dit castell moriren dos o tres batles e de negú de aquells nul·la hora poch haver paga del dit salari, dient que si no mostrava carta, letra e/o manament de vós, senyor, o del senyor rey pare vostre, per lo qual fos manat als dits batles que·l pagassen, que no·l pagarien; e com, senyor molt excel·lent, no sia cosa digna que·l dit Pere Bisbe haja guardat bé e lealment al dit senyor rey pare vostre a ses pròpies despeses e messions, per tal, Ginís Silvestre, procurador del dit Pere Bisbe, supplica sia mercè de vós, senyor, manar al batle general dellà Sexona que, de les rendes e drets a vós, senyor, pertanyents en lo dit loch de Guardamar o en son terme o de altres qualsevol a vós, senyor, pertanyents en la dita batlia, do e pach al dit Pere Bisbe per tant de temps com aquell tench lo dit castell des ²⁶³del dia que lo li comanà lo dit mossèn Olfo tro sus al dia que·l dit Pere Bisbe lo reté, cascun any D sous comptant per tot lo dit temps, e açò en pena de cinchcents florins d'or. E res no menys manar al vostre mestre racional de la vostra cort o a qualsevol hoïdor de vostres comptes a qui·s pertanga qui prenguen en compte al dit batle tot ço que darà al dit Pere Bisbe per la retinença del dit castell per lo dit mossèn Olfo al dit Pere Bisbe comanat. E a mostrar e averar la dita comanda del dit castell, segons⁵⁸⁰ dit és, presenta a vós, senyor, lo dit

¶ ⁵⁷⁸ A de. ¶ ⁵⁷⁹ A president. ¶ ⁵⁸⁰ A segunt.

supplicant, una carta pública per la qual se mostren a ull les coses per lo dit exponent a vós, senyor, supplicades. Per ço supplica vostra gran senyoria lo dit supplicant que les coses sobredites e a vós, senyor, supplicades vullats fer servir e cumplir, com de justícia proceescha, e lo dit supplicant tendrà-us-ho en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

[D'Alacant]

Molt alt príncep, rey e victoriós senyor,

Com en la vila vostra de Alacant null temps se sia collit e exhigit dret de leuda, ans antigament pus ha de cent tres anys los compradors de la leuda de la ciutat de Tortosa haguessen constituhit e deputat hun hom qui en la dita vila demanàs, cullís e exhigís la leuda de les mercaderies que passen per lo Cap de Tortosa, e de fet volent demanar e exhigir en la dita vila lo dit dret, la dita vila, axí com aquella que era e és exempta, en la qual no's collia ni's devia collir lo dit dret e era e és en possessió que en aquella no's cull ni leva lo dit dret, no permeteren al dit deputat de collir ne exhigir lo dit dret, e de fet fon recorregut al alt rey en Jacme, de gloriosa memòria, predecessor vostre, lo qual per moltes causes e rahons induhints lo dit senyor rey e ara vostres levar la dita leuda que cessar de levar aquella e levant aquella se podien seguir irreparables dampnatges a la cosa pública de la dita vila e consegüentment a vós, senyor, les quals coses a vostra senyoria lo síndich de la dita vila és ^{263v} prest explicar certificant lo dit senyor del privilegi del alt rey en Pere, predecessor seu e vostre, en lo qual statuhí e ordenà que leudes no fossen levades ne pagades en los lochs e en aquelles parts que no's devien levar ne pagar e era acostumat de no levar ne pagar. Lo qual, concorde ab rahó escrita, ab provisió sua e privilegi, provehí e manà al dit deputat que cessàs e desistís de no demanar, collir e exhigir la dita leuda en la dita vila e que en la dita vila no's collís ne se exhigís leuda, segons les dites coses per provisió e privilegi apparen, de les quals davant vostra senyoria lo dit síndich fa prompta fe. E ara lo batle vostre general dellà Sexona, no havent sguart a les coses sobredites, ha atemptat e tempte collir la dita leuda en la dita vila, en gran e irreparable dampnatge e manifest prejuhí de la dita vila e habitants de aquella. Per tal Berenguer d'Artés, síndich e misatger de la dita vila, supplica a vós, senyor, que servant la dita provisió e privilegis e axí mateix com en la dita vila may no's sia collida ne pagada la dita leuda o seria prescrit lo dret de aquella, manant al dit vostre batle general e lochtinents de aquell que ara és o per temps que no cullen ne collir facen lo dit dret de la dita leuda en la dita vila ne en térmens de aquella, provehir encara per vós, senyor, que d'ací avant en la dita vila ne en térmens de aquella lo dit dret de la dita leuda no's culla ne's exhigesca. E en açò, senyor, farets dret e justícia e lo dit supplicant ho haurà a singular gràcia e mercè.

Altissimus et cetera.

Ítem, senyor, com en lo temps de la guerra del rey don Pedro de Castella la vostra vila d'Alacant fon presa per força d'armes e entrada a l'espasa⁵⁸¹ per n'Anrich Anríquez,⁵⁸² vassall del rey de Castella, en la qual entrada moriren pus de la meytat de les persones que en aquella eren e les que romaseren a vida los huns fugiren, ço és que's reculliren en dos galeres, qui eren en lo port de la dita vila, de la ciutat de València, e les altres foren preses e menades a la ciutat de Múrcia, e aquí foren venudes. Hoc encara foren menats certs hòmens, dones e donzelles en lo realme de Gra-²⁶⁴nada, per ço com en la entrada de la dita vila hac dohents moros de cavall del realme del dit rey de Granada. E après del dia de la dita entrada e perdició de la dita vila stech dos anys rònea e desabitada, per la qual rahó tots los libres e privilegis qui en la sala del consell de la dita vila staven, e en altres lochs, los quals privilegis eren de certes gràcies, immunitats, franquees e libertats fetes per los senyors reys passats al consell de la dita vila foren cremats e perduts. E après, senyor, que la dita vila fon retornada a vostra senyoria se són trobats, en poder de notaris de la governació dellà Sexona com de altres persones, alcunes notes e libres de notaris de la dita vila, en les quals notes e libres fetes e fets dels dits privilegis e gràcies per los dits notaris en lurs notes e libres. Per tal supplica a vós, senyor, lo braç reyal que de aytals notes e libres hon los dits privilegis seran scrits e registrats lo dit consell, ab auctoritat e decret del vostre justícia de la dita vila, puxa traure los dits privilegis de les dites notes e libres on aquells sien atrobats e metre'ls e scriure'ls e/o fer-los scriure en lo libre dels altres privilegis de la dita vila, com sien los dits privilegis perduts dels senyors reys passats de Castella, qui ladonchs eren reys e senyors de la dita vila, e los quals translats de privilegis per auctoritat del dit justícia trets de les notes e libres dels dits notaris vàleguen aytant, si vostra mercè és, com si los dits privilegis en sa pròpria forma podien valer.

Ítem, senyor, com los vehins e habitants de la vila d'Alacant, en virtut de hun privilegi donat a la vila de Oriola per lo molt alt senyor rey en Pere, sien franchs, immunes e liures per tota la vostra senyoria de tota leuda, peatge, portatge, mensuratge, pes, usatge, gabella, ribatge, carnatge [e altres drets] statuhits e statuhidors que dir e nomenar e cogitar se puxen e de qualsevol imposició e consuetut nova e vella de XXXV anys a-nçà, per rahó de hun privilegi o gràcia a la dita vila atorgat per [lo] molt alt senyor rey en Johan, de gloriosa memòria, rey axí mateix d'Aragó, ab ^{264v} lo qual atorgà a la dita vila d'Alacant tots los privilegis, libertats, indemnitats e gràcies de la vila d'Oriola e volch que poguessen usar de aquells segons que los vehins e habitants de aquella se alegren e usar poden, que fon donat en València a XXII de octubre en l'any de la Nativitat de nostre Senyor any mil CCC LXXXII. E jatsia açò que los vehins de la dita vila d'Alacant ab la dita

¶ ⁵⁸¹ A a l'aspa.

¶ ⁵⁸² Enrique Enríquez, senyor de Villalba de los Barros, *adelantado mayor de la frontera de Andalucía*.

gràcia sien franchs e usen de la dita franquea de Oriola, però, senyor, seria decent e molt pus clar e convenient als dits vehins e per no fer circlaritats e messions, e per tolre dubtes seria mellor plaent a la vostra senyoria que la dita franquea se adreçàs bé axí als vehins e habitants de la vila d'Alacant *nominatim* com als de Oriola e que per special gràcia usen de la dita franquea e sien franchs dels dits drets. Per què plàcia a vós, senyor, que no contrastant que ab lo dit privilegi del dit senyor rey en Johan generalment usen del dit privilegi e franquea de Oriola, que singularment e distincta sia atorgat a la dita vila d'Alacant e als vehins e habitants de aquella de qualsevol ley, condició o stament sien e açò, senyor, vós [ho] tendran en gran e senyalada gràcia e mercè.

Ítem, senyor, per servir la ley de la terra e que·ls fets se facen lests e sens suspecció, dispendi, dan, interès, despeses, messions, dilacions e diffugis, e per gran e singular profit de la vila d'Alacant [e batlia] d'aquella, [per tal supplica] que sia per vós, senyor, provehit, statuhit e ordenat que·l notari havent auctoritat de notari e que sia bo e de bona fama, vida e conversació, abte e sufficient en la dita art e offici, lo qual no puxa haver la scrivania del batle de la dita vila e batliu de aquella com bonament les dites scrivanies no sien ne puxen ésser ben regides per hun, ni los fets puxen [ésser] lests, ans se'n seguexen e se'n porien seguir grans destorps e inconvenients, e que·l dit scrivà qui al present és e per temps serà no puxa servir aquella per substituhits sinó personalment exceptat cas de malaltia e de absència e en los dits casos lo substituhit ¶²⁶⁵ o substituhits hagen a ésser notaris abtes e sufficientes.

Ítem, senyor, com lo governador dellà Sexona e lochtinent contínuament stiguen e tinguen son domicili o habitació dins la vila d'Oriola [distant] d'Alacant VIII legües de perillós camí, axí de almugàvers com de altres mals hòmens, e sovén hi saltegen collerats e se'n menen a Granada crestians; e a la dita vila d'Oriola, hon lo dit governador habita, s'esdevé sovint que·ls vehins de la dita vila d'Alacant, anants e recurrents per alguns greuges que·ls són fets per lo justícia, són saltejats e preses, hoc encara molts per temor⁵⁸³ e lagui del dit camí e per impotència lexen perir lur dret e no són gosats anar al dit governador, la qual cosa, senyor, torna en gran despoblació de la dita vila. Supplica per ço vostra senyoria lo dit missatger manar al dit governador qui ara és o per temps serà sia tengut fer, constituhir e lexar en la dita vila lochtinent seu qui haja e determen dels dits greuges e faça dret als clamans segons que·ll pot fer e axí seran rellevats los dits vehins de molts perills e damnatges e us ho tendran senyor en gran e senyalada gràcia e mercè.

Ítem, senyor, com lo molt alt rey en Johan, de alta recordació, stant e essent primogènit, per causes moltes necessaries e urgents, ab privilegi donat en la ciutat de València a XXII de octubre any MCCC LXXXII, en aquell expressades, loàs,

¶⁵⁸³ A tenor.

aprovàs, ratificàs e confirmàs e de nou atorgàs als jurats e prohòmens e universitat de la vila de Alacant e aldeyes de aquella qui eren e per temps serien tots los furs, privilegis, libertats e franquees, immunitats, usos e consuetuts per lo senyor rey en Pere, de digna me-^{265v}mòria, pare seu, e predecessors de aquell e seus e vostres, donats e atorgats als dits jurats, prohòmens, universitat e aldeyes de la dita vila, e volent més favorir de special gràcia a la dita universitat e aldeyes de aquella e in-seguir per lo dit privilegi, atorgà e donà als dits jurats, prohòmens e hòmens de la dita vila e aldeyes que lavors eren e per temps serien que's poguessen alegrar axí en juhí com fora juhí e als de tots los privilegis, libertats, immunitats, franquees, usos, gràcies e consuetuts per lo dit senyor rey en Pere e predecessors vostres, de aquell e seus a la dita vila d'Oriola atorgats e donats, si e segons en aquells és contengut, dels quals los jurats e prohòmens, hòmens e universitat de la dita vila de Oriola se alegren e han usat e usen, los quals privilegis, libertats, immunitats, franquees, gràcies, usos e consuetuts volch ésser haüts per nomenats e expressats en lo dit privilegi axí com si de paraula a paraula hi fossen apposats e scrits. Per tal, senyor, supplica lo dit síndich e missatger que sia de vostra mercè loar, ratificar e aprovar e confirmar e de nou atorgar als dits jurats, prohòmens e universitat e aldeyes de la dita vila de Alacant los dits furs, privilegis, libertats, franquees, gràcies, immunitats, usos e consuetuts per los dits senyors reys en Pere e en Johan e predecessors de aquells als dits jurats, prohòmens, universitat e aldeyes de aquella atorgats e donats; e noresmenys, senyor, que us plàcia de nou donar e atorgar als dits jurats, prohòmens, universitat e aldeyes de la dita vila de Alacant tots los privilegis, libertats, franquees, gràcies e immunitats que après del dit privilegi o data de aquell del dit rey en Johan són stats donats, conesses e atorgats als jurats, prohòmens e universitat de la vila de Oriola, e los que⁵⁸⁴ atorgarets e daretts durant les presents corts fins aquelles sien finides. ²⁶⁶

Molt alt e molt excel·lent príncep e victoriós senyor,

Com en lo seure de les corts per vós, senyor, principiades sia fet prejudí a n Berenguer d'Artés, missatger de la vila vostra d'Alacant, e segons ordinacions de vostres predecessors, ús, costum e antiga consuetut, la dita vila d'Alacant e missatger de aquella haja segut e acostumat seure *immediate* après Oriola, segons vostra senyoria pot ésser informada, axí en prestar los sagraments de fealtat com en lo dit seure, e consta per los dits actes de les corts dels dits predecessors vostres celebrades del dit seure e prestaments de sagraments e les ordinacions, ús, costums e consuetut, majorment en semblants actes deuen ésser servats. Per tal, molt magnífich senyor, humilment supplica lo dit vostre missatger que sia mercè vostra provehir e consignar-li lo dit loch acostumat o almenys, senyor, après la vila de Castelló on és assetiada en les corts del rey n'Amfós, de gloriosa memòria, celebrades en aquest regne l'any mil CCC XXVIII e jatsia proceesca de justícia vos ho tendrà a singular

¶ ⁵⁸⁴ A quals.

gràcia e mercè, nostre Senyor Déu, senyor, exalte vostra reyal majestat he us don victòria de vostres enemichs.⁵⁸⁵

Altissimus et cetera.

Molt excel·lent senyor,

Com per fur del rey en Martí, de loable memòria, oncle vostre, posat sots rúbrica *De leuda e de ostalatge*,⁵⁸⁶ lo capítol final, sia statuhit e ordenat que si de peix pres e peixcat en la mar serà pagat terç de delme en alcun loch del regne de València una vegada, e constarà per albarà d'aquell a qui serà stat pagat o en altra manera legítima, que d'aquí avant de aquell mateix peix no sia pres, exhigit e levat altre dret de terç de delme, e qui contrafarà és encorregut *ipso facto* en pena de cent morabatins partidors *ut ibi*. E com lo vostre batle general faça exhigir e levar del peix que's pren e engrava o desembarcha en la riba de les mars de la vostra vila de Cullera après que aquell en la dita vila haurà pagat terç de delme, contra dis-
||^{266v}posició del dit fur, per què, senyor, supplica lo dit braç reyal que sia mercè de vós, senyor, manar al dit batle que serve lo dit fur a la letra sots certes e grans penes e restituescha tot e quant haja exhigit e levat del dit terç contra forma del dit fur.

Molt excel·lent senyor e victoriós,

Com lo rey don Pedro de Castella entrà [en] los regnes e terres vostres, entre les altres en la vila de Ademuç, que és frontera de Castella, com no stiga luny de la vila de Moya del realme de Castella una legua, e lo dit rey don Pedro de Castella, ab molt gran poder, vench a la dita vila molt poderosament [e] ab gran furor e terror entrà molt àvolment en la dita vila matant los habitants de aquella axí los hòmens com les dones, chichs e grans de aquella, robant, cremant les cases, alberchs [e] habitants de aquella, en manera que romangué fort poca cosa que no's cremà tot lo loch. Entre les altres coses fon cremat la cort e sala on staven los furs e privilegis, franquees e libertats de certes gràcies e mercés donades e atorgades per los reys passats e antecessors vostres a la dita vila e habitants en aquella molt prolixament e abundosa; en tant, senyor, que certs privilegis e franquees, gràcies [e] libertats que havien los de la dita vila e habitants de aquella haurían-se cremat en la dita sala, los quals no ha[n] pogut trobar sinó alguns que se'n acs trobats en poder de certes cases de notaris e de altres qui eren stats missatgers e officials *illo tunc* de la dita vila, per obs dels quals missatgers e officials los havien pres del dit consell, per la qual rahó la dita vila ha perdut certa part a la major de sos privilegis. E com en poder de alguns notaris sien stats presentats en temps passats alguns dels dits privilegis, en les notes [e] llibres dels quals, axí de la batlia e governació com de altres corts, són atrobades les dites presentacions dels dits privilegis, per tal supplica a vós, senyor, lo

¶⁵⁸⁵ Al marge: *Alacant*. ¶⁵⁸⁶ Germà COLÓN i Arcadi GARCIA (eds.), *Furs de València*, llibre IX, rúbrica XXXIV: *De leuda e hostalatge e altres drets reals...*, Barcelona, Editorial Barcino, 1999, vol. VIII, pp. 142 i ss.

dit braç que sia mercè vostra manar per vostre privilegi o provisió reyal que aytals notes lo dit consell, ab auctoritat o decret del vostre justícia civil de la dita vila, puxa traure los dits privilegis de les dites notes hon aquells sien atrobats e metre'ls e scriure'ls e/o fer-los scriure en los libres dels altres privi-²⁶⁷legis de la dita vila, com sien los dits privilegis perduts dels senyors reys passats atorgats a la dita vila, los quals translats de privilegis, per auctoritat del dit justícia trets de les notes dels dits scrivans, valguen aytant, si vostra mercè és, com si los dits privilegis en sa pròpia forma e figura porien valer.⁵⁸⁷

Molt alt príncep e poderós senyor,

Com après mort del molt alt senyor rey en Martí, de loable memòria, mossèn Simó Miró, batle general del regne de València, axí com aquell qui era conservador del patrimoni reyal, anà visitar los castells del dit regne e entre los altres s'i anà visitar lo castell de la vila de Sexona, qui és en frontera, e trobà aquell molt dirruit e indefés, fon concordat, ave[n]gut e paccionat entre lo dit batle e la universitat de la dita vila que la dita vila anticipàs e bestragués XXXX lliures e que aquelles fossen meses e distribuïdes en adob del dit castell. E lo dit batle volch e atorgà a la dita universitat que's aturàs vers si les dites XXXX lliures del primer morabatí que's devia cullir en la dita vila; e lo dit batle per attendre e complir les dites coses obligà y tots los béns e drets de la dita batlia, segons les dites coses se mostren ab carta pública, la qual senyor, vos mostre; e com, senyor, la universitat de la dita vila haja bestret en adob del dit castell les dites XXXX lliures e molt més, e micer Johan Mercader, batle general del dit regne, és stat a la dita vila e no volent servir ni complir les coses en la dita carta contengudes ha collit e se'n ha portat lo dit morabatí entregament e no ha permés que la dita universitat retingués les dites XXXX lliures del dit morabatí. Per què, senyor, lo síndich de la universitat de la dita vila supplica humilment a la vostra senyoria que sia mercè de vós, senyor, manar al dit micer Johan Mercader, batle vostre, ab manaments penals e altres destrenyiments, que pague a la dita universitat les dites XXXX lliures e jatsia senyor les dites coses proceesquen de justícia lo dit supplicant vos ho tindrà en gràcia e mercè.

Altissimus et cetera. ^{267v}

Molt excel·lent senyor,

A la vostra molt alta e magnífica senyoria supplicant demostren Guillem de Blanes, Manuel Jordà e Loís Jordà, Pasqual de Monçó, Gabriel Jordà, Miquel Guillem, Francesch Guillem, Johan Guillem, Violant, muller d'en Francesch Canals, converses, parents e conjunctes persones de Péreç de Pomar, convers, stant juheu appellat Daví el Rau, fill de Johan el Rau e nét de Daví el Rau, [...] ⁵⁸⁸hàvia del dit Péreç de Pomar, Conort, juhia, germana del dit Pere Samo, àlias Bernadut, juheu, germà de la mare de dit Péreç, menà en Samuel Ezelira e Samuel Cap, juheus, tots,

⁵⁸⁷ Al marge: *Ademuç*. ⁵⁸⁸ La frase està incompleta al manuscrit.

axí juheus com cristians, parents, conjunctes e acostades persones del dit Péreç de Pomar, que com al dit Péreç de Pomar, absent del regne de València, de edat de XIII o XIII anys, e béns d'aquell fos stat donat e assignat per vós, molt alt senyor, e per lo batle de la vostra vila de Murvedre, ab comissió per vós, molt alt senyor, a aquell feta, lo qual, precedent-li nostra inquisició, mes, donà e assignà en tudor e curador al dit Péreç de Pomar en Pasqual de Monçó, convers, parent bé acostat e prohisme e parent cristià del dit Péreç, com sia cosin germà del pare de aquell. E ara, en lo mes de juliol proppassat, de vostra cort sia emanada e sortida una provisió dirigida al batle de la vostra vila de Murvedre que aquell rebés e a mans sues hagués e prengué tots los béns del dit Péreç de Pomar, forçant, si mester era, ab deguts remeys, los detenidors de aquells, e enaprés aquells donàs e liuràs al feel vostre micer Johan Mercader, batle general del regne de València, lo qual tingués, regís, gubernàs, administràs e conservàs aquells per lo dit Péreç de Pomar, o si aquell dit Péreç era mort, per vós, molt alt senyor, o per aquell al qual se pertanga de dret, manant e comanant per tenor de la vostra provisió al dit batle general que de la vida o mort del dit Pere Pomar se informàs e si trobàs aquell ésser mort, appellats tots aquells de qui serà interés, e lo dit procurador fiscal de vós, molt alt senyor, aquells hoits, covengués a qui los dits béns pertanyien, adjudicant aquells e restituhint a aquell, a qui los dits béns pertanyien; los quals totes e sengles ²⁶⁸ coses manàvets vós, dit molt excel·lent [senyor], ésser fetes, complides e enseguides, no contrastant ne obviants en res qualsevol concessió, donació e remissió e qualsevol letres, comissions, provisions fetes per lo molt alt e poderós [rey Ferran], de alta recordació, pare vostre, e per vós, molt alt senyor, fetes e manades a la dita e recitada vostra provisió, les quals vós anul·làvets, cassàvets e revocàvets e volets haver per casses, nul·les e revocades segons les dites coses en la dita vostra letra e provisió, donada en la dita vostra ciutat de València sots kalendar de *XXX^a die iulii anni presentis et currentis*, són pus largament contengudes, a la qual se refer. De les quals coses axí notoriament e contra justícia fetes, parlant ab humil e deguda reverència de vostra molt magnífica senyoria, los dits supplicants no han pogut ne poden haver ne obtenir revocació ne justícia del vostre vicescancerler, per molt que hajen supplicat e perseguida sa justícia, ans són menats per grans dilacions; e ara de nou és stat a aquells per lo dit vicescancerler denegada una provisió de justícia per aquells demanada e supplicada, ço és que al dit batle de Murvedre fos scrit e manat ab letra de vós, molt alt senyor, que durant la conexença de la assignació de tudor e curador del dit Pere de Pomar no prengué, cullís ne rehebés béns alguns del dit Pere de Pomar, per no entricar los fets de la tutela e per evitar messions e despeses al dit pubil. E com les dites coses, molt excel·lent senyor, sien e redunden en gran prejuhí e derogació dels furs del dit regne, los quals vos havets jurats de fresch, los quals volen als pubils e adults ésser assignats en tudors los parents de aquells mentre se'n troben e no altres persones e aquells morts los parents pus proïsmes succehexquen e són hereus, e que mentre n'i ha e's troben en lo regne parents e proïsmes d'aquell que serà mort los béns

no poden ne deuen ésser preses per vós, senyor, o algun altre official vostre o cort alguna, o en lo cars que no se'n hic troben o apareguen hereus proïsmes o legataris en lo dit regne adonchs són preses⁵⁸⁹ e poden ésser preses los béns per la cort e per dos hòmens de la ciu-^{268v}tat e meses en scrit e deuen-ho denunciar als hereus prohismes o legataris e als lochs on aquells seran e deuen ésser sperats per dos anys, los quals disponen ésser procehit en certa manera contenguda en lo fur del regne posat sots rúbrica *De testaments*.⁵⁹⁰ E axí mateix les dites coses redunden en gran greuge e perjudí de tots los desús dits axí cristians com juheus parents e conjunctes persones del dit Pere, majorment dels cristians qui an lo dret de tenir e regir los dits béns axí com a tudors e curadors de aquell e la successió dels béns de Péreç, cas que sia mort, se pertanga a aquell qui serà pus proïsmes del dit Péreç, e en gran greuge e perjudí dels dits juheus, avi e àvia de aquell e altres parents ben acostats, los quals per lo gran e acostat deute del dit Péreç qui és de lur pròpria carn se dolen molt que aquell e béns seus sien axí a notori prejudicats contra los dits furs. Per tal suppliquen a la vostra molt alta senyoria tots los dessús dits cristians e juheus, que, revocada la dita vostra provisió e coses en aquella contengudes, reduhir e tornar lo dit feyt a justícia e al punt que era ans de la dita provisió per vós, molt alt senyor, feta en lo XXX dia de juliol pus proppassat, e manar al batle de la dita vila de Murvedre que tots e qualsevol béns per aquell presos, haüts, rehebuts e ocupats done, liure e restituesca al dit Pasqual de Monçó, tudor e curador dessús dit, lo qual, sens conexença alcuna de dret, és stat privat de fet de la dita tutela e cura, e novellament, si necessari serà, provehir lo dit Pasqual de Monçó, lo qual los dessús dits supplicants nomenen e han per bo, sofficiet e bastant a regir, procurar, deffendre e administrar la persona e béns del dit Pere de Pomar. E de açò, molt alt senyor, farets justícia als dits supplicants, la qual vos hauran a gràcia e mercè.

1418, gener 10. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denique, die lune superius assignata, ante prandium, intitulata X^a die ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius ²⁶⁹ memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et tunc, curia iamdicta dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

¶ ⁵⁸⁹ A presents. ¶ ⁵⁹⁰ Germà COLÓN i Arcadi GARCIA (eds.), *Furs de València*, llibre VI, rúbri-

ca IV, *De testaments*, Barcelona, Editorial Barcino, 1990, vol. V, pp. 146 i ss.

1418, gener 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die lune, post prandium, intitulata X^a die ianuarii, curia predicta existente congregata, prout moris est et sono dicte campane facto, in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et curia predicta, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper, die martis superius assignata, ante prandium, intitulata XI^a die ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, iamdictus tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est assuetum, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, ibidem presencialiter existens, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, dissiciens predictis, fuit protestata ut superius.

1418, gener 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Postmodum, dicta die mercurii, ante prandium, intitulata XII^a ianua-^{269v}rii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, iamdicta curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, pulsato iam cimbalo prefixo, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem presencialiter erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 13. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denique, die iovis superius assignata, ante prandium, intitulata XIII^a ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, curia predicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius

memoratus, qui personaliter ibidem stabat, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 13. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Iamdicta die iovis, post prandium, intitulata XIII^a dicti mensis ianuarii, curia memorata existente congregata in dicta domo capituli fratrum ^{||}²⁷⁰ Predicatorum Valencie, cimbalo precontento iam pulsato, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ibidens stans, continuavit curiam antedictam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 14. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XIII^a dicti mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et tunc curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1418, gener 14. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem die veneris, post prandium, intitulata XIII^a dicti mensis ianuarii, dicta curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, qui ibidem presencialiter erat, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati in loco eodem.

Et tunc, curia antedicta dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra. ^{||}^{270v}

1418, gener 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter, vero die sabbati, ante prandium, superius assignata, intitulata XV^a die mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, iamdictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, [honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus], qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam ad eandem diem sabbati, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 17 de gener.

Quaquidem die sabbati, post prandium, intitulata XV^a mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie iamdictis tribus brachiis, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco celebrandam, ante prandium.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XVII^a dicti mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et tunch curia antedicta dixit predictis non assentire, ||²⁷¹ immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 17. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Dicta vero die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata,

precontentus Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, prefixam continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et tunch dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die martis superius assignata, ante prandium, intitulata XVIII^a ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, dictus honorabilis Iaufridus de Ortigiis, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, iamdictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et predicta curia dixit non assentire predictis, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die martis, post prandium, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam antedictam continuavit ad crastinam diem mercurii, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra. ¶^{271v}

1418, gener 19. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die mercurii superius assignata, ante prandium, intitulata XVIII^a⁵⁹¹ ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, prefixam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et curia memorata, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

¶⁵⁹¹ A XVIII^d.

1418, gener 19. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem die mercurii, post prandium, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Successive vero die iovis, ante prandium, intitulata XX^a ianuarii anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVIII^o, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra. ¶²⁷²

1418, gener 20. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die iovis, post prandium, curia predicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, predictam continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denique, die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XXI^a ianuarii anno a Nativitate Domini M^oCCCC^oXVIII^o iamdictis tribus brachiis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est, existentibus congregatis, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, dictam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut [supra].

1418, gener 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 24 de gener.

Eadem die veneris, post prandium, intitulata XXI^a dicti mensis ianuarii curia predicta in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, qui ibidem stabat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ipsam continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco celebrandam. ||^{272v}

Et dicta curia, predictis dissiciens, protestata fuit ut supra.

1418, gener 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XXIII^a ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII° accedens ad curiam antedictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris [est] fuerat congregata honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1418, gener 24. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem die lune, post prandium, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato domini regis, dictam continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 25. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum, die martis, ante prandium, intitulata XXV^a mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, iamdictis tribus brachiis in dicto capitulo fra-

trum Predicatorum Valencie prout moris est existentibus congregatis, predictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam iamdictam, qui ibi-^{||273}dem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ipsam continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 25. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, curia memorata existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat personaliter in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, ipsam continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, in eodem loco.

Et curia predicta dixit predictis non consentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum die mercurii, ante prandium, intitulata XXVI^a dicti mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, curia antedicta existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti [domini] regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die mercurii, post prandium, antedicta curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius ^{||273v} memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 27. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die iovis, ante prandium, intitulata XXVII^a mensis ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam iamdictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 27. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Eadem vero die iovis, post prandium, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, ibidem stans in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, curiam continuavit predictam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra. ^{||²⁷⁴}

1418, gener 28. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denuo die veneris superius assignata, ante prandium, intitulata XXVIII^a die ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII° accedens ad curiam iamdictam que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius antedictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, després dinar, en aquest mateix loch.

Et dicta curia stetit et perseveravit in protestacione desuper facta pro parte dictorum trium brachiorum, quam pro repetita hic denuo voluit haberi.

1418, gener 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Post prandium vero dicta die veneris, curia memorata existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, sono dicte campane iam pulsato, prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, qui ibidem erat in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, gener 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Et insuper die sabbati superius assignata, ante prandium, intitulata XXVIII^a 592 ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, dictis tribus brachiis existentibus congregatis in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam supradictam, ibidem stans in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, continuavit curiam iamdictam ad diem ean-||^{274v}dem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non assentire, immo protestata fuit ut supra.

1418, gener 29. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 31 de gener.

Dicta die sabbati, post prandium, precontenta curia existente congregata in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

¶ ⁵⁹² A XXVIII^a.

3.21

DEBAT SOBRE EL DONATIU

1418, gener 31. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i debat sobre com s'ha de recaptar el donatiu al rei.

Posthec vero die lune superius assignata, ante horam prandii, computata XXXI^a et ultima ianuarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII° in dicta domo capituli monasterii preexpressi ad eandem curiam convenerunt persone sequentes:

[Pro brachio Ecclesie]

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus frater Romeus de Corbaria, magister domus Sancte Marie de Muntesa; frater Petrus Ferdinandi de Híxar, comendator Montisalbani; Raymundus de Scintillis, canonicus et prepositus ac syndicus ecclesie Valencie; Rodericus de Rius, notarius, procurator abbatis Sancti Bernardi Valencie; Iacobus Roca, procurator comendatoris de Bexix ordinis Calatrave; frater Raymundus de Montecateno, comendator loci de Torrent.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans predictus; ¶²⁷⁵ egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus d'Urrea, dominus tinance d'Alcalatén; Bernardus Scentelles; Petrus Sancci de Calataiubio; Franciscus de Vilanova; Petrus de Montagut; Iohannes de Vallterra; Petrus Ladró de Vilanova; Iohannes Fabra; Iohannes de Sentfeliu; Galcerandus de Lòriç; Iohannes de Vilarasa; Iohannes de Ripoll; Ludovicus de Castellví; Iacobus d'Artés; Nicholaus Jofre; Petrus de Moncada; Ludovicus Carbonell; Petrus Pardo; Petrus Siscar; Manuel de Montagut; Iacobus Romeu; Petrus Çabata; Manuel Díez; Iaufridus de Vilarasa; Vitalis de Vilanova; Petrus Maça; Berengarius de Vilaragut; Olfus de Pròxida; Eymericus de Scintillis.

Pro brachio civitatum et villarum regalium

Iohannes Pujada, Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera [et] Iohannes Ferdinandi, Valencie syndici; ¶^{275v} Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, syndici Xative; Bartholomeus Rovira [et] Iohannes Palma, syndici Morelle; Bernardus Costejà, syndicus ville Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus Oriole; Franciscus Feliu, syndicus Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus Villeregalis; Berengarius d'Artés, syndicus Alicantis; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Iacobus Olzina, syndicus ville d'Ontinyén; Iohannes Centonge, syndicus ville de Biar; Anthonius Mascaró, syndicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, syndicus villarum d'Ademuç et de Castellfabib; Bartholomeus Bodí, syndicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, syndicus ville Saxone.

Et (omnes predicti nominati), h(ab)ito aliquali colloquio de ac super negociis curie antedecte quare certa⁵⁹³ fuerat materia questionis inter brachia ecclesiasticum et militare et syndicos sive nuncios civitatis Xative et villarum regalium regni Valencie in curia residencium supradicta parte ex una, et syndicos universitatis Valencie parte ex altera, de et super modo exhigendi et habendi peccunias opportunas pro subvencione sive dono fiendo domino regi et salariis laborantium in negociis curie eiusdem et aliis sumptibus et oneribus⁵⁹⁴ persolvendis, altercabatur et enim an per compartimentum sive fogaticum⁵⁹⁵ vel per viam generalitatis aut aliter dicte peccunie haberentur, ne per disceptationum anfractus⁵⁹⁶ ulteriora dispendia ¶²⁷⁶ pararentur negociis dicte curie que utilitatem rei publice dicti regni concernunt, volentes altercacioni huiusmodi finem imponere partes predictae, dicta brachia et universitates representantes in curia antedicta, de certa sciencia et consulte, ut dixerunt, gratis, bonis animis et spontaneis voluntatibus compromiserunt firmissimumque, verum, plenum et validum compromissum fecerunt, concesserunt utique et firmanrunt in excellentissimum et potentissimum dominum Alfonso, Dei gracia regem Aragonum, tanquam in arbitrum arbitratorem et amicabilem compositorem a dictis partibus, simul assumptum concorditer et electum, de et super questione et altercacione iamdictis et de et super omnibus et singulis incidentibus, dependentibus, emergentibus ex eisdem, promittentes partes ipse iamdicto domino regi arbitro arbitratori qui supra et sibi invicem michique notario infrascripto ut publice persone hec ab eisdem partibus pro omnibus quorum intersit vel interesse possit stipulanti et recipienti legitime, quod quidquid dominus rex predictus inter eas dixerit, sentenciaverit, pronunciaverit, arbitratus fuerit ac voluerit, mandaverit, ordinaverit aut declaraverit de iure, foro, usu, laudo vel amicabile compositione, ipsis partibus presentibus vel absentibus, aut una presente et altera per contumacia aut alia absente, citatis vel non citatis, diebus feriatis vel non, de die vel de nocte ubique stando, sedendo vel gradiendo, iuris vel fori ordine observato aut penitus vel in parte omisso, aut alia quomodocumque voluerit et ei fuerit bene visum, totum id ratum, gratum et firmissimum habebunt, tenebunt, observabunt et complebunt cum effectu observareque tenere et efficaciter adimplere, promiserunt et teneri voluerunt, iure et facti, excepcione, cavillacione, deffensione ac ficcione cessantibus quibuscumque, volentes quod dictam sentenciam, dictum laudum, arbitrum, amicabilem compositionem et pronunciacionem, ipse partes nequeant modo aliquo neque possint redarguere, revocare, annullare sive aliquatenus impugnare, nec ¶^{276v} contra eam aliquas raciones, excepciones, diffugia, malicias vel excusaciones iustas vel iniustas proponere sive proponi facere verbo vel scriptis, sed potius dicte sentencie, laudo, arbitrio, amicabile compositioni et eius pronunciacioni promiserunt et teneri voluerunt stare, obedire pariter et parare, sub pena decem mille florenorum

¶⁵⁹³ C *quia orta.* ¶⁵⁹⁴ A *omnibus.*

¶⁵⁹⁵ A *foraticum.* ¶⁵⁹⁶ A *aufractus.*

auri de Aragonia de bonis partis venientis contra dictam sententiam, dictum arbitrium, laudum, amicabilem compositionem seu pronunciacionem exhigendorum et levandorum, aplicandorumque alteri parti predicta observanti, nomine pene et pro dampno et interesse illius. Ita quod soluta dicta pena aut non soluta vel non graciose remissa nichilominus presens compromissum et contenta (in eo) ac sententia dictum pronunciacio et arbitrium et alia prenarrata firma remaneant et effectui deducantur, omni solempnitate cessante, super quibus voluerunt partes predictae quod nequirent recurrere vel supplicare modo aliquo, sive iuste vel iniuste, de iure vel de facto, etiam si (in) modico, minimo vel multo aliquam earum contingerit agravari, renunciantes expresse per pactum omni supplicacioni arbitrio boni viri ac oppinioni asserencium arbitrio boni viri renunciari non posse. Renunciantes etiam omnibus et singulis racionibus, excepcionibus et deffensionibus, tam iure quam fori et seu facti, quibus possent quomodolibet se deffendere vel tueri ac iuri etiam dicenti generalem renunciacionem non valere, scientes cuilibet esse licitum renunciare proprio iuri suo et pro premissis attendendis, firmiter et complendis obligarunt omnia bona et iura brachiorum et universitatum superius expressatis.

Testes fuerunt ad predicta presentes venerabiles et discreti Franciscus Scolà, Petrus Laurencii, Franciscus Ferri et Anthonius López, notaris, cives Valencie. ¶²⁷⁷

Et ilico, partes predictae in domo eadem concorditer eligerunt et nominarunt videlicet: pro brachio ecclesiastico reverendissimos dominos Hugonem, episcopum, et fratrem Romeum de Corbaria, magistrum Montesie, supradictos, necnon nobiles Petrum Ferdinandi d'Íxer, comandatorem Montisalbani, et Raymundum de Scentelles, sindicum capituli sedis Valencie; pro brachio militari inclitum dominum infantem Iohannem, predictum, dominum Alfonsum, ducem Gandie, Iacobum Romeu et Nicholaum Jofre, milites; pro civitate Xative et villis regalibus Petrum Bitches et Genisium Silvestre, predictos, pro parte vero civitatis Valencie Iohannem Pujada, Daniele Mascarós, Petrum Bou, Iohannem Suau, Bernardum Iohannis, Guillerimum Çaera, Iohannem Ferdinandi, quibus concesserunt et potestatem contulerunt plenariam presentandi domino regi predicto compromissum predictum et exponendi negocium antedictum (audiendique sententiam, arbitrium, laudum vel amicabilem compositionem) aut pronunciacionem vel declaracionem per dictum dominum regem ferendam, super altercacione predicta liberam et generalem administracionem eis super his plenarie comittentes.

Presentibus testibus quibus supra.

Et statim domini electi sive nominati predicti accedentes personaliter ad quandam cellam, constructam in angulo claustrum minoris monasterii prelibati, in quo hospitabatur dominus archiepiscopus Terraconensis, ubi tunch dominus rex predictus erat personaliter constitutus, et comparentes in eius conspectu presentarunt eidem domino regi compromissum predictum, supplicans eidem ut super hiis dignaretur ad altercacionem sumovendam predictam congrue providere.

Et eodem instante, dominus rex predictus super iamdictis presentibus superius nominatis pronunciavit in modum sequentem:

Dominus rex pronunciat et declarat arbitratur et mandat peccunias doni vel subvencionis eidem fiendi per curiam regni predicti et aliorum sumptum et expensarum eiusdem, (ista) vice haberi, fieri et ^{||277v} persolvi ex peccuniis per viam iuris generalitatis habendis salvo partibus antedictis iure quocumque pertinenti eisdem, sic quod per pactum huiusmodi non preiudicetur nec derogetur iuri eorum nec valeat trahi ad consequenciam in futurum.

Testes sunt (qui) ad predicta presentes fuerunt nobiles Geraldus Alamani de Cervilione, miles, et Iohannes Ferdinandi d'Íxer ac Berengarius de Bardaxino, consilarii domini regis predicti, et alii in multitudine copiosa.

Et ilico, post predicta, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit predictam, ad post prandium, dicta die in dicto loco.

Curia protestata fuit ut supra.

1418, gener 31. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam ad diem martis proxime futuram, ante prandium, in dicto loco.

Protestata fuit curia ut supra.

1418, febrer 1. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die martis superius assignata, computata prima febroarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, ante prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monas-^{||278}terii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memoratam, in persona ac nomine et mandato dicti domini regis, curiam continuavit iamdictam, ad post prandium, dicti diei in dicto loco.

Curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 3 de febrer.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam memoratam que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam ad diem iovis proxime futuram, ante prandium, in dicto loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 3. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem die iovis superius assignata, ante prandium, computata III^a febroarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memoratam, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam, ad post prandium, dicte diei in dicto loco.⁵⁹⁷

Curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum autem die sabbati superius assignata, ante horam prandii, ¶^{278v} computata quinta febroarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo CCCC^o decimotavo, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit predictam, ad post prandium, dicte diei in eodem loco celebrandam.

Curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de febrer.

Dicta die sabbati, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes

¶⁵⁹⁷ L'acta de després de dinar del dia 3 de febrer no va ser registrada.

de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam ad diem lune proxime futuram, ante prandium, in dicto loco.

Curia prefixa protestata fuit ut supra.

1418, febrer 7. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die lune superius assignata, ante prandium, computata VII^a februarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam, ad post prandium, dicti diei in dicto loco.

Protestata fuit curia prout supra.

1418, febrer 7. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, veniens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam ad diem martis proxime futuram, ante prandium, in dicto loco.

Curia protestata fuit ut supra. ||²⁷⁹

1418, febrer 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Inquam die martis, ante prandium, intitulata VIII^a februarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, post prandium.

Et tunch curia predicta protestata fuit.

1418, febrer 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper vero die mercurii superius assignata, post prandium, intitulata VIII^a 598 februarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII° accedens ad curiam, que in dicta domo capituli fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, imo protestata fuit ut supra.

1418, febrer 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum vero die iovis, ante prandium, superius assignata intitulata decima februarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad dictam curiam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie, prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta vero die iovis, post prandium, accedens ad curiam me[morata], ||^{279v} que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Prefixa curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter die veneris superius assignata, ante prandium, computata XI^a februarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam iamdictam

¶⁵⁹⁸ A VIII^a.

que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout est moris fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia fuit protestata ut supra.

1418, febrer 11. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die veneris, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam sub his verbis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà disapte, ans de dinar, en aquest matex loch.

Et dicta curia protestata fuit ut supra. ^{||280}

1418, febrer 12. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die sabbati, ante prandium, intitulata XII^a febroarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad dictam curiam, que in predicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 12. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 14 de febrer.

Dicta vero die sabbati, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 14. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denuo vero die lune superius assignata, ante prandium, intitulata XIII^a febroarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra. ¶^{280v}

1418, febrer 14. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Quaquidem die lune, post prandium, dicta curia existente congregata prout moris est, honorabilis Iohannes Navarro predictus, regens cancelleriam memoratam, eandem continuavit curiam ad crastinam diem martis, ante prandium, in eodem loco.

Curia prefixa protestata fuit ut supra.

1418, febrer 15. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Insuper, die martis XV^a febroarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie fuerat congregata, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam antedictam, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Dicta curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 15. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Inquam die martis predicta, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius iamdictus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, antedictam continuavit curiam ad crastinam diem mercurii, ante prandium.

Et dicta curia, dissenciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 16. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die mercurii, ante prandium, intitulata XVI^a dicti mensis february anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam predictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohan-^{||281}nes Navarro, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium.

Et dicta curia dixit predictis non consentire, imo protestata fuit ut supra.

1418, febrer 16. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem iovis, ante prandium, in eodem loco celebrandam.

Et dicta curia prout supra fuit protestata.

1418, febrer 17. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum die iovis, ante prandium, superius assignata computata XVII^a dicti mensis february anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est [fuerat congregata], Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia, dissiciens predictis, protestata fuit ut supra.

1418, febrer 17. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die iovis, post prandium, accedens ad curiam ante-^{||281v} dictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, nomine ac de

mandato dicti domini regis, eandem continuavit ad crastinam diem veneris, ante prandium, in eodem loco.

Et dicta curia fuit protestata ut supra.

1418, febrer 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Consequenter, die veneris XVIII^a febroarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vice-cancellarius memoratus, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Insuper dicte die veneris, post prandium, accedens ad curiam iamdictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout est moris fuerat congregata, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad crastinam diem sabbati, ante prandium, in eodem loco.

Curia prefixa protestata fuit ut supra.

1418, febrer 19. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam die sabbati superius assignata, ante prandium, intitulata XVIII^a febroarii anno a Nativitate Domini M^o CCCC^o XVIII°, accedens ^{||282} ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam antedictam, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad eandem diem, post prandium, in eodem loco.

Et dicta curia protestata fuit ut supra.

1418, febrer 19. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 21 de febrer.

Quaquidem die sabbati, post prandium, accedens ad curiam antedictam, que in dicto capitulo fratrum Predicatorum Valencie prout moris est fuerat congregata, honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius qui supra, in persona, nomine ac de mandato dicti domini regis, eandem continuavit curiam ad diem lune futuram de proximo in eodem loco.

Et curia antedicta fuit protestata ut supra.

1418, febrer 21. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero, die lune superius assignata, ante prandium, computata vicesima prima die februarii anno predicto a Nativitate Domini M^o CCCC^o decimo octavo,⁵⁹⁹ accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii predicti fuerat congregata, dictis honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis, predicta curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après de dinar, en aquest mateix loch. ¶^{282v}

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum tunc memoratis, quam pro repetita haberi denuo voluit adque dixit.

1418, febrer 21. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Predicta die lune accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateix loch.

¶⁵⁹⁹ A decimoseptimo.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit adque dixit.

1418, febrer 22. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Succesive autem die martis superius assignata, ante horam prandii, computata vicesima secunda febroarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memo-²⁸³ratam, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 22. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine ac mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam ^{283v} pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 23. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem die mercurii superius assignata ante horam prandii computata XXIII^a febroarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii

prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memoratam, in persona ac nomine et mandato domini regis, predicti curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 23. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 25 de febrer.

Predicta die mercurii, post prandium, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, ¶²⁸⁴ in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a divendres propvinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunc, curia antedicta antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 25. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per despés de dinar.

Imposterum autem die veneris superius assignata, ante horam prandii, computata vicesima quinta febroarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam predictam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateix loch. ¶^{284v}

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque mandavit.

1418, febrer 25. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Predicta die veneris, post prandium, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateix loch.

1418, febrer 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die sabbati superius assignata, ante prandium, computata vicesima sexta die februarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, après dinar, en aquest mateix loch. ¶²⁸⁵

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 26. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 28 de febrer.

Dicta die sabbati, post vespervas, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns primer vinent, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem die lune superius assignata, ante prandium, computata vicesima octava et ultima febroarii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine ^{||285v} et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, après de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, febrer 28. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ^{||286}

1418, març 1. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Successive autem die martis superius assignata, ante horam prandii, computata prima marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, après dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 1. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicescancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateyx loch. ¶^{286v}

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die mercurii superius assignata, ante horam prandii, computata secunda marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicescancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ¶²⁸⁷

1418, març 2. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post vespervas, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicescancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà digous, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 3. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 5 de març.

Imposterum vero die iovis superius assignata, ante horam prandii, computata tertia marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii predicti fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur: ¶^{287v}

Lo senyor rey continua la present cort a disapte propvinent,⁶⁰⁰ ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 5. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Demum die sabbati superius assignata, ante horam prandii, computata quinta marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie pre-¶²⁸⁸narrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

¶⁶⁰⁰ disapte propvinent] A demà que serà disapte.

1418, març 5. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 7 de març.

Dicta die sabbati, post prandium, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns propvinent en aquest mateyx loch, ans de dinar.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die lune superius assigna[ta], ante horam prandii, computata septima marci anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadingentesimo decimo octavo, ¶^{288v} accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 7. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Predicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà ¶²⁸⁹ dimarts, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Insuper autem vero die martis superius assignata, ante prandium, intitulata octava marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, après de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ||^{289v}

1418, març 8. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato dicti domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 9. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Subsequenter autem die mercurii superius assignata, ante horam prandii, computata nona marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo

decimo octavo, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus: ||²⁹⁰

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest loch mateyx.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 9. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dijous, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die iovis superius assignata, ante prandium, computata decima marci anno predicto a Nativitate Domini millesimo qua-||^{290v}dringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 10. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die iovis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus: ¶²⁹¹

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Denique die veneris superius assignata, ante prandium, computata undecima marci anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, tendens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, ¶^{291v} quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 11. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die veneris, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissabte, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem die sabbati superius assignata, ante prandium, computata duodecima marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iam tactam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum tunc memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 12. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia 14 de març.

Dicta die sabbati, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iam dictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a dilluns propvinent, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ^{292v}

1418, març 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Adveniente autem die lune superius assignata, ante horam prandii, computata quattodecima marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo

octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 14. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato do-²⁹³mini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die martis superius assignata, ante horam prandii, computata quintadecima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes Navarro, regens cancelleriam memoratam, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie me-^{293v} morate, quam pro repetita haberi denuo voluit adque dixit.

1418, març 15. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die martis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona, ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimecres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Insuper autem die mercurii superius assignata, ante horam prandii, computata decimasexta marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli ^{||²⁹⁴} monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, après dinar, en aquest loch mateyx.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 16. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die mercurii, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà digous, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, ¶^{294v} quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 17. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Imposterum autem dicta die iovis superius assignata, ante prandium, computata decima septima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadingentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis sequentibus:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest loch mateyx.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie prenarrate, quam pro repetita haberi denuo voluit adque dixit.

1418, març 17. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die iovis, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius ¶²⁹⁵ memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà divendres, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Inquam vero die veneris superius assignata, ante horam prandii, computata decima octava marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadingentesimo

decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateyx loch. ¶^{295v}

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 18. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die veneris, post vesperos, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dissapte, ans de dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ¶²⁹⁶

1418, març 19. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Successive autem die sabbati superius assignata, ante horam prandii, decima nona marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a adés, après dinar, en aquest mateyx loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

1418, març 19. Monestir de Predicadors.

Reunió de les Corts generals, presidides pel rei, que acorden que en els propers dilluns i dimarts, malgrat ser festius, es poden celebrar Corts.

Dicta die sabbati, post prandium, in dicta domo capituli conventus monasterii fratrum Predicatorum Valencie dicto domino rege personaliter residente sedente-que in suo regali solio ut est moris ad dictam curiam convenerunt congregateque fuerunt persone inferius memorate: ¶^{296v}

Pro brachio Ecclesie

Reverendus dominus Hugo, episcopus Valencie; reverendus dominus episcopus Dertusensis; reverendus dominus frater Romeus de Corbera, magister domus Beate Marie de Montesa; frater Petrus Ferdinandi d'Íxar, comendator Montisalbani; frater Raymundus de Montecateno, comendator loci de Torrent; Rodericus de Rius, notarius, procurator dicti abbatis Sancti Bernardi Orte Valencie; Petrus Vives, procurator abbatis de Benifaçano; Guillelmus Straderii, procurator prioris monasterii Vallis Iesuchristi; Iacobus Roqua, procurator dicti comendatoris de Bexix.

Pro brachio militari

Inclitus dominus infans Iohannes predictus; egregius dominus Alfonsus, dux Gandie; Petrus Boil de Ladró, procurator vicecomitis de Vilanova; Petrus d'Urrea; Bernardus de Cintillis; Olfus de Pròxita; Petrus Maça de Liçana; ¶²⁹⁷ Vitalis de Vilanova; Berengarius de Vilaragut; Petrus de Montecateno; Ludovicus d'Abella; Manuel Díeç; Petrus de Montagut; Eximinus Petri de Calatayú; Petrus Sancii de Calatayú; Franciscus de Vilanova; Aymericus de Centillis; Ludovicus de Castellví; Iohannes Fabra; Iohannes de Vilarasa; Iohannes de Sentfeliu; Iohannes de Vallterra; Iacobus Romeu; Iohannes de Ripoll; Petrus Pardo; Ludovicus Carbonell; Iacobus d'Artés; Nicholaus Jofre; Iaufridus de Vilarig; ¶^{297v} Petrus Siscar; Manuel de Montagut; Galcerandus de Lòriç; Petrus Çabata, maior.

Pro brachio regali

Iohannes Pujada, Daniel Mascarós, Petrus Bou, Iohannes Suau, Bernardus Iohannis, Guillelmus Çaera, Iohannes Ferrando [et] Bernardus Abrí, [sindici civitatis Valencie]; Petrus Feliu [et] Petrus Bitches, sindici Xative; Iohannes Palma [et] Bartholomeus Rovira, sindici Morelle; Bernardus Costejà, syndicus Algezire; Ginisius Silvestre, syndicus Oriole; Franciscus Feliu, syndicus Castellionis; ¶²⁹⁸ Bernardus Montanyès, syndicus ville Burriane; Iohannes de Calaceyt, syndicus Villeregalis; Berengarius d'Artés, syndicus ville d'Alacant; Iacobus Gaçol, syndicus ville Lirie; Iacobus Olzina, syndicus ville d'Ontinyén; Iohannes Bou, syndicus ville Cullarie; Dominicus Spelt, syndicus ville d'Ademuç; Michael Ribera,

sindicus ville de Biar; Bartholomeus Bodí, sindicus ville de Bocayrén; Matheus Blanch, sindicus ville Sexone.

Et congregata curia antedicta, dominus rex predictus, de voluntate acordis et consensu curie antedicte, mandavit legi et publicari per me, prothonotarium antedictum, in curia ipsa quandam scripturam continenciem subsequentis:

Lo senyor rey, de voler e consentiment de la cort, ordena e proveyx que diluns e dimarts primers vinents,⁶⁰¹ tro en hora de miganyit, no contrastant sien dies feriat, se puxa tenir, celebrar e continuar la present cort e que tots los actes que en los dits dies se faran en la dita cort sien vàlits e fermes e hagen tanta eficàcia, fermetat e valor com si eren fets en dies que alias no fossen feriat, e continua la present ¶^{298v} cort per al dit dia de diluns, ans de dinar, en lo present loch.

Et lecta et publicata cedula seu scriptura inserta superius concordavit curia antedicta et actui prelibato consensu eius prestitit pariter et assensum.

Et dictus dominus rex mandavit fieri atque fecit actum curie de predictis.

Presentes fuerunt testes ad predicta nobilis Geraldus Alamany de Cervilione et Iohannes de Luna, milites, ac Berengarius de Bardaxino, consiliarii domini regis, et alii in multitudine copiosa.

1418, març 21. Monestir de Predicadors.

Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Postmodum autem, die lune superius assignata, ante prandium, computata vicesima prima marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati [fuerat congregata], dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis que secuntur: ¶²⁹⁹

Lo senyor rey continua la present cort adés, après de dinar, en aquest matex loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

¶⁶⁰¹ Dilluns i dimarts sants.

1418, març 21. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per al dia següent.

Dicta die lune, post prandium, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort a demà que serà dimarts, ans de dinar, en aquest mateix loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione facta desuper pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit. ¶^{299v}

1418, març 22. Monestir de Predicadors.
Reunió dels tres braços i pròrroga per després de dinar.

Successive vero autem, die martis superius assignata, ante horam prandii, computata vicesima secunda marcii anno predicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo octavo, accedens ad curiam memoratam, que in dicta domo capituli monasterii prelibati fuerat congregata, dictus honorabilis Iohannes de Funes, vicecancellarius memoratus, in persona ac nomine et mandato domini regis predicti, curiam continuavit iamdictam sub verbis enarrandis:

Lo senyor rey continua la present cort adés, après dinar, en aquest mateix loch.

Et tunc, curia antedicta stetit et perseveravit in protestacione desuper [facta] pro parte trium brachiorum curie memorate, quam pro repetita haberi denuo voluit atque dixit.

4. CLAUSURA DE LES CORTS

1418, març 22. Monestir de Predicadors.
Sessió de clausura de les Corts generals.

Deinde autem dicta die martis, post prandium, in dicta domo capituli monasterii fratrum Predicatorum Valencie, dicto domino rege personaliter existente sedenteque in suo regali solio, ut est moris, ad dictam curiam convenerunt congregateque fuerunt persone que inferius designantur.⁶⁰²

¶⁶⁰² El text del procés del braç reial acaba abruptament en aquest punt sense registrar la sessió de clausura. Sí que ho fa el procés del braç eclesiàstic.

*Í*ndex d'aquest volum

.I. PROCÉS DEL BRAÇ REIAL

<i>Estudi introductori</i>	7
I. LES CORTS DE 1417-18	12
1. El desenvolupament de les Corts	12
2. Els greuges	18
2.1 Greuges comuns dels tres braços	19
2.2 Greuges del braç reial	21
2.3 Greuges del braç eclesiàstic	22
2.4 Greuges del braç militar	22
3. El donatiu	23
4. La cloenda de les Corts i la creació de la Generalitat	25
5. La promulgació dels furs	29
6. Les despeses de la celebració de les Corts	30
II. L'EDICIÓ DE LES CORTS DE 1417-1418	39
1. La recerca dels manuscrits	39
1.1 Catàleg dels manuscrits	43
1.2 Taula de correspondència dels manuscrits	46
Criteris de transcripció i d'edició	49
Sigles i abreviatures	52
Bibliografia	53

PROCÉS DEL BRAÇ REIAL	59
1. CONVOCATÒRIA	61
1.1 CONVOCATÒRIA DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA	62
1.2 PRIMERA REUNIÓ DELS BRAÇOS A LA SEU DE VALÈNCIA	62
1.3 CONVOCATÒRIA PÚBLICA GENERAL	84
2. SESSIÓ D'OBERTURA	84
2.1 PROPOSICIÓ REIAL	84
2.2 RESPOSTES DELS BRAÇOS A LA PROPOSICIÓ REIAL	85
2.3 JURAMENT DELS FURS I DELS PRIVILEGIS	93
2.4 PROTESTS DELS BRAÇOS	108
2.4.1 Protest del braç reial	108
2.4.2 Protest del braç militar	108
2.4.3 Contestació del braç reial al braç militar	110
2.4.4 Ratificació del braç militar en el seu protest	110
2.4.5 Ratificació del braç reial en el seu protest contra el braç militar	111
2.4.6 Protest de la vila de Xèrica i la seua tinença	112
2.4.7 Protest de la baronia d'Arenós	113
2.4.8 Protest dels llocs de Paterna, Benaguasil i la Pobla i de la ciutat de Sogorb	113
2.4.9 Protest de la vila de Xelva	114
2.4.10 Protest de la tinença d'Alcalatén	114
2.4.11 Protest de la baronia de Xiva	114
2.4.12 Protest dels llocs de Castellmontant, Montanejos i Aranyol	115
2.4.13 Protest del lloc d'Argeleta	115
2.4.14 Protest de Joan Roís de Moros, senyor d'Altura	116
2.4.15 Protest del braç reial	116
2.4.16 Protest del braç eclesiàstic	117
2.4.17 Protest del braç reial	118
2.4.18 Protest de la ciutat de València	119
2.5 DISSENTIMENTS DELS BRAÇOS I RESPOSTA REIAL	120
2.6 TRASLLAT DE LA CORT AL MONESTIR DE PREDICADORS	124
3. SESSIONS I DEBATS	127
3.1 NOVA PROPOSICIÓ REIAL	127
3.2 RESPOSTES DELS BRAÇOS A LA PROPOSICIÓ REIAL	130
3.3 ELECCIÓ D'EXAMINADORS DELS GREUGES	134
3.4 ELECCIÓ DE TRACTADORS DEL BRAÇ REIAL	142

3.5	GREUGES COMUNS DELS TRES BRAÇOS	156
3.6	GREUGES DEL BRAÇ REIAL	190
3.7	GREUGES PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS	244
3.8	PROTESTS DELS BRAÇOS	249
3.9	PROTESTS PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS	251
3.10	SUBVENCIÓ AL REI	261
3.11	ELECCIÓ D'APUNTADORS DELS GREUGES	264
3.12	ELECCIÓ DE TRACTADORS DELS BRAÇOS ECLESIASTIC I REIAL	281
3.13	GREUGES PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS	305
3.14	ELECCIÓ DE TRACTADORS DEL BRAÇ MILITAR	321
3.15	SOL·LICITUD PER PART DEL REI DE NOVA SUBVENCIÓ	334
3.16	RESPOSTES DEL REI ALS GREUGES COMUNS	351
3.17	RESPOSTES DEL REI ALS GREUGES DEL BRAÇ REIAL	356
3.18	RESPOSTES DEL REI ALS GREUGES PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS	363
3.19	NOVA SUBVENCIÓ AL REI	383
3.20	GREUGES PARTICULARS DE LES CIUTATS I VILES REIALS	391
3.21	DEBAT SOBRE EL DONATIU	414
4.	CLAUSURA DE LES CORTS	443

*f*onts històriques valencianes
87A.

SÈRIE

Acta Curiarum Regni Valentiae

2A.

CORTS VALENCIANES

VNIVERSITAT VALÈNCIA